

॥ नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ॥

विनयपिटके

पाराजिकपाळि

वेरञ्जकण्डं

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा वेरञ्जायं विहरति नळेरुपुचिमन्दमूले महता भिक्खुसङ्घेन सद्धिं पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि । अस्सोसि खो वेरञ्जो ब्राह्मणो — “समणो खलु, भो, गोतमो सक्कपुत्तो सक्ककुला पब्बजितो वेरञ्जायं विहरति नळेरुपुचिमन्दमूले महता भिक्खुसङ्घेन सद्धिं पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि । तं खो पन भवन्तं गोतमं एवं कल्याणो कित्तिसद्दो अब्भुग्गतो — ‘इतिपि सो भगवा अरहं सम्मासम्बुद्धो विज्जाचरणसम्पन्नो सुगतो लोकविदू अनुत्तरो पुरिसदम्मसारथि सत्था देवमनुस्सानं बुद्धो भगवा [भगवाति (स्यां), दी० नि० १.१५७, अब्भुग्गताकारेण पन समेति] । सो इमं लोकं सदेवकं समारकं सब्रह्मकं सस्समणब्राह्मणिं पजं सदेवमनुस्सं सयं अभिज्जा सच्छिक्त्वा पवेदेति । सो धम्मं देसेति आदिकल्याणं मज्झेकल्याणं परियोसानकल्याणं सात्थं सब्यञ्जनं; केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेति; साधु खो पन तथारूपानं अरहतं दस्सनं होती”ति ।

२. [इतो परं याव पारा० १५-१६ पदक्खिणं कत्वा पक्कामीति पाठो अ० नि० ८.११] अथ खो वेरञ्जो ब्राह्मणो येन भगवा तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा भगवता सद्धिं सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो वेरञ्जो ब्राह्मणो भगवन्तं एतदवोच — “सुतं मेतं, भो गोतम — ‘न समणो गोतमो ब्राह्मणे जिण्णे वुट्ठे महल्लके अद्भगते वयोअनुप्पत्ते अभिवादेति वा पच्चुट्ठेति वा आसनेन वा निमन्तेती”ति । तयिदं, भो गोतम, तथेव? न हि भवं गोतमो ब्राह्मणे जिण्णे वुट्ठे महल्लके अद्भगते वयोअनुप्पत्ते अभिवादेति वा पच्चुट्ठेति वा आसनेन वा निमन्तेति? तयिदं, भो गोतम, न सम्पन्नमेवा”ति ।

“नाहं तं, ब्राह्मण, पस्सामि सदेवके लोके समारके सब्रह्मके सस्समणब्राह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय यमहं अभिवादेय्यं वा पच्चुट्ठेय्यं वा आसनेन वा निमन्तेय्यं । यज्झि, ब्राह्मण, तथागतो अभिवादेय्य वा पच्चुट्ठेय्य वा आसनेन वा निमन्तेय्य, मुद्धापि तस्स विपतेय्या”ति ।

३. “अरसरूपो भवं गोतमो”ति? “अत्थि ख्वेस, ब्राह्मण, परियायो येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — ‘अरसरूपो समणो गोतमो’ति । ये ते, ब्राह्मण, रूपरसा सद्वरसा गन्धरसा रसरसा फोट्टब्बरसा ते तथागतस्स पहीना उच्छिन्नमूला तालावत्थुकता अनभावकता [अनभावकता (सी०) अनभावंगता (स्यां)] आर्यातिं अनुप्पादधम्मा । अयं खो, ब्राह्मण, परियायो येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — ‘अरसरूपो समणो गोतमो’ति, नो च खो यं त्वं सन्थाय वदेसी”ति ।

४. “निब्भोगो भवं गोतमो”ति? “अत्थि ख्वेस, ब्राह्मण, परियायो येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — ‘निब्भोगो समणो गोतमो’ति । ये ते, ब्राह्मण, रूपभोगा सद्वभोगा गन्धभोगा रसभोगा फोट्टब्बभोगा ते तथागतस्स पहीना

उच्छिन्नमूला तालावत्थुकता अनभावंकता आयतिं अनुप्पादधम्मा । अयं खो, ब्राह्मण, परियायो येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — ‘निब्भोगो समणो गोतमो’ति, नो च खो यं त्वं सन्धाय वदेसी’ति ।

५. “अकिरियवादो भवं गोतमो’ति? “अत्थि ख्वेस, ब्राह्मण, परियायो येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — ‘अकिरियवादो समणो गोतमो’ति । अहज्झि, ब्राह्मण, अकिरियं वदामि कायदुच्चरितस्स वचीदुच्चरितस्स मनोदुच्चरितस्स । अनेकविहितानं पापकानं अकुसलानं धम्मानं अकिरियं वदामि । अयं खो, ब्राह्मण, परियायो येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — ‘अकिरियवादो समणो गोतमो’ति, नो च खो यं त्वं सन्धाय वदेसी’ति ।

६. “उच्छेदवादो भवं गोतमो’ति? “अत्थि ख्वेस, ब्राह्मण, परियायो येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — ‘उच्छेदवादो समणो गोतमो’ति । अहज्झि, ब्राह्मण, उच्छेदं वदामि रागस्स दोसस्स मोहस्स । अनेकविहितानं पापकानं अकुसलानं धम्मानं उच्छेदं वदामि । अयं खो, ब्राह्मण, परियायो येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — ‘उच्छेदवादो समणो गोतमो’ति, नो च खो यं त्वं सन्धाय वदेसी’ति ।

७. “जेगुच्छी भवं गोतमो’ति? “अत्थि ख्वेस, ब्राह्मण, परियायो येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — ‘जेगुच्छी समणो गोतमो’ति । अहज्झि, ब्राह्मण, जेगुच्छामि कायदुच्चरितेन वचीदुच्चरितेन मनोदुच्चरितेन । अनेकविहितानं पापकानं अकुसलानं धम्मानं समापत्तिया जेगुच्छामि । अयं खो, ब्राह्मण, परियायो येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — ‘जेगुच्छी समणो गोतमो’ति, नो च खो यं त्वं सन्धाय वदेसी’ति ।

८. “वेनयिको भवं गोतमो’ति? “अत्थि ख्वेस, ब्राह्मण, परियायो येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — ‘वेनयिको समणो गोतमो’ति । अहज्झि, ब्राह्मण, विनयाय धम्मं देसेमि रागस्स दोसस्स मोहस्स । अनेकविहितानं पापकानं अकुसलानं धम्मानं विनयाय धम्मं देसेमि । अयं खो, ब्राह्मण, परियायो येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — ‘वेनयिको समणो गोतमो’ति, नो च खो यं त्वं सन्धाय वदेसी’ति ।

९. “तपस्सी भवं गोतमो’ति? “अत्थि ख्वेस, ब्राह्मण, परियायो येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — ‘तपस्सी समणो गोतमो’ति । तपनीयाहं, ब्राह्मण, पापके अकुसले धम्मे वदामि, कायदुच्चरितं वचीदुच्चरितं मनोदुच्चरितं । यस्स खो, ब्राह्मण, तपनीया पापका अकुसला धम्मा पहीना उच्छिन्नमूला तालावत्थुकता अनभावंकता आयतिं अनुप्पादधम्मा तमहं तपस्सीति वदामि । तथागतस्स खो, ब्राह्मण, तपनीया पापका अकुसला धम्मा पहीना उच्छिन्नमूला तालावत्थुकता अनभावंकता आयतिं अनुप्पादधम्मा । अयं खो, ब्राह्मण, परियायो येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — ‘तपस्सी समणो गोतमो’ति, नो च खो यं त्वं सन्धाय वदेसी’ति ।

१०. “अपगब्भो भवं गोतमो’ति? “अत्थि ख्वेस, ब्राह्मण, परियायो येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — ‘अपगब्भो समणो गोतमो’ति । यस्स खो, ब्राह्मण, आयतिं गब्भसेय्या पुनब्भवाभिनिब्बत्ति पहीना उच्छिन्नमूला तालावत्थुकता अनभावंकता आयतिं अनुप्पादधम्मा तमहं अपगब्भोति वदामि । तथागतस्स खो, ब्राह्मण, आयतिं गब्भसेय्या पुनब्भवाभिनिब्बत्ति पहीना उच्छिन्नमूला तालावत्थुकता अनभावंकता आयतिं अनुप्पादधम्मा । अयं खो, ब्राह्मण, परियायो येन मं परियायेन सम्मा वदमानो वदेय्य — ‘अपगब्भो समणो गोतमो’ति, नो च खो यं त्वं सन्धाय वदेसि” ।

११. “सेय्यथापि, ब्राह्मण, कुक्कुटिया अण्डानि अट्ट वा दस वा द्वादस वा । तानस्सु कुक्कुटिया सम्मा अधिसयितानि सम्मा परिसेदितानि सम्मा परिभावितानि । यो नु खो तेसं कुक्कुटच्छापकानं पठमतरं पादनखसिखाय वा मुखतुण्डकेन वा अण्डकोसं पदालेत्वा सोत्थिना अभिनिब्भिज्जेय्य, किन्ति स्वास्स वचनीयो — “जेट्ठो वा कनिट्ठो वा”ति? “जेट्ठोतिस्स, भो गोतम, वचनीयो । सो हि नेसं जेट्ठो होती”ति । “एवमेव खो अहं, ब्राह्मण, अविज्जागताय पजाय अण्डभूताय परियोनद्धाय अविज्जण्डकोसं पदालेत्वा एकोव लोके अनुत्तरं सम्मासम्बोधिं अभिसम्बुद्धो । स्वाहं, ब्राह्मण, जेट्ठो सेट्ठो लोकस्स” ।

“आरद्धं खो पन मे, ब्राह्मण, वीरियं [विरियं (सी० स्या०)] अहोसि असल्लीनं, उपट्ठिता सति असम्मुट्ठा [अप्पमुट्ठा (सी० स्या०)], पस्सद्धो कायो असारद्धो, समाहितं चित्तं एकगं । सो खो अहं, ब्राह्मण, विविच्चेव कामेहि विविच्च अकुसलेहि धम्मेहि सवितक्कं सविचारं विवेकजं पीतिसुखं पठमं ज्ञानं उपसम्पज्ज विहासिं । वितक्कविचारानं वूपसमा अज्झत्तं सम्पसादनं चेतसो एकोदिभावं अवितक्कं अविचारं समाधिजं पीतिसुखं दुतियं ज्ञानं उपसम्पज्ज विहासिं । पीतिया च विरागा उपेक्खको च विहासिं सतो च सम्पजानो, सुखञ्च कायेन पटिसंवेदेसिं, यं तं अरिया आचिक्खन्ति — ‘उपेक्खको सतिमा सुखविहारी’ति ततियं ज्ञानं उपसम्पज्ज विहासिं । सुखस्स च पहाना दुक्खस्स च पहाना पुब्बेव सोमनस्सदोमनस्सानं अत्थङ्गमा अदुक्खमसुखं उपेक्खासतिपारिसुद्धिं चतुत्थं ज्ञानं उपसम्पज्ज विहासिं ।

१२. “सो एवं समाहिते चित्ते परिसुद्धे परियोदाते अनङ्गणे विगतूपक्विकलेसे मुदुभूते कम्मनिये ठिते आनेज्जप्पत्ते पुब्बेनिवासानुस्सतिजाणाय चित्तं अभिनिन्नामेसिं । सो अनेकविहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सरामि, सेय्यथिदं — एकम्पि जातिं द्वेपि जातियो तिस्सोपि जातियो चतस्सोपि जातियो पञ्चपि जातियो दसपि जातियो वीसम्पि जातियो तिसम्पि जातियो चत्तालीसम्पि जातियो पञ्चासम्पि जातियो जातिसतम्पि, जातिसहस्सम्पि जातिसतसहस्सम्पि, अनेकेपि संवट्टकप्पे अनेकेपि विवट्टकप्पे अनेकेपि संवट्टविवट्टकप्पे — ‘अमुत्रासिं एवंनामो एवंगोत्तो एवंवण्णो एवमाहारो एवंसुखदुक्खप्पटिसंवेदी एवमायुपरियन्तो; सो ततो चुतो अमुत्र उदपादिं; तत्रापासिं एवंनामो एवंगोत्तो एवंवण्णो एवमाहारो एवंसुखदुक्खप्पटिसंवेदी एवमायुपरियन्तो; सो ततो चुतो इधूपपन्नोति । इति साकारं सउद्देसं अनेकविहितं पुब्बेनिवासं अनुस्सरामि । अयं खो मे, ब्राह्मण, रत्तिया पठमे यामे पठमा विज्जा अधिगता, अविज्जा विहता, विज्जा उप्पन्ना, तमो विहतो, आलोको उप्पन्नो — यथा तं अप्पमत्तस्स आतापिनो पहितत्तस्स विहरतो । अयं खो मे, ब्राह्मण, पठमाभिनिब्भिदा अहोसि कुक्कुटच्छापकस्सेव अण्डकोसम्हा ।

१३. “सो एवं समाहिते चित्ते परिसुद्धे परियोदाते अनङ्गणे विगतूपक्विकलेसे मुदुभूते कम्मनिये ठिते आनेज्जप्पत्ते सत्तानं चुतूपपातजाणाय चित्तं अभिनिन्नामेसिं । सो दिब्बेन चक्खुना विसुद्धेन अतिक्कन्तमानुसकेन [अतिक्कन्तमानुस्सकेन (क०)] सत्ते पस्सामि चवमाने उपपज्जमाने हीने पणीते सुवण्णे दुब्बण्णे । सुगते दुगते यथाकम्मूपगे सत्ते पजानामि — ‘इमे वत भोन्तो सत्ता कायदुच्चरितेन समन्नागता वचीदुच्चरितेन समन्नागता मनोदुच्चरितेन समन्नागता अरियानं उपवादका मिच्छादिट्ठिका मिच्छादिट्ठिकम्मसमादाना; ते कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुगतिं विनिपातं निरयं उपपन्ना । इमे वा पन भोन्तो सत्ता कायसुचरितेन समन्नागता वचीसुचरितेन समन्नागता मनोसुचरितेन समन्नागता अरियानं अनुपवादका सम्मादिट्ठिका सम्मादिट्ठिकम्मसमादाना; ते कायस्स भेदा परं मरणा सुगतिं सगं लोकं उपपन्ना’ति । इति दिब्बेन चक्खुना विसुद्धेन अतिक्कन्तमानुसकेन सत्ते पस्सामि चवमाने उपपज्जमाने हीने पणीते सुवण्णे दुब्बण्णे । सुगते दुगते यथाकम्मूपगे सत्ते पजानामि । अयं खो मे, ब्राह्मण, रत्तिया मज्झिमे यामे दुतिया विज्जा अधिगता, अविज्जा विहता, विज्जा उप्पन्ना, तमो विहतो, आलोको उप्पन्नो — यथा तं अप्पमत्तस्स आतापिनो पहितत्तस्स विहरतो । अयं खो मे, ब्राह्मण, दुतियाभिनिब्भिदा अहोसि कुक्कुटच्छापकस्सेव अण्डकोसम्हा ।

१४. “सो एवं समाहिते चित्ते परिसुद्धे परियोदाते अनङ्गणे विगतूपक्विकलेसे मुदुभूते कम्मनिये ठिते आनेज्जप्पत्ते आसवानं खयजाणाय चित्तं अभिनिन्नामेसिं । सो ‘इदं दुक्खं’न्ति यथाभूतं अब्भज्जासिं, ‘अयं दुक्खसमुदयो’ति यथाभूतं अब्भज्जासिं, ‘अयं दुक्खनिरोधो’ति यथाभूतं अब्भज्जासिं, ‘अयं दुक्खनिरोधगामिनी पटिपदा’ति यथाभूतं अब्भज्जासिं; ‘इमे आसवा’ति यथाभूतं अब्भज्जासिं, ‘अयं आसवसमुदयो’ति यथाभूतं अब्भज्जासिं, ‘अयं आसवनिरोधो’ति यथाभूतं अब्भज्जासिं, ‘अयं आसवनिरोधगामिनी पटिपदा’ति यथाभूतं अब्भज्जासिं । तस्स मे एवं जानतो एवं पस्सतो कामासवापि चित्तं विमुच्चित्थ भवासवापि चित्तं विमुच्चित्थ अविज्जासवापि चित्तं विमुच्चित्थ । विमुत्तस्मिं विमुत्तमिति जाणं अहोसि । ‘खीणा जाति, वुसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्थत्ताया’ति अब्भज्जासिं । अयं खो मे, ब्राह्मण, रत्तिया पच्छिमे यामे ततिया विज्जा अधिगता, अविज्जा विहता, विज्जा उप्पन्ना, तमो विहतो, आलोको उप्पन्नो — यथा तं अप्पमत्तस्स आतापिनो पहितत्तस्स विहरतो । अयं खो मे, ब्राह्मण, ततियाभिनिब्भिदा अहोसि — कुक्कुटच्छापकस्सेव अण्डकोसम्हा’ति ।

१५. एवं वुत्ते, वेरज्जो ब्राह्मणो भगवन्तं एतदवोच — “जेड्ढो भवं गोतमो, सेड्ढो भवं गोतमो! अभिक्कन्तं, भो गोतम, अभिक्कन्तं, भो गोतम!! सेय्यथापि, भो गोतम, निक्कुज्जितं वा उक्कुज्जेय्य, पटिच्छन्नं वा विवरेय्य, मूळहस्स वा मगं आचिक्खेय्य, अन्धकारे वा तेलपज्जोतं धारेय्य — चक्खुमन्तो रूपानि दक्खन्तीति, एवमेवं भोता गोतमेन अनेकपरियायेन धम्मो पकासितो । एसाहं भवन्तं गोतमं सरणं गच्छामि धम्मञ्च भिक्खुसङ्घञ्च । उपासकं मं भवं गोतमो धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेतं सरणं गतं । अधिवासेतु च मे भवं गोतमो वेरज्जायं वस्सावासं सद्धिं भिक्खुसङ्घेना’ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन । अथ खो वेरज्जो ब्राह्मणो भगवतो अधिवासनं विदित्वा उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि ।

१६. तेन खो पन समयेन वेरज्जा दुब्भिक्खा होति द्वीहितिका सेतट्टिका सलाकावुत्ता न सुकरा उज्जेन पग्गहेन यापेतुं । तेन खो पन समयेन उत्तरापथका [उत्तराहका (सी०)] अस्सवाणिजा [अस्सवाणिजा (क०)] पज्जमत्तेहि अस्ससत्तेहि वेरज्जं वस्सावासं उपगता होन्ति । तेहि अस्समण्डलिकासु भिक्खून् पत्थपत्थपुलकं [पत्थपत्थमूलकं (क०)] पज्जत्तं होति । भिक्खू पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय वेरज्जं पिण्डाय पविसित्वा पिण्डं अलभमाना अस्समण्डलिकासु पिण्डाय चरित्वा पत्थपत्थपुलकं आरामं आहरित्वा उदुक्खले कोट्टेत्वा कोट्टेत्वा परिभुज्जन्ति । आयस्मा पनानन्दो पत्थपुलकं सिलायं पिसित्वा भगवतो उपनामेति । तं भगवा परिभुज्जति ।

अस्सोसि खो भगवा उदुक्खलसद्धं । जानन्तापि तथागता पुच्छन्ति, जानन्तापि न पुच्छन्ति; कालं विदित्वा पुच्छन्ति, कालं विदित्वा न पुच्छन्ति; अत्थसंहितं तथागता पुच्छन्ति, नो अनत्थसंहितं । अनत्थसंहिते सेतुघातो तथागतानं । द्वीहि आकारेहि बुद्धा भगवन्तो भिक्खू पटिपुच्छन्ति — धम्मं वा देसेस्साम, सावकानं वा सिक्खापदं पज्जपेस्सामाति [पज्जापेस्सामाति (सी० स्या०)] । अथ खो भगवा आयस्मन्तं आनन्दं आमन्तेसि — “किं नु खो सो, आनन्द, उदुक्खलसद्धो’ति? अथ खो आयस्मा आनन्दो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । “साधु साधु, आनन्द! तुम्हेहि, आनन्द सप्पुरिसेहि विजितं । पच्छिमा जनता सालिमंसोदनं अतिमज्जिस्सती’ति ।

१७. अथ खो आयस्मा महामोग्गल्लानो [महामोग्गलानो (क०)] येन भगवा तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा महामोग्गल्लानो भगवन्तं एतदवोच — “एतरहि, भन्ते, वेरज्जा दुब्भिक्खा द्वीहितिका सेतट्टिका सलाकावुत्ता । न सुकरा उज्जेन पग्गहेन यापेतुं । इमिस्सा, भन्ते, महापथविया

हेट्टिमतलं सम्पन्नं — सेय्यथापि खुद्धमधुं अनीलकं एवमस्सादं । साधाहं, भन्ते, पथविं परिवत्तेय्यं । भिक्खू पण्णटकोजं परिभुज्जिस्सन्ती’ति । “ये पन ते, मोग्गल्लान, पथविनिस्सिता पाणा ते कथं करिस्ससी’ति? “एकाहं, भन्ते, पाणिं अभिनिम्मिनिस्सामि — सेय्यथापि महापथवी । ये पथविनिस्सिता पाणा ते तत्थ सङ्कामेस्सामि । एकेन हत्थेन पथविं परिवत्तेस्सामी’ति । “अलं, मोग्गल्लान, मा ते रुच्चि पथविं परिवत्तेतुं । विपल्लासम्पि सत्ता पटिलभेय्यु’न्ति । “साधु, भन्ते, सब्बो भिक्खुसङ्घो उत्तरकुरुं पिण्डाय गच्छेय्या’ति । “अलं, मोग्गल्लान, मा ते रुच्चि सब्बस्स भिक्खुसङ्घस्स उत्तरकुरुं पिण्डाय गमन’न्ति ।

१८. अथ खो आयस्मतो सारिपुत्तस्स रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एवं चेतसो परिवितक्को उदपादि — “कतमेसानं खो बुद्धानं भगवन्तानं ब्रह्मचरियं न चिरट्टितिकं अहोसि; कतमेसानं बुद्धानं भगवन्तानं ब्रह्मचरियं चिरट्टितिकं अहोसी’ति? अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो सायन्हसमयं [सायणहसमयं (सी०)] पटिसल्लाना वुट्ठितो येन भगवा तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा सारिपुत्तो भगवन्तं एतदवोच — “इध मय्हं, भन्ते, रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एवं चेतसो परिवितक्को उदपादि — ‘कतमेसानं खो बुद्धानं भगवन्तानं ब्रह्मचरियं न चिरट्टितिकं अहोसि, कतमेसानं बुद्धानं भगवन्तानं ब्रह्मचरियं चिरट्टितिकं अहोसी’ति । ‘कतमेसानं नु खो, भन्ते, बुद्धानं भगवन्तानं ब्रह्मचरियं न चिरट्टितिकं अहोसि, कतमेसानं बुद्धानं भगवन्तानं ब्रह्मचरियं चिरट्टितिकं अहोसी’ति?

“भगवतो च, सारिपुत्त, विपस्सिस्स भगवतो च सिखिस्स भगवतो च वेस्सभुस्स ब्रह्मचरियं न चिरट्टितिकं अहोसि । भगवतो च, सारिपुत्त, ककुसन्धस्स भगवतो च कोणागमनस्स भगवतो च कस्सपस्स ब्रह्मचरियं चिरट्टितिकं अहोसी’ति ।

१९. “को नु खो, भन्ते, हेतु को पच्चयो, येन भगवतो च विपस्सिस्स भगवतो च सिखिस्स भगवतो च वेस्सभुस्स ब्रह्मचरियं न चिरट्टितिकं अहोसी’ति? “भगवा च, सारिपुत्त, विपस्सी भगवा च सिखी भगवा च वेस्सभू किलासुनो अहेसुं सावकानं वित्थारेन धम्मं देसेतुं । अप्पकञ्च नेसं अहोसि सुत्तं गेय्यं वेय्याकरणं गाथा उदानं इतिवुत्तकं जातकं अब्भुतधम्मं वेदल्लं । अपञ्चत्तं सावकानं सिक्खापदं । अनुदिट्ठं पातिमोक्खं । तेसं बुद्धानं भगवन्तानं अन्तरधानेन बुद्धानुबुद्धानं सावकानं अन्तरधानेन ये ते पच्छिमा सावका नानानामा नानागोत्ता नानाजच्चा नानाकुला पब्बजिता ते तं ब्रह्मचरियं खिप्पज्जेव अन्तरधापेसुं । सेय्यथापि, सारिपुत्त, नानापुप्फानि फलके निक्खित्तानि सुत्तेन असङ्गहितानि तानि वातो विकिरति विधमति विद्धंसेति । तं किस्स हेतु? यथा तं सुत्तेन असङ्गहितत्ता । एवमेव खो, सारिपुत्त, तेसं बुद्धानं भगवन्तानं अन्तरधानेन बुद्धानुबुद्धानं सावकानं अन्तरधानेन ये ते पच्छिमा सावका नानानामा नानागोत्ता नानाजच्चा नानाकुला पब्बजिता ते तं ब्रह्मचरियं खिप्पज्जेव अन्तरधापेसुं ।

“अकिलासुनो च ते भगवन्तो अहेसुं सावके चेतसा चेतो परिच्च ओवदितुं । भूतपुब्बं, सारिपुत्त, वेस्सभू भगवा अरहं सम्मासम्बुद्धो अज्जरस्मिं भिंसनके [भीसनके (क०)] वनसण्डे सहस्सं भिक्खुसङ्घं चेतसा चेतो परिच्च ओवदति अनुसासति — ‘एवं वितक्केथ, मा एवं वितक्कयित्थ; एवं मनसिकरोथ, मा एवं मनसाकत्थ [मनसाकरित्थ (क०)]; इदं पजहथ, इदं उपसम्पज्ज विहरथा’ति । अथ खो, सारिपुत्त, तस्स भिक्खुसहस्सस्स वेस्सभुना भगवता अरहता सम्मासम्बुद्धेन एवं ओवदियमानानं एवं अनुसासियमानानं अनुपादाय आसवेहि चित्तानि विमुच्चिंसु । तत्र सुदं, सारिपुत्त, भिंसनकस्स वनसण्डस्स भिंसनकतस्मिं होति — यो कोचि अवीतरागो तं वनसण्डं पविसति, येभ्य्येन लोमानि हंसन्ति । अयं खो, सारिपुत्त, हेतु अयं पच्चयो येन भगवतो च विपस्सिस्स भगवतो च सिखिस्स भगवतो च वेस्सभुस्स ब्रह्मचरियं न

चिरद्वितिकं अहोसी'ति ।

२०. “को पन, भन्ते, हेतु को पच्चयो येन भगवतो च ककुसन्धस्स भगवतो च कोणागमनस्स भगवतो च कस्सपस्स ब्रह्मचरियं चिरद्वितिकं अहोसी'ति? “भगवा च, सारिपुत्त, ककुसन्धो भगवा च कोणागमनो भगवा च कस्सपो अकिलासुनो अहेसुं सावकानं वित्थारेन धम्मं देसेतुं । बहुञ्च नेसं अहोसि सुत्तं गेय्यं वेय्याकरणं गाथा उदानं इतिवुत्तकं जातकं अब्भुतधम्मं वेदल्लं, पञ्चत्तं सावकानं सिक्खापदं, उद्दिट्ठं पातिमोक्खं । तेसं बुद्धानं भगवन्तानं अन्तरधानेन बुद्धानुबुद्धानं सावकानं अन्तरधानेन ये ते पच्छिमा सावका नानानामा नानागोत्ता नानाजच्चा नानाकुला पब्बजिता ते तं ब्रह्मचरियं चिरं दीघमद्धानं ठपेसुं । सेय्यथापि, सारिपुत्त, नानापुप्फानि फलके निक्खित्तानि सुत्तेन सुसङ्गहितानि तानि वातो न विकिरति न विधमति न विद्धंसेति । तं किस्स हेतु? यथा तं सुत्तेन सुसङ्गहितत्ता । एवमेव खो, सारिपुत्त, तेसं बुद्धानं भगवन्तानं अन्तरधानेन बुद्धानुबुद्धानं सावकानं अन्तरधानेन ये ते पच्छिमा सावका नानानामा नानागोत्ता नानाजच्चा नानाकुला पब्बजिता ते तं ब्रह्मचरियं चिरं दीघमद्धानं ठपेसुं । अयं खो, सारिपुत्त, हेतु अयं पच्चयो येन भगवतो च ककुसन्धस्स भगवतो च कोणागमनस्स भगवतो च कस्सपस्स ब्रह्मचरियं चिरद्वितिकं अहोसी'ति ।

२१. अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो उट्ठायासना एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा येन भगवा तेनञ्जलिं पणामेत्वा भगवन्तं एतदवोच — “एतस्स, भगवा, कालो! एतस्स, सुगत, कालो! यं भगवा सावकानं सिक्खापदं पञ्जपेय्य [पञ्जापेय्य (सी० स्या०)], उद्दिसेय्य पातिमोक्खं, यथयिदं ब्रह्मचरियं अद्दनियं अस्स चिरद्वितिक'न्ति । “आगमेहि त्वं, सारिपुत्त! आगमेहि त्वं, सारिपुत्त! तथागतोव तत्थ कालं जानिस्सति । न ताव, सारिपुत्त, सत्था सावकानं सिक्खापदं पञ्जपेति उद्दिसति [न उद्दिसति (सी०)] पातिमोक्खं याव न इधेकच्चे आसवट्ठानीया धम्मा सङ्गे पातुभवन्ति । यतो च खो, सारिपुत्त, इधेकच्चे आसवट्ठानीया धम्मा सङ्गे पातुभवन्ति, अथ सत्था सावकानं सिक्खापदं पञ्जपेति उद्दिसति पातिमोक्खं तेसंयेव आसवट्ठानीयानं धम्मानं पटिघाताय । न ताव, सारिपुत्त, इधेकच्चे आसवट्ठानीया धम्मा सङ्गे पातुभवन्ति याव न सङ्घो रत्तञ्जुमहत्तं पत्तो होति । यतो च खो, सारिपुत्त, सङ्घो रत्तञ्जुमहत्तं पत्तो होति अथ इधेकच्चे आसवट्ठानीया धम्मा सङ्गे पातुभवन्ति, अथ सत्था सावकानं सिक्खापदं पञ्जपेति उद्दिसति पातिमोक्खं तेसंयेव आसवट्ठानीयानं धम्मानं पटिघाताय । न ताव, सारिपुत्त, इधेकच्चे आसवट्ठानीया धम्मा सङ्गे पातुभवन्ति, याव न सङ्घो वेपुल्लमहत्तं पत्तो होति । यतो च खो, सारिपुत्त, सङ्घो वेपुल्लमहत्तं पत्तो होति, अथ इधेकच्चे आसवट्ठानीया धम्मा सङ्गे पातुभवन्ति, अथ सत्था सावकानं सिक्खापदं पञ्जपेति उद्दिसति पातिमोक्खं तेसंयेव आसवट्ठानीयानं धम्मानं पटिघाताय । न ताव, सारिपुत्त, इधेकच्चे आसवट्ठानीया धम्मा सङ्गे पातुभवन्ति, याव न सङ्घो लाभग्गमहत्तं पत्तो होति । यतो च खो, सारिपुत्त, सङ्घो लाभग्गमहत्तं पत्तो होति, अथ इधेकच्चे आसवट्ठानीया धम्मा सङ्गे पातुभवन्ति, अथ सत्था सावकानं सिक्खापदं पञ्जपेति उद्दिसति पातिमोक्खं तेसंयेव आसवट्ठानीयानं धम्मानं पटिघाताय । न ताव, सारिपुत्त, इधेकच्चे आसवट्ठानीया धम्मा सङ्गे पातुभवन्ति, याव न सङ्घो बाहुसच्चमहत्तं पत्तो होति । यतो च खो, सारिपुत्त, सङ्घो बाहुसच्चमहत्तं पत्तो होति, अथ इधेकच्चे आसवट्ठानीया धम्मा सङ्गे पातुभवन्ति, अथ सत्था सावकानं सिक्खापदं पञ्जपेति उद्दिसति पातिमोक्खं तेसंयेव आसवट्ठानीयानं धम्मानं पटिघाताय । निरब्बुदो हि, सारिपुत्त, भिक्खुसङ्घो निरादीनवो अपगतकाळको सुद्धो सारे पतिट्ठितो । इमेसङ्घि, सारिपुत्त, पञ्चन्नं भिक्खुसतानं यो पच्छिमको भिक्खु सो सोतापन्नो अविनिपातधम्मो नियतो सम्बोधिपरायणो'ति ।

२२. अथ खो भगवा आयस्मन्तं आनन्दं आमन्तेसि — “आचिण्णं खो पनेतं, आनन्द, तथागतानं येहि निमन्तिता वस्सं वसन्ति, न ते अनपलोकेत्वा जनपदचारिकं पक्कमन्ति । आयामानन्द, वेरञ्जं ब्राह्मणं अपलोकेस्सामा'ति । “एवं

भन्ते”ति खो आयस्मा आनन्दो भगवतो पच्चस्सोसि । अथ खो भगवा निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय आयस्मता आनन्देन पच्छासमणेन येन वेरञ्जस्स ब्राह्मणस्स निवेसनं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा पज्जत्ते आसने निसीदि । अथ खो वेरञ्जो ब्राह्मणो येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो वेरञ्जं ब्राह्मणं भगवा एतदवोच — “निमन्तितम्ह तया, ब्राह्मण, वस्संवुट्ठा [वस्संवुत्था (सी० स्या० क०)], अपलोकेम तं, इच्छाम मयं जनपदचारिकं पक्कमितु”न्ति । “सच्चं, भो गोतम, निमन्तितत्थ मया वस्संवुट्ठा; अपि च, यो देय्यधम्मो सो न दिन्नो । तज्ज खो नो असन्तं, नोपि अदातुकम्यता, तं कुतेत्थ लब्भा बहुकिच्चा घरावासा बहुकरणीया । अधिवासेतु मे भवं गोतमो स्वातनाय भत्तं सद्धिं भिक्खुसङ्घेना”ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन । अथ खो भगवा वेरञ्जं ब्राह्मणं धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि । अथ खो वेरञ्जो ब्राह्मणो तस्सा रत्तिया अच्चयेन सके निवेसने पणीतं खादनीयं भोजनीयं पटियादापेत्वा भगवतो कालं आरोचापेसि — “कालो, भो गोतम, निट्ठितं भत्त”न्ति ।

२३. अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन वेरञ्जस्स ब्राह्मणस्स निवेसनं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा पज्जत्ते आसने निसीदि सद्धिं भिक्खुसङ्घेन । अथ खो वेरञ्जो ब्राह्मणो बुद्धप्पमुखं भिक्खुसङ्घं पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा भगवन्तं भुत्ताविं ओनीतपत्तपाणिं [ओणीतपत्तपाणिं (क०)] तिचीवरेन अच्छादेसि, एकमेकज्ज भिक्खुं एकमेकेन दुस्सयुगेन अच्छादेसि । अथ खो भगवा वेरञ्जं ब्राह्मणं धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि । अथ खो भगवा वेरञ्जायं यथाभिरन्तं विहरित्वा अनुपगम्म सोरेय्यं सङ्कस्सं कण्णकुज्जं येन पयागपतिट्ठानं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा पयागपतिट्ठाने गङ्गं नदिं उत्तरित्वा येन बाराणसी तदवसरि । अथ खो भगवा बाराणसियं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन वेसाली तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन वेसाली तदवसरि । तत्र सुदं भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटागारसालायन्ति ।

वेरञ्जभाणवारो निट्ठितो ।

१. पाराजिककण्डं

१. पठमपाराजिकं

सुदिन्नभाणवारो

२४. तेन खो पन समयेन वेसालिया अविदूरे कलन्दगामो नाम अत्थि [कलन्दगामो नाम होति (सी०), कलन्दगामो होति (स्या०)] । तत्थ सुदिन्नो नाम कलन्दपुत्तो सेट्ठिपुत्तो होति । अथ खो सुदिन्नो कलन्दपुत्तो सम्बहुलेहि [सम्पहूलेहि (सी०)] सहायकेहि सद्धिं वेसालिं अगमासि केनचिदेव करणीयेन । तेन खो पन समयेन भगवा महतिया परिसाय परिवुतो धम्मं देसेन्तो निसिन्नो होति । अदस खो सुदिन्नो कलन्दपुत्तो भगवन्तं महतिया परिसाय परिवुतं धम्मं देसेन्तं निसिन्नं । दिस्वानस्स एतदहोसि — “यंनूनाहमि धम्मं सुणेय्य”न्ति । अथ खो सुदिन्नो कलन्दपुत्तो येन सा परिसा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नस्स खो सुदिन्नस्स कलन्दपुत्तस्स एतदहोसि — “यथा यथा खो अहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि, नयिदं सुकरं अगारं अज्झावसता एकन्तपरिपुण्णं एकन्तपरिसुद्धं सङ्कलिखितं ब्रह्मचरियं चरितुं; यंनूनाहं केसमस्सुं ओहारेत्वा कासायानि वत्थानि अच्छादेत्वा अगारस्मा अनगारियं पब्बजेय्य”न्ति । अथ खो सा परिसा भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहंसिता उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा

पदक्खिणं कत्वा पक्कामि ।

२५. अथ खो सुदिन्नो कलन्दपुत्तो अचिरवुड्ढिताय परिसाय येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सुदिन्नो कलन्दपुत्तो भगवन्तं एतदवोच — “यथा यथाहं, भन्ते, भगवता धम्मं देसितं आजानामि, नयिदं सुकरं अगारं अज्झावसता एकन्तपरिपुण्णं एकन्तपरिसुद्धं सङ्खलिखितं ब्रह्मचरियं चरितुं; इच्छामहं, भन्ते, केसमस्सुं ओहारेत्वा कासायानि वत्थानि अच्छादेत्वा अगारस्मा अनगारियं पब्बजितुं । पब्बाजेतु मं भगवा”ति । “अनुज्जातोसि पन त्वं, सुदिन्न, मातापितूहि अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाया”ति? “न खो अहं, भन्ते, अनुज्जातो मातापितूहि अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाया”ति । “न खो, सुदिन्न, तथागता अननुज्जातं मातापितूहि पुत्तं पब्बाजेन्ती”ति । “सोहं, भन्ते, तथा करिस्सामि यथा मं मातापितरो अनुजानिस्सन्ति अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाया”ति ।

२६. अथ खो सुदिन्नो कलन्दपुत्तो वेसालियं तं करणीयं तीरेत्वा येन कलन्दगामो येन मातापितरो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा मातापितरो एतदवोच — “अम्मताता, यथा यथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि, नयिदं सुकरं अगारं अज्झावसता एकन्तपरिपुण्णं एकन्तपरिसुद्धं सङ्खलिखितं ब्रह्मचरियं चरितुं; इच्छामहं केसमस्सुं ओहारेत्वा कासायानि वत्थानि अच्छादेत्वा अगारस्मा अनगारियं पब्बजितुं । अनुजानाथ मं अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाया”ति । एवं वुत्ते सुदिन्नस्स कलन्दपुत्तस्स मातापितरो सुदिन्नं कलन्दपुत्तं एतदवोचुं — “त्वं खोसि, तात सुदिन्न, अम्हाकं एकपुत्तको पियो मनापो सुखेधितो सुखपरिहतो । न त्वं, तात सुदिन्न, किञ्चि दुक्खस्स जानासि । मरणेनपि मयं ते अकामका विना भविस्साम, किं पन मयं तं जीवन्तं अनुजानिस्साम अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाया”ति । दुतियम्पि खो सुदिन्नो कलन्दपुत्तो मातापितरो एतदवोच — “अम्मताता, यथा यथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि, नयिदं सुकरं अगारं अज्झावसता एकन्तपरिपुण्णं एकन्तपरिसुद्धं सङ्खलिखितं ब्रह्मचरियं चरितुं; इच्छामहं केसमस्सुं ओहारेत्वा कासायानि वत्थानि अच्छादेत्वा अगारस्मा अनगारियं पब्बजितुं । अनुजानाथ मं अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाया”ति । दुतियम्पि खो सुदिन्नस्स कलन्दपुत्तस्स मातापितरो सुदिन्नं कलन्दपुत्तं एतदवोचुं — “त्वं खोसि, तात सुदिन्न, अम्हाकं एकपुत्तको पियो मनापो सुखेधितो सुखपरिहतो । न त्वं, तात सुदिन्न, किञ्चि दुक्खस्स जानासि । मरणेनपि मयं ते अकामका विना भविस्साम, किं पन मयं तं जीवन्तं अनुजानिस्साम अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाया”ति! ततियम्पि खो सुदिन्नो कलन्दपुत्तो मातापितरो एतदवोच — “अम्मताता, यथा यथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि, नयिदं सुकरं अगारं अज्झावसता एकन्तपरिपुण्णं एकन्तपरिसुद्धं सङ्खलिखितं ब्रह्मचरियं चरितुं; इच्छामहं केसमस्सुं ओहारेत्वा कासायानि वत्थानि अच्छादेत्वा अगारस्मा अनगारियं पब्बजितुं । अनुजानाथ मं अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाया”ति । ततियम्पि खो सुदिन्नस्स कलन्दपुत्तस्स मातापितरो सुदिन्नं कलन्दपुत्तं एतदवोचुं — “त्वं खोसि, तात सुदिन्न, अम्हाकं एकपुत्तको पियो मनापो सुखेधितो सुखपरिहतो । न त्वं, तात सुदिन्न, किञ्चि दुक्खस्स जानासि । मरणेनपि मयं ते अकामका विना भविस्साम, किं पन मयं तं जीवन्तं अनुजानिस्साम अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाया”ति!

२७. अथ खो सुदिन्नो कलन्दपुत्तो — “न मं मातापितरो अनुजानन्ति अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाया”ति, तत्थेव अनन्तरहिताय भूमिया निपज्जि — इधेव मे मरणं भविस्सति पब्बज्जा वाति । अथ खो सुदिन्नो कलन्दपुत्तो एकम्पि भत्तं न भुज्जि, द्वेपि भत्तानि न भुज्जि, तीणिपि भत्तानि न भुज्जि, चत्तारिपि भत्तानि न भुज्जि, पञ्चपि भत्तानि न भुज्जि, छपि भत्तानि न भुज्जि, सत्तपि भत्तानि न भुज्जि ।

२८. अथ खो सुदिन्नस्स कलन्दपुत्तस्स मातापितरो सुदिन्नं कलन्दपुत्तं एतदवोचुं — “त्वं खोसि, तात सुदिन्न,

अम्हाकं एकपुत्तको पियो मनापो सुखेधितो सुखपरिहतो । न त्वं, तात सुदिन्न, किञ्चि दुक्खस्स जानासि । मरणेनपि मयं ते अकामका विना भविस्साम, किं पन मयं तं जीवन्तं अनुजानिस्साम अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाय? उट्ठेहि, तात सुदिन्न, भुज्ज च पिव च परिचारेहि च, भुज्जन्तो पिवन्तो परिचारेन्तो कामे परिभुज्जन्तो पुज्जानि करोन्तो अभिरमस्सु । न तं मयं अनुजानाम अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाया’ति । एवं वुत्ते सुदिन्नो कलन्दपुत्तो तुण्ही अहोसि । दुतियम्पि खो... पे०... ततियम्पि खो सुदिन्नस्स कलन्दपुत्तस्स मातापितरो सुदिन्नं कलन्दपुत्तं एतदवोचुं — “त्वं खोसि, तात सुदिन्न, अम्हाकं एकपुत्तको पियो मनापो सुखेधितो सुखपरिहतो । न त्वं, तात सुदिन्न, किञ्चि दुक्खस्स जानासि । मरणेनपि मयं ते अकामका विना भविस्साम, किं पन मयं तं जीवन्तं अनुजानिस्साम अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाय! उट्ठेहि, तात सुदिन्न, भुज्ज च पिव च परिचारेहि च, भुज्जन्तो पिवन्तो परिचारेन्तो कामे परिभुज्जन्तो पुज्जानि करोन्तो अभिरमस्सु । न तं मयं अनुजानाम अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाया’ति । ततियम्पि खो सुदिन्नो कलन्दपुत्तो तुण्ही अहोसि ।

अथ खो सुदिन्नस्स कलन्दपुत्तस्स सहायका येन सुदिन्नो कलन्दपुत्तो तेनुपसङ्कमिंसु; उपसङ्कमित्वा सुदिन्नं कलन्दपुत्तं एतदवोचुं — “त्वं खोसि, सम्म सुदिन्न, मातापितून् एकपुत्तको पियो मनापो सुखेधितो सुखपरिहतो । न त्वं, सम्म सुदिन्न, किञ्चि दुक्खस्स जानासि । मरणेनपि ते मातापितरो अकामका विना भविस्सन्ति, किं पन तं जीवन्तं अनुजानिस्सन्ति अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाय! उट्ठेहि, सम्म सुदिन्न, भुज्ज च पिव च परिचारेहि च, भुज्जन्तो पिवन्तो परिचारेन्तो कामे परिभुज्जन्तो पुज्जानि करोन्तो अभिरमस्सु, न तं मातापितरो अनुजानिस्सन्ति अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाया’ति । एवं वुत्ते, सुदिन्नो कलन्दपुत्तो तुण्ही अहोसि । दुतियम्पि खो... पे०... ततियम्पि खो सुदिन्नस्स कलन्दपुत्तस्स सहायका सुदिन्नं कलन्दपुत्तं एतदवोचुं — “त्वं खोसि, सम्म सुदिन्न... पे०... ततियम्पि खो सुदिन्नो कलन्दपुत्तो तुण्ही अहोसि ।

२९. अथ खो सुदिन्नस्स कलन्दपुत्तस्स सहायका येन सुदिन्नस्स कलन्दपुत्तस्स मातापितरो तेनुपसङ्कमिंसु; उपसङ्कमित्वा सुदिन्नस्स कलन्दपुत्तस्स मातापितरो एतदवोचुं — “अम्मताता, एसो सुदिन्नो अनन्तरहिताय भूमिया निपन्नो — ‘इधेव मे मरणं भविस्सति पब्बज्जा वा’ति । सचे तुम्हे सुदिन्नं नानुजानिस्सथ अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाय, तत्थेव मरणं आगमिस्सति । सचे पन तुम्हे सुदिन्नं अनुजानिस्सथ अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाय, पब्बजितम्पि नं दक्खिस्सथ । सचे सुदिन्नो नाभिरमिस्सति अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाय, का तस्स अज्जा गति भविस्सति, इधेव पच्चागमिस्सति । अनुजानाथ सुदिन्नं अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाया’ति । “अनुजानाम, ताता, सुदिन्नं अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाया’ति । अथ खो सुदिन्नस्स कलन्दपुत्तस्स सहायका येन सुदिन्नो कलन्दपुत्तो तेनुपसङ्कमिंसु; उपसङ्कमित्वा सुदिन्नं कलन्दपुत्तं एतदवोचुं — “उट्ठेहि, सम्म सुदिन्न, अनुज्जातोसि मातापितूहि अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाया’ति ।

३०. अथ खो सुदिन्नो कलन्दपुत्तो — “अनुज्जातोमिह किर मातापितूहि अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाया’ति, हट्ठो उदग्गो पाणिना गत्तानि परिपुज्जन्तो वुट्ठासि । अथ खो सुदिन्नो कलन्दपुत्तो कतिपाहं बलं गाहेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसन्नो खो सुदिन्नो कलन्दपुत्तो भगवन्तं एतदवोच — “अनुज्जातो [अनुज्जातोमिह (सी० स्या०)] अहं, भन्ते, मातापितूहि अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाय । पब्बाजेतु मं भगवा’ति । अलत्थ खो सुदिन्नो कलन्दपुत्तो भगवतो सन्तिके पब्बज्जं, अलत्थ उपसम्पदं । अचिरूपसम्पन्नो च पनायस्मा सुदिन्नो एवरूपे धुतगुणे समादाय वत्तति, आरज्जिको होति पिण्डपातिको पंसुकूलिको सपदानचारिको, अज्जतरं वज्जिगामं उपनिस्साय विहरति ।

तेन खो पन समयेन वज्जी दुब्भिकखा होति द्वीहितिका सेतट्टिका सलाकावुत्ता, न सुकरा उज्जेन पग्गहेन यापेतुं। अथ खो आयस्मतो सुदिन्नस्स एतदहोसि — “एतरहि खो वज्जी दुब्भिकखा द्वीहितिका सेतट्टिका सलाकावुत्ता, न सुकरा उज्जेन पग्गहेन यापेतुं। बहू खो पन मे वेसालियं जाती अट्ठा महद्धना महाभोगा पहतजातरूपरजता पहतवित्तूपकरणा पहतधनधज्जा। यंनूनाहं जाती उपनिस्साय विहरेय्यं! जाती मं [जातकापि मं (स्या०)] निस्साय दानानि दस्सन्ति पुज्जानि करिस्सन्ति, भिक्खू च लाभं लच्छन्ति, अहज्ज पिण्डकेन न किलमिस्सामी”ति। अथ खो आयस्मा सुदिन्नो सेनासनं संसामेत्वा पत्तचीवरमादाय येन वेसाली तेन पक्कामि। अनुपुब्बेन येन वेसाली तदवसरि। तत्र सुदं आयस्मा सुदिन्नो वेसालियं विहरति महावने कूटागारसालायं। अस्सोसुं खो आयस्मतो सुदिन्नस्स जातका — “सुदिन्नो किर कलन्दपुत्तो वेसालिं अनुप्पत्तो”ति। ते आयस्मतो सुदिन्नस्स सट्ठिमत्ते थालिपाके भत्ताभिहारं अभिहरिंसु। अथ खो आयस्मा सुदिन्नो ते सट्ठिमत्ते थालिपाके भिक्खून् विस्सज्जेत्वा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय कलन्दगामं पिण्डाय पाविसि। कलन्दगामे सपदानं पिण्डाय चरमानो येन सकपितु निवेसनं तेनुपसङ्गमि।

३१. तेन खो पन समयेन आयस्मतो सुदिन्नस्स जातिदासी आभिदोसिकं कुम्मासं छट्ठेतुकामा [छट्ठेतुकामा (क०)] होति। अथ खो आयस्मा सुदिन्नो तं जातिदासिं एतदवोच — “सचे तं, भगिनि, छट्ठनीयधम्मं, इध मे पत्ते आकिरा”ति। अथ खो आयस्मतो सुदिन्नस्स जातिदासी तं आभिदोसिकं कुम्मासं आयस्मतो सुदिन्नस्स पत्ते आकिरन्ती हत्थानज्ज पादानज्ज सरस्स च निमित्तं अग्गहेसि। अथ खो आयस्मतो सुदिन्नस्स जातिदासी येनायस्मतो सुदिन्नस्स माता तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा आयस्मतो सुदिन्नस्स मातरं एतदवोच — “यग्घेय्ये, जानेय्यासि, अय्यपुत्तो सुदिन्नो अनुप्पत्तो”ति। “सचे, जे, त्वं सच्चं भणसि, अदासिं तं करोमी”ति।

३२. तेन खो पन समयेन आयस्मा सुदिन्नो तं आभिदोसिकं कुम्मासं अज्जतरं कुट्टमूलं [कुट्टमूलं (सी० स्या०)] निस्साय परिभुज्जति। पितापि खो आयस्मतो सुदिन्नस्स कम्मन्ता आगच्छन्तो अद्वस आयस्मन्तं सुदिन्नं तं आभिदोसिकं कुम्मासं अज्जतरं कुट्टमूलं निस्साय परिभुज्जन्तं। दिस्वान येनायस्मा सुदिन्नो तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं सुदिन्नं एतदवोच — “अत्थि नाम, तात सुदिन्न, आभिदोसिकं कुम्मासं परिभुज्जिस्ससि! ननु नाम, तात सुदिन्न, सकं गेहं गन्तब्ब”न्ति? “अगमिम्ह [अगमम्हा (क०)] खो ते गहपति, गेहं। ततोयं आभिदोसिको कुम्मासो”ति। अथ खो आयस्मतो सुदिन्नस्स पिता आयस्मतो सुदिन्नस्स बाहायं गहेत्वा आयस्मन्तं सुदिन्नं एतदवोच — “एहि, तात सुदिन्न, घरं गमिस्सामा”ति। अथ खो आयस्मा सुदिन्नो येन सकपितु निवेसनं तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा पज्जत्ते आसने निसीदि। अथ खो आयस्मतो सुदिन्नस्स पिता आयस्मन्तं सुदिन्नं एतदवोच — “भुज्ज, तात सुदिन्ना”ति। “अलं, गहपति, कतं मे अज्ज भत्तकिच्च”न्ति। “अधिवासेहि, तात सुदिन्न, स्वातनाय भत्त”न्ति। अधिवासेसि खो आयस्मा सुदिन्नो तुण्हीभावेन। अथ खो आयस्मा सुदिन्नो उट्ठायासना पक्कामि।

३३. अथ खो आयस्मतो सुदिन्नस्स माता तस्सा रत्तिया अच्चयेन हरितेन गोमयेन पथविं ओपुज्जापेत्वा [ओपुज्जापेत्वा (सी० स्या०)] द्वे पुज्जे कारापेसि — एकं हिरज्जस्स, एकं सुवण्णस्स। ताव महन्ता पुज्जा अहेसुं, ओरतो ठितो पुरिसो पारतो ठितं पुरिसं न पस्सति; पारतो ठितो पुरिसो ओरतो ठितं पुरिसं न पस्सति। ते पुज्जे किलज्जेहि पटिच्छादापेत्वा मज्झे आसनं पज्जापेत्वा तिरोकरणीयं परिक्रिपित्वा आयस्मतो सुदिन्नस्स पुराणदुतियिकं आमन्तेसि — “तेन हि, वधु, येन अलङ्कारेण अलङ्कता पुत्तस्स मे सुदिन्नस्स पिता अहोसि मनापा तेन अलङ्कारेण अलङ्कारा”ति। “एवं, अय्ये”ति, खो आयस्मतो सुदिन्नस्स पुराणदुतियिका आयस्मतो सुदिन्नस्स मातुया पच्चस्सोसि।

३४. अथ खो आयस्मा सुदिन्नो पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन सकपितु निवेसनं तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा पज्जत्ते आसने निसीदि। अथ खो आयस्मतो सुदिन्नस्स पिता येनायस्मा सुदिन्नो तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा ते पुज्जे विवरापेत्वा आयस्मन्तं सुदिन्नं एतदवोच — “इदं ते, तात सुदिन्न, मातु मत्तिकं इत्थिकाय इत्थिधनं, अज्जं पेत्तिकं अज्जं पितामहं। लब्भा, तात सुदिन्न, हीनायावत्तित्वा भोगा च भुज्जितुं पुज्जानि च कातुं। एहि त्वं, तात सुदिन्न, हीनायावत्तित्वा भोगे च भुज्जस्सु पुज्जानि च करोही”ति। “तात, न उस्सहामि न विसहामि, अभिरतो अहं ब्रह्मचरियं चरामी”ति। दुतियम्पि खो...पे०... ततियम्पि खो आयस्मतो सुदिन्नस्स पिता आयस्मन्तं सुदिन्नं एतदवोच — “इदं ते, तात सुदिन्न, मातु मत्तिकं, इत्थिकाय इत्थिधनं, अज्जं पेत्तिकं, अज्जं पितामहं। लब्भा, तात सुदिन्न, हीनायावत्तित्वा भोगा च भुज्जितुं पुज्जानि च कातुं। एहि त्वं, तात सुदिन्न, हीनायावत्तित्वा भोगे च भुज्जस्सु पुज्जानि च करोही”ति। “वदेय्याम खो तं, गहपति, सचे त्वं नातिकड्ढेय्यासी”ति। “वदेहि, तात सुदिन्ना”ति। तेन हि त्वं, गहपति, महन्ते महन्ते साणिपसिब्बके कारापेत्वा हिरज्जसुवण्णस्स पूरापेत्वा सकटेहि निब्बाहापेत्वा मज्झे गङ्गाय सोते ओपातेहि [ओसादेहि (सी० स्या०)]। तं किस्स हेतु? यज्हि ते, गहपति, भविस्सति ततोनिदानं भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा आरक्खो वा सो ते न भविस्सती”ति। एवं वुत्ते, आयस्मतो सुदिन्नस्स पिता अनत्तमनो अहोसि — “कथज्हि नाम पुत्तो सुदिन्नो एवं वक्खती”ति!

३५. अथ खो आयस्मतो सुदिन्नस्स पिता आयस्मतो सुदिन्नस्स पुराणदुतियिकं आमन्तेसि — “तेन हि, वधु, त्वं पिता च मनापा च [त्वम्पि याच (सी०)]। अप्पेव नाम पुत्तो सुदिन्नो तुहम्पि वचनं करेय्या”ति! अथ खो आयस्मतो सुदिन्नस्स पुराणदुतियिका आयस्मतो सुदिन्नस्स पादेसु गहेत्वा आयस्मन्तं सुदिन्नं एतदवोच — “कीदिसा नाम ता, अय्यपुत्त, अच्छरायो यासं त्वं हेतु ब्रह्मचरियं चरसी”ति? “न खो अहं, भगिनि, अच्छरानं हेतु ब्रह्मचरियं चरामी”ति। अथ खो आयस्मतो सुदिन्नस्स पुराणदुतियिका — “अज्जतगे मं अय्यपुत्तो सुदिन्नो भगिनिवादेन समुदाचरती”ति, तत्थेव मुच्छिता पपता।

अथ खो आयस्मा सुदिन्नो पितरं एतदवोच — “सचे, गहपति, भोजनं दातब्बं देथ, मा नो विहेठयित्था”ति। “भुज्ज, तात सुदिन्ना”ति। अथ खो आयस्मतो सुदिन्नस्स माता च पिता च आयस्मन्तं सुदिन्नं पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेसुं सम्पवारेसुं। अथ खो आयस्मतो सुदिन्नस्स माता आयस्मन्तं सुदिन्नं भुत्ताविं ओनीतपत्तपाणिं एतदवोच — “इदं, तात सुदिन्न, कुलं अड्ढं महद्धनं महाभोगं प्हूतजातरूपरजतं प्हूतवित्तूपकरणं प्हूतधनधज्जं। लब्भा, तात सुदिन्न, हीनायावत्तित्वा भोगा च भुज्जितुं पुज्जानि च कातुं। एहि त्वं, तात सुदिन्न, हीनायावत्तित्वा भोगे च भुज्जस्सु पुज्जानि च करोही”ति। “अम्म, न उस्सहामि न विसहामि, अभिरतो अहं ब्रह्मचरियं चरामी”ति। दुतियम्पि खो...पे०... ततियम्पि खो आयस्मतो सुदिन्नस्स माता आयस्मन्तं सुदिन्नं एतदवोच — “इदं, तात सुदिन्न, कुलं अड्ढं महद्धनं महाभोगं प्हूतजातरूपरजतं प्हूतवित्तूपकरणं प्हूतधनधज्जं [प्हूतधनधज्जं (प० चरामीति) इतिपाठो सब्बत्थ नत्थि, ऊनो मज्जे]। तेन हि, तात सुदिन्न, बीजकम्पि देहि — मा नो अपुत्तकं सापतेय्यं लिच्छवयो अतिहरापेसु”न्ति। “एतं खो मे, अम्म, सक्का कातु”न्ति। “कहं पन, तात सुदिन्न, एतरहि विहरसी”ति? “महावने, अम्मा”ति। अथ खो आयस्मा सुदिन्नो उट्ठायासना पक्कामि।

३६. अथ खो आयस्मतो सुदिन्नस्स माता आयस्मतो सुदिन्नस्स पुराणदुतियिकं आमन्तेसि — “तेन हि, वधु, यदा उतुनी होसि, पुप्फं ते उप्पन्नं होति, अथ मे आरोचेय्यासी”ति। “एवं अय्ये”ति खो आयस्मतो सुदिन्नस्स पुराणदुतियिका आयस्मतो सुदिन्नस्स मातुया पच्चस्सोसि। अथ खो आयस्मतो सुदिन्नस्स पुराणदुतियिका नचिरस्सेव उतुनी अहोसि,

पुण्फंसा उप्पज्जि। अथ खो आयस्मतो सुदिन्नस्स पुराणदुतियिका आयस्मतो सुदिन्नस्स मातरं एतदवोच — “उतुनीम्हि, अय्ये, पुण्फं मे उप्पन्न”न्ति। “तेन हि, वधु, येन अलङ्कारेन अलङ्कता पुत्तस्स सुदिन्नस्स पिया अहोसि मनापा तेन अलङ्कारेन अलङ्करो”ति। “एवं अय्ये”ति खो आयस्मतो सुदिन्नस्स पुराणदुतियिका आयस्मतो सुदिन्नस्स मातुया पच्चस्सोसि। अथ खो आयस्मतो सुदिन्नस्स माता आयस्मतो सुदिन्नस्स पुराणदुतियिकं आदाय येन महावनं येनायस्मा सुदिन्नो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं सुदिन्नं एतदवोच — “इदं, तात सुदिन्न, कुलं अङ्गं महद्भनं महाभोगं पहूतजातरूपरजतं पहूतवित्तूपकरणं पहूतधनधज्जं। लब्भा, तात सुदिन्न, हीनायावत्तित्वा भोगा च भुज्जितुं पुज्जानि च कातुं। एहि त्वं, तात सुदिन्न, हीनायावत्तित्वा भोगे च भुज्जस्सु पुज्जानि च करोही”ति। “अम्म, न उस्सहामि न विसहामि, अभिरतो अहं ब्रह्मचरियं चरामी”ति। दुतियम्पि खो...पे०... ततियम्पि खो आयस्मतो सुदिन्नस्स माता आयस्मन्तं सुदिन्नं एतदवोच — “इदं, तात सुदिन्न, कुलं अङ्गं महद्भनं महाभोगं पहूतजातरूपरजतं पहूतवित्तूपकरणं पहूतधनधज्जं। तेन हि, तात सुदिन्न, बीजकम्पि देहि — मा नो अपुत्तकं सापतेय्यं लिच्छवयो अतिहरापेसु”न्ति। “एतं खो मे, अम्म, सक्का कातु”न्ति, पुराणदुतियिकाय बाहायं गहेत्वा महावनं अज्झोगाहेत्वा अपज्जत्ते सिक्खापदे अनादीनवदस्सो पुराणदुतियिकाय तिक्खत्तुं मेथुनं धम्मं अभिविज्जापेसि। सा तेन गब्भं गण्णि। भुम्मा देवा सद्दमनुस्सावेसुं — “निरब्बुदो वत, भो, भिक्खुसङ्घो निरादीनवो; सुदिन्नेन कलन्दपुत्तेन अब्बुदं उप्पादितं, आदीनवो उप्पादितो”ति। भुम्मानं देवानं सद्दं सुत्वा चातुमहाराजिका [चातुम्महाराजिका (सी० स्या०)] देवा सद्दमनुस्सावेसुं...पे०... तावतिसा देवा... यामा देवा ... तुसिता देवा... निम्मानरती देवा... परनिम्मितवसवती देवा... ब्रह्मकायिका देवा सद्दमनुस्सावेसुं — “निरब्बुदो वत, भो, भिक्खुसङ्घो निरादीनवो; सुदिन्नेन कलन्दपुत्तेन अब्बुदं उप्पादितं, आदीनवो उप्पादितो”ति। इतिह तेन खणेन तेन मुहुत्तेन याव ब्रह्मलोका सदो अब्भुगगच्छि।

अथ खो आयस्मतो सुदिन्नस्स पुराणदुतियिका तस्स गब्भस्स परिपाकमन्वाय पुत्तं विजायि। अथ खो आयस्मतो सुदिन्नस्स सहायका तस्स दारकस्स ‘बीजको’ति नामं अकंसु। आयस्मतो सुदिन्नस्स पुराणदुतियिकाय बीजकमाताति नामं अकंसु। आयस्मतो सुदिन्नस्स बीजकपिताति नामं अकंसु। ते अपरेन समयेन उभो अगारस्मा अनगारियं पब्बजित्वा अरहतं सच्छाकंसु।

३७. अथ खो आयस्मतो सुदिन्नस्स अहुदेव कुक्कुच्चं, अहु विप्पटिसारो — “अलाभा वत मे, न वत मे लाभा! दुल्लब्धं वत मे, न वत मे सुलब्धं! योहं एवं स्वाक्खाते धम्मविनये पब्बजित्वा नासक्खिं यावजीवं परिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं चरितु”न्ति। सो तेनेव कुक्कुच्चेन तेन विप्पटिसारेन किसो अहोसि लूखो दुब्बण्णो उप्पण्डुप्पण्डुकजातो धमनिसन्थतगतो अन्तोमनो लीनमनो दुक्खी दुम्मनो विप्पटिसारी पज्झायि।

३८. अथ खो आयस्मतो सुदिन्नस्स सहायका भिक्खू आयस्मन्तं सुदिन्नं एतदवोचुं — “पुब्बे खो त्वं, आवुसो सुदिन्न, वण्णवा अहोसि पीणिन्द्रियो पसन्नमुखवण्णो विप्पसन्नछविवण्णो; सो दानि त्वं एतरहि किसो लूखो दुब्बण्णो उप्पण्डुप्पण्डुकजातो धमनिसन्थतगतो अन्तोमनो लीनमनो दुक्खी दुम्मनो विप्पटिसारी पज्झायसि। कच्चि नो त्वं, आवुसो सुदिन्न, अनभिरतो ब्रह्मचरियं चरसी”ति? “न खो अहं, आवुसो, अनभिरतो ब्रह्मचरियं चरामि। अत्थि मे पापकम्मं कतं; पुराणदुतियिकाय मेथुनो धम्मो पटिसेवितो; तस्स मय्हं, आवुसो, अहुदेव कुक्कुच्चं अहु विप्पटिसारो — ‘अलाभा वत मे, न वत मे लाभा; दुल्लब्धं वत मे, न वत मे सुलब्धं; योहं एवं स्वाक्खाते धम्मविनये पब्बजित्वा नासक्खिं यावजीवं परिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं चरितु”न्ति। “अलज्जि ते, आवुसो सुदिन्न, कुक्कुच्चाय अलं विप्पटिसाराय यं त्वं एवं स्वाक्खाते धम्मविनये पब्बजित्वा न सक्खिस्ससि यावजीवं परिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं चरितुं। ननु, आवुसो, भगवता

अनेकपरियायेन विरागाय धम्मो देसितो, नो सरागाय; विसंयोगाय धम्मो देसितो, नो संयोगाय; अनुपादानाय धम्मो देसितो, नो सउपादानाय । तत्थ नाम त्वं, आवुसो, भगवता विरागाय धम्मे देसिते सरागाय चेतस्ससि, विसंयोगाय धम्मे देसिते संयोगाय चेतस्ससि, अनुपादानाय धम्मे देसिते सउपादानाय चेतस्ससि! ननु, आवुसो, भगवता अनेकपरियायेन रागविरागाय धम्मो देसितो, मदनिम्मदनाय पिपासविनयाय आलयसमुग्घाताय वट्टुपच्छेदाय तण्हाक्खयाय विरागाय निरोधाय निब्बानाय धम्मो देसितो! ननु, आवुसो, भगवता अनेकपरियायेन कामानं पहानं अक्खातं, कामसज्जानं परिज्जा अक्खाता, कामपिपासानं पटिविनयो अक्खातो, कामवितक्कानं समुग्घातो अक्खातो, कामपरिळाहानं वूपसमो अक्खातो! नेतं, आवुसो, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, आवुसो, अप्पसन्नानज्चेव अप्पसादाय पसन्नानज्च एकच्चानं अज्जथत्ताया”ति ।

३९. अथ खो ते भिक्खू आयस्मन्तं सुदिन्नं अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आयस्मन्तं सुदिन्नं पटिपुच्छि — “सच्चं किर त्वं, सुदिन्न, पुराणदुतियिकाय मेथुनं धम्मं पटिसेवी”ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं [अननुच्छवियं (सी०)], मोघपुरिस, अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथञ्चि नाम त्वं, मोघपुरिस, एवं स्वाक्खाते धम्मविनये पब्बजित्वा न सक्खिस्ससि यावजीवं परिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं चरितुं! ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन विरागाय धम्मो देसितो, नो सरागाय; विसंयोगाय धम्मो देसितो, नो संयोगाय; अनुपादानाय धम्मो देसितो, नो सउपादानाय! तत्थ नाम त्वं, मोघपुरिस, मया विरागाय धम्मे देसिते सरागाय चेतस्ससि, विसंयोगाय धम्मे देसिते संयोगाय चेतस्ससि, अनुपादानाय धम्मे देसिते सउपादानाय चेतस्ससि! ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन रागविरागाय धम्मो देसितो! मदनिम्मदनाय पिपासविनयाय आलयसमुग्घाताय वट्टुपच्छेदाय तण्हाक्खयाय विरागाय निरोधाय निब्बानाय धम्मो देसितो! ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन कामानं पहानं अक्खातं, कामसज्जानं परिज्जा अक्खाता, कामपिपासानं पटिविनयो अक्खातो, कामवितक्कानं समुग्घातो अक्खातो, कामपरिळाहानं वूपसमो अक्खातो! वरं ते, मोघपुरिस, आसिविसस्स [आसीविसस्स (सी० स्या०)] घोरविसस्स मुखे अङ्गजातं पक्खित्तं, न त्वेव मातुगामस्स अङ्गजाते अङ्गजातं पक्खित्तं । वरं ते, मोघपुरिस, कण्हसप्पस्स मुखे अङ्गजातं पक्खित्तं, न त्वेव मातुगामस्स अङ्गजाते अङ्गजातं पक्खित्तं । वरं ते, मोघपुरिस, अङ्गारकासुया आदिताय सम्पज्जलिताय सजोतिभूताय अङ्गजातं पक्खित्तं, न त्वेव मातुगामस्स अङ्गजाते अङ्गजातं पक्खित्तं । तं किस्स हेतु? ततोनिदानञ्चि, मोघपुरिस, मरणं वा निगच्छेय्य मरणमत्तं वा दुक्खं, न त्वेव तप्पच्चया कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गतिं विनिपातं निरयं उपपज्जेय्य । इतोनिदानज्च खो, मोघपुरिस, कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गतिं विनिपातं निरयं उपपज्जेय्य । तत्थ नाम त्वं, मोघपुरिस, यं त्वं असद्धम्मं गामधम्मं वसलधम्मं दुद्धुल्लं ओदकन्तिकं रहस्सं द्वयंद्वयसमापत्तिं समापज्जिस्ससि, बहून् खो त्वं, मोघपुरिस, अकुसलानं धम्मानं आदिकत्ता पुब्बङ्गमो । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय; अथ ख्वेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानज्चेव अप्पसादाय, पसन्नानज्च एकच्चानं अज्जथत्ताया”ति ।

अथ खो भगवा आयस्मन्तं सुदिन्नं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय [असन्तुट्ठिताय (स्या०)] सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स वीरियारम्भस्स [वीरियारम्भस्स (क०)] वण्णं भासित्वा भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून् सिक्खापदं पज्जपेस्सामि [पज्जापेस्सामि (सी० स्या०)] दस अत्थवसे पटिच्च — सङ्गसुट्ठिताय, सङ्गफासुताय, दुम्मङ्कून् पुगलानं निग्गहाय, पेसलानं भिक्खून् फासुविहाराय, दिट्ठधम्मिकानं आसवानं संवराय, सम्परायिकानं आसवानं पटिघाताय, अप्पसन्नानं पसादाय,

पसन्नानं भिद्योभावाय, सद्धम्मद्वितिया, विनयानुगहाय । एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु मेथुनं धम्मं पटिसेवेय्य, पाराजिको होति असंवासो”ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

सुदिन्नभाणवारो निद्वितो ।

मक्कटीवत्थु

४०. तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु वेसालियं महावने मक्कटिं आमिसेन उपलापेत्वा तस्सा मेथुनं धम्मं पटिसेवति । अथ खो सो भिक्खु पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरं आदाय वेसालिं पिण्डाय पाविसि । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू सेनासनचारिकं आहिण्डन्ता येन तस्स भिक्खुनो विहारो तेनुपसङ्गमिसु । अद्वस खो सा मक्कटी ते भिक्खू दूरतोव आगच्छन्ते । दिस्वान येन ते भिक्खू तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा तेसं भिक्खूनं पुरतो कटिम्पि चालेसि छेप्पम्पि चालेसि, कटिम्पि ओड्ढि, निमित्तम्पि अकासि । अथ खो तेसं भिक्खूनं एतदहोसि — “निस्संसयं खो सो भिक्खु इमिस्सा मक्कटिया मेथुनं धम्मं पटिसेवती”ति । एकमन्तं निलीयिसु । अथ खो सो भिक्खु वेसालियं पिण्डाय चरित्वा पिण्डपातं आदाय पटिक्कमि ।

४१. अथ खो सा मक्कटी येन सो भिक्खु तेनुपसङ्गमि । अथ खो सो भिक्खु तं पिण्डपातं एकदेसं भुज्जित्वा एकदेसं तस्सा मक्कटिया अदासि । अथ खो सा मक्कटी तं पिण्डपातं भुज्जित्वा तस्स भिक्खुनो कटिं ओड्ढि । अथ खो सो भिक्खु तस्सा मक्कटिया मेथुनं धम्मं पटिसेवति । अथ खो ते भिक्खू तं भिक्खुं एतदवोचुं — “ननु, आवुसो, भगवता सिक्खापदं पञ्जत्तं; किस्स त्वं, आवुसो, मक्कटिया मेथुनं धम्मं पटिसेवसी”ति? “सच्चं, आवुसो, भगवता सिक्खापदं पञ्जत्तं; तञ्च खो मनुस्सित्थिया, नो तिरच्छानगताया”ति । “ननु, आवुसो, तथेव तं होति । अननुच्छविकं, आवुसो, अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथञ्चि नाम त्वं, आवुसो, एवं स्वाक्खाते धम्मविनये पब्बजित्वा न सक्खिस्ससि यावजीवं परिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं चरितुं! ननु, आवुसो, भगवता अनेकपरियायेन विरागाय धम्मो देसितो, नो सरागाय...पे०... कामपरिळाहानं वूपसमो अक्खातो! नेतं, आवुसो, अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं वा भिद्योभावाय । अथ ख्वेतं, आवुसो, अप्पसन्नानञ्चेव अप्पसादाय, पसन्नानञ्च एकच्चानं अञ्जथत्ताया”ति । अथ खो ते भिक्खू तं भिक्खुं अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं अरोचेसुं ।

४२. अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा तं भिक्खुं पटिपुच्छि — “सच्चं किर त्वं, भिक्खु, मक्कटिया मेथुनं धम्मं पटिसेवी”ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, मोघपुरिस, अननुलोमिकं अप्पतिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथञ्चि नाम त्वं, मोघपुरिस, एवं स्वाक्खाते धम्मविनये पब्बजित्वा न सक्खिस्ससि यावजीवं परिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं चरितुं! ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन विरागाय धम्मो देसितो, नो सरागाय ...पे०... कामपरिळाहानं वूपसमो अक्खातो! वरं ते, मोघपुरिस, आसीविसस्स घोरविसस्स मुखे अङ्गजातं पक्खित्तं, न त्वेव मक्कटिया अङ्गजाते अङ्गजातं पक्खित्तं । वरं ते, मोघपुरिस, कण्हसप्पस्स मुखे अङ्गजातं पक्खित्तं, न त्वेव मक्कटिया अङ्गजाते अङ्गजातं पक्खित्तं । वरं ते, मोघपुरिस, अङ्गारकासुया आदित्ताय सम्पज्जलिताय सजोतिभूताय अङ्गजातं पक्खित्तं, न त्वेव मक्कटिया अङ्गजाते अङ्गजातं पक्खित्तं । तं किस्स हेतु?

ततोनिदानञ्चि, मोघपुरिस, मरणं वा निगच्छेय्य मरणमत्तं वा दुक्खं; न त्वेव तप्पच्चया कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गतिं विनिपातं निरयं उपपज्जेय्य । इतोनिदानञ्च खो, मोघपुरिस, कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गतिं विनिपातं निरयं उपपज्जेय्य । तत्थ नाम त्वं, मोघपुरिस, यं त्वं असद्धम्मं गामधम्मं वसलधम्मं दुद्धुल्लं ओदकन्तिकं रहस्सं द्वयंद्वयसमापत्तिं समापज्जिस्ससि! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय... पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु मेथुनं धम्मं पटिसेवेय्य अन्तमसो तिरच्छानगतायपि, पाराजिको होति असंवासो”ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पज्जत्तं होति ।

मक्कटीवत्थु निड्डितं ।

सन्थतभाणवारो

४३. तेन खो पन समयेन सम्बहुला वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू यावदत्थं भुज्जिंसु, यावदत्थं सुपिंसु, यावदत्थं न्हयिंसु । यावदत्थं भुज्जित्वा यावदत्थं सुपित्वा यावदत्थं न्हयित्वा अयोनिस्सो मनसि करित्वा सिक्खं अपच्चक्खाय दुब्बल्यं अनाविकत्वा मेथुनं धम्मं पटिसेविंसु । ते अपरेन समयेन जातिव्यसनेनपि फुट्ठा भोगव्यसनेनपि फुट्ठा रोगव्यसनेनपि फुट्ठा आयस्मन्तं आनन्दं उपसङ्कमित्वा एवं वदन्ति — “न मयं, भन्ते आनन्द, बुद्धगरहिनो न धम्मगरहिनो न सङ्गगरहिनो; अत्तगरहिनो मयं, भन्ते आनन्द, अनज्जगरहिनो । मयमेवम्हा अलक्खिका मयं अप्पपुज्जा, ये मयं एवं स्वाक्खाते धम्मविनये पब्बजित्वा नासक्खिम्हा यावजीवं परिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं चरितुं । इदानीं चेपि [इदानीपि चे (स्या०)] मयं, भन्ते आनन्द, लभेय्याम भगवतो सन्तिके पब्बज्जं लभेय्याम उपसम्पदं, इदानीपि मयं विपस्सका कुसलानं धम्मानं पुब्बरत्तापररत्तं बोधिपक्खिकानं धम्मानं भावनानुयोगमनुयुत्ता विहरेय्याम । साधु, भन्ते आनन्द, भगवतो एतमत्थं आरोचेही”ति । “एवमावुसो”ति खो आयस्मा आनन्दो वेसालिकानं वज्जिपुत्तकानं पटिस्सुणित्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसि ।

“अट्टानमेतं, आनन्द, अनवकासो यं तथागतो वज्जीनं वा वज्जिपुत्तकानं वा कारणा सावकानं पाराजिकं सिक्खापदं पज्जत्तं समूहनेय्या”ति ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “यो, भिक्खवे [यो पन भिक्खवे भिक्खु (सी०) यो खो भिक्खवे भिक्खु (स्या०)], सिक्खं अपच्चक्खाय दुब्बल्यं अनाविकत्वा मेथुनं धम्मं पटिसेवति सो आगतो न उपसम्पादेतब्बो; यो च खो, भिक्खवे [यो च खो भिक्खवे भिक्खु (सी० स्या०)], सिक्खं पच्चक्खाय दुब्बल्यं आविकत्वा मेथुनं धम्मं पटिसेवति सो आगतो उपसम्पादेतब्बो । एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४४. “यो पन भिक्खु भिक्खूनं सिक्खासाजीवसमापन्नो सिक्खं अपच्चक्खाय दुब्बल्यं अनाविकत्वा मेथुनं धम्मं पटिसेवेय्य अन्तमसो तिरच्छानगतायपि, पाराजिको होति असंवासो”ति ।

४५. यो पनाति यो यादिसो यथायुत्तो यथाजच्चो यथानामो यथागोत्तो यथासीलो यथाविहारी यथागोचरो थेरो वा नवो

वा मज्झिमो वा । एसो वुच्चति ‘यो पना’ति ।

[विभ० ५१०, ज्ञानविभङ्गेपि] भिक्खूति भिक्खकोति भिक्खु, भिक्खाचरियं अज्झुपगतोति भिक्खु, भिन्नपटधरोति भिक्खु, समज्जाय भिक्खु, पटिज्जाय भिक्खु, एहि भिक्खूति भिक्खु, तीहि सरणगमनेहि उपसम्पन्नोति भिक्खु, भद्रो भिक्खु, सारो भिक्खु, सेखो भिक्खु, असेखो भिक्खु, समग्गेन सङ्गेन जत्तिचतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्नोति भिक्खु । तत्र य्वायं भिक्खु समग्गेन सङ्गेन जत्तिचतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्नो, अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खूति ।

[दी० नि० ३.३०५] सिक्खाति तिस्सो सिक्खा — अधिसीलसिक्खा, अधिचित्तसिक्खा, अधिपज्जासिक्खा । तत्र यायं अधिसीलसिक्खा, अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता सिक्खाति ।

साजीवं नाम यं भगवता पज्जत्तं सिक्खापदं, एतं साजीवं नाम । तस्मिं सिक्खति, तेन वुच्चति साजीवसमापन्नोति ।

सिक्खं अपच्चक्खाय दुब्बल्यं अनाविकत्वाति अत्थि, भिक्खवे, दुब्बल्याविकम्मज्जेव होति सिक्खा च अपच्चक्खाता; अत्थि, भिक्खवे, दुब्बल्याविकम्मज्जेव होति सिक्खा च पच्चक्खाता ।

“कथञ्च, भिक्खवे, दुब्बल्याविकम्मज्जेव होति सिक्खा च अपच्चक्खाता । इध, भिक्खवे, भिक्खु उक्कण्ठितो अनभिरतो सामज्जा चवितुकामो भिक्खुभावं अट्ठीयमानो हरायमानो जिगुच्छमानो गिहिभावं पत्थयमानो उपासकभावं पत्थयमानो आरामिकभावं पत्थयमानो सामणेरभावं पत्थयमानो तित्थियभावं पत्थयमानो तित्थियसावकभावं पत्थयमानो अस्समणभावं पत्थयमानो असक्यपुत्तियभावं पत्थयमानो — ‘यंनूनाहं बुद्धं पच्चक्खेय्य’न्ति वदति विज्जापेति । एवम्पि, भिक्खवे, दुब्बल्याविकम्मज्जेव होति सिक्खा च अपच्चक्खाता ।

“अथ वा पन उक्कण्ठितो अनभिरतो सामज्जा चवितुकामो भिक्खुभावं अट्ठीयमानो हरायमानो जिगुच्छमानो गिहिभावं पत्थयमानो...पे०... असक्यपुत्तियभावं पत्थयमानो — ‘यंनूनाहं धम्मं पच्चक्खेय्य’न्ति वदति विज्जापेति...पे०... यंनूनाहं सङ्गं... यंनूनाहं सिक्खं... यंनूनाहं विनयं... यंनूनाहं पातिमोक्खं... यंनूनाहं उद्देसं... यंनूनाहं उपज्झायं... यंनूनाहं आचरियं... यंनूनाहं सद्धिविहारिकं... यंनूनाहं अन्तेवासिकं... यंनूनाहं समानुपज्झायकं... यंनूनाहं समानाचरियकं यंनूनाहं सब्रह्मचारिं पच्चक्खेय्य’न्ति वदति विज्जापेति । ‘यंनूनाहं गिही अस्स’न्ति वदति विज्जापेति । ‘यंनूनाहं उपासको अस्स’न्ति... ‘यंनूनाहं आरामिको अस्स’न्ति... ‘यंनूनाहं सामणेरो अस्स’न्ति... ‘यंनूनाहं तित्थियो अस्स’न्ति... ‘यंनूनाहं तित्थियसावको अस्स’न्ति... ‘यंनूनाहं अस्समणो अस्स’न्ति... ‘यंनूनाहं असक्यपुत्तियो अस्स’न्ति वदति विज्जापेति । एवम्पि, भिक्खवे, दुब्बल्याविकम्मज्जेव होति सिक्खा च अपच्चक्खाता ।

४६. “अथ वा पन उक्कण्ठितो अनभिरतो सामज्जा चवितुकामो भिक्खुभावं अट्ठीयमानो हरायमानो जिगुच्छमानो गिहिभावं पत्थयमानो...पे०... असक्यपुत्तियभावं पत्थयमानो — ‘यदि पनाहं बुद्धं पच्चक्खेय्य’न्ति वदति विज्जापेति...पे०... ‘यदि पनाहं असक्यपुत्तियो अस्स’न्ति वदति विज्जापेति...पे०... ‘अपाहं बुद्धं पच्चक्खेय्य’न्ति वदति विज्जापेति...पे०... ‘अपाहं असक्यपुत्तियो अस्स’न्ति वदति विज्जापेति...पे०... ‘हन्दाहं बुद्धं पच्चक्खेय्य’न्ति वदति विज्जापेति...पे०... ‘हन्दाहं असक्यपुत्तियो अस्स’न्ति वदति विज्जापेति...पे०... ‘होति मे बुद्धं पच्चक्खेय्य’न्ति वदति विज्जापेति...पे०... ‘होति मे असक्यपुत्तियो अस्स’न्ति वदति विज्जापेति । एवम्पि, भिक्खवे, दुब्बल्याविकम्मज्जेव होति सिक्खा च अपच्चक्खाता ।

४९. “अथ वा पन उक्कण्ठतो अनभिरतो सामञ्जा चवितुकामो भिक्खुभावं अट्ठीयमानो हरायमानो जिगुच्छमानो गिहिभावं पत्थयमानो...पे०... असक्यपुत्तियभावं पत्थयमानो — ‘माता मे अत्थि, सा मं पोसेस्सती’ति वदति विज्जापेति... ‘पिता मे अत्थि, सो मं पोसेस्सती’ति वदति विज्जापेति... ‘भाता मे अत्थि, सो मं पोसेस्सती’ति वदति विज्जापेति... ‘भगिनी मे अत्थि, सा मं पोसेस्सती’ति वदति विज्जापेति... ‘पुत्तो मे अत्थि, सो मं पोसेस्सती’ति वदति विज्जापेति... ‘धीता मे अत्थि, सा मं पोसेस्सती’ति वदति विज्जापेति... ‘पजापति मे अत्थि, सा मं पोसेस्सती’ति वदति विज्जापेति... ‘आतका मे अत्थि, ते मं पोसेस्सन्ती’ति वदति विज्जापेति... ‘मिता मे अत्थि, ते मं पोसेस्सन्ती’ति वदति विज्जापेति... ‘गामो मे अत्थि, तेनाहं जीविस्सामी’ति वदति विज्जापेति... ‘निगमो मे अत्थि, तेनाहं जीविस्सामी’ति वदति विज्जापेति... ‘खेतं मे अत्थि, तेनाहं जीविस्सामी’ति वदति विज्जापेति... ‘वत्थु मे अत्थि, तेनाहं जीविस्सामी’ति वदति विज्जापेति... ‘हिरज्जं मे अत्थि, तेनाहं जीविस्सामी’ति वदति विज्जापेति... ‘सुवण्णं मे अत्थि, तेनाहं जीविस्सामी’ति वदति विज्जापेति... ‘सिप्पं मे अत्थि, तेनाहं जीविस्सामी’ति वदति विज्जापेति । एवमिपि, भिक्खवे, दब्बल्याविकम्मज्जेव होति सिक्खा च अपच्चक्खाता ।

५१. “कथञ्च, भिक्खवे, दुब्बल्याविकम्मञ्चेव होति सिक्खा च पच्चक्खाता? इध, भिक्खवे, भिक्खु उक्कण्ठितो अनभिरतो सामञ्जा चवित्तुकामो भिक्खुभावं अट्ठीयमानो हरायमानो जिगुच्छमानो गिहिभावं पत्थयमानो...पे०...

असक्यपुत्तियभावं पत्थयमानो — ‘बुद्धं पच्चक्खामी’ति वदति विज्जापेति । एवम्पि, भिक्खवे, दुब्बल्याविकम्मज्जेव होति सिक्खा च पच्चक्खाता ।

“अथ वा पन उक्कण्ठितो अनभिरतो सामज्जा चवितुकामो भिक्खुभावं अट्टीयमानो हरायमानो जिगुच्छमानो गिहिभावं पत्थयमानो...पे०... असक्यपुत्तियभावं पत्थयमानो — ‘धम्मं पच्चक्खामी’ति वदति विज्जापेति... ‘सङ्गं पच्चक्खामी’ति वदति विज्जापेति... ‘सिक्खं पच्चक्खामी’ति वदति विज्जापेति... ‘विनयं पच्चक्खामी’ति वदति विज्जापेति... ‘पातिमोक्खं पच्चक्खामी’ति वदति विज्जापेति... ‘उद्देसं पच्चक्खामी’ति वदति विज्जापेति... ‘उपज्झायं पच्चक्खामी’ति वदति विज्जापेति... ‘आचरियं पच्चक्खामी’ति वदति विज्जापेति... ‘सद्धिविहारिकं पच्चक्खामी’ति वदति विज्जापेति... ‘अन्तेवासिकं पच्चक्खामी’ति वदति विज्जापेति... ‘समानुपज्झायकं पच्चक्खामी’ति वदति विज्जापेति... ‘समानाचरियकं पच्चक्खामी’ति वदति विज्जापेति... ‘सब्रह्मचारिं पच्चक्खामी’ति वदति विज्जापेति... ‘गिहीति मं धारेही’ति वदति विज्जापेति... ‘उपासकोति मं धारेही’ति वदति विज्जापेति... ‘आरामिकोति मं धारेही’ति वदति विज्जापेति... ‘सामणरोति मं धारेही’ति वदति विज्जापेति... ‘तित्थियोति मं धारेही’ति वदति विज्जापेति... ‘तित्थियसावकोति मं धारेही’ति वदति विज्जापेति... ‘अस्समणोति मं धारेही’ति वदति विज्जापेति... ‘असक्यपुत्तियोति मं धारेही’ति वदति विज्जापेति । एवम्पि, भिक्खवे, दुब्बल्याविकम्मज्जेव होति सिक्खा च पच्चक्खाता ।

५२. “अथ वा पन उक्कण्ठितो अनभिरतो सामज्जा चवितुकामो भिक्खुभावं अट्टीयमानो हरायमानो जिगुच्छमानो गिहिभावं पत्थयमानो...पे०... असक्यपुत्तियभावं पत्थयमानो — ‘अलं मे बुद्धेना’ति वदति विज्जापेति...पे०... ‘अलं मे सब्रह्मचारीही’ति वदति विज्जापेति । एवम्पि...पे०... अथ वा पन...पे०... ‘किं नु मे बुद्धेना’ति वदति विज्जापेति...पे०... ‘किं नु मे सब्रह्मचारीही’ति वदति विज्जापेति... ‘न ममत्थो बुद्धेना’ति वदति विज्जापेति...पे०... ‘न ममत्थो सब्रह्मचारीही’ति वदति विज्जापेति... ‘सुमुत्ताहं बुद्धेना’ति वदति विज्जापेति...पे०... ‘सुमुत्ताहं सब्रह्मचारीही’ति वदति विज्जापेति । एवम्पि, भिक्खवे, दुब्बल्याविकम्मज्जेव होति सिक्खा च पच्चक्खाता ।

५३. “यानि वा पनज्जानिपि अत्थि बुद्धवेवचनानि वा धम्मवेवचनानि वा सङ्गवेवचनानि वा सिक्खावेवचनानि वा विनयवेवचनानि वा पातिमोक्खवेवचनानि वा उद्देसवेवचनानि वा उपज्झायवेवचनानि वा आचरियवेवचनानि वा सद्धिविहारिकवेवचनानि वा अन्तेवासिकवेवचनानि वा समानुपज्झायकवेवचनानि वा समानाचरियकवेवचनानि वा सब्रह्मचारिवेवचनानि वा गिहिवेवचनानि वा उपासकवेवचनानि वा आरामिकवेवचनानि वा सामणेरवेवचनानि वा तित्थियवेवचनानि वा तित्थियसावकवेवचनानि वा अस्समणवेवचनानि वा असक्यपुत्तियवेवचनानि वा, तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि वदति विज्जापेति । एवं खो, भिक्खवे, दुब्बल्याविकम्मज्जेव होति सिक्खा च पच्चक्खाता ।

५४. “कथञ्च, भिक्खवे, अपच्चक्खाता होति सिक्खा? इध, भिक्खवे, येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि सिक्खा पच्चक्खाता होति तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि उम्मत्तको सिक्खं पच्चक्खाति, अपच्चक्खाता होति सिक्खा । उम्मत्तकस्स सन्तिके सिक्खं पच्चक्खाति, अपच्चक्खाता होति सिक्खा । खित्तचित्तो सिक्खं पच्चक्खाति, अपच्चक्खाता होति सिक्खा । खित्तचित्तस्स सन्तिके सिक्खं पच्चक्खाति, अपच्चक्खाता होति सिक्खा । वेदनाट्ठो सिक्खं पच्चक्खाति, अपच्चक्खाता होति सिक्खा । वेदनाट्ठस्स सन्तिके सिक्खं पच्चक्खाति, अपच्चक्खाता होति सिक्खा । देवताय सन्तिके सिक्खं पच्चक्खाति, अपच्चक्खाता होति सिक्खा । तिरच्छानगतस्स सन्तिके सिक्खं पच्चक्खाति, अपच्चक्खाता होति सिक्खा । अरियकेन मिलक्खस्स [मिलक्खकस्स (सी० स्या०) मिलक्खुस्स (क०)] सन्तिके सिक्खं

पच्चक्खाति, सो च न पटिविजानाति, अपच्चक्खाता होति सिक्खा । मिलक्खकेन अरियकस्स सन्तिके सिक्खं पच्चक्खाति, सो च न पटिविजानाति, अपच्चक्खाता होति सिक्खा । अरियकेन अरियस्स सन्तिके सिक्खं पच्चक्खाति, सो च न पटिविजानाति, अपच्चक्खाता होति सिक्खा । मिलक्खकेन मिलक्खस्स सन्तिके सिक्खं पच्चक्खाति, सो च न पटिविजानाति, अपच्चक्खाता होति सिक्खा । दवाय सिक्खं पच्चक्खाति, अपच्चक्खाता होति सिक्खा । रवाय सिक्खं पच्चक्खाति, अपच्चक्खाता होति सिक्खा । असावेतुकामो सावेति, अपच्चक्खाता होति सिक्खा । सावेतुकामो न सावेति, अपच्चक्खाता होति सिक्खा । अविज्जुस्स सावेति, अपच्चक्खाता होति सिक्खा । विज्जुस्स न सावेति, अपच्चक्खाता होति सिक्खा । सब्बसो वा पन न सावेति, अपच्चक्खाता होति सिक्खा । एवं खो, भिक्खवे, अपच्चक्खाता होति सिक्खा” ।

५५. [महानि० ४९, ५०, ५१] मेथुनधम्मो नाम यो सो असद्धम्मो गामधम्मो वसलधम्मो दुट्ठुल्लं ओदकन्तिकं रहस्सं द्वयंद्वयसमापत्ति, एसो मेथुनधम्मो नाम ।

पटिसेवति नाम यो निमित्तेन निमित्तं अङ्गजातेन अङ्गजातं अन्तमसो तिलफलमत्तम्पि पवेसेति, एसो पटिसेवति नाम ।

अन्तमसो तिरच्छानगतायपीति तिरच्छानगतिथियापि मेथुनं धम्मं पटिसेवित्वा अस्समणो होति असक्यपुत्तियो, पगेव मनुस्सिथिया । तेन वुच्चति — ‘अन्तमसो तिरच्छानगतायपी’ति ।

पाराजिको होतीति सेय्यथापि नाम पुरिसो सीसच्छिन्नो अभब्बो तेन सरीरबन्धनेन जीवितुं, एवमेव भिक्खु मेथुनं धम्मं पटिसेवित्वा अस्समणो होति असक्यपुत्तियो । तेन वुच्चति — ‘पाराजिको होती’ति ।

असंवासोति संवासो नाम एककम्मं एकुद्देसो समसिक्खता — एसो संवासो नाम । सो तेन सद्धिं नत्थि । तेन वुच्चति — ‘असंवासो’ति ।

५६. तिस्सो इत्थियो — मनुस्सिथी, अमनुस्सिथी, तिरच्छानगतिथी । तयो उभतोब्यञ्जनका — मनुस्सुभतोब्यञ्जनको, अमनुस्सुभतोब्यञ्जनको, तिरच्छानगतुभतोब्यञ्जनको । तयो पण्डका — मनुस्सपण्डको, अमनुस्सपण्डको, तिरच्छानगतपण्डको । तयो पुरिसा — मनुस्सपुरिसो, अमनुस्सपुरिसो, तिरच्छानगतपुरिसो ।

मनुस्सिथिया तयो मग्गे मेथुनं धम्मं पटिसेवन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स — वच्चमग्गे, पस्सावमग्गे, मुखे । अमनुस्सिथिया... पे० ... तिरच्छानगतिथिया तयो मग्गे मेथुनं धम्मं पटिसेवन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स — वच्चमग्गे, पस्सावमग्गे, मुखे । मनुस्सुभतोब्यञ्जनकस्स... अमनुस्सुभतोब्यञ्जनकस्स... तिरच्छानगतुभतोब्यञ्जनकस्स तयो मग्गे मेथुनं धम्मं पटिसेवन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स — वच्चमग्गे, पस्सावमग्गे, मुखे । मनुस्सपण्डकस्स द्वे मग्गे मेथुनं धम्मं पटिसेवन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स — वच्चमग्गे, मुखे । अमनुस्सपण्डकस्स... तिरच्छानगतपण्डकस्स... मनुस्सपुरिसस्स... अमनुस्सपुरिसस्स... तिरच्छानगतपुरिसस्स द्वे मग्गे मेथुनं धम्मं पटिसेवन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स — वच्चमग्गे, मुखे ।

५७. भिक्खुस्स सेवनचित्तं उपट्ठिते मनुस्सिथिया वच्चमग्गं अङ्गजातं पवेसेन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स । भिक्खुस्स सेवनचित्तं उपट्ठिते मनुस्सिथिया पस्सावमग्गं... मुखं अङ्गजातं पवेसेन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स । भिक्खुस्स सेवनचित्तं

भिक्षुपच्यत्थिका मनुस्सिप्पिं भिक्षुस्स सन्तिके आनेत्वा पस्सावमग्गेन... मुखेन अङ्गजातं अभिनिसीदेन्ति । सो चे पवेसनं सादियति, पविट्ठं सादियति, ठितं सादियति, उद्धरणं सादियति, आपत्ति पाराजिकस्स...पे०... न सादियति, अनापत्ति ।

भिक्षुपच्यत्थिका अमनुस्सित्थिं... तिरच्छानगतित्थिं... मनुस्सुभतोव्यञ्जनकं... अमनुस्सुभतोव्यञ्जनकं...
तिरच्छानगतुभतोव्यञ्जनकं भिक्षुस्स सन्तिके आनेत्वा वच्चमग्गेन... पस्सावमग्गेन... मुखेन अङ्गजातं अभिनिसीदेन्ति ।
सो चे पवेसनं सादियति, पविट्ठं सादियति, ठितं सादियति, उद्धरणं सादियति, आपत्ति पाराजिकस्स...पे०... न सादियति,
अनापत्ति ।

भिक्षुपच्यत्थिका तिरच्छानगतुभतोव्यञ्जनकं जागरन्तं... सुत्तं... मत्तं... उम्मत्तं... पमत्तं... मतं अक्खायितं... मतं येभ्य्येन अक्खायितं...पे०... आपत्ति पाराजिकस्स । मतं येभ्य्येन खायितं भिक्षुस्स सन्तिके आनेत्वा वच्चमग्गेन... पस्सावमग्गेन... मुखेन अङ्गजातं अभिनिसीदेन्ति । सो चे पवेसनं सादियति, पविट्ठं सादियति, ठितं सादियति, उद्धरणं सादियति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स...पे०... न सादियति, अनापत्ति ।

भिक्षुपच्यत्थिका मनुस्सपण्डकं... अमनुस्सपण्डकं... तिरच्छानगतपण्डकं भिक्षुस्स सन्तिके आनेत्वा
वच्चमग्गेन... मुखेन अङ्गजातं अभिनिसीदेन्ति । सो चे पवेसनं सादियति, पविट्ठं सादियति, ठितं सादियति, उद्धरणं

६२. भिक्खुपच्चत्थिका मनुस्सपण्डकं... अमनुस्सपण्डकं... तिरच्छानगतपण्डकं... मनुस्सपुरिसं... अमनुस्सपुरिसं... तिरच्छानगतपुरिसं भिक्खुस्स सन्तिके आनेत्वा वच्चमग्गेन... मुखेन अङ्गजातं अभिनिसीदेन्ति सन्थतस्स असन्थतस्स, असन्थतस्स सन्थतस्स, सन्थतस्स सन्थतस्स, असन्थतस्स असन्थतस्स । सो चे पवेसनं सादियति, पविट्ठं सादियति, ठितं सादियति, उद्धरणं सादियति, आपत्ति पाराजिकस्स...पे०... न सादियति, अनापत्ति ।

भिक्खुपच्चत्थिका तिरच्छानगतपुरिसं जागरन्तं... सुत्तं... मत्तं... उम्मत्तं... पमत्तं... मतं अक्खायितं... मतं येभ्य्येन अक्खायितं...पे०... आपत्ति पाराजिकस्स । मतं येभ्य्येन खायितं भिक्खुस्स सन्तिके आनेत्वा वच्चमग्गेन... मुखेन अङ्गजातं अभिनिसीदेन्ति, सन्थतस्स असन्थतस्स, असन्थतस्स सन्थतस्स, सन्थतस्स सन्थतस्स, असन्थतस्स असन्थतस्स । सो च पवेसनं सादियति, पविट्ठं सादियति, ठितं सादियति, उद्धरणं सादियति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स...पे०... न सादियति, अनापत्ति ।

६३. भिक्खुपच्चत्थिका भिक्खुं मनुस्सिस्थिया सन्तिके आनेत्वा अङ्गजातेन वच्चमग्गं... पस्सावमग्गं... मुखं अभिनिसीदेन्ति । सो चे पवेसनं सादियति, पविट्ठं सादियति, ठितं सादियति, उद्धरणं सादियति, आपत्ति पाराजिकस्स...पे०... न सादियति, अनापत्ति ।

भिक्खुपच्चत्थिका भिक्खुं मनुस्सिस्थिया जागरन्तिया... सुत्ताय... मत्ताय... उम्मत्ताय... पमत्ताय ... मताय अक्खायिताय... मताय येभ्य्येन अक्खायिताय...पे०... आपत्ति पाराजिकस्स । मताय येभ्य्येन खायिताय सन्तिके आनेत्वा अङ्गजातेन वच्चमग्गं... पस्सावमग्गं... मुखं अभिनिसीदेन्ति । सो चे पवेसनं सादियति, पविट्ठं सादियति, ठितं सादियति, उद्धरणं सादियति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स...पे०... न सादियति, अनापत्ति ।

भिक्खुपच्चत्थिका भिक्खुं अमनुस्सिस्थिया... तिरच्छानगतित्थिया... मनुस्सुभतोव्यञ्जनकस्स... अमनुस्सुभतोव्यञ्जनकस्स... तिरच्छानगतुभतोव्यञ्जनकस्स... मनुस्सपण्डकस्स... अमनुस्सपण्डकस्स... तिरच्छानगतपण्डकस्स... मनुस्सपुरिसस्स... अमनुस्सपुरिसस्स... तिरच्छानगतपुरिसस्स सन्तिके आनेत्वा अङ्गजातेन वच्चमग्गं... मुखं अभिनिसीदेन्ति । सो चे पवेसनं सादियति, पविट्ठं सादियति, ठितं सादियति, उद्धरणं सादियति, आपत्ति पाराजिकस्स...पे०... न सादियति, अनापत्ति ।

भिक्खुपच्चत्थिका भिक्खुं तिरच्छानगतपुरिसस्स जागरन्तस्स... सुत्तस्स... मत्तस्स... उम्मत्तस्स... पमत्तस्स... मतस्स अक्खायितस्स... मतस्स येभ्य्येन अक्खायितस्स...पे०... आपत्ति पाराजिकस्स । मतस्स येभ्य्येन खायितस्स सन्तिके आनेत्वा अङ्गजातेन वच्चमग्गं... मुखं अभिनिसीदेन्ति । सो चे पवेसनं सादियति, पविट्ठं सादियति, ठितं सादियति, उद्धरणं सादियति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स...पे०... न सादियति, अनापत्ति ।

६४. भिक्खुपच्चत्थिका भिक्खुं मनुस्सिस्थिया सन्तिके आनेत्वा अङ्गजातेन वच्चमग्गं... पस्सावमग्गं... मुखं अभिनिसीदेन्ति सन्थतस्स असन्थताय, असन्थतस्स सन्थताय, सन्थतस्स सन्थताय, असन्थतस्स असन्थताय । सो चे पवेसनं सादियति, पविट्ठं सादियति, ठितं सादियति, उद्धरणं सादियति, आपत्ति पाराजिकस्स...पे०... न सादियति, अनापत्ति ।

भिक्खुपच्चत्थिका भिक्खुं मनुस्सिस्थिया जागरन्तिया... सुत्ताय... मत्ताय... उम्मत्ताय... पमत्ताय... मताय

अक्खायिताय... मताय येभुय्येन अक्खायिताय...पे०... आपत्ति पाराजिकस्स । मताय येभुय्येन खायिताय सन्तिके आनेत्वा अङ्गजातेन वच्चमगं... पस्सावमगं... मुखं अभिनीसीदेन्ति सन्थतस्स असन्थताय, असन्थतस्स सन्थताय, सन्थतस्स सन्थताय, असन्थतस्स असन्थताय । सो चे पवेसनं सादियति, पविट्ठं सादियति, ठितं सादियति, उद्धरणं सादियति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स...पे०... न सादियति, अनापत्ति ।

भिक्षुपचत्थिका भिक्षुं अमनुस्सित्थिया... तिरच्छानगतित्थिया... मनुस्सुभतोब्यञ्जनकस्स... अमनुस्सुभतोब्यञ्जनकस्स... तिरच्छानगतुभतोब्यञ्जनकस्स... मनुस्सपण्डकस्स... अमनुस्सपण्डकस्स... तिरच्छानगतपण्डकस्स... मनुस्सपुरिसस्स... अमनुस्सपुरिसस्स... तिरच्छानगतपुरिसस्स सन्तिके आनेत्वा अङ्गजातेन वच्चमगं... मुखं अभिनीसीदेन्ति सन्थतस्स असन्थतस्स, असन्थतस्स सन्थतस्स, सन्थतस्स सन्थतस्स, असन्थतस्स असन्थतस्स । सो चे पवेसनं सादियति, पविट्ठं सादियति, ठितं सादियति, उद्धरणं सादियति, आपत्ति पाराजिकस्स...पे०... न सादियति, अनापत्ति ।

६५. भिक्षुपचत्थिका भिक्षुं तिरच्छानगतपुरिसस्स जागरन्तस्स... सुत्तस्स... मत्तस्स... उम्मत्तस्स... पमत्तस्स... मत्तस्स अक्खायितस्स... मत्तस्स येभुय्येन अक्खायितस्स...पे०... आपत्ति पाराजिकस्स । मत्तस्स येभुय्येन खायितस्स सन्तिके आनेत्वा अङ्गजातेन वच्चमगं... मुखं अभिनीसीदेन्ति सन्थतस्स असन्थतस्स, असन्थतस्स सन्थतस्स, सन्थतस्स सन्थतस्स, असन्थतस्स असन्थतस्स । सो चे पवेसनं सादियति, पविट्ठं सादियति, ठितं सादियति, उद्धरणं सादियति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स...पे०... न सादियति, अनापत्ति ।

यथा भिक्षुपचत्थिका वित्थारिता, एवं वित्थारेतब्बा ।

राजपचत्थिका... चोरपचत्थिका... धुत्तपचत्थिका... उप्पळगन्धपचत्थिका । संखित्तं ।

६६. मग्गेन मगं पवेसेति, आपत्ति पाराजिकस्स । मग्गेन अमगं पवेसेति, आपत्ति पाराजिकस्स । अमग्गेन मगं पवेसेति, आपत्ति पाराजिकस्स । अमग्गेन अमगं पवेसेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

भिक्षु सुत्तभिक्षुम्हि विप्पटिपज्जति; पटिबुद्धो सादियति, उभो नासेतब्बा । पटिबुद्धो न सादियति, दूसको नासेतब्बो । भिक्षु सुत्तसामणेरम्हि विप्पटिपज्जति; पटिबुद्धो सादियति, उभो नासेतब्बा । पटिबुद्धो न सादियति, दूसको नासेतब्बो । सामणो सुत्तभिक्षुम्हि विप्पटिपज्जति; पटिबुद्धो सादियति, उभो नासेतब्बा । पटिबुद्धो न सादियति, दूसको नासेतब्बो । सामणो सुत्तसामणेरम्हि विप्पटिपज्जति; पटिबुद्धो सादियति, उभो नासेतब्बा । पटिबुद्धो न सादियति, दूसको नासेतब्बो ।

अनापत्ति अजानन्तस्स, असादियन्तस्स, उम्मत्तकस्स, खित्तचित्तस्स, वेदनाट्टस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

सन्थतभाणवारो निट्ठितो ।

विनीतवत्थुउद्धानगाथा

मक्कटी वज्जिपुत्ता च, गिही नग्गो च तित्थिया ।

दारिकुप्पलवण्णा च, ब्यञ्जनेहिपरे दुवे ॥

माता धीता भगिनी च, जाया च मुदु लम्बिना ।
द्वे वणा लेपचित्तञ्च, दारुधीतलिकाय च ॥

सुन्दरेन सह पञ्च, पञ्च सिवथिकट्टिका ।
नागी यक्खी च पेती च, पण्डकोपहतो छुपे ॥

भद्विये अरहं सुत्तो, सावत्थिया चतुरो परे ।
वेसालिया तयो माला, सुपिने भारुकच्छको ॥

सुपब्बा सद्धा भिक्खुनी, सिक्खमाना सामणेरी च ।
वेसिया पण्डको गिही, अञ्जमञ्जं वुट्ठपब्बजितो मिगोति ॥

विनीतवत्थु

६७. तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु मक्कटिया मेथुनं धम्मं पटिसेवि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि — “भगवता सिक्खापदं पञ्जत्तं, कच्चि नु खो अहं पाराजिकं आपत्तिं आपन्नो”ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन सम्बहुला वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू सिक्खं अपच्चक्खाय दुब्बल्यं अनाविकत्वा मेथुनं धम्मं पटिसेविसु । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि — “भगवता सिक्खापदं पञ्जत्तं, कच्चि नु खो मयं पाराजिकं आपत्तिं आपन्ना”ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “आपत्तिं तुम्हे, भिक्खवे, आपन्ना पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु — ‘एवं मे अनापत्ति भविस्सती’ति, गिहिलिङ्गेन मेथुनं धम्मं पटिसेवि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि “भगवता सिक्खापदं पञ्जत्तं, कच्चि नु खो अहं पाराजिकं आपत्तिं आपन्नो”ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु — ‘एवं मे अनापत्ति भविस्सती’ति, नग्गो हुत्वा मेथुनं धम्मं पटिसेवि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु — ‘एवं मे अनापत्ति भविस्सती’ति, कुसचीरं निवासेत्वा... वाकचीरं निवासेत्वा... फलकचीरं निवासेत्वा... केसकम्बलं निवासेत्वा... वालकम्बलं निवासेत्वा... उलूकपक्खिकं निवासेत्वा... अजिनक्खिपं निवासेत्वा मेथुनं धम्मं पटिसेवि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो पिण्डचारिको भिक्खु पीठके निपन्नं दारिकं पस्सित्वा सारत्तो अङ्गुट्ठं अङ्गजातं पवेसेसि । सा कालमकासि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स । आपत्ति

सङ्गादिसेसस्सा’ति ।

६८. तेन खो पन समयेन अज्जतरो माणवको उप्पलवण्णाय भिक्खुनिया पटिबद्धचित्तो होति । अथ खो सो माणवको उप्पलवण्णाय भिक्खुनिया गामं पिण्डाय पविट्ठाय कुटिकं पविसित्वा निलीनो अच्छि । उप्पलवण्णा भिक्खुनी पच्छाभत्तं पिण्डपातपटिक्कन्ता पादे पक्खालेत्वा कुटिकं पविसित्वा मज्जके निसीदि । अथ खो सो माणवको उप्पलवण्णं भिक्खुनि उगहेत्वा दूसेसि । उप्पलवण्णा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनापत्ति, भिक्खवे, असादियन्तिया’ति ।

६९. तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो इत्थिलिङ्गं पातुभूतं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, तंयेव उपज्झं तमेव उपसम्पदं तानियेव [तानि (सी० स्या०)] वस्सानि भिक्खुनीहि सङ्गमितुं [सङ्गमितुं (सी० स्या०)] । या आपत्तियो भिक्खूनं भिक्खुनीहि साधारणा ता आपत्तियो भिक्खुनीनं सन्तिके वुट्ठातुं । या आपत्तियो भिक्खूनं भिक्खुनीहि असाधारणा ताहि आपत्तीहि अनापत्ती’ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरिस्सा भिक्खुनिया पुरिसलिङ्गं पातुभूतं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, तंयेव उपज्झं तमेव उपसम्पदं तानियेव [तानि (सी० स्या०)] वस्सानि भिक्खूहि सङ्गमितुं [सङ्गमितुं (सी० स्या०)] । या आपत्तियो भिक्खुनीनं भिक्खूहि साधारणा ता आपत्तियो भिक्खूनं सन्तिके वुट्ठातुं । या आपत्तियो भिक्खुनीनं भिक्खूहि असाधारणा ताहि आपत्तीहि अनापत्ती’ति ।

७०. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु — ‘एवं मे अनापत्ति भविस्सती’ति, मातुया मेथुनं धम्मं पटिसेवि... धीतुया मेथुनं धम्मं पटिसेवि... भगिनिया मेथुनं धम्मं पटिसेवि... तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक’”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु पुराणदुतियिकाय मेथुनं धम्मं पटिसेवि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक’”न्ति ।

७१. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु मुदुपिट्ठिको होति । सो अनभिरतिया पीळितो अत्तनो अङ्गजातं मुखेन अगहेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक’”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु लम्बी होति । सो अनभिरतिया पीळितो अत्तनो अङ्गजातं अत्तनो वच्चमगं पवेसेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक’”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु मतसरीरं पस्सि । तस्मिञ्च सरीरे अङ्गजातसामन्ता वणो होति । सो — ‘एवं मे अनापत्ति भविस्सती’ति, अङ्गजाते अङ्गजातं पवेसेत्वा वणेन नीहरि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक’”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु मतसरीरं पस्सि । तस्मिञ्च सरीरे अङ्गजातसामन्ता वणो होति । सो — ‘एवं मे अनापत्ति भविस्सती’ति, वणे अङ्गजातं पवेसेत्वा अङ्गजातेन नीहरि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक’”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सारत्तो लेपचित्तस्स निमित्तं अङ्गजातेन छुपि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स । आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सारत्तो दारुधीतलिकाय निमित्तं अङ्गजातेन छुपि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि... पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स । आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

७२. तेन खो पन समयेन सुन्दरो नाम भिक्खु राजगहा पब्बजितो रथिकाय [रथियाय (क०)] गच्छति । अज्जतरा इत्थी — ‘मुहुत्तं [इत्थी तं पस्सित्वा एतदवोच मुहुत्तं (स्या०)], भन्ते, आगमेहि, वन्दिस्सामी’ति सा वन्दन्ती अन्तरवासकं उक्खिपित्वा मुखेन अङ्गजातं अगगहेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “सादियि त्वं, भिक्खू”ति? “नाहं, भगवा, सादियि”न्ति । “अनापत्ति, भिक्खु, असादियन्तस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरा इत्थी भिक्खुं पस्सित्वा एतदवोच — “एहि, भन्ते, मेथुनं धम्मं पटिसेवा”ति । “अलं, भगिनि, नेतं कप्पती”ति । “एहि, भन्ते, अहं वायमिस्सामि, त्वं मा वायमि, एवं ते अनापत्ति भविस्सती”ति । सो भिक्खु तथा अकासि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरा इत्थी भिक्खुं पस्सित्वा एतदवोच — “एहि, भन्ते, मेथुनं धम्मं पटिसेवा”ति । “अलं, भगिनि, नेतं कप्पती”ति । “एहि भन्ते, त्वं वायम, अहं न वायमिस्सामि, एवं ते अनापत्ति भविस्सती”ति । सो भिक्खु तथा अकासि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरा इत्थी भिक्खुं पस्सित्वा एतदवोच — “एहि, भन्ते, मेथुनं धम्मं पटिसेवा”ति । “अलं, भगिनि, नेतं कप्पती”ति । “एहि, भन्ते, अब्भन्तरं घट्टेत्वा बहि मोचेहि...पे०... बहि घट्टेत्वा अब्भन्तरं मोचेहि, एवं ते अनापत्ति भविस्सती”ति । सो भिक्खु तथा अकासि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

७३. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सिवथिकं गन्त्वा अक्खायितं सरीरं पस्सित्वा तस्मिं मेथुनं धम्मं पटिसेवि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सिवथिकं गन्त्वा येभुय्येन अक्खायितं सरीरं पस्सित्वा तस्मिं मेथुनं धम्मं पटिसेवि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सिवथिकं गन्त्वा येभुय्येन खायितं सरीरं पस्सित्वा तस्मिं मेथुनं धम्मं पटिसेवि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स । आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सिवथिकं गन्त्वा छिन्नसीसं पस्सित्वा वट्टकते मुखे छुपन्तं अङ्गजातं पवेसेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सिवथिकं गन्त्वा छिन्नसीसं पस्सित्वा वट्टकते मुखे अच्छुपन्तं अङ्गजातं पवेसेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स । आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु अज्जतरिस्सा इत्थिया पटिबद्धचित्तो होति । सा कालङ्कता [कालकता (सी० स्या०)] सुसाने छड्ढिता । अट्टिकानि विष्पकिण्णानि होन्ति । अथ खो सो भिक्खु सिवथिकं गन्त्वा अट्टिकानि सङ्कट्टित्वा निमित्ते अङ्गजातं पटिपादेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स । आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु नागिया मेथुनं धम्मं पटिसेवि... यक्खिनिया मेथुनं धम्मं पटिसेवि... पेत्तिया मेथुनं धम्मं पटिसेवि ... पण्डकस्स मेथुनं धम्मं पटिसेवि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्ति त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु उपहतिन्द्रियो होति । सो — ‘नाहं वेदियामि [वेदयामि (क०)] सुखं वा दुक्खं वा, अनापत्ति मे भविस्सती’ति, मेथुनं धम्मं पटिसेवि । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “वेदयि वा सो, भिक्खवे, मोघपुरिसो न वा वेदयि, आपत्ति पाराजिकस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु — ‘इत्थिया मेथुनं धम्मं पटिसेविस्सामी’ति, छुपितमत्ते विष्पटिसारी अहोसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स । आपत्ति सङ्घादिसेसस्सा”ति ।

७४. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु भद्दिये जातियावने दिवाविहारगतो निपन्नो होति । तस्स अङ्गमङ्गानि वातूपत्थद्धानि होन्ति । अज्जतरा इत्थी पस्सित्वा अङ्गजाते अभिनिसीदित्वा यावदत्थं कत्वा पक्कामि । भिक्खू किलिन्नं पस्सित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “पञ्चहि, भिक्खवे, आकारेहि अङ्गजातं कम्मनियं होति — रागेन, वच्चेन, पस्सावेन, वातेन, उच्चालिङ्गपाणकदट्टेन । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहाकारेहि अङ्गजातं कम्मनियं होति । अट्टानमेतं, भिक्खवे, अनवकासो यं तस्स भिक्खुनो रागेन अङ्गजातं कम्मनियं अस्स । अरहं सो, भिक्खवे, भिक्खु । अनापत्ति, भिक्खवे, तस्स भिक्खुनो”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सावत्थिया अन्धवने दिवाविहारगतो निपन्नो होति । अज्जतरा गोपालिका पस्सित्वा अङ्गजाते अभिनिसीदि । सो भिक्खु पवेसनं सादियि, पविट्ठं सादियि, ठितं सादियि, उद्धरणं सादियि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्ति त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सावत्थिया अन्धवने दिवाविहारगतो निपन्नो होति । अज्जतरा अजपालिका पस्सित्वा... अज्जतरा कट्टहारिका पस्सित्वा... अज्जतरा गोमयहारिका पस्सित्वा अङ्गजाते अभिनिसीदि । सो भिक्खु पवेसनं सादियि, पविट्ठं सादियि, ठितं सादियि, उद्धरणं सादियि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्ति त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

७५. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु वेसालियं महावने दिवाविहारगतो निपन्नो होति । अज्जतरा इत्थी पस्सित्वा अङ्गजाते अभिनिसीदित्वा यावदत्थं कत्वा सामन्ता हसमाना ठिता होति । सो भिक्खु पटिबुज्झित्वा तं इत्थिं एतदवोच — “तुहिदं कम्म”न्ति? “आम, मय्हं कम्म”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “सादियि त्वं, भिक्खू”ति? “नाहं, भगवा, जानामी”ति । “अनापत्ति, भिक्खु, अजानन्तस्सा”ति ।

७६. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु वेसालियं महावने दिवाविहारगतो रुक्खं अपस्साय निपन्नो होति ।

अञ्जतरा इत्थी पस्सित्वा अङ्गजाते अभिनिसीदि । सो भिक्खु सहसा वुट्ठासि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०...
“सादियि त्वं, भिक्खू”ति? “नाहं, भगवा, सादियि”न्ति । “अनापत्ति, भिक्खु, असादियन्तस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु वेसालियं महावने दिवाविहारगतो रुक्खं अपस्साय निपन्नो होति । अञ्जतरा
इत्थी पस्सित्वा अङ्गजाते अभिनिसीदि । सो भिक्खु अक्कमित्वा पवत्तेसि [पवट्टेसि (सी० स्या०)] । तस्स कुक्कुच्चं
अहोसि...पे०... “सादियि त्वं, भिक्खू”ति? “नाहं, भगवा, सादियि”न्ति । “अनापत्ति, भिक्खु, असादियन्तस्सा”ति ।

७७. तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु वेसालियं महावने कूटागारसालायं दिवाविहारगतो द्वारं विवरित्वा
निपन्नो होति । तस्स अङ्गमङ्गानि वातूपत्थद्धानि होन्ति । तेन खो पन समयेन सम्बहुला इत्थियो गन्धञ्च मालञ्च आदाय
आरामं आगमंसु विहारपेक्खिकायो । अथ खो ता इत्थियो तं भिक्खुं पस्सित्वा अङ्गजाते अभिनिसीदित्वा यावदत्थं कत्वा,
पुरिसूसभो वतायन्ति वत्वा गन्धञ्च मालञ्च आरोपेत्वा पक्कमिंसु । भिक्खू किलिन्नं पस्सित्वा भगवतो एतमत्थं
आरोचेसुं । “पञ्चहि, भिक्खवे, आकारेहि अङ्गजातं कम्मनियं होति — रागेन, वच्चेन, पस्सावेन, वातेन,
उच्चालिङ्गपाणकदट्टेन । इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहाकारेहि अङ्गजातं कम्मनियं होति । अट्टानमेतं, भिक्खवे, अनवकासो,
यं तस्स भिक्खुनो रागेन अङ्गजातं कम्मनियं अस्स । अरहं सो, भिक्खवे, भिक्खु । अनापत्ति, भिक्खवे, तस्स भिक्खुनो ।
अनुजानामि, भिक्खवे, दिवा पटिसल्लीयन्तेन द्वारं संवरित्वा पटिसल्लीयितु”न्ति ।

७८. तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भारुकच्छको भिक्खु सुपिनन्ते [सुपिनन्तेन (सी० स्या०)] पुराणदुतियिकाय
मेथुनं धम्मं पटिसेवित्वा — ‘अस्समणो अहं, विब्भमिस्सामी’ति, भारुकच्छं गच्छन्तो अन्तरामग्गे आयस्मन्तं उपालिं
पस्सित्वा एतमत्थं आरोचेसि । आयस्मा उपालि एवमाह — “अनापत्ति, आवुसो, सुपिनन्तेना”ति ।

तेन खो पन समयेन राजगहे सुपब्बा नाम उपासिका मुधप्पसन्ना [मुद्धप्पसन्ना (सी०)] होति । सा एवंदिट्ठिका होति —
“या मेथुनं धम्मं देति सा अग्गदानं देती”ति । सा भिक्खुं पस्सित्वा एतदवोच — “एहि, भन्ते, मेथुनं धम्मं पटिसेवा”ति ।
“अलं, भगिनि, नेतं कप्पती”ति । “एहि, भन्ते, ऊरुन्तरिकाय [ऊरुन्तरिकाय (सी०)] घट्टेहि, एवं ते अनापत्ति
भविस्सती”ति...पे०... एहि, भन्ते, नाभियं घट्टेहि... एहि, भन्ते, उदरवट्टियं घट्टेहि... एहि, भन्ते, उपकच्छके घट्टेहि... एहि,
भन्ते, गीवायं घट्टेहि... एहि, भन्ते, कण्णच्छिद्धे घट्टेहि... एहि, भन्ते, केसवट्टियं घट्टेहि... एहि, भन्ते, अङ्गुलन्तरिकाय घट्टेहि...
“एहि, भन्ते, हत्थेन उपक्कमित्वा मोचेस्सामि, एवं ते अनापत्ति भविस्सती”ति । सो भिक्खु तथा अकासि । तस्स कुक्कुच्चं
अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स । आपत्ति सङ्घादिसेसस्सा”ति ।

७९. तेन खो पन समयेन सावत्थियं सद्धा नाम उपासिका मुधप्पसन्ना होति । सा एवंदिट्ठिका होति — “या मेथुनं धम्मं
देति सा अग्गदानं देती”ति । सा भिक्खुं पस्सित्वा एतदवोच — “एहि, भन्ते, मेथुनं धम्मं पटिसेवा”ति । “अलं, भगिनि, नेतं
कप्पती”ति । “एहि, भन्ते, ऊरुन्तरिकाय घट्टेहि...पे०... एहि, भन्ते, हत्थेन उपक्कमित्वा मोचेस्सामि, एवं ते अनापत्ति
भविस्सती”ति । सो भिक्खु तथा अकासि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स । आपत्ति
सङ्घादिसेसस्सा”ति ।

८०. तेन खो पन समयेन वेसालियं लिच्छविकुमारका भिक्खुं गहेत्वा भिक्खुनिया विप्पटिपादेसुं... सिक्खमानाय
विप्पटिपादेसुं... सामणेरिया विप्पटिपादेसुं । उभो सादियिंसु । उभो नासेतब्बा । उभो न सादियिंसु । उभिन्नं अनापत्ति ।

८१. तेन खो पन समयेन वेसालियं लिच्छविकुमारका भिक्खुं गहेत्वा वेसिया विप्पटिपादेसुं... पण्डके विप्पटिपादेसुं... गिहिनिया विप्पटिपादेसुं। भिक्खु सादियि। भिक्खु नासेतब्बो। भिक्खु न सादियि। भिक्खुस्स अनापत्ति।

तेन खो पन समयेन वेसालियं लिच्छविकुमारका भिक्खू गहेत्वा अज्जमज्जं विप्पटिपादेसुं। उभो सादियिंसु। उभो नासेतब्बा। उभो न सादियिंसु। उभिन्नं अनापत्ति।

८२. तेन खो पन समयेन अज्जतरो वुड्डपब्बजितो भिक्खु पुराणदुतियिकाय दस्सनं अगमासि। सा — ‘एहि, भन्ते, विब्भमा’ति अगगहेसि। सो भिक्खु पटिक्कमन्तो उत्तानो परिपत्ति। सा उब्भजित्वा [उब्भुजित्वा (सी० स्या०)] अङ्गजाते [अङ्गजातेन (सी०)] अभिनिसीदि। तस्स कुक्कुच्चं अहोसि ...पे०... “सादियि त्वं, भिक्खू”ति? “नाहं, भगवा, सादियि”न्ति। “अनापत्ति, भिक्खु, असादियन्तस्सा”ति।

८३. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु अरज्जे विहरति। मिगपोतको तस्स पस्सावट्ठानं आगन्त्वा पस्सावं पिवन्तो मुखेन अङ्गजातं अगगहेसि। सो भिक्खु सादियि। तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति।

पठमपाराजिकं समत्तं।

२. दुतियपाराजिकं

८४. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति गिज्झकूटे पब्बते। तेन खो पन समयेन सम्बहुला सन्दिट्ठा सम्भत्ता भिक्खू इसिगिलिपस्से तिणकुटियो करित्वा वस्सं उपगच्छिंसु। आयस्मापि धनियो कुम्भकारपुत्तो तिणकुटिकं करित्वा वस्सं उपगच्छि। अथ खो ते भिक्खू वस्संवुट्ठा तेमासच्चयेन तिणकुटियो भिन्दित्वा तिणज्च कट्ठज्च पटिसामेत्वा जनपदचारिकं पक्कमिंसु। आयस्मा पन धनियो कुम्भकारपुत्तो तत्थेव वस्सं वसि, तत्थ हेमन्तं, तत्थ गिम्हं। अथ खो आयस्मतो धनियस्स कुम्भकारपुत्तस्स गामं पिण्डाय पविट्ठस्स तिणहारियो कट्ठहारियो तिणकुटिकं भिन्दित्वा तिणज्च कट्ठज्च आदाय अगमंसु। दुतियमि खो आयस्मा धनियो कुम्भकारपुत्तो तिणज्च कट्ठज्च संकट्ठित्वा तिणकुटिकं अकासि। दुतियमि खो आयस्मतो धनियस्स कुम्भकारपुत्तस्स गामं पिण्डाय पविट्ठस्स तिणहारियो कट्ठहारियो तिणकुटिकं भिन्दित्वा तिणज्च कट्ठज्च आदाय अगमंसु। ततियमि खो आयस्मा धनियो कुम्भकारपुत्तो तिणज्च कट्ठज्च संकट्ठित्वा तिणकुटिकं अकासि। ततियमि खो आयस्मतो धनियस्स कुम्भकारपुत्तस्स गामं पिण्डाय पविट्ठस्स तिणहारियो कट्ठहारियो तिणकुटिकं भिन्दित्वा तिणज्च कट्ठज्च आदाय अगमंसु।

अथ खो आयस्मतो धनियस्स कुम्भकारपुत्तस्स एतदहोसि — “यावततियकं खो मे गामं पिण्डाय पविट्ठस्स तिणहारियो कट्ठहारियो तिणकुटिकं भिन्दित्वा तिणज्च कट्ठज्च आदाय अगमंसु। अहं खो पन सुसिक्खितो अनवयो सके आचरियके कुम्भकारकम्मे परियोदातसिण्णो। यन्नूनाहं सामं चिक्खल्लं मट्ठित्वा सब्बमत्तिकामयं कुटिकं करेय्य”न्ति! अथ खो आयस्मा धनियो कुम्भकारपुत्तो सामं चिक्खल्लं मट्ठित्वा सब्बमत्तिकामयं कुटिकं करित्वा तिणज्च कट्ठज्च गोमयज्च संकट्ठित्वा तं कुटिकं पचि। सा अहोसि कुटिका अभिरूपा दस्सनीया पासादिका लोहितिका [लोहितका (स्या०)], सेय्यथापि इन्दगोपको। सेय्यथापि नाम किङ्किणिकसद्दो [किङ्किणिकसद्दो (सी० स्या०)] एवमेवं तस्सा कुटिकाय सद्दो अहोसि।

८५. अथ खो भगवा सम्बहुलेहि भिक्खूहि सद्धिं गिज्झकूटा पब्बता ओरोहन्तो अहस तं कुटिकं अभिरूपं दस्सनीयं पासादिकं लोहितिकं । दिस्वान भिक्खू आमन्तेसि — “किं एतं, भिक्खवे, अभिरूपं दस्सनीयं पासादिकं लोहितिकं, सेय्यथापि इन्दगोपको”ति? अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, भिक्खवे, तस्स मोघपुरिसस्स अननुलोमिकं अप्पतिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथञ्चि नाम सो, भिक्खवे, मोघपुरिसो सब्बमत्तिकामयं कुटिकं करिस्सति! न हि नाम, भिक्खवे, तस्स मोघपुरिसस्स पाणेषु अनुदया अनुकम्पा अविहेसा भविस्सति! गच्छथेतं, भिक्खवे, कुटिकं भिन्दथ । मा पच्छिमा जनता पाणेषु पातव्यतं आपज्जि । न च, भिक्खवे, सब्बमत्तिकामया कुटिका कातब्बा । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति । “एवं, भन्ते”ति, खो ते भिक्खू भगवतो पटिस्सुणित्वा येन सा कुटिका तेनुपसङ्गमिंसु; उपसङ्गमित्वा तं कुटिकं भिन्दिंसु । अथ खो आयस्मा धनियो कुम्भकारपुत्तो ते भिक्खू एतदवोच — “किस्स मे तुम्हे, आवुसो, कुटिकं भिन्दथा”ति? “भगवा, आवुसो, भेदापेती”ति । “भिन्दथावुसो, सचे धम्मस्सामी भेदापेती”ति ।

८६. अथ खो आयस्मतो धनियस्स कुम्भकारपुत्तस्स एतदहोसि — “यावततियकं खो मे गामं पिण्डाय पविट्ठस्स तिणहारियो कट्टहारियो तिणकुटिकं भिन्दित्वा तिणञ्च कट्टञ्च आदाय अगमंसु । यापि मया सब्बमत्तिकामया कुटिका कता सापि भगवता भेदापिता । अत्थि च मे दारुगहे गणको सन्दिट्ठो । यंनूनाहं दारुगहे गणकं दारूनि याचित्वा दारुकुटिकं करेय्य”न्ति । अथ खो आयस्मा धनियो कुम्भकारपुत्तो येन दारुगहे गणको तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा दारुगहे गणकं एतदवोच — “यावततियकं खो मे, आवुसो, गामं पिण्डाय पविट्ठस्स तिणहारियो कट्टहारियो तिणकुटिकं भिन्दित्वा तिणञ्च कट्टञ्च आदाय अगमंसु । यापि मया सब्बमत्तिकामया कुटिका कता सापि भगवता भेदापिता । देहि मे, आवुसो, दारूनि । इच्छामि दारुकुटिकं [दारुकुटिकं कुटिकं (सी०)] कातु”न्ति । “नत्थि, भन्ते, तादिसानि दारूनि यानाहं अय्यस्स ददेय्यं । अत्थि, भन्ते, देवगहदारूनि नगरपटिसङ्घारिकानि आपदत्थाय निक्खित्तानि । सचे तानि दारूनि राजा दापेति हरापेथ, भन्ते”ति । “दिन्नानि, आवुसो, रज्जा”ति । अथ खो दारुगहे गणकस्स एतदहोसि — “इमे खो समणा सक्थपुत्तिया धम्मचारिनो समचारिनो [सम्मचारिनो (क०)] ब्रह्मचारिनो सच्चवादिनो सीलवन्तो कल्याणधम्मा । राजापिमसं अभिप्पसन्नो । नारहति अदिन्नं दिन्नन्ति वत्तु”न्ति । अथ खो दारुगहे गणको आयस्मन्तं धनियं कुम्भकारपुत्तं एतदवोच — “हरापेथ, भन्ते”ति । अथ खो आयस्मा धनियो कुम्भकारपुत्तो तानि दारूनि खण्डाखण्डिकं छेदापेत्वा सकटेहि निब्बाहापेत्वा दारुकुटिकं अकासि ।

८७. अथ खो वस्सकारो ब्राह्मणो मगधमहामत्तो राजगहे कम्मन्ते अनुसज्जायमानो येन दारुगहे गणको तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा दारुगहे गणकं एतदवोच — “यानि तानि, भणे, देवगहदारूनि नगरपटिसङ्घारिकानि आपदत्थाय निक्खित्तानि कहं तानि दारूनी”ति? “तानि, सामि, दारूनि देवेन अय्यस्स धनियस्स कुम्भकारपुत्तस्स दिन्नानी”ति । अथ खो वस्सकारो ब्राह्मणो मगधमहामत्तो अनत्तमनो अहोसि — “कथञ्चि नाम देवो देवगहदारूनि नगरपटिसङ्घारिकानि आपदत्थाय निक्खित्तानि धनियस्स कुम्भकारपुत्तस्स दस्सती”ति! अथ खो वस्सकारो ब्राह्मणो मगधमहामत्तो येन राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा राजानं मागधं सेनियं बिम्बिसारं एतदवोच — “सच्चं किर, देवेन [सच्चं किर देव देवेन (सी०)] देवगहदारूनि नगरपटिसङ्घारिकानि आपदत्थाय निक्खित्तानि धनियस्स कुम्भकारपुत्तस्स दिन्नानी”ति? “को एवमाहा”ति? “दारुगहे गणको, देवा”ति । “तेन हि, ब्राह्मण, दारुगहे गणकं आणापेही”ति । अथ खो वस्सकारो ब्राह्मणो मगधमहामत्तो दारुगहे गणकं बन्धं [बद्धं (सी०)] आणापेसि । अहस खो आयस्मा धनियो कुम्भकारपुत्तो दारुगहे गणकं बन्धं निरय्यमानं । दिस्वान दारुगहे गणकं एतदवोच — “किस्स त्वं, आवुसो, बन्धो निरय्यासी”ति? “तेसं, भन्ते, दारूनां किच्चा”ति । “गच्छावुसो, अहमि आगच्छामी”ति । “एय्यासि, भन्ते, पुराहं

हज्जामी'ति ।

८८. अथ खो आयस्मा धनियो कुम्भकारपुत्तो येन रज्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स निवेसनं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा पज्जत्ते आसने निसीदि । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो येनायस्मा धनियो कुम्भकारपुत्तो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं धनियं कुम्भकारपुत्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो आयस्मन्तं धनियं कुम्भकारपुत्तं एतदवोच — “सच्चं किर मया, भन्ते, देवगहदारुनि नगरपटिसङ्घारिकानि आपदत्थाय निक्खित्तानि अय्यस्स दिन्नानी”ति? “एवं, महाराजा”ति । “मयं खो, भन्ते, राजानो नाम बहुकिच्चा बहुकरणीया, दत्त्वापि न सरेय्याम; इङ्ग, भन्ते, सरापेही”ति । “सरसि त्वं, महाराज, पठमाभिसित्तो एवरूपिं वाचं भासिता — “दिन्नज्जेव समणब्राह्मणानं तिणकट्टोदकं परिभुज्जन्तू”ति । “सरामहं, भन्ते । सन्ति, भन्ते, समणब्राह्मणा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा । तेसं अप्पमत्तकेपि कुक्कुच्चं उप्पज्जति । तेसं मया सन्धाय भासितं, तच्च खो अरज्जे अपरिगहितं । सो त्वं, भन्ते, तेन लेसेन दारुनि अदिन्नं हरितुं मज्जसि! कथञ्चि नाम मादिसो समणं वा ब्राह्मणं वा विजिते वसन्तं हनेय्य वा बन्धेय्य वा पब्बाजेय्य वा! गच्छ, भन्ते, लोमेन त्वं मुत्तोसि । मास्सु पुनपि एवरूपं अकासी”ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “अलज्जिनो इमे समणा सक्कपुत्तिया दुस्सीला मुसावादिनो । इमे हि नाम धम्मचारिनो समचारिनो ब्राह्मचारिनो सच्चवादिनो सीलवन्तो कल्याणधम्मा पटिजानिस्सन्ति! नत्थि इमेसं सामज्जं, नत्थि इमेसं ब्रह्मज्जं । नट्ठं इमेसं सामज्जं, नट्ठं इमेसं ब्रह्मज्जं । कुतो इमेसं सामज्जं, कुतो इमेसं ब्रह्मज्जं! अपगता इमे सामज्जा, अपगता इमे ब्रह्मज्जा । राजानमपि इमे वज्जेन्ति, किं पनज्जे मनुस्से”ति! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम आयस्मा धनियो कुम्भकारपुत्तो रज्जो दारुनि अदिन्नं आदियिस्सती”ति! अथ खो ते भिक्खू आयस्मन्तं धनियं कुम्भकारपुत्तं अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आयस्मन्तं धनियं कुम्भकारपुत्तं पटिपुच्छि — “सच्चं किर त्वं, धनिय, रज्जो दारुनि अदिन्नं आदयी”ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, मोघपुरिस, अननुलोमिकं अप्पतिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथञ्चि नाम त्वं, मोघपुरिस, रज्जो दारुनि अदिन्नं आदियिस्ससि! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं वा भिय्योभावाय; अथख्वेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानज्जेव अप्पसादाय पसन्नानज्ज एक्कचानं अज्जथत्ताया”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो पुराणवोहारिको महामत्तो भिक्खूसु पब्बजितो भगवतो अविदूरे निसिन्नो होति । अथ खो भगवा तं भिक्खुं एतदवोच — “कित्तकेन खो भिक्खु राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो चोरं गहेत्वा हनति वा बन्धति वा पब्बाजेति वा”ति? “पादेन वा, भगवा, पादारहेन वा”ति [पादारहेनवा अतिरेकपादेनवाति (स्या०)] । तेन खो पन समयेन राजगहे पच्चमासको पादो होति । अथ खो भगवा आयस्मन्तं धनियं कुम्भकारपुत्तं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय... पे०... एवज्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

८९. “यो पन भिक्खु अदिन्नं थेय्यसङ्घातं आदियेय्य, यथारूपे अदिन्नादाने राजानो चोरं गहेत्वा हनेय्युं वा बन्धेय्युं वा पब्बाजेय्युं वा — ‘चोरोसि बालोसि मूळ्होसि थेनोसी’ति, तथारूपं भिक्खु अदिन्नं आदियमानो अयम्पि पाराजिको होति असंवासो”ति ।

एवज्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पज्जत्तं होति ।

१०. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू रजकत्थरणं गन्त्वा रजकभण्डिकं अवहरित्वा आरामं हरित्वा भाजेसुं। भिक्खू एवमाहंसु — “महापुज्जत्थ तुम्हे, आवुसो। बहं तुम्हाकं चीवरं उप्पन्न”न्ति। “कुतो आवुसो, अम्हाकं पुज्जं, इदानीं मयं रजकत्थरणं गन्त्वा रजकभण्डिकं अवहरिम्हा”ति। “ननु, आवुसो, भगवता सिक्खापदं पज्जत्तं। किस्स तुम्हे, आवुसो, रजकभण्डिकं अवहरित्था”ति? “सच्चं, आवुसो, भगवता सिक्खापदं पज्जत्तं। तज्च खो गामे, नो अरज्जे”ति। “ननु, आवुसो, तथेवेतं होति। अननुच्छविकं, आवुसो, अननुलोमिकं अप्पतिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं। कथञ्चि नाम तुम्हे, आवुसो, रजकभण्डिकं अवहरिस्सथ! नेतं, आवुसो, अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं वा भिय्योभावाय; अथ ख्वेतं, आवुसो, अप्पसन्नानज्चेव अप्पसादाय पसन्नानज्च एकच्चानं अज्जथत्ताया”ति। अथ खो ते भिक्खू छब्बगिये भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा छब्बगिये भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, रजकत्थरणं गन्त्वा रजकभण्डिकं अवहरित्था”ति? “सच्चं, भगवा”ति। विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, मोघपुरिसा, अननुलोमिकं अप्पतिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं। कथञ्चि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, रजकभण्डिकं अवहरिस्सथ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं वा भिय्योभावाय; अथ ख्वेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानज्चेव अप्पसादाय पसन्नानज्च एकच्चानं अज्जथत्ताया”ति। अथ खो भगवा छब्बगिये भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय...पे०... वीरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि...पे०... “एवज्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

११. “यो पन भिक्खु गामा वा अरज्जा वा अदिन्नं थेय्यसङ्घातं आदियेय्य, यथारूपे अदिन्नादाने राजानो चोरं गहेत्वा हनेय्युं वा बन्धेय्युं वा पब्बाजेय्युं वा — ‘चोरोसि बालोसि मूळ्होसि थेनोसी’ति, तथारूपं भिक्खु अदिन्नं आदियमानो अयम्पि पाराजिको होति असंवासो”ति।

१२. यो पनाति यो यादिसो...पे०... भिक्खूति...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खूति।

गामो नाम एककुटिकोपि गामो, द्विकुटिकोपि गामो, तिकुटिकोपि गामो, चतुक्कुटिकोपि गामो, समनुस्सोपि गामो, अमनुस्सोपि गामो, परिकिखत्तोपि गामो, अपरिकिखत्तोपि गामो, गोनिसादिनिविट्ठोपि गामो, योपि सत्थो अतिरेकचतुमासनिविट्ठो सोपि वुच्चति गामो।

गामूपचारो नाम परिकिखत्तस्स गामस्स इन्दखीले [इन्दखिले (क०)] ठितस्स मज्झिमस्स पुरिसस्स लेड्डुपातो, अपरिकिखत्तस्स गामस्स घरूपचारे ठितस्स मज्झिमस्स पुरिसस्स लेड्डुपातो।

अरज्जं नाम ठपेत्वा गामज्च गामूपचारज्च अवसेसं अरज्जं नाम।

अदिन्नं नामं यं अदिन्नं अनिस्सट्ठं अपरिच्चत्तं रक्खितं गोपितं ममायितं परपरिगहितं। एतं अदिन्नं नाम।

थेय्यसङ्घातन्ति थेय्यचित्तो अवहरणचित्तो।

आदियेय्याति आदियेय्य हरेय्य अवहरेय्य इरियापथं विकोपेय्य ठाना चावेय्य सङ्केतं वीतिनामेय्य।

यथारूपं नाम पादं वा पादारहं वा अतिरेकपादं वा।

राजानो नाम पथब्याराजा पदेसराजा मण्डलिका अन्तरभोगिका अक्खदस्सा महामत्ता, ये वा पन छेज्जभेज्जं करोन्ता अनुसासन्ति । एते राजानो नाम ।

चोरो नाम यो पञ्चमासकं वा अतिरेकपञ्चमासकं वा अग्घनकं अदिन्नं थेय्यसङ्घातं आदियति । एसो चोरो नाम ।

हनेय्युं वाति हत्थेन वा पादेन वा कसाय वा वेत्तेन वा अङ्गुलिकेन वा छेज्जाय वा हनेय्युं ।

बन्धेय्युं वाति रज्जुबन्धनेन वा अन्दुबन्धनेन वा सङ्खलिकबन्धनेन वा घरबन्धनेन वा नगरबन्धनेन वा गामबन्धनेन वा निगमबन्धनेन वा बन्धेय्युं, पुरिसगुत्तिं वा करेय्युं ।

पब्बाजेय्युं वाति गामा वा निगमा वा नगरा वा जनपदा वा जनपदपदेसा वा पब्बाजेय्युं ।

चोरोसि बालोसि मूळ्होसि थेनोसीति परिभासो एसो ।

तथारूपं नाम पादं वा पादारहं वा अतिरेकपादं वा ।

आदियमानोति आदियमानो हरमानो अवहरमानो इरियापथं विकोपयमानो ठाना चावयमानो सङ्केतं वीतिनामयमानो ।

अयम्पीति पुरिमं उपादाय वुच्चति ।

पाराजिको होतीति सेय्यथापि नाम पण्डुपलासो बन्धना पवुत्तो [हरितत्ताय (सी० स्या०)] अभब्बो हरितत्थाय [हरितत्ताय (सी० स्या०)], एवमेव भिक्खु पादं वा पादारहं वा अतिरेकपादं वा अदिन्नं थेय्यसङ्घातं आदियित्वा अस्समणो होति असक्यपुत्तियो । तेन वुच्चति — ‘पाराजिको होती’ति ।

असंवासोति संवासो नाम एककम्मं एकुद्देसो समसिक्खता । एसो संवासो नाम । सो तेन सद्धिं नत्थि । तेन वुच्चति — ‘असंवासो’ति ।

९३. भूमट्ठं थलट्ठं आकासट्ठं वेहासट्ठं उदकट्ठं नावट्ठं यानट्ठं भारट्ठं आरामट्ठं विहारट्ठं खेत्तट्ठं वत्थुट्ठं गामट्ठं अरज्जट्ठं उदकं दन्तपोणं [दन्तपोणं (सी० क०)] वनप्पति हरणकं उपनिधिं सुङ्गघातं पाणो अपदं द्विपदं चतुप्पदं बहुप्पदं ओचरको ओणिरक्खो संविदावहारो सङ्केतकम्मं निमित्तकम्मन्ति ।

९४. भूमट्ठं नाम भण्डं भूमियं निक्खित्तं होति निखातं पटिच्छन्नं । भूमट्ठं भण्डं अवहरिस्सामीति थेय्यचित्तो दुतियं वा परियेसति कुदालं वा पिटकं वा परियेसति गच्छति वा, आपत्तिं दुक्कटस्स । तत्थ जातकं कट्ठं वा लतं वा छिन्दति, आपत्तिं दुक्कटस्स । तत्थ पंसुं खणति वा ब्यूहति [वियूहति (स्या०)] वा उद्धरति वा, आपत्तिं दुक्कटस्स । कुम्भिं आमसति, आपत्तिं दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्तिं थुल्लच्चयस्स । ठाना चावेति, आपत्तिं पाराजिकस्स । अत्तनो भाजनं पवेसेत्वा पञ्चमासकं वा अतिरेकपञ्चमासकं वा अग्घनकं थेय्यचित्तो आमसति, आपत्तिं दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्तिं थुल्लच्चयस्स । अत्तनो भाजनगतं वा करोति मुट्ठिं वा छिन्दति, आपत्तिं पाराजिकस्स । सुत्तारुळ्हं भण्डं पामङ्गं वा कण्ठसुत्तकं वा

कटिसुत्तकं वा साटकं वा वेठनं वा थेय्यचित्तो आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । कोटियं गहेत्वा उच्चारेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । घंसन्तो नीहरति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । अन्तमसो केसग्गमत्तम्पि कुम्भिमुखा मोचेति, आपत्ति पाराजिकस्स । सप्पिं वा तेलं वा मधुं वा फाणितं वा पञ्चमासकं वा अतिरेकपञ्चमासकं वा अघनकं थेय्यचित्तो एकेन पयोगेन पिवति, आपत्ति पाराजिकस्स । तत्थेव भिन्दति वा छड्ढेति वा झापेति वा अपरिभोगं वा करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

९५. थलट्ठं नाम भण्डं थले निक्खित्तं होति । थलट्ठं भण्डं अवहरिस्सामीति थेय्यचित्तो दुतियं वा परियेसति गच्छति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ठाना चावेति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

९६. आकासट्ठं नाम भण्डं आकासगतं होति । मोरो वा कपिज्जरो वा तित्तिरो वा वट्ठको वा, साटकं वा वेठनं वा हिरज्जं वा सुवण्णं वा छिज्जमानं पतति । आकासट्ठं भण्डं अवहरिस्सामीति थेय्यचित्तो दुतियं वा परियेसति गच्छति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । गमनं उपच्छिन्दति, आपत्ति दुक्कटस्स । आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ठाना चावेति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

९७. वेहासट्ठं नाम भण्डं वेहासगतं होति । मज्जे वा पीठे वा चीवरवंसे वा चीवररज्जुया वा भित्तिखिले वा नागदन्ते वा रुक्खे वा लग्गितं होति, अन्तमसो पत्ताधारकेपि । वेहासट्ठं भण्डं अवहरिस्सामीति थेय्यचित्तो दुतियं वा परियेसति गच्छति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ठाना चावेति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

९८. उदकट्ठं नाम भण्डं उदके निक्खित्तं होति । उदकट्ठं भण्डं अवहरिस्सामीति थेय्यचित्तो दुतियं वा परियेसति गच्छति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । निमुज्जति वा उम्मुज्जति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ठाना चावेति, आपत्ति पाराजिकस्स । तत्थ जातकं उप्पलं वा पदुमं वा पुण्डरीकं वा भिसं वा मच्छं वा कच्छपं वा पञ्चमासकं वा अतिरेकपञ्चमासकं वा अघनकं थेय्यचित्तो आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ठाना चावेति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

९९. नावा नाम याय तरति । **नावट्ठं** नाम भण्डं नावाय निक्खित्तं होति । “नावट्ठं भण्डं अवहरिस्सामी”ति थेय्यचित्तो दुतियं वा परियेसति गच्छति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ठाना चावेति, आपत्ति पाराजिकस्स । नावं अवहरिस्सामीति थेय्यचित्तो दुतियं वा परियेसति गच्छति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । बन्धनं मोचेति, आपत्ति दुक्कटस्स । बन्धनं मोचेत्वा आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । उद्धं वा अधो वा तिरियं वा अन्तमसो केसग्गमत्तम्पि सङ्कामेति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

१००. यानं नाम व्हं रथो सकटं सन्दमानिका । **यानट्ठं** नाम भण्डं याने निक्खित्तं होति । यानट्ठं भण्डं अवहरिस्सामीति थेय्यचित्तो दुतियं वा परियेसति गच्छति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ठाना चावेति, आपत्ति पाराजिकस्स । यानं अवहरिस्सामीति थेय्यचित्तो दुतियं वा परियेसति गच्छति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ठाना

चावेति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

१०१. भारो नाम सीसभारो खन्धभारो कटिभारो ओलम्बको । सीसे भारं थेय्यचित्तो आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । खन्धं ओरोपेति, आपत्ति पाराजिकस्स । खन्धे भारं थेय्यचित्तो आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । कटिं ओरोपेति, आपत्ति पाराजिकस्स । कटिया भारं थेय्यचित्तो आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । हत्थेन गण्हाति, आपत्ति पाराजिकस्स । हत्थे भारं थेय्यचित्तो भूमियं निक्खिपति, आपत्ति पाराजिकस्स । थेय्यचित्तो भूमितो गण्हाति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

१०२. आरामो नाम पुष्फारामो फलारामो । **आरामदुं** नाम भण्डं आरामे चतूहि ठानेहि निक्खित्तं होति — भूमदुं थलदुं, आकासदुं, वेहासदुं । आरामदुं भण्डं अवहरिस्सामीति थेय्यचित्तो दुतियं वा परियेसति गच्छति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ठाना चावेति, आपत्ति पाराजिकस्स । तत्थ जातकं मूलं वा तचं वा पत्तं वा पुप्फं वा फलं वा पञ्चमासकं वा अतिरेकपञ्चमासकं वा अग्घनकं थेय्यचित्तो आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ठाना चावेति, आपत्ति पाराजिकस्स । आरामं अभियुज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सामिकस्स विमतिं उप्पादेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । सामिको न मय्हं भविस्सतीति धुरं निक्खिपति, आपत्ति पाराजिकस्स । धम्मं चरन्तो सामिकं पराजेति, आपत्ति पाराजिकस्स । धम्मं चरन्तो परज्जति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

१०३. विहारदुं नाम भण्डं विहारे चतूहि ठानेहि निक्खित्तं होति — भूमदुं, थलदुं, आकासदुं, वेहासदुं । विहारदुं भण्डं अवहरिस्सामीति थेय्यचित्तो दुतियं वा परियेसति गच्छति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ठाना चावेति, आपत्ति पाराजिकस्स । विहारं अभियुज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सामिकस्स विमतिं उप्पादेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । सामिको न मय्हं भविस्सतीति धुरं निक्खिपति, आपत्ति पाराजिकस्स । धम्मं चरन्तो सामिकं पराजेति, आपत्ति पाराजिकस्स । धम्मं चरन्तो परज्जति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

१०४. खेत्तं नाम यत्थ पुब्बणं वा अपरणं वा जायति । **खेत्तदुं** नाम भण्डं खेत्ते चतूहि ठानेहि निक्खित्तं होति — भूमदुं, थलदुं, आकासदुं, वेहासदुं । खेत्तदुं भण्डं अवहरिस्सामीति थेय्यचित्तो दुतियं वा परियेसति गच्छति वा, आपत्ति, दुक्कटस्स । आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ठाना चावेति, आपत्ति पाराजिकस्स । तत्थ जातकं पुब्बणं वा अपरणं वा पञ्चमासकं वा अतिरेकपञ्चमासकं वा अग्घनकं थेय्यचित्तो आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ठाना चावेति, आपत्ति पाराजिकस्स । खेत्तं अभियुज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सामिकस्स विमतिं उप्पादेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । सामिको न मय्हं भविस्सतीति धुरं निक्खिपति, आपत्ति पाराजिकस्स । धम्मं चरन्तो सामिकं पराजेति, आपत्ति पाराजिकस्स । धम्मं चरन्तो परज्जति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । खिलं वा रज्जुं वा वर्ति वा मरियादं वा सङ्कामेति, आपत्ति दुक्कटस्स । एकं पयोगं अनागते, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । तस्मिं पयोगे आगते, आपत्ति पाराजिकस्स ।

१०५. वत्थु नाम आरामवत्थु विहारवत्थु । **वत्थुदुं** नाम भण्डं वत्थुस्मिं चतूहि ठानेहि निक्खित्तं होति — भूमदुं, थलदुं, आकासदुं, वेहासदुं । वत्थुदुं भण्डं अवहरिस्सामीति थेय्यचित्तो दुतियं वा परियेसति गच्छति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ठाना चावेति, आपत्ति पाराजिकस्स । वत्थुं अभियुज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सामिकस्स विमतिं उप्पादेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । सामिको न मय्हं भविस्सतीति धुरं निक्खिपति, आपत्ति पाराजिकस्स । धम्मं चरन्तो सामिकं पराजेति, आपत्ति पाराजिकस्स । धम्मं चरन्तो परज्जति,

आपत्ति थुल्लच्चयस्स । खीलं वा रज्जुं वा वतिं वा पाकारं वा सङ्कामेति, आपत्ति दुक्कटस्स । एकं पयोगं अनागते आपत्ति थुल्लच्चयस्स । तस्मिं पयोगे आगते आपत्ति पाराजिकस्स ।

१०६. गामडुं नाम भण्डं गामे चतूहि ठानेहि निक्खित्तं होति — भूमडुं, थलडुं, आकासडुं, वेहासडुं । गामडुं भण्डं अवहरिस्सामीति थेय्यचित्तो दुतियं वा परियेसति गच्छति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ठाना चावेति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

१०७. अरज्जं नाम यं मनुस्सानं परिग्गहितं होति, तं अरज्जं । **अरज्जडुं** नाम भण्डं अरज्जे चतूहि ठानेहि निक्खित्तं होति — भूमडुं, थलडुं, आकासडुं, वेहासडुं । अरज्जडुं भण्डं अवहरिस्सामीति थेय्यचित्तो दुतियं वा परियेसति गच्छति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ठाना चावेति, आपत्ति पाराजिकस्स । तत्थ जातकं कट्टुं वा लतं वा तिणं वा पञ्चमासकं वा अतिरेकपञ्चमासकं वा अगघनकं थेय्यचित्तो आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ठाना चावेति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

१०८. उदकं नाम भाजनगतं वा होति पोक्खरणिआ वा तळाके वा । थेय्यचित्तो आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ठाना चावेति, आपत्ति पाराजिकस्स । अत्तनो भाजनं पवेसेत्वा पञ्चमासकं वा अतिरेकपञ्चमासकं वा अगघनकं उदकं थेय्यचित्तो आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । अत्तनो भाजनगतं करोति, आपत्ति पाराजिकस्स । मरियादं भिन्दति, आपत्ति दुक्कटस्स । मरियादं भिन्दित्वा पञ्चमासकं वा अतिरेकपञ्चमासकं वा अगघनकं उदकं निक्खामेति, आपत्ति पाराजिकस्स । अतिरेकमासकं वा ऊनपञ्चमासकं वा अगघनकं उदकं निक्खामेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । मासकं वा ऊनमासकं वा अगघनकं उदकं निक्खामेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१०९. दन्तपोणं नाम छिन्नं वा अच्छिन्नं वा । पञ्चमासकं वा अतिरेकपञ्चमासकं वा अगघनकं थेय्यचित्तो आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ठाना चावेति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

११०. वनप्पति नाम यो मनुस्सानं परिग्गहितो होति रुक्खो परिभोगो । थेय्यचित्तो छिन्दति, पहारे पहारे आपत्ति दुक्कटस्स । एकं पहारं अनागते, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । तस्मिं पहारे आगते, आपत्ति पाराजिकस्स ।

१११. हरणकं नाम अज्जस्स हरणकं भण्डं । थेय्यचित्तो आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ठाना चावेति, आपत्ति पाराजिकस्स । सहभण्डहारकं पदसा नेस्सामीति पठमं पादं सङ्कामेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । दुतियं पादं सङ्कामेति, आपत्ति पाराजिकस्स । पतितं भण्डं गहेस्सामीति पातापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । पतितं भण्डं पञ्चमासकं वा अतिरेकपञ्चमासकं वा अगघनकं थेय्यचित्तो आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ठाना चावेति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

११२. उपनिधि नाम उपनिक्खित्तं भण्डं । देहि मे भण्डन्ति वुच्चमानो नाहं गणहामीति भणति, आपत्ति दुक्कटस्स । सामिकस्स विमतिं उप्पादेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । सामिको न मय्हं दस्सतीति धुरं निक्खिपति, आपत्ति पाराजिकस्स । धम्मं चरन्तो सामिकं पराजेति, आपत्ति पाराजिकस्स । धम्मं चरन्तो परज्जति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

११३. सुङ्कघातं नाम रज्जा ठपितं होति पब्बतखण्डे वा नदीतित्थे वा गामद्वारे वा — ‘अत्र पविट्ठस्स सुङ्कं गण्हन्तू’ति । तत्र पविसित्वा राजगं [राजगं (सी० स्या०)] भण्डं पञ्चमासकं वा अतिरेकपञ्चमासकं वा अगघनकं थेय्यचित्तो आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । पठमं पादं सुङ्कघातं अतिक्कामेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । दुतियं पादं अतिक्कामेति, आपत्ति पाराजिकस्स । अन्तोसुङ्कघाते ठितो बहिसुङ्कघातं पातेति, आपत्ति पाराजिकस्स । सुङ्कं परिहरति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

११४. पाणो नाम मनुस्सपाणो वुच्चति । थेय्यचित्तो आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ठाना चावेति, आपत्ति पाराजिकस्स । पदसा नेस्सामीति पठमं पादं सङ्कामेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । दुतियं पादं सङ्कामेति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

अपदं नाम अहि मच्छा । पञ्चमासकं वा अतिरेकपञ्चमासकं वा अगघनकं थेय्यचित्तो आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ठाना चावेति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

११५. द्विपदं नाम मनुस्सा, पक्खजाता । थेय्यचित्तो आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ठाना चावेति, आपत्ति पाराजिकस्स । पदसा नेस्सामीति पठमं पादं सङ्कामेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । दुतियं पादं सङ्कामेति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

११६. चतुष्पदं नाम — हत्थी अस्सा ओट्टा गोणा गद्रभा पसुका । थेय्यचित्तो आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ठाना चावेति, आपत्ति पाराजिकस्स । पदसा नेस्सामीति पठमं पादं सङ्कामेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । दुतियं पादं सङ्कामेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ततियं पादं सङ्कामेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । चतुत्थं पादं सङ्कामेति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

११७. बहुष्पदं नाम — विच्छिका सतपदी उच्चालिङ्गपाणका । पञ्चमासकं वा अतिरेकपञ्चमासकं वा अगघनकं थेय्यचित्तो आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ठाना चावेति, आपत्ति पाराजिकस्स । पदसा नेस्सामीति सङ्कामेति, पदे पदे आपत्ति थुल्लच्चयस्स । पच्छिमं पादं सङ्कामेति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

११८. ओचरको नाम भण्डं ओचरित्वा आचिक्खति — “इत्थन्नामं भण्डं अवहरा”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो तं भण्डं अवहरति, आपत्ति उभिन्नं पाराजिकस्स ।

ओणिरक्खो नाम आहटं भण्डं गोपेन्तो पञ्चमासकं वा अतिरेकपञ्चमासकं वा अगघनकं थेय्यचित्तो आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । फन्दापेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । ठाना चावेति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

संविदावहारो नाम सम्बहुला संविदहित्वा एको भण्डं अवहरति, आपत्ति सब्बेसं पाराजिकस्स ।

११९. सङ्केतकम्मं नाम सङ्केतं करोति — “पुरेभत्तं वा पच्छाभत्तं वा रत्तिं वा दिवा वा तेन सङ्केतेन तं भण्डं अवहरा”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । तेन सङ्केतेन तं भण्डं अवहरति, आपत्ति उभिन्नं पाराजिकस्स । तं सङ्केतं पुरे वा पच्छा वा तं भण्डं अवहरति, मूलट्ठस्स अनापत्ति । अवहारकस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

१२०. निमित्तकम् नाम निमित्तं करोति । अक्खिं वा निखणिस्सामि भमुकं वा उक्खिपिस्सामि सीसं वा उक्खिपिस्सामि, तेन निमित्तेन तं भण्डं अवहरति, आपत्ति दुक्कटस्स । तेन निमित्तेन तं भण्डं अवहरति, आपत्ति उभिन्नं पाराजिकस्स । तं निमित्तं पुरे वा पच्छा वा तं भण्डं अवहरति, मूलट्ठस्स अनापत्ति । अवहारकस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

१२१. भिक्खु भिक्खुं आणापेति — “इत्थन्नामं भण्डं अवहरा”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो तं मज्जमानो तं अवहरति, आपत्ति उभिन्नं पाराजिकस्स ।

भिक्खु भिक्खुं आणापेति — “इत्थन्नामं भण्डं अवहरा”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो तं मज्जमानो अज्जं अवहरति, मूलट्ठस्स अनापत्ति । अवहारकस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

भिक्खु भिक्खुं आणापेति — “इत्थन्नामं भण्डं अवहरा”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो अज्जं मज्जमानो तं अवहरति, आपत्ति उभिन्नं पाराजिकस्स ।

भिक्खु भिक्खुं आणापेति — “इत्थन्नामं भण्डं अवहरा”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो अज्जं मज्जमानो अज्जं अवहरति, मूलट्ठस्स अनापत्ति । अवहारकस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

भिक्खु भिक्खुं आणापेति — “इत्थन्नामस्स पावद — ‘इत्थन्नामो इत्थन्नामस्स पावदतु — इत्थन्नामो इत्थन्नामं भण्डं अवहरतु’”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो इतरस्स आरोचेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अवहारको पटिग्गण्हाति, मूलट्ठस्स आपत्ति थुल्लच्चयस्स । सो तं भण्डं अवहरति, आपत्ति सब्बेसं पाराजिकस्स ।

भिक्खु भिक्खुं आणापेति — “इत्थन्नामस्स पावद — ‘इत्थन्नामो इत्थन्नामस्स पावदतु — इत्थन्नामो इत्थन्नामं भण्डं अवहरतु’”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो अज्जं आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अवहारको पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो तं भण्डं अवहरति, मूलट्ठस्स अनापत्ति । आणापकस्स च अवहारकस्स च आपत्ति पाराजिकस्स ।

भिक्खु भिक्खुं आणापेति — “इत्थन्नामं भण्डं अवहरा”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो गन्त्वा पुन पच्चागच्छति — “नाहं सक्कोमि तं भण्डं अवहरितु”न्ति । सो पुन आणापेति — “यदा सक्कोसि तदा तं भण्डं अवहरा”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो तं भण्डं अवहरति, आपत्ति उभिन्नं पाराजिकस्स ।

भिक्खु भिक्खुं आणापेति — “इत्थन्नामं भण्डं अवहरा”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो आणापेत्वा विप्पटिसारी न सावेति — “मा अवहरी”ति । सो तं भण्डं अवहरति, आपत्ति उभिन्नं पाराजिकस्स ।

भिक्खु भिक्खुं आणापेति — “इत्थन्नामं भण्डं अवहरा”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो आणापेत्वा विप्पटिसारी सावेति — “मा अवहरी”ति । सो “आणत्तो अहं तथा”ति, तं भण्डं अवहरति, मूलट्ठस्स अनापत्ति । अवहारकस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

भिक्खु भिक्खुं आणापेति — “इत्थन्नामं भण्डं अवहरा”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो आणापेत्वा विप्पटिसारी सावेति — “मा अवहरी”ति । सो “साधू”ति [\[सुद्धति \(क०\)\]](#)? ओरमति, उभिन्नं अनापत्ति ।

अदिन्नादानमि पठमभाणवारो निट्ठितो ।

विनीतवत्थुउद्दानगाथा

रजकेहि पञ्च अक्खाता, चतुरो अत्थरणेहि च ।

अन्धकारेन वे पञ्च, पञ्च हारणकेन च ॥

निरुत्तिया पञ्च अक्खाता, वातेहि अपरे दुवे ।

असम्भिन्ने कुसापातो, जन्तगेन [जन्ताघरेन (स्या०)] सहा दस ॥

विघासेहि पञ्च अक्खाता, पञ्च चेव अमूलका ।

दुब्भिकखे कुरमंसञ्च [कूरमंसञ्च (स्या०)], पूवसक्खलिमोदका ॥

छपरिक्खारथविका, भिसिवंसा न निक्खमे ।

खादनीयञ्च विस्सासं, ससञ्जायपरे दुवे ॥

सत्त नावहरामाति, सत्त चेव अवाहरं ।

सङ्घस्स अवहरं सत्त, पुप्फेहि अपरे दुवे ॥

तयो च वुत्तवादिनो, मणि तीणि अतिक्कमे ।

सूकरा च मिगा मच्छा, यानञ्चापि पवत्तियि ॥

दुवे पेसी दुवे दारू, पंसुकूलं दुवे दका ।

अनुपुब्बविधानेन, तदञ्जो न परिपूरयि ॥

सावत्थिया चतुरो मुट्ठी, द्वे विघासा दुवे तिणा ।

सङ्घस्स भाजयुं सत्त, सत्त चेव अस्सामिका ॥

दारुदका मत्तिका द्वे तिणानि ।

सङ्घस्स सत्त अवहासि सेय्यं ।

सस्सामिकं न चापि नीहरेय्य ।

हरेय्य सस्सामिकं तावकालिकं ॥

चम्पा राजगहे चेव, वेसालिया च अज्जुको ।

बाराणसी च कोसम्बी, सागला दळ्हकेन चाति ॥

विनीतवत्थु

१३२. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू रजकत्थरणं गन्त्वा रजकभण्डिकं अवहरिंसु । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि

— “भगवता सिक्खापदं पज्जत्तं । कच्चि नु खो मयं पाराजिकं आपत्तिं आपन्ना”ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “आपत्तिं तुम्हे, भिक्खवे, आपन्ना पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु रजकत्थरणं गन्त्वा महग्घं दुस्सं पस्सित्वा थेय्यचित्तं उप्पादेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि — “भगवता सिक्खापदं पज्जत्तं, कच्चि नु खो अहं पाराजिकं आपत्तिं आपन्नो”ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । “अनापत्ति, भिक्खु, चित्तुप्पादे”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु रजकत्थरणं गन्त्वा महग्घं दुस्सं पस्सित्वा थेय्यचित्तो आमसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स । आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु रजकत्थरणं गन्त्वा महग्घं दुस्सं पस्सित्वा थेय्यचित्तो फन्दापेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स । आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु रजकत्थरणं गन्त्वा महग्घं दुस्सं पस्सित्वा थेय्यचित्तो ठाना चावेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

१३३. तेन खो पन समयेन अज्जतरो पिण्डचारिको भिक्खु महग्घं उत्तरत्थरणं पस्सित्वा थेय्यचित्तं उप्पादेसि...पे०... थेय्यचित्तो आमसि...पे०... थेय्यचित्तो फन्दापेसि...पे०... थेय्यचित्तो ठाना चावेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

१३४. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु दिवा भण्डं पस्सित्वा निमित्तं अकासि — ‘रत्तिं अवहरिस्सामी’ति । सो तं मज्जमानो तं अवहरि...पे०... तं मज्जमानो अज्जं अवहरि...पे०... अज्जं मज्जमानो तं अवहरि...पे०... अज्जं मज्जमानो अज्जं अवहरि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु दिवा भण्डं पस्सित्वा निमित्तं अकासि — “रत्तिं अवहरिस्सामी”ति । सो तं मज्जमानो अत्तनो भण्डं अवहरि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स । आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु अज्जस्स भण्डं हरन्तो सीसे भारं थेय्यचित्तो आमसि...पे०... थेय्यचित्तो फन्दापेसि...पे०... थेय्यचित्तो खन्धं ओरोपेसि...पे०... खन्धे भारं थेय्यचित्तो आमसि...पे०... थेय्यचित्तो फन्दापेसि...पे०... थेय्यचित्तो कटिं ओरोपेसि...पे०... कटिया भारं थेय्यचित्तो आमसि...पे०... थेय्यचित्तो फन्दापेसि...पे०... थेय्यचित्तो हत्थेन अग्गहेसि...पे०... हत्थे भारं थेय्यचित्तो भूमियं निक्खिपि...पे०... थेय्यचित्तो भूमितो अग्गहेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

१३५. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु अज्झोकासे चीवरं पत्थरित्वा विहारं पाविसि । अज्जतरो भिक्खु — ‘मायिदं चीवरं नस्सी’ति, पटिसामेसि । सो निक्खमित्वा तं भिक्खुं पुच्छि — “आवुसो, मय्हं चीवरं केन अवहट”न्ति? सो एवमाह — “मया अवहट”न्ति । “सो तं आदियि, अस्समणोसि त्व”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... । भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । “किंचित्तो त्वं, भिक्खू”ति? “निरुत्तिपथो अहं, भगवा”ति । “अनापत्ति, भिक्खु, निरुत्तिपथे”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु पीठे चीवरं निक्खिपित्वा । पीठे निसीदनं निक्खिपित्वा... हेट्ठापीठे पत्तं निक्खिपित्वा विहारं पाविसि । अज्जतरो भिक्खु — “मायं पत्तो नस्सी”ति पटिसामेसि । सो निक्खमित्वा तं भिक्खुं पुच्छि — “आवुसो, मय्हं पत्तो केन अवहटो”ति? सो एवमाह — “मया अवहटो”ति । “सो तं आदियि, अस्समणोसि त्व”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि... पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, निरुत्तिपथे”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरा भिक्खुनी वतिया चीवरं पत्थरित्वा विहारं पाविसि । अज्जतरा भिक्खुनी — “मायिदं चीवरं नस्सी”ति पटिसामेसि । सा निक्खमित्वा तं भिक्खुनिं पुच्छि — “अय्ये, मय्हं चीवरं केन अवहटो”न्ति? सा एवमाह — “मया अवहटो”न्ति । “सा तं आदियि, अस्समणीसि त्व”न्ति । तस्सा कुक्कुच्चं अहोसि । अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं... पे०... “अनापत्ति, भिक्खवे, निरुत्तिपथे”ति ।

१३६. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु वातमण्डलिकाय उक्खित्तं साटकं पस्सित्वा सामिकानं दस्सामीति, अगगहेसि । सामिका तं भिक्खुं चोदेसुं — “अस्समणोसि त्व”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि... पे०... “किंचित्तो त्वं भिक्खू”ति? “अथेय्यचित्तो अहं, भगवा”ति । अनापत्ति, भिक्खु, अथेय्यचित्तस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु वातमण्डलिकाय उक्खित्तं वेठनं पस्सित्वा ‘पुरे सामिका पस्सन्ती’ति थेय्यचित्तो अगगहेसि । सामिका तं भिक्खुं चोदेसुं — “अस्समणोसि त्व”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि... पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

१३७. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सुसानं गन्त्वा अभिन्ने सरीरे पंसुकूलं अगगहेसि । तस्मिञ्च सरीरे पेतो अधिवत्थो होति । अथ खो सो पेतो तं भिक्खुं एतदवोच — “मा, भन्ते, मय्हं साटकं अगगहेसी”ति । सो भिक्खु अनादियन्तो अगमासि । अथ खो तं सरीरं उट्ठित्वा तस्स भिक्खुनो पिड्डितो पिड्डितो अनुबन्धि । अथ खो सो भिक्खु विहारं पविसित्वा द्वारं थकेसि । अथ खो तं सरीरं तत्थेव परिपत्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि... पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स । न च, भिक्खवे, अभिन्ने सरीरे पंसुकूलं गहेतब्बं । सो गणहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

१३८. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सङ्गस्स चीवरे भाजीयमाने थेय्यचित्तो कुसं सङ्कामेत्वा चीवरं अगगहेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि... पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

१३९. तेन खो पन समयेन आयस्मा आनन्दो जन्ताघरे अज्जतरस्स भिक्खुनो अन्तरवासकं अत्तनो मज्जमानो निवासेसि । अथ खो सो भिक्खु आयस्मन्तं आनन्दं एतदवोच — “किस्स मे त्वं, आवुसो आनन्द, अन्तरवासकं निवासेसी”ति? “सकसज्जी अहं, आवुसो”ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनापत्ति, भिक्खवे, सकसज्जिस्सा”ति ।

१४०. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू गिज्झकूटा पब्बता ओरोहन्ता सीहविघासं पस्सित्वा पचापेत्वा परिभुज्जिंसु । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि... पे०... “अनापत्ति, भिक्खवे, सीहविघासे”ति ।

तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू गिज्झकूटा पब्बता ओरोहन्ता ब्यग्घविघासं पस्सित्वा... दीपिविघासं पस्सित्वा... तरच्छविघासं पस्सित्वा... कोकविघासं पस्सित्वा पचापेत्वा परिभुज्जिंसु । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि... पे०... “अनापत्ति,

भिक्षुवे, तिरच्छानगतपरिगहे”ति ।

१४१. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्षु सङ्गस्स ओदने भाजीयमाने — ‘अपरस्स भागं देही’ति अमूलकं अगगहेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्षु, पाराजिकस्स । आपत्ति सम्पजानमुसावादे पाचित्तियस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्षु सङ्गस्स खादनीये भाजियमाने... सङ्गस्स पूवे भाजियमाने... सङ्गस्स उच्छुम्हि भाजियमाने... सङ्गस्स तिम्वरूस्सके भाजियमाने — ‘अपरस्स भागं देही’ति अमूलकं अगगहेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि... पे०... । “अनापत्ति, भिक्षु, पाराजिकस्स । आपत्ति सम्पजानमुसावादे पाचित्तियस्सा”ति ।

१४२. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्षु दुब्भिक्षवे ओदनीयघरं पविसित्वा पत्तपूरं ओदनं थेय्यचित्तो अवहरि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्षु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्षु दुब्भिक्षवे सूनघरं [सूनाघरं (सी० स्या)] पविसित्वा पत्तपूरं मंसं थेय्यचित्तो अवहरि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्षु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्षु दुब्भिक्षवे पूवघरं पविसित्वा पत्तपूरं पूवं थेय्यचित्तो अवहरि...पे०... पत्तपूरा सक्खलियो थेय्यचित्तो अवहरि...पे०... पत्तपूरे मोदके थेय्यचित्तो अवहरि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्षु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

१४३. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्षु दिवा परिक्खारं पस्सित्वा निमित्तं अकासि — “रत्तिं अवहरिस्सामी”ति । सो तं मज्जमानो तं अवहरि...पे०... तं मज्जमानो अज्जं अवहरि...पे०... अज्जं मज्जमानो तं अवहरि... पे०... अज्जं मज्जमानो अज्जं अवहरि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्षु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्षु दिवा परिक्खारं पस्सित्वा निमित्तं अकासि — “रत्तिं अवहरिस्सामी”ति । सो तं मज्जमानो अत्तनो परिक्खारं अवहरि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्षु, पाराजिकस्स । आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

१४४. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्षु पीठे थविकं पस्सित्वा — “इतो गण्हन्तो पाराजिको भविस्सामी”ति सह पीठकेन सङ्गामेत्वा अगगहेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्षु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्षु सङ्गस्स भिसिं थेय्यचित्तो अवहरि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्षु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

१४५. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्षु चीवरवंसे चीवरं थेय्यचित्तो अवहरि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्षु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्षु विहारे चीवरं अवहरित्वा — “इतो निक्खमन्तो पाराजिको भविस्सामी”ति

विहारा न निक्खमि...पे०... भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “निक्खमि [निक्खमेय्य (सी० स्या०)] वा सो, भिक्खवे, मोघपुरिसो न वा निक्खमि [निक्खमेय्य (सी० स्या०)], आपत्ति पाराजिकस्सा”ति ।

१४६. तेन खो पन समयेन द्वे भिक्खू सहायका होन्ति । एको भिक्खु गामं पिण्डाय पाविसि । दुतियो भिक्खु सङ्गस्स खादनीये भाजीयमाने सहायकस्स भागं गहेत्वा तस्स विस्ससन्तो परिभुज्जि । सो जानित्वा तं चोदेसि — “अस्समणोसि त्व”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “किं चित्तो त्वं, भिक्खू”ति? “विस्सासग्गाहो अहं, भगवा”ति । “अनापत्ति, भिक्खु, विस्सासग्गाहे”ति ।

१४७. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू चीवरकम्मं करोन्ति । सङ्गस्स खादनीये भाजीयमाने सब्बेसं पटिविसा आहरित्वा उपनिक्खित्ता होन्ति । अज्जतरो भिक्खु अज्जतरस्स भिक्खुनो पटिविसं अत्तनो मज्जमानो परिभुज्जि । सो जानित्वा तं चोदेसि — “अस्समणोसि त्व”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “किंचित्तो त्वं, भिक्खू”ति? “सकसज्जी अहं, भगवा”ति । “अनापत्ति, भिक्खु, सकसज्जिस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू चीवरकम्मं करोन्ति । सङ्गस्स खादनीये भाजियमाने अज्जतरस्स भिक्खुनो पत्तेन अज्जतरस्स भिक्खुनो पटिविसो आहरित्वा उपनिक्खित्तो होति । पत्तसामिको भिक्खु अत्तनो मज्जमानो परिभुज्जि । सो जानित्वा तं चोदेसि — “अस्समणोसि त्व”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सकसज्जिस्सा”ति ।

१४८. तेन खो पन समयेन अम्बचोरका अम्बं पातेत्वा भण्डिकं आदाय अगमंसु । सामिका ते चोरके अनुबन्धिंसु । चोरका सामिके पस्सित्वा भण्डिकं पातेत्वा पलायिंसु । भिक्खू पंसुकूलसज्जिनो पटिग्गहापेत्वा परिभुज्जिंसु । सामिका ते भिक्खू चोदेसुं — “अस्समणात्थ तुम्हे”ति । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “किंचित्ता तुम्हे, भिक्खवे”ति? “पंसुकूलसज्जिनो मयं, भगवा”ति । “अनापत्ति, भिक्खवे, पंसुकूलसज्जिस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन जम्बुचोरका... लबुजचोरका... पनसचोरका... तालपक्कचोरका... उच्छुचोरका... तिम्वरूसकचोरका तिम्वरूसके उच्चिनित्वा भण्डिकं आदाय अगमंसु । सामिका ते चोरके अनुबन्धिंसु । चोरका सामिके पस्सित्वा भण्डिकं पातेत्वा पलायिंसु । भिक्खू पंसुकूलसज्जिनो पटिग्गहापेत्वा परिभुज्जिंसु । सामिका ते भिक्खू चोदेसुं — “अस्समणात्थ तुम्हे”ति । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खवे, पंसुकूलसज्जिस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अम्बचोरका अम्बं पातेत्वा भण्डिकं आदाय अगमंसु । सामिका ते चोरके अनुबन्धिंसु । चोरका सामिके पस्सित्वा भण्डिकं पातेत्वा पलायिंसु । भिक्खू — ‘पुरे सामिका पस्सन्ती’ति, थेय्यचित्ता परिभुज्जिंसु । सामिका ते भिक्खू चोदेसुं — “अस्समणात्थ तुम्हे”ति । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं तुम्हे, भिक्खवे, आपन्ना पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन जम्बुचोरका... लबुजचोरका... पनसचोरका... तालपक्कचोरका... उच्छुचोरका... तिम्वरूसकचोरका तिम्वरूसके उच्चिनित्वा भण्डिकं आदाय अगमंसु । सामिका ते चोरके अनुबन्धिंसु । चोरका सामिके पस्सित्वा भण्डिकं पातेत्वा पलायिंसु । भिक्खू — ‘पुरे सामिका पस्सन्ती’ति, थेय्यचित्ता परिभुज्जिंसु । सामिका ते भिक्खू चोदेसुं — “अस्समणात्थ तुम्हे”ति । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं तुम्हे, भिक्खवे, आपन्ना पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सङ्घस्स अम्बं थेय्यचित्तो अवहरि... सङ्घस्स जम्बुं... सङ्घस्स लबुजं... सङ्घस्स पनसं... सङ्घस्स तालपक्कं... सङ्घस्स उच्छुं... सङ्घस्स तिम्बरूस्सकं थेय्यचित्तो अवहरि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

१४९. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु पुष्कारामं गन्त्वा ओचितं पुष्पं पञ्चमासघनकं थेय्यचित्तो अवहरि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु पुष्कारामं गन्त्वा पुष्पं ओचिनिन्त्वा पञ्चमासघनकं थेय्यचित्तो अवहरि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

१५०. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु गामकं गच्छन्तो अज्जतरं भिक्खुं एतदवोच — “आवुसो, तुहं उपट्ठाककुलं वुत्तो वज्जेमी”ति । सो गन्त्वा एकं साटकं आहरापेत्वा अत्तना परिभुज्जि । सो जानित्वा तं चोदेसि — “अस्समणोसि त्वं”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स । न च, भिक्खवे, वुत्तो वज्जेमीति वत्तब्बो । यो वदेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु गामकं गच्छति । अज्जतरो भिक्खु तं भिक्खुं एतदवोच — “आवुसो, मय्हं उपट्ठाककुलं वुत्तो वज्जेही”ति । सो गन्त्वा युगसाटकं आहरापेत्वा एकं अत्तना परिभुज्जि, एकं तस्स भिक्खुनो अदासि । सो जानित्वा तं चोदेसि — “अस्समणोसि त्वं”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स । न च, भिक्खवे, वुत्तो वज्जेहीति वत्तब्बो । यो वदेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु गामकं गच्छन्तो अज्जतरं भिक्खुं एतदवोच — “आवुसो, तुहं उपट्ठाककुलं वुत्तो वज्जेमी”ति । सोपि एवमाह — “वुत्तो वज्जेही”ति । सो गन्त्वा आळ्हकं सप्पिं तुलं गुळं दोणं तण्डुलं आहरापेत्वा अत्तना परिभुज्जि । सो जानित्वा तं चोदेसि — “अस्समणोसि त्वं”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स । न च, भिक्खवे, वुत्तो वज्जेमीति वत्तब्बो, न च वुत्तो वज्जेहीति वत्तब्बो । यो वदेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

१५१. तेन खो पन समयेन अज्जतरो पुरिसो महग्घं मणिं आदाय अज्जतरेन भिक्खुना सद्धिं अद्धानमग्गप्पटिपन्नो होति । अथ खो सो पुरिसो सुङ्कट्टानं पस्सित्वा तस्स भिक्खुनो अजानन्तस्स थविकाय मणिं पक्खिपित्वा सुङ्कट्टानं अतिक्कमित्वा अग्गहेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “किंचित्तो त्वं, भिक्खू”ति? “नाहं, भगवा, जानामी”ति । “अनापत्ति, भिक्खु, अजानन्तस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो पुरिसो महग्घं मणिं आदाय अज्जतरेन भिक्खुना सद्धिं अद्धानमग्गप्पटिपन्नो होति । अथ खो सो पुरिसो सुङ्कट्टानं पस्सित्वा गिलानालयं करित्वा अत्तनो भण्डिकं तस्स भिक्खुनो अदासि । अथ खो सो पुरिसो सुङ्कट्टानं अतिक्कमित्वा तं भिक्खुं एतदवोच — “आहर मे, भन्ते, भण्डिकं; नाहं अकल्लको”ति । “किस्स पन त्वं, आवुसो, एवरूपं अकासी”ति? अथ खो सो पुरिसो तस्स भिक्खुनो एतमत्थं आरोचेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “किंचित्तो त्वं, भिक्खू”ति? “नाहं, भगवा, जानामी”ति । “अनापत्ति, भिक्खु, अजानन्तस्सा”ति ।

१५२. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सत्थेन सद्धिं अद्धानमग्गप्पटिपन्नो होति । अज्जतरो पुरिसो तं भिक्खुं आमिसेन उपलापेत्वा सुङ्गट्टानं पस्सित्वा महग्घं मणिं तस्स भिक्खुनो अदासि — “इमं, भन्ते, मणिं सुङ्गट्टानं अतिक्कामेही”ति । अथ खो सो भिक्खु तं मणिं सुङ्गट्टानं अतिक्कामेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

१५३. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु पासे बन्धं सूकरं कारुज्जेन मुज्जि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “किंचित्तो त्वं, भिक्खू”ति? “कारुज्जाधिप्पायो अहं, भगवा”ति । “अनापत्ति, भिक्खु, कारुज्जाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु पासे बन्धं सूकरं — “पुरे सामिका पस्सन्ती”ति, थेय्यचित्तो मुज्जि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु पासे बन्धं मिगं कारुज्जेन मुज्जि... पासे बन्धं मिगं — “पुरे सामिका पस्सन्ती”ति, थेय्यचित्तो मुज्जि ... कुमिने बन्धे मच्छे कारुज्जेन मुज्जि... कुमिने बन्धे मच्छे — “पुरे सामिका पस्सन्ती”ति थेय्यचित्तो मुज्जि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु याने भण्डं पस्सित्वा — “इतो गणहन्तो पाराजिको भविस्सामी”ति, अतिक्कमित्वा पवट्टेत्वा [पवत्तेत्वा (क०)] अगगहेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु कुललेन उक्खित्तं मंसपेसिं — “सामिकानं दस्सामी”ति अगगहेसि । सामिका तं भिक्खुं चोदेसुं — “अस्समणोसि त्व”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, अथेय्यचित्तस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु कुललेन उक्खित्तं मंसपेसिं — “पुरे सामिका पस्सन्ती”ति, थेय्यचित्तो अगगहेसि । सामिका तं भिक्खुं चोदेसुं — “अस्समणोसि त्व”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

१५४. तेन खो पन समयेन मनुस्सा उळुम्पं बन्धित्वा अचिरवतिया नदिया ओसारेन्ति । बन्धने छिन्ने कट्टानि विप्पकिण्णानि अगमंसु । भिक्खू पंसुकूलसज्जिनो उत्तारेसुं । सामिका ते भिक्खू चोदेसुं — “अस्समणात्थ तुम्हे”ति । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खवे, पंसुकूलसज्जिस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा उळुम्पं बन्धित्वा अचिरवतिया नदिया ओसारेन्ति । बन्धने छिन्ने कट्टानि विप्पकिण्णानि अगमंसु । भिक्खू — “पुरे सामिका पस्सन्ती”ति, थेय्यचित्ता उत्तारेसुं । सामिका ते भिक्खू चोदेसुं — “अस्समणात्थ तुम्हे”ति । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं तुम्हे, भिक्खवे, आपन्ना पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो गोपालको रुक्खे साटकं आलाग्गेत्वा उच्चारं अगमासि । अज्जतरो भिक्खु पंसुकूलसज्जी अगगहेसि । अथ खो सो गोपालको तं भिक्खुं चोदेसि — “अस्समणोसि त्व”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पंसुकूलसज्जिस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो नदिं तरन्तस्स रजकानं हत्थतो मुत्तं साटकं पादे लग्गं होति । सो भिक्खु — “सामिकानं दस्सामी”ति अग्गहेसि । सामिका तं भिक्खुं चोदेसुं — “अस्समणोसि त्वं”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि... पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, अथेय्यचित्तस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो नदिं तरन्तस्स रजकानं हत्थतो मुत्तं साटकं पादे लग्गं होति । सो भिक्खु — “पुरे सामिका पस्सन्ती”ति, थेय्यचित्तो अग्गहेसि । सामिका तं भिक्खुं चोदेसुं — “अस्समणोसि त्वं”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि... पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

१५५. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सप्पिकुम्भिं पस्सित्वा थोकं थोकं परिभुज्जि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि... पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स; आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू संविदहित्वा अगमंसु — “भण्डं अवहरिस्सामा”ति । एको भण्डं अवहरि । ते एवमाहंसु — “न मयं पाराजिका । यो अवहटो सो पाराजिको”ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं... “आपत्तिं तुम्हे, भिक्खवे, आपन्ना पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू संविदहित्वा भण्डं अवहरित्वा भाजेसुं । तेहि भाजीयमाने एकमेकस्स पटिविसो न पञ्चमासको पूरि । ते एवमाहंसु — “न मयं पाराजिका”ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “आपत्तिं तुम्हे, भिक्खवे, आपन्ना पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सावत्थियं दुब्भिकखे आपणिकस्स तण्डुलमुट्ठिं थेय्यचित्तो अवहरि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि... पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सावत्थियं दुब्भिकखे आपणिकस्स मुग्गमुट्ठिं... मासमुट्ठिं... तिलमुट्ठिं थेय्यचित्तो अवहरि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि... पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन सावत्थियं अन्धवने चोरका गाविं हन्त्वा मंसं खादित्वा सेसकं पटिसामेत्वा अगमंसु । भिक्खू पंसुकूलसज्जिनो पटिग्गहापेत्वा परिभुज्जिंसु । चोरका ते भिक्खू चोदेसुं — “अस्समणात्थ तुम्हे”ति । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि... पे०... “अनापत्ति, भिक्खवे, पंसुकूलसज्जिस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन सावत्थियं अन्धवने चोरका सूकरं हन्त्वा मंसं खादित्वा सेसकं पटिसामेत्वा अगमंसु । भिक्खू पंसुकूलसज्जिनो पटिग्गहापेत्वा परिभुज्जिंसु । चोरका ते भिक्खू चोदेसुं — “अस्समणात्थ तुम्हे”ति । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि... पे०... “अनापत्ति, भिक्खवे, पंसुकूलसज्जिस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु तिणक्खेत्तं गन्त्वा लूतं तिणं पञ्चमासग्घनकं थेय्यचित्तो अवहरि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि... पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु तिणक्खेत्तं गन्त्वा तिणं लायित्वा पञ्चमासग्घनकं थेय्यचित्तो अवहरि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि... पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

१५६. तेन खो पन समयेन आगन्तुका भिक्खू सङ्घस्स अम्बं भाजापेत्वा परिभुज्जिंसु। आवासिका भिक्खू ते भिक्खू चोदेसुं — “अस्समणात्थ तुम्हे”ति। तेसं कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “किंचित्ता तुम्हे, भिक्खवे”ति? “परिभोगत्थाय [परिभोगत्था (सी०)] मयं भगवा”ति। “अनापत्ति, भिक्खवे, परिभोगत्थाया”ति।

तेन खो पन समयेन आगन्तुका भिक्खू सङ्घस्स जम्बुं... सङ्घस्स लबुजं... सङ्घस्स पनसं... सङ्घस्स तालपक्कं... सङ्घस्स उच्छुं... सङ्घस्स तिम्वरूसकं भाजापेत्वा परिभुज्जिंसु। आवासिका भिक्खू ते भिक्खू चोदेसुं — “अस्समणात्थ, तुम्हे”ति। तेसं कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खवे, परिभोगत्थाया”ति।

तेन खो पन समयेन अम्बपालका भिक्खू अम्बफलं देन्ति। भिक्खू — “गोपेतुं इमे इस्सरा, नयिमे दातु”न्ति, कुक्कुच्चायन्ता न पटिगण्हन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “अनापत्ति, भिक्खवे, गोपकस्स दाने”ति।

तेन खो पन समयेन जम्बुपालका... लबुजपालका... पनसपालका... तालपक्कपालका... उच्छुपालका... तिम्वरूसकपालका भिक्खू अम्बफलं देन्ति। भिक्खू — “गोपेतुं इमे इस्सरा, नयिमे दातु”न्ति, कुक्कुच्चायन्ता न पटिगण्हन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “अनापत्ति, भिक्खवे, गोपकस्स दाने”ति।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सङ्घस्स दारुं तावकालिकं हरित्वा अत्तनो विहारस्स कुट्टं उपत्थम्भेसि। भिक्खू तं भिक्खुं चोदेसुं — “अस्समणोसि त्वं”न्ति। तस्स कुक्कुच्चं अहोसि। भगवतो एतमत्थं आरोचेसि। “किंचित्तो त्वं, भिक्खू”ति? “तावकालिको अहं, भगवा”ति। “अनापत्ति, भिक्खु, तावकालिके”ति।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सङ्घस्स उदकं थेय्यचित्तो अवहरि... सङ्घस्स मत्तिकं थेय्यचित्तो अवहरि... सङ्घस्स पुज्जकितं तिणं थेय्यचित्तो अवहरि... तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्ति त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सङ्घस्स पुज्जकितं तिणं थेय्यचित्तो ज्ञापेसि। तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स। आपत्ति दुक्कटस्सा”ति।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सङ्घस्स मज्जं थेय्यचित्तो अवहरि... तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्ति त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सङ्घस्स पीठं... सङ्घस्स भिसिं... सङ्घस्स बिम्बोहनं [बिम्बोहनं (सी० स्या०)] ... सङ्घस्स कवाटं... सङ्घस्स आलोकसन्धिं... सङ्घस्स गोपानसिं थेय्यचित्तो अवहरि... तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्ति त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति।

१५७. [चूळव० ३२४] तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्जतरस्स उपासकस्स विहारपरिभोगं सेनासनं अज्जत्र परिभुज्जन्ति। अथ खो सो उपासको उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथञ्चि नाम भदन्ता अज्जत्र परिभोगं अज्जत्र परिभुज्जिस्सन्ती”ति! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “न, भिक्खवे, अज्जत्र परिभोगो अज्जत्र परिभुज्जितब्बो। यो परिभुज्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति।

[चूळव० ३२४] तेन खो पन समयेन भिक्खू उपोसथगमि सन्निसज्जमि हरितुं कुक्कुच्चायन्ता छमायं निसीदन्ति । गत्तानिपि चीवरानिपि पंसुकितानि होन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, तावकालिकं हरितुं”न्ति ।

तेन खो पन समयेन चम्पायं थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अन्तेवासिनी भिक्खुनी थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया उपट्ठाककुलं गन्त्वा — “अय्या इच्छति तेकटुलयागुं पातु”न्ति, पचापेत्वा हरित्वा अत्तना परिभुज्जि । सा जानित्वा तं चोदेसि — “अस्समणीसि त्व”न्ति । तस्सा कुक्कुच्चं अहोसि । अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनापत्ति, भिक्खवे, पाराजिकस्स; आपत्ति सम्पजानमुसावादे पाचित्तियस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन राजगहे थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अन्तेवासिनी भिक्खुनी थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया उपट्ठाककुलं गन्त्वा — “अय्या इच्छति मधुगोळकं खादितु”न्ति, पचापेत्वा हरित्वा अत्तना परिभुज्जि । सा जानित्वा तं चोदेसि — “अस्समणीसि त्व”न्ति । तस्सा कुक्कुच्चं अहोसि... पे०... “अनापत्ति, भिक्खवे, पाराजिकस्स; आपत्ति सम्पजानमुसावादे पाचित्तियस्सा”ति ।

१५८. तेन खो पन समयेन वेसालियं आयस्मतो अज्जुकस्स उपट्ठाकस्स गहपतिनो द्वे दारका होन्ति — पुत्तो च भागिनेय्यो च । अथ खो सो गहपति आयस्मन्तं अज्जुकं एतदवोच — “इमं, भन्ते, ओकासं यो इमेसं द्विन्नं दारकानं सद्धो होति पसन्नो तस्स आचिक्खेय्यासी”ति [आचिक्खेय्यासीति सो कालमकासि (स्या०)] । तेन खो पन समयेन तस्स गहपतिनो भागिनेय्यो सद्धो होति पसन्नो । अथ खो आयस्मा अज्जुको तं ओकासं तस्स दारकस्स आचिक्खि । सो तेन सापतेय्येन कुटुम्बज्च सण्ठपेसि दानज्च पट्टपेसि । अथ खो तस्स गहपतिनो पुत्तो आयस्मन्तं आनन्दं एतदवोच — “को नु खो, भन्ते आनन्द, पितुनो दायज्जो — पुत्तो वा भागिनेय्यो वा”ति? “पुत्तो खो, आवुसो, पितुनो दायज्जो”ति । “अयं, भन्ते, अय्यो अज्जुको अम्हाकं सापतेय्यं अम्हाकं मेथुनकस्स आचिक्खी”ति । “अस्समणो, आवुसो, आयस्मा अज्जुको”ति । अथ खो आयस्मा अज्जुको आयस्मन्तं आनन्दं एतदवोच — “देहि मे, आवुसो आनन्द, विनिच्छय”न्ति । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपालि आयस्मतो अज्जुकस्स पक्खो होति । अथ खो आयस्मा उपालि आयस्मन्तं आनन्दं एतदवोच — “यो नु खो, आवुसो आनन्द, सामिकेन ‘इमं ओकासं इत्थन्नामस्स आचिक्खेय्यासी’ति वुत्तो तस्स आचिक्खति, किं सो आपज्जती”ति? “न, भन्ते, किञ्चि आपज्जति, अन्तमसो दुक्कटमत्तम्पी”ति । “अयं, आवुसो, आयस्मा अज्जुको सामिकेन — ‘इमं ओकासं इत्थन्नामस्स आचिक्खा’ति वुत्तो तस्स आचिक्खति; अनापत्ति, आवुसो, आयस्मतो अज्जुकस्सा”ति ।

१५९. तेन खो पन समयेन बाराणसियं आयस्मतो पिलिन्दवच्छस्स उपट्ठाककुलं चोरेहि उपट्ठुतं होति । द्वे च दारका नीता होन्ति । अथ खो आयस्मा पिलिन्दवच्छो ते दारके इद्धिया आनेत्वा पासादे ठपेसि । मनुस्सा ते दारके पस्सित्वा — “अय्यस्सायं पिलिन्दवच्छस्स इद्धानुभावो”ति, आयस्मन्ते पिलिन्दवच्छे अभिप्पसीदिसु । भिक्खू उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्हि नाम आयस्मा पिलिन्दवच्छो चोरेहि नीते दारके आनेस्सती”ति! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनापत्ति, भिक्खवे [इद्धिमतो (सी०), इद्धिमन्तस्स (स्या०)], इद्धिमस्स इद्धिविसये”ति ।

१६०. तेन खो पन समयेन द्वे भिक्खू सहायका होन्ति — पण्डुको च कपिलो च । एको गामके विहरति, एको कोसम्बियं । अथ खो तस्स भिक्खुनो गामका कोसम्बिं गच्छन्तस्स अन्तरामग्गे नदिं तरन्तस्स सूकरिकानं हत्थतो मुत्ता मेदवट्ठि पादे लग्गा होति । सो भिक्खु — “सामिकानं दस्सामी”ति अग्गहेसि । सामिका तं भिक्खुं चोदेसुं — “अस्समणोसि

त्व”न्ति । तं उत्तिण्णं गोपालिका [अञ्जतरा गोपालिका (सी० स्या०)] पस्सित्वा एतदवोच — “एहि, भन्ते, मेथुनं धम्मं पटिसेवा”ति । सो — “पकतियापाहं अस्समणो”ति तस्सा मेथुनं धम्मं पटिसेवित्वा कोसम्बिं गन्त्वा भिक्खून् एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं ओरोचेसुं । “अनापत्ति, भिक्खवे, अदिन्नादाने पाराजिकस्स; आपत्ति मेथुनधम्मसमायोगे पाराजिकस्सा”ति ।

१६१. तेन खो पन समयेन सागलायं आयस्मतो दळ्हकस्स सद्धिविहारिको भिक्खु अनभिरतिया पीळितो आपणिकस्स वेठनं अवहरित्वा आयस्मन्तं दळ्हकं एतदवोच — “अस्समणो अहं, भन्ते, विब्भमिस्सामी”ति । “किं तया, आवुसो, कत”न्ति? सो तमत्थं आरोचेसि । आहरापेत्वा अग्घापेसि । तं अग्घापेन्तं न पज्जमासके अग्घति । “अनापत्ति, आवुसो, पाराजिकस्सा”ति । धम्मकथं अकासि । सो भिक्खु अभिरमतीति [अभिरमीति (सी० स्या०)] ।

दुतियपाराजिकं समत्तं ।

३. ततियपाराजिकं

१६२. [इदं वत्थु सं० नि० ५.९८५] तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटागारसालायं । तेन खो पन समयेन भगवा भिक्खून् अनेकपरियायेन असुभकथं कथेति, असुभाय वण्णं भासति, असुभभावनाय वण्णं भासति, आदिस्स आदिस्स असुभसमापत्तिया वण्णं भासति । अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “इच्छामहं, भिक्खवे, अद्धमासं पटिसल्लीयितुं । नम्हि केनचि उपसङ्कमितब्बो, अञ्जत्र एकेन पिण्डपातनीहारकेना”ति । “एवं, भन्ते”ति, खो ते भिक्खू भगवतो पटिस्सुणित्वा नास्सुध कोचि भगवन्तं उपसङ्कमति, अञ्जत्र एकेन पिण्डपातनीहारकेन । भिक्खू — “भगवा खो अनेकपरियायेन असुभकथं कथेति, असुभाय वण्णं भासति, असुभभावनाय वण्णं भासति, आदिस्स आदिस्स असुभसमापत्तिया वण्णं भासती”ति (ते) [() (?) एवमुपरिपि ईदिसेसु ठानेसु] अनेकाकारवोकारं असुभभावनानुयोगमनुयुत्ता विहरन्ति । ते सकेन कायेन अट्ठीयन्ति हरायन्ति जिगुच्छन्ति । सेय्यथापि नाम इत्थी वा पुरिसो वा दहरो युवा मण्डनकजातिको सीसंन्हातो अहिकुणपेन वा कुक्कुरकुणपेन वा मनुस्सकुणपेन वा कण्ठे आसत्तेन अट्ठीयेय्य हरायेय्य जिगुच्छेय्य, एवमेव ते भिक्खू सकेन कायेन अट्ठीयन्ता हरायन्ता जिगुच्छन्ता अत्तनापि अत्तानं जीविता वोरपेन्ति, अञ्जमञ्जम्पि जीविता वोरपेन्ति, मिगलण्डिकम्पि समणकुत्तकं उपसङ्कमित्वा एवं वदन्ति — “साधु नो, आवुसो, जीविता वोरपेहि । इदं ते पत्तचीवरं भविस्सती”ति । अथ खो मिगलण्डिको समणकुत्तको पत्तचीवरेहि भटो सम्बहुले भिक्खू जीविता वोरपेत्वा लोहितकं [लोहितगतं (क०)] असिं आदाय येन वग्गमुदा नदी तेनुपसङ्गमि ।

१६३. अथ खो मिगलण्डिकस्स समणकुत्तकस्स लोहितकं तं असिं धोवन्तस्स अहुदेव कुक्कुच्चं अहु विप्पटिसारो — “अलाभा वत मे, न वत मे लाभा; दुल्लद्धं वत मे, न वत मे सुलद्धं । बहुं वत मया अपुज्जं पसुतं, योहं भिक्खू सीलवन्ते कल्याणधम्मे जीविता वोरपेसि”न्ति । अथ खो अञ्जतरा मारकायिका देवता अभिज्जमाने उदके आगन्त्वा मिगलण्डिकं समणकुत्तकं एतदवोच — “साधु साधु सप्पुरिस, लाभा ते सप्पुरिस, सुलद्धं ते सप्पुरिस । बहुं तया सप्पुरिस पुज्जं पसुतं, यं त्वं अतिण्णे तारेसी”ति । अथ खो मिगलण्डिको समणकुत्तको — “लाभा किर मे, सुलद्धं किर मे, बहुं किर मया पुज्जं पसुतं, अतिण्णो किराहं तारेमी”ति तिण्हं असिं आदाय विहारेण विहारं परिवेणेण परिवेणं उपसङ्कमित्वा एवं वदेति — “को अतिण्णो, कं तारेमी”ति? तत्थ ये ते भिक्खू अवीतरागा तेसं तस्मिं समये होतियेव भयं होति छम्भितत्तं होति लोमहंसो । ये पन ते भिक्खू वीतरागा तेसं तस्मिं समये न होति भयं न होति छम्भितत्तं न होति लोमहंसो । अथ खो मिगलण्डिको समणकुत्तको एकम्पि भिक्खुं एकाहेन जीविता वोरपेसि, द्वेपि भिक्खू एकाहेन जीविता वोरपेसि, तयोपि भिक्खू एकाहेन

जीविता वोरपेसि, चत्तारोपि भिक्खू एकाहेन जीविता वोरपेसि, पञ्चपि भिक्खू एकाहेन जीविता वोरपेसि, दसपि भिक्खू एकाहेन जीविता वोरपेसि, वीसमि भिक्खू एकाहेन जीविता वोरपेसि, तिसमि भिक्खू एकाहेन जीविता वोरपेसि, चत्तालीसमि भिक्खू एकाहेन जीविता वोरपेसि, पञ्चासमि भिक्खू एकाहेन जीविता वोरपेसि, सट्ठिमि भिक्खू एकाहेन जीविता वोरपेसि ।

१६४. अथ खो भगवा तस्स अद्धमासस्स अच्चयेन पटिसल्लाना वुट्ठितो आयस्मन्तं आनन्दं आमन्तेसि — “किं नु खो, आनन्द, तनुभूतो विय भिक्खुसङ्घो”ति? “तथा हि पन, भन्ते, भगवा भिक्खूनं अनेकपरियायेन असुभकथं कथेति, असुभाय वण्णं भासति, असुभभावनाय वण्णं भासति, आदिस्स आदिस्स असुभसमापत्तिया वण्णं भासति । ते च, भन्ते, भिक्खू — ‘भगवा खो अनेकपरियायेन असुभकथं कथेति, असुभाय वण्णं भासति, असुभभावनाय वण्णं भासति, आदिस्स आदिस्स असुभसमापत्तिया वण्णं भासती’ति, ते अनेकाकारवोकारं असुभभावनानुयोगमनुयुत्ता विहरन्ति । ते सकेन कायेन अट्ठीयन्ति हरायन्ति जिगुच्छन्ति । सेय्यथापि नाम इत्थी वा पुरिसो वा दहरो युवा मण्डनकजातिको सीसन्हातो अहिकुणपेन वा कुक्कुरकुणपेन वा मनुस्सकुणपेन वा कण्ठे आसत्तेन अट्ठीयेय्य हरायेय्य जिगुच्छेय्य, एवमेव ते भिक्खू सकेन कायेन अट्ठीयन्ता हरायन्ता जिगुच्छन्ता अत्तनापि अत्तानं जीविता वोरपेन्ति, अज्जमज्जमि जीविता वोरपेन्ति, मिगलण्डिकमि समणकुत्तकं उपसङ्कमित्वा एवं वदन्ति — ‘साधु नो, आवुसो, जीविता वोरपेहि । इदं ते पत्तचीवरं भविस्सती’ति । अथ खो, भन्ते, मिगलण्डिको समणकुत्तको पत्तचीवरोहि भटो एकमि भिक्खुं एकाहेन जीविता वोरपेसि... पे०... सट्ठिमि भिक्खू एकाहेन जीविता वोरपेसि । साधु, भन्ते, भगवा अज्जं परियायं आचिक्खत्तु यथायं भिक्खुसङ्घो अज्जाय सण्ठहेय्या”ति । “तेनहानन्द, यावतिका भिक्खू वेसालिं उपनिस्साय विहरन्ति ते सब्बे उपट्ठानसालायं सन्निपातेही”ति । “एवं, भन्ते”ति, खो आयस्मा आनन्दो भगवतो पटिस्सुणित्वा यावतिका भिक्खू वेसालिं उपनिस्साय विहरन्ति ते सब्बे उपट्ठानसालायं सन्निपातेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं एतदवोच — “सन्निपतितो, भन्ते भिक्खुसङ्घो; यस्स दानि, भन्ते, भगवा कालं मज्जती”ति ।

१६५. अथ खो भगवा येन उपट्ठानसाला तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा पज्जत्ते आसने निसीदि । निसज्ज खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “अयमि खो, भिक्खवे, आनापानस्सतिसमाधि भावितो बहुलीकतो सन्तो चेव पणीतो च असेचनको च सुखो च विहारो उप्पन्नुप्पन्ने च पापके अकुसले धम्मे ठानसो अन्तरधापेति वूपसमेति । सेय्यथापि, भिक्खवे, गिम्हानं पच्छिमे मासे उहतं [उहतं (क०)] रजोजल्लं तमेनं महा अकालमेघो ठानसो अन्तरधापेति वूपसमेति, एवमेव खो, भिक्खवे, आनापानस्सतिसमाधि भावितो बहुलीकतो सन्तो चेव पणीतो च असेचनको च सुखो च विहारो उप्पन्नुप्पन्ने च पापके अकुसले धम्मे ठानसो अन्तरधापेति वूपसमेति । कथं भावितो च, भिक्खवे, आनापानस्सतिसमाधि कथं बहुलीकतो सन्तो चेव पणीतो च असेचनको च सुखो च विहारो उप्पन्नुप्पन्ने च पापके अकुसले धम्मे ठानसो अन्तरधापेति वूपसमेति? इध, भिक्खवे, भिक्खु अरज्जगतो वा रुक्खमूलगतो वा सुज्जागारगतो वा निसीदति पल्लङ्कं आभुजित्वा उजुं कायं पणिधाय परिमुखं सति उपट्ठपेत्वा । सो सतोव अस्ससति सतो पस्ससति । दीघं वा अस्ससन्तो दीघं अस्ससामीति पजानाति, दीघं वा पस्ससन्तो दीघं पस्ससामीति पजानाति । रस्सं वा अस्ससन्तो रस्सं अस्ससामीति पजानाति, रस्सं वा पस्ससन्तो रस्सं पस्ससामीति पजानाति । सब्बकायप्पटिसंवेदी अस्ससिस्सामीति सिक्खति । सब्बकायप्पटिसंवेदी पस्ससिस्सामीति सिक्खति । पस्सम्भयं कायसङ्खारं अस्ससिस्सामीति सिक्खति । पस्सम्भयं कायसङ्खारं पस्ससिस्सामीति सिक्खति । पीतिप्पटिसंवेदी अस्ससिस्सामीति सिक्खति । पीतिप्पटिसंवेदी पस्ससिस्सामीति सिक्खति । सुखप्पटिसंवेदी अस्ससिस्सामीति सिक्खति । सुखप्पटिसंवेदी पस्ससिस्सामीति सिक्खति । चित्तसङ्खारप्पटिसंवेदी अस्ससिस्सामीति सिक्खति । चित्तसङ्खारप्पटिसंवेदी पस्ससिस्सामीति सिक्खति ।

पस्सम्भयं चित्तसङ्खारं पस्ससिस्सामीति सिक्खति । चित्तप्पटिसंवेदी अस्ससिस्सामीति सिक्खति । चित्तप्पटिसंवेदी पस्ससिस्सामीति सिक्खति । अभिप्पमोदयं चित्तं...पे०... समादहं चित्तं...पे०... विमोचयं चित्तं...पे०... अनिच्चानुपस्सी...पे०... विरागानुपस्सी...पे०... निरोधानुपस्सी...पे०... पटिनिस्सग्गानुपस्सी अस्ससिस्सामीति सिक्खति । पटिनिस्सग्गानुपस्सी पस्ससिस्सामीति सिक्खति । एवं भावितो खो, भिक्खवे, आनापानस्सतिसमाधि एवं बहुलीकतो सन्तो चेव पणीतो च असेचनको च सुखो च विहारो उप्पन्नुप्पन्ने च पापके अकुसले धम्मे ठानसो अन्तरधापेति वूपसमेती'ति ।

१६६. अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू अत्तनापि अत्तानं जीविता वोरपेन्ति, अज्जमज्जम्पि जीविता वोरपेन्ति मिगलण्डिकम्पि समणकुत्तकं उपसङ्कमित्वा एवं वदन्ति — ‘साधु नो, आवुसो, जीविता वोरपेहि, इदं ते पत्तचीवरं भविस्सती’”ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगारहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेसं भिक्खूनां अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथञ्चि नाम ते, भिक्खवे, भिक्खू अत्तनापि अत्तानं जीविता वोरपेस्सन्ति, अज्जमज्जम्पि जीविता वोरपेस्सन्ति, मिगलण्डिकम्पि समणकुत्तकं उपसङ्कमित्वा एवं वक्खन्ति — ‘साधु नो, आवुसो, जीविता वोरपेहि, इदं ते पत्तचीवरं भविस्सती’ति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

१६७. “यो पन भिक्खु सज्जिच्च मनुस्सविग्गहं जीविता वोरपेय्य सत्थहारकं वास्स परियेसेय्य, अयम्पि पाराजिको होति असंवासो”ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनां सिक्खापदं पज्जत्तं होति ।

१६८. तेन खो पन समयेन अज्जतरो उपासको गिलानो होति । तस्स पजापति अभिरूपा होति दस्सनीया पासादिका । छब्बगिया भिक्खू तस्सा इत्थिया पटिबद्धचित्ता होन्ति । अथ खो छब्बगियानं भिक्खूनां एतदहोसि — “सचे खो सो, आवुसो, उपासको जीविस्सति न मयं तं इत्थिं लभिस्साम । हन्द मयं, आवुसो, तस्स उपासकस्स मरणवण्णं संवण्णेमा”ति । अथ खो छब्बगिया भिक्खू येन सो उपासको तेनुपसङ्कमिंसु; उपसङ्कमित्वा तं उपासकं एतदवोचुं — “त्वं खोसि, उपासक, कतकल्याणो कतकुसलो कतभीरुत्ताणो अकतपापो अकतलुद्धो अकतकिब्बिसो । कतं तया कल्याणं, अकतं तया पापं । किं तुहिमिना पापकेन दुज्जीवितेन! मतं ते जीविता सेय्यो । इतो त्वं कालङ्कतो कायस्स भेदा परं मरणा सुगतिं सगं लोकं उपपज्जिस्ससि । तत्थ दिब्बेहि पज्चहि कामगुणेहि समप्पितो समङ्गीभूतो परिचारेस्ससी”ति ।

१६९. अथ खो सो उपासको — “सच्चं खो अय्या आहंसु । अहञ्चि कतकल्याणो कतकुसलो कतभीरुत्ताणो अकतपापो अकतलुद्धो अकतकिब्बिसो । कतं मया कल्याणं, अकतं मया पापं । किं मयिमिना पापकेन दुज्जीवितेन! मतं मे जीविता सेय्यो । इतो अहं कालङ्कतो कायस्स भेदा परं मरणा सुगतिं सगं लोकं उपपज्जिस्सामि । तत्थ दिब्बेहि पज्चहि कामगुणेहि समप्पितो समङ्गीभूतो परिचारेस्सामी”ति, सो असप्पायानि चेव भोजनानि भुज्जि असप्पायानि च खादनीयानि खादि असप्पायानि च सायनीयानि सायि असप्पायानि च पानानि पिबि । तस्स असप्पायानि चेव भोजनानि भुज्जतो असप्पायानि च खादनीयानि खादतो असप्पायानि च सायनीयानि सायतो असप्पायानि च पानानि पिबतो खरो आबाधो उप्पज्जि । सो तेनेव आबाधेन कालमकासि । तस्स पजापति उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “अलज्जिनो इमे समणा सक्कपुत्तिया दुस्सीला मुसावादिनो । इमे हि नाम धम्मचारिनो समचारिनो ब्रह्मचारिनो सच्चवादिनो सीलवन्तो कल्याणधम्मा पटिजानिस्सन्ति! नत्थि इमेसं सामज्जं नत्थि इमेसं ब्रह्मज्जं, नट्ठं इमेसं सामज्जं नट्ठं इमेसं ब्रह्मज्जं, कुतो

इमेसं सामञ्जं कुतो इमेसं ब्रह्मञ्जं, अपगता इमे सामञ्जा अपगता इमे ब्रह्मञ्जा । इमे मे सामिकस्स मरणवण्णं संवण्णेसुं । इमेहि मे सामिको मारितो”ति । अञ्जेपि मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “अलज्जिनो इमे समणा सक्कपुत्तिया दुस्सीला मुसावादिनो । इमे हि नाम धम्मचारिनो समचारिनो ब्रह्मचारिनो सच्चवादिनो सीलवन्तो कल्याणधम्मा पटिजानिस्सन्ति! नत्थि इमेसं सामञ्जं नत्थि इमेसं ब्रह्मञ्जं, नटुं इमेसं सामञ्जं नटुं इमेसं ब्रह्मञ्जं, कुतो इमेसं सामञ्जं कुतो इमेसं ब्रह्मञ्जं, अपगता इमे सामञ्जा अपगता इमे ब्रह्मञ्जा । इमे उपासकस्स मरणवण्णं संवण्णेसुं । इमेहि उपासको मारितो”ति । अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम छब्बगिया भिक्खू उपासकस्स मरणवण्णं संवण्णिस्सन्ती”ति!

१७०. अथ खो ते भिक्खू छब्बगिये भिक्खू अनेकपरियायेन विगारहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, उपासकस्स मरणवण्णं संवण्णेथा”ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगारहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, मोघपुरिसा, अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथञ्चि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, उपासकस्स मरणवण्णं संवण्णिस्सथ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

१७१. “यो पन भिक्खू सञ्चिच्च मनुस्सविग्गहं जीविता वोरोपेय्य सत्थहारकं वास्स परियेसेय्य मरणवण्णं वा संवण्णेय्य मरणाय वा समादपेय्य — ‘अम्भो पुरिस, किं तुह्मिमा पापकेन दुज्जीवितेन, मतं ते जीविता सेय्यो’ति, इति चित्तमनो चित्तसङ्कप्पो अनेकपरियायेन मरणवण्णं वा संवण्णेय्य, मरणाय वा समादपेय्य, अयम्पि पाराजिको होति असंवासो”ति ।

१७२. यो पनाति यो यादिसो...पे०... भिक्खूति...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खूति ।

सञ्चिच्चाति जानन्तो सज्जानन्तो चेच्च अभिवितरित्वा वीतिक्कमो ।

मनुस्सविग्गहो नाम यं मातुकुच्छिस्मिं पठमं चित्तं उप्पन्नं पठमं विज्जाणं पातुभूतं, याव मरणकाला एत्थन्तरे एसो मनुस्सविग्गहो नाम ।

जीविता वोरोपेय्याति जीवितिन्द्रियं उपच्छिन्दति उपरोधेति सन्ततिं विकोपेति ।

सत्थहारकं वास्स परियेसेय्याति असिं वा सत्तिं वा भेण्डिं वा [भेन्दिं वा (क०)] लगुळं वा [सूलं वा लगुळं वा (स्या०)] पासाणं वा सत्थं वा विसं वा रज्जुं वा ।

मरणवण्णं वा संवण्णेय्याति जीविते आदीनवं दस्सेति, मरणे वण्णं भणति ।

मरणाय वा समादपेय्याति सत्थं वा आहर, विसं वा खाद, रज्जुया वा उब्बन्धित्वा कालङ्करोहीति ।

अम्भो पुरिसाति आलपनाधिवचनमेतं ।

किं तुहिमिना पापकेन दुज्जीवितेनाति पापकं नाम जीवितं अङ्गानं जीवितं उपादाय दलिद्वानं जीवितं पापकं लामकं, सधनानं जीवितं उपादाय अधनानं जीवितं पापकं, देवानं जीवितं उपादाय मनुस्सानं जीवितं पापकं ।

दुज्जीवितं नाम हत्थच्छिन्नस्स पादच्छिन्नस्स हत्थपादच्छिन्नस्स कण्णच्छिन्नस्स नासच्छिन्नस्स कण्णनासच्छिन्नस्स, इमिना च पापकेन इमिना च दुज्जीवितेन मतं ते जीविता सेय्योति ।

इति चित्तमनोति यं चित्तं तं मनो, यं मनो तं चित्तं ।

चित्तसङ्कप्पोति मरणसज्जी मरणचेतनो मरणाधिप्पायो ।

अनेकपरियायेनाति उच्चावचेहि आकारेहि ।

मरणवण्णं वा संवण्णेय्याति जीविते आदीनवं दस्सेति, मरणे वण्णं भणति — “इतो त्वं कालङ्कतो कायस्स भेदा परं मरणा सुगतिं सगं लोकं उपपज्जिस्ससि, तत्थ दिब्बेहि पञ्चहि कामगुणेहि समप्पितो समङ्गीभूतो परिचारेस्ससी”ति ।

मरणाय वा समादपेय्याति सत्थं वा आहर, विसं वा खाद, रज्जुया वा उब्बन्धित्वा कालङ्करोहि, सोब्भे वा नरके वा पपाते वा पपताति ।

अयम्पीति पुरिमे उपादाय वुच्चति ।

पाराजिको होतीति सेय्यथापि नाम पुथुसिला द्विधा भिन्ना [द्वेधा भिन्ना (स्या०)] अप्पटिसन्धिका होति, एवमेव भिक्खु सज्जिच्च मनुस्सविग्गहं जीविता वोरपेत्वा अस्समणो होति असक्क्यपुत्तियो । तेन वुच्चति — ‘पाराजिको होती’ति ।

असंवासोति संवासो नाम एककम्मं एकुद्वेसो समसिक्खता — एसो संवासो नाम । सो तेन सद्धिं नत्थि, तेन वुच्चति असंवासोति ।

१७३. सामं, अधिद्धाय, दूतेन, दूतपरंपराय, विसक्कियेन दूतेन, गतपच्चागतेन दूतेन, अरहो रहोसज्जी, रहो अरहोसज्जी, अरहो अरहोसज्जी, रहो रहोसज्जी कायेन संवण्णेति, वाचाय संवण्णेति, कायेन वाचाय संवण्णेति, दूतेन संवण्णेति, लेखाय संवण्णेति, ओपातं अपस्सेनं, उपनिक्खपनं, भेसज्जं, रूपूपहारो, सद्धूपहारो, गन्धूपहारो, रसूपहारो, फोडुब्बूपहारो, धम्मूपहारो, आचिक्खना, अनुसासनी, सङ्केतकम्मं, निमित्तकम्मन्ति ।

१७४. सामन्ति सयं हनति कायेन वा कायपटिबद्धेन वा निस्सगियेन वा ।

अधिद्धायाति अधिद्धित्वा आणापेति — “एवं विज्झ, एवं पहर, एवं घातेही”ति ।

भिक्खु भिक्खुं आणापेति — “इत्थन्नामं जीविता वोरपेही”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो तं मज्जमानो तं जीविता वोरपेति, आपत्ति उभिन्नं पाराजिकस्स ।

भिक्खु भिक्खुं आणापेति — “इत्थन्नामं जीविता वोरपेही”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो तं मज्जमानो अज्जं जीविता

वोरोपेत्ति, मूलद्वस्स अनापत्ति । वधकस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

भिक्षु भिक्षुं आणापेत्ति — “इत्थन्नामं जीविता वोरोपेही”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो अज्जं मज्जमानो तं जीविता वोरोपेत्ति, आपत्ति उभिन्नं पाराजिकस्स ।

भिक्षु भिक्षुं आणापेत्ति — “इत्थन्नामं जीविता वोरोपेही”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो अज्जं मज्जमानो अज्जं जीविता वोरोपेत्ति; मूलद्वस्स अनापत्ति, वधकस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

भिक्षु भिक्षुं आणापेत्ति — “इत्थन्नामस्स पावद — ‘इत्थन्नामो इत्थन्नामस्स पावदतु — इत्थन्नामो इत्थन्नामं जीविता वोरोपेतु’”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो इतरस्स आरोचेत्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । वधको पटिग्गणात्ति, मूलद्वस्स आपत्ति थुल्लच्चयस्स । सो तं जीविता वोरोपेत्ति, आपत्ति सब्बेसं पाराजिकस्स ।

भिक्षु भिक्षुं आणापेत्ति — “इत्थन्नामस्स पावद — ‘इत्थन्नामो इत्थन्नामस्स पावदतु — इत्थन्नामो इत्थन्नामं जीविता वोरोपेतु’”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो अज्जं आणापेत्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । वधको पटिग्गणात्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो तं जीविता वोरोपेत्ति, मूलद्वस्स अनापत्ति; आणापकस्स च वधकस्स च आपत्ति पाराजिकस्स ।

भिक्षु भिक्षुं आणापेत्ति — “इत्थन्नामं जीविता वोरोपेही”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो गन्त्वा पुन पच्चागच्छति — “नाहं सक्कोमि तं जीविता वोरोपेतु”न्ति । सो पुन आणापेत्ति — “यदा सक्कोसि तदा तं जीविता वोरोपेही”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो तं जीविता वोरोपेत्ति, आपत्ति उभिन्नं पाराजिकस्स ।

भिक्षु भिक्षुं आणापेत्ति — “इत्थन्नामं जीविता वोरोपेही”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो आणापेत्वा विप्पटिसारी न सावेत्ति — “मा घातेही”ति । सो तं जीविता वोरोपेत्ति, आपत्ति उभिन्नं पाराजिकस्स ।

भिक्षु भिक्षुं आणापेत्ति — “इत्थन्नामं जीविता वोरोपेही”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो आणापेत्वा विप्पटिसारी सावेत्ति — “मा घातेही”ति । सो — “आणत्तो अहं तथा”ति तं जीविता वोरोपेत्ति, मूलद्वस्स अनापत्ति । वधकस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

भिक्षु भिक्षुं आणापेत्ति — “इत्थन्नामं जीविता वोरोपेही”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो आणापेत्वा विप्पटिसारी सावेत्ति — “मा घातेही”ति । सो साधूति ओरमत्ति, उभिन्नं अनापत्ति ।

१७५. अरहो रहोसज्जी उल्लपति — “अहो इत्थन्नामो हतो अस्सा”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । रहो अरहोसज्जी उल्लपति — “अहो इत्थन्नामो हतो अस्सा”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । अरहो अरहोसज्जी उल्लपति — “अहो इत्थन्नामो हतो अस्सा”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । रहो रहोसज्जी उल्लपति — “अहो इत्थन्नामो हतो अस्सा”ति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

कायेन संवण्णेति नाम कायेन विकारं करोति — “यो एवं मरति सो धनं वा लभति यसं वा लभति सगं वा गच्छती”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । ताय संवण्णनाय मरिस्सामीति दुक्खं वेदनं उप्पादेत्ति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । मरति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

वाचाय संवण्णेति नाम वाचाय भणति — “यो एवं मरति सो धनं वा लभति यसं वा लभति सग्गं वा गच्छती”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । ताय संवण्णनाय मरिस्सामीति दुक्खं वेदनं उप्पादेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । मरति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

कायेन वाचाय संवण्णेति नाम कायेन च विकारं करोति, वाचाय च भणति — “यो एवं मरति सो धनं वा लभति यसं वा लभति सग्गं वा गच्छती”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । ताय संवण्णनाय मरिस्सामीति दुक्खं वेदनं उप्पादेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । मरति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

दूतेन संवण्णेति नाम दूतस्स सासनं आरोचेति — “यो एवं मरति सो धनं वा लभति यसं वा लभति सग्गं वा गच्छती”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । दूतस्स सासनं सुत्वा मरिस्सामीति दुक्खं वेदनं उप्पादेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । मरति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

१७६. लेखाय संवण्णेति नाम लेखं छिन्दति — “यो एवं मरति सो धनं वा लभति यसं वा लभति सग्गं वा गच्छती”ति, अक्खरक्खराय आपत्ति दुक्कटस्स । लेखं पस्सित्वा मरिस्सामीति दुक्खं वेदनं उप्पादेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । मरति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

ओपातं नाम मनुस्सं उद्दिस्स ओपातं खनति — “पपतित्वा मरिस्सती”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । पपतिते दुक्खा वेदना उप्पज्जति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । मरति, आपत्ति पाराजिकस्स । अनोदिस्स ओपातं खनति — “यो कोचि पपतित्वा मरिस्सती”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । मनुस्सो तस्मिं पपतति, आपत्ति दुक्कटस्स । पपतिते दुक्खा वेदना उप्पज्जति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । मरति, आपत्ति पाराजिकस्स । यक्खो वा पेतो वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहो वा तस्मिं पपतति, आपत्ति दुक्कटस्स । पपतिते दुक्खा वेदना उप्पज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । मरति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । तिरच्छानगतो तस्मिं पपतति, आपत्ति दुक्कटस्स । पपतिते दुक्खा वेदना उप्पज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । मरति, आपत्ति पाचिच्चयस्स ।

१७७. अपस्सेनं नाम अपस्सेने सत्थं वा ठपेति विसेन वा मक्खेति दुब्बलं वा करोति सोब्भे वा नरके वा पपाते वा ठपेति — “पपतित्वा मरिस्सती”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सत्थेन वा विसेन वा पपतितेन वा दुक्खा वेदना उप्पज्जति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । मरति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

उपनिक्खपनं नाम असिं वा सत्तिं वा भेण्डिं वा लगुळं वा पासाणं वा सत्थं वा विसं वा रज्जुं वा उपनिक्खपति — “इमिना मरिस्सती”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । “तेन मरिस्सामी”ति दुक्खं वेदनं उप्पादेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । मरति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

भेसज्जं नाम सप्पिं वा नवनीतं वा तेलं वा मधुं वा फाणितं वा देति — “इमं सायित्वा मरिस्सती”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । तं सायिते दुक्खा वेदना उप्पज्जति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । मरति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

१७८. रूपूपहारो नाम अमनापिकं रूपं उपसंहरति भयानकं भेरवं — “इमं पस्सित्वा उत्तसित्वा मरिस्सती”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । तं पस्सित्वा उत्तसति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । मरति, आपत्ति पाराजिकस्स । मनापिकं रूपं उपसंहरति [उपसंहरति पेमनीयं हृदयङ्गमं (स्या०)] — “इमं पस्सित्वा अलाभकेन सुस्सित्वा मरिस्सती”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । तं

पस्सित्वा अलाभकेन सुस्सति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । मरति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

सद्वूपहारो नाम अमनापिकं सद्वं उपसंहरति भयानकं भेरवं — “इमं सुत्वा उत्तसित्वा मरिस्सती”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । तं सुत्वा उत्तसति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । मरति, आपत्ति पाराजिकस्स । मनापिकं सद्वं उपसंहरति पेमनीयं हृदयङ्गमं — “इमं सुत्वा अलाभकेन सुस्सित्वा मरिस्सती”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । तं सुत्वा अलाभकेन सुस्सति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । मरति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

गन्धूपहारो नाम अमनापिकं गन्धं उपसंहरति जेगुच्छं पाटिकुल्यं [पटिकूलं (?)] — “इमं घायित्वा जेगुच्छता पाटिकुल्यता मरिस्सती”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । तं घायिते जेगुच्छता पाटिकुल्यता दुक्खा वेदना उप्पज्जति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । मरति, आपत्ति पाराजिकस्स । मनापिकं गन्धं उपसंहरति — “इमं घायित्वा अलाभकेन सुस्सित्वा मरिस्सती”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । तं घायित्वा अलाभकेन सुस्सति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । मरति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

रसूपहारो नाम अमनापिकं रसं उपसंहरति जेगुच्छं पाटिकुल्यं [पटिकूलं (?)] — “इमं सायित्वा जेगुच्छता पाटिकुल्यता मरिस्सती”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । तं सायिते जेगुच्छता पाटिकुल्यता दुक्खा वेदना उप्पज्जति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । मरति, आपत्ति पाराजिकस्स । मनापिकं रसं उपसंहरति — “इमं सायित्वा अलाभकेन सुस्सित्वा मरिस्सती”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । तं सायित्वा अलाभकेन सुस्सति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । मरति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

फोडुब्बूपहारो नाम अमनापिकं फोडुब्बं उपसंहरति दुक्खसम्फस्सं खरसम्फस्सं — “इमिना फुट्ठो मरिस्सती”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । तेन फुट्ठस्स दुक्खा वेदना उप्पज्जति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । मरति, आपत्ति पाराजिकस्स । मनापिकं फोडुब्बं उपसंहरति सुक्खसम्फस्सं मुदुसम्फस्सं — “इमिना फुट्ठो अलाभकेन सुस्सित्वा मरिस्सती”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । तेन फुट्ठो अलाभकेन सुस्सति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । मरति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

धम्मूपहारो नाम नेरयिकस्स निरयकथं कथेति — “इमं सुत्वा उत्तसित्वा मरिस्सती”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । तं सुत्वा उत्तसति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । मरति, आपत्ति पाराजिकस्स । कल्याणकम्मस्स सग्गकथं कथेति — “इमं सुत्वा अधिमुत्तो मरिस्सती”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । तं सुत्वा अधिमुत्तो मरिस्सामीति दुक्खं वेदनं उप्पादेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । मरति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

१७९. आचिक्खना नाम पुट्ठो भणति — “एवं मरस्सु । यो एवं मरति सो धनं वा लभति यसं वा लभति सग्गं वा गच्छती”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । ताय आचिक्खनाय मरिस्सामीति दुक्खं वेदनं उप्पादेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । मरति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

अनुसासनी नाम अपुट्ठो भणति — “एवं मरस्सु । यो एवं मरति सो धनं वा लभति यसं वा लभति सग्गं वा गच्छती”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । ताय अनुसासनिया मरिस्सामीति दुक्खं वेदनं उप्पादेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । मरति, आपत्ति पाराजिकस्स ।

सङ्केतकम्पं नाम सङ्केतं करोति पुरेभत्तं वा पच्छाभत्तं वा रत्तिं वा दिवा वा — “तेन सङ्केतेन तं जीविता वोरोपेही”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । तेन सङ्केतेन तं जीविता वोरोपेति, आपत्ति उभिन्नं पाराजिकस्स । तं सङ्केतं पुरे वा पच्छा वा तं जीविता वोरोपेति, मूलट्टस्स अनापत्ति, वधकस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

निमित्तकम्पं नाम निमित्तं करोति — “अक्खिं वा निखणिस्सामि भमुकं वा उक्खिपिस्सामि सीसं वा उक्खिपिस्सामि, तेन निमित्तेन तं जीविता वोरोपेही”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । तेन निमित्तेन तं जीविता वोरोपेति, आपत्ति उभिन्नं पाराजिकस्स । तं निमित्तं पुरे वा पच्छा वा तं जीविता वोरोपेति, मूलट्टस्स अनापत्ति, वधकस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च अजानन्तस्स नमरणाधिप्पायस्स उम्मत्तकस्स [उम्मत्तकस्स खित्तचित्तस्स वेदनाट्टस्स (स्या०)] आदिकम्मिकस्साति ।

मनुस्सविग्गहपाराजिकम्हि पठमभाणवारो निट्ठितो ।

विनीतवत्थुउद्दानगाथा

संवण्णना निसीदन्तो, मुसलोदुक्खलेन च ।
वुट्ठपब्बजिताभिसन्नो, अग्गवीमंसनाविसं ॥

तयो च वत्थुकम्मोहि, इट्ठकाहिपरे तयो ।
वासी गोपानसी चेव, अट्ठकोतरणं पति ॥

सेदं नत्थुञ्च सम्बाहो, न्हापनब्भञ्जनेन च ।
उट्ठापेन्तो निपातेन्तो, अन्नपानेन मारणं ॥

जारगब्भो सपत्ती च, माता पुत्तं उभो वधि ।
उभो न मिय्यरे मद्दा, तापं वज्झा विजायिनी ॥

पतोदं निग्गहे यक्खो, वाळयक्खञ्च पाहिणि ।
तं मज्जमानो पहरि, सग्गञ्च निरयं भणे ॥

आळविया तयो रुक्खा, दायेहि अपरे तयो ।
मा किलमेसि न तुहं, तक्कं सोवीरकेन चाति ॥

विनीतवत्थु

१८०. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु गिलानो होति । तस्स भिक्खू कारुज्जेन मरणवण्णं संवण्णेसुं । सो भिक्खु कालमकासि । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि “भगवता सिक्खापदं पज्जत्तं, कच्चि नु खो मयं पाराजिकं आपत्तिं आपन्ना”ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “आपत्तिं तुम्हे, भिक्खवे, आपन्ना पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो पिण्डचारिको भिक्खु पीठके पिलोतिकाय पटिच्छन्नं दारकं निसीदन्तो ओत्थरित्वा मारेसि। तस्स कुक्कुच्चं अहोसि “भगवता सिक्खापदं पज्जत्तं, कच्चि नु खो अहं पाराजिकं आपत्तिं आपन्नो”ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसि। “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स। न च, भिक्खवे, अप्पटिवेक्खित्वा आसने निसीदितब्बं; यो निसीदेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु भत्तगे अन्तरघरे आसनं पज्जपेन्तो मुसले उस्सिते एकं मुसलं अग्गहेसि। दुतियो मुसलो परिपतित्वा अज्जतरस्स दारकस्स मत्थके अवत्थासि। सो कालमकासि। तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “किंचित्तो त्वं, भिक्खू”ति? “असज्जिच्च अहं, भगवा”ति। “अनापत्ति, भिक्खु, असज्जिच्चा”ति।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु भत्तगे अन्तरघरे आसनं पज्जपेन्तो उदुक्खलभण्डिकं अक्कमित्वा पवट्टेसि। अज्जतरं दारकं ओत्थरित्वा मारेसि। तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, असज्जिच्चा”ति।

तेन खो पन समयेन पितापुत्ता भिक्खूसु पब्बजिता होन्ति। काले आरोचिते पुत्तो पितरं एतदवोच — “गच्छ, भन्ते, सङ्घो तं पतिमानेती”ति पिट्ठियं गहेत्वा पणामेसि। सो पपतित्वा कालमकासि। तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “किंचित्तो त्वं, भिक्खू”ति? “नाहं, भगवा, मरणाधिप्पायो”ति। “अनापत्ति, भिक्खु, नमरणाधिप्पायस्सा”ति।

तेन खो पन समयेन पितापुत्ता भिक्खूसु पब्बजिता होन्ति। काले आरोचिते पुत्तो पितरं एतदवोच — “गच्छ, भन्ते, सङ्घो तं पतिमानेती”ति मरणाधिप्पायो पिट्ठियं गहेत्वा पणामेसि। सो पपतित्वा कालमकासि। तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति।

तेन खो पन समयेन पितापुत्ता भिक्खूसु पब्बजिता होन्ति। काले आरोचिते पुत्तो पितरं एतदवोच — “गच्छ, भन्ते, सङ्घो तं पतिमानेती”ति मरणाधिप्पायो पिट्ठियं गहेत्वा पणामेसि। सो पपतित्वा न कालमकासि। तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति।

१८१. तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो भुज्जन्तस्स मंसं कण्ठे विलगं होति। अज्जतरो भिक्खु तस्स भिक्खुनो गीवायं पहारं अदासि। सलोहितं मंसं पति। सो भिक्खु कालमकासि। तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, नमरणाधिप्पायस्सा”ति।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो भुज्जन्तस्स मंसं कण्ठे विलगं होति। अज्जतरो भिक्खु मरणाधिप्पायो तस्स भिक्खुनो गीवायं पहारं अदासि। सलोहितं मंसं पति। सो भिक्खु कालमकासि। तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो भुज्जन्तस्स मंसं कण्ठे विलगं होति। अज्जतरो भिक्खु मरणाधिप्पायो तस्स भिक्खुनो गीवायं पहारं अदासि। सलोहितं मंसं पति। सो भिक्खु न कालमकासि। तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो पिण्डचारिको भिक्खु विसगतं पिण्डपातं लभित्वा पटिक्कमनं हरित्वा भिक्खूनं अग्गकारिकं अदासि। ते भिक्खू कालमकंसु। तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “किंचित्तो त्वं, भिक्खू”ति? “नाहं, भगवा,

तेन खो पन समयेन आळवका भिक्खू नवकम्मं करोन्ता अट्टकं बन्धन्ति । अज्जतरो भिक्खु अज्जतरं भिक्खुं एतदवोच — “आवुसो, अत्रट्ठितो बन्धाही”ति । सो तत्रट्ठितो बन्धन्तो परिपतित्वा कालमकासि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि... पे०... “किंचित्तो त्वं, भिक्खू”ति? “नाहं, भगवा, मरणाधिप्पायो”ति । “अनापत्ति, भिक्खु, नमरणाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन आळवका भिक्खू नवकम्मं करोन्ता अट्टकं बन्धन्ति । अज्जतरो भिक्खु मरणाधिप्पायो अज्जतरं भिक्खुं एतदवोच — “आवुसो, अत्रट्ठितो बन्धाही”ति । सो तत्रट्ठितो बन्धन्तो परिपतित्वा कालमकासि...पे०... परिपतित्वा न कालमकासि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु विहारं छादेत्वा ओतरति । अज्जतरो भिक्खु तं भिक्खुं एतदवोच — “आवुसो, इतो ओतराही”ति । सो तेन ओतरन्तो परिपतित्वा कालमकासि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, नमरणाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु विहारं छादेत्वा ओतरति । अज्जतरो भिक्खु मरणाधिप्पायो तं भिक्खुं एतदवोच — “आवुसो, इतो ओतराही”ति । सो तेन ओतरन्तो परिपतित्वा कालमकासि...पे०... परिपतित्वा न कालमकासि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु अनभिरतिया पीळितो गिज्झकूटं पब्बतं अभिरुहित्वा पपाते पपतन्तो अज्जतरं विलीवकारं ओत्थरित्वा मारेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स । न च, भिक्खवे, अत्तानं पातेतब्बं । यो पातेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू गिज्झकूटं पब्बतं अभिरुहित्वा दवाय सिलं पविज्झिंसु । सा अज्जतरं गोपालकं ओत्थरित्वा मारेसि । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि ...पे०... “अनापत्ति, भिक्खवे, पाराजिकस्स । न च, भिक्खवे, दवाय सिला पविज्झितब्बा । यो पविज्झेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

१८४. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु गिलानो होति । तं भिक्खू सेदेसुं । सो भिक्खु कालमकासि । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खवे, नमरणाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु गिलानो होति । तं भिक्खू मरणाधिप्पाया सेदेसुं । सो भिक्खु कालमकासि ।... पे०... सो भिक्खु न कालमकासि । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खवे, पाराजिकस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो सीसाभितापो होति । तस्स भिक्खू नत्थुं अदंसु । सो भिक्खु कालमकासि । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खवे, नमरणाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो सीसाभितापो होति । तस्स भिक्खू मरणाधिप्पाया नत्थुं अदंसु । सो भिक्खु कालमकासि...पे०... सो भिक्खु न कालमकासि । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खवे, पाराजिकस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु गिलानो होति । तस्स भिक्खू मरणाधिप्पाया अन्नं अदंसु । सो भिक्खु कालमकासि...पे०... सो भिक्खु न कालमकासि । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खवे, पाराजिकस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु गिलानो होति । तस्स भिक्खु पानं अदंसु । सो भिक्खु कालमकासि । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खवे, नमरणाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु गिलानो होति । तस्स भिक्खू मरणाधिप्पाया पानं अदंसु । सो भिक्खु कालमकासि...पे०... सो भिक्खु न कालमकासि । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खवे, पाराजिकस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

१८६. तेन खो पन समयेन अज्जतरा इत्थी पवुत्थपतिका जारेन गब्भिनी होति । सा कुलूपकं भिक्खुं एतदवोच — “इङ्गाय्य गब्भपातनं जानाही”ति । “सुट्ठु, भगिनी”ति तस्सा गब्भपातनं अदासि । दारको कालमकासि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स पुरिसस्स द्वे पजापतियो होन्ति — एका वज्झा, एका विजायिनी । वज्झा इत्थी कुलूपकं भिक्खुं एतदवोच — “सचे सा, भन्ते, विजायिस्सति सब्बस्स कुटुम्बस्स इस्सरा भविस्सति । इङ्गाय्य, तस्सा गब्भपातनं जानाही”ति । “सुट्ठु, भगिनी”ति तस्सा गब्भपातनं अदासि । दारको कालमकासि, माता न कालमकासि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स पुरिसस्स द्वे पजापतियो होन्ति — एका वज्झा, एका विजायिनी । वज्झा इत्थी कुलूपकं भिक्खुं एतदवोच — “सचे सा, भन्ते, विजायिस्सति सब्बस्स कुटुम्बस्स इस्सरा भविस्सति । इङ्गाय्य, तस्सा गब्भपातनं जानाही”ति । “सुट्ठु, भगिनी”ति तस्सा गब्भपातनं अदासि । माता कालमकासि, दारको न कालमकासि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स पुरिसस्स द्वे पजापतियो होन्ति — एका वज्झा, एका विजायिनी । वज्झा इत्थी कुलूपकं भिक्खुं एतदवोच — “सचे सा, भन्ते, विजायिस्सति सब्बस्स कुटुम्बस्स इस्सरा भविस्सति । इङ्गाय्य, तस्सा गब्भपातनं जानाही”ति । “सुट्ठु, भगिनी”ति तस्सा गब्भपातनं अदासि । उभो कालमकंसु...पे०... उभो न कालमकंसु । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

१८७. तेन खो पन समयेन अज्जतरा गब्भिनी इत्थी कुलूपकं भिक्खुं एतदवोच — “इङ्गाय्य, गब्भपातनं जानाही”ति । “तेन हि, भगिनि, मद्दस्सू”ति । सा मद्दापेत्वा गब्भं पातेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरा गब्भिनी इत्थी कुलूपकं भिक्खुं एतदवोच — “इङ्गाय्य, गब्भपातनं जानाही”ति । “तेन हि, भगिनि, तापेही”ति । सा तापेत्वा गब्भं पातेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरा वज्झा इत्थी कुलूपकं भिक्खुं एतदवोच — “इङ्गाय्य, भेसज्जं जानाहि येनाहं विजायेय्य”न्ति । “सुट्ठु, भगिनी”ति तस्सा भेसज्जं अदासि । सा कालमकासि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स; आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरा विजायिनी इत्थी कुलूपकं भिक्खुं एतदवोच — “इङ्गाय्य, भेसज्जं जानाहि येनाहं न विजायेय्य”न्ति । “सुट्ठु, भगिनी”ति तस्सा भेसज्जं अदासि । सा कालमकासि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स; आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू सत्तरसवगियं भिक्खुं अङ्गुलिपतोदकेन हासेसुं । सो भिक्खु उत्तन्तो अनस्सासको कालमकासि । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खवे, पाराजिकस्सा”ति [पाराजिकस्स, आपत्ति पाचित्तियस्साति (स्या०)] ।

तेन खो पन समयेन सत्तरसवगिया भिक्खू छब्बगियं भिक्खुं कम्मं करिस्सामाति ओत्थरित्वा मारेसुं । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खवे, पाराजिकस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भूतवेज्जको भिक्खु यक्खं जीविता वोरपेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु अज्जतरं भिक्खुं वाळयक्खविहारं पाहेसि । तं यक्खा जीविता वोरपेसुं । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, नमरणाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु मरणाधिप्पायो अज्जतरं भिक्खुं वाळयक्खविहारं पाहेसि । तं यक्खा जीविता वोरपेसुं...पे०... तं यक्खा जीविता न वोरपेसुं । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु अज्जतरं भिक्खुं वाळकन्तारं पाहेसि । तं वाळा जीविता वोरपेसुं । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, नमरणाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु मरणाधिप्पायो अज्जतरं भिक्खुं वाळकन्तारं पाहेसि । तं वाळा जीविता वोरपेसुं...पे०... तं वाळा जीविता न वोरपेसुं । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु अज्जतरं भिक्खुं चोरकन्तारं पाहेसि । तं चोरा जीविता वोरपेसुं । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, नमरणाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु मरणाधिप्पायो अज्जतरं भिक्खुं चोरकन्तारं पाहेसि । तं चोरा जीविता वोरपेसुं...पे०... तं चोरा जीविता न वोरपेसुं । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

१८८. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु तं मज्जमानो तं जीविता वोरोपेसि...पे०... तं मज्जमानो अज्जं जीविता वोरोपेसि...पे०... अज्जं मज्जमानो तं जीविता वोरोपेसि...पे०... अज्जं मज्जमानो अज्जं जीविता वोरोपेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु अमनुस्सेन गहितो होति । अज्जतरो भिक्खु तस्स भिक्खुनो पहारं अदासि । सो भिक्खु कालमकासि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, नमरणाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु अमनुस्सेन गहितो होति । अज्जतरो भिक्खु मरणाधिप्पायो तस्स भिक्खुनो पहारं अदासि । सो भिक्खु कालमकासि...पे०... सो भिक्खु न कालमकासि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु कल्याणकम्मस्स सग्गकथं कथेसि । सो अधिमुत्तो कालमकासि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, नमरणाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु मरणाधिप्पायो कल्याणकम्मस्स सग्गकथं कथेसि । सो अधिमुत्तो कालमकासि...पे०... सो अधिमुत्तो न कालमकासि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु नेरयिकस्स निरयकथं कथेसि । सो उत्तसित्वा कालमकासि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, नमरणाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु मरणाधिप्पायो नेरयिकस्स निरयकथं कथेसि । सो उत्तसित्वा कालमकासि...पे०... सो उत्तसित्वा न कालमकासि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

१८९. तेन खो पन समयेन आळवका भिक्खू नवकम्मं करोन्ता रुक्खं छिन्दन्ति । अज्जतरो भिक्खु अज्जतरं भिक्खुं एतदवोच — “आवुसो, अत्रट्ठितो छिन्दाही”ति । तं तत्रट्ठितं छिन्दन्तं रुक्खो ओत्थरित्वा मारेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, नमरणाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन आळवका भिक्खू नवकम्मं करोन्ता रुक्खं छिन्दन्ति । अज्जतरो भिक्खु मरणाधिप्पायो अज्जतरं भिक्खुं एतदवोच — “आवुसो, अत्रट्ठितो छिन्दाही”ति । तं तत्रट्ठितं छिन्दन्तं रुक्खो ओत्थरित्वा मारेसि...पे०... रुक्खो ओत्थरित्वा न मारेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

१९०. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू दायं आलिम्पेसुं [आळिम्पेसुं (स्या० क०)]; मनुस्सा दट्ठा कालमकंसु । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खवे, नमरणाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू मरणाधिप्पाया दायं आलिम्पेसुं । मनुस्सा दट्ठा कालमकंसु...पे०... मनुस्सा दट्ठा न कालमकंसु । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खवे, पाराजिकस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

१९१. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु आघातनं गन्त्वा चोरघातं एतदवोच — “आवुसो, मायिमं किलमेसि । एकेन पहारेन जीविता वोरपेही”ति । “सुद्धु, भन्ते”ति एकेन पहारेन जीविता वोरपेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु आघातनं गन्त्वा चोरघातं एतदवोच — “आवुसो, मायिमं किलमेसि । एकेन पहारेन जीविता वोरपेही”ति । सो — “नाहं तुहं वचनं करिस्सामी”ति तं जीविता वोरपेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि... पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स; आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

१९२. तेन खो पन समयेन अज्जतरो पुरिसो जातिघरे हत्थपादच्छिन्नो जातकेहि सम्परिकिण्णो होति । अज्जतरो भिक्खु ते मनुस्से एतदवोच — “आवुसो, इच्छथ इमस्स मरण”न्ति? “आम, भन्ते, इच्छामा”ति । “तेन हि तक्कं पायेथा”ति । ते तं तक्कं पायेसुं । सो कालमकासि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो पुरिसो कुलघरे हत्थपादच्छिन्नो जातकेहि सम्परिकिण्णो होति । अज्जतरा भिक्खुनी ते मनुस्से एतदवोच — “आवुसो, इच्छथ इमस्स मरण”न्ति? “आमय्ये, इच्छामा”ति । “तेन हि लोणसोवीरकं पायेथा”ति । ते तं लोणसोवीरकं पायेसुं । सो कालमकासि । तस्सा कुक्कुच्चं अहोसि । अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “आपत्तिं सा, भिक्खवे, भिक्खुनी आपन्ना पाराजिक”न्ति ।

ततियपाराजिकं समत्तं ।

४. चतुत्थपाराजिकं

१९३. [इदं वत्थु पाचि० ६७] तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटागारसालायं । तेन खो पन समयेन सम्बहुला सन्दिद्धा सम्भत्ता भिक्खू वग्गुमुदाय नदिया तीरे वस्सं उपगच्छिंसु । तेन खो पन समयेन वज्जी दुब्भिक्खा होति द्वीहितिका सेतट्टिका सलाकावुत्ता, न सुकरा उज्जेन पग्गहेन यापेतुं । अथ खो तेसं भिक्खूनं एतदहोसि — “एतरहि खो वज्जी दुब्भिक्खा द्वीहितिका सेतट्टिका सलाकावुत्ता, न सुकरा उज्जेन पग्गहेन यापेतुं । केन नु खो मयं उपायेन समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसेय्याम, न च पिण्डकेन किलमेय्यामा”ति? एकच्चे एवमाहंसु — “हन्द मयं, आवुसो, गिहीनं कम्मन्तं अधिट्टेम, एवं ते अम्हाकं दातुं मज्जिस्सन्ति । एवं मयं समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसिस्साम, न च पिण्डकेन किलमिस्सामा”ति । एकच्चे एवमाहंसु — “अलं, आवुसो, किं गिहीनं कम्मन्तं अधिट्टितेन! हन्द मयं, आवुसो, गिहीनं दूतेय्यं हराम, एवं ते अम्हाकं दातुं मज्जिस्सन्ति । एवं मयं समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसिस्साम, न च पिण्डकेन किलमिस्सामा”ति । एकच्चे एवमाहंसु — “अलं, आवुसो, किं गिहीनं कम्मन्तं अधिट्टितेन! किं गिहीनं दूतेय्यं हटेन! हन्द मयं, आवुसो, गिहीनं अज्जमज्जस्स उत्तरिमनुस्सधम्मस्स वण्णं भासिस्साम — ‘असुको भिक्खु पठमस्स ज्ञानस्स लाभी, असुको भिक्खु दुतियस्स ज्ञानस्स लाभी, असुको भिक्खु ततियस्स ज्ञानस्स लाभी, असुको भिक्खु चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभी, असुको भिक्खु सोतापन्नो, असुको भिक्खु सकदागामी, असुको भिक्खु अनागामी, असुको भिक्खु अरहा, असुको भिक्खु तेविज्जो, असुको भिक्खु छल्लभिज्जो”ति । एवं ते अम्हाकं दातुं मज्जिस्सन्ति । एवं मयं समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसिस्साम, न च पिण्डकेन

किलमिस्सामा”ति । “एसोयेव खो, आवुसो, सेय्यो यो अम्हाकं गिहीनं अज्जमज्जस्स उत्तरिमनुस्सधम्मस्स वण्णो भासितो”ति ।

१९४. अथ खो ते भिक्खू गिहीनं अज्जमज्जस्स उत्तरिमनुस्सधम्मस्स वण्णं भासिसु — “असुको भिक्खु पठमस्स ज्ञानस्स लाभो...पे०... असुको भिक्खु छळभिज्जो”ति । अथ खो ते मनुस्सा — “लाभा वत नो, सुलद्धं वत नो, येसं वत नो एवरूपा भिक्खू वस्सं उपगता; न वत नो इतो पुब्बे एवरूपा भिक्खू वस्सं उपगता यथयिमे भिक्खू सीलवन्तो कल्याणधम्मा”ति, ते न तादिसानि भोजनानि अत्तना परिभुज्जन्ति मातापितूनं देन्ति पुत्तदारस्स देन्ति दासकम्मकरपोरिसस्स देन्ति मित्तामच्चानं देन्ति जातिसालोहितानं देन्ति, यादिसानि भिक्खूनं देन्ति । ते न तादिसानि खादनीयानि सायनीयानि पानानि अत्तना खादन्ति सायन्ति पिवन्ति मातापितूनं देन्ति पुत्तदारस्स देन्ति दासकम्मकरपोरिसस्स देन्ति मित्तामच्चानं देन्ति जातिसालोहितानं देन्ति, यादिसानि भिक्खूनं देन्ति । अथ खो ते भिक्खू वण्णवा अहेसुं पीणिन्द्रिया पसन्नमुखवण्णा विप्पसन्नछविवण्णा ।

आचिण्णं खो पनेतं वस्संवुट्ठां भिक्खूनं भगवन्तं दस्सनाय उपसङ्कमितुं । अथ खो ते भिक्खू वस्संवुट्ठा तेमासच्चयेन सेनासनं संसामेत्वा पत्तचीवरं आदाय येन वेसाली तेन पक्कमिसु । अनुपुब्बेन येन वेसाली महावनं कूटागारसाला येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु ।

तेन खो पन समयेन दिसासु वस्संवुट्ठा भिक्खू किसानो होन्ति लूखा दुब्बण्णा उप्पण्डुप्पण्डुकजाता धमनिसन्थतगत्ता; वग्गुमुदातीरिया पन भिक्खू वण्णवा होन्ति पीणिन्द्रिया पसन्नमुखवण्णा विप्पसन्नछविवण्णा । आचिण्णं खो पनेतं बुद्धानं भगवन्तानं आगन्तुकेहि भिक्खूहि सद्धिं पटिसम्मोदितुं । अथ खो भगवा वग्गुमुदातीरिये भिक्खू एतदवोच — “कच्चि, भिक्खवे, खमनीयं कच्चि यापनीयं कच्चि समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसित्थं न च पिण्डकेन किलमित्था”ति? “खमनीयं, भगवा, यापनीयं, भगवा । समग्गा च मयं, भन्ते, सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसिम्हा, न च पिण्डकेन किलमिम्हा”ति । जानन्तापि तथागता पुच्छन्ति, जानन्तापि न पुच्छन्ति...पे०... द्वीहाकारेहि बुद्धा भगवन्तो भिक्खू पटिपुच्छन्ति — धम्मं वा देसेस्साम, सावकानं वा सिक्खापदं पज्जापेस्सामाति । अथ खो भगवा वग्गुमुदातीरिये भिक्खू एतदवोच — “यथा कथं पन तुम्हे, भिक्खवे, समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसित्थं न च पिण्डकेन किलमित्था”ति? अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं — “कच्चि पन वो, भिक्खवे, भूत”न्ति? “अभूतं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, मोघपुरिसा, अननुलोमिकं अप्पतिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथञ्चि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, उदरस्स कारणा गिहीनं अज्जमज्जस्स उत्तरिमनुस्सधम्मस्स वण्णं भासिस्सथ! वरं तुम्हेहि, मोघपुरिसा, तिण्हेन गोविकत्तनेन [गोविकत्तनेन (सी० क०)] कुच्छिं परिकन्तो, न त्वेव उदरस्स कारणा गिहीनं अज्जमज्जस्स उत्तरिमनुस्सधम्मस्स वण्णो भासितो! तं किस्स हेतु? ततो निदानञ्चि, मोघपुरिसा, मरणं वा निगच्छेय्य मरणमत्तं वा दुक्खं, न त्वेव तप्पच्चया कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गतिं विनिपातं निरयं उपपज्जेय । इतो निदानञ्च खो, मोघपुरिसा, कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गतिं विनिपातं निरयं उपपज्जेय । नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय”...पे०... विगरहित्वा धम्मं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

१९५. “पज्जिमे, भिक्खवे, महाचोरा सन्तो संविज्जमाना लोकस्मिं । कतमे पज्ज? इध, भिक्खवे, एकच्चस्स महाचोरस्स एवं होति — ‘कुदास्सु नामाहं सतेन वा सहस्सेन वा परिवुतो गामनिगमराजधानीसु आहिण्डिस्सामि हनन्तो घातेन्तो छिन्दन्तो छेदापेन्तो पचन्तो पाचेन्तो’ति! सो अपरेन समयेन सतेन वा सहस्सेन वा परिवुतो गामनिगमराजधानीसु

आहिण्डति हनन्तो घातेन्तो छिन्दन्तो छेदापेन्तो पचन्तो पाचेन्तो । एवमेव खो, भिक्खवे, इधेकच्चस्स पापभिक्खुनो एवं होति — ‘कुदास्सु नामाहं सतेन वा सहस्सेन वा परिवुतो गामनिगमराजधानीसु चारिकं चरिस्सामि सक्कतो गरुकतो मानितो पूजितो अपचितो गहट्टानञ्चेव पब्बजितानञ्च, लाभी चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारान’न्ति! सो अपरेन समयेन सतेन वा सहस्सेन वा परिवुतो गामनिगमराजधानीसु चारिकं चरति सक्कतो गरुकतो मानितो पूजितो अपचितो गहट्टानञ्चेव पब्बजितानञ्च, लाभी चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारानं । अयं, भिक्खवे, पठमो महाचोरो सन्तो संविज्जमानो लोकस्मिं ।

“पुन चपरं, भिक्खवे, इधेकच्चो पापभिक्खु तथागतप्पवेदितं धम्मविनयं परियापुणित्वा अत्तनो दहति । अयं, भिक्खवे, दुतियो महाचोरो सन्तो संविज्जमानो लोकस्मिं ।

“पुन चपरं, भिक्खवे, इधेकच्चो पापभिक्खु सुद्धं ब्रह्मचारिं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं चरन्तं अमूलकेन अब्रह्मचरियेन अनुद्धंसेति । अयं, भिक्खवे, ततियो महाचोरो सन्तो संविज्जमानो लोकस्मिं ।

“पुन चपरं, भिक्खवे, इधेकच्चो पापभिक्खु यानि तानि सङ्गस्स गरुभण्डानि गरुपरिक्खारानि, सेय्यथिदं — आरामो आरामवत्थु विहारो विहारवत्थु मज्जो पीठं भिसि बिम्बोहनं [बिम्बोहनं (सी० स्या०)] लोहकुम्भी लोहभाणकं लोहवारको लोहकटाहं वासी परसु [फरसु (सी० स्या०)] कुठारी कुदालो निखादनं वल्लि वेळु मुज्जं पब्बजं तिणं मत्तिका दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं, तेहि गिहीं सङ्गण्हाति उपलापेति । अयं, भिक्खवे, चतुत्थो महाचोरो सन्तो संविज्जमानो लोकस्मिं ।

“सदेवके, भिक्खवे, लोके समारके सब्रह्मके सस्समणब्राह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय अयं अगो महाचोरो यो असन्तं अभूतं उत्तरिमनुस्सधम्मं उल्लपति । तं किस्स हेतु? थेय्याय वो, भिक्खवे, रट्ठपिण्डो भुत्तो’ति ।

[सं० नि० १.३५] अज्जथा सन्तमत्तानं, अज्जथा यो पवेदये ।

निकच्च कितवस्सेव, भुत्तं थेय्येन तस्स तं ॥

[ध० प० ३०७ धम्मपदेपि] कासावकण्ठा बहवो, पापधम्मा असज्जता ।

पापा पापेहि कम्मेहि, निरयं ते उपपज्जरे ॥

[ध० प० ३०७ धम्मपदेपि] सेय्यो अयोगुळो भुत्तो, तत्तो अगिसिखूपमो ।

यज्जे भुज्जेय्य दुस्सीलो, रट्ठपिण्डं असज्जतोति ॥

अथ खो भगवा ते वग्गुमुदातीरिये भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु अनभिजानं उत्तरिमनुस्सधम्मं अत्तुपनायिकं अलमरियत्राणदस्सनं समुदाचरेय्य — ‘इति जानामि इति पस्सामी’ति, ततो अपरेन समयेन समनुग्गाहीयमानो वा असमनुग्गाहीयमानो वा आपन्नो विसुद्धापेक्खो एवं वदेय्य — ‘अजानमेवं, आवुसो, अवचं जानामि, अपस्सं पस्सामि । तुच्छं मुसा विलपि’न्ति, अयम्पि पाराजिको होति असंवासो’ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पज्जत्तं होति ।

१९६. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू अदिट्ठे दिट्ठसज्जिनो अपत्ते पत्तसज्जिनो अनधिगते अधिगतसज्जिनो असच्छिकते सच्छिकतसज्जिनो अधिमानेन अज्जं ब्याकरिंसु । तेसं अपरेन समयेन रागायपि चित्तं नमति दोसायपि चित्तं नमति मोहायपि चित्तं नमति । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि — “भगवता सिक्खापदं पज्जत्तं । मयञ्चम्ह अदिट्ठे दिट्ठसज्जिनो अपत्ते पत्तसज्जिनो अनधिगते अधिगतसज्जिनो असच्छिकते सच्छिकतसज्जिनो, अधिमानेन अज्जं ब्याकरिम्हा । कच्चि नु खो मयं पाराजिकं आपत्तिं आपन्ना”ति? ते आयस्मतो आनन्दस्स एतमत्थं आरोचेसुं । आयस्मा आनन्दो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । “होन्ति ये ते, आनन्द [होन्ति येवानन्द (स्या०), होन्ति ते आनन्द (सी०)], भिक्खू अदिट्ठे दिट्ठसज्जिनो अपत्ते पत्तसज्जिनो अनधिगते अधिगतसज्जिनो असच्छिकते सच्छिकतसज्जिनो अधिमानेन अज्जं ब्याकरोन्ति । तज्ज खो एतं अब्बोहारिक”न्ति ।

“एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

१९७. “यो पन भिक्खू अनभिजानं उत्तरिमनुस्सधम्मं अत्तुपनायिकं अलमरियजाणदस्सनं समुदाचरेय्य — ‘इति जानामि इति पस्सामी’ति, ततो अपरेन समयेन समनुग्गाहीयमानो वा असमनुग्गाहीयमानो वा आपन्नो विसुद्धापेक्खो एवं वदेय्य — ‘अजानमेवं, आवुसो, अवचं जानामि, अपस्सं पस्सामि । तुच्छं मुसा विलपि’न्ति, अज्जत्र अधिमाना, अयम्पि पाराजिको होति असंवासो’ति ।

१९८. यो पनाति यो यादिसो...पे०... भिक्खूति...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खूति ।

अनभिजानन्ति असन्तं अभूतं असंविज्जमानं अजानन्तो अपस्सन्तो अत्तनि कुसलं धम्मं — अत्थि मे कुसलो धम्मोति ।

[पाचि० ७०] उत्तरिमनुस्सधम्मो नाम ज्ञानं विमोक्खो [विमोक्खं (सी० स्या०)] समाधि समापत्ति जाणदस्सनं मग्गभावना फलसच्छिकिरिया किलेसप्पहानं विनीवरणता चित्तस्स सुज्जागारे अभिरति ।

अत्तुपनायिकन्ति ते वा कुसले धम्मे अत्तनि उपनेति अत्तानं वा तेसु कुसलेसु धम्मेसु उपनेति ।

जाणन्ति तिस्सो विज्जा । दस्सनन्ति यं जाणं तं दस्सनं । यं दस्सनं तं जाणं ।

समुदाचरेय्याति आरोचेय्य इत्थिया वा पुरिसस्स वा गहट्ठस्स वा पब्बजितस्स वा ।

इति जानामि इति पस्सामीति जानामहं एते धम्मे, पस्सामहं एते धम्मे अत्थि च एते धम्मा मयि, अहञ्च एतेसु धम्मेसु सन्दिस्सामीति ।

ततो अपरेन समयेनाति यस्मिं खणे समुदाचिण्णं होति तं खणं तं लयं तं मुहुत्तं वीतिवत्ते ।

समनुग्गाहीयमानोति यं वत्थु पटिज्जातं होति तस्मिं वत्थुस्मिं समनुग्गाहीयमानो — “किन्ते अधिगतं, किन्ति ते अधिगतं, कदा ते अधिगतं, कत्थ ते अधिगतं, कतमे ते किलेसा पहीना, कतमेसं त्वं धम्मानं लाभी”ति ।

असमनुग्गाहीयमानोति न केनचि वुच्चमानो ।

आपन्नोति पापिच्छो इच्छापकतो असन्तं अभूतं उत्तरिमनुस्सधम्मं उल्लपित्वा पाराजिकं आपत्तिं आपन्नो होति ।

विसुद्धापेक्खोति गिही वा होतुकामो उपासको वा होतुकामो आरामिको वा होतुकामो सामणो वा होतुकामो ।

अजानमेवं, आवुसो, अवचं — जानामि, अपस्सं पस्सामीति नाहं एते धम्मे जानामि, नाहं एते धम्मे पस्सामि, नत्थि च एते धम्मा मयि, न चाहं एतेसु धम्मेसु सन्दिस्सामीति ।

तुच्छं मुसा विलपिन्ति तुच्छकं मया भणितं, मुसा मया भणितं, अभूतं मया भणितं, अजानन्तेन मया भणितं ।

अज्जत्र अधिमानाति ठपेत्वा अधिमानं ।

अयम्पीति पुरिमे उपादाय वुच्चति ।

पाराजिको होतीति सेय्यथापि नाम तालो मत्थकच्छिन्नो अभब्बो पुन विरूळ्हिया, एवमेव भिक्खु पापिच्छो इच्छापकतो असन्तं अभूतं उत्तरिमनुस्सधम्मं उल्लपित्वा अस्समणो होति असक्यपुत्तियो । तेन वुच्चति — “पाराजिको होती”ति ।

असंवासोति संवासो नाम एककम्मं एकुद्देसो समसिक्खता — एसो संवासो नाम । सो तेन सद्धिं नत्थि । तेन वुच्चति — “असंवासो”ति ।

१९९. उत्तरिमनुस्सधम्मो नाम ज्ञानं विमोक्खो समाधि समापत्ति जाणदस्सनं मग्गभावना फलसच्छिकिरिया किलेसप्पहानं विनीवरणता चित्तस्स सुज्जागारे अभिरति ।

[पाचि० ७०] ज्ञानन्ति पठमं ज्ञानं दुतियं ज्ञानं ततियं ज्ञानं चतुत्थं ज्ञानं ।

[पाचि० ७०] विमोक्खोति सुज्जतो विमोक्खो अनिमित्तो विमोक्खो अप्पणिहितो विमोक्खो ।

[पाचि० ७०] समाधीति सुज्जतो समाधि अनिमित्तो समाधि अप्पणिहितो समाधि ।

[पाचि० ७०] समापत्तीति सुज्जता समापत्ति अनिमित्ता समापत्ति अप्पणिहिता समापत्ति ।

[पाचि० ७०] जाणदस्सनन्ति तिस्रो विज्जा ।

[पाचि० ७०] मग्गभावनाति चत्तारो सतिपट्ठाना, चत्तारो सम्मप्पधाना, चत्तारो इद्धिपादा, पच्चिन्द्रियानि, पञ्च बलानि, सत्त बोज्झङ्गा, अरियो अट्ठङ्गिको मग्गो ।

[पाचि० ७०] फलसच्छिकिरियाति सोतापत्तिफलस्स सच्छिकिरिया, सकदागामिफलस्स सच्छिकिरिया,

अनागामिफलस्स सच्छिकिरिया, अरहत्तस्स [अरहत्तफलस्स (स्या०)] सच्छिकिरिया ।

[पाचि० ७०] किलेसण्णहानन्ति रागस्स पहानं दोसस्स पहानं मोहस्स पहानं ।

[पाचि० ७०] विनीवरणता चित्तस्साति रागा चित्तं विनीवरणता, दोसा चित्तं विनीवरणता, मोहा चित्तं विनीवरणता ।

[पाचि० ७०] सुञ्जागारे अभिरत्तीति पठमेन ज्ञानेन सुञ्जागारे अभिरति, दुतियेन ज्ञानेन सुञ्जागारे अभिरति, ततियेन ज्ञानेन सुञ्जागारे अभिरति, चतुत्थेन ज्ञानेन सुञ्जागारे अभिरति ।

२००. तीहाकारेहि पठमं ज्ञानं समापज्जिन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स, पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सन्ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामीति, भणितस्स होति मुसा मया भणितन्ति ।

चतूहाकारेहि पठमं ज्ञानं समापज्जिन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स — पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सन्ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामीति, भणितस्स होति मुसा मया भणितन्ति, विनिधाय दिट्ठिं ।

पञ्चहाकारेहि पठमं ज्ञानं समापज्जिन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स — पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सन्ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामीति, भणितस्स होति मुसा मया भणितन्ति, विनिधाय दिट्ठिं विनिधाय खन्तिं ।

छहाकारेहि पठमं ज्ञानं समापज्जिन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स — पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सन्ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामीति, भणितस्स होति मुसा मया भणितन्ति, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं ।

सत्तहाकारेहि पठमं ज्ञानं समापज्जिन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स — पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सन्ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामीति, भणितस्स होति मुसा मया भणितन्ति, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं ।

२०१. तीहाकारेहि पठमं ज्ञानं समापज्जामीति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स — पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सन्ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामीति, भणितस्स होति मुसा मया भणितन्ति ।

चतूहाकारेहि पठमं ज्ञानं समापज्जामीति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स — पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सन्ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामीति, भणितस्स होति मुसा मया भणितन्ति, विनिधाय दिट्ठिं ।

पञ्चहाकारेहि पठमं ज्ञानं समापज्जामीति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स — पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सन्ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामीति, भणितस्स होति मुसा मया भणितन्ति, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं ।

छहाकारेहि पठमं ज्ञानं समापज्जामीति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स — पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सन्ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामीति, भणितस्स होति मुसा मया भणितन्ति, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं ।

भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स । पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सन्ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामीति, भणितस्स होति मुसा मया भणितन्ति, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं ।

२०७. तीहाकारेहि सुञ्जतं विमोक्खं... अनिमित्तं विमोक्खं... अप्पणिहितं विमोक्खं... समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो... अप्पणिहितस्स विमोक्खस्स लाभीमिहि... वसीमिहि... अप्पणिहितो विमोक्खो सच्छिकतो मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स... पे०... ।

तीहाकारेहि सुञ्जतं समाधिं... अनिमित्तं समाधिं... अप्पणिहितं समाधिं समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो... अप्पणिहितस्स समाधिस्स लाभीमिहि... वसीमिहि... अप्पणिहितो समाधि सच्छिकतो मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि सुञ्जतं समापत्तिं... अनिमित्तं समापत्तिं... अप्पणिहितं समापत्तिं समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो... अप्पणिहिताय समापत्तिया लाभीमिहि... वसीमिहि... अप्पणिहिता समापत्ति सच्छिकता मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि तिस्सो विज्जा समापज्जिं... समापज्जामि समापन्नो... तिस्सन्नं विज्जानं लाभीमिहि... वसीमिहि... तिस्सो विज्जा सच्छिकता मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि चत्तारो सतिपट्ठाने... चत्तारो सम्मप्यधाने... चत्तारो इट्ठिपादे समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो... चतुन्नं इट्ठिपादानं लाभीमिहि... वसीमिहि... चत्तारो इट्ठिपादा सच्छिकता मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि पञ्चिन्द्रियानि... पञ्च बलानि समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो ... पञ्चन्नं बलानं लाभीमिहि... वसीमिहि... पञ्चबलानि सच्छिकतानि मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि सत्त बोज्झङ्गे समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो... सत्तन्नं बोज्झङ्गानं लाभीमिहि... वसीमिहि... सत्त बोज्झङ्गा सच्छिकता मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि अरियं अट्ठङ्गिकं मगं समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो... अरियस्स अट्ठङ्गिकस्स मगस्स लाभीमिहि... वसीमिहि... अरियो अट्ठङ्गिको मगो सच्छिकतो मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि सोतापत्तिफलं... सकदागामिफलं... अनागामिफलं... अरहत्तं समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो... अरहत्तस्स लाभीमिहि वसीमिहि अरहत्तं सच्छिकतं मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि रागो मे चत्तो वन्तो मुत्तो पहीनो पटिनिस्सट्ठो उक्खेटितो समुक्खेटितोति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि दोसो मे चत्तो वन्तो मुत्तो पहीनो पटिनिस्सट्ठो उक्खेटितो समुक्खेटितोति सम्पजानमुसा भणन्तस्स

आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि मोहो मे चत्तो वन्तो मुत्तो पहीनो पटिनिस्सट्ठो उक्खेटितो समुक्खेटितोति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि रागा मे चित्तं विनीवरणन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि दोसा मे चित्तं विनीवरणन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि ...पे०... सत्तहाकारेहि मोहा मे चित्तं विनीवरणन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स — पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सन्ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामीति, भणितस्स होति मुसा मया भणितन्ति, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं ।

सुद्धिकं निट्ठितं ।

२०८. तीहाकारेहि पठमञ्च ज्ञानं दुतियञ्च ज्ञानं समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो... पठमस्स च ज्ञानस्स दुतियस्स च ज्ञानस्स लाभोमिहि... वसीमिहि... पठमञ्च ज्ञानं दुतियञ्च ज्ञानं सच्छिकतं मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स...पे०... ।

तीहाकारेहि पठमञ्च ज्ञानं ततियञ्च ज्ञानं समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो... पठमस्स च ज्ञानस्स ततियस्स च ज्ञानस्स लाभोमिहि... वसीमिहि... पठमञ्च ज्ञानं ततियञ्च ज्ञानं सच्छिकतं मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि पठमञ्च ज्ञानं चतुत्थञ्च ज्ञानं समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो... पठमस्स च ज्ञानस्स चतुत्थस्स च ज्ञानस्स लाभोमिहि... वसीमिहि... पठमञ्च ज्ञानं चतुत्थञ्च ज्ञानं सच्छिकतं मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि पठमञ्च ज्ञानं सुज्जतञ्च विमोक्खं... पठमञ्च ज्ञानं अनिमित्तञ्च विमोक्खं... पठमञ्च ज्ञानं अप्पणिहितञ्च विमोक्खं समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो... पठमस्स च ज्ञानस्स अप्पणिहितस्स च विमोक्खस्स लाभोमिहि... वसीमिहि... पठमञ्च ज्ञानं अप्पणिहितो च विमोक्खो सच्छिकतो मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि पठमञ्च ज्ञानं सुज्जतञ्च समाधिं... पठमञ्च ज्ञानं अनिमित्तञ्च समाधिं... पठमञ्च ज्ञानं अप्पणिहितञ्च समाधिं समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो पठमस्स च ज्ञानस्स अप्पणिहितस्स च समाधिस्स लाभोमिहि... वसीमिहि... पठमञ्च ज्ञानं अप्पणिहितो च समाधि सच्छिकतो मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि पठमञ्च ज्ञानं सुज्जतञ्च समापत्तिं... पठमञ्च ज्ञानं अनिमित्तञ्च समापत्तिं... पठमञ्च ज्ञानं अप्पणिहितञ्च समापत्तिं समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो पठमस्स च ज्ञानस्स अप्पणिहिताय च समापत्तिया

लाभीम्हि... वसीम्हि... पठमञ्च ज्ञानं अप्पणिहिता च समापत्ति सच्छिकता मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि पठमञ्च ज्ञानं तिस्सो च विज्जा समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो... पठमस्स च ज्ञानस्स तिस्सन्नञ्च विज्जानं लाभीम्हि... वसीम्हि... पठमञ्च ज्ञानं तिस्सो च विज्जा सच्छिकता मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि पठमञ्च ज्ञानं चत्तारो च सतिपट्टाने... पठमञ्च ज्ञानं चत्तारो च सम्मप्यधाने... पठमञ्च ज्ञानं चत्तारो च इद्धिपादे समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो... पठमस्स च ज्ञानस्स चतुन्नञ्च इद्धिपादानं लाभीम्हि... वसीम्हि... पठमञ्च ज्ञानं चत्तारो च इद्धिपादा सच्छिकता मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि पठमञ्च ज्ञानं पञ्च च इन्द्रियानि... पठमञ्च ज्ञानं पञ्च च बलानि समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो... पठमस्स च ज्ञानस्स पञ्चन्नञ्च बलानं लाभीम्हि... वसीम्हि... पठमञ्च ज्ञानं पञ्च च बलानि सच्छिकतानि मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

२०९. तीहाकारेहि पठमञ्च ज्ञानं सत्त च बोज्झङ्गे समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो... पठमस्स च ज्ञानस्स सत्तन्नञ्च बोज्झङ्गानं लाभीम्हि... वसीम्हि... पठमञ्च ज्ञानं सत्त च बोज्झङ्गा सच्छिकता मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि पठमञ्च ज्ञानं अरियञ्च अट्ठङ्गिकं मग्गं समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो... पठमस्स च ज्ञानस्स अरियस्स च अट्ठङ्गिकस्स मग्गस्स लाभीम्हि वसीम्हि... पठमञ्च ज्ञानं अरियो च अट्ठङ्गिको मग्गो सच्छिकतो मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि पठमञ्च ज्ञानं सोतापत्तिफलञ्च... पठमञ्च ज्ञानं सकदागामिफलञ्च... पठमञ्च ज्ञानं अनागामिफलञ्च... पठमञ्च ज्ञानं अरहत्तञ्च समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो... पठमस्स च ज्ञानस्स अरहत्तस्स च लाभीम्हि... वसीम्हि... पठमञ्च ज्ञानं अरहत्तञ्च सच्छिकतं मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि पठमञ्च ज्ञानं समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो... पठमस्स च ज्ञानस्स लाभीम्हि... वसीम्हि... पठमञ्च ज्ञानं सच्छिकतं मया, रागो च मे चत्तो... दोसो च मे चत्तो... मोहो च मे चत्तो वन्तो मुत्तो पहीनो पटिनिस्सट्ठो उक्खेटितो समुक्खेटितोति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि... पे०... सत्तहाकारेहि पठमञ्च ज्ञानं समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो... पठमस्स च ज्ञानस्स लाभीम्हि... वसीम्हि... पठमञ्च ज्ञानं सच्छिकतं मया, रागा च मे चित्तं विनीवरणं... दोसा च मे चित्तं विनीवरणं... मोहा च मे चित्तं विनीवरणन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स । पुब्बेवस्स होति मुसा भणितस्सन्ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामीति, भणितस्स होति मुसा मया भणितन्ति, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं ।

खण्डचक्कं निट्ठितं ।

२१०. तीहाकारेहि दुतियञ्च ज्ञानं ततियञ्च ज्ञानं समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो... दुतियस्स च ज्ञानस्स ततियस्स च ज्ञानस्स लाभोमिहि... वसीमिहि... दुतियञ्च ज्ञानं ततियञ्च ज्ञानं सच्छिकतं मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि दुतियञ्च ज्ञानं चतुत्थञ्च ज्ञानं समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो... दुतियस्स च ज्ञानस्स चतुत्थस्स च ज्ञानस्स लाभोमिहि... वसीमिहि... दुतियञ्च ज्ञानं चतुत्थञ्च ज्ञानं सच्छिकतं मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि दुतियञ्च ज्ञानं सुज्जतञ्च विमोक्खं... अनिमित्तञ्च विमोक्खं... अप्पणिहितञ्च विमोक्खं... सुज्जतञ्च समाधिं... अनिमित्तञ्च समाधिं... अप्पणिहितञ्च समाधिं... सुज्जतञ्च समापत्तिं... अनिमित्तञ्च समापत्तिं... अप्पणिहितञ्च समापत्तिं... तिस्सो च विज्जा... चत्तारो च सतिपट्टाने... चत्तारो च सम्मप्यधाने... चत्तारो च इद्धिपादे... पञ्च च इन्द्रियानि... पञ्च च बलानि... सत्त च बोज्झङ्गे... अरियञ्च अट्ठङ्गिकं मगं... सोतापत्तिफलञ्च... सकदागामिफलञ्च... अनागामिफलञ्च... अरहत्तञ्च समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो... दुतियस्स च ज्ञानस्स अरहत्तस्स च लाभोमिहि... वसीमिहि... दुतियञ्च ज्ञानं अरहत्तञ्च सच्छिकतं मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि दुतियञ्च ज्ञानं समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो... दुतियस्स च ज्ञानस्स लाभोमिहि... वसीमिहि... दुतियञ्च ज्ञानं सच्छिकतं मया, रागो च मे चत्तो... दोसो च मे चत्तो... मोहो च मे चत्तो वन्तो मुत्तो पहीनो पटिनिस्सट्ठो उक्खेटितो समुक्खेटितो । रागा च मे चित्तं विनीवरणं... दोसा च मे चित्तं विनीवरणं... मोहा च मे चित्तं विनीवरणन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि ...पे०... सत्तहाकारेहि दुतियञ्च ज्ञानं पठमञ्च ज्ञानं समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो... दुतियस्स च ज्ञानस्स पठमस्स च ज्ञानस्स लाभोमिहि... वसीमिहि... दुतियञ्च ज्ञानं पठमञ्च ज्ञानं सच्छिकतं मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स...पे०... विनिधाय भावं ।

बद्धचक्कं ।

एवं एकेकं मूलं कातुन बद्धचक्कं परिवत्तकं कत्तब्बं ।

इदं संखित्तं ।

२११. तीहाकारेहि ततियञ्च ज्ञानं चतुत्थञ्च ज्ञानं...पे०... ततियञ्च ज्ञानं अरहत्तञ्च समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो... ततियस्स च ज्ञानस्स अरहत्तस्स च लाभोमिहि... वसीमिहि... ततियञ्च ज्ञानं अरहत्तञ्च सच्छिकतं मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि ततियञ्च ज्ञानं समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो... ततियस्स च ज्ञानस्स लाभोमिहि... वसीमिहि... ततियञ्च ज्ञानं सच्छिकतं मया, रागो च मे चत्तो... दोसो च मे चत्तो... मोहो च मे चत्तो वन्तो मुत्तो पहीनो पटिनिस्सट्ठो उक्खेटितो समुक्खेटितो । रागा च मे चित्तं विनीवरणं... दोसा च मे चित्तं विनीवरणं... मोहा च मे चित्तं विनीवरणन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

चित्तं विनीवरणं अरियस्स च अट्ठङ्गिकस्स मग्गस्स लाभीम्हि... वसीम्हि... मोहा च मे चित्तं विनीवरणं अरियो च अट्ठङ्गिको मग्गो सच्छिकतो मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि मोहा च मे चित्तं विनीवरणं सोतापत्तिफलञ्च... सकदागामिफलञ्च... अनागामिफलञ्च... अरहत्तञ्च समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो... मोहा च मे चित्तं विनीवरणं अरहत्तस्स च लाभीम्हि... वसीम्हि... मोहा च मे चित्तं विनीवरणं अरहत्तञ्च सच्छिकतं मयाति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि मोहा च मे चित्तं विनीवरणं, रागो च मे चत्तो... दोसो च मे चत्तो... मोहो च मे चत्तो वन्तो मुत्तो पहीनो पटिनिस्सट्ठो उक्खेटितो समुक्खेटितोति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स ।

तीहाकारेहि...पे०... सत्तहाकारेहि मोहा च मे चित्तं विनीवरणं रागा च मे चित्तं विनीवरणं... दोसा च मे चित्तं विनीवरणन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सन्ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामीति, भणितस्स होति मुसा मया भणितन्ति, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं ।

एकमूलकं निट्ठितं । [एकमूलकं सङ्घित्तं निट्ठितं (स्या०)]

यथा एकमूलकं वित्थारितं एवमेव दुमूलकादिपि वित्थारेतब्बं ।

इदं सब्बमूलकं

२१४. तीहाकारेहि ...पे०... सत्तहाकारेहि पठमञ्च ज्ञानं दुतियञ्च ज्ञानं ततियञ्च ज्ञानं चतुत्थञ्च ज्ञानं सुज्जतञ्च विमोक्खं अनिमित्तञ्च विमोक्खं अप्पणिहितञ्च विमोक्खं सुज्जतञ्च समाधिं अनिमित्तञ्च समाधिं अप्पणिहितञ्च समाधिं सुज्जतञ्च समापत्तिं अनिमित्तञ्च समापत्तिं अप्पणिहितञ्च समापत्तिं तिस्सो च विज्जा चत्तारो च सतिपट्ठाने चत्तारो च सम्मप्पधाने चत्तारो च इट्ठिपादे पञ्च च इन्द्रियाणि पञ्च च बलानि सत्त च बोज्झङ्गे अरियञ्च अट्ठङ्गिकं मग्गं सोतापत्तिफलञ्च सकदागामिफलञ्च अनागामिफलञ्च अरहत्तञ्च समापज्जिं... समापज्जामि... समापन्नो...पे०... रागो च मे चत्तो, दोसो च मे चत्तो, मोहो च मे चत्तो वन्तो मुत्तो पहीनो पटिनिस्सट्ठो उक्खेटितो समुक्खेटितो । रागा च मे चित्तं विनीवरणं, दोसा च मे चित्तं विनीवरणं, मोहा च मे चित्तं विनीवरणन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स । पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सन्ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामीति, भणितस्स होति मुसा मया भणितन्ति, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं ।

सब्बमूलकं निट्ठितं ।

सुद्धिकवारकथा निट्ठिता ।

२१५. तीहाकारेहि पठमं ज्ञानं समापज्जिन्ति वत्तुकामो दुतियं ज्ञानं समापज्जिन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स; न पटिविजानन्तस्स आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

तीहाकारेहि पठमं ज्ञानं समापज्जिन्ति वत्तुकामो ततियं ज्ञानं समापज्जिन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स

आपत्ति पाराजिकस्स; न पटिविजानन्तस्स आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

तीहाकारेहि पठमं झानं समापज्जिन्ति वत्तुकामो चतुत्थं झानं समापज्जिन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स; न पटिविजानन्तस्स आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

तीहाकारेहि ...पे०... सत्तहाकारेहि पठमं झानं समापज्जिन्ति वत्तुकामो सुज्जतं विमोक्खं... अनिमित्तं विमोक्खं... अप्पणिहितं विमोक्खं... सुज्जतं समाधिं... अनिमित्तं समाधिं... अप्पणिहितं समाधिं... सुज्जतं समापत्तिं... अनिमित्तं समापत्तिं... अप्पणिहितं समापत्तिं... तिस्सो विज्जा... चत्तारो सतिपट्टाने... चत्तारो सम्मप्पधाने... चत्तारो इद्धिपादे... पञ्चिन्द्रियानि... पञ्च बलानि... सत्त बोज्झङ्गे... अरियं अट्ठङ्गिकं मग्गं... सोतापत्तिफलं... सकदागामिफलं... अनागामिफलं... अरहत्तं समापज्जिं...पे०... रागो मे चत्तो... दोसो मे चत्तो... मोहो मे चत्तो वन्तो मुत्तो पहीनो पटिनिस्सट्ठो उक्खेटितो समुक्खेटितो । रागा मे चित्तं विनीवरणं... दोसा मे चित्तं विनीवरणं... मोहा मे चित्तं विनीवरणन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स; न पटिविजानन्तस्स आपत्ति थुल्लच्चयस्स । पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सन्ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामीति, भणितस्स होति मुसा मया भणितन्ति, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं ।

वत्थुविसारकस्स एकमूलकस्स खण्डचक्कं निड्डितं ।

२१६. तीहाकारेहि दुतियं झानं समापज्जिन्ति वत्तुकामो ततियं झानं समापज्जिन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स; न पटिविजानन्तस्स आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

तीहाकारेहि दुतियं झानं समापज्जिन्ति वत्तुकामो चतुत्थं झानं समापज्जिन्ति...पे०... मोहा च मे चित्तं विनीवरणन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स; न पटिविजानन्तस्स आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

तीहाकारेहि...पे०... सत्तहाकारेहि दुतियं झानं समापज्जिन्ति वत्तुकामो पठमं झानं समापज्जिन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स; न पटिविजानन्तस्स आपत्ति थुल्लच्चयस्स...पे०... विनिधाय भावं ।

वत्थुविसारकस्स एकमूलकस्स बद्धचक्कं ।

मूलं संखित्तं ।

२१७. तीहाकारेहि मोहा मे चित्तं विनीवरणन्ति वत्तुकामो पठमं झानं समापज्जिन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स; न पटिविजानन्तस्स आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

तीहाकारेहि...पे०... सत्तहाकारेहि मोहा मे चित्तं विनीवरणन्ति वत्तुकामो दोसा मे चित्तं विनीवरणन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स; न पटिविजानन्तस्स आपत्ति थुल्लच्चयस्स...पे०... विनिधाय भावं ।

वत्थुविसारकस्स एकमूलकं निड्डितं ।

यथा एकमूलकं वित्थारितं एवमेव दुमूलकादिपि वित्थारेतब्बं ।

इदं सब्बमूलकं

२१८. तीहाकारेहि...पे०... सत्तहाकारेहि पठमञ्च झानं दुतियञ्च झानं ततियञ्च झानं चतुत्थञ्च झानं सुञ्जतञ्च विमोक्खं अनिमित्तञ्च विमोक्खं अप्पणिहितञ्च विमोक्खं सुञ्जतञ्च समाधिं अनिमित्तञ्च समाधिं अप्पणिहितञ्च समाधिं सुञ्जतञ्च समापत्तिं अनिमित्तञ्च समापत्तिं अप्पणिहितञ्च समापत्तिं तिस्सो च विज्जा चत्तारो च सतिपट्टाने चत्तारो च सम्मप्पधाने चत्तारो च इद्धिपादे पञ्च च इन्द्रियानि पञ्च च बलानि सत्त च बोज्झङ्गे अरियञ्च अट्ठङ्गिकं मगं सोतापत्तिफलञ्च सकदागामिफलञ्च अनागामिफलञ्च अरहत्तञ्च समापज्जिं...पे०... रागो च मे चत्तो... दोसो च मे चत्तो... मोहो च मे चत्तो वन्तो मुत्तो पहीनो पटिनिस्सट्ठो उक्खेटितो समुक्खेटितो । रागा च मे चित्तं विनीवरणं... दोसा च मे चित्तं विनीवरणन्ति वत्तुकामो मोहा मे चित्तं विनीवरणन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स; न पटिविजानन्तस्स आपत्ति थुल्लच्चयस्स । [[] एत्थन्तरे पाठा स्यामपोत्थके नत्थि]

२१९. तीहाकारेहि दुतियञ्च झानं ततियञ्च झानं चतुत्थञ्च झानं सुञ्जतञ्च विमोक्खं अनिमित्तञ्च विमोक्खं अप्पणिहितञ्च विमोक्खं सुञ्जतञ्च समाधिं अनिमित्तञ्च समाधिं अप्पणिहितञ्च समाधिं सुञ्जतञ्च समापत्तिं अनिमित्तञ्च समापत्तिं अप्पणिहितञ्च समापत्तिं तिस्सो च विज्जा चत्तारो च सतिपट्टाने चत्तारो च सम्मप्पधाने चत्तारो च इद्धिपादे पञ्च च इन्द्रियानि पञ्च च बलानि सत्त च बोज्झङ्गे अरियञ्च अट्ठङ्गिकं मगं सोतापत्तिफलञ्च सकदागामिफलञ्च अनागामिफलञ्च अरहत्तञ्च समापज्जिं...पे०... रागो च मे चत्तो... दोसो च मे चत्तो... मोहो च मे चत्तो वन्तो मुत्तो पहीनो पटिनिस्सट्ठो उक्खेटितो समुक्खेटितो । रागा च मे चित्तं विनीवरणं... दोसा च मे चित्तं विनीवरणं... मोहा च मे चित्तं विनीवरणन्ति वत्तुकामो पठमं झानं समापज्जिन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स; न पटिविजानन्तस्स आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

तीहाकारेहि ततियञ्च झानं चतुत्थञ्च झानं...पे०... मोहा च मे चित्तं विनीवरणं पठमञ्च झानं समापज्जिन्ति वत्तुकामो दुतियं झानं समापज्जिन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स; न पटिविजानन्तस्स आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

तीहाकारेहि...पे०... सत्तहाकारेहि मोहा च मे चित्तं विनीवरणं पठमञ्च झानं दुतियञ्च झानं ततियञ्च झानं चतुत्थञ्च झानं...पे०... रागा च मे चित्तं विनीवरणन्ति वत्तुकामो दोसा मे चित्तं विनीवरणन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाराजिकस्स; न पटिविजानन्तस्स आपत्ति थुल्लच्चयस्स । पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सन्ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामीति, भणितस्स होति मुसा मया भणितन्ति, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं ।

वत्थुविसारकस्स सब्बमूलकं निट्ठितं ।

वत्थुविसारकस्स चक्कपेय्यालं निट्ठितं ।

वत्थुकामवारकथा निट्ठिता ।

२२०. तीहाकारेहि यो ते विहारे वसि सो भिक्खु पठमं ज्ञानं समापज्जि... समापज्जति... समापन्नो... सो भिक्खु पठमस्स ज्ञानस्स लाभी... वसी... तेन भिक्खुना पठमं ज्ञानं सच्छिकतन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति थुल्लच्चयस्स; न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

चतूहाकारेहि ... पञ्चहाकारेहि... छहाकारेहि... सत्तहाकारेहि यो ते विहारे वसि सो भिक्खु पठमं ज्ञानं समापज्जि... समापज्जति... समापन्नो... सो भिक्खु पठमस्स ज्ञानस्स लाभी... वसी... तेन भिक्खुना पठमं ज्ञानं सच्छिकतन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति थुल्लच्चयस्स; न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स । पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सन्ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामीति, भणितस्स होति मुसा मया भणितन्ति, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं ।

तीहाकारेहि यो ते विहारे वसि सो भिक्खु दुतियं ज्ञानं... ततियं ज्ञानं... चतुत्थं ज्ञानं... सुज्जतं विमोक्खं... अनिमित्तं विमोक्खं... अप्पणिहितं विमोक्खं... सुज्जतं समाधिं... अनिमित्तं समाधिं... अप्पणिहितं समाधिं... सुज्जतं समापत्तिं... अनिमित्तं समापत्तिं... अप्पणिहितं समापत्तिं... तिस्सो विज्जा... चत्तारो सतिपट्टाने... चत्तारो सम्मप्यधाने... चत्तारो इड्ढिपादे... पञ्च इन्द्रियाणि... पञ्च बलानि... सत्त बोज्झङ्गे... अरियं अट्ठङ्गिकं मग्गं... सोतापत्तिफलं... सकदागामिफलं... अनागामिफलं... अरहत्तं समापज्जि... समापज्जति... समापन्नो... सो भिक्खु अरहत्तस्स लाभी... वसी... तेन भिक्खुना अरहत्तं सच्छिकतन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति थुल्लच्चयस्स; न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

तीहाकारेहि यो ते विहारे वसि, तस्स भिक्खुनो रागो चत्तो... दोसो चत्तो... मोहो चत्तो वन्तो मुत्तो पहीनो पटिनिस्सट्ठो उक्खेटितो समुक्खेटितोति सम्पजानमुसा भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति थुल्लच्चयस्स; न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

तीहाकारेहि...पे०... सत्तहाकारेहि यो ते विहारे वसि, तस्स भिक्खुनो रागा चित्तं विनीवरणं... दोसा चित्तं विनीवरणं... मोहा चित्तं विनीवरणन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति थुल्लच्चयस्स; न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स...पे०... पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सन्ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामीति, भणितस्स होति मुसा मया भणितन्ति, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं ।

तीहाकारेहि...पे०... सत्तहाकारेहि यो ते विहारे वसि सो भिक्खु सुज्जागारे पठमं ज्ञानं... दुतियं ज्ञानं... ततियं ज्ञानं... चतुत्थं ज्ञानं समापज्जि ... समापज्जति... समापन्नो... सो भिक्खु सुज्जागारे चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभी... वसी... तेन भिक्खुना सुज्जागारे चतुत्थं ज्ञानं सच्छिकतन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति थुल्लच्चयस्स; न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स । पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सन्ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामीति भणितस्स होति, मुसा मया भणितन्ति, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं ।

यथा इदं वित्थारितं एवमेव सेसानिपि वित्थारेतब्बानि ।

२२१. तीहाकारेहि...पे०... सत्तहाकारेहि यो ते चीवरं परिभुज्जि... यो ते पिण्डपातं परिभुज्जि... यो ते सेनासनं परिभुज्जि... यो ते गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारं परिभुज्जि सो भिक्खु सुज्जागारे चतुत्थं ज्ञानं समापज्जि... समापज्जति...

समापन्नो... सो भिक्खु सुज्जागारे चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभी... वसी... तेन भिक्खुना सुज्जागारे चतुत्थं ज्ञानं सच्छिकतन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति थुल्लच्चयस्स; न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स... पे०... विनिधाय भावं ।

तीहाकारेहि...पे०... सत्तहाकारेहि येन ते विहारो परिभुत्तो... येन ते चीवरं परिभुत्तं... येन ते पिण्डपातो परिभुत्तो... येन ते सेनासनं परिभुत्तं... येन ते गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारो परिभुत्तो... सो भिक्खु सुज्जागारे चतुत्थं ज्ञानं समापज्जि... समापज्जति... समापन्नो... सो भिक्खु सुज्जागारे चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभी... वसी... तेन भिक्खुना सुज्जागारे चतुत्थं ज्ञानं सच्छिकतन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति थुल्लच्चयस्स; न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स... पे०... विनिधाय भावं ।

तीहाकारेहि ...पे०... सत्तहाकारेहि यं त्वं आगम्म विहारं अदासि... चीवरं अदासि... पिण्डपातं अदासि... सेनासनं अदासि... गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारं अदासि सो भिक्खु सुज्जागारे चतुत्थं ज्ञानं समापज्जि... समापज्जति... समापन्नो... सो भिक्खु सुज्जागारे चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभी... वसी... तेन भिक्खुना सुज्जागारे चतुत्थं ज्ञानं सच्छिकतन्ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति थुल्लच्चयस्स; न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स । पुब्बेवस्स होति मुसा भणिस्सन्ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामीति, भणितस्स होति मुसा मया भणितन्ति, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं ।

पेय्यालपन्नरसकं निट्ठितं ।

पच्चयप्पटिसंयुत्तवारकथा निट्ठिता ।

उत्तरिमनुस्सधम्मचक्कपेय्यालं निट्ठितं ।

२२२. अनापत्ति अधिमानेन, अनुल्लपनाधिप्पायस्स, उम्मतकस्स, खित्तचित्तस्स, वेदनाट्टस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

विनीतवत्थुउद्दानगाथा

अधिमाने [अधिमानेन (पी०)] अरञ्जम्हि, पिण्डोपज्झारियापथो ।
संयोजना रहोधम्मा, विहारो पच्चुपट्ठितो ॥

न दुक्करं वीरियमथोपि मच्चुनो ।
भायावुसो विप्पटिसारि सम्मा ।
विरियेन योगेन आराधनाय ।
अथ वेदनाय अधिवासना दुवे ॥

ब्राह्मणे पञ्च वत्थूनि, अञ्जं ब्याकरणा तयो ।
अगारावरणा कामा, रति चापि अपक्कमि ॥

अट्टि पेसि उभो गावघातका ।
 पिण्डो साकुणिको निच्छवि ओरब्भि ।
 असि च सूकरिको सत्ति मागवि ।
 उसु च कारणिको सूचि सारथि ॥

यो च सिब्बीयति सूचको हि सो ।
 अण्डभारि अहु गामकूटको ।
 कूपे निमुग्गो हि सो पारदारिको ।
 गूथखादी अहु दुट्टब्राह्मणो ॥

निच्छवित्थी अतिचारिनी अहु ।
 मङ्गुलित्थी अहु इक्खणित्थिका ।
 ओकिलिनी हि सपत्तङ्गारोकिरि ।
 सीसच्छिन्नो अहु चोरघातको ॥

भिक्षु भिक्षुनी सिक्खमाना ।
 सामणरो अथ सामणेरिका ।
 कस्सपस्स विनयस्मिं पब्बजं ।
 पापकम्ममकरिंसु तावदे ॥

तपोदा राजगहे युद्धं, नागानोगाहनेन च ।
 सोभितो अरहं भिक्षु, पञ्चकप्पसतं सरेति ॥

विनीतवत्थु

२२३. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्षु अधिमानेन अज्जं ब्याकासि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि — “भगवता सिक्खापदं पज्जत्तं । कच्चि नु खो अहं पाराजिकं आपत्तिं आपन्नो”ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । “अनापत्ति, भिक्षु, अधिमानेना”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्षु पणिधाय अरज्जे विहरति — “एवं मं जनो सम्भावेस्सती”ति । तं जनो सम्भावेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्षु, पाराजिकस्स । न च, भिक्षवे, पणिधाय अरज्जे वत्थब्बं । यो वसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्षु पणिधाय पिण्डाय चरति — “एवं मं जनो सम्भावेस्सती”ति । तं जनो सम्भावेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्षु, पाराजिकस्स । न च, भिक्षवे, पणिधाय पिण्डाय चरितब्बं । यो चरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्षु अज्जतरं भिक्षुं एतदवोच — “ये, आवुसो, अम्हाकं उपज्झायस्स

सद्धिविहारिका सब्बेव अरहन्तो”ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “किंचित्तो त्वं, भिक्खू”ति?
“उल्लपनाधिप्पायो अहं, भगवा”ति । “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु अज्जतरं भिक्खुं एतदवोच — “ये, आवुसो, अम्हाकं उपज्झायस्स
अन्तेवासिका सब्बेव महिद्धिका महानुभावा”ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “किंचित्तो त्वं, भिक्खू”ति?
“उल्लपनाधिप्पायो अहं, भगवा”ति । “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु पणिधाय चङ्कमति... पणिधाय तिट्ठति... पणिधाय निसीदति... पणिधाय सेय्यं
कर्णेति — “एवं मं जनो सम्भावेस्सती”ति । तं जनो सम्भावेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु,
पाराजिकस्स । न च, भिक्खवे, पणिधाय सेय्या कप्पेतब्बा । यो कप्पेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु अज्जतरस्स भिक्खुनो उत्तरिमनुस्सधम्मं उल्लपति । सोपि एवमाह —
“मय्हमि, आवुसो, संयोजना पहीना”ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

२२४. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु रहोगतो उत्तरिमनुस्सधम्मं उल्लपति । परचित्तविदू भिक्खु तं भिक्खुं
अपसादेसि — “मा, आवुसो, एवरूपं अभणि । नत्थेसो तुह”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु,
पाराजिकस्स; आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु रहोगतो उत्तरिमनुस्सधम्मं उल्लपति । देवता तं भिक्खुं अपसादेसि — “मा,
भन्ते, एवरूपं अभणि । नत्थेसो तुह”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स; आपत्ति
दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु अज्जतरं उपासकं एतदवोच — “यो, आवुसो, तुहं विहारे वसति सो भिक्खु
अरहा”ति । सो च तस्स विहारे वसति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “किंचित्तो त्वं, भिक्खू”ति? “उल्लपनाधिप्पायो
अहं, भगवा”ति । “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु अज्जतरं उपासकं एतदवोच — “यं त्वं, आवुसो, उपट्ठेसि
चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन सो भिक्खु अरहा”ति । सो च तं उपट्ठेति
चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “किंचित्तो त्वं, भिक्खू”ति?
“उल्लपनाधिप्पायो अहं, भगवा”ति । “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

२२५. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु गिलानो होति । तं भिक्खू एतदवोचुं — “अत्थायस्मतो
उत्तरिमनुस्सधम्मो”ति? “नावुसो, दुक्करं अज्जं ब्याकातु”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि — “ये खो ते भगवतो सावका ते
एवं वदेय्युं । अहज्जमि न भगवतो सावको । कच्चि नु खो अहं पाराजिकं आपत्तिं आपन्नो”ति? भगवतो एतमत्थं
आरोचेसि । “किंचित्तो त्वं, भिक्खू”ति? “अनुल्लपनाधिप्पायो अहं, भगवा”ति । “अनापत्ति, भिक्खु,
अनुल्लपनाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु गिलानो होति । तं भिक्खू एतदवोचुं — “अत्थायस्मतो उत्तरिमनुस्सधम्मो”ति?

“आराधनीयो खो, आवुसो, धम्मो आरद्धवीरियेना”ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, अनुल्लपनाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु गिलानो होति । तं भिक्खू एतदवोचुं — “मा खो, आवुसो, भायी”ति । नाहं, आवुसो, मच्चुनो भायामी”ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, अनुल्लपनाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु गिलानो होति । तं भिक्खू एतदवोचुं — “मा खो, आवुसो, भायी”ति । “यो नूनावुसो, विप्पटिसारी अस्स सो भायेय्या”ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, अनुल्लपनाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु गिलानो होति । तं भिक्खू एतदवोचुं — “अत्थायस्मतो उत्तरिमनुस्सधम्मो”ति? “आराधनीयो खो, आवुसो, धम्मो सम्मापयुत्तेना”ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, अनुल्लपनाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु गिलानो होति । तं भिक्खू एतदवोचुं — “अत्थायस्मतो उत्तरिमनुस्सधम्मो”ति? “आराधनीयो खो, आवुसो, धम्मो आरद्धवीरियेना”ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, अनुल्लपनाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु गिलानो होति । तं भिक्खू एतदवोचुं — “अत्थायस्मतो उत्तरिमनुस्सधम्मो”ति? “आराधनीयो खो, आवुसो, धम्मो युत्तयोगेना”ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, अनुल्लपनाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु गिलानो होति । तं भिक्खू एतदवोचुं — “कच्चावुसो, खमनीयं, कच्चि यापनीय”न्ति? “नावुसो, सक्का येन वा तेन वा अधिवासेतु”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, अनुल्लपनाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु गिलानो होति । तं भिक्खू एतदवोचुं — “कच्चावुसो खमनीयं, कच्चि यापनीय”न्ति? “नावुसो, सक्का पुथुज्जनेन अधिवासेतु”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “किंचित्तो त्वं, भिक्खू”ति? “उल्लपनाधिप्पायो अहं, भगवा”ति । “अनापत्ति, भिक्खु, पाराजिकस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

२२६. तेन खो पन समयेन अज्जतरो ब्राह्मणो भिक्खू निमन्तेत्वा एतदवोच — “आयन्तु, भोन्तो अरहन्तो”ति । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि — “मयज्जम्ह न अरहन्तो [अनरहन्तो (सी०)] । अयज्ज ब्राह्मणो अम्हे अरहन्तवादेन समुदाचरति । कथं नु खो अम्हेहि पटिपज्जितब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनापत्ति, भिक्खवे, पसादभज्जे”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो ब्राह्मणो भिक्खू निमन्तेत्वा एतदवोच — “निसीदन्तु, भोन्तो अरहन्तो”ति... “भुज्जन्तु, भोन्तो अरहन्तो”ति... “तप्पेन्तु, भोन्तो अरहन्तो”ति... “गच्छन्तु, भोन्तो अरहन्तो”ति । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि — “मयज्जम्ह न अरहन्तो । अयज्ज ब्राह्मणो अम्हे अरहन्तवादेन समुदाचरति । कथं नु खो अम्हेहि पटिपज्जितब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनापत्ति, भिक्खवे, पसादभज्जे”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु अज्जतरस्स भिक्खुनो उत्तरिमनुस्सधम्मं उल्लपति । सोपि एवमाह — “महम्मि, आवुसो, आसवा पहीना”ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु अज्जतरस्स भिक्खुनो उत्तरिमनुस्सधम्मं उल्लपति । सोपि एवमाह — “महम्मि, आवुसो, एते धम्मा संविज्जन्ती”ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु अज्जतरस्स भिक्खुनो उत्तरिमनुस्सधम्मं उल्लपति । सोपि एवमाह — “अहम्पावुसो, तेसु धम्मेसु सन्दिस्सामी”ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरं भिक्खुं जातका एतदवोचुं — “एहि, भन्ते, अगारं अज्झावसा”ति । “अभब्बो खो, आवुसो, मादिसो अगारं अज्झावसितु”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, अनुल्लपनाधिप्पायस्सा”ति ।

२२७. तेन खो पन समयेन अज्जतरं भिक्खुं जातका एतदवोचुं — “एहि, भन्ते, कामे परिभुज्जा”ति । “आवटा मे, आवुसो, कामा”ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, अनुल्लपनाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरं भिक्खुं जातका एतदवोचुं — “अभिरमसि, भन्ते”ति? “अभिरतो अहं, आवुसो, परमाय अभिरतिया”ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि । “ये खो ते भगवतो सावका ते एवं वदेय्युं! अहज्जमहि न भगवतो सावको । कच्चि नु खो अहं पाराजिकं आपत्तिं आपन्नो”ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । “किंचित्तो त्वं, भिक्खू”ति? “अनुल्लपनाधिप्पायो अहं, भगवा”ति । “अनापत्ति, भिक्खु, अनुल्लपनाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू कतिकं कत्वा अज्जतरस्मिं आवासे वस्सं उपगच्छिंसु — “यो इमम्हा आवासा पठमं पक्कमिस्सति तं मयं अरहाति जानिस्सामा”ति । अज्जतरो भिक्खु — “मं अरहाति जानन्तू”ति, तम्हा आवासा पठमं पक्कमि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो पाराजिक”न्ति ।

२२८. [इमानि वत्थुनि सं० नि० २.२०२ आगतानि] तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन आयस्मा च लक्खणो आयस्मा च महामोग्गल्लानो गिज्झकूटे पब्बते विहरन्ति । अथ खो आयस्मा महामोग्गल्लानो पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरं आदाय येनायस्मा लक्खणो तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं लक्खणं एतदवोच — “आयामावुसो लक्खण, राजगहं पिण्डाय पविसिस्सामा”ति । “एवमावुसो”ति खो आयस्मा लक्खणो आयस्मतो महामोग्गल्लानस्स पच्चस्सोसि । अथ खो आयस्मा महामोग्गल्लानो गिज्झकूटा पब्बता ओरोहन्तो अज्जतरस्मिं पदेसे सितं पात्वाकासि । अथ खो आयस्मा लक्खणो आयस्मन्तं महामोग्गल्लानं एतदवोच — “को नु खो, आवुसो मोग्गल्लान, हेतु को पच्चयो सितस्स पातुकम्माया”ति? “अकालो खो, आवुसो लक्खण, एतस्स पज्जस्स [पज्जस्स ब्याकरणाय (स्या०)] । भगवतो मं सन्तिके एतं पज्जं पुच्छाति । अथ खो आयस्मा च लक्खणो आयस्मा च महामोग्गल्लानो राजगहे पिण्डाय चरित्वा पच्छाभत्तं पिण्डपातपटिक्कन्ता येन भगवा तेनुपसङ्गमिंसु; उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिंसु । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा लक्खणो आयस्मन्तं महामोग्गल्लानं एतदवोच

— “इथायस्मा महामोग्गल्लानो गिज्झकूटा पब्बता ओरोहन्तो अज्जतरस्मिं पदेसे सितं पात्वाकासि । को नु खो, आवुसो मोग्गल्लान, हेतु को पच्चयो सितस्स पातुकम्माया”ति? “इथाहं, आवुसो, गिज्झकूटा पब्बता ओरोहन्तो अहसं अट्टिकसङ्गलिकं वेहासं गच्छन्ति । तमेनं गिज्झापि काकापि कुललापि अनुपतित्वा अनुपतित्वा फासुळन्तरिकाहि वितुडेन्ति [वितुदेन्ति वितच्छेन्ति विराजेन्ति (स्या०)] । सा सुदं अट्टस्सरं करोति । तस्स मय्हं, आवुसो, एतदहोसि — ‘अच्छरियं वत भो, अब्भुतं वत भो, एवरूपोपि नाम सत्तो भविस्सति! एवरूपोपि नाम यक्खो भविस्सति! एवरूपोपि नाम अत्तभावप्पटिलाभो भविस्सती’”ति! भिक्खू उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “उत्तरिमनुस्सधम्मं आयस्मा महामोग्गल्लानो उल्लपती”ति । अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “चक्खुभूता वत, भिक्खवे, सावका विहरन्ति । जाणभूता वत, भिक्खवे, सावका विहरन्ति । यत्र हि नाम सावको एवरूपं जस्सति वा दक्खति वा सक्खिं वा करिस्सति । पुब्बेव मे सो, भिक्खवे, सत्तो दिट्ठो अहोसि । अपि चाहं न ब्याकासिं । अहज्जेतं ब्याकरेय्यं परे च मे न सहहेय्युं । ये मे न सहहेय्युं तेसं तं अस्स दीघरत्तं अहिताय दुक्खाय । एसो, भिक्खवे, सत्तो इमस्मियेव राजगहे गोघातको अहोसि । सो तस्स कम्मस्स विपाकेन बहूनि वस्सानि बहूनि वस्ससतानि बहूनि वस्ससहस्सानि बहूनि वस्ससतसहस्सानि निरये पच्चित्वा तस्सेव कम्मस्स विपाकावसेसेन एवरूपं अत्तभावप्पटिलाभं पटिसंवेदेति । सच्चं, भिक्खवे, मोग्गल्लानो आह । अनापत्ति, भिक्खवे, मोग्गल्लानस्सा”ति ।

२२९. “इथाहं, आवुसो, गिज्झकूटा पब्बता ओरोहन्तो अहसं मंसपेसिं वेहासं गच्छन्ति । तमेनं गिज्झापि काकापि कुललापि अनुपतित्वा अनुपतित्वा वितच्छेन्ति विभज्जेन्ति [वितुदेन्ति वितच्छेन्ति विराजेन्ति (स्या०)] । सा सुदं अट्टस्सरं करोति...पे०... एसो, भिक्खवे, सत्तो इमस्मियेव राजगहे गोघातको अहोसि...पे०... ।

“इथाहं, आवुसो, गिज्झकूटा पब्बता ओरोहन्तो अहसं मंसपिण्डं वेहासं गच्छन्ति । तमेनं गिज्झापि काकापि कुललापि अनुपतित्वा अनुपतित्वा वितच्छेन्ति विभज्जेन्ति । सो सुदं अट्टस्सरं करोति...पे०... एसो, भिक्खवे, सत्तो इमस्मियेव राजगहे साकुणिको अहोसि...पे०... ।

“इथाहं, आवुसो, गिज्झकूटा पब्बता ओरोहन्तो अहसं निच्छविं पुरिसं वेहासं गच्छन्ति । तमेनं गिज्झापि काकापि कुललापि अनुपतित्वा अनुपतित्वा वितच्छेन्ति विभज्जेन्ति । सो सुदं अट्टस्सरं करोति...पे०... एसो, भिक्खवे, सत्तो इमस्मियेव राजगहे ओरब्भिको अहोसि...पे०... ।

“इथाहं, आवुसो, गिज्झकूटा पब्बता ओरोहन्तो अहसं असिलोमं पुरिसं वेहासं गच्छन्ति । तस्स ते असी उप्पतित्वा उप्पतित्वा तस्सेव काये निपतन्ति । सो सुदं अट्टस्सरं करोति...पे०... एसो, भिक्खवे, सत्तो इमस्मियेव राजगहे सूकरिको अहोसि...पे०... ।

“इथाहं, आवुसो, गिज्झकूटा पब्बता ओरोहन्तो अहसं सत्तिलोमं पुरिसं वेहासं गच्छन्ति । तस्स ता सत्तियो उप्पतित्वा उप्पतित्वा तस्सेव काये निपतन्ति । सो सुदं अट्टस्सरं करोति...पे०... एसो, भिक्खवे, सत्तो इमस्मियेव राजगहे मागविको अहोसि...पे०... ।

“इथाहं, आवुसो, गिज्झकूटा पब्बता ओरोहन्तो अहसं उसुलोमं पुरिसं वेहासं गच्छन्ति । तस्स ते उसू उप्पतित्वा उप्पतित्वा तस्सेव काये निपतन्ति । सो सुदं अट्टस्सरं करोति...पे०... एसो, भिक्खवे, सत्तो इमस्मियेव राजगहे कारणिको अहोसि...पे०... ।

“इथाहं, आवुसो, गिज्झकूटा पब्बता ओरोहन्तो अद्दसं सूचिलोमं पुरिसं वेहासं गच्छन्तं । तस्स ता सूचियो उप्पतित्वा उप्पतित्वा तस्सेव काये निपतन्ति । सो सुदं अट्टस्सरं करोति...पे०... एसो, भिक्खवे, सत्तो इमस्मिंयेव राजगहे सारथिको अहोसि...पे०... ।

“इथाहं, आवुसो, गिज्झकूटा पब्बता ओरोहन्तो अद्दसं सूचिलोमं पुरिसं वेहासं गच्छन्तं । तस्स ता सूचियो सीसे पविसित्वा मुखतो निक्खमन्ति; मुखे पविसित्वा उरतो निक्खमन्ति; उरे पविसित्वा उदरतो निक्खमन्ति; उदरे पविसित्वा ऊरूहि निक्खमन्ति; ऊरूसु पविसित्वा जङ्घाहि निक्खमन्ति; जङ्घासु पविसित्वा पादेहि निक्खमन्ति । सो सुदं अट्टस्सरं करोति...पे०... एसो, भिक्खवे, सत्तो इमस्मिंयेव राजगहे सूचको अहोसि...पे०... ।

“इथाहं, आवुसो, गिज्झकूटा पब्बता ओरोहन्तो अद्दसं कुम्भण्डं पुरिसं वेहासं गच्छन्तं । सो गच्छन्तोपि तेव अण्डे खन्थे आरोपेत्वा गच्छति, निसीदन्तोपि तेस्वेव अण्डेसु निसीदति । तमेनं गिज्झापि काकापि कुललापि अनुपतित्वा अनुपतित्वा वितच्छेन्ति विभज्जेन्ति । सो सुदं अट्टस्सरं करोति...पे०... एसो, भिक्खवे, सत्तो इमस्मिंयेव राजगहे गामकूटो अहोसि...पे०... ।

“इथाहं, आवुसो, गिज्झकूटा पब्बता ओरोहन्तो अद्दसं पुरिसं गूथकूपे ससीसकं निमुगं...पे०... एसो, भिक्खवे, सत्तो इमस्मिंयेव राजगहे पारदारिको अहोसि...पे०... ।

“इथाहं, आवुसो, गिज्झकूटा पब्बता ओरोहन्तो अद्दसं पुरिसं गूथकूपे ससीसकं निमुगं उभोहि हत्थेहि गूथं खादन्तं... पे०... एसो, भिक्खवे, सत्तो इमस्मिंयेव राजगहे दुट्ठब्राह्मणो अहोसि । सो कस्सपस्स सम्मासम्बुद्धस्स पावचने भिक्खुसङ्घं भत्तेन निमन्तेत्वा दोणियो [दोणियो (इतिपि)] गूथस्स पूरापेत्वा कालं आरोचापेत्वा एतदवोच — ‘अतो [इतो (स्या०) अहो (इतिपि)], भोन्तो, यावदत्थं भुज्जन्तु चेव हरन्तु चा’”ति...पे०... ।

२३०. “इथाहं, आवुसो, गिज्झकूटा पब्बता ओरोहन्तो अद्दसं निच्छविं इत्थिं वेहासं गच्छन्ति । तमेनं गिज्झापि काकापि कुललापि अनुपतित्वा अनुपतित्वा वितच्छेन्ति विभज्जेन्ति । सा सुदं अट्टस्सरं करोति...पे०... एसो, भिक्खवे, इत्थी इमस्मिंयेव राजगहे अतिचारिनी अहोसि...पे०... ।

“इथाहं, आवुसो, गिज्झकूटा पब्बता ओरोहन्तो अद्दसं इत्थिं दुग्गन्धं मङ्गुलिं वेहासं गच्छन्ति । तमेनं गिज्झापि काकापि कुललापि अनुपतित्वा अनुपतित्वा वितच्छेन्ति विभज्जेन्ति । सा सुदं अट्टस्सरं करोति...पे०... एसो, भिक्खवे, इत्थी इमस्मिंयेव राजगहे इक्खणिका अहोसि...पे०... ।

“इथाहं, आवुसो, गिज्झकूटा पब्बता ओरोहन्तो अद्दसं इत्थिं उप्पक्कं ओकिलिनिं ओकिरिनिं वेहासं गच्छन्ति । सा सुदं अट्टस्सरं करोति...पे०... एसो, भिक्खवे, इत्थी कालिङ्गस्स रज्जो अगमहेसी अहोसि । सा इस्सापकता सपत्तिं अङ्गारकटाहेन ओकिरि...पे०... ।

“इथाहं, आवुसो, गिज्झकूटा पब्बता ओरोहन्तो अद्दसं असीसकं कबन्धं वेहासं गच्छन्तं । तस्स उरे अक्खीनि चेव होन्ति मुखञ्च । तमेनं गिज्झापि काकापि कुललापि अनुपतित्वा अनुपतित्वा वितच्छेन्ति विभज्जेन्ति । सो सुदं अट्टस्सरं करोति...पे०... एसो, भिक्खवे, सत्तो इमस्मिंयेव राजगहे हारिको नाम चोरघातको अहोसि...पे०... ।

“इथाहं, आवुसो, गिज्झकूटा पब्बता ओरोहन्तो अद्वसं भिक्खुं वेहासं गच्छन्तं । तस्स सङ्घाटिपि आदिता सम्पज्जलिता सजोतिभूता, पत्तोपि आदित्तो सम्पज्जलितो सजोतिभूतो, कायबन्धनम्पि आदित्तं सम्पज्जलितं सजोतिभूतं, कायोपि आदित्तो सम्पज्जलितो सजोतिभूतो । सो सुदं अट्टस्सरं करोति...पे०... एसो, भिक्खवे, भिक्खु कस्सपस्स सम्मासम्बुद्धस्स पावचने पापभिक्खु अहोसि...पे०... ।

“इथाहं, आवुसो, गिज्झकूटा पब्बता ओरोहन्तो अद्वसं भिक्खुनिं... अद्वसं सिक्खमानं... अद्वसं सामणेरं... अद्वसं सामणेरिं वेहासं गच्छन्ति । तस्सा सङ्घाटिपि आदिता सम्पज्जलिता सजोतिभूता, पत्तोपि आदित्तो सम्पज्जलितो सजोतिभूतो, कायबन्धनम्पि आदित्तं सम्पज्जलितं सजोतिभूतं, कायोपि आदित्तो सम्पज्जलितो सजोतिभूतो । सा सुदं अट्टस्सरं करोति । तस्स मय्हं, आवुसो, एतदहोसि — ‘अच्छरियं वत भो, अब्भुतं वत भो, एवरूपोपि नाम सत्तो भविस्सति! एवरूपोपि नाम यक्खो भविस्सति! एवरूपोपि नाम अत्तभावप्पटिलाभो भविस्सती’”ति! भिक्खू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “उत्तरिमनुस्सधम्मं आयस्मा महामोग्गल्लानो उल्लपती”ति ।

अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “चक्खुभूता वत, भिक्खवे, सावका विहरन्ति । जाणभूता वत, भिक्खवे, सावका विहरन्ति । यत्र हि नाम सावको एवरूपं जस्सति वा दक्खति वा सक्खिं वा करिस्सति! पुब्बेव मे सा, भिक्खवे, सामणेरी दिट्ठा अहोसि । अपि चाहं न ब्याकासिं । अहज्जेतं ब्याकरेय्यं परे च मे न सद्वहेय्युं । ये मे न सद्वहेय्युं तेसं तं अस्स दीघरत्तं अहिताय दुक्खाय । एसा, भिक्खवे, सामणेरी कस्सपस्स सम्मासम्बुद्धस्स पावचने पापसामणेरी अहोसि । सा तस्स कम्मस्स विपाकेन बहूनि वस्सानि बहूनि वस्ससतानि बहूनि वस्ससहस्सानि बहूनि वस्ससतसहस्सानि निरये पच्चित्वा तस्सेव कम्मस्स विपाकावसेसेन एवरूपं अत्तभावप्पटिलाभं पटिसंवेदेति । सच्चं, भिक्खवे, मोग्गल्लानो आह । अनापत्ति, भिक्खवे, मोग्गल्लानस्सा”ति ।

२३१. अथ खो आयस्मा महामोग्गल्लानो भिक्खू आमन्तेसि — “यतायं, आवुसो, तपोदा सन्दति सो दहो अच्छोदको सीतोदको सातोदको सेतको सुप्पतित्थो रमणीयो प्हूतमच्छकच्छपो चक्कमत्तानि च पदुमानि पुप्फन्ती”ति । भिक्खू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथज्झि नाम आयस्मा महामोग्गल्लानो एवं वक्खति — ‘यतायं, आवुसो, तपोदा सन्दति सो दहो अच्छोदको सीतोदको सातोदको सेतको सुप्पतित्थो रमणीयो प्हूतमच्छकच्छपो चक्कमत्तानि च पदुमानि पुप्फन्ती’ति । अथ च पनायं तपोदा कुथिता सन्दति । उत्तरिमनुस्सधम्मं आयस्मा महामोग्गल्लानो उल्लपती”ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “यतायं, भिक्खवे, तपोदा सन्दति सो दहो अच्छोदको सीतोदको सातोदको सेतको सुप्पतित्थो रमणीयो प्हूतमच्छकच्छपो चक्कमत्तानि च पदुमानि पुप्फन्ति । अपि चायं, भिक्खवे, तपोदा द्विन्नं महानिरयानं अन्तरिकाय आगच्छति । तेनायं तपोदा कुथिता सन्दति । सच्चं, भिक्खवे, मोग्गल्लानो आह । अनापत्ति, भिक्खवे, मोग्गल्लानस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो लिच्छवीहि सद्धिं सङ्गामेन्तो पभग्गो अहोसि । अथ राजा पच्छा सेनं सङ्कट्ठित्वा लिच्छवयो पराजेसि । सङ्गामे च नन्दि चरति — “रज्जा लिच्छवी पभग्गा”ति । अथ खो आयस्मा महामोग्गल्लानो भिक्खू आमन्तेसि — “राजा, आवुसो, लिच्छवीहि पभग्गो”ति । भिक्खू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथज्झि नाम आयस्मा महामोग्गल्लानो एवं वक्खति — ‘राजा, आवुसो, लिच्छवीहि पभग्गो’ति! सङ्गामे च नन्दिं चरति — ‘रज्जा लिच्छवी पभग्गा’ति! उत्तरिमनुस्सधम्मं आयस्मा महामोग्गल्लानो उल्लपती”ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “पठमं, भिक्खवे, राजा लिच्छवीहि पभग्गो । अथ राजा पच्छा सेनं सङ्कट्ठित्वा लिच्छवयो पराजेसि । सच्चं, भिक्खवे, मोग्गल्लानो आह । अनापत्ति, भिक्खवे, मोग्गल्लानस्सा”ति ।

२३२. अथ खो आयस्मा महामोग्गल्लानो भिक्खू आमन्तेसि — “इधाहं, आवुसो, सप्पिणिकाय नदिया तीरे आनेज्जं समाधिं समापन्नो नागानं ओगय्ह उत्तरन्तानं कोज्जं करोन्तानं सद्दं अस्सोसि”न्ति । भिक्खू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथज्झि नाम आयस्मा महामोग्गल्लानो आनेज्जं समाधिं समापन्नो सद्दं सोस्सति! उत्तरिमनुस्सधम्मं आयस्मा महामोग्गल्लानो उल्लपती”ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अत्थेसो, भिक्खवे, समाधि सो च खो अपरिसुद्धो । सच्चं, भिक्खवे, मोग्गल्लानो आह । अनापत्ति, भिक्खवे, मोग्गल्लानस्सा”ति ।

अथ खो आयस्मा सोभितो भिक्खू आमन्तेसि — “अहं, आवुसो, पञ्च कप्पसतानि अनुस्सरामी”ति । भिक्खू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथज्झि नाम आयस्मा सोभितो एवं वक्खति — ‘अहं, आवुसो, पञ्च कप्पसतानि अनुस्सरामी’ति! उत्तरिमनुस्सधम्मं आयस्मा सोभितो उल्लपती”ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अत्थेसा, भिक्खवे, सोभितस्स । सा च खो एकायेव जाति । सच्चं, भिक्खवे, सोभितो आह । अनापत्ति, भिक्खवे, सोभितस्साति ।

चतुत्थपाराजिकं समत्तं ।

२३३. उद्दिट्ठा खो आयस्मन्तो चत्तारो पाराजिका धम्मा, येसं भिक्खू अज्जतरं वा अज्जतरं वा आपज्जित्वा न लभति भिक्खूहि सद्धिं संवासं, यथा पुरे तथा पच्छा, पाराजिको होति असंवासो । तत्थायस्मन्ते पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा”? दुतियम्पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा”? ततियम्पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा”? परिसुद्धेत्थायस्मन्तो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामीति ।

पाराजिकं निड्डितं ।

तस्सुद्धानं —

मेथुनादिन्नादानञ्च, मनुस्सविग्गहुत्तरि ।
पाराजिकानि चत्तारि, छेज्जवत्थू असंसयाति ॥

पाराजिककण्डं निड्डितं ।

२. सङ्गादिसेसकण्डं

१. सुक्कविस्सट्ठिसिक्खापदं

इमे खो पनायस्मन्तो तेरस सङ्गादिसेसा

धम्मा उदेसं आगच्छन्ति ।

२३४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा सेय्यसको अनभिरतो ब्रह्मचरियं चरति । सो तेन किसो होति लूखो दुब्बण्णो उप्पण्डुप्पण्डुकजातो धमनिसन्थतगतो । अद्दस खो आयस्मा उदायी आयस्मन्तं सेय्यसकं किसं लूखं दुब्बण्णं उप्पण्डुप्पण्डुकजातं

धमनिसन्थतगतं । दिस्वान आयस्मन्तं सेय्यसकं एतदवोच — “किस्स त्वं, आवुसो सेय्यसक, किसो लूखो दुब्बण्णो उप्पण्डुप्पण्डुकजातो धमनिसन्थतगतो? कच्चि नो त्वं, आवुसो सेय्यसक, अनभिरतो ब्रह्मचरियं चरसी”ति? “एवमावुसो”ति । “तेन हि त्वं, आवुसो सेय्यसक, यावदत्थं भुज्ज यावदत्थं सुप यावदत्थं न्हाय । यावदत्थं भुज्जित्वा यावदत्थं सुपित्वा यावदत्थं न्हायित्वा यदा ते अनभिरति उप्पज्जति रागो चित्तं अनुद्धंसेति तदा हत्थेन उपक्कमित्वा असुचिं मोचेही”ति । “किं नु खो, आवुसो, कप्पति एवरूपं कातु”न्ति? “आम, आवुसो । अहम्पि एवं करोमी”ति ।

अथ खो आयस्मा सेय्यसको यावदत्थं भुज्ज यावदत्थं सुपि यावदत्थं न्हायि । यावदत्थं भुज्जित्वा यावदत्थं सुपित्वा यावदत्थं न्हायित्वा यदा अनभिरति उप्पज्जति रागो चित्तं अनुद्धंसेति तदा हत्थेन उपक्कमित्वा असुचिं मोचेसि । अथ खो आयस्मा सेय्यसको अपरेन समयेन वण्णवा अहोसि पीणिन्द्रियो पसन्नमुखवण्णो विप्पसन्नछविवण्णो । अथ खो आयस्मतो सेय्यसकस्स सहायका भिक्खू आयस्मन्तं सेय्यसकं एतदवोचुं — “पुब्बे खो त्वं, आवुसो सेय्यसक, किसो अहोसि लूखो दुब्बण्णो उप्पण्डुप्पण्डुकजातो धमनिसन्थतगतो । सो दानि त्वं एतरहि वण्णवा पीणिन्द्रियो पसन्नमुखवण्णो विप्पसन्नछविवण्णो । किं नु खो त्वं, आवुसो सेय्यसक, भेसज्जं करोसी”ति? “न खो अहं, आवुसो, भेसज्जं करोमि । अपिचाहं यावदत्थं भुज्जामि यावदत्थं सुपामि यावदत्थं न्हायामि । यावदत्थं भुज्जित्वा यावदत्थं सुपित्वा यावदत्थं न्हायित्वा यदा मे अनभिरति उप्पज्जति रागो चित्तं अनुद्धंसेति तदा हत्थेन उपक्कमित्वा असुचिं मोचेमी”ति । “किं पन त्वं, आवुसो सेय्यसक, येनेव हत्थेन सद्भादेय्यं भुज्जसि तेनेव हत्थेन उपक्कमित्वा असुचिं मोचेसी”ति? “एवमावुसो”ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम आयस्मा सेय्यसको हत्थेन उपक्कमित्वा असुचिं मोचेस्सती”ति!

अथ खो ते भिक्खू आयस्मन्तं सेय्यसकं अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आयस्मन्तं सेय्यसकं पटिपुच्छि — “सच्चं किर त्वं, सेय्यसक, हत्थेन उपक्कमित्वा असुचिं मोचेसी”ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, मोघपुरिस, अननुलोमिकं अप्पतिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथञ्चि नाम त्वं, मोघपुरिस, हत्थेन उपक्कमित्वा असुचिं मोचेस्ससि! ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन विरागाय धम्मो देसितो नो सरागाय, विसज्जोगाय धम्मो देसितो नो सज्जोगाय, अनुपादानाय धम्मो देसितो नो सउपादानाय! तत्थ नाम त्वं, मोघपुरिस, मया विरागाय धम्मे देसिते सरागाय चेतस्ससि, विसज्जोगाय धम्मे देसिते सज्जोगाय चेतस्ससि, अनुपादानाय धम्मे देसिते सउपादानाय चेतस्ससि! ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन रागविरागाय धम्मो देसितो, मदनिम्मदनाय पिपासविनयाय आलयसमुग्धाताय वट्ठुपच्छेदाय तण्हक्खयाय विरागाय निरोधाय निब्बानाय धम्मो देसितो? ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन कामानं पहानं अक्खातं, कामसज्जानं परिज्जा अक्खाता, कामपिपासानं पटिविनयो अक्खातो, कामवितक्कानं समुग्धातो अक्खातो, कामपरिळाहानं वूपसमो अक्खातो? नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानज्चेव अप्पसादाय, पसन्नानज्च एकच्चानं अज्जथत्ताया”ति । अथ खो भगवा आयस्मन्तं सेय्यसकं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय...पे... “एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“सज्चेतनिका सुक्कविस्सट्ठि [विसट्ठि (सी० स्या०)] सङ्गादिसेसो”ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पज्जत्तं होति ।

२३५. तेन खो पन समयेन भिक्खू पणीतभोजनानि भुज्जित्वा मुटुस्सती असम्पजाना निदं ओक्कमन्ति । तेसं

मुट्टस्सतीनं असम्पजानानं निदं ओक्कमन्तानं सुपिनन्तेन असुचि मुच्चति । तेसं कुक्कुच्चं अहोसि — “भगवता सिक्खापदं पज्जत्तं — ‘सञ्चेतनिका सुक्कविस्सट्ठि सङ्गादिसेसो’ति । अम्हाकञ्च सुपिनन्तेन असुचि मुच्चति । अत्थि चेत्य चेतना लब्धति । कच्चि नु खो मयं सङ्गादिसेसं आपत्तिं आपन्ना’ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अत्थेसा, भिक्खवे, चेतना; सा च खो अब्बोहारिकाति । एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

२३६. “सञ्चेतनिका सुक्कविस्सट्ठि अज्जत्र सुपिनन्ता सङ्गादिसेसो’ति ।

२३७. सञ्चेतनिकाति जानन्तो सज्जानन्तो चेच्च अभिवितरित्वा वीतिक्कमो ।

सुक्कन्ति दस सुक्कानि — नीलं पीतकं लोहितकं ओदातं तक्कवण्णं दक्कवण्णं तेलवण्णं खीरवण्णं दधिवण्णं सप्पिवण्णं ।

विस्सट्ठीति ठानतो चावना वुच्चति विस्सट्ठीति ।

अज्जत्र सुपिनन्ताति ठपेत्वा सुपिनन्तं ।

सङ्गादिसेसोति सङ्गोव तस्सा आपत्तिया परिवासं देति, मूलाय पटिकस्सति, मानत्तं देति, अब्भेति; न सम्बहुला, न एकपुग्गलो । तेन वुच्चति — “सङ्गादिसेसो’ति । तस्सेव आपत्तिनिकायस्स नामकम्मं अधिवचनं । तेनपि वुच्चति — “सङ्गादिसेसो’ति ।

अज्झत्तरूपे मोचेति, बहिद्धारूपे मोचेति, अज्झत्तबहिद्धारूपे मोचेति, आकासे कटिं कम्पेन्तो मोचेति; रागूपत्थम्भे मोचेति, वच्चूपत्थम्भे मोचेति, पस्सावूपत्थम्भे मोचेति, वातूपत्थम्भे मोचेति, उच्चालिङ्गपाणकदट्ठूपत्थम्भे मोचेति; आरोग्यत्थाय मोचेति, सुखत्थाय मोचेति, भेसज्जत्थाय मोचेति, दानत्थाय मोचेति, पुज्जत्थाय मोचेति, यज्जत्थाय मोचेति, सग्गत्थाय मोचेति, बीजत्थाय मोचेति, वीमंसत्थाय मोचेति, दवत्थाय मोचेति; नीलं मोचेति, पीतकं मोचेति, लोहितकं मोचेति, ओदातं मोचेति, तक्कवण्णं मोचेति, दक्कवण्णं मोचेति, तेलवण्णं मोचेति, खीरवण्णं मोचेति, दधिवण्णं मोचेति, सप्पिवण्णं मोचेति ।

२३८. अज्झत्तरूपेति अज्झत्तं उपादिन्ने [उपादिण्णे (सी० क०)] रूपे ।

बहिद्धारूपेति बहिद्धा उपादिन्ने वा अनुपादिन्ने वा ।

अज्झत्तबहिद्धारूपेति तदुभये ।

आकासे कटिं कम्पेन्तोति आकासे वायमन्तस्स अङ्गजातं कम्मनियं होति ।

रागूपत्थम्भेति रागेन पीळितस्स अङ्गजातं कम्मनियं होति ।

वच्चूपत्थम्भेति वच्चेन पीळितस्स अङ्गजातं कम्मनियं होति ।

पस्सावूपत्थम्भेति पस्सावेन पीळितस्स अङ्गजातं कम्मनियं होति ।

वातूपत्थम्भेति वातेन पीळितस्स अङ्गजातं कम्मनियं होति ।

उच्चालिङ्गपाणकदट्ठूपत्थम्भेति उच्चालिङ्गपाणकदट्ठेन अङ्गजातं कम्मनियं होति ।

२३९. आरोग्यत्थायाति अरोगो भविस्सामि ।

सुखत्थायाति सुखं वेदनं उप्पादेस्सामि ।

भेसज्जत्थायाति भेसज्जं भविस्सति ।

दानत्थायाति दानं दस्सामि ।

पुञ्जत्थायाति पुञ्जं भविस्सति ।

यज्जत्थायाति यज्जं यजिस्सामि ।

सग्गत्थायाति सग्गं गमिस्सामि ।

बीजत्थायाति बीजं भविस्सति ।

वीमंसत्थायाति नीलं भविस्सति, पीतकं भविस्सति, लोहितकं भविस्सति, ओदातं भविस्सति, तक्कवण्णं भविस्सति, दक्कवण्णं भविस्सति, तेलवण्णं भविस्सति, खीरवण्णं भविस्सति, दधिवण्णं भविस्सति, सप्पिवण्णं भविस्सतीति ।

दवत्थायाति खिड्ढाधिप्पायो ।

२४०. अज्झत्तरूपे चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

बहिद्धारूपे चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

अज्झत्तबहिद्धारूपे चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

आकासे कटिं कम्पेन्तो चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

रागूपत्थम्भे चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

वच्चूपत्थम्भे चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

पस्सावूपत्थम्भे चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

वातूपत्थम्भे चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

उच्चालिङ्गपाणकदट्ठूपत्थम्भे चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

आरोग्यत्थाय चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

सुखत्थाय...पे०... भेसज्जत्थाय... दानत्थाय... पुञ्जत्थाय... यज्जत्थाय... सग्गत्थाय... बीजत्थाय... वीमंसत्थाय...
दवत्थाय चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

नीलं चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

पीतकं... लोहितकं... ओदातं... तक्कवण्णं... दक्कवण्णं... तेलवण्णं... खीरवण्णं... दधिवण्णं... सप्पिवण्णं चेतेति
उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

सुद्धिकं निद्धितं ।

आरोग्यत्थञ्च सुखत्थञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

आरोग्यत्थञ्च भेसज्जत्थञ्च...पे०... आरोग्यत्थञ्च दानत्थञ्च... आरोग्यत्थञ्च पुञ्जत्थञ्च... आरोग्यत्थञ्च
यज्जत्थञ्च... आरोग्यत्थञ्च सग्गत्थञ्च... आरोग्यत्थञ्च बीजत्थञ्च... आरोग्यत्थञ्च वीमंसत्थञ्च... आरोग्यत्थञ्च
दवत्थञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

एकमूलकस्स खण्डचक्कं निद्धितं ।

२४१. सुखत्थञ्च भेसज्जत्थञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

सुखत्थञ्च दानत्थञ्च...पे०... सुखत्थञ्च पुञ्जत्थञ्च... सुखत्थञ्च यज्जत्थञ्च... सुखत्थञ्च सग्गत्थञ्च... सुखत्थञ्च
बीजत्थञ्च... सुखत्थञ्च वीमंसत्थञ्च... सुखत्थञ्च दवत्थञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

सुखत्थञ्च आरोग्यत्थञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

२४२. भेसज्जत्थञ्च दानत्थञ्च...पे०... भेसज्जत्थञ्च पुञ्जत्थञ्च... भेसज्जत्थञ्च यज्जत्थञ्च... भेसज्जत्थञ्च
सग्गत्थञ्च... भेसज्जत्थञ्च बीजत्थञ्च... भेसज्जत्थञ्च वीमंसत्थञ्च... भेसज्जत्थञ्च दवत्थञ्च चेतेति उपक्कमति
मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

भेसज्जत्थञ्च आरोग्यत्थञ्च...पे०... भेसज्जत्थञ्च सुखत्थञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

एकमूलकस्स बद्धचक्कं निद्धितं ।

आरोग्यत्थञ्च सुखत्थञ्च भेसज्जत्थञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स...पे०... आरोग्यत्थञ्च सुखत्थञ्च दवत्थञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

दुमूलकस्स खण्डचक्कं ।

सुखत्थञ्च भेसज्जत्थञ्च दानत्थञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स...पे०... सुखत्थञ्च भेसज्जत्थञ्च दवत्थञ्च...पे०... सुखत्थञ्च भेसज्जत्थञ्च आरोग्यत्थञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

दुमूलकस्स बद्धचक्कं संखित्तं ।

वीमंसत्थञ्च दवत्थञ्च आरोग्यत्थञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स । वीमंसत्थञ्च दवत्थञ्च बीजत्थञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

दुमूलकं निद्धितं ।

तिमूलकम्पि चतुमूलकम्पि पञ्चमूलकम्पि छमूलकम्पि सत्तमूलकम्पि अट्टमूलकम्पि नवमूलकम्पि एवमेव वित्थारेतब्बं ।

इदं सब्बमूलकं ।

२४३. आरोग्यत्थञ्च सुखत्थञ्च भेसज्जत्थञ्च दानत्थञ्च पुञ्जत्थञ्च यज्जत्थञ्च सग्गतत्थञ्च बीजत्थञ्च वीमंसत्थञ्च दवत्थञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

सब्बमूलकं निद्धितं ।

२४४. नीलञ्च पीतकञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

नीलञ्च लोहितकञ्च...पे०... नीलञ्च ओदातञ्च... नीलञ्च तक्कवण्णञ्च... नीलञ्च दक्कवण्णञ्च... नीलञ्च तेलवण्णञ्च... नीलञ्च खीरवण्णञ्च... नीलञ्च दधिवण्णञ्च... नीलञ्च सप्पिवण्णञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

एकमूलकस्स खण्डचक्कं निद्धितं ।

२४५. पीतकञ्च लोहितकञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

पीतकञ्च ओदातञ्च...पे०... पीतकञ्च तक्कवण्णञ्च... पीतकञ्च दक्कवण्णञ्च... पीतकञ्च तेलवण्णञ्च... पीतकञ्च खीरवण्णञ्च... पीतकञ्च दधिवण्णञ्च... पीतकञ्च सप्पिवण्णञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

पीतकञ्च नीलञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

एकमूलकस्स बद्धचक्कं ।

२४६. लोहितकञ्च ओदातञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

लोहितकञ्च तक्कवण्णञ्च...पे०... लोहितकञ्च दक्कवण्णञ्च... लोहितकञ्च तेलवण्णञ्च... लोहितकञ्च खीरवण्णञ्च... लोहितकञ्च दधिवण्णञ्च... लोहितकञ्च सप्पिवण्णञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

लोहितकञ्च नीलञ्च...पे०... लोहितकञ्च पीतकञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

ओदातञ्च तक्कवण्णञ्च...पे०... ओदातञ्च दक्कवण्णञ्च... ओदातञ्च तेलवण्णञ्च... ओदातञ्च खीरवण्णञ्च... ओदातञ्च दधिवण्णञ्च... ओदातञ्च सप्पिवण्णञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

ओदातञ्च नीलञ्च...पे०... ओदातञ्च पीतकञ्च... ओदातञ्च लोहितकञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

तक्कवण्णञ्च दक्कवण्णञ्च...पे०... तक्कवण्णञ्च तेलवण्णञ्च... तक्कवण्णञ्च खीरवण्णञ्च... तक्कवण्णञ्च दधिवण्णञ्च... तक्कवण्णञ्च सप्पिवण्णञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

तक्कवण्णञ्च नीलञ्च...पे०... तक्कवण्णञ्च पीतकञ्च... तक्कवण्णञ्च लोहितकञ्च... तक्कवण्णञ्च ओदातञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

दक्कवण्णञ्च तेलवण्णञ्च...पे०... दक्कवण्णञ्च खीरवण्णञ्च... दक्कवण्णञ्च दधिवण्णञ्च... दक्कवण्णञ्च सप्पिवण्णञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

दक्कवण्णञ्च नीलञ्च...पे०... दक्कवण्णञ्च पीतकञ्च... दक्कवण्णञ्च लोहितकञ्च... दक्कवण्णञ्च ओदातञ्च... दक्कवण्णञ्च तक्कवण्णञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

तेलवण्णञ्च खीरवण्णञ्च...पे०... तेलवण्णञ्च दधिवण्णञ्च... तेलवण्णञ्च सप्पिवण्णञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

तेलवण्णञ्च नीलञ्च...पे०... तेलवण्णञ्च पीतकञ्च... तेलवण्णञ्च लोहितकञ्च... तेलवण्णञ्च ओदातञ्च... तेलवण्णञ्च तक्कवण्णञ्च... तेलवण्णञ्च दक्कवण्णञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

खीरवण्णञ्च दधिवण्णञ्च...पे०... खीरवण्णञ्च सप्पिवण्णञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

खीरवण्णञ्च नीलञ्च...पे०... खीरवण्णञ्च पीतकञ्च... खीरवण्णञ्च लोहितकञ्च... खीरवण्णञ्च ओदातञ्च...
खीरवण्णञ्च तक्कवण्णञ्च... खीरवण्णञ्च दक्कवण्णञ्च... खीरवण्णञ्च तेलवण्णञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति,
आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

दधिवण्णञ्च सप्पिवण्णञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

दधिवण्णञ्च नीलञ्च...पे०... दधिवण्णञ्च पीतकञ्च... दधिवण्णञ्च लोहितकञ्च... दधिवण्णञ्च ओदातञ्च...
दधिवण्णञ्च तक्कवण्णञ्च... दधिवण्णञ्च दक्कवण्णञ्च... दधिवण्णञ्च तेलवण्णञ्च... दधिवण्णञ्च खीरवण्णञ्च चेतेति
उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

सप्पिवण्णञ्च नीलञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

सप्पिवण्णञ्च पीतकञ्च...पे०... सप्पिवण्णञ्च लोहितकञ्च... सप्पिवण्णञ्च ओदातञ्च... सप्पिवण्णञ्च
तक्कवण्णञ्च... सप्पिवण्णञ्च दक्कवण्णञ्च... सप्पिवण्णञ्च तेलवण्णञ्च... सप्पिवण्णञ्च खीरवण्णञ्च ... सप्पिवण्णञ्च
दधिवण्णञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

एकमूलकस्स बद्धचक्कं निद्धितं ।

नीलञ्च पीतकञ्च लोहितकञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स...पे०... नीलञ्च पीतकञ्च
सप्पिवण्णञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

दुमूलकस्स खण्डचक्कं ।

पीतकञ्च लोहितकञ्च ओदातञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स...पे०... पीतकञ्च
लोहितकञ्च सप्पिवण्णञ्च...पे०... पीतकञ्च लोहितकञ्च नीलञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

दुमूलकस्स बद्धचक्कं संखित्तं ।

दधिवण्णञ्च सप्पिवण्णञ्च नीलञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स...पे०... दधिवण्णञ्च
सप्पिवण्णञ्च खीरवण्णञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

दुमूलकं निद्धितं ।

तिमूलकमि चतुमूलकमि पञ्चमूलकमि छमूलकमि सत्तमूलकमि अट्टमूलकमि नवमूलकमि एवमेव
वित्थारेतब्बं ।

इदं सब्बमूलकं ।

२४७. नीलञ्च पीतकञ्च लोहितकञ्च ओदातञ्च तक्कवण्णञ्च दक्कवण्णञ्च तेलवण्णञ्च खीरवण्णञ्च दधिवण्णञ्च सप्पिवण्णञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

सब्बमूलकं निड्डितं ।

२४८. आरोग्यत्थञ्च नीलञ्च [आरोग्यत्थं नीलं (?)] चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

आरोग्यत्थञ्च सुखत्थञ्च नीलञ्च पीतकञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

आरोग्यत्थञ्च सुखत्थञ्च भेसज्जत्थञ्च नीलञ्च पीतकञ्च लोहितकञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

उभतो वड्ढकं एवमेव वड्ढेतब्बं ।

आरोग्यत्थञ्च सुखत्थञ्च भेसज्जत्थञ्च दानत्थञ्च पुञ्जत्थञ्च यञ्जत्थञ्च सगत्थञ्च बीजत्थञ्च वीमंसत्थञ्च दवत्थञ्च नीलञ्च पीतकञ्च लोहितकञ्च ओदातञ्च तक्कवण्णञ्च दक्कवण्णञ्च तेलवण्णञ्च खीरवण्णञ्च दधिवण्णञ्च सप्पिवण्णञ्च चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

मिस्सकचक्कं निड्डितं ।

२४९. नीलं मोचेस्सामीति चेतेति उपक्कमति पीतकं मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

नीलं मोचेस्सामीति चेतेति उपक्कमति लोहितकं...पे०... ओदातं ... तक्कवण्णं... दक्कवण्णं... तेलवण्णं... खीरवण्णं... दधिवण्णं... सप्पिवण्णं मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

खण्डचक्कं निड्डितं ।

२५०. पीतकं मोचेस्सामीति चेतेति उपक्कमति लोहितकं मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

पीतकं मोचेस्सामीति चेतेति उपक्कमति ओदातं...पे०... तक्कवण्णं... दक्कवण्णं... तेलवण्णं... खीरवण्णं... दधिवण्णं... सप्पिवण्णं... नीलं मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

बद्धचक्कमूलं संखित्तं ।

२५१. सप्पिवण्णं मोचेस्सामीति चेतेति उपक्कमति नीलं मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

सप्पिवण्णं मोचेस्सामीति चेतेति उपक्कमति पीतकं...पे०... लोहितकं... ओदातं ... तक्कवण्णं... दक्कवण्णं... तेलवण्णं... खीरवण्णं... दधिवण्णं मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

कुच्छिचक्कं निद्धितं ।

२५२. पीतकं मोचेस्सामीति चेतेति उपक्कमति नीलं मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

लोहितकं...पे०... ओदातं... तक्कवण्णं... दक्कवण्णं... तेलवण्णं... खीरवण्णं... दधिवण्णं... सप्पिवण्णं मोचेस्सामीति चेतेति उपक्कमति नीलं मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

पिड्डिचक्कस्स पठमं गमनं निद्धितं ।

२५३. लोहितकं मोचेस्सामीति चेतेति उपक्कमति पीतकं मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

ओदातं...पे०... तक्कवण्णं... दक्कवण्णं... तेलवण्णं... खीरवण्णं

... दधिवण्णं... सप्पिवण्णं... नीलं मोचेस्सामीति चेतेति उपक्कमति पीतकं मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

पिड्डिचक्कस्स दुतियं गमनं निद्धितं ।

२५४. ओदातं मोचेस्सामीति चेतेति उपक्कमति लोहितकं मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

तक्कवण्णं...पे०... दक्कवण्णं... तेलवण्णं... खीरवण्णं... दधिवण्णं...

सप्पिवण्णं... नीलं ... पीतकं मोचेस्सामीति चेतेति उपक्कमति लोहितकं मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

पिड्डिचक्कस्स ततियं गमनं निद्धितं ।

२५५. तक्कवण्णं मोचेस्सामीति चेतेति उपक्कमति ओदातं मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

दक्कवण्णं...पे०... तेलवण्णं... खीरवण्णं... दधिवण्णं... सप्पिवण्णं... नीलं... पीतकं... लोहितकं मोचेस्सामीति चेतेति उपक्कमति ओदातं मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

पिड्डिचक्कस्स चतुत्थं गमनं निद्धितं ।

२५६. दक्कवण्णं मोचेस्सामीति चेतेति उपक्कमति तक्कवण्णं मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

तेलवण्णं ...पे०... खीरवण्णं... दधिवण्णं... सप्पिवण्णं... नीलं...

पीतकं... लोहितकं... ओदातं मोचेस्सामीति चेतेति उपक्कमति तक्कवण्णं मुच्चति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

पिड्डिचक्कस्स पञ्चमं गमनं निद्धितं ।

२५७. तेलवण्णं मोचेस्सामीति चेतेति उपक्कमति दक्कवण्णं मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

खीरवण्णं... पे० ... दधिवण्णं... सप्पिवण्णं... नीलं ... पीतकं... लोहितकं...

ओदातं... तक्कवण्णं मोचेस्सामीति चेतेति उपक्कमति दक्कवण्णं मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

पिट्ठिचक्कस्स छट्ठं गमनं निट्ठितं ।

२५८. खीरवण्णं मोचेस्सामीति चेतेति उपक्कमति तेलवण्णं मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

दधिवण्णं... पे० ... सप्पिवण्णं... नीलं... पीतकं... लोहितकं... ओदातं... तक्कवण्णं... दक्कवण्णं मोचेस्सामीति चेतेति उपक्कमति तेलवण्णं मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

पिट्ठिचक्कस्स सत्तमं गमनं निट्ठितं ।

२५९. दधिवण्णं मोचेस्सामीति चेतेति उपक्कमति खीरवण्णं मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

सप्पिवण्णं... पे० ... नीलं... पीतकं... लोहितकं... ओदातं... तक्कवण्णं... दक्कवण्णं... तेलवण्णं मोचेस्सामीति चेतेति उपक्कमति खीरवण्णं मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

पिट्ठिचक्कस्स अट्ठमं गमनं निट्ठितं ।

२६०. सप्पिवण्णं मोचेस्सामीति चेतेति उपक्कमति दधिवण्णं मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

नीलं... पे० ... पीतकं... लोहितकं... ओदातं... तक्कवण्णं... दक्कवण्णं... तेलवण्णं... खीरवण्णं मोचेस्सामीति चेतेति उपक्कमति दधिवण्णं मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

पिट्ठिचक्कस्स नवमं गमनं निट्ठितं ।

२६१. नीलं मोचेस्सामीति चेतेति उपक्कमति सप्पिवण्णं मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

पीतकं ... पे० ... लोहितकं... ओदातं... तक्कवण्णं... दक्कवण्णं ... तेलवण्णं... खीरवण्णं... दधिवण्णं मोचेस्सामीति चेतेति उपक्कमति सप्पिवण्णं मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

पिट्ठिचक्कस्स दसमं गमनं निट्ठितं ।

पिट्ठिचक्कं निट्ठितं ।

२६२. चेतेति उपक्कमति मुच्चति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

चेतेति उपक्कमति न मुच्चति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

चेतेति न उपक्कमति मुच्चति, अनापत्ति ।

चेतेति न उपक्कमति न मुच्चति, अनापत्ति ।

न चेतेति उपक्कमति मुच्चति, अनापत्ति ।

न चेतेति उपक्कमति न मुच्चति, अनापत्ति ।

न चेतेति न उपक्कमति मुच्चति, अनापत्ति ।

न चेतेति न उपक्कमति न मुच्चति, अनापत्ति ।

अनापत्ति सुपिनन्तेन, नमोचनाधिप्पायस्स, उम्मत्तकस्स, खित्तचित्तस्स, वेदनाट्टस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

विनीतवत्थुउद्दानगाथा

सुपिनोच्चारपस्सावो, वितक्कुण्होदकेन च ।

भेसज्जं कण्डुवं मग्गो, वत्थि जन्ताघरुपक्कमो [जन्तग्गुपक्कमो (सी०), जन्ताघरं ऊरु (स्या०)] ॥

सामणरो च सुत्तो च, ऊरु मुट्ठिना पीळयि ।

आकासे थम्भं निज्झायि, छिदं कट्टेन घट्टयि ॥

सोतो उदज्जलं धावं, पुप्फावलियं पोक्खरं ।

वालिका कद्दमुस्सेको [कद्दमोसेको (?)], सयनङ्गुट्टकेन चाति ॥

विनीतवत्थु

२६३. तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो सुपिनन्तेन असुचि मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि — “भगवता सिक्खापदं पज्जत्तं, कच्चि नु खो अहं सङ्घादिसेसं आपत्तिं आपन्नो”ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । “अनापत्ति, भिक्खु, सुपिनन्तेना”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो उच्चारं करोन्तस्स असुचि मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “किंचित्तो त्वं, भिक्खू”ति? “नाहं, भगवा, मोचनाधिप्पायो”ति । “अनापत्ति, भिक्खु, नमोचनाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो पस्सावं करोन्तस्स असुचि मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, नमोचनाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो कामवितक्कं वितक्केन्तस्स असुचि मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...

पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, वितक्केन्तस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो उण्होदकेन न्हायन्तस्स असुचि मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “किंचित्तो त्वं, भिक्खू”ति? “नाहं, भगवा, मोचनाधिप्पायो”ति । “अनापत्ति, भिक्खु, नमोचनाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो मोचनाधिप्पायस्स उण्होदकेन न्हायन्तस्स असुचि मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो सङ्गादिसेस”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो मोचनाधिप्पायस्स उण्होदकेन न्हायन्तस्स असुचि न मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्गादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो अङ्गजाते वणो होति । भेसज्जेन [तस्स भेसज्जेन (?)] आलिम्पेन्तस्स असुचि मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, नमोचनाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो अङ्गजाते वणो होति । मोचनाधिप्पायस्स [तस्स मोचनाधिप्पायस्स (स्या०)] भेसज्जेन आलिम्पेन्तस्स असुचि मुच्चि...पे०... असुचि न मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्गादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो अण्डं कण्डुवन्तस्स असुचि मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, नमोचनाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो मोचनाधिप्पायस्स अण्डं कण्डुवन्तस्स [कण्डूवन्तस्स (सी०)] असुचि मुच्चि...पे०... असुचि न मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्गादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

२६४. तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो मगं गच्छन्तस्स असुचि मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, नमोचनाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो मोचनाधिप्पायस्स मगं गच्छन्तस्स असुचि मुच्चि...पे०... असुचि न मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्गादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो वत्थिं गहेत्वा पस्सावं करोन्तस्स असुचि मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, नमोचनाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो मोचनाधिप्पायस्स वत्थिं गहेत्वा पस्सावं करोन्तस्स असुचि मुच्चि...पे०... असुचि न मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्गादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो जन्ताघरे उदरवट्ठिं तापेन्तस्स असुचि मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...

पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, नमोचनाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो मोचनाधिप्पायस्स जन्ताघरे उदरवट्ठिं तापेन्तस्स असुचि मुच्चि...पे०... असुचि न मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्गादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो जन्ताघरे उपज्झायस्स पिट्ठिपरिकम्मं करोन्तस्स असुचि मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, नमोचनाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो मोचनाधिप्पायस्स जन्ताघरे उपज्झायस्स पिट्ठिपरिकम्मं करोन्तस्स असुचि मुच्चि...पे०... असुचि न मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्गादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

२६५. तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो ऊरुं घट्टापेन्तस्स असुचि मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, नमोचनाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो मोचनाधिप्पायस्स ऊरुं घट्टापेन्तस्स असुचि मुच्चि...पे०... असुचि न मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्गादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु मोचनाधिप्पायो अज्जतरं सामणेरं एतदवोच — “एहि मे त्वं, आवुसो सामणेर, अङ्गजातं गणहाही”ति । सो तस्स अङ्गजातं अगगहेसि । तस्सेव असुचि मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो सङ्गादिसेस”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सुत्तस्स सामणेरस्स अङ्गजातं अगगहेसि । तस्सेव असुचि मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्गादिसेसस्स; आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

२६६. तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो मोचनाधिप्पायस्स ऊरुहि अङ्गजातं पीळेन्तस्स असुचि मुच्चि...पे०... असुचि न मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्गादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो मोचनाधिप्पायस्स मुट्ठिना अङ्गजातं पीळेन्तस्स असुचि मुच्चि...पे०... असुचि न मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्गादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो मोचनाधिप्पायस्स आकासे कटिं कम्पेन्तस्स असुचि मुच्चि...पे०... असुचि न मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्गादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो कायं थम्भेन्तस्स असुचि मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, नमोचनाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो मोचनाधिप्पायस्स कायं थम्भेन्तस्स असुचि मुच्चि...पे०... असुचि न

मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सारत्तो मातुगामस्स अङ्गजातं उपनिज्झायि । तस्स असुचि मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स । न च, भिक्खवे, सारत्तेन मातुगामस्स अङ्गजातं उपनिज्झायितब्बं । यो उपनिज्झायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

२६७. तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो मोचनाधिप्पायस्स ताळच्छिदं अङ्गजातं पवेसेन्तस्स असुचि मुच्चि...पे०... असुचि न मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो मोचनाधिप्पायस्स कट्ठेन अङ्गजातं घट्टेन्तस्स असुचि मुच्चि...पे०... असुचि न मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो पटिसोते न्हायन्तस्स असुचि मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, नमोचनाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो मोचनाधिप्पायस्स पटिसोते न्हायन्तस्स असुचि मुच्चि...पे०... असुचि न मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो उदज्जलं कीळन्तस्स असुचि मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, नमोचनाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो मोचनाधिप्पायस्स उदज्जलं कीळन्तस्स असुचि मुच्चि...पे०... असुचि न मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो उदके धावन्तस्स असुचि मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, नमोचनाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो मोचनाधिप्पायस्स उदके धावन्तस्स असुचि मुच्चि...पे०... असुचि न मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो पुष्पावलियं [पुष्पावळियं (स्या० क०)] कीळन्तस्स असुचि मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, नमोचनाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो मोचनाधिप्पायस्स पुष्पावलियं कीळन्तस्स असुचि मुच्चि...पे०... असुचि न मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

२६८. तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो पोक्खरवने धावन्तस्स असुचि मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...

पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, नमोचनाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो मोचनाधिप्पायस्स पोक्खरवने धावन्तस्स असुचि मुच्चि...पे०... असुचि न मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो मोचनाधिप्पायस्स वालिकं अङ्गजातं पवेसेन्तस्स असुचि मुच्चि...पे०... असुचि न मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो मोचनाधिप्पायस्स कदमं अङ्गजातं पवेसेन्तस्स असुचि मुच्चि...पे०... असुचि न मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो उदकेन अङ्गजातं ओसिञ्चन्तस्स असुचि मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, नमोचनाधिप्पायस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो मोचनाधिप्पायस्स उदकेन अङ्गजातं ओसिञ्चन्तस्स असुचि मुच्चि...पे०... असुचि न मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो मोचनाधिप्पायस्स सयने अङ्गजातं घट्टेन्तस्स असुचि मुच्चि...पे०... असुचि न मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो मोचनाधिप्पायस्स अङ्गुठेन अङ्गजातं घट्टेन्तस्स असुचि मुच्चि...पे०... असुचि न मुच्चि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि — “भगवता सिक्खापदं पज्जत्तं, कच्चि नु खो अहं सङ्घादिसेसं आपत्तिं आपन्नो”ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

सुक्कविस्सट्ठिसिक्खापदं निट्ठितं पठमं ।

२. कायसंसग्गसिक्खापदं

२६९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी अरज्जे विहरति । तस्सायस्मतो विहारो अभिरूपो होति दस्सनीयो पासादिको, मज्झेगब्भो, समन्तापरियागारो, सुपज्जत्तं मज्जपीठं भिसिबिम्बोहनं, पानीयं परिभोजनीयं सुपट्ठितं, परिवेणं सुसम्मट्टं । बहू मनुस्सा आयस्मतो उदायिस्स विहारपेक्खका आगच्छन्ति । अज्जतरोपि ब्राह्मणो सपजापतिको येनायस्मा उदायी तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं उदायिं एतदवोच — “इच्छाम मयं भोतो उदायिस्स विहारं पेक्खितु”न्ति । “तेन हि, ब्राह्मण, पेक्खस्सू”ति, अवापुरणं [अपापुरणं (स्या०)] आदाय घटिकं उग्घाटेत्वा क्वाटं पणामेत्वा विहारं पाविसि । सोपि खो ब्राह्मणो आयस्मतो उदायिस्स पिट्ठितो पाविसि । सापि खो ब्राह्मणी तस्स ब्राह्मणस्स पिट्ठितो पाविसि । अथ खो आयस्मा उदायी एकच्चे वातपाने विवरन्तो एकच्चे वातपाने थकेन्तो गब्भं अनुपरिगन्त्वा पिट्ठितो आगन्त्वा तस्सा ब्राह्मणिया अङ्गमङ्गानि परामसि । अथ खो सो ब्राह्मणो आयस्मता उदायिना सद्धिं पटिसम्मोदित्वा अगमासि । अथ खो सो ब्राह्मणो अत्तमनो अत्तमनवाचं निच्छारेसि — “उळारा इमे समणा सक्कपुत्तिया ये इमे एवरूपे अरज्जे विहरन्ति । भवम्पि उदायी उळारो यो एवरूपे अरज्जे विहरती”ति ।

एवं वुत्ते सा ब्राह्मणी तं ब्राह्मणं एतदवोच — “कुतो तस्स उल्लारत्तता! यथेव मे त्वं अङ्गमङ्गानि परामसि एवमेव मे समणो उदायी अङ्गमङ्गानि परामसी”ति । अथ खो सो ब्राह्मणो उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “अलज्जिनो इमे समणा सक्कपुत्तिया दुस्सीला मुसावादिनो । इमे हि नाम धम्मचारिनो समचारिनो ब्रह्मचारिनो सच्चवादिनो सीलवन्तो कल्याणधम्मा पटिजानिस्सन्ति! नत्थि इमेसं सामज्जं नत्थि इमेसं ब्रह्मज्जं, नट्ठं इमेसं सामज्जं नट्ठं इमेसं ब्रह्मज्जं, कुतो इमेसं सामज्जं कुतो इमेसं ब्रह्मज्जं, अपगता इमे सामज्जा अपगता इमे ब्रह्मज्जा । कथज्हि नाम समणो उदायी मम भरियाय अङ्गमङ्गानि परामसिस्सति! न हि सक्का कुलित्थीहि कुलधीताहि कुलकुमारीहि कुलसुण्हाहि कुलदासीहि आरामं वा विहारं वा गन्तुं । सचे [सचे हि (स्या०)] कुलित्थियो कुलधीतरो [कुलधीतायो (सी० स्या०)] कुलकुमारियो कुलसुण्हायो कुलदासियो आरामं वा विहारं वा गच्छेय्युं, तापि समणा सक्कपुत्तिया दूसेय्यु”न्ति!

अस्सोसुं खो भिक्खु तस्स ब्राह्मणस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथज्हि नाम आयस्मा उदायी मातुगामेन सद्धिं कायसंसगं समापज्जिस्सती”ति! अथ खो ते भिक्खू आयस्मन्तं उदायिं अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आयस्मन्तं उदायिं पटिपुच्छि — “सच्चं किर त्वं, उदायि, मातुगामेन सद्धिं कायसंसगं समापज्जसी”ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, मोघपुरिस, अननुलोमिकं अप्पतिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथज्हि नाम त्वं, मोघपुरिस, मातुगामेन सद्धिं कायसंसगं समापज्जिस्ससि! ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन विरागाय धम्मो देसितो नो सरागाय...पे०... कामपरिळाहानं वूपसमो अक्खातो । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

२७०. “यो पन भिक्खु ओतिण्णो विपरिणतेन चित्तेन मातुगामेन सद्धिं कायसंसगं समापज्जेय्य हत्थग्गाहं वा वेणिग्गाहं वा अज्जतरस्स वा अज्जतरस्स वा अङ्गस्स परामसनं, सङ्गादिसेसो”ति ।

२७१. यो पनाति यो यादिसो...पे०... भिक्खूति...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खूति ।

ओतिण्णो नाम सारत्तो अपेक्खवा पटिबद्धचित्तो ।

विपरिणतन्ति रत्तम्पि चित्तं विपरिणतं । दुट्ठम्पि चित्तं विपरिणतं । मूळहम्पि चित्तं विपरिणतं । अपिच, रत्तं चित्तं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतं विपरिणतन्ति ।

मातुगामो नाम मनुस्सित्थी, न यक्खी न पेती, न तिरच्छानगता । अन्तमसो तदहुजातापि दारिका, पगेव महत्तरी ।

सद्धिन्ति एकतो ।

कायसंसगं समापज्जेय्याति अज्झाचारो वुच्चति ।

हत्थो नाम कप्परं उपादायं याव अगगनखा ।

वेणी नाम सुद्धकेसा वा, सुत्तमिस्सा वा, मालामिस्सा वा, हिरज्जमिस्सा वा, सुवण्णमिस्सा वा, मुत्तामिस्सा वा, मणिमिस्सा वा ।

अङ्गं नाम हत्थञ्च वेणिञ्च ठपेत्वा अवसेसं अङ्गं नाम ।

२७२. आमसना, परामसना, ओमसना, उम्मसना, ओलङ्घना, उल्लङ्घना, आकङ्कना, पतिकङ्कना, अभिनिगणहना, अभिनिष्पीळना, गहणं, छुपनं ।

आमसना नाम आमङ्कमत्ता ।

परामसना नाम इतोचितो च संचोपना ।

ओमसना नाम हेट्ठा ओरोपना ।

उम्मसना नाम उद्धं उच्चारणा ।

ओलङ्घना नाम हेट्ठा ओनमना ।

उल्लङ्घना नाम उद्धं उच्चारणा ।

आकङ्कना नाम आविञ्जना [आविञ्जना (सी० स्या०)] ।

पतिकङ्कना नाम पतिष्णामना ।

अभिनिगणहना नाम अङ्गं गहेत्वा निष्पीळना ।

अभिनिष्पीळना नाम केनचि सह निष्पीळना ।

गहणं नाम गहितमत्तं ।

छुपनं नाम फुट्टमत्तं ।

सङ्कादिसेसोति...पे०... तेनपि वुच्चति सङ्कादिसेसोति ।

२७३. इत्थी च होति इत्थिसञ्जी सारत्तो च भिक्खु च । नं इत्थिया कायेन कायं आमसति परामसति ओमसति उम्मसति ओलङ्घेति उल्लङ्घेति आकङ्कति पतिकङ्कति अभिनिगणहाति अभिनिष्पीळेति गणहाति छुपति, आपत्ति सङ्कादिसेसस्स ।

इत्थी च होति वेमतिको सारत्तो च । भिक्खु च नं इत्थिया कायेन कायं आमसति परामसति...पे०... गणहाति छुपति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

इत्थी च होति पण्डकसञ्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं इत्थिया कायेन कायं आमसति परामसति...पे०... गणहाति छुपति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

इत्थी च होति पुरिससञ्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं इत्थिया कायेन कायं आमसति परामसति...पे०... गण्हाति छुपति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

इत्थी च होति तिरच्छानगतसञ्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं इत्थिया कायेन कायं आमसति परामसति...पे०... गण्हाति छुपति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

पण्डको च होति पण्डकसञ्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं पण्डकस्स कायेन कायं आमसति परामसति...पे०... गण्हाति छुपति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

पण्डको च होति वेमतिको सारत्तो च । भिक्खु च नं पण्डकस्स कायेन कायं आमसति परामसति...पे०... गण्हाति छुपति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

पण्डको च होति पुरिससञ्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं पण्डकस्स कायेन कायं आमसति परामसति...पे०... गण्हाति छुपति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

पण्डको च होति तिरच्छानगतसञ्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं पण्डकस्स कायेन कायं आमसति परामसति...पे०... गण्हाति छुपति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

पण्डको च होति इत्थिसञ्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं पण्डकस्स कायेन कायं आमसति परामसति...पे०... गण्हाति छुपति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

पुरिसो च होति पुरिससञ्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं पुरिसस्स कायेन कायं आमसति परामसति...पे०... गण्हाति छुपति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

पुरिसो च होति वेमतिको...पे०... पुरिसो च होति तिरच्छानगतसञ्जी... पुरिसो च होति इत्थिसञ्जी... पुरिसो च होति पण्डकसञ्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं पुरिसस्स कायेन कायं आमसति परामसति...पे०... गण्हाति छुपति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

तिरच्छानगतो च होति तिरच्छानगतसञ्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं तिरच्छानगतस्स कायेन कायं आमसति परामसति...पे०... गण्हाति छुपति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

तिरच्छानगतो च होति वेमतिको...पे०... तिरच्छानगतो च होति इत्थिसञ्जी... तिरच्छानगतो च होति पण्डकसञ्जी... तिरच्छानगतो च होति । पुरिससञ्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं तिरच्छानगतस्स कायेन कायं आमसति परामसति...पे०... गण्हाति छुपति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

एकमूलकं निद्धितं ।

२७४. द्वे इत्थियो द्विन्नं इत्थीनं इत्थिसञ्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं द्विन्नं इत्थीनं कायेन कायं आमसति परामसति...

पे०... ।

द्वे इत्थियो द्विन्नं इत्थीनं इत्थिसज्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं द्विन्नं इत्थीनं निस्सगियेन निस्सगियं आमसति, आपत्ति द्विन्नं दुक्कटानं...पे०... ।

इत्थी च पण्डको च उभिन्नं इत्थिसज्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं उभिन्नं निस्सगियेन निस्सगियं आमसति, आपत्ति द्विन्नं दुक्कटानं...पे०... ।

भिक्खुपेय्यालो निडितो ।

२७७. इत्थी च होति इत्थिसज्जी सारत्तो च । इत्थी च नं भिक्खुस्स कायेन कायं आमसति परामसति ओमसति उम्मसति ओलङ्हेति उल्लङ्हेति आकङ्कति पतिकङ्कति अभिनिग्गण्हाति अभिनिष्पीळेति गण्हाति छुपति, सेवनाधिप्पायो कायेन वायमति फस्सं पटिविजानाति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स...पे०... ।

द्वे इत्थियो द्विन्नं इत्थीनं इत्थिसज्जी सारत्तो च । इत्थियो च नं भिक्खुस्स कायेन कायं आमसन्ति परामसन्ति ओमसन्ति उम्मसन्ति ओलङ्हेन्ति उल्लङ्हेन्ति आकङ्कन्ति पतिकङ्कन्ति अभिनिग्गण्हन्ति अभिनिष्पीळेन्ति गण्हन्ति छुपन्ति, सेवनाधिप्पायो कायेन वायमति फस्सं पटिविजानाति, आपत्ति द्विन्नं सङ्गादिसेसानं...पे०... ।

इत्थी च पण्डको च उभिन्नं इत्थिसज्जी सारत्तो च । उभो च नं भिक्खुस्स कायेन कायं आमसन्ति परामसन्ति...पे०... गण्हन्ति छुपन्ति, सेवनाधिप्पायो कायेन वायमति फस्सं पटिविजानाति, आपत्ति सङ्गादिसेसेन दुक्कटस्स...पे०... ।

इत्थी च होति इत्थिसज्जी सारत्तो च । इत्थी च नं भिक्खुस्स कायेन कायपटिबद्धं आमसति परामसति...पे०... गण्हाति छुपति, सेवनाधिप्पायो कायेन वायमति फस्सं पटिविजानाति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स...पे०... ।

द्वे इत्थियो द्विन्नं इत्थीनं इत्थिसज्जी सारत्तो च । इत्थियो च नं भिक्खुस्स कायेन कायपटिबद्धं आमसन्ति परामसन्ति...पे०... गण्हन्ति छुपन्ति, सेवनाधिप्पायो कायेन वायमति फस्सं पटिविजानाति, आपत्ति द्विन्नं थुल्लच्चयानं...पे०... ।

इत्थी च पण्डको च उभिन्नं इत्थिसज्जी सारत्तो च । उभो च नं भिक्खुस्स कायेन कायपटिबद्धं आमसन्ति परामसन्ति...पे०... गण्हन्ति छुपन्ति, सेवनाधिप्पायो कायेन वायमति फस्सं पटिविजानाति, आपत्ति थुल्लच्चयेन दुक्कटस्स...पे०... ।

इत्थी च होति इत्थिसज्जी सारत्तो च । इत्थी च नं भिक्खुस्स कायपटिबद्धेन कायं आमसति परामसति...पे०... गण्हाति छुपति सेवनाधिप्पायो कायेन वायमति फस्सं पटिविजानाति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स...पे०... ।

द्वे इत्थियो द्विन्नं इत्थीनं इत्थिसज्जी सारत्तो च । इत्थियो च नं भिक्खुस्स कायपटिबद्धेन कायं आमसन्ति परामसन्ति...पे०... गण्हन्ति छुपन्ति, सेवनाधिप्पायो कायेन वायमति फस्सं पटिविजानाति, आपत्ति द्विन्नं थुल्लच्चयानं...पे०... ।

इत्थी च पण्डको च उभिन्नं इत्थिसज्जी सारत्तो च । उभो च नं भिक्खुस्स कायपटिबद्धेन कायं आमसन्ति

२७९. सेवनाधिष्णायो कायेन वायमति फस्सं पटिविजानाति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

सेवनाधिष्णायो कायेन वायमति, न च फस्सं पटिविजानाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

सेवनाधिष्णायो न च कायेन वायमति, फस्सं पटिविजानाति, अनापत्ति ।

सेवनाधिष्णायो न च कायेन वायमति, न च फस्सं पटिविजानाति, अनापत्ति ।

मोक्खाधिष्णायो कायेन वायमति, फस्सं पटिविजानाति, अनापत्ति ।

मोक्खाधिष्णायो कायेन वायमति, न च फस्सं पटिविजानाति, अनापत्ति ।

मोक्खाधिष्णायो न च कायेन वायमति, फस्सं पटिविजानाति, अनापत्ति ।

मोक्खाधिष्णायो न च कायेन वायमति, न च फस्सं पटिविजानाति, अनापत्ति ।

२८०. अनापत्ति असज्जिच्च, असतिया, अजानन्तस्स, असादियन्तस्स, उम्मत्तकस्स, खित्तचित्तस्स, वेदनाट्टस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

विनीतवत्थुउद्दानगाथा

माता धीता भगिनी च, जाया यक्खी च पण्डको ।

सुत्ता मता तिरच्छाना, दारुधितलिकाय च ॥

सम्पीळे सङ्गमो मग्गो, रुक्खो नावा च रज्जु च ।

दण्डो पत्तं पणामेसि, वन्दे वायमि नच्छुपेति ॥

विनीतवत्थु

२८१. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु मातुया मातुपेमेन आमसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि — “भगवता सिक्खापदं पज्जत्तं, कच्चि नु खो अहं सङ्घादिसेसं आपत्तिं आपन्नो”ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु धीतुया धीतुपेमेन आमसि...पे०... भगिनिया भगिनिपेमेन आमसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु पुराणदुतियिकाय कायसंसगं समापज्जि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो सङ्घादिसेस”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु यक्खिनिया कायसंसगं समापज्जि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०...

“अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु पण्डकस्स कायसंसग्गं समापज्जि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०...
“अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सुत्तिथिया कायसंसग्गं समापज्जि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो सङ्घादिसेस”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु मतिथिया कायसंसग्गं समापज्जि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०...
“अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु तिरच्छानगतिथिया कायसंसग्गं समापज्जि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०...
“अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु दारुधीतलिकाय कायसंसग्गं समापज्जि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०...
“अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

२८२. तेन खो पन समयेन सम्बहुला इत्थियो अज्जतरं भिक्खुं सम्पीळेत्वा बाहापरम्पराय आनेसुं । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “सादियि त्वं, भिक्खू”ति? “नाहं, भगवा, सादियि”न्ति । “अनापत्ति, भिक्खू, असादियन्तस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु इत्थिया अभिरूळ्हं सङ्कमं सारत्तो सञ्चालेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०...
“अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु इत्थिं पटिपथे पस्सित्वा सारत्तो अंसकूटेन पहारं अदासि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो सङ्घादिसेस”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु इत्थिया अभिरूळ्हं रुक्खं सारत्तो सञ्चालेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०...
“अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु इत्थिया अभिरूळ्हं नावं सारत्तो सञ्चालेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०...
“अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु इत्थिया गहितं रज्जुं सारत्तो आविज्झि [आविज्झि (सी० स्या०)] । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु इत्थिया गहितं दण्डं सारत्तो आविज्झि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०...
“अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सारत्तो इत्थिं पत्तेन पणामेसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति,

भिक्षु, सङ्गादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा’ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्षु इत्थिया वन्दन्तिया सारत्तो पादं उच्चारिसि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०...
“आपत्तिं त्वं, भिक्षु, आपन्नो सङ्गादिसेस’न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्षु इत्थिं गहेस्सामीति वायमित्वा न छुपि ।

तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्षु, सङ्गादिसेसस्स; आपत्ति दुक्कटस्सा’ति ।

कायसंसग्गसिक्खापदं निट्ठितं दुतियं ।

३. दुट्ठुल्लवाचासिक्खापदं

२८३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी अरज्जे विहरति । तस्सायस्मतो विहारो अभिरूपो होति दस्सनीयो पासादिको । तेन खो पन समयेन सम्बहुला इत्थियो आरामं आगमंसु विहारपेक्खिकायो । अथ खो ता इत्थियो येनायस्मा उदायी तेनुपसङ्गमिंसु; उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं उदायिं एतदवोचुं — “इच्छाम मयं, भन्ते, अय्यस्स विहारं पेक्खितुं’न्ति । अथ खो आयस्मा उदायी ता इत्थियो विहारं पेक्खापेत्वा तासं इत्थीनं वच्चमगं पस्सावमगं आदिस्स वण्णम्मि भणति अवण्णम्मि भणति याचतिपि आयाचतिपि पुच्छतिपि पटिपुच्छतिपि आचिक्खतिपि अनुसासतिपि अक्कोसतिपि । या ता इत्थियो छिन्निका धुत्तिका अहिरिकायो ता आयस्मता उदायिना सद्धिं उहसन्तिपि उल्लपन्तिपि उज्जग्घन्तिपि उप्पण्डेन्तिपि । या पन ता इत्थियो हिरिमना ता निक्खमित्वा भिक्षू उज्झापेन्ति — “इदं, भन्ते, नच्छन्नं नप्पतिरूपं । सामिकेनपि मयं एवं वुत्ता न इच्छेय्याम, किं पनाय्येन उदायिना’ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्हि नाम आयस्मा उदायी मातुगामं दुट्ठुल्लाहि वाचाहि ओभासिस्सती’ति! अथ खो ते भिक्षू आयस्मन्तं उदायिं अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आयस्मन्तं उदायिं पटिपुच्छि — “सच्चं किर त्वं, उदायि, मातुगामं दुट्ठुल्लाहि वाचाहि ओभाससी’ति? “सच्चं, भगवा’ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, मोघपुरिस, अननुलोमिकं अप्पतिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथञ्हि नाम त्वं, मोघपुरिस, मातुगामं दुट्ठुल्लाहि वाचाहि ओभासिस्ससि! ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन विरागाय धम्मो देसितो नो सरागाय...पे०... कामपरिळाहानं वूपसमो अक्खातो । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

२८४. “यो पन भिक्षु ओतिण्णो विपरिणतेन चित्तेन मातुगामं दुट्ठुल्लाहि वाचाहि ओभासेय्य यथा तं युवा युवतिं मेथुनुपसंहिताहि, सङ्गादिसेसो’ति ।

२८५. यो पनाति यो यादिसो...पे०... भिक्षूति...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्षूति ।

ओतिण्णो नाम सारत्तो अपेक्खवा पटिबद्धचित्तो ।

विपरिणतन्ति रत्तम्मि चित्तं विपरिणतं, दुट्ठम्मि चित्तं विपरिणतं मूळ्हम्मि चित्तं विपरिणतं । अपिच, रत्तं चित्तं इमस्मिं

अत्थे अधिप्पेतं विपरिणतन्ति ।

मातुगामो नाम मनुस्सित्थी, न यक्खी, न पेती, न तिरच्छानगता । विज्जू पटिबला सुभासितदुब्भासितं दुट्ठुल्लादुट्ठुल्लं आजानितुं ।

दुट्ठुल्ला नाम **वाचा** वच्चमग्गपस्सावमग्गमेथुनधम्मप्पटिसंयुत्ता वाचा ।

ओभासेय्याति अज्झाचारो वुच्चति ।

यथा तं युवा युवतिन्ति दहरो दहरिं, तरुणो तरुणिं, कामभोगी कामभोगिनिं ।

मेथुनपसंहिताहीति मेथुनधम्मप्पटिसंयुत्ताहि ।

सङ्गादिसेसोति ...पे० ... तेनपि वुच्चति सङ्गादिसेसोति ।

द्वे मग्गे आदिस्स वण्णम्मि भणति, अवण्णम्मि भणति, याचतिपि, आयाचतिपि, पुच्छतिपि, पटिपुच्छतिपि, आचिक्खतिपि, अनुसासतिपि, अक्कोसतिपि ।

वण्णं भणति नाम द्वे मग्गे थोमेति वण्णेति पसंसति ।

अवण्णं भणति नाम द्वे मग्गे खुंसेति वम्भेति गरहति ।

याचति नाम देहि मे, अरहसि मे दातुन्ति ।

आयाचति नाम कदा ते माता पसीदिस्सति, कदा ते पिता पसीदिस्सति, कदा ते देवतायो पसीदिस्सन्ति, कदा [कदा ते (स्या०)] सुखणो सुलयो सुमुहुत्तो भविस्सति, कदा ते मेथुनं धम्मं लभिस्सामीति ।

पुच्छति नाम कथं त्वं सामिकस्स देसि, कथं जारस्स देसीति?

पटिपुच्छति नाम एवं किर त्वं सामिकस्स देसि, एवं जारस्स देसीति ।

आचिक्खति नाम पुट्ठो भणति — “एवं देहि । एवं देन्ता सामिकस्स पिआ भविस्ससि मनापा चा”ति ।

अनुसासति नाम अपुट्ठो भणति — “एवं देहि । एवं देन्ता सामिकस्स पिआ भविस्सति मनापा चा”ति ।

अक्कोसति नाम अनिमित्तासि, निमित्तमत्तासि, अलोहितासि, धुवलोहितासि, धुवचोळासि, पग्घरन्तीसि, सिखरणीसि, इत्थिपण्डकासि, वेपुरिसिकासि, सम्भिन्नासि, उभतोव्यञ्जनासीति ।

२८६. इत्थी च होति इत्थिसज्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं इत्थिया वच्चमग्गं पस्सावमग्गं आदिस्स वण्णम्मि भणति अवण्णम्मि भणति याचतिपि आयाचतिपि पुच्छतिपि पटिपुच्छतिपि आचिक्खतिपि अनुसासतिपि अक्कोसतिपि, आपत्ति

सङ्घादिसेसस्स...पे०... ।

द्वे इत्थियो द्विन्नं इत्थीनं इत्थिसज्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं द्विन्नं इत्थीनं वच्चमगं पस्सावमगं आदिस्स वण्णम्पि भणति अवण्णपि भणति...पे०... अक्कोसतिपि, आपत्ति द्विन्नं सङ्घादिसेसानं...पे०... ।

इत्थी च पण्डको च उभिन्नं इत्थिसज्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं उभिन्नं वच्चमगं पस्सावमगं आदिस्स वण्णम्पि भणति अवण्णम्पि भणति...पे०... अक्कोसतिपि, आपत्ति सङ्घादिसेसेन दुक्कटस्स...पे०... ।

इत्थी च होति इत्थिसज्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं इत्थिया वच्चमगं पस्सावमगं ठपेत्वा अधक्खकं उब्भजाणुमण्डलं आदिस्स वण्णम्पि भणति अवण्णम्पि भणति...पे०... अक्कोसतिपि, आपत्ति थुल्लच्चयस्स...पे०... ।

द्वे इत्थियो द्विन्नं इत्थीनं इत्थिसज्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं द्विन्नं इत्थीनं वच्चमगं पस्सावमगं ठपेत्वा अधक्खकं उब्भजाणुमण्डलं आदिस्स वण्णम्पि भणति अवण्णम्पि भणति...पे०... अक्कोसतिपि, आपत्ति द्विन्नं थुल्लच्चयानं...पे०... ।

इत्थी च पण्डको च उभिन्नं इत्थिसज्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं उभिन्नं वच्चमगं पस्सावमगं ठपेत्वा अधक्खकं उब्भजाणुमण्डलं आदिस्स वण्णम्पि भणति अवण्णम्पि भणति...पे०... अक्कोसतिपि, आपत्ति थुल्लच्चयेन दुक्कटस्स...पे०... ।

इत्थी च होति इत्थिसज्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं इत्थिया उब्भक्खकं अधोजाणुमण्डलं आदिस्स वण्णम्पि भणति अवण्णम्पि भणति...पे०... अक्कोसतिपि, आपत्ति दुक्कटस्स...पे०... ।

द्वे इत्थियो द्विन्नं इत्थीनं इत्थिसज्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं द्विन्नं इत्थीनं उब्भक्खकं अधोजाणुमण्डलं आदिस्स वण्णम्पि भणति अवण्णम्पि भणति...पे०... अक्कोसतिपि, आपत्ति द्विन्नं दुक्कटानं...पे०... ।

इत्थी च पण्डको च उभिन्नं इत्थिसज्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं उभिन्नं उब्भक्खकं अधोजाणुमण्डलं आदिस्स वण्णम्पि भणति अवण्णम्पि भणति...पे०... अक्कोसतिपि, आपत्ति द्विन्नं दुक्कटानं...पे०... ।

इत्थी च होति इत्थिसज्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं इत्थिया कायपटिबद्धं आदिस्स वण्णम्पि भणति अवण्णम्पि भणति...पे०... अक्कोसतिपि, आपत्ति दुक्कटस्स...पे०... ।

द्वे इत्थियो द्विन्नं इत्थीनं इत्थिसज्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं द्विन्नं इत्थीनं कायपटिबद्धं आदिस्स वण्णम्पि भणति अवण्णम्पि भणति...पे०... अक्कोसतिपि, आपत्ति द्विन्नं दुक्कटानं...पे०... ।

इत्थी च पण्डको च उभिन्नं इत्थिसज्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं उभिन्नं कायपटिबद्धं आदिस्स वण्णम्पि भणति अवण्णम्पि भणति...पे०... अक्कोसतिपि, आपत्ति द्विन्नं दुक्कटानं...पे०... ।

२८७. अनापत्ति अत्थपुरेक्खारस्स, धम्मपुरेक्खारस्स, अनुसासनिपुरेक्खारस्स, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

विनीतवत्थुउद्दानगाथा

लोहितं कक्कसाकिण्णं, खरं दीघञ्च वापितं ।
कच्चि संसीदति मग्गो, सद्धा दानेन कम्मुनाति ॥

विनीतवत्थु

२८८. तेन खो पन समयेन अञ्जतरा इत्थी नवरत्तं कम्बलं पारुता होति । अञ्जतरो भिक्खु सारत्तो तं इत्थिं एतदवोच — “लोहितं खो ते, भगिनी”ति । सा न पटिविजानि । “आमाय्य, नवरत्तो कम्बलो”ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि “भगवता सिक्खापदं पञ्चत्तं, कच्चि नु खो अहं सङ्घादिसेसं आपत्तिं आपन्नो”ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरा इत्थी खरकम्बलं पारुता होति । अञ्जतरो भिक्खु सारत्तो तं इत्थिं एतदवोच — “कक्कसलोमं खो ते, भगिनी”ति । सा न पटिविजानि । “आमाय्य, खरकम्बलको”ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरा इत्थी नवावुतं कम्बलं पारुता होति । अञ्जतरो भिक्खु सारत्तो तं इत्थिं एतदवोच — “आकिण्णलोमं खो ते, भगिनी”ति । सा न पटिविजानि । “आमाय्य, नवावुतो कम्बलो”ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरा इत्थी खरकम्बलं पारुता होति । अञ्जतरो भिक्खु सारत्तो तं इत्थिं एतदवोच — “खरलोमं खो ते, भगिनी”ति । सा न पटिविजानि । “आमाय्य, खरकम्बलको”ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरा इत्थी पावारं [दीघपावारं (स्या०)] पारुता होति । अञ्जतरो भिक्खु सारत्तो तं इत्थिं एतदवोच — “दीघलोमं खो ते, भगिनी”ति । सा न पटिविजानि । “आमाय्य, पावारो” [दीघपावारो (स्या०)] ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

२८९. तेन खो पन समयेन अञ्जतरा इत्थी खेत्तं वपापेत्वा आगच्छति । अञ्जतरो भिक्खु सारत्तो तं इत्थिं एतदवोच — “वापितं खो ते, भगिनी”ति? सा न पटिविजानि । “आमाय्य, नो च खो पटिवुत्त”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु परिब्बाजिकं पटिपथे पस्सित्वा सारत्तो तं परिब्बाजिकं एतदवोच — “कच्चि, भगिनि, मग्गो संसीदती”ति? सा न पटिविजानि । “आम भिक्खु, पटिपज्जिस्ससी”ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु सारत्तो अञ्जतरं इत्थिं एतदवोच — “सद्धासि त्वं, भगिनि । अपिच, यं सामिकस्स देसि तं नाम्हाकं देसी”ति । “किं, भन्ते”ति? “मेथुनधम्म”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो सङ्घादिसेस”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सारत्तो अज्जतरं इत्थिं एतदवोच — “सद्धासि त्वं, भगिनि। अपिच, यं अग्गदानं तं नाम्हाकं देसी”ति। “किं, भन्ते, अग्गदानं”न्ति? “मेथुनधम्म”न्ति। तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्खु, आपन्नो सङ्घादिसेस”न्ति।

तेन खो पन समयेन अज्जतरा इत्थी कम्मं करोति। अज्जतरो भिक्खु सारत्तो तं इत्थिं एतदवोच — “तिट्ठ, भगिनि, अहं करिस्सामीति...पे०... निसीद, भगिनि, अहं करिस्सामीति...पे०... निपज्ज, भगिनि, अहं करिस्सामी”ति। सा न पटिविजानि। तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्घादिसेसस्स; आपत्ति दुक्कटस्सा”ति।

दुट्ठुल्लवाचासिक्खापदं निट्ठितं ततियं।

४. अत्तकामपारिचरियसिक्खापदं

२९०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी सावत्थियं कुलूपको होति, बहुकानि कुलानि उपसङ्गमति। तेन खो पन समयेन अज्जतरा इत्थी मतपतिका अभिरूपा होति दस्सनीया पासादिका। अथ खो आयस्मा उदायी पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन तस्सा इत्थिया निवेसनं तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा पज्जत्ते आसने निसीदि। अथ खो सा इत्थी येनायस्मा उदायी तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं उदायिं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्तं निसिन्नं खो तं इत्थिं आयस्मा उदायी धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि। अथ खो सा इत्थी आयस्मता उदायिना धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहंसिता आयस्मन्तं उदायिं एतदवोच — “वदेय्याथ, भन्ते, येन अत्थो। पटिबला मयं अय्यस्स दातुं यदिदं चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खार”न्ति।

“न खो ते, भगिनि, अम्हाकं दुल्लभा यदिदं चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारा। अपिच, यो अम्हाकं दुल्लभो तं देही”ति। “किं, भन्ते”ति? “मेथुनधम्म”न्ति। “अत्थो, भन्ते”ति? “अत्थो, भगिनी”ति। “एहि, भन्ते”ति, ओवरकं पविसित्वा साटकं निक्खिपित्वा मज्जे उत्ताना निपज्जि। अथ खो आयस्मा उदायी येन सा इत्थी तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा — “को इमं वसलं दुग्गन्धं आमसिस्सती”ति, निट्ठित्वा पक्कामि। अथ खो सा इत्थी उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “अलज्जिनो इमे समणा सक्कपुत्तिया दुस्सीला मुसावादिनो। इमे हि नाम धम्मचारिनो समचारिनो ब्रह्मचारिनो सच्चवादिनो सीलवन्तो कल्याणधम्मा पटिजानिस्सन्ति! नत्थि इमेसं सामज्जं नत्थि इमेसं ब्रह्मज्जं, नट्ठं इमेसं सामज्जं नट्ठं इमेसं ब्रह्मज्जं, कुतो इमेसं सामज्जं कुतो इमेसं ब्रह्मज्जं, अपगता इमे सामज्जा अपगता इमे ब्रह्मज्जा। कथज्हि नाम समणो उदायी मं सामं मेथुनधम्मं याचित्वा, ‘को इमं वसलं दुग्गन्धं आमसिस्सती’ति निट्ठित्वा पक्कमिस्सति! किं मे पापकं किं मे दुग्गन्धं, कस्साहं केन हायामी”ति? अज्जापि इत्थियो उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “अलज्जिनो इमे समणा सक्कपुत्तिया दुस्सीला मुसावादिनो...पे०... कथज्हि नाम समणो उदायी इमिस्सा सामं मेथुनधम्मं याचित्वा, ‘को इमं वसलं दुग्गन्धं आमसिस्सती’ति निट्ठित्वा पक्कमिस्सति! किं इमिस्सा पापकं किं इमिस्सा दुग्गन्धं, कस्सायं केन हायती”ति? अस्सोसुं खो भिक्खू तासं इत्थीनं उज्झायन्तीनं खिय्यन्तीनं विपाचेन्तीनं। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथज्हि नाम आयस्मा उदायी मातुगामस्स सन्तिके अत्तकामपारिचरियाय वण्णं भासिस्सती”ति।

अथ खो ते भिक्खू आयस्मन्तं उदायिं अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। अथ खो भगवा

एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आयस्मन्तं उदायिं पटिपुच्छि — “सच्चं किर त्वं, उदायि, मातुगामस्स सन्तिके अत्तकामपारिचरियाय वण्णं भाससी”ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, मोघपुरिस, अननुलोमिकं अप्पतिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथञ्चि नाम त्वं, मोघपुरिस, मातुगामस्स सन्तिके अत्तकामपारिचरियाय वण्णं भासिस्ससि! ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन विरागाय धम्मो देसितो नो सरागाय...पे०... कामपरिळाहानं वूपसमो अक्खातो? नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

२९१. “यो पन भिक्खु ओतिण्णो विपरिणतेन चित्तेन मातुगामस्स सन्तिके अत्तकामपारिचरियाय वण्णं भासेय्य — ‘एतदग्गं, भगिनि, पारिचरियानं या मादिसं सीलवन्तं कल्याणधम्मं ब्रह्मचारिं एतेन धम्मेन परिचरेय्याति मेथुनपसंहितेन’, सङ्गदिसेसो”ति ।

२९२. यो पनाति यो यादिसो...पे०... भिक्खूति...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खूति ।

ओतिण्णो नाम सारत्तो अपेक्खवा पटिबद्धचित्तो ।

विपरिणतन्ति रत्तम्पि चित्तं विपरिणत्तं, दुट्ठम्पि चित्तं विपरिणत्तं, मूळहम्पि चित्तं विपरिणत्तं । अपिच, रत्तं चित्तं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतं विपरिणतन्ति ।

मातुगामो नाम मनुस्सित्थी, न यक्खी, न पेती, न तिरच्छानगता । विञ्जू पटिबला सुभासितदुब्भासितं दुट्ठुल्लादुट्ठुल्लं आजानितुं ।

मातुगामस्स सन्तिकेति मातुगामस्स सामन्ता, मातुगामस्स अविदूरे ।

अत्तकामन्ति अत्तनो कामं अत्तनो हेतुं अत्तनो अधिप्पायं अत्तनो पारिचरियं ।

एतदग्गन्ति एतं अग्गं एतं सेट्ठं एतं मोक्खं एतं उत्तमं एतं पवरं ।

याति खत्तियी [खत्तिया (स्या०)] वा ब्राह्मणी वा वेस्सी वा सुद्धी वा ।

मादिसन्ति खत्तियं वा ब्राह्मणं वा वेस्सं वा सुद्धं वा ।

सीलवन्तन्ति पाणातिपाता पटिविरतं, अदिन्नादाना पटिविरतं, मुसावादा पटिविरतं ।

ब्रह्मचारिन्ति मेथुनधम्मा पटिविरतं ।

कल्याणधम्मो नाम तेन च सीलेन तेन च ब्रह्मचरियेन कल्याणधम्मो होति ।

एतेन धम्मेनाति मेथुनधम्मेन ।

परिचरेय्याति अभिरमेय्य ।

मेथुनपसंहितेनाति मेथुनधम्मपटिसंयुत्तेन ।

सङ्गादिसेसोति...पे०... तेनपि वुच्चति सङ्गादिसेसोति ।

२९३. इत्थी च होति इत्थिसज्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं इत्थिया सन्तिके अत्तकामपारिचरियाय वण्णं भासति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

इत्थी च होति वेमतिको...पे०... पण्डकसज्जी... पुरिससज्जी... तिरच्छानगतसज्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं इत्थिया सन्तिके अत्तकामपारिचरियाय वण्णं भासति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

पण्डको च होति पण्डकसज्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं पण्डकस्स सन्तिके अत्तकामपारिचरियाय वण्णं भासति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

पण्डको च होति वेमतिको...पे०... पुरिससज्जी... तिरच्छानगतसज्जी... इत्थिसज्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं पण्डकस्स सन्तिके अत्तकामपारिचरियाय वण्णं भासति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

पुरिसो च होति...पे०... तिरच्छानगतो च होति तिरच्छानगतसज्जी...पे०... वेमतिको इत्थिसज्जी... पण्डकसज्जी... पुरिससज्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं तिरच्छानगतस्स सन्तिके अत्तकामपारिचरियाय वण्णं भासति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

द्वे इत्थियो द्विन्नं इत्थीनं इत्थिसज्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं द्विन्नं इत्थीनं सन्तिके अत्तकामपारिचरियाय वण्णं भासति, आपत्ति द्विन्नं सङ्गादिसेसानं...पे०... ।

इत्थी च पण्डको च उभिन्नं इत्थिसज्जी सारत्तो च । भिक्खु च नं उभिन्नं सन्तिके अत्तकामपारिचरियाय वण्णं भासति, आपत्ति सङ्गादिसेसेन दुक्कटस्स...पे०... ।

२९४. अनापत्ति “चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन उपट्ठहा”ति भणति, उम्मत्तकस्स आदिकम्मिकस्साति ।

विनीतवत्थुउद्दानगाथा

कथं वज्झा लभे पुत्तं, पिया च सुभगा सियं ।
किं दज्जं केनुपट्ठेय्यं, कथं गच्छेय्यं सुग्गतन्ति ॥

विनीतवत्थु

२९५. तेन खो पन समयेन अज्जतरा वज्झा इत्थी कुलूपकं भिक्खुं एतदवोच — “कथाहं, भन्ते, विजायेय्य”न्ति? “तेन हि, भगिनि, अग्गदानं देही”ति । “किं, भन्ते, अग्गदान”न्ति? “मेथुनधम्म”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०...

“आपत्तिं त्वं, भिक्षु, आपन्नो सङ्घादिसेस”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरा विजायिनी इत्थी कुलूपकं भिक्षुं एतदवोच — “कथाहं, भन्ते, पुत्तं लभेय्य”न्ति? “तेन हि, भगिनि, अग्गदानं देही”ति । “किं, भन्ते, अग्गदान”न्ति? “मेथुनधम्म”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्षु, आपन्नो सङ्घादिसेस”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरा इत्थी कुलूपकं भिक्षुं एतदवोच — “कथाहं, भन्ते, सामिकस्स पिया अस्स”न्ति? “तेन हि, भगिनि, अग्गदानं देही”ति । “किं, भन्ते, अग्गदान”न्ति? “मेथुनधम्म”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्षु, आपन्नो सङ्घादिसेस”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरा इत्थी कुलूपकं भिक्षुं एतदवोच — “कथाहं, भन्ते, सुभगा अस्स”न्ति? “तेन हि, भगिनि, अग्गदानं देही”ति । “किं, भन्ते, अग्गदान”न्ति? “मेथुनधम्म”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्षु, आपन्नो सङ्घादिसेस”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरा इत्थी कुलूपकं भिक्षुं एतदवोच — “कथाहं, भन्ते, अय्यस्स दज्जामी”ति? “अग्गदानं, भगिनी”ति । “किं, भन्ते, अग्गदान”न्ति? “मेथुनधम्म”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्षु, आपन्नो सङ्घादिसेस”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरा इत्थी कुलूपकं भिक्षुं एतदवोच — “केनाहं, भन्ते, अय्यं उपट्ठेमी”ति? “अग्गदानेन, भगिनी”ति । “किं, भन्ते, अग्गदान”न्ति? “मेथुनधम्म”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्षु, आपन्नो सङ्घादिसेस”न्ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरा इत्थी कुलूपकं भिक्षुं एतदवोच — “कथाहं,

भन्ते, सुगतिं गच्छेय्य”न्ति? “तेन हि, भगिनि, अग्गदानं देही”ति । “किं, भन्ते, अग्गदान”न्ति? “मेथुनधम्म”न्ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “आपत्तिं त्वं, भिक्षु, आपन्नो सङ्घादिसेस”न्ति ।

अत्तकामपारिचरियसिक्खापदं निडितं चतुत्थं ।

५. सञ्चरित्तसिक्खापदं

२९६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी सावत्थियं कुलूपको होति । बहुकानि कुलानि उपसङ्क्रमति । यत्थ पस्सति कुमारकं वा अपजापतिकं, कुमारिकं वा अपतिकं, कुमारकस्स मातापितूनं सन्तिके कुमारिकाय वण्णं भणति — “अमुकस्स कुलस्स कुमारिका अभिरूपा दस्सनीया पासादिका पण्डिता ब्यत्ता मेधाविनी दक्खा अनलसा । छन्ना सा कुमारिका इमस्स कुमारकस्सा”ति । ते एवं वदन्ति — “एते खो, भन्ते, अम्हे न जानन्ति — ‘के वा इमे कस्स वा’ति । सचे, भन्ते, अय्यो दापेय्य आनेय्याम मयं तं कुमारिकं इमस्स कुमारकस्सा”ति । कुमारिकाय मातापितूनं सन्तिके कुमारकस्स वण्णं भणति — “अमुकस्स कुलस्स कुमारको अभिरूपो दस्सनीयो पासादिको पण्डितो ब्यत्तो मेधावी दक्खो अनलसो । छन्नायं कुमारिका तस्स

कुमारकस्सा”ति [छन्नो सो कुमारको इमस्सा कुमारिकायाति (स्या०)] । ते एवं वदन्ति — “एते खो, भन्ते, अम्हे न जानन्ति — ‘के वा इमे कस्स वा’ति, किस्मिं विय कुमारिकाय वत्तुं । सचे, भन्ते, अय्यो याचापेय्य दज्जेय्याम मयं इमं कुमारिकं तस्स कुमारकस्सा”ति । एतेनेव उपायेन आवाहानिपि कारापेति, विवाहानिपि कारापेति, वारेय्यानपि कारापेति ।

२१७. तेन खो पन समयेन अज्जतरिस्सा पुराणगणकिया धीता अभिरूपा होति दस्सनीया पासादिका । तिरोगामका आजीवकसावका आगन्त्वा तं गणकिं एतदवोचुं — “देहाय्ये, इमं कुमारिकं अम्हाकं कुमारकस्सा”ति । सा एवमाह — “अहं ख्वय्यो [ख्वय्या (स्या०), ख्वाय्यो (क०)] तुम्हे न जानामि — ‘के वा इमे कस्स वा’ति । अयज्च मे एकधीतिका, तिरोगामो च गन्तब्बो, नाहं दस्सामी”ति । मनुस्सा ते आजीवकसावके एतदवोचुं — “किस्स तुम्हे, अय्यो, आगतत्था”ति? “इध मयं, अय्यो, अमुकं नाम गणकिं धीतरं याचिम्हा अम्हाकं कुमारकस्स । सा एवमाह — ‘अहं, ख्वय्यो तुम्हे न जानामि — के वा इमे कस्स वा’ति । अयज्च मे एकधीतिका, तिरोगामो च गन्तब्बो, नाहं दस्सामी”ति । “किस्स तुम्हे, अय्यो, तं गणकिं धीतरं याचित्थ? ननु अय्यो उदायी वत्तब्बो । अय्यो उदायी दापेस्सती”ति ।

अथ खो ते आजीवकसावका येनायस्मा उदायी तेनुपसङ्गमिंसु; उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं उदायिं एतदवोचुं — “इध मयं, भन्ते, अमुकं नाम गणकिं धीतरं याचिम्हा अम्हाकं कुमारकस्स । सा एवमाह — ‘अहं ख्वय्यो तुम्हे न जानामि — के वा इमे कस्स वा’ति । अयज्च मे एकधीतिका, तिरोगामो च गन्तब्बो, नाहं दस्सामी”ति । साधु, भन्ते, अय्यो तं गणकिं धीतरं दापेतु अम्हाकं कुमारकस्सा”ति । अथ खो आयस्मा उदायी येन सा गणकी तेनुपसङ्गमिंसु; उपसङ्गमित्वा तं गणकिं एतदवोच — “किस्सिमेसं धीतरं न देसी”ति? “अहं ख्वय्य, इमे न जानामि — ‘के वा इमे कस्स वा’ति । अयज्च मे एकधीतिका, तिरोगामो च गन्तब्बो, नाहं दस्सामी”ति । “देहिमेसं । अहं इमे जानामी”ति । “सचे, भन्ते, अय्यो जानाति, दस्सामी”ति । अथ खो सा गणकी तेसं आजीवकसावकानं धीतरं अदासि । अथ खो ते आजीवकसावका तं कुमारिकं नेत्वा मासंयेव सुणिसभोगेन भुज्जिंसु । ततो अपरेन दासिभोगेन भुज्जन्ति ।

अथ खो सा कुमारिका मातुया सन्तिके दूतं पाहेसि — “अहम्हि दुग्गता दुक्खिता, न सुखं लभामि । मासंयेव मं सुणिसभोगेन भुज्जिंसु । ततो अपरेन दासिभोगेन भुज्जन्ति । आगच्छतु मे माता, मं नेस्सतू”ति । अथ खो सा गणकी येन ते आजीवकसावका तेनुपसङ्गमिंसु; उपसङ्गमित्वा ते आजीवकसावके एतदवोच — “माय्यो, इमं कुमारिकं दासिभोगेन भुज्जित्थ । सुणिसभोगेन इमं कुमारिकं भुज्जथा”ति । ते एवमाहंसु — “नत्थम्हाकं तया सद्धिं आहारूपहारो, समणेन सद्धिं अम्हाकं आहारूपहारो । गच्छ त्वं । न मयं तं जानामा”ति । अथ खो सा गणकी तेहि आजीवकसावकेहि अपसादिता पुनदेव सावत्थिं पच्चागच्छि । दुतियम्पि खो सा कुमारिका मातुया सन्तिके दूतं पाहेसि — “अहम्हि दुग्गता दुक्खिता, न सुखं लभामि । मासंयेव मं सुणिसभोगेन भुज्जिंसु । ततो अपरेन दासिभोगेन भुज्जन्ति । आगच्छतु मे माता, मं नेस्सतू”ति । अथ खो सा गणकी येनायस्मा उदायी तेनुपसङ्गमिंसु; उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं उदायिं एतदवोच — “सा किर, भन्ते, कुमारिका दुग्गता दुक्खिता, न सुखं लभति । मासंयेव नं सुणिसभोगेन भुज्जिंसु । ततो अपरेन दासिभोगेन भुज्जन्ति । वदेय्याथ, भन्ते — ‘माय्यो, इमं कुमारिकं दासिभोगेन भुज्जित्थ । सुणिसभोगेन इमं कुमारिकं भुज्जथा’”ति ।

अथ खो आयस्मा उदायी येन ते आजीवकसावका तेनुपसङ्गमिंसु; उपसङ्गमित्वा ते आजीवकसावके एतदवोच — “माय्यो, इमं कुमारिकं दासिभोगेन भुज्जित्थ । सुणिसभोगेन इमं कुमारिकं भुज्जथा”ति । ते एवमाहंसु — “नत्थम्हाकं तया सद्धिं आहारूपहारो, गणकिया सद्धिं अम्हाकं आहारूपहारो । समणेन भवितब्बं अब्बावटेन । समणो अस्स सुसमणो, गच्छ त्वं, न मयं तं जानामा”ति । अथ खो आयस्मा उदायी तेहि आजीवकसावकेहि अपसादितो पुनदेव सावत्थिं पच्चागच्छि ।

ततियम्पि खो सा कुमारिका मातुया सन्तिके दूतं पाहेसि — “अहम्हि दुग्गता दुक्खिता, न सुखं लभामि । मासंयेव मं सुणिसभोगेन भुज्जिंसु । ततो अपरेन दासिभोगेन भुज्जन्ति । आगच्छतु मे माता, मं नेस्सतू”ति । दुतियम्पि खो सा गणकी येनायस्मा उदायी तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं उदायिं एतदवोच — “सा किर, भन्ते, कुमारिका दुग्गता दुक्खिता, न सुखं लभति । मासंयेव नं सुणिसभोगेन भुज्जिंसु । ततो अपरेन दासिभोगेन भुज्जन्ति । वदेय्याथ, भन्ते — ‘माय्यो, इमं कुमारिकं दासिभोगेन भुज्जित्थ, सुणिसभोगेन इमं कुमारिकं भुज्जथा’”ति । “पठमंपाहं तेहि आजीवकसावकेहि अपसादितो । गच्छ त्वं । नाहं गमिस्सामी”ति ।

२९८. अथ खो सा गणकी उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “एवं दुग्गतो होतु अय्यो उदायी, एवं दुक्खितो होतु अय्यो उदायी, एवं मा सुखं लभतु अय्यो उदायी, यथा मे कुमारिका दुग्गता दुक्खिता न सुखं लभति पापिकाय सस्सुया पापकेन ससुरेन पापकेन सामिकेना”ति । सापि खो कुमारिका उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “एवं दुग्गतो होतु अय्यो उदायी, एवं दुक्खितो होतु अय्यो उदायी, एवं मा सुखं लभतु अय्यो उदायी, यथाहं दुग्गता दुक्खिता न सुखं लभामि पापिकाय सस्सुया पापकेन ससुरेन पापकेन सामिकेना”ति । अज्जापि इत्थियो असन्तुट्ठा सस्सूहि वा ससुरेहि वा सामिकेहि वा, ता एवं ओयाचन्ति — “एवं दुग्गतो होतु अय्यो उदायी, एवं दुक्खितो होतु अय्यो उदायी, एवं मा सुखं लभतु अय्यो उदायी, यथा मयं दुग्गता दुक्खिता न सुखं लभाम पापिकाहि सस्सूहि पापकेहि ससुरेहि पापकेहि सामिकेही”ति । या पन ता इत्थियो सन्तुट्ठा सस्सूहि वा ससुरेहि वा सामिकेहि वा ता एवं आयाचन्ति — “एवं सुखितो होतु अय्यो उदायी, एवं सज्जितो होतु अय्यो उदायी, एवं सुखमेधो [सुखमेधितो (सी० क०)] होतु अय्यो उदायी, यथा मयं सुखिता सज्जिता सुखमेधा भदिकाहि सस्सूहि भदकेहि ससुरेहि भदकेहि सामिकेही”ति ।

अस्सोसुं खो भिक्खू एकच्चानं इत्थीनं ओयाचन्तीनं एकच्चानं इत्थीनं आयाचन्तीनं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम आयस्मा उदायी सज्जरित्तं समापज्जिस्सती”ति! अथ खो ते भिक्खू आयस्मन्तं उदायिं अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आयस्मन्तं उदायिं पटिपुच्छि — “सच्चं किर त्वं, उदायि, सज्जरित्तं समापज्जसी”ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... कथञ्चि नाम त्वं, मोघपुरिस, सज्जरित्तं समापज्जसि! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

२९९. “यो पन भिक्खु सज्जरित्तं समापज्जेय्य, इत्थिया वा पुरिसमतिं पुरिसस्स वा इत्थिमतिं, जायत्तने वा जारत्तने वा, सङ्गादिसेसो”ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पज्जत्तं होति ।

३००. तेन खो पन समयेन सम्बहुला धुत्ता उय्याने परिचारेन्ता अज्जतरिस्सा वेसिया सन्तिके दूतं पाहेसुं — “आगच्छतु उय्याने, परिचारेस्सामा”ति । सा एवमाह — “अहं ख्वय्यो तुम्हे न जानामि — ‘के वा इमे कस्स वा’ति । अहञ्चम्हि बहुभण्डा बहुपरिक्खारा, बहिनगरञ्च गन्तब्बं । नाहं गमिस्सामी”ति । अथ खो सो दूतो तेसं धुत्तानं एतमत्थं आरोचेसि । एवं वुत्ते, अज्जतरो पुरिसो ते धुत्ते एतदवोच — “किस्स तुम्हे अय्यो एतं वेसिं याचित्थ? ननु अय्यो उदायी वत्तब्बो! अय्यो उदायी उय्योजेस्सती”ति । एवं वुत्ते, अज्जतरो उपासको तं पुरिसं एतदवोच — “माय्यो एवं अवच । न कप्पति समणानं सक्यपुत्तियानं एवरूपं कातुं । नाय्यो उदायी एवं करिस्सती”ति । एवं वुत्ते, “करिस्सति न करिस्सती”ति अभुतमकंसु । अथ खो ते धुत्ता येनायस्मा उदायी तेनुपसङ्गमिंसु; उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं उदायिं एतदवोचुं — “इध मयं,

भन्ते, उय्याने परिचारेन्ता असुकाय नाम वेसिया सन्तिके दूतं पहिणिम्हा — ‘आगच्छतु उय्याने, परिचारेस्सामा’ति । सा एवमाह — ‘अहं ख्वय्यो तुम्हे न जानामि — के वा इमे कस्स वाति, अहञ्चम्हि बहुभण्डा बहुपरिक्खारा, बहिनगरञ्च गन्तब्बं । नाहं गमिस्सामी’ति । साधु, भन्ते, अय्यो तं वसिं उय्योजेतू’ति ।

अथ खो आयस्मा उदायी येन सा वेसी तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तं वेसिं एतदवोच — “किस्सिमेसं न गच्छसी”ति? “अहं ख्वय्य इमे न जानामि — ‘के वा इमे कस्स वा’ति । अहञ्चम्हि बहुभण्डा बहुपरिक्खारा, बहिनगरञ्च गन्तब्बं । नाहं गमिस्सामी”ति । “गच्छिमेसं । अहं इमे जानामी”ति । “सचे, भन्ते, अय्यो जानाति अहं गमिस्सामी”ति । अथ खो ते धुत्ता तं वेसिं आदाय उय्यानं अगमंसु । अथ खो सो उपासको उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथञ्चि नाम अय्यो उदायी तङ्खणिकं सञ्चरित्तं समापज्जिस्सती”ति । अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स उपासकस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम आयस्मा उदायी तङ्खणिकं सञ्चरित्तं समापज्जिस्सती”ति! अथ खो ते भिक्खू आयस्मन्तं उदायिं अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर त्वं, उदायि, तङ्खणिकं सञ्चरित्तं समापज्जसी”ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... “कथञ्चि नाम त्वं, मोघपुरिस, तङ्खणिकं सञ्चरित्तं समापज्जिस्ससि? नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३०१. “यो पन भिक्खु सञ्चरित्तं समापज्जेय्य, इत्थिया वा पुरिसमतिं पुरिसस्स वा इत्थिमतिं, जायत्तने वा जारत्तने वा, अन्तमसो तङ्खणिकायपि, सङ्गादिसेसो”ति ।

३०२. यो पनाति यो यादिसो...पे०... भिक्खूति...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खूति ।

सञ्चरित्तं समापज्जेय्याति इत्थिया वा पहितो पुरिसस्स सन्तिके गच्छति, पुरिसेन वा पहितो इत्थिया सन्तिके गच्छति ।

इत्थिया वा पुरिसमतित्ति पुरिसस्स मतिं इत्थिया आरोचेति ।

पुरिसस्स वा इत्थिमतित्ति इत्थिया मतिं पुरिसस्स आरोचेति ।

जायत्तने वाति जाया भविस्ससि ।

जारत्तने वाति जारी भविस्ससि ।

अन्तमसो तङ्खणिकायपीति मुहुत्तिका भविस्ससि ।

सङ्गादिसेसोति...पे०... तेनपि वुच्चति सङ्गादिसेसोति ।

३०३. दस इत्थियो — मातुरक्खिता पितुरक्खिता मातापितुरक्खिता भातुरक्खिता भगिनिरक्खिता जातिरक्खिता गोत्तरक्खिता धम्मरक्खिता सारक्खा सपरिदण्डा ।

दस भरियायो — धनक्कीता छन्दवासिनी भोगवासिनी पटवासिनी ओदपत्तकिनी ओभटचुम्बटा दासी च भरिया च कम्मकारी च भरिया च धजाहटा मुहुत्तिका ।

३०४. मातुरक्खिता नाम माता रक्खति गोपेति इस्सरियं कारेति वसं वत्तेति ।

पितुरक्खिता नाम पिता रक्खति गोपेति इस्सरियं कारेति वसं वत्तेति ।

मातापितुरक्खिता नाम मातापितरो रक्खन्ति गोपेन्ति इस्सरियं कारेन्ति वसं वत्तेन्ति ।

भातुरक्खिता नाम भाता रक्खति गोपेति इस्सरियं कारेति वसं वत्तेति ।

भगिनिरक्खिता नाम भगिनी रक्खति गोपेति इस्सरियं कारेति वसं वत्तेति ।

जातिरक्खिता नाम जातका रक्खन्ति गोपेन्ति इस्सरियं कारेन्ति वसं वत्तेन्ति ।

गोत्तरक्खिता नाम सगोत्ता रक्खन्ति गोपेन्ति इस्सरियं कारेन्ति वसं वत्तेन्ति ।

धम्मरक्खिता नाम सहधम्मिका रक्खन्ति गोपेन्ति इस्सरियं कारेन्ति वसं वत्तेन्ति ।

सारक्खा नाम गब्भेपि परिगगहिता होति — मय्हं एसाति । अन्तमसो मालागुळपरिक्खित्तापि ।

सपरिदण्डा नाम केहिचि दण्डो ठपितो होति — यो इत्थन्नामं इत्थिं गच्छति एत्तको दण्डोति ।

धनक्कीता नाम धनेन किणित्वा वासेति ।

छन्दवासिनी नाम पियो पियं वासेति ।

भोगवासिनी नाम भोगं दत्त्वा वासेति ।

पटवासिनी नाम पटं दत्त्वा वासेति ।

ओदपत्तकिनी नाम उदकपत्तं आमसित्वा वासेति ।

ओभटचुम्बटा नाम चुम्बटं ओरोपेत्वा वासेति ।

दासी नाम दासी चेव होति भरिया च ।

कम्मकारी नाम कम्मकारी चेव होति भरिया च ।

धजाहटा नाम करमरानीता वुच्चति ।

मुहुत्तिका नाम तद्धाणिका वुच्चति ।

३०५. पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं मातुरक्खितं ब्रूहि — ‘होहि किर इत्थन्नामस्स भरिया धनक्कीता’”ति । पटिग्गणाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं पितुरक्खितं ब्रूहि...पे०... मातापितुरक्खितं ब्रूहि... भातुरक्खितं ब्रूहि... भगिनिरक्खितं ब्रूहि... जातिरक्खितं ब्रूहि... गोत्तरक्खितं ब्रूहि... धम्मरक्खितं ब्रूहि... सारक्खं ब्रूहि... सपरिदण्डं ब्रूहि — ‘होहि किर इत्थन्नामस्स भरिया धनक्कीता’”ति । पटिग्गणाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

निक्खेपपदानि ।

३०६. पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं मातुरक्खितञ्च पितुरक्खितञ्च ब्रूहि — ‘होथ किर इत्थन्नामस्स भरियायो धनक्कीता’”ति । पटिग्गणाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं मातुरक्खितञ्च मातापितुरअखतञ्च...पे०...

मातुरक्खितञ्च भातुरक्खितञ्च... मातुरक्खितञ्च भगिनिरक्खितञ्च... मातुरक्खितञ्च जातिरक्खितञ्च... मातुरक्खितञ्च गोत्तरक्खितञ्च... मातुरक्खितञ्च धम्मरक्खितञ्च... मातुरक्खितञ्च सारक्खञ्च... मातुरक्खितञ्च सपरिदण्डञ्च ब्रूहि — ‘होथ किर इत्थन्नामस्स भरियायो धनक्कीता’”ति । पटिग्गणाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

खण्डचक्कं ।

३०७. पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं पितुरक्खितञ्च मातापितुरक्खितञ्च ब्रूहि — ‘होथ किर इत्थन्नामस्स भरियायो धनक्कीता’”ति । पटिग्गणाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं पितुरक्खितञ्च भातुरक्खितञ्च...पे०... पितुरक्खितञ्च भगिनिरक्खितञ्च... पितुरक्खितञ्च जातिरक्खितञ्च... पितुरक्खितञ्च गोत्तरक्खितञ्च... पितुरक्खितञ्च धम्मरक्खितञ्च... पितुरक्खितञ्च सारक्खञ्च... पितुरक्खितञ्च सपरिदण्डञ्च ब्रूहि — ‘होथ किर इत्थन्नामस्स भरियायो धनक्कीता’”ति । पटिग्गणाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं पितुरक्खितञ्च मातुरक्खितञ्च ब्रूहि — ‘होथ किर इत्थन्नामस्स भरियायो धनक्कीता’”ति । पटिग्गणाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

बद्धचक्कं मूलं संखित्तं ।

३०८. पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं सपरिदण्डञ्च मातुरक्खितञ्च ब्रूहि — ‘होथ किर इत्थन्नामस्स भरियायो धनक्कीता’”ति । पटिग्गणाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

पुरिसो भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं सपरिदण्डञ्च पितुरअखतञ्च...पे०...

सपरिदण्डञ्च मातापितुरक्खितञ्च... सपरिदण्डञ्च भातुरक्खितञ्च... सपरिदण्डञ्च भगिनिरक्खितञ्च... सपरिदण्डञ्च आतिरक्खितञ्च... सपरिदण्डञ्च गोत्तरक्खितञ्च... सपरिदण्डञ्च धम्मरक्खितञ्च... सपरिदण्डञ्च सारक्खञ्च ब्रूहि — ‘होथ किर इत्थन्नामस्स भरियायो धनक्कीता’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

एकमूलकं निट्ठितं ।

एवं दुमूलकम्पि तिमूलकम्पि याव नवमूलकं कातब्बं ।

इदं दसमूलकं

३०९. पुरिसो भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं मातुरक्खितञ्च पितुरक्खितञ्च मातापितुरक्खितञ्च भातुरक्खितञ्च भगिनिरक्खितञ्च आतिरक्खितञ्च गोत्तरक्खितञ्च धम्मरक्खितञ्च सारक्खञ्च सपरिदण्डञ्च ब्रूहि — ‘होथ किर इत्थन्नामस्स भरियायो धनक्कीता’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

धनक्कीताचक्कं निट्ठितं ।

३१०. पुरिसो भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं मातुरक्खितं ब्रूहि — ‘होहि किर इत्थन्नामस्स भरिया छन्दवासिनी...पे०... भोगवासिनी... पटवासिनी... ओदपत्तकिनी... ओभटचुम्बटा... दासी च भरिया च... कम्मकारी च भरिया च... धजाहटा... मुहुत्तिका’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

पुरिसो भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं पितुरक्खितं ब्रूहि...पे०... मातापितुरक्खितं ब्रूहि... भातुरक्खितं ब्रूहि... भगिनिरक्खितं ब्रूहि... आतिरक्खितं ब्रूहि... गोत्तरक्खितं ब्रूहि... धम्मरक्खितं ब्रूहि... सारक्खं ब्रूहि... सपरिदण्डं ब्रूहि — ‘होहि किर इत्थन्नामस्स भरिया मुहुत्तिका’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

निक्खेपपदानि ।

३११. पुरिसो भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं मातुरक्खितञ्च पितुरक्खितञ्च ब्रूहि — ‘होथ किर इत्थन्नामस्स भरियायो मुहुत्तिका’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

पुरिसो भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं मातुरक्खितञ्च मातापितुरक्खितञ्च...पे०... मातुरक्खितञ्च सपरिदण्डञ्च ब्रूहि — ‘होथ किर इत्थन्नामस्स भरियायो मुहुत्तिका’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

खण्डचक्कं ।

३१२. पुरिसो भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं पितुरक्खितञ्च मातापितुरक्खितञ्च ब्रूहि — ‘होथ किर

इत्थन्नामस्स भरियायो मुहुत्तिका””ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं पितुरक्खितञ्च भातुरक्खितञ्च...पे०... पितुरक्खितञ्च सपरिदण्डञ्च ब्रूहि — ‘होथ किर इत्थन्नामस्स भरियायो मुहुत्तिका””ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं पितुरक्खितञ्च मातुरक्खितञ्च ब्रूहि — ‘होथ किर इत्थन्नामस्स भरियायो मुहुत्तिका””ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

बद्धचक्कं मूलं संखितं ।

३१३. पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं सपरिदण्डञ्च मातुरक्खितञ्च ब्रूहि — ‘होथ किर इत्थन्नामस्स भरियायो मुहुत्तिका””ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं सपरिदण्डञ्च पितुरक्खितञ्च...पे०... सपरिदण्डञ्च सारक्खञ्च ब्रूहि — ‘होथ किर इत्थन्नामस्स भरियायो मुहुत्तिका””ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

एकमूलकं निद्धितं ।

दुमूलकादीनिपि एवमेव कातब्बानि ।

इदं दसमूलकं

३१४. पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं मातुरक्खितञ्च पितुरक्खितञ्च मातापितुरक्खितञ्च भातुरक्खितञ्च भगिनिरक्खितञ्च जातिरक्खितञ्च गोत्तरक्खितञ्च धम्मरक्खितञ्च सारक्खञ्च सपरिदण्डञ्च ब्रूहि — ‘होथ किर इत्थन्नामस्स भरियायो मुहुत्तिका””ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

मुहुत्तिकाचक्कं निद्धितं ।

३१५. पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं मातुरक्खितं ब्रूहि — ‘होहि किर इत्थन्नामस्स भरिया धनक्कीता””ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं मातुरक्खितं ब्रूहि — ‘होहि किर इत्थन्नामस्स भरिया छन्दवासिनी...पे०... भोगवासिनी... पटवासिनी... ओदपत्तकिनी... ओभटचुम्बटा... दासी च भरिया च... कम्मकारी च भरिया च... धजाहटा... मुहुत्तिका””ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

निक्खेपपदानि ।

३१६. पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं मातुरक्खितं ब्रूहि — ‘होहि किर इत्थन्नामस्स भरिया

धनक्कीता च छन्दवासिनी चा””ति । पटिग्गणहाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं मातुरक्खितं ब्रूहि — ‘होहि किर इत्थन्नामस्स भरिया धनक्कीता च भोगवासिनी च...पे०... धनक्कीता च पटवासिनी च... धनक्कीता च ओदपत्तकिनी च... धनक्कीता च ओभटचुम्बटा च... धनक्कीता च दासी च भरिया च... धनक्कीता च कम्मकारी च भरिया च... धनक्कीता च धजाहटा च... धनक्कीता च मुहुत्तिका चा””ति । पटिग्गणहाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

खण्डचक्कं ।

३१७. पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं मातुरक्खितं ब्रूहि — ‘होहि किर इत्थन्नामस्स भरिया छन्दवासिनी च भोगवासिनी च...पे०... छन्दवासिनी च मुहुत्तिका च... छन्दवासिनी च धनक्कीता चा””ति । पटिग्गणहाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

बद्धचक्कं मूलं संखित्तं ।

३१८. पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं मातुरक्खितं ब्रूहि — ‘होहि किर इत्थन्नामस्स भरिया मुहुत्तिका च धनक्कीता च...पे०... मुहुत्तिका च छन्दवासिनी च...पे०... मुहुत्तिका च धजाहटा चा””ति । पटिग्गणहाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

एकमूलकं निद्धितं ।

दुमूलकादीनिपि एवमेव कातब्बानि ।

इदं दसमूलकं

३१९. पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं मातुरक्खितं ब्रूहि — ‘होहि किर इत्थन्नामस्स भरिया धनक्कीता च छन्दवासिनी च भोगवासिनी च पटवासिनी च ओदपत्तकिनी च ओभटचुम्बटा च दासी च भरिया च कम्मकारी च भरिया च धजाहटा च मुहुत्तिका चा””ति । पटिग्गणहाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

मातुरक्खिताचक्कं निद्धितं ।

पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं पितुरक्खितं...पे०... मातापितुरक्खितं... भातुरक्खितं... भगिनिरक्खितं ... जातिरक्खितं... गोत्तरक्खितं... धम्मरक्खितं ... सारक्खं... सपरिदण्डं ब्रूहि — ‘होहि किर इत्थन्नामस्स भरिया धनक्कीता””ति । पटिग्गणहाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं सपरिदण्डं ब्रूहि — ‘होहि किर इत्थन्नामस्स भरिया छन्दवासिनी...पे०... भोगवासिनी, पटवासिनी, ओदपत्तकिनी, ओभटचुम्बटा, दासी च भरिया च, कम्मकारी च भरिया च, धजाहटा, मुहुत्तिका””ति । पटिग्गणहाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

निक्खेपपदानि ।

३२०. पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं सपरिदण्डं ब्रूहि — ‘होहि किर इत्थन्नामस्स भरिया धनक्कीता च छन्दवासिनी चा’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं सपरिदण्डं ब्रूहि — ‘होहि किर इत्थन्नामस्स भरिया धनक्कीता च भोगवासिनी च...पे०... धनक्कीता च मुहुत्तिका चा’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

खण्डचक्कं ।

पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं सपरिदण्डं ब्रूहि — ‘होहि किर इत्थन्नामस्स भरिया छन्दवासिनी च भोगवासिनी च...पे०... छन्दवासिनी च मुहुत्तिका च, छन्दवासिनी च धनक्कीता चा’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

बद्धचक्कं मूलं संखित्तं ।

पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं सपरिदण्डं ब्रूहि — ‘होहि किर इत्थन्नामस्स भरिया मुहुत्तिका च धनक्कीता च...पे०... मुहुत्तिका च छन्दवासिनी च, मुहुत्तिका च धजाहटा चा’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

एकमूलकं निट्ठितं ।

दुमूलकम्पि तिमूलकम्पि याव नवमूलकं एवमेव कातब्बं ।

इदं दसमूलकं ।

३२१. पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं सपरिदण्डं ब्रूहि — ‘होहि किर इत्थन्नामस्स भरिया धनक्कीता च छन्दवासिनी च भोगवासिनी च पटवासिनी च ओदपत्तकिनी च ओभटचुम्बटा च दासी च भरिया च कम्मकारी च भरिया च धजाहटा च मुहुत्तिका चा’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

सपरिदण्डाचक्कं निट्ठितं ।

पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं मातुरक्खितं ब्रूहि — ‘होहि किर इत्थन्नामस्स भरिया धनक्कीता’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं मातुरक्खितञ्च पितुरक्खितञ्च ब्रूहि — ‘होथ किर इत्थन्नामस्स भरियायो धनक्कीता च छन्दवासिनी चा’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

पुरिसो भिक्खुं पहिणाति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं मातुरक्खितञ्च पितुरक्खितञ्च मातापितुरक्खितञ्च ब्रूहि —

‘होथ किर इत्थन्नामस्स भरियायो धनक्कीता च छन्दवासिनी च भोगवासिनी चा’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

एवं उभतोवङ्कं कातब्बं ।

पुरिसो भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं मातुरक्खितञ्च पितुरक्खितञ्च मातापितुरक्खितञ्च भातुरक्खितञ्च भगिनिरक्खितञ्च जातिरक्खितञ्च गोत्तरक्खितञ्च धम्मरक्खितञ्च सारक्खञ्च सपरिदण्डञ्च ब्रूहि — ‘होथ किर इत्थन्नामस्स भरियायो धनक्कीता च छन्दवासिनी च भोगवासिनी च पटवासिनी च ओदपत्तकिनी च ओभटचुम्बटा च दासी च भरिया च कम्मकारी च भरिया च धजाहटा च मुहुत्तिका चा’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

उभतोवङ्कं निट्ठितं ।

पुरिसस्स माता भिक्खुं पहिणति...पे०... पुरिसस्स पिता भिक्खुं पहिणति...पे०... पुरिसस्स मातापितरो भिक्खुं पहिणन्ति...पे०... पुरिसस्स भाता भिक्खुं पहिणति...पे०... पुरिसस्स भगिनी भिक्खुं पहिणति...पे०... पुरिसस्स जातका भिक्खुं पहिणन्ति...पे०... पुरिसस्स गोत्ता भिक्खुं पहिणन्ति...पे०... पुरिसस्स सहधम्मिका भिक्खुं पहिणन्ति...पे०... ।

पुरिसस्स पेय्यालो वित्थारेतब्बो ।

उभतोवङ्कं यथा पुरिमनयो तथेव वित्थारेतब्बं ।

३२२. मातुरक्खिताय माता भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं ब्रूहि — ‘होतु इत्थन्नामस्स भरिया धनक्कीता’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

मातुरक्खिताय माता भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं ब्रूहि — ‘होतु इत्थन्नामस्स भरिया छन्दवासिनी... पे०... भोगवासिनी, पटवासिनी, ओदपत्तकिनी, ओभटचुम्बटा, दासी च भरिया च, कम्मकारी च भरिया च, धजाहटा, मुहुत्तिका’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

निक्खेपपदानि ।

३२३. मातुरक्खिताय माता भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं ब्रूहि — ‘होतु इत्थन्नामस्स भरिया धनक्कीता च छन्दवासिनी च...पे०... धनक्कीता च भोगवासिनी च, धनक्कीता च मुहुत्तिका चा’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

खण्डचककं ।

३२४. मातुरक्खिताय माता भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं ब्रूहि — ‘होतु इत्थन्नामस्स भरिया छन्दवासिनी च भोगवासिनी च...पे०... छन्दवासिनी च मुहुत्तिका च, छन्दवासिनी च धनक्कीता चा’”ति । पटिग्गण्हाति

वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

बद्धचक्कं मूलं संखित्तं ।

३२५. मातुरक्खिताय माता भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं ब्रूहि — ‘होतु इत्थन्नामस्स भरिया मुहुत्तिका च धनक्कीता च...पे०... मुहुत्तिका च छन्दवासिनी च...पे०... मुहुत्तिका च धजाहटा चा’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

एकमूलकं निट्ठितं ।

दुमूलकम्पि तिमूलकम्पि याव नवमूलकं एवमेव कातब्बं ।

इदं दसमूलकं

३२६. मातुरक्खिताय माता भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं ब्रूहि — ‘होतु इत्थन्नामस्स भरिया धनक्कीता च छन्दवासिनी च भोगवासिनी च पटवासिनी च ओदपत्तकिनी च ओभटचुम्बटा च दासी च भरिया च कम्मकारी च भरिया च धजाहटा च मुहुत्तिका चा’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

मातुचक्कं निट्ठितं ।

पितुरक्खिताय पिता भिक्खुं पहिणति...पे०... मातापितुरक्खिताय मातापितरो भिक्खुं पहिणन्ति... भातुरक्खिताय भाता भिक्खुं पहिणति... भगिनिरक्खिताय भगिनी भिक्खुं पहिणति... जातिरक्खिताय जातका भिक्खुं पहिणन्ति... गोत्तरक्खिताय गोत्ता [सगोत्ता (?)] भिक्खुं पहिणन्ति... धम्मरक्खिताय सहधम्मिका भिक्खुं पहिणन्ति... सारक्खाय येन परिग्गहिता होति सो भिक्खुं पहिणति... सपरिदण्डाय येन दण्डो ठपितो होति सो भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं ब्रूहि — ‘होतु इत्थन्नामस्स भरिया धनक्कीता’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

सपरिदण्डाय येन दण्डो ठपितो होति सो भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं ब्रूहि — ‘होतु इत्थन्नामस्स भरिया छन्दवासिनी...पे०... भोगवासिनी... पटवासिनी... ओदपत्तकिनी... ओभटचुम्बटा... दासी च भरिया च... कम्मकारी च भरिया च... धजाहटा... मुहुत्तिका’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

निक्खेपपदानि ।

३२७. सपरिदण्डाय येन दण्डो ठपितो होति सो भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं ब्रूहि — ‘होतु इत्थन्नामस्स भरिया धनक्कीता च छन्दवासिनी च...पे०... धनक्कीता च भोगवासिनी च... धनक्कीता च मुहुत्तिका चा’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

खण्डचक्कं ।

३२८. सपरिदण्डाय येन दण्डो ठपितो होति सो भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं ब्रूहि — ‘होतु

इत्थन्नामस्स भरिया छन्दवासिनी च भोगवासिनी च...पे०... छन्दवासिनी च मुहुत्तिका च... छन्दवासिनी च धनक्कीता चा””ति । पटिग्गणहाति वीमंसति पच्चाहरति आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

बद्धचक्कं मूलं संखित्तं ।

३२९. सपरिदण्डाय येन दण्डो, ठपितो होति सो भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं ब्रूहि — ‘होतु इत्थन्नामस्स भरिया मुहुत्तिका च धनक्कीता च...पे०... मुहुत्तिका च छन्दवासिनी च...पे०... मुहुत्तिका च धजाहटा चा””ति । पटिग्गणहाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

एकमूलकं निद्धितं ।

दुमूलकम्पि तिमूलकम्पि याव नवमूलकं एवमेव कातब्बं ।

इदं दसमूलकं

३३०. सपरिदण्डाय येन दण्डो ठपितो होति सो भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं ब्रूहि — ‘होतु इत्थन्नामस्स भरिया धनक्कीता च छन्दवासिनी च भोगवासिनी च पटवासिनी च ओदपत्तकिनी च ओभटचुम्बटा च दासी च भरिया च कम्मकारी च भरिया च धजाहटा च मुहुत्तिका चा””ति । पटिग्गणहाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

दण्डठपितचक्कं निद्धितं ।

मातुरक्खिता भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं ब्रूहि — ‘होमि इत्थन्नामस्स भरिया धनक्कीता””ति । पटिग्गणहाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

मातुरक्खिता भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं ब्रूहि — ‘होमि इत्थन्नामस्स भरिया छन्दवासिनी...पे०... भोगवासिनी... पटवासिनी... ओदपत्तकिनी... ओभटचुम्बटा... दासी च भरिया च... कम्मकारी च भरिया च... धजाहटा... मुहुत्तिका””ति । पटिग्गणहाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

निक्खेपपदानि ।

३३१. मातुरक्खिता भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं ब्रूहि — ‘होमि इत्थन्नामस्स भरिया धनक्कीता च छन्दवासिनी चा””ति । पटिग्गणहाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

मातुरक्खिता भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं ब्रूहि — ‘होमि इत्थन्नामस्स भरिया धनक्कीता च भोगवासिनी च...पे०... धनक्कीता च पटवासिनी च...पे०... धनक्कीता च मुहुत्तिका चा””ति । पटिग्गणहाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

खण्डचक्कं ।

३३२. मातुरक्खिता भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं ब्रूहि — ‘होमि इत्थन्नामस्स भरिया छन्दवासिनी च भोगवासिनी च...पे०... छन्दवासिनी च मुहुत्तिका च... छन्दवासिनी च धनक्कीता चा’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

बद्धचक्कं मूलं संखित्तं ।

मातुरक्खिता भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं ब्रूहि — ‘होमि इत्थन्नामस्स भरिया मुहुत्तिका च धनक्कीता च...पे०... मुहुत्तिका च छन्दवासिनी च...पे०... मुहुत्तिका च धजाहटा चा’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

एकमूलकं निट्ठितं ।

दुमूलकादीनिपि एवमेव कातब्बानि ।

इदं दसमूलकं

३३३. मातुरक्खिता भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं ब्रूहि — ‘होमि इत्थन्नामस्स भरिया धनक्कीता च छन्दवासिनी च भोगवासिनी च पटवासिनी च ओदपत्तकिनी च ओभटचुम्बटा च दासी च भरिया च कम्मकारी च भरिया च धजाहटा च मुहुत्तिका चा’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

अपरं मातुरक्खिताचक्कं निट्ठितं ।

पितुरक्खिता भिक्खुं पहिणति...पे०... मातापितुरक्खिता भिक्खुं पहिणति... भातुरक्खिता भिक्खुं पहिणति... भगिनिरक्खिता भिक्खुं पहिणति... जातिरक्खिता भिक्खुं पहिणति... गोत्तरक्खिता भिक्खुं पहिणति... धम्मरक्खिता भिक्खुं पहिणति... सारक्खा भिक्खुं पहिणति... सपरिदण्डा भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं ब्रूहि — ‘होमि इत्थन्नामस्स भरिया धनक्कीता’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

सपरिदण्डा भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं ब्रूहि — ‘होमि इत्थन्नामस्स भरिया छन्दवासिनी...पे०... भोगवासिनी... पटवासिनी... ओदपत्तकिनी... ओभटचुम्बटा... दासी च भरिया च... कम्मकारी च भरिया च... धजाहटा... मुहुत्तिका’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

निक्खेपपदानि ।

३३४. सपरिदण्डा भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं ब्रूहि — ‘होमि इत्थन्नामस्स भरिया धनक्कीता च छन्दवासिनी च...पे०... धनक्कीता च मुहुत्तिका चा’”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

खण्डचक्कं ।

३३५. सपरिदण्डा भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं ब्रूहि — ‘होमि इत्थन्नामस्स भरिया छन्दवासिनी च

भोगवासिनी च...पे०... छन्दवासिनी च मुहुत्तिका च... छन्दवासिनी च धनक्कीता चा””ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

बद्धचक्कं मूलं संखित्तं ।

३३६. सपरिदण्डा भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं ब्रूहि — ‘होमि इत्थन्नामस्स भरिया मुहुत्तिका च धनक्कीता च...पे०... मुहुत्तिका च छन्दवासिनी च...पे०... मुहुत्तिका च धजाहटा चा””ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

एकमूलकं निट्ठितं ।

दुमूलकादीनिपि एवमेव कातब्बानि ।

इदं दसमूलकं

३३७. सपरिदण्डा भिक्खुं पहिणति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं ब्रूहि — ‘होमि इत्थन्नामस्स भरिया धनक्कीता च छन्दवासिनी च भोगवासिनी च पटवासिनी च ओदपत्तकिनी च ओभटचुम्बटा च दासी च भरिया च कम्मकारी च भरिया च धजाहटा च मुहुत्तिका चा””ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

अपरं सपरिदण्डाचक्कं निट्ठितं ।

सब्बं चक्कपेय्यालं निट्ठितं ।

३३८. पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स । पटिग्गण्हाति वीमंसति न पच्चाहरति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । पटिग्गण्हाति न वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । पटिग्गण्हाति न वीमंसति न पच्चाहरति, आपत्ति दुक्कटस्स । न पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । न पटिग्गण्हाति वीमंसति न पच्चाहरति, आपत्ति दुक्कटस्स । न पटिग्गण्हाति न वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति दुक्कटस्स । न पटिग्गण्हाति न वीमंसति न पच्चाहरति, अनापत्ति ।

पुरिसो सम्बहुले भिक्खू आणापेति — “गच्छथ, भन्ते, इत्थन्नामं इत्थिं वीमंसथा”ति । सब्बे पटिग्गण्हन्ति सब्बे वीमंसन्ति सब्बे पच्चाहरन्ति, आपत्ति सब्बेसं सङ्गादिसेसस्स ।

पुरिसो सम्बहुले भिक्खू आणापेति — “गच्छथ, भन्ते, इत्थन्नामं इत्थिं वीमंसथा”ति । सब्बे पटिग्गण्हन्ति सब्बे वीमंसन्ति एकं पच्चाहरापेत्ति, आपत्ति सब्बेसं सङ्गादिसेसस्स ।

पुरिसो सम्बहुले भिक्खू आणापेति — “गच्छथ, भन्ते, इत्थन्नामं इत्थिं वीमंसथा”ति । सब्बे पटिग्गण्हन्ति, एकं वीमंसापेत्त्वा सब्बे पच्चाहरन्ति, आपत्ति सब्बेसं सङ्गादिसेसस्स ।

पुरिसो सम्बहुले भिक्खू आणापेति — “गच्छथ, भन्ते, इत्थन्नामं इत्थिं वीमंसथा”ति । सब्बे पटिग्गण्हन्ति, एकं

वीमंसापेत्वा एकं पच्चाहरापेत्ति, आपत्ति सब्बेसं सङ्गादिसेसस्स ।

पुरिसो भिक्खुं आणापेति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं इत्थिं वीमंसा”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति पच्चाहरति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

पुरिसो भिक्खुं आणापेति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं इत्थिं वीमंसा”ति । पटिग्गण्हाति वीमंसति अन्तेवासिं पच्चाहरापेति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

पुरिसो भिक्खुं आणापेति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं इत्थिं वीमंसा”ति । पटिग्गण्हाति अन्तेवासिं वीमंसापेत्वा अत्तना पच्चाहरति आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

पुरिसो भिक्खुं आणापेति — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं इत्थिं विमंसा”ति । पटिग्गण्हाति अन्तेवासिं वीमंसापेति अन्तेवासी वीमंसित्वा बहिद्धा पच्चाहरति, आपत्ति उभिन्नं थुल्लच्चयस्स ।

३३९. गच्छन्तो सम्पादेति, आगच्छन्तो विसंवादेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

गच्छन्तो विसंवादेति, आगच्छन्तो सम्पादेति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

गच्छन्तो सम्पादेति, आगच्छन्तो सम्पादेति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

गच्छन्तो विसंवादेति, आगच्छन्तो विसंवादेति, अनापत्ति ।

३४०. अनापत्ति सङ्घस्स वा चेतियस्स वा गिलानस्स वा करणीयेन गच्छति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

विनीतवत्थुउद्दानगाथा

सुत्ता मता च निक्खन्ता, अनित्थी इत्थिपण्डका ।

कलहं कत्वान सम्मोदि, सञ्चरित्तञ्च पण्डकेति ॥

विनीतवत्थु

३४१. तेन खो पन समयेन अज्जतरो पुरिसो अज्जतरं भिक्खुं आणापेसि — [आणापेति (स्या० क०)] “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं इत्थिं वीमंसा”ति । सो गन्त्वा मनुस्से पुच्छि — “कहं इत्थन्नामा”ति? “सुत्ता, भन्ते”ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि — “भगवता सिक्खापदं पज्जत्तं, कच्चि नु खो अहं सङ्गादिसेसं आपत्ति आपन्नो”ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्गादिसेसस्स; आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो पुरिसो अज्जतरं भिक्खुं आणापेसि — “गच्छ, भन्ते, इत्थन्नामं इत्थिं वीमंसा”ति । सो गन्त्वा मनुस्से पुच्छि — “कहं इत्थन्नामा”ति? “मता, भन्ते”ति... पे०... “निक्खन्ता, भन्ते”ति... “अनित्थी, भन्ते”ति... “इत्थिपण्डका, भन्ते”ति । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि... पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्गादिसेसस्स; आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरा इत्थी सामिकेन सह भण्डित्वा मातुघरं अगमासि । कुलूपको भिक्खु सम्मोदनीयं अकासि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अलंवचनीया, भिक्खू”ति? “नालंवचनीया, भगवा”ति । “अनापत्ति, भिक्खु, नालंवचनीयाया”ति ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु पण्डके सज्जरित्तं समापज्जि । तस्स कुक्कुच्चं अहोसि...पे०... “अनापत्ति, भिक्खु, सङ्गादिसेसस्स; आपत्ति थुल्लच्चयस्सा”ति ।

सज्जरित्तसिक्खापदं निद्धितं पञ्चमं ।

६. कुटिकारसिक्खापदं

३४२. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन आळवका भिक्खू सज्जाचिकायो कुटियो कारापेत्ति अस्सामिकायो अत्तुद्देसिकायो अप्पमाणिकायो । तायो न निद्धानं गच्छन्ति । ते याचनबहुला विज्जत्तिबहुला विहरन्ति — “पुरिसं देथ, पुरिसत्थकरं देथ, गोणं देथ, सकटं देथ, वासिं देथ, परसुं देथ, कुठारिं देथ, कुदालं देथ, निखादनं देथ, वल्लिं देथ, वेळुं देथ, मुज्जं देथ, पब्बजं देथ, तिणं देथ, मत्तिकं देथा”ति । मनुस्सा उपद्दुता याचनाय उपद्दुता विज्जत्तिया भिक्खू दिस्वा उब्बिज्जन्तिपि उत्तसन्तिपि पलायन्तिपि अज्जेनपि गच्छन्ति अज्जेनपि मुखं करोन्ति द्वारम्पि थकेन्ति, गाविम्पि दिस्वा पलायन्ति भिक्खूति मज्जमाना ।

अथ खो आयस्मा महाकस्सपो राजगहे वस्संवुट्ठो येन आळवी तेन पक्कामि । अनुपुब्बेन येन आळवी तदवसरि । तत्र सुदं आयस्मा महाकस्सपो आळवियं विहरति अग्गाळवे चेत्तिये । अथ खो आयस्मा महाकस्सपो पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय आळविं पिण्डाय पाविसि । मनुस्सा आयस्मन्तं महाकस्सपं पस्सित्वा उब्बिज्जन्तिपि उत्तसन्तिपि पलायन्तिपि अज्जेनपि गच्छन्ति अज्जेनपि मुखं करोन्ति द्वारम्पि थकेन्ति । अथ खो आयस्मा महाकस्सपो आळवियं पिण्डाय चरित्वा पच्छाभत्तं पिण्डपातप्पटिक्कन्तो भिक्खू आमन्तेसि — “पुब्बायं, आवुसो, आळवी सुभिक्खा अहोसि सुलभपिण्डा सुकरा उज्जेन पग्गहेन यापेतुं; एतरहि पनायं आळवी दुब्भिक्खा दुल्लभपिण्डा, न सुकरा उज्जेन पग्गहेन यापेतुं । को नु खो, आवुसो, हेतु को पच्चयो, येनायं आळवी दुब्भिक्खा दुल्लभपिण्डा, न सुकरा उज्जेन पग्गहेन यापेतुं”न्ति? अथ खो ते भिक्खू आयस्मतो महाकस्सपस्स एतमत्थं आरोचेसुं ।

३४३. अथ खो भगवा राजगहे यथाभिरन्तं विहरित्वा येन आळवी तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन आळवी तदवसरि । तत्र सुदं भगवा आळवियं विहरति अग्गाळवे चेत्तिये । अथ खो आयस्मा महाकस्सपो येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा महाकस्सपो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आळवके भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, सज्जाचिकायो कुटियो कारापेथ अस्सामिकायो अत्तुद्देसिकायो अप्पमाणिकायो । तायो न निद्धानं गच्छन्ति । ते तुम्हे याचनबहुला विज्जत्तिबहुला विहरथ — “पुरिसं देथ पुरिसत्थकरं देथ...पे०... तिणं देथ मत्तिकं देथा”ति । मनुस्सा उपद्दुता याचनाय उपद्दुता विज्जत्तिया भिक्खू दिस्वा उब्बिज्जन्तिपि उत्तसन्तिपि पलायन्तिपि अज्जेनपि गच्छन्ति अज्जेनपि मुखं करोन्ति द्वारम्पि थकेन्ति, गाविम्पि दिस्वा पलायन्ति भिक्खूति मज्जमाना”ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगारहि बुद्धो भगवा...पे०... “कथञ्चि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, संयाचिकायो कुटियो कारापेस्सथ अस्सामिकायो अत्तुद्देसिकायो अप्पमाणिकायो! तायो न निद्धानं गच्छन्ति । ते तुम्हे याचनबहुला विज्जत्तिबहुला विहरिस्सथ

— ‘पुरिसं देथ पुरिसत्थकरं देथ...पे०... तिणं देथ मत्तिकं देथा’ति! नेतं मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०...’
विगरहित्वा धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

३४४. “भूतपुब्बं, भिक्खवे, द्वे भातरो इसयो गङ्गं नदिं उपनिस्साय विहरिंसु। अथ खो, भिक्खवे, मणिकण्ठो नागराजा गङ्गं नदिं उत्तरित्वा येन कनिट्ठो इसि तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा कनिट्ठं इसिं सत्तक्खत्तुं भोगेहि परिकिखपित्वा उपरिमुद्धनि महन्तं फणं करित्वा अट्ठासि। अथ खो, भिक्खवे, कनिट्ठो इसि तस्स नागस्स भया किसो अहोसि लूखो दुब्बण्णो उप्पण्डुप्पण्डुकजातो धमनिसन्थतगतो। अदस खो, भिक्खवे, जेट्ठो इसि कनिट्ठं इसिं किसं लूखं दुब्बण्णं उप्पण्डुप्पण्डुकजातं धमनिसन्थतगतं। दिस्वान कनिट्ठं इसिं एतदवोच — “किस्स त्वं, भो, किसो लूखो दुब्बण्णो उप्पण्डुप्पण्डुकजातो धमनिसन्थतगतो”ति? “इध, भो, मणिकण्ठो नागराजा गङ्गं नदिं उत्तरित्वा येनाहं तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा मं सत्तक्खत्तुं भोगेहि परिकिखपित्वा उपरिमुद्धनि महन्तं फणं करित्वा अट्ठासि। तस्साहं, भो, नागस्स भया [भयाम्हि (सी०)] किसो लूखो दुब्बण्णो उप्पण्डुप्पण्डुकजातो धमनिसन्थतगतो”ति। “इच्छसि पन त्वं, भो, तस्स नागस्स अनागमन”न्ति? “इच्छामहं, भो, तस्स नागस्स अनागमन”न्ति। “अपि पन त्वं, भो, तस्स नागस्स किञ्चि पस्ससी”ति? “पस्सामहं, भो, मणिमस्स [मणिस्स (सी० क०)] कण्ठे पिलन्धन”न्ति। “तेन हि त्वं, भो, तं नागं मणिं याच — ‘मणिं मे, भो, देहि; मणिना मे अत्थो’”ति।

अथ खो, भिक्खवे, मणिकण्ठो नागराजा गङ्गं नदिं उत्तरित्वा येन कनिट्ठो इसि तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा एकमन्तं अट्ठासि। एकमन्तं ठितं खो, भिक्खवे, मणिकण्ठं नागराजानं कनिट्ठो इसि एतदवोच — “मणिं मे, भो, देहि; मणिना मे अत्थो”ति। अथ खो, भिक्खवे, मणिकण्ठो नागराजा — ‘भिक्खु मणिं याचति, भिक्खुस्स मणिना अत्थो’ति खिप्पज्जेव अगमासि। दुतियमि खो, भिक्खवे, मणिकण्ठो नागराजा गङ्गं नदिं उत्तरित्वा येन कनिट्ठो इसि तेनुपसङ्गमि। अदस खो, भिक्खवे, कनिट्ठो इसि मणिकण्ठं नागराजानं दूरतोव आगच्छन्तं। दिस्वान मणिकण्ठं नागराजानं एतदवोच — “मणिं मे, भो, देहि; मणिना मे अत्थो”ति। अथ खो, भिक्खवे, मणिकण्ठो नागराजा — “भिक्खु मणिं याचति, भिक्खुस्स मणिना अत्थो”ति ततोव पटिनिवत्ति। ततियमि खो, भिक्खवे, मणिकण्ठो नागराजा गङ्गं नदिं उत्तरति। अदस खो, भिक्खवे, कनिट्ठो इसि मणिकण्ठं नागराजानं गङ्गं नदिं उत्तरन्तं। दिस्वान मणिकण्ठं नागराजानं एतदवोच — “मणिं मे, भो, देहि; मणिना मे अत्थो”ति। अथ खो, भिक्खवे, मणिकण्ठो नागराजा कनिट्ठं इसिं गाथाहि अज्झभासि —

[जा० १.३.७ मणिकण्ठजातकेपि] “ममन्नपानं विपुलं उळारं,
उप्पज्जतीमस्स मणिस्स हेतु।
तं ते न दस्सं अतियाचकोसि।
न चापि ते अस्सममागमिस्सं॥

[जा० १.३.८ मणिकण्ठजातकेपि] “सुसू यथा सक्खरधोतपाणी।
तासेसि मं सेलमायाचमानो।
तं ते न दस्सं अतियाचकोसि।
न चापि ते अस्सममागमिस्सं”न्ति॥

अथ खो, भिक्खवे, मणिकण्ठो नागराजा — “भिक्खु मणिं याचति, भिक्खुस्स मणिना अत्थो”ति पक्कामि। तथा पक्कन्तोव [तदापक्कन्तोव (क०)] अहोसि, न पुन पच्चागज्झि। अथ खो, भिक्खवे, कनिट्ठो इसि तस्स नागस्स

दस्सनीयस्स अदस्सनेन भिय्योसोमत्ताय किसो अहोसि लूखो दुब्बण्णो, उप्पण्डुप्पण्डुकजातो धमनिसन्थतगतो ।
अदस खो, भिक्खवे, जेट्ठो इसि कनिट्ठं इसिं भिय्योसोमत्ताय किसं लूखं दुब्बण्णं उप्पण्डुप्पण्डुकजातं धमनिसन्थतगतं ।
दिस्वान कनिट्ठं इसिं एतदवोच — “किस्स त्वं, भो, भिय्योसोमत्ताय किसो लूखो दुब्बण्णो उप्पण्डुप्पण्डुकजातो
धमनिसन्थतगतो”ति? “तस्साहं, भो, नागस्स दस्सनीयस्स अदस्सनेन भिय्योसोमत्ताय किसो लूखो दुब्बण्णो
उप्पण्डुप्पण्डुकजातो धमनिसन्थतगतो”ति । अथ खो, भिक्खवे, जेट्ठो इसि कनिट्ठं इसिं गाथाय अज्झभासि —

[जा० १.३.९ मणिकण्ठजातकेपि] “न तं याचे यस्स पियं जिगीसे,
विदेस्सो [देस्सो (सी०), देस्सो च (स्या०)] होति अतियाचनाय ।
नागो मणिं याचितो ब्राह्मणेन ।
अदस्सनज्जेव तदज्झगमा”ति ॥

तेसज्हि नाम, भिक्खवे, तिरच्छानगतानं पाणानं अमनापा भविस्सति याचना अमनापा विज्जति । किमङ्गं [किमङ्ग
(सी०)] पन मनुस्सभूतानं!

३४५. “भूतपुब्बं, भिक्खवे, अज्जतरो भिक्खु हिमवन्तपस्से विहरति अज्जतरस्मिं वनसण्डे । तस्स खो, भिक्खवे,
वनसण्डस्स अविदूरे महन्तं निन्नं पल्ललं । अथ खो,

वासाय उपगच्छति । अथ खो, भिक्खवे, सो भिक्खु तस्स सकुणसङ्घस्स सद्देन उब्बाळ्हो येनाहं तेनुपसङ्गमि;
उपसङ्गमित्वा मं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो अहं, भिक्खवे, तं भिक्खुं एतदवोच — ‘कच्चि,
भिक्खु, खमनीयं कच्चि यापनीयं कच्चिसि अप्पकिलमथेन अद्धानं आगतो? कुतो च त्वं, भिक्खु, आगच्छसी’ति?
‘खमनीयं, भगवा, यापनीयं, भगवा । अप्पकिलमथेन चाहं, भन्ते, अद्धानं आगतो । अत्थि, भन्ते, हिमवन्तपस्से
महावनसण्डो । तस्स खो पन, भन्ते, वनसण्डस्स अविदूरे महन्तं निन्नं पल्ललं । अथ खो, भन्ते, महासकुणसङ्घो तस्मिं
पल्लले दिवसं गोचरं चरित्वा सायं तं वनसण्डं वासाय उपगच्छति । ततो अहं, भगवा, आगच्छामि — तस्स सकुणसङ्घस्स
सद्देन उब्बाळ्हो’ति । ‘इच्छसि पन त्वं, भिक्खु, तस्स सकुणसङ्घस्स अनागमनं’ति? ‘इच्छामहं, भगवा, तस्स सकुणसङ्घस्स
अनागमनं’ति । ‘तेन हि त्वं, भिक्खु, तत्थ गन्त्वा तं वनसण्डं अज्झोगाहेत्वा रत्तिया पठमं यामं तिक्खत्तुं सद्दमनुस्सावेहि —
सुणन्तु मे, भोन्तो सकुणा, यावतिका इमस्मिं वनसण्डे वासं उपगता, पत्तेन मे अत्थो । एकेकं मे, भोन्तो, पत्तं ददन्तू’ति ।
रत्तिया मज्झिमं यामं... रत्तिया पच्छिमं यामं तिक्खत्तुं सद्दमनुस्सावेहि — ‘सुणन्तु मे, भोन्तो सकुणा, यावतिका इमस्मिं
वनसण्डे वासं उपगता, पत्तेन मे अत्थो । एकेकं मे, भोन्तो, पत्तं ददन्तू’ति ।

“अथ खो, भिक्खवे, सो भिक्खु तत्थ गन्त्वा तं वनसण्डं अज्झोगाहेत्वा रत्तिया पठमं यामं तिक्खत्तुं सद्दमनुस्सावेसि
— ‘सुणन्तु मे, भोन्तो सकुणा, यावतिका इमस्मिं वनसण्डे वासं उपगता, पत्तेन मे अत्थो । एकेकं मे, भोन्तो, पत्तं
ददन्तू’ति । रत्तिया मज्झिमं यामं... रत्तिया पच्छिमं यामं तिक्खत्तुं सद्दमनुस्सावेसि — ‘सुणन्तु मे, भोन्तो सकुणा, यावतिका
इमस्मिं वनसण्डे वासं उपगता, पत्तेन मे अत्थो । एकेकं मे, भोन्तो, पत्तं ददन्तू’ति । अथ खो, भिक्खवे, सो सकुणसङ्घो —
‘भिक्खु पत्तं याचिति भिक्खुस्स पत्तेन अत्थो’ति तम्हा वनसण्डा पक्कामि । तथा पक्कन्तोव अहोसि न पुन पच्चागज्झि ।
तेसज्हि नाम, भिक्खवे, तिरच्छानगतानं पाणानं अमनापा भविस्सति याचना अमनापा विज्जति । किमङ्गं पन
मनुस्सभूतानं”!

३४६. “भूतपुब्बं, भिक्खवे, रट्टपालस्स कुलपुत्तस्स पिता रट्टपालं कुलपुत्तं गाथाय अज्झभासि —

‘अपाहं ते न जानामि, रट्टपाल बहू जना ।

[जा० १.७.५४] ते मं सङ्गम्म याचन्ति, कस्मा मं त्वं न याचसी’ति ॥

[जा० १.७.५५] ‘याचको अप्पियो होति, याचं अददमप्पियो ।

तस्माहं तं न याचामि, मा मे विदेस्सना अहू’ति ॥

“सो हि नाम, भिक्खवे, रट्टपालो कुलपुत्तो सकं पितरं एवं वक्खति । किमङ्गं पन जनो जनं!

३४७. “गिहीनं, भिक्खवे, दुस्संहरानि भोगानि सम्भतानिपि दुरक्खियानि । तत्थ नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, एवं दुस्संहरेसु भोगेसु सम्भतेसुपि दुरक्खियेसु याचनबहुला विज्जत्तिबहुला विहरिस्सथ — ‘पुरिसं देथ, पुरिसत्थकरं देथ, गोणं देथ, सकटं देथ, वासिं देथ, परसुं देथ, कुठारिं देथ, कुदालं देथ, निखादनं देथ, वल्लिं देथ, वेळुं देथ, मुज्जं देथ, पब्बजं देथ, तिणं देथ, मत्तिकं देथा’ति! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३४८. “सज्जाचिकाय पन भिक्खुना कुटिं कारयमानेन अस्सामिकं अत्तुद्देसं पमाणिका कारेतब्बा । तत्रिदं पमाणं — दीघसो द्वादस विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं सत्तन्तरा । भिक्खू अभिनेतब्बा वत्थुदेसनाय । तेहि भिक्खूहि वत्थु देसेतब्बं — अनारम्भं [अनारम्भं (क०)] सपरिक्कमनं । सारम्भे [सारम्भे (क०)] चे भिक्खू वत्थुस्मिं अपरिक्कमने सज्जाचिकाय कुटिं कारेय्य, भिक्खू वा अनभिनेय्य वत्थुदेसनाय, पमाणं वा अतिक्कामेय्य, सङ्गादिसेसो’ति ।

३४९. सज्जाचिका नाम सयं याचित्वा पुरिसम्पि पुरिसत्थकरम्पि गोणम्पि सकटम्पि वासिम्पि परसुम्पि कुठारिम्पि कुदालम्पि निखादनम्पि वल्लिम्पि वेळुम्पि मुज्जम्पि पब्बजम्पि तिणम्पि मत्तिकम्पि ।

कुटि नाम उल्लित्ता वा होति अवलित्ता वा उल्लित्तावलित्ता वा ।

कारयमानेनाति करोन्तो वा कारापेन्तो वा ।

अस्सामिकन्ति न अज्जो कोचि सामिको होति, इत्थी वा पुरिसो वा गहट्ठो वा पब्बजितो वा ।

अत्तुद्देसन्ति अत्तनो अत्थाय ।

पमाणिका कारेतब्बा । तत्रिदं पमाणं — दीघसो द्वादस विदत्थियो, सुगतविदत्थियाति बाहिरिमेन मानेन ।

तिरियं सत्तन्तराति अब्भन्तरिमेन मानेन ।

भिक्खू अभिनेतब्बा वत्थुदेसनायाति तेन कुटिकारकेन भिक्खुना कुटिवत्थुं सोधेत्वा सङ्गं उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुड्ढानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — “अहं,

भन्ते, सज्जाचिकाय कुटिं कत्तुकामो अस्सामिकं अत्तुद्देसं । सोहं, भन्ते, सङ्गं कुटिवत्थुओलोकनं याचामी”ति ।
दुतियम्पि याचितब्बा । ततियम्पि याचितब्बा । सचे सब्बो सङ्गो उस्सहति कुटिवत्थुं ओलोकेतुं, सब्बेन सङ्गेन ओलोकेतब्बं ।
नो चे सब्बो सङ्गो उस्सहति कुटिवत्थुं ओलोकेतुं, ये तत्थ होन्ति भिक्खू ब्यत्ता पटिबला सारम्भं अनारम्भं सपरिक्कमनं
अपरिक्कमनं जानितुं ते याचित्वा सम्मन्नितब्बा । एवञ्च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बा । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो
जापेतब्बो —

३५०. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सज्जाचिकाय कुटिं कत्तुकामो अस्सामिकं अत्तुद्देसं । सो
सङ्गं कुटिवत्थुओलोकनं याचति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इत्थन्नामञ्च इत्थन्नामञ्च भिक्खू सम्मन्नेय्य
इत्थन्नामस्स भिक्खुनो कुटिवत्थुं ओलोकेतुं । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सज्जाचिकाय कुटिं कत्तुकामो अस्सामिकं अत्तुद्देसं । सो सङ्गं
कुटिवत्थुओलोकनं याचति । सङ्गो इत्थन्नामञ्च इत्थन्नामञ्च भिक्खू सम्मन्नति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो कुटिवत्थुं
ओलोकेतुं । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स च इत्थन्नामस्स च भिक्खू नं सम्मुति [सम्मति (स्या०)] इत्थन्नामस्स
भिक्खुनो कुटिवत्थुं ओलोकेतुं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मता सङ्गेन इत्थन्नामो च इत्थन्नामो च भिक्खू इत्थन्नामस्स भिक्खुनो कुटिवत्थुं ओलोकेतुं । खमति सङ्गस्स,
तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

३५१. तेहि सम्मतेहि भिक्खूहि तत्थ गन्त्वा कुटिवत्थु ओलोकेतब्बं, सारम्भं अनारम्भं सपरिक्कमनं अपरिक्कमनं
जानितब्बं । सचे सारम्भं होति अपरिक्कमनं, ‘मा इध करी’ति वत्तब्बो । सचे अनारम्भं होति सपरिक्कमनं, सङ्गस्स
आरोचेतब्बं — ‘अनारम्भं सपरिक्कमनं’न्ति । तेन कुटिकारकेन भिक्खुना सङ्गं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा
वुट्ठानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पगगहेत्वा एवमस्स वचनीयो — “अहं, भन्ते, सज्जाचिकाय
कुटिं कत्तुकामो अस्सामिकं अत्तुद्देसं । सोहं, भन्ते, सङ्गं कुटिवत्थुदेसनं याचामी”ति । दुतियम्पि याचितब्बा । ततियम्पि
याचितब्बा । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

३५२. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सज्जाचिकाय कुटिं कत्तुकामो अस्सामिकं अत्तुद्देसं । सो
सङ्गं कुटिवत्थुदेसनं याचति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो कुटिवत्थुं देसेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सज्जाचिकाय कुटिं कत्तुकामो अस्सामिकं अत्तुद्देसं । सो सङ्गं
कुटिवत्थुदेसनं याचति । सङ्गो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो कुटिवत्थुं देसेति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो
कुटिवत्थुस्स देसना, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“देसितं सङ्गेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो कुटिवत्थु । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

३५३. सारम्भं नाम किपिल्लिकानं वा आसयो होति, उपचिकानं वा आसयो होति, उन्दुरानं वा आसयो होति,
अहीनं वा आसयो होति, विच्छिकानं वा आसयो होति, सतपदीनं वा आसयो होति, हत्थीनं वा आसयो होति, अस्सानं वा
आसयो होति, सीहानं वा आसयो होति, ब्यग्घानं वा आसयो होति, दीपीनं वा आसयो होति, अच्छानं वा आसयो होति,

तरच्छानं वा आसयो होति, येसं केसञ्चि तिरच्छानगतानं पाणानं आसयो होति, पुब्बण्णनिस्सितं वा होति, अपरण्णनिस्सितं वा होति, अब्भाघातनिस्सितं वा होति, आघातननिस्सितं वा होति, सुसाननिस्सितं वा होति, उय्याननिस्सितं वा होति, राजवत्थुनिस्सितं वा होति, हत्थिसालानिस्सितं वा होति, अस्ससालानिस्सितं वा होति, बन्धनागारनिस्सितं वा होति, पानागारनिस्सितं वा होति, सूननिस्सितं वा होति, रच्छानिस्सितं वा होति, चच्चरनिस्सितं वा होति, सभानिस्सितं वा होति, संसरणनिस्सितं वा [सञ्चरणनिस्सितं वा (क०)] होति । एतं सारम्भं नाम ।

अपरिक्कमनं नाम न सक्का होति यथायुत्तेन सकटेन अनुपरिगन्तुं समन्ता निस्सेणिया अनुपरिगन्तुं । एतं अपरिक्कमनं नाम ।

अनारम्भं नाम न किपिल्लिकानं वा आसयो होति, न उपचिकानं वा आसयो होति, न उन्दुरानं वा आसयो होति, न अहीनं वा आसयो होति, न विच्छिकानं वा आसयो होति, न सतपदीनं वा आसयो होति...पे०... न संसरणनिस्सितं वा होति । एतं अनारम्भं नाम ।

सपरिक्कमनं नाम सक्का होति यथायुत्तेन सकटेन अनुपरिगन्तुं, समन्ता निस्सेणिया अनुपरिगन्तुं । एतं सपरिक्कमनं नाम ।

सञ्जाचिका नाम सयं याचित्वा पुरिसम्पि पुरिसत्थकरम्पि...पे०... मत्तिकम्पि ।

कुटि नाम उल्लित्ता वा होति वा अवलित्ता वा उल्लित्तावलित्ता वा ।

कारेय्याति करोति वा कारापेति वा ।

भिक्षू वा अनभिनेय्य, वत्थुदेसनाय पमाणं वा अतिक्कामेय्याति जत्तिदुतियेन कम्मेन कुटिवत्थुं न देसापेत्वा, आयामतो वा वित्थारतो वा अन्तमसो केसग्गमत्तम्पि अतिक्कामेत्वा करोति वा कारापेति वा, पयोगे पयोगे दुक्कटं । एकं पिण्डं अनागते आपत्ति थुल्लच्चयस्स । तस्मिं पिण्डे आगते आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

सङ्घादिसेसोति...पे०... तेनपि वुच्चति सङ्घादिसेसोति ।

३५४. भिक्षु कुटिं करोति अदेसितवत्थुकं सारम्भं अपरिक्कमनं, आपत्ति सङ्घादिसेसेन द्विन्नं दुक्कटानं । भिक्षु कुटिं करोति अदेसितवत्थुकं सारम्भं सपरिक्कमनं, आपत्ति सङ्घादिसेसेन दुक्कटस्स । भिक्षु कुटिं करोति अदेसितवत्थुकं अनारम्भं अपरिक्कमनं, आपत्ति सङ्घादिसेसेन दुक्कटस्स । भिक्षु कुटिं करोति अदेसितवत्थुकं अनारम्भं सपरिक्कमनं, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

३५५. भिक्षु कुटिं करोति देसितवत्थुकं सारम्भं अपरिक्कमनं, आपत्ति द्विन्नं दुक्कटानं । भिक्षु कुटिं करोति देसितवत्थुकं सारम्भं सपरिक्कमनं, आपत्ति दुक्कटस्स । भिक्षु कुटिं करोति देसितवत्थुकं अनारम्भं अपरिक्कमनं, आपत्ति दुक्कटस्स । भिक्षु कुटिं करोति देसितवत्थुकं अनारम्भं सपरिक्कमनं, अनपत्ति ।

भिक्षु कुटिं करोति पमाणातिक्कन्तं सारम्भं अपरिक्कमनं, आपत्ति सङ्घादिसेसेन द्विन्नं दुक्कटानं । भिक्षु कुटिं

ददेय्य भिन्दित्वा वा पुन कारेय्य, आपत्तिं द्विन्नं दुक्कटानं...पे०... सारम्भं सपरिक्कमनं, आपत्तिं दुक्कटस्स...पे०... अनारम्भं अपरिक्कमनं, आपत्तिं दुक्कटस्स...पे०... अनारम्भं सपरिक्कमनं, अनापत्तिं ।

भिक्षु समादिसित्वा पक्कमति — “कुटिं मे करोथा”ति । तस्स कुटिं करोन्ति अदेसितवत्थुकं पमाणातिक्कन्तं सारम्भं अपरिक्कमनं । सो चे विप्पकते आगच्छति, तेन भिक्षुना सा कुटि अज्जस्स वा दातब्बा भिन्दित्वा वा पुन कातब्बा । नो चे अज्जस्स वा ददेय्य भिन्दित्वा वा पुन कारेय्य, आपत्तिं द्विन्नं सङ्घादिसेसेन द्विन्नं दुक्कटानं...पे०... सारम्भं सपरिक्कमनं, आपत्तिं द्विन्नं सङ्घादिसेसेन दुक्कटस्स...पे०... अनारम्भं अपरिक्कमनं, आपत्तिं द्विन्नं सङ्घादिसेसेन दुक्कटस्स...पे०... अनारम्भं सपरिक्कमनं, आपत्तिं द्विन्नं सङ्घादिसेसानं ।

भिक्षु समादिसित्वा पक्कमति — “कुटिं मे करोथा”ति । तस्स कुटिं करोन्ति देसितवत्थुकं पमाणिकं सारम्भं अपरिक्कमनं । सो चे विप्पकते आगच्छति, तेन भिक्षुना सा कुटि अज्जस्स वा दातब्बा भिन्दित्वा वा पुन कातब्बा । नो चे अज्जस्स वा ददेय्य भिन्दित्वा वा पुन कारेय्य, आपत्तिं द्विन्नं दुक्कटानं...पे०... सारम्भं सपरिक्कमनं, आपत्तिं दुक्कटस्स...पे०... अनारम्भं अपरिक्कमनं, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

भिक्षु समादिसित्वा पक्कमति — “कुटिं मे करोथा”ति । तस्स कुटिं करोन्ति देसितवत्थुकं पमाणिकं अनारम्भं सपरिक्कमनं, अनापत्तिं ।

३६३. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्तिं सङ्घादिसेसस्स ।

अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति [परियोसावापेति (क०)], आपत्तिं सङ्घादिसेसस्स ।

परेहि विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्तिं सङ्घादिसेसस्स ।

परेहि विप्पकतं परेहि परियोसापेति [परियोसावापेति (क०)], आपत्तिं सङ्घादिसेसस्स ।

३६४. अनापत्तिं लेणे गुहाय तिणकुटिकाय अज्जस्सत्थाय वासागारं ठपेत्वा सब्बत्थ, अनापत्तिं उम्मत्तकस्स आदिकम्मिकस्साति ।

कुटिकारसिक्खापदं निट्ठितं छट्ठं ।

७. विहारकारसिक्खापदं

३६५. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे । तेन खो पन समयेन आयस्मतो छन्नस्स उपट्ठाको गहपति आयस्मन्तं छन्नं एतदवोच — “विहारवत्थुं, भन्ते, जानाहि अय्यस्स विहारं कारापेस्सामी”ति । अथ खो आयस्मा छन्नो विहारवत्थुं सोधेन्तो अज्जतरं चेतियरुक्खं छेदापेसि गामपूजितं निगमपूजितं नगरपूजितं जनपदपूजितं रट्ठपूजितं । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम समणा सक्कपुत्तिया चेतियरुक्खं छेदापेस्सन्ति गामपूजितं निगमपूजितं नगरपूजितं जनपदपूजितं रट्ठपूजितं! एकिन्द्रियं समणा सक्कपुत्तिया जीवं विहेठेन्ती” [विहेठेस्सन्ति (कत्थचि)] ति । अस्सोसुं खो भिक्षू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति

खिद्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम आयस्मा छन्नो चेतियरुक्खं छेदापेस्सति गामपूजितं...पे०... रट्ठपूजितं”न्ति! अथ खो ते भिक्खू आयस्मन्तं छन्नं अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर त्वं, छन्न, चेतियरुक्खं छेदापेसि गामपूजितं...पे०... रट्ठपूजितं”न्ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... “कथञ्चि नाम त्वं, मोघपुरिस, चेतियरुक्खं छेदापेस्ससि गामपूजितं निगमपूजितं नगरपूजितं जनपदपूजितं रट्ठपूजितं! जीवसज्जिनो हि, मोघपुरिस, मनुस्सा रुक्खस्मिं । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३६६. “महल्लकं पन भिक्खुना विहारं कारयमानेन सस्सामिकं अत्तुद्देसं भिक्खू अभिनेतब्बा वत्थुदेसनाय । तेहि भिक्खूहि वत्थु देसेतब्बं अनारम्भं सपरिक्कमनं । सारम्भे चे भिक्खु वत्थुस्मिं अपरिक्कमने महल्लकं विहारं कारेय्य भिक्खू वा अनभिनेय्य वत्थुदेसनाय, सङ्गादिसेसो”ति ।

३६७. महल्लको नाम विहारो सस्सामिको वुच्चति ।

विहारो नाम उल्लित्तो वा होति अवलित्तो वा उल्लित्तावलित्तो वा ।

कारयमानेनाति करोन्तो वा कारापेन्तो वा ।

सस्सामिकन्ति अज्जो कोचि सामिको होति इत्थी वा पुरिसो वा गहट्ठो वा पब्बजितो वा ।

अत्तुद्देसन्ति अत्तनो अत्थाय ।

भिक्खू अभिनेतब्बा वत्थुदेसनायाति तेन विहारकारकेन भिक्खुना विहारवत्थुं सोधेत्वा सङ्गं उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुड्ढानं भिक्खूनां पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो — “अहं, भन्ते, महल्लकं विहारं कत्तुकामो सस्सामिकं अत्तुद्देसं । सोहं, भन्ते, सङ्गं विहारवत्थुओलोकनं याचामी”ति । द्दुतियम्पि याचितब्बा । ततियम्पि याचितब्बा । सचे सब्बो सङ्गो उस्सहति विहारवत्थुं ओलोकेतुं सब्बेन सङ्गेन ओलोकेतब्बं । नो चे सब्बो सङ्गो उस्सहति विहारवत्थुं ओलोकेतुं, ये तत्थ होन्ति भिक्खू ब्यत्ता पटिबला सारम्भं अनारम्भं सपरिक्कमनं अपरिक्कमनं जानितुं ते याचित्वा सम्मन्नितब्बा । एवञ्च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बा । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

३६८. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु महल्लकं विहारं कत्तुकामो सस्सामिकं अत्तुद्देसं । सो सङ्गं विहारवत्थुओलोकनं याचति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इत्थन्नामज्ज इत्थन्नामज्ज भिक्खु सम्मन्नेय्य इत्थन्नामस्स भिक्खुनो विहारवत्थुं ओलोकेतुं । एसा जति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु महल्लकं विहारं कत्तुकामो सस्सामिकं अत्तुद्देसं । सो सङ्गं विहारवत्थुओलोकनं याचति । सङ्गो इत्थन्नामज्ज इत्थन्नामज्ज भिक्खू सम्मन्नति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो विहारवत्थुं ओलोकेतुं । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स च इत्थन्नामस्स च भिक्खूनां सम्मुति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो विहारवत्थुं ओलोकेतुं, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मता सङ्गेन इत्थन्नामो च इत्थन्नामो च भिक्खू इत्थन्नामस्स भिक्खुनो विहारवत्थुं ओलोकेतुं। खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति।

३६९. तेहि सम्मतेहि भिक्खूहि तत्थ गन्त्वा विहारवत्थु ओलोकेतब्बं; सारम्भं अनारम्भं सपरिक्कमनं अपरिक्कमनं जानितब्बं। सचे सारम्भं होति अपरिक्कमनं, ‘मायिध करी’ति वत्तब्बो। सचे अनारम्भं होति सपरिक्कमनं, सङ्गस्स आरोचेतब्बं — ‘अनारम्भं सपरिक्कमनं’न्ति। तेन विहारकारकेन भिक्खुना सङ्गं उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुट्ठानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पगगहेत्वा एवमस्स वचनीयो — “अहं, भन्ते, महल्लकं विहारं कत्तुकामो सस्सामिकं अत्तुद्देसं। सोहं, भन्ते, सङ्गं विहारवत्थुदेसनं याचामी”ति। दुतियम्पि याचितब्बा। ततियम्पि याचितब्बा। ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो आपेतब्बो —

३७०. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। अयं इत्थन्नामो भिक्खु महल्लकं विहारं कत्तुकामो सस्सामिकं अत्तुद्देसं। सो सङ्गं विहारवत्थुदेसनं याचति। यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो विहारवत्थुं देसेय्य। एसा जत्ति।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। अयं इत्थन्नामो भिक्खु महल्लकं विहारं कत्तुकामो सस्सामिकं अत्तुद्देसं। सो सङ्गं विहारवत्थुदेसनं याचति। सङ्गो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो विहारवत्थुं देसेति। यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो विहारवत्थुस्स देसना, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

“देसितं सङ्गेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो विहारवत्थुं। खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति।

३७१. सारम्भं नाम किपिल्लिकानं वा आसयो होति, उपचिकानं वा आसयो होति, उन्दूरानं वा...पे०... अहीनं वा विच्छिकानं वा सतपदीनं वा हत्थीनं वा अस्सानं वा सीहानं वा ब्यग्धानं वा दीपीनं वा अच्छानं वा तरच्छानं वा आसयो होति, येसं केसज्जि तिरच्छानगतानं पाणानं आसयो होति, पुब्बण्णनिस्सितं वा होति, अपरण्णनिस्सितं वा होति, अब्भाघातनिस्सितं वा होति, आघातननिस्सितं वा होति, सुसाननिस्सितं वा होति, उय्याननिस्सितं वा होति, राजवत्थुनिस्सितं वा होति, हत्थिसालानिस्सितं वा होति, अस्ससालानिस्सितं वा होति, बन्धनागारनिस्सितं वा होति, पानागारनिस्सितं वा होति, सूनिनिस्सितं वा होति, रच्छानिस्सितं वा होति, चच्चरनिस्सितं वा होति, सभानिस्सितं वा होति, संसरणनिस्सितं वा होति। एतं सारम्भं नाम।

अपरिक्कमनं नाम न सक्का होति यथायुत्तेन सकटेन अनुपरिगन्तुं, समन्ता निस्सेणिया अनुपरिगन्तुं। एतं अपरिक्कमनं नाम।

अनारम्भं नाम न किपिल्लिकानं वा आसयो होति...पे०... न संसरणनिस्सितं वा होति। एतं अनारम्भं नाम।

सपरिक्कमनं नाम सक्का होति यथायुत्तेन सकटेन अनुपरिगन्तुं, समन्ता निस्सेणिया अनुपरिगन्तुं। एतं सपरिक्कमनं नाम।

महल्लको नाम विहारो सस्सामिको वुच्चति।

विहारो नाम उल्लित्तो वा होति अवलित्तो वा उल्लित्तावलित्तो वा।

कारेय्याति करोति वा कारापेति वा ।

भिक्षू वा अनभिनेय्य वत्थुदेसनायाति जत्तिदुतियेन कम्मेन विहारवत्थुं न देसापेत्वा करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । एकं पिण्डं अनागते, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । तस्मिं पिण्डे आगते, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

सङ्घादिसेसोति...पे०... तेनपि वुच्चति — ‘सङ्घादिसेसो’ति ।

३७२. भिक्षु विहारं करोति अदेसितवत्थुकं सारम्भं अपरिक्कमनं, आपत्ति सङ्घादिसेसेन द्विन्नं दुक्कटानं । भिक्षु विहारं करोति अदेसितवत्थुकं सारम्भं सपरिक्कमनं, आपत्ति सङ्घादिसेसेन दुक्कटस्स । भिक्षु विहारं करोति अदेसितवत्थुकं अनारम्भं अपरिक्कमनं, आपत्ति सङ्घादिसेसेन दुक्कटस्स । भिक्षु विहारं करोति अदेसितवत्थुकं अनारम्भं सपरिक्कमनं, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

भिक्षु विहारं करोति देसितवत्थुकं सारम्भं अपरिक्कमनं, आपत्ति द्विन्नं दुक्कटानं । भिक्षु विहारं करोति देसितवत्थुकं सारम्भं सपरिक्कमनं, आपत्ति दुक्कटस्स । भिक्षु विहारं करोति देसितवत्थुकं अनारम्भं अपरिक्कमनं, आपत्ति दुक्कटस्स । भिक्षु विहारं करोति देसितवत्थुकं अनारम्भं सपरिक्कमनं, अनापत्ति ।

३७३. भिक्षु समादिसति — “विहारं मे करोथा”ति । तस्स विहारं करोन्ति अदेसितवत्थुकं सारम्भं अपरिक्कमनं, आपत्ति सङ्घादिसेसेन द्विन्नं दुक्कटानं...पे०... सारम्भं सपरिक्कमनं, आपत्ति सङ्घादिसेसेन दुक्कटस्स...पे०... अनारम्भं अपरिक्कमनं, आपत्ति सङ्घादिसेसेन दुक्कटस्स...पे०... अनारम्भं सपरिक्कमनं, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

भिक्षु समादिसति — “विहारं मे करोथा”ति । तस्स विहारं करोन्ति देसितवत्थुकं सारम्भं अपरिक्कमनं, आपत्ति द्विन्नं दुक्कटानं...पे०... सारम्भं सपरिक्कमनं, आपत्ति दुक्कटस्स...पे०... अनारम्भं अपरिक्कमनं, आपत्ति दुक्कटस्स...पे०... अनारम्भं सपरिक्कमनं, अनापत्ति ।

३७४. भिक्षु समादिसित्वा पक्कमति — “विहारं मे करोथा”ति । न च समादिसति — “देसितवत्थुको च होतु अनारम्भो च सपरिक्कमनो चा”ति । तस्स विहारं करोन्ति अदेसितवत्थुकं सारम्भं अपरिक्कमनं, आपत्ति सङ्घादिसेसेन द्विन्नं दुक्कटानं...पे०... सारम्भं सपरिक्कमनं, आपत्ति सङ्घादिसेसेन दुक्कटस्स...पे०... अनारम्भं अपरिक्कमनं, आपत्ति सङ्घादिसेसेन दुक्कटस्स...पे०... अनारम्भं सपरिक्कमनं, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

भिक्षु समादिसित्वा पक्कमति — “विहारं मे करोथा”ति । न च समादिसति — “देसितवत्थुको च होतु अनारम्भो च सपरिक्कमनो चा”ति । तस्स विहारं करोन्ति देसितवत्थुकं सारम्भं अपरिक्कमनं, आपत्ति द्विन्नं दुक्कटानं...पे०... सारम्भं सपरिक्कमनं, आपत्ति दुक्कटस्स...पे०... अनारम्भं अपरिक्कमनं, आपत्ति दुक्कटस्स...पे०... अनारम्भं सपरिक्कमनं, अनापत्ति ।

३७५. भिक्षु समादिसित्वा पक्कमति — “विहारं मे करोथा”ति । समादिसति च — “देसितवत्थुको च होतु अनारम्भो च सपरिक्कमनो चा”ति । तस्स विहारं करोन्ति अदेसितवत्थुकं सारम्भं अपरिक्कमनं । सो सुणाति — “विहारो किर मे कयिरति अदेसितवत्थुको सारम्भो अपरिक्कमनो”ति । तेन भिक्षुना सामं वा गन्तब्बं दूतो वा पाहेतब्बो — “देसितवत्थुको च होतु अनारम्भो च सपरिक्कमनो चा”ति...पे०... “देसितवत्थुको च होतु अनारम्भो चा”ति...पे०...

“देसितवत्थुको च होतु सपरिक्कमनो चा”ति ...पे०... “देसितवत्थुको होतू”ति । नो चे सामं वा गच्छेय्य दूतं वा पहिणेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

भिक्षु समादिसित्वा पक्कमति — “विहारं मे करोथा”ति । समादिसति च — “देसितवत्थुको च होतु अनारम्भो च सपरिक्कमनो चा”ति । तस्स विहारं करोन्ति देसितवत्थुकं सारम्भं अपरिक्कमनं । सो सुणाति — “विहारो किर मे कयिरति देसितवत्थुको सारम्भो अपरिक्कमनो”ति । तेन भिक्षुना सामं वा गन्तब्बं दूतो वा पाहेतब्बो — “अनारम्भो च होतु सपरिक्कमनो चा”ति...पे०... “अनारम्भो होतू”ति “सपरिक्कमनो होतू”ति, अनापत्ति ।

३७६. भिक्षु समादिसित्वा पक्कमति — “विहारं मे करोथा”ति । समादिसति च — “देसितवत्थुको च होतु अनारम्भो च सपरिक्कमनो चा”ति । तस्स विहारं करोन्ति अदेसितवत्थुकं सारम्भं अपरिक्कमनं, आपत्ति कारुकानं तिण्णं दुक्कटानं...पे०... सारम्भं सपरिक्कमनं, आपत्ति कारुकानं द्विन्नं दुक्कटानं...पे०... अनारम्भं अपरिक्कमनं, आपत्ति कारुकानं द्विन्नं दुक्कटानं...पे०... अनारम्भं सपरिक्कमनं, आपत्ति कारुकानं दुक्कटस्स ।

भिक्षु समादिसित्वा पक्कमति — “विहारं मे करोथा”ति । समादिसति च — “देसितवत्थुको च होतु अनारम्भो च सपरिक्कमनो चा”ति । तस्स विहारं करोन्ति देसितवत्थुकं सारम्भं अपरिक्कमनं, आपत्ति कारुकानं द्विन्नं दुक्कटानं...पे०... सारम्भं सपरिक्कमनं, आपत्ति कारुकानं दुक्कटस्स...पे०... अनारम्भं अपरिक्कमनं, आपत्ति कारुकानं दुक्कटस्स...पे०... अनारम्भं सपरिक्कमनं, अनापत्ति ।

३७७. भिक्षु समादिसित्वा पक्कमति — “विहारं मे करोथा”ति । तस्स विहारं करोन्ति अदेसितवत्थुकं सारम्भं अपरिक्कमनं । सो चे विष्पकते आगच्छति, तेन भिक्षुना सो विहारो अज्जस्स वा दातब्बो भिन्दित्वा वा पुन कातब्बो । नो चे अज्जस्स वा ददेय्य भिन्दित्वा वा पुन कारेय्य, आपत्ति सङ्घादिसेसेन द्विन्नं दुक्कटानं...पे०... सारम्भं सपरिक्कमनं, आपत्ति सङ्घादिसेसेन दुक्कटस्स...पे०... अनारम्भं अपरिक्कमनं, आपत्ति सङ्घादिसेसेन दुक्कटस्स...पे०... अनारम्भं सपरिक्कमनं, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

भिक्षु समादिसित्वा पक्कमति — “विहारं मे करोथा”ति । तस्स विहारं करोन्ति देसितवत्थुकं सारम्भं अपरिक्कमनं । सो चे विष्पकते आगच्छति, तेन भिक्षुना सो विहारो अज्जस्स वा दातब्बो भिन्दित्वा वा पुन कातब्बो । नो चे अज्जस्स वा ददेय्य भिन्दित्वा वा पुन कारेय्य, आपत्ति द्विन्नं दुक्कटानं...पे०... सारम्भं सपरिक्कमनं, आपत्ति दुक्कटस्स...पे०... अनारम्भं अपरिक्कमनं, आपत्ति दुक्कटस्स...पे०... अनारम्भं सपरिक्कमनं, अनापत्ति ।

३७८. अत्तना विष्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

अत्तना विष्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

परेहि विष्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

परेहि विष्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

३७९. अनापत्ति लेणे गुहाय तिण्णकुटिकाय अज्जस्सत्थाय वासागारं ठपेत्वा सब्बत्थ । अनापत्ति उम्मत्तकस्स,

आदिकम्मिकस्साति ।

विहारकारसिक्खापदं निद्धितं सत्तमं ।

८. दुट्ठदोससिक्खापदं

३८०. [इदं वत्थु चूळव० १८९] तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन आयस्मता दब्बेन मल्लपुत्तेन जातिया सत्तवस्सेन अरहत्तं सच्छिकत्तं होति । यं किञ्चि [यञ्च किञ्चि (सी० क०)] सावकेन पत्तब्बं सब्बं तेन अनुप्पत्तं होति । नत्थि चस्स किञ्चि उत्तरि करणीयं, कतस्स वा पतिचयो । अथ खो आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एवं चेतसो परिवितक्को उदपादि — “मया खो जातिया सत्तवस्सेन अरहत्तं सच्छिकत्तं । यं किञ्चि सावकेन पत्तब्बं सब्बं मया अनुप्पत्तं । नत्थि च मे किञ्चि उत्तरि करणीयं, कतस्स वा पतिचयो । किन्नु खो अहं सङ्गस्स वेय्यावच्चं करेय्य”न्ति?

अथ खो आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स एतदहोसि — “यंनूनाहं सङ्गस्स सेनासनञ्च पञ्जपेय्यं भत्तानि च उद्दिसेय्य”न्ति । अथ खो आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो सायन्हसमयं पटिसल्लाना वुट्ठितो येन भगवा तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो भगवन्तं एतदवोच — “इध मय्हं, भन्ते, रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एवं चेतसो परिवितक्को उदपादि मया खो जातिया सत्तवस्सेन अरहत्तं सच्छिकत्तं, यं किञ्चि सावकेन पत्तब्बं, सब्बं मया अनुप्पत्तं, नत्थि च मे किञ्चि उत्तरि करणीयं, कतस्स वा पतिचयो, किं नु खो अहं सङ्गस्स वेय्यावच्चं करेय्य”न्ति । तस्स मय्हं भन्ते, एतदहोसि यंनूनाहं “सङ्गस्स सेनासनञ्च पञ्जपेय्यं भत्तानि च उद्दिसेय्यन्ति । इच्छामहं, भन्ते, सङ्गस्स सेनासनञ्च पञ्जपेतुं भत्तानि च उद्दिसितु”न्ति । “साधु साधु, दब्ब । तेन हि त्वं, दब्ब, सङ्गस्स सेनासनञ्च पञ्जपेहि भत्तानि च उद्दिसा”ति । “एवं, भन्ते”ति खो आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो भगवतो पच्चस्सोसि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्गो दब्बं मल्लपुत्तं सेनासनपञ्जापकञ्च भत्तुद्देसकञ्च सम्मन्नतु । एवञ्च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं दब्बो मल्लपुत्तो याचितब्बो । याचित्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

३८१. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं सङ्गो आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं सेनासनपञ्जापकञ्च भत्तुद्देसकञ्च सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । सङ्गो आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं सेनासनपञ्जापकञ्च भत्तुद्देसकञ्च सम्मन्नति । यस्सायस्मतो खमति आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सेनासनपञ्जापकस्स च भत्तुद्देसकस्स च सम्मुति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्गेन आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो सेनासनपञ्जापको च भत्तुद्देसको च । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

३८२. सम्मतो च पनायस्मा दब्बो मल्लपुत्तो सभागानं भिक्खूनं एकज्झं सेनासनं पञ्जपेति । ये ते भिक्खू सुत्तन्तिका तेसं एकज्झं सेनासनं पञ्जपेति — “ते अञ्जमज्जं सुत्तन्तं सङ्गायिस्सन्ती”ति । ये ते भिक्खू विनयधरा तेसं एकज्झं सेनासनं पञ्जपेति — “ते अञ्जमज्जं विनयं विनिच्छिस्सन्ती”ति [विनिच्छिस्सन्तीति (क०)] । ये ते भिक्खू

धम्मकथिका तेसं एकज्झं सेनासनं पज्जपेति — “ते अज्जमज्जं धम्मं साकच्छिस्सन्ती”ति । ये ते भिक्खू ज्ञायिनो तेसं एकज्झं सेनासनं पज्जपेति — “ते अज्जमज्जं न ब्याबाधिस्सन्ती”ति [न ब्याबाहिस्सन्तीति (क०)] । ये ते भिक्खू तिरच्छानकथिका कायदळ्हिबहुला [कायदळ्हिबहुला (सी०)] विहरन्ति तेसम्पि एकज्झं सेनासनं पज्जपेति — “इमायपिमे आयस्सन्तो रतिया अच्छिस्सन्ती”ति । येपि ते भिक्खू विकाले आगच्छन्ति तेसम्पि तेजोधातुं समापज्जित्वा तेनेव आलोकेन सेनासनं पज्जपेति । अपिसु भिक्खू सज्जिच्च विकाले आगच्छन्ति — “मयं आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स इद्धिपाटिहारियं पस्सिस्सामा”ति ।

ते आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं उपसङ्कमित्वा एवं वदन्ति — “अम्हाकं, आवुसो दब्ब, सेनासनं पज्जपेही”ति । ते आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो एवं वदेति — “कत्थायस्सन्ता इच्छन्ति, कत्थ पज्जपेमी”ति? ते सज्जिच्च दूरे अपदिसन्ति — “अम्हाकं, आवुसो दब्ब, गिज्झकूटे पब्बते सेनासनं पज्जपेहि । अम्हाकं, आवुसो, चोरपपाते सेनासनं पज्जपेहि । अम्हाकं, आवुसो, इसिगिलिपस्से काळसिलायं सेनासनं पज्जपेहि । अम्हाकं, आवुसो, वेभारपस्से सत्तपण्णिगुहायं सेनासनं पज्जपेहि । अम्हाकं, आवुसो, सीतवने सप्पसोण्डिकपम्भारे सेनासनं पज्जपेहि । अम्हाकं, आवुसो, गोतमककन्दरायं सेनासनं पज्जपेहि । अम्हाकं, आवुसो, तिन्दुककन्दरायं सेनासनं पज्जपेहि । अम्हाकं, आवुसो, तपोदकन्दरायं सेनासनं पज्जपेहि । अम्हाकं, आवुसो, तपोदारामे सेनासनं पज्जपेहि । अम्हाकं, आवुसो, जीवकम्बवने सेनासनं पज्जपेहि । अम्हाकं, आवुसो, मद्दकुच्छिस्मिं मिगदाये सेनासनं पज्जपेही”ति ।

तेसं आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो तेजोधातुं समापज्जित्वा अङ्गुलिया जलमानाय पुरतो पुरतो गच्छति । तेपि तेनेव आलोकेन आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स पिड्डितो पिड्डितो गच्छन्ति । तेसं आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो एवं सेनासनं पज्जपेति — “अयं मज्जो, इदं पीठं, अयं भिसि, इदं बिम्बोहनं, इदं वच्चट्ठानं, इदं पस्सावट्ठानं, इदं पानीयं, इदं परिभोजनीयं, अयं कत्तरदण्डो, इदं सङ्गस्स कतिकसण्ठानं, इमं कालं पविसितब्बं, इमं कालं निक्खमितब्ब”न्ति । तेसं आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो एवं सेनासनं पज्जपेत्वा पुनदेव वेळुवनं पच्चागच्छति ।

३८३. तेन खो पन समयेन मेत्तियभूमजका [भूमजका (सी० स्या०)] भिक्खू नवका चेव होन्ति अप्पपुज्जा च । यानि सङ्गस्स लामकानि सेनासनानि तानि तेसं पापुणन्ति लामकानि च भत्तानि । तेन खो पन समयेन राजगहे मनुस्सा इच्छन्ति थेरानं भिक्खूनं अभिसङ्गारिकं पिण्डपातं दातुं सप्पिमि तेलमि उत्तरिभङ्गमि । मेत्तियभूमजकानं पन भिक्खूनं पाकतिकं देन्ति यथारन्धं कणाजकं बिलङ्गदुतियं । ते पच्छाभत्तं पिण्डपातप्पटिक्कन्ता थेरे भिक्खू पुच्छन्ति — “तुम्हाकं, आवुसो, भत्तगे किं अहोसि? तुम्हाकं, आवुसो, भत्तगे किं अहोसी”ति? एकच्चे थेरा एवं वदन्ति — “अम्हाकं, आवुसो, सप्पि अहोसि तेलं अहोसि उत्तरिभङ्गं अहोसी”ति । मेत्तियभूमजका पन भिक्खू एवं वदन्ति — “अम्हाकं, आवुसो, न किञ्चि अहोसि, पाकतिकं यथारन्धं कणाजकं बिलङ्गदुतिय”न्ति ।

तेन खो पन समयेन कल्याणभत्तिको गहपति सङ्गस्स चतुक्कभत्तं देति निच्चभत्तं । सो भत्तगे सपुत्तदारो उपतिड्डित्वा परिविसति । अज्जे ओदनेन पुच्छन्ति, अज्जे सूपेन पुच्छन्ति, अज्जे तेलेन पुच्छन्ति, अज्जे उत्तरिभङ्गेन पुच्छन्ति । तेन खो पन समयेन कल्याणभत्तिकस्स गहपतिनो भत्तं स्वातनाय मेत्तियभूमजकानं भिक्खूनं उद्दिट्ठं होति । अथ खो कल्याणभत्तिको गहपति आरामं अगमासि केनचिदेव करणीयेन । सो येनायस्सा दब्बो मल्लपुत्तो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो कल्याणभत्तिकं गहपतिं आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो कल्याणभत्तिको गहपति आयस्सता दब्बेन

मल्लपुत्तेन धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहंसितो आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं एतदवोच — “कस्स, भन्ते, अम्हाकं घरे स्वातनाय भत्तं उद्दिट्ठं”न्ति? “मेत्तियभूमजकानं खो, गहपति, भिक्खून् तुम्हाकं घरे स्वातनाय भत्तं उद्दिट्ठं”न्ति । अथ खो कल्याणभत्तिको गहपति अनत्तमनो अहोसि — “कथञ्चि नाम पापभिक्खू अम्हाकं घरे भुज्जिस्सन्ती”ति! घरं गन्त्वा दासिं आणापेसि — “ये, जे, स्वे भत्तिका आगच्छन्ति ते कोट्टके आसनं पज्जपेत्वा कणाजकेन बिलङ्गदुतियेन परिविसा”ति । “एवं अय्या”ति खो सा दासी कल्याणभत्तिकस्स गहपतिनो पच्चस्सोसि ।

अथ खो मेत्तियभूमजका भिक्खू — “हिय्यो खो, आवुसो, अम्हाकं कल्याणभत्तिकस्स गहपतिनो घरे भत्तं उद्दिट्ठं, स्वे अम्हे कल्याणभत्तिको गहपति सपुत्तदारो उपतिट्ठित्वा परिविसिस्सति; अज्जे ओदनेन पुच्छिस्सन्ति, अज्जे सूपेन पुच्छिस्सन्ति, अज्जे तेलेन पुच्छिस्सन्ति, अज्जे उत्तरिभङ्गेन पुच्छिस्सन्ती”ति । ते तेनेव सोमनस्सेन न चित्तरूपं रत्तिया सुपिंसु । अथ खो मेत्तियभूमजका भिक्खू पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरं आदाय येन कल्याणभत्तिकस्स गहपतिनो निवेसनं तेनुपसङ्गमिंसु । अदसा खो सा दासी मेत्तियभूमजके भिक्खू दूरतोव आगच्छन्ते । दिस्वान कोट्टके आसनं पज्जपेत्वा मेत्तियभूमजके भिक्खू एतदवोच — “निसीदथ, भन्ते”ति । अथ खो मेत्तियभूमजकानं भिक्खून् एतदहोसि — “निस्संसयं खो न ताव भत्तं सिद्धं भविस्सति! यथा [याव (सी०)] मयं कोट्टके निसीदेय्यामा”ति [निसीदापीयेय्यामाति (सी०), निसीदापीयामाति (स्या०)] । अथ खो सा दासी कणाजकेन बिलङ्गदुतियेन उपगच्छि — “भुज्जथ, भन्ते”ति । “मयं खो, भगिनि, निच्चभत्तिका”ति । “जानामि अय्या निच्चभत्तिकात्थ । अपिचाहं हिय्योव गहपतिना आणत्ता — “ये, जे, स्वे भत्तिका आगच्छन्ति ते कोट्टके आसनं पज्जपेत्वा कणाजकेन बिलङ्गदुतियेन परिविसा”ति । भुज्जथ, भन्ते”ति । अथ खो मेत्तियभूमजका भिक्खू — “हिय्यो खो, आवुसो, कल्याणभत्तिको गहपति आरामं अगमासि दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सन्तिके । निस्संसयं खो मयं दब्बेन मल्लपुत्तेन गहपतिनो अन्तरे [सन्तिके (स्या० कं० क०)] परिभिन्ना”ति । ते तेनेव दोमनस्सेन न चित्तरूपं भुज्जिंसु । अथ खो मेत्तियभूमजका भिक्खू पच्छाभत्तं पिण्डपातप्पटिकन्ता आरामं गन्त्वा पत्तचीवरं पटिसामेत्वा बहारामकोट्टके सङ्घाटिपल्लत्थिकाय निसीदिंसु तुण्हीभूता मङ्कुभूता पत्तक्खन्धा अधोमुखा पज्झायन्ता अप्पटिभाना ।

अथ खो मेत्तिया भिक्खुनी येन मेत्तियभूमजका भिक्खू तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा मेत्तियभूमजके भिक्खू एतदवोच — “वन्दामि, अय्या”ति । एवं वुत्ते मेत्तियभूमजका भिक्खू नालपिंसु । दुतियम्मि खो... पे०... ततियम्मि खो मेत्तिया भिक्खुनी मेत्तियभूमजके भिक्खू एतदवोच — “वन्दामि, अय्या”ति । ततियम्मि खो मेत्तियभूमजका भिक्खू नालपिंसु । “क्याहं अय्यानं अपरज्झामि? किस्स मं अय्या नालपन्ती”ति? “तथा हि पन त्वं, भगिनि, अम्हे दब्बेन मल्लपुत्तेन विहेठीयमाने अज्झुपेक्खसी”ति? “क्याहं, अय्या, करोमी”ति? “सचे खो त्वं, भगिनि, इच्छेय्यासि अज्जेव भगवा दब्बं मल्लपुत्तं नासापेय्या”ति । “क्याहं, अय्या, करोमि, किं मया सक्का कातु”न्ति? “एहि त्वं, भगिनि, येन भगवा तेनुपसङ्गम; उपसङ्गमित्वा भगवन्तं एवं वदेहि — ‘इदं, भन्ते, नच्छन्नं नप्पतिरूपं । यायं, भन्ते, दिसा अभया अनीतिका अनुपद्ववा सायं दिसा सभया सईतिका सउपद्ववा । यतो निवातं ततो सवातं [पवातं (सी० स्या०)] । उदकं मज्जे आदित्तं । अय्येनम्हि दब्बेन मल्लपुत्तेन दूसिता”ति । “एवं, अय्या”ति खो मेत्तिया भिक्खुनी मेत्तियभूमजकानं भिक्खून् पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठिता खो मेत्तिया भिक्खुनी भगवन्तं एतदवोच — “इदं, भन्ते, नच्छन्नं नप्पतिरूपं । यायं, भन्ते, दिसा अभया अनीतिका अनुपद्ववा सायं दिसा सभया सईतिका सउपद्ववा । यतो निवातं ततो सवातं । उदकं मज्जे आदित्तं! अय्येनम्हि दब्बेन मल्लपुत्तेन दूसिता”ति ।

३८४. अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं

पटिपुच्छि — “सरसि त्वं, दब्ब, एवरूपं कत्ता यथायं भिक्खुनी आहा”ति? “यथा मं, भन्ते, भगवा जानाती”ति ।
 दुतियम्पि खो भगवा...पे०... ततियम्पि खो भगवा आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं एतदवोच — “सरसि त्वं, दब्ब, एवरूपं कत्ता
 यथायं भिक्खुनी आहा”ति? “यथा मं, भन्ते, भगवा जानाती”ति । “न खो, दब्ब, दब्बा एवं निब्बेठेन्ति । सचे तया कतं
 कतन्ति वदेहि, सचे तया अकतं अकतन्ति वदेही”ति । “यतो अहं, भन्ते, जातो नाभिजानामि सुपिनन्तेनपि मेथुनं धम्मं
 पटिसेविता, पगेव जागरो”ति! अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, मेत्तियं भिक्खुनिं नासेथ । इमे च
 भिक्खू अनुयुज्जथा”ति । इदं वत्वा भगवा उट्ठायासना विहारं पाविसि ।

अथ खो ते भिक्खू मेत्तियं भिक्खुनिं नासेसुं । अथ खो मेत्तियभूमजका भिक्खू ते भिक्खू एतदवोचुं — “मावुसो,
 मेत्तियं भिक्खुनिं नासेथ । न सा किञ्चि अपरज्झति । अम्हेहि सा उस्साहिता कुपितेहि अनत्तमनेहि चावनाधिप्पायेही”ति ।
 “किं पन तुम्हे, आवुसो, आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं अमूलकेन पाराजिकेन धम्मेन अनुद्धंसेथा”ति? “एवमावुसो”ति । ये ते
 भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम मेत्तियभूमजका भिक्खू आयस्मन्तं दब्बं
 मल्लपुत्तं अमूलकेन पाराजिकेन धम्मेन अनुद्धंसेस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्खू मेत्तियभूमजके भिक्खू अनेकपरियायेन
 विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, दब्बं मल्लपुत्तं अमूलकेन पाराजिकेन धम्मेन
 अनुद्धंसेथा”ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... “कथञ्चि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, दब्बं मल्लपुत्तं
 अमूलकेन पाराजिकेन धम्मेन अनुद्धंसेस्सथ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं
 सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३८५. यो पन भिक्खु भिक्खुं दुट्ठो दोसो अप्पतीतो अमूलकेन पाराजिकेन धम्मेन अनुद्धंसेय्य — ‘अप्पेव
 नाम नं इमम्हा ब्रह्मचरिया चावेय्यन्ति, ततो अपरेन समयेन समनुग्गाहीयमानो वा असमनुग्गाहीयमानो वा
 अमूलकञ्चेव तं अधिकरणं होति भिक्खु च दोसं पतिट्ठाति, सङ्गादिसेसो”ति ।

३८६. यो पनाति यो यादिसो...पे०... भिक्खूति...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खूति ।

भिक्खुन्ति अज्जं भिक्खुं ।

दुट्ठो दोसोति कुपितो अनत्तमनो अनभिरद्धो आहतचित्तो खिलजातो ।

अप्पतीतोति तेन च कोपेन तेन च दोसेन ताय च अनत्तमनताय ताय च अनभिरद्धिया अप्पतीतो होति ।

अमूलकं नाम अदिट्ठं असुतं अपरिसङ्कितं ।

पाराजिकेन धम्मेनाति चतुन्नं अज्जतरेन ।

अनुद्धंसेय्याति चोदेति वा चोदापेति वा ।

अप्पेव नाम नं इमम्हा ब्रह्मचरिया चावेय्यन्ति भिक्खुभावा चावेय्यं, समणधम्मा चावेय्यं, सीलक्खन्धा चावेय्यं,
 तपोगुणा चावेय्यं ।

ततो अपरेन समयेनाति यस्मिं खणे अनुद्धंसितो होति तं खणं तं लयं तं मुहुत्तं वीतिवत्ते ।

समनुग्गाहीयमानोति येन वत्थुना अनुद्धंसितो होति तस्मिं वत्थुस्मिं समनुग्गाहीयमानो ।

असमनुग्गाहीयमानोति न केनचि वुच्चमानो ।

अधिकरणं नाम चत्तारि अधिकरणानि — विवादाधिकरणं, अनुवादाधिकरणं, आपत्ताधिकरणं, किच्चाधिकरणं ।

भिक्षु च दोसं पतिट्ठातीति तुच्छकं मया भणितं, मुसा मया भणितं, अभूतं मया भणितं, अजानन्तेन मया भणितं ।

सङ्घादिसेसोति...पे०... तेनपि वुच्चति सङ्घादिसेसोति ।

३८७. अदिट्ठस्स होति पाराजिकं धम्मं अज्झापज्जन्तो । तज्जे चोदेति — “दिट्ठो मया, पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नोसि, अस्समणोसि, असक्यपुत्तियोसि, नत्थि तथा सद्धिं उपोसथो वा पवारणा वा सङ्घकम्मं वा”ति, आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्घादिसेसस्स ।

असुतस्स होति — “पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नो”ति । तज्जे चोदेति — “सुतो मया, पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नोसि, अस्समणोसि, असक्यपुत्तियोसि, नत्थि तथा सद्धिं उपोसथो वा पवारणा वा सङ्घकम्मं वा”ति, आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्घादिसेसस्स ।

अपरिसङ्कितस्स होति — “पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नो”ति । तज्जे चोदेति — “परिसङ्कितो मया, पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नोसि, अस्समणोसि, असक्यपुत्तियोसि, नत्थि तथा सद्धिं उपोसथो वा पवारणा वा सङ्घकम्मं वा”ति, आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्घादिसेसस्स ।

अदिट्ठस्स होति पाराजिकं धम्मं अज्झापज्जन्तो । तज्जे चोदेति — “दिट्ठो मया सुतो च, पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नोसि, अस्समणोसि”...पे०... आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्घादिसेसस्स ।

अदिट्ठस्स होति पाराजिकं धम्मं अज्झापज्जन्तो । तज्जे चोदेति — “दिट्ठो मया परिसङ्कितो च, पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नोसि, अस्समणोसि”...पे०... आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्घादिसेसस्स ।

अदिट्ठस्स होति पाराजिकं धम्मं अज्झापज्जन्तो । तज्जे चोदेति — “दिट्ठो मया सुतो च परिसङ्कितो च, पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नोसि, अस्समणोसि”...पे०... आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्घादिसेसस्स ।

असुतस्स होति — “पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नो”ति । तज्जे चोदेति — “सुतो मया परिसङ्कितो च...पे०... सुतो मया दिट्ठो च...पे०... सुतो मया परिसङ्कितो च दिट्ठो च, पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नोसि, अस्समणोसि”...पे०... आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्घादिसेसस्स ।

अपरिसङ्कितस्स होति — “पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नो”ति । तज्जे चोदेति — “परिसङ्कितो मया दिट्ठो च...पे०... परिसङ्कितो मया सुतो च...पे०... परिसङ्कितो मया दिट्ठो च सुतो च, पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नोसि, अस्समणोसि”...पे०...

“परिसङ्कितोसि”...पे०... तज्चे चोदापेति — “सुतोसि, परिसङ्कितोसि, पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नोसि, अस्समणोसि”...पे०... आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्गादिसेसस्स ।

सुतस्स होति — “पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नो”ति...पे०... परिसङ्कितस्स होति — “पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नो”ति । तज्चे “दिट्ठोसि”...पे०... तज्चे चोदापेति — “सुतोसि”...पे०... तज्चे चोदापेति — “दिट्ठोसि, सुतोसि, पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नोसि, अस्समणोसि”...पे०... आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्गादिसेसस्स ।

दिट्ठस्स होति पाराजिकं धम्मं अज्झापज्जन्तो । दिट्ठे वेमतिको दिट्ठं नो कप्पेति दिट्ठं नस्सरति दिट्ठं पमुट्ठो होति...पे०... सुते वेमतिको सुतं नो कप्पेति सुतं नस्सरति सुतं पमुट्ठो होति...पे०... परिसङ्किते वेमतिको परिसङ्कितं नो कप्पेति परिसङ्कितं नस्सरति परिसङ्कितं पमुट्ठो होति । तज्चे चोदापेति — “परिसङ्कितोसि, दिट्ठोसि”...पे०... परिसङ्कितं पमुट्ठो होति, तज्चे चोदापेति — “परिसङ्कितोसि सुतोसि”...पे०... परिसङ्कितं पमुट्ठो होति, तज्चे चोदापेति — “परिसङ्कितोसि, दिट्ठोसि, सुतोसि, पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नोसि, अस्समणोसि, असक्क्यपुत्तियोसि, नत्थि तथा सद्धिं उपोसथो वा पवारणा वा सङ्गकम्मं वा”ति, आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्गादिसेसस्स ।

३८९. असुद्धे सुद्धदिट्ठि, सुद्धे असुद्धदिट्ठि, असुद्धे असुद्धदिट्ठि, सुद्धे सुद्धदिट्ठि ।

असुद्धो होति पुग्गलो अज्जतरं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नो । तज्चे सुद्धदिट्ठि समानो अनोकासं कारापेत्वा चावनाधिप्पायो वदेति, आपत्ति सङ्गादिसेसेन दुक्कटस्स ।

असुद्धो होति पुग्गलो अज्जतरं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नो । तज्चे सुद्धदिट्ठि समानो ओकासं कारापेत्वा चावनाधिप्पायो वदेति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

असुद्धो होति पुग्गलो अज्जतरं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नो । तज्चे सुद्धदिट्ठि समानो अनोकासं कारापेत्वा अक्कोसाधिप्पायो वदेति, आपत्ति ओमसवादेन दुक्कटस्स ।

असुद्धो होति पुग्गलो अज्जतरं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नो । तज्चे सुद्धदिट्ठि समानो ओकासं कारापेत्वा अक्कोसाधिप्पायो वदेति, आपत्ति ओमसवादस्स ।

सुद्धो होति पुग्गलो अज्जतरं पाराजिकं धम्मं अनज्झापन्नो । तज्चे असुद्धदिट्ठि समानो अनोकासं कारापेत्वा चावनाधिप्पायो वदेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

सुद्धो होति पुग्गलो अज्जतरं पाराजिकं धम्मं अनज्झापन्नो । तज्चे असुद्धदिट्ठि समानो ओकासं कारापेत्वा चावनाधिप्पायो वदेति, अनापत्ति ।

सुद्धो होति पुग्गलो अज्जतरं पाराजिकं धम्मं अनज्झापन्नो । तज्चे असुद्धदिट्ठि समानो अनोकासं कारापेत्वा अक्कोसाधिप्पायो वदेति, आपत्ति ओमसवादेन दुक्कटस्स ।

सुद्धो होति पुग्गलो अज्जतरं पाराजिकं धम्मं अनज्झापन्नो । तज्चे असुद्धदिट्ठि समानो ओकासं कारापेत्वा

अक्कोसाधिप्पायो वदेति, आपत्ति ओमसवादस्स ।

असुद्धो होति पुग्गलो अज्जतरं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नो । तज्जे असुद्धदिट्ठि समानो अनोकासं कारापेत्वा चावनाधिप्पायो वदेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

असुद्धो होति पुग्गलो अज्जतरं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नो । तज्जे असुद्धदिट्ठि समानो ओकासं कारापेत्वा चावनाधिप्पायो वदेति, अनापत्ति ।

असुद्धो होति पुग्गलो अज्जतरं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नो । तज्जे असुद्धदिट्ठि समानो अनोकासं कारापेत्वा अक्कोसाधिप्पायो वदेति, आपत्ति ओमसवादेन दुक्कटस्स ।

असुद्धो होति पुग्गलो अज्जतरं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नो । तज्जे असुद्धदिट्ठि समानो ओकासं कारापेत्वा अक्कोसाधिप्पायो वदेति, आपत्ति ओमसवादस्स ।

सुद्धो होति पुग्गलो अज्जतरं पाराजिकं धम्मं अनज्झापन्नो । तज्जे सुद्धदिट्ठि समानो अनोकासं कारापेत्वा चावनाधिप्पायो वदेति, आपत्ति सङ्घादिसेसेन दुक्कटस्स ।

सुद्धो होति पुग्गलो अज्जतरं पाराजिकं धम्मं अनज्झापन्नो । तज्जे सुद्धदिट्ठि समानो ओकासं कारापेत्वा चावनाधिप्पायो वदेति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

सुद्धो होति पुग्गलो अज्जतरं पाराजिकं धम्मं अनज्झापन्नो । तज्जे सुद्धदिट्ठि समानो अनोकासं कारापेत्वा अक्कोसाधिप्पायो वदेति, आपत्ति ओमसवादेन दुक्कटस्स ।

सुद्धो होति पुग्गलो अज्जतरं पाराजिकं धम्मं अनज्झापन्नो तज्जे सुद्धदिट्ठि समानो ओकासं कारापेत्वा अक्कोसाधिप्पायो वदेति, आपत्ति ओमसवादस्स ।

३९०. अनापत्ति सुद्धे असुद्धदिट्ठिस्स, असुद्धे असुद्धदिट्ठिस्स, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

दुट्ठदोससिक्खापदं निट्ठितं अट्ठमं ।

९. दुतियदुट्ठदोससिक्खापदं

३९१. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन मेत्तियभूमजका भिक्खू गिज्झकूटा पब्बता ओरोहन्ता अट्ठसंसु छगलकं [छकलकं (स्या०)] अजिकाय विप्पटिपज्जन्तं । दिस्वान एवमाहंसु — “हन्द मयं, आवुसो, इमं छगलकं दब्बं मल्लपुत्तं नाम करोम । इमं अजिकं मेत्तियं नाम भिक्खुनिं करोम । एवं मयं वोहरिस्साम । पुब्बे मयं, आवुसो, दब्बं मल्लपुत्तं सुतेन अवोचुम्हा । इदानी पन अम्हेहि सामं दिट्ठो मेत्तियाय भिक्खुनिया विप्पटिपज्जन्तो”ति । ते तं छगलकं दब्बं मल्लपुत्तं नाम अकंसु । तं अजिकं मेत्तियं नाम भिक्खुनिं अकंसु । ते भिक्खूनां आरोचेसुं — “पुब्बे मयं, आवुसो, दब्बं मल्लपुत्तं सुतेन अवोचुम्हा । इदानी पन अम्हेहि सामं दिट्ठो मेत्तियाय भिक्खुनिया विप्पटिपज्जन्तो”ति । भिक्खू एवमाहंसु — “मावुसो, एवं अवचुत्थ । नायस्मा दब्बो मल्लपुत्तो एवं करिस्सती”ति ।

अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खूसङ्घं सन्निपातापेत्वा आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं पटिपुच्छि — “सरसि त्वं, दब्ब, एवरूपं कत्ता यथयिमे भिक्खू आहंसू”ति? “यथा मं, भन्ते, भगवा जानाती”ति। दुतियम्पि खो भगवा...पे०... ततियम्पि खो भगवा आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं एतदवोच — “सरसि त्वं, दब्ब, एवरूपं कत्ता यथयिमे भिक्खू आहंसू”ति? “यथा मं, भन्ते, भगवा जानाती”ति। “न खो, दब्ब, दब्बा एवं निब्बेठेन्ति। सचे तथा कतं कतन्ति वदेहि, सचे तथा अकतं अकतन्ति वदेही”ति। “यतो अहं, भन्ते, जातो नाभिजानामि सुपिनन्तेनपि मेथुनधम्मं पटिसेविता, पगेव जागरो”ति! अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खुवे, इमे भिक्खू अनुयुज्जथा”ति। इदं वत्वा भगवा उट्ठायासना विहारं पाविसि।

अथ खो ते भिक्खू मेत्तियभूमजके भिक्खू अनुयुज्जिंसु। ते भिक्खूहि अनुयुज्जीयमाना भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं — “किं पन तुम्हे, आवुसो, आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं अज्जभागियस्स अधिकरणस्स किञ्चिदेसं लेसमत्तं उपादाय पाराजिकेन धम्मेन अनुद्धंसेथा”ति? “एवमावुसो”ति। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम मेत्तियभूमजका भिक्खू आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं अज्जभागियस्स अधिकरणस्स किञ्चि देसं लेसमत्तं उपादाय पाराजिकेन धम्मेन अनुद्धंसेस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्खू मेत्तियभूमजके भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, दब्बं मल्लपुत्तं अज्जभागियस्स अधिकरणस्स किञ्चि देसं लेसमत्तं उपादाय पाराजिकेन धम्मेन अनुद्धंसेथा”ति? “सच्चं, भगवा”ति। विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... “कथञ्चि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, दब्बं मल्लपुत्तं अज्जभागियस्स अधिकरणस्स किञ्चि देसं लेसमत्तं उपादाय पाराजिकेन धम्मेन अनुद्धंसेस्सथ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३९२. “यो पन भिक्खु भिक्खुं दुट्ठो दोसो अप्पतीतो अज्जभागियस्स अधिकरणस्स किञ्चिदेसं लेसमत्तं उपादाय पाराजिकेन धम्मेन अनुद्धंसेय्य — ‘अप्पेव नाम नं इमम्हा ब्रह्मचरिया चावेय्य’न्ति। ततो अपरेन समयेन समनुग्गाहीयमानो वा असमनुग्गाहीयमानो वा अज्जभागियञ्चेव तं अधिकरणं होति कोचिदेसो लेसमत्तो उपादिन्नो, भिक्खु च दोसं पतिट्ठाति, सङ्गादिसेसो”ति।

३९३. यो पनाति यो यादिसो...पे०... भिक्खूति...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खूति।

भिक्खुन्ति अज्जं भिक्खुं।

दुट्ठो दोसोति कुपितो अनत्तमनो अनभिरद्धो आहतचित्तो खिलजातो।

अप्पतीतोति तेन च कोपेन, तेन च दोसेन, ताय च अनत्तमनताय, ताय च अनभिरद्धिया अप्पतीतो होति।

अज्जभागियस्स अधिकरणस्साति आपत्ताज्जभागियं वा होति अधिकरणज्जभागियं वा। कथं अधिकरणं अधिकरणस्स अज्जभागियं? विवादाधिकरणं अनुवादाधिकरणस्स आपत्ताधिकरणस्स किच्चाधिकरणस्स अज्जभागियं। अनुवादाधिकरणं आपत्ताधिकरणस्स किच्चाधिकरणस्स विवादाधिकरणस्स अज्जभागियं। आपत्ताधिकरणं किच्चाधिकरणस्स विवादाधिकरणस्स अनुवादाधिकरणस्स अज्जभागियं। किच्चाधिकरणं विवादाधिकरणस्स अनुवादाधिकरणस्स आपत्ताधिकरणस्स अज्जभागियं। एवं अधिकरणं अधिकरणस्स अज्जभागियं।

कथं अधिकरणं अधिकरणस्स तब्भागियं? विवादाधिकरणं विवादाधिकरणस्स तब्भागियं। अनुवादाधिकरणं

अनुवादाधिकरणस्स तब्भागियं । आपत्ताधिकरणं आपत्ताधिकरणस्स सिया तब्भागियं सिया अज्जभागियं ।

कथं आपत्ताधिकरणं आपत्ताधिकरणस्स अज्जभागियं? मेथुनधम्मपाराजिकापत्ति अदिन्नादानपाराजिकापत्तिया मनुस्सविग्गहपाराजिकापत्तिया उत्तरिमनुस्सधम्मपाराजिकापत्तिया अज्जभागिया । अदिन्नादानपाराजिकापत्ति मनुस्सविग्गहपाराजिकापत्तिया उत्तरिमनुस्सधम्मपाराजिकापत्तिया मेथुनधम्मपाराजिकापत्तिया अज्जभागिया । मनुस्सविग्गहपाराजिकापत्ति उत्तरिमनुस्सधम्मपाराजिकापत्तिया मेथुनधम्मपाराजिकापत्तिया अदिन्नादानपाराजिकापत्तिया अज्जभागिया । उत्तरिमनुस्सधम्मपाराजिकापत्ति मेथुनधम्मपाराजिकापत्तिया अदिन्नादानपाराजिकापत्तिया मनुस्सविग्गहपाराजिकापत्तिया अज्जभागिया । एवं आपत्ताधिकरणं आपत्ताधिकरणस्स अज्जभागियं ।

कथं आपत्ताधिकरणं आपत्ताधिकरणस्स तब्भागियं? मेथुनधम्मपाराजिकापत्ति मेथुनधम्मपाराजिकापत्तिया तब्भागिया । अदिन्नादानपाराजिकापत्ति अदिन्नादानपाराजिकापत्तिया तब्भागिया । मनुस्सविग्गहपाराजिकापत्ति मनुस्सविग्गहपाराजिकापत्तिया तब्भागिया । उत्तरिमनुस्सधम्मपाराजिकापत्ति उत्तरिमनुस्सधम्मपाराजिकापत्तिया तब्भागिया । एवं आपत्ताधिकरणं आपत्ताधिकरणस्स तब्भागियं ।

किच्चाधिकरणं किच्चाधिकरणस्स तब्भागियं । एवं अधिकरणं अधिकरणस्स तब्भागियं ।

३९४. किञ्चि देसं लेसमत्तं उपादायाति लेसो नाम दस लेसा — जातिलेसो, नामलेसो, गोत्तलेसो, लिङ्गलेसो, आपत्तिलेसो, पत्तलेसो, चीवरलेसो, उपज्झायलेसो, आचरियलेसो, सेनासनलेसो ।

३९५. जातिलेसो नाम खत्तियो दिट्ठो होति पाराजिकं धम्मं अज्झापज्जन्तो । अज्जं खत्तियं पस्सित्वा चोदेति — “खत्तियो मया दिट्ठो [एत्थ “पाराजिकं धम्मं अज्झापज्जन्तो”ति पाठो ऊनो मज्जे, अट्ठकथायं हि “खत्तियो मया दिट्ठो पाराजिकं धम्मं अज्झापज्जन्तो”ति दिस्सति] । पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नोसि, अस्समणोसि, असक्यपुत्तियोसि, नत्थि तया सद्धिं उपोसथो वा पवारणा वा सङ्गकम्मं वा”ति, आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्गदिसेसस्स ।

ब्राह्मणो दिट्ठो होति...पे०... वेस्सो दिट्ठो होति...पे०... सुद्धो दिट्ठो होति पाराजिकं धम्मं अज्झापज्जन्तो । अज्जं सुद्धं पस्सित्वा चोदेति — “सुद्धो मया दिट्ठो । पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नोसि, अस्समणोसि, असक्यपुत्तियोसि”...पे०... आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्गदिसेसस्स ।

३९६. नामलेसो नाम बुद्धरक्खितो दिट्ठो होति...पे०... धम्मरक्खितो दिट्ठो होति...पे०... सङ्गरक्खितो दिट्ठो होति पाराजिकं धम्मं अज्झापज्जन्तो । अज्जं सङ्गरक्खितं पस्सित्वा चोदेति — “सङ्गरक्खितो मया दिट्ठो । पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नोसि, अस्समणोसि, असक्यपुत्तियोसि”...पे०... आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्गदिसेसस्स ।

३९७. गोत्तलेसो नाम गोतमो दिट्ठो होति...पे०... मोग्गल्लानो दिट्ठो होति...पे०... कच्चायनो दिट्ठो होति...पे०... वासिट्ठो दिट्ठो होति पाराजिकं धम्मं अज्झापज्जन्तो । अज्जं वासिट्ठं पस्सित्वा चोदेति — “वासिट्ठो मया दिट्ठो । पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नोसि, अस्समणोसि, असक्यपुत्तियोसि”...पे०... आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्गदिसेसस्स ।

३९८. लिङ्गलेसो नाम दीघो दिट्ठो होति...पे०... रस्सो दिट्ठो होति...पे०... कण्हो दिट्ठो होति...पे०... ओदातो दिट्ठो होति पाराजिकं धम्मं अज्झापज्जन्तो । अज्जं ओदातं पस्सित्वा चोदेति — “ओदातो मया दिट्ठो । पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नोसि,

अस्समणोसि, असक्यपुत्तियोसि”...पे०... आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्घादिसेसस्स ।

३९९. आपत्तिलेसो नाम लहुकं आपत्तिं आपज्जन्तो दिट्ठो होति । तज्जे पाराजिकेन चोदेति — “अस्समणोसि, असक्यपुत्तियोसि...पे०... आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्घादिसेसस्स ।

४००. पत्तलेसो नाम लोहपत्तधरो दिट्ठो होति...पे०... साटकपत्तधरो दिट्ठो होति...पे०... सुम्भकपत्तधरो दिट्ठो होति पाराजिकं धम्मं अज्झापज्जन्तो । अज्जं सुम्भकपत्तधरं पस्सित्वा चोदेति — “सुम्भकपत्तधरो मया दिट्ठो । पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नोसि, अस्समणोसि, असक्यपुत्तियोसि”...पे०... आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्घादिसेसस्स ।

४०१. चीवरलेसो नाम पंसुकूलिको दिट्ठो होति...पे०... गहपतिचीवरधरो दिट्ठो होति पाराजिकं धम्मं अज्झापज्जन्तो । अज्जं गहपतिचीवरधरं पस्सित्वा चोदेति — “गहपतिचीवरधरो मया दिट्ठो । पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नोसि, अस्समणोसि, असक्यपुत्तियोसि”...पे०... आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्घादिसेसस्स ।

४०२. उपज्झायलेसो नाम इत्थन्नामस्स सद्धिविहारिको दिट्ठो होति पाराजिकं धम्मं अज्झापज्जन्तो । अज्जं इत्थन्नामस्स सद्धिविहारिकं पस्सित्वा चोदेति — “इत्थन्नामस्स सद्धिविहारिको मया दिट्ठो । पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नोसि, अस्समणोसि, असक्यपुत्तियोसि”...पे०... आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्घादिसेसस्स ।

४०३. आचरियलेसो नाम इत्थन्नामस्स अन्तेवासिको दिट्ठो होति पाराजिकं धम्मं अज्झापज्जन्तो । अज्जं इत्थन्नामस्स अन्तेवासिकं पस्सित्वा चोदेति — “इत्थन्नामस्स अन्तेवासिको मया दिट्ठो । पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नोसि, अस्समणोसि, असक्यपुत्तियोसि”...पे०... आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्घादिसेसस्स ।

४०४. सेनासनलेसो नाम इत्थन्नामसेनासनवासिको दिट्ठो होति पाराजिकं धम्मं अज्झापज्जन्तो । अज्जं इत्थन्नामसेनासनवासिकं पस्सित्वा चोदेति — “इत्थन्नामसेनासनवासिको मया दिट्ठो । पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नोसि, अस्समणोसि, असक्यपुत्तियोसि, नत्थि तथा सद्धिं उपोसथो वा पवारणा वा सङ्घकम्मं वा”ति, आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्घादिसेसस्स ।

४०५. पाराजिकेन धम्मेनाति चतुन्नं अज्जतरेन ।

अनुद्धंसेय्याति चोदेति वा चोदापेति वा ।

अपेव नाम नं इमम्हा ब्रह्मचरियाचावेय्यन्ति भिक्खुभावा चावेय्यं, समणधम्मा चावेय्यं, सीलक्खन्धा चावेय्यं, तपोगुणा चावेय्यं ।

ततो अपरेन समयेनाति यस्मिं खणे अनुद्धंसितो होति, तं खणं तं लयं तं मुहुत्तं वीतिवत्ते ।

समनुग्गाहीयमानोति येन वत्थुना अनुद्धंसितो होति तस्मिं वत्थुस्मिं समनुग्गाहीयमानो ।

असमनुग्गाहीयमानोति न केनचि वुच्चमानो ।

अधिकरणं नाम चत्तारि अधिकरणानि — विवादाधिकरणं, अनुवादाधिकरणं, आपत्ताधिकरणं, किच्चाधिकरणं ।

कोचि देसो लेसमत्तो उपादिन्नोति तेसं दसन्नं लेसानं अज्जतरो लेसो उपादिन्नो होति ।

भिक्षु च दोसं पतिट्ठातीति तुच्छकं मया भणितं, मुसा मया भणितं, अभूतं मया भणितं, अजानन्तेन मया भणितं ।

सङ्गादिसेसोति ...पे०... तेनपि वुच्चति सङ्गादिसेसोति ।

४०६. भिक्षु सङ्गादिसेसं अज्झापज्जन्तो दिट्ठो होति, सङ्गादिसेसे सङ्गादिसेसदिट्ठि होति । तज्जे पाराजिकेन चोदेति — “अस्समणोसि, असक्यपुत्तियोसि, नत्थि तया सद्धिं उपोसथो वा पवारणा वा सङ्गकम्मं वा”ति, एवम्पि आपत्तज्जभागियं होति लेसो च उपादिन्नो, आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्गादिसेसस्स ।

भिक्षु सङ्गादिसेसं अज्झापज्जन्तो दिट्ठो होति, सङ्गादिसेसे थुल्लच्चयदिट्ठि होति...पे०... पाचित्तियदिट्ठि होति... पाटिदेसनीयदिट्ठि होति... दुक्कटदिट्ठि होति... दुब्भासितदिट्ठि होति । तज्जे पाराजिकेन चोदेति — “अस्समणोसि” ...पे०... एवम्पि आपत्तज्जभागियं होति लेसो च उपादिन्नो, आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्गादिसेसस्स ।

भिक्षु थुल्लच्चयं अज्झापज्जन्तो दिट्ठो होति थुल्लच्चये थुल्लच्चयदिट्ठि होति...पे०... थुल्लच्चये पाचित्तियदिट्ठि होति... पाटिदेसनीयदिट्ठि होति... दुक्कटदिट्ठि होति... दुब्भासितदिट्ठि होति... सङ्गादिसेसदिट्ठि होति । तज्जे पाराजिकेन चोदेति — “अस्समणोसि” ...पे०... एवम्पि आपत्तज्जभागियं होति लेसो च उपादिन्नो, आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्गादिसेसस्स ।

भिक्षु पाचित्तियं...पे०... पाटिदेसनीयं... दुक्कटं... दुब्भासितं अज्झापज्जन्तो दिट्ठो होति, दुब्भासिते दुब्भासितदिट्ठि होति...पे०... दुब्भासिते सङ्गादिसेसदिट्ठि होति... थुल्लच्चयदिट्ठि होति... पाचित्तियदिट्ठि होति... पाटिदेसनीयदिट्ठि होति... दुक्कटदिट्ठि होति । तज्जे पाराजिकेन चोदेति — “अस्समणोसि, असक्यपुत्तियोसि, नत्थि तया सद्धिं उपोसथो वा पवारणा वा सङ्गकम्मं वा”ति, एवम्पि आपत्तज्जभागियं होति लेसो च उपादिन्नो, आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्गादिसेसस्स ।

एकेकं मूलं कातुन चक्कं बन्धितब्बं ।

४०७. भिक्षु सङ्गादिसेसं अज्झापज्जन्तो दिट्ठो होति सङ्गादिसेसे सङ्गादिसेसदिट्ठि होति । तज्जे पाराजिकेन चोदापेति — “अस्समणोसि” ...पे०... एवम्पि आपत्तज्जभागियं होति लेसो च उपादिन्नो, आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्गादिसेसस्स ।

भिक्षु सङ्गादिसेसं अज्झापज्जन्तो दिट्ठो होति, सङ्गादिसेसे थुल्लच्चयदिट्ठि होति...पे०... पाचित्तियदिट्ठि होति... पाटिदेसनीयदिट्ठि होति... दुक्कटदिट्ठि होति... दुब्भासितदिट्ठि होति । तज्जे पाराजिकेन चोदापेति — “अस्समणोसि” ...पे०... एवम्पि आपत्तज्जभागियं होति लेसो च उपादिन्नो, आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्गादिसेसस्स ।

भिक्षु थुल्लच्चयं अज्झापज्जन्तो दिट्ठो होति थुल्लच्चये थुल्लच्चयदिट्ठि होति...पे०... थुल्लच्चये पाचित्तियदिट्ठि होति... पाटिदेसनीयदिट्ठि होति... दुक्कटदिट्ठि होति... दुब्भासितदिट्ठि होति... सङ्गादिसेसदिट्ठि होति । तज्जे पाराजिकेन चोदापेति — “अस्समणोसि” ...पे०... एवम्पि आपत्तज्जभागियं होति लेसो च उपादिन्नो, आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्गादिसेसस्स ।

भिक्षु पाचित्तियं...पे०... पाटिदेसनीयं... दुक्कटं... दुब्भासितं अज्झापज्जन्तो दिट्ठो होति दुब्भासिते दुब्भासितदिट्ठि होति...पे०... दुब्भासिते सङ्घादिसेसदिट्ठि होति... थुल्लच्चयदिट्ठि होति... पाचित्तियदिट्ठि होति... पाटिदेसनीयदिट्ठि होति... दुक्कटदिट्ठि होति । तज्जे पाराजिकेन चोदापेति — “अस्समणोसि, असक्यपुत्तियोसि, नत्थि तथा सद्धिं उपोसथो वा पवारणा वा सङ्घकम्मं वा”ति, एवम्पि आपत्तज्जभागियं होति लेसो च उपादिन्नो, आपत्ति वाचाय, वाचाय सङ्घादिसेसस्स ।

४०८. अनापत्ति तथासज्जी चोदेति वा चोदापेति वा, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

दुत्तियदुट्ठदोससिक्खापदं निट्ठितं नवमं ।

१०. सङ्घभेदसिक्खापदं

४०९. [इदं वत्थु चूळव० ३४३] तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । अथ खो देवदत्तो येन कोकालिको कटमोदकतिस्सको [कटमोरकतिस्सको (सी० स्या०)] खण्डदेविया पुत्तो समुद्दत्तो तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा कोकालिकं कटमोदकतिस्सकं खण्डदेविया पुत्तं समुद्दत्तं एतदवोच — “एथ मयं, आवुसो, समणस्स गोतमस्स सङ्घभेदं करिस्साम चक्कभेद”न्ति । एवं वुत्ते कोकालिको देवदत्तं एतदवोच — “समणो खो, आवुसो, गोतमो महिद्धिको महानुभावो । कथं मयं समणस्स गोतमस्स सङ्घभेदं करिस्साम चक्कभेद”न्ति? “एथ मयं, आवुसो, समणं गोतमं उपसङ्गमित्वा पज्ज वत्थूनि याचिस्साम — ‘भगवा, भन्ते, अनेकपरियायेन अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स वीरियारम्भस्स [वीरियारम्भस्स (क०)] वण्णवादी । इमानि, भन्ते, पज्ज वत्थूनि अनेकपरियायेन अप्पिच्छताय सन्तुट्ठिया सल्लेखाय धुतताय पासादिकताय अपचयाय वीरियारम्भाय संवत्तन्ति । साधु, भन्ते, भिक्षू यावजीवं आरज्जिका अस्सु; यो गामन्तं ओसरेय्य, वज्जं नं फुसेय्य । यावजीवं पिण्डपातिका अस्सु; यो निमन्तनं सादियेय्य, वज्जं नं फुसेय्य । यावजीवं पंसुकूलिका अस्सु; यो गहपतिचीवरं सादियेय्य, वज्जं नं फुसेय्य । यावजीवं रुक्खमूलिका अस्सु; यो छन्नं उपगच्छेय्य, वज्जं नं फुसेय्य । यावजीवं मच्छमंसं न खादेय्युं; यो मच्छमंसं खादेय्य, वज्जं नं फुसेय्या”ति । इमानि समणो गोतमो नानुजानिस्सति । ते मयं इमेहि पज्जहि वत्थूहि जनं सज्जापेस्सामाति । सक्का खो, आवुसो, इमेहि पज्जहि वत्थूहि समणस्स गोतमस्स सङ्घभेदो कातुं चक्कभेदो । लूखपसन्ना हि, आवुसो, मनुस्सा”ति ।

अथ खो देवदत्तो सपरिसो येन भगवा तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो देवदत्तो भगवन्तं एतदवोच — “भगवा, भन्ते, अनेकपरियायेन अप्पिच्छस्स...पे०... वीरियारम्भस्स वण्णवादी । इमानि, भन्ते, पज्ज वत्थूनि अनेकपरियायेन अप्पिच्छताय...पे०... वीरियारम्भाय संवत्तन्ति । साधु, भन्ते, भिक्षू यावजीवं आरज्जिका अस्सु; यो गामन्तं ओसरेय्य वज्जं नं फुसेय्य...पे०... यावजीवं मच्छमंसं न खादेय्युं, यो मच्छमंसं खादेय्य वज्जं नं फुसेय्या”ति । “अलं, देवदत्त, यो इच्छति आरज्जिको होतु, यो इच्छति गामन्ते विहरतु; यो इच्छति पिण्डपातिको होतु, यो इच्छति निमन्तनं सादियतु; यो इच्छति पंसुकूलिको होतु, यो इच्छति गहपतिचीवरं सादियतु । अट्टमासे खो मया, देवदत्त, रुक्खमूलसेनासनं अनुज्जातं, तिकोटिपरिसुद्धं मच्छमंसं — अदिट्ठं असुतं अपरिसङ्कितं”न्ति । अथ खो देवदत्तो — “न भगवा इमानि पज्ज वत्थूनि अनुजानाती”ति हट्ठो उदगो सपरिसो उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि ।

४१०. अथ खो देवदत्तो सपरिसो राजगहं पविसित्वा पज्जहि वत्थूहि जनं सज्जापेसि — “मयं, आवुसो, समणं गोतमं उपसङ्गमित्वा पज्ज वत्थूनि याचिम्हा — ‘भगवा, भन्ते, अनेकपरियायेन अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स

पासादिकस्स अपचयस्स वीरियारम्भस्स वण्णवादी । इमानि, भन्ते, पञ्च वत्थूनि अनेकपरियायेन अपिच्छताय सन्तुट्ठिया सल्लेखाय धुतताय पासादिकताय अपचयाय वीरियारम्भाय संवत्तन्ति । साधु, भन्ते, भिक्खू यावजीवं आरज्जिका अस्सु; यो गामन्तं ओसरेय्य, वज्जं नं फुसेय्य । यावजीवं पिण्डपातिका अस्सु; यो निमन्तनं सादियेय्य, वज्जं नं फुसेय्य । यावजीवं पंसुकूलिका अस्सु; यो गहपतिचीवरं सादियेय्य, वज्जं नं फुसेय्य । यावजीवं रुक्खमूलिका अस्सु; यो छन्नं उपगच्छेय्य, वज्जं नं फुसेय्य । यावजीवं मच्छमंसं न खादेय्युं; यो मच्छमंसं खादेय्य, वज्जं नं फुसेय्या'ति । इमानि समणो गोतमो नानुजानाति । ते मयं इमेहि पञ्चहि वत्थूहि समादाय वत्तामा'ति । तत्थ ये ते मनुस्सा अस्सद्वा अप्पसन्ना दुब्बुद्धिनो ते एवमाहंसु — “इमे खो समणा सक्कपुत्तिया धुता सल्लेखवुत्तिनो, समणो पन गोतमो बाहुल्लिको बाहुल्लाय चेतती'ति । ये पन ते मनुस्सा सद्वा पसन्ना पण्डिता ब्यत्ता बुद्धिमन्तो ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम देवदत्तो भगवतो सङ्गभेदाय परक्कमिस्सति चक्कभेदाया'ति! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अपिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम देवदत्तो सङ्गभेदाय परक्कमिस्सति चक्कभेदाया'ति! अथ खो ते भिक्खू देवदत्तं अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं... पे०... “सच्चं किर त्वं, देवदत्त, सङ्गभेदाय परक्कमसि चक्कभेदाया'ति? “सच्चं, भगवा'ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... “कथञ्चि नाम त्वं, मोघपुरिस, सङ्गभेदाय परक्कमिस्ससि चक्कभेदाया! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४११. “यो पन भिक्खु समग्गस्स सङ्गस्स भेदाय परक्कमेय्य, भेदनसंवत्तनिकं वा अधिकरणं समादाय पग्गह्म तिट्ठेय्य, सो भिक्खु भिक्खूहि एवमस्स वचनीयो — ‘मायस्मा समग्गस्स सङ्गस्स भेदाय परक्कमि, भेदनसंवत्तनिकं वा अधिकरणं समादाय पग्गह्म अट्ठासि । समेतायस्मा सङ्गेन । समग्गो हि सङ्गो सम्मोदमानो अविवदमानो एकुद्देसो फासु विहरती'ति । एवञ्च सो भिक्खु भिक्खूहि वुच्चमानो तथेव पग्गण्हेय्य, सो भिक्खु भिक्खूहि यावततियं समनुभासितब्बो तस्स पटिनिस्सग्गाय । यावततियञ्चे समनुभासियमानो तं पटिनिस्सज्जेय्य, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, सङ्गादिसेसो'ति ।

४१२. यो पनाति यो यादिसो...पे०... भिक्खूति...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खूति ।

समग्गो नाम सङ्गो समानसंवासको समानसीमायं ठितो ।

भेदाय परक्कमेय्याति — “कथं इमे नाना अस्सु, विना अस्सु, वग्गा अस्सू'ति पक्खं परियेसति, गणं बन्धति ।

भेदनसंवत्तनिकं वा अधिकरणन्ति अट्ठारसभेदकरवत्थूनि ।

समादायाति आदाय ।

पग्गह्माति दीपेय्य ।

तिट्ठेय्याति न पटिनिस्सज्जेय्य ।

सो भिक्खूति यो सो सङ्गभेदको भिक्खु ।

भिक्षूहीति अज्जेहि भिक्षूहि ।

ये पस्सन्ति, ये सुणन्ति, तेहि वत्तब्बो — “मायस्मा समग्गस्स सङ्खस्स भेदाय परक्कमि, भेदनसंवत्तनिकं वा अधिकरणं समादाय पग्गह् अट्ठासि । समेतायस्मा सङ्खेन । समग्गो हि सङ्खो सम्मोदमानो अविवदमानो एकुद्देसो फासु विहरती”ति । दुतियम्पि वत्तब्बो । ततियम्पि वत्तब्बो । सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो भिक्षु सङ्खमज्झम्पि आकङ्कित्वा वत्तब्बो — “मायस्मा समग्गस्स सङ्खस्स भेदाय परक्कमि, भेदनसंवत्तनिकं वा अधिकरणं समादाय पग्गह् अट्ठासि । समेतायस्मा सङ्खेन । समग्गो हि सङ्खो सम्मोदमानो अविवदमानो एकुद्देसो फासु विहरती”ति । दुतियम्पि वत्तब्बो । ततियम्पि वत्तब्बो । सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो भिक्षु समनुभासितब्बो — “एवञ्च पन, भिक्षवे, समनुभासितब्बो । व्यत्तेन भिक्षुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो —

४१३. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं इत्थन्नामो भिक्षु समग्गस्स सङ्खस्स भेदाय परक्कमति । सो तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो इत्थन्नामं भिक्षुं समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं इत्थन्नामो भिक्षु समग्गस्स सङ्खस्स भेदाय परक्कमति । सो तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । सङ्खो इत्थन्नामं भिक्षुं समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्षुनो समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । अयं इत्थन्नामो भिक्षु समग्गस्स सङ्खस्स भेदाय परक्कमति । सो तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । सङ्खो इत्थन्नामं भिक्षुं समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्षुनो समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“समनुभट्ठो सङ्खेन इत्थन्नामो भिक्षु तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

४१४. जत्तिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया, कम्मवाचापरियोसाने आपत्ति सङ्खादिसेसस्स । सङ्खादिसेसं अज्झापज्जन्तस्स जत्तिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया पटिप्पस्सम्भन्ति ।

सङ्खादिसेसोति...पे०... तेनपि वुच्चति सङ्खादिसेसोति ।

४१५. धम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जी न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्खादिसेसस्स ।

धम्मकम्मे वेमतिको न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्खादिसेसस्स ।

धम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जी न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्खादिसेसस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४१६. अनापत्ति असमनुभासन्तस्स, पटिनिस्सज्जन्तस्स, उम्मत्तकस्स, खित्तचित्तस्स, वेदनाट्टस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

सङ्गभेदसिक्खापदं निट्ठितं दसमं ।

११. भेदानुवत्तकसिक्खापदं

४१७. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन देवदत्तो सङ्गभेदाय परक्कमति चक्कभेदाय । भिक्खू एवमाहं सु — “अधम्मवादी देवदत्तो, अविनयवादी देवदत्तो । कथञ्चि नाम देवदत्तो सङ्गभेदाय परक्कमिस्सति चक्कभेदाया”ति! एवं वुत्ते कोकालिको कटमोदकतिस्सको खण्डदेविया पुत्तो समुद्दत्तो ते भिक्खू एतदवोचुं — “मायस्मन्तो एवं अवचुत्थ । धम्मवादी देवदत्तो, विनयवादी देवदत्तो । अम्हाकञ्च देवदत्तो छन्दञ्च रुचिञ्च आदाय वोहरति जानाति नो भासति अम्हाकंपेतं खमती”ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम भिक्खू देवदत्तस्स सङ्गभेदाय परक्कमन्तस्स अनुवत्तका भविस्सन्ति वग्गवादका”ति! अथ खो ते भिक्खू ते अनुवत्तके भिक्खू अनेकपरियायेन विगारहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू देवदत्तस्स सङ्गभेदाय परक्कमन्तस्स अनुवत्तका होन्ति वग्गवादका”ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगारहि बुद्धो भगवा...पे०... “कथञ्चि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा देवदत्तस्स सङ्गभेदाय परक्कमन्तस्स अनुवत्तका भविस्सन्ति वग्गवादका! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४१८. “तस्सेव खो पन भिक्खुस्स भिक्खू होन्ति अनुवत्तका वग्गवादका एको वा द्वे वा तयो वा । ते एवं वदेय्युं — ‘मायस्मन्तो एतं भिक्खुं किञ्चि अवचुत्थ । धम्मवादी चेतो भिक्खु, विनयवादी चेतो भिक्खु । अम्हाकञ्चेसो भिक्खु छन्दञ्च रुचिञ्च आदाय वोहरति जानाति नो भासति अम्हाकम्पेतं खमती’ति, ते भिक्खू भिक्खूहि एवमस्सु वचनीया — ‘मायस्मन्तो एवं अवचुत्थ, न चेतो भिक्खु धम्मवादी, न चेतो भिक्खु विनयवादी, मायस्मन्तानपि सङ्गभेदो रुचिञ्च, समेतायस्मन्तानं सङ्गेन, समग्गो हि सङ्गो सम्मोदमानो अविवदमानो एकुद्देसो फासु विहरती’ति । एवञ्च ते भिक्खू भिक्खूहि वुच्चमाना तथेव पग्गणहेय्युं, ते भिक्खू भिक्खूहि यावततियं समनुभासितब्बा तस्स पटिनिस्सग्गाय । यावततियञ्चे समनुभासियमाना तं पटिनिस्सज्जेय्युं, इच्चेतं कुसलं, नो चे पटिनिस्सज्जेय्युं, सङ्गादिसेसो’ति ।

४१९. तस्सेव खो पनाति तस्स सङ्गभेदकस्स भिक्खुनो ।

भिक्खू होन्तीति अज्जे भिक्खू होन्ति ।

अनुवत्तकाति यंदिट्ठिको सो होति यंखन्तिको यंरुचिको तेपि तंदिट्ठिका होन्ति तंखन्तिका तंरुचिका ।

वग्गवादकाति तस्स वण्णाय पक्खाय ठिता होन्ति ।

एको वा द्वे वा तयो वाति एको वा होति द्वे वा तयो वा । ते एवं वदेय्युं — “मायस्मन्तो एतं भिक्खुं किञ्चि अवचुत्थ, धम्मवादी चेसो भिक्खु, विनयवादी चेसो भिक्खु, अम्हाकञ्चेसो भिक्खु छन्दञ्च रुचिञ्च आदाय वोहरति जानाति नो भासति अम्हाकंपेतं खमती”ति ।

ते भिक्खूति ये ते अनुवत्तका भिक्खू ।

भिक्खूहीति अञ्जेहि भिक्खूहि ।

ये पस्सन्ति ये सुणन्ति तेहि वत्तब्बा — “मायस्मन्तो एवं अवचुत्थ । न चेसो भिक्खु धम्मवादी, न चेसो भिक्खु विनयवादी । मायस्मन्तानमपि सङ्गभेदो रुच्चित्थ । समेतायस्मन्तानं सङ्गेन । समग्गो हि सङ्गो सम्मोदमानो अविदमानो एकुद्देसो फासु विहरती”ति । दुतियमपि वत्तब्बा । ततियमपि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जन्ति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । ते भिक्खू सङ्गमज्झमि आकट्ठित्वा वत्तब्बा — “मायस्मन्तो एवं अवचुत्थ । न चेसो भिक्खु धम्मवादी, न चेसो भिक्खु विनयवादी । मायस्मन्तानमपि सङ्गभेदो रुच्चित्थ । समेतायस्मन्तानं सङ्गेन । समग्गो हि सङ्गो सम्मोदमानो अविदमानो एकुद्देसो फासु विहरती”ति । दुतियमपि वत्तब्बा । ततियमपि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जन्ति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । ते भिक्खू समनुभासितब्बा । एवञ्च पन, भिक्खवे, समनुभासितब्बा । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

४२०. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इत्थन्नामो च इत्थन्नामो च भिक्खू इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सङ्गभेदाय परक्कमन्तस्स अनुवत्तका वग्गवादका । ते तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जन्ति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इत्थन्नामञ्च इत्थन्नामञ्च भिक्खू समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इत्थन्नामो च इत्थन्नामो च भिक्खू इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सङ्गभेदाय परक्कमन्तस्स अनुवत्तका वग्गवादका । ते तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जन्ति । सङ्गो इत्थन्नामञ्च इत्थन्नामञ्च भिक्खू समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स च इत्थन्नामस्स च भिक्खूनं समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियमपि एतमत्थं वदामि... पे०... ततियमपि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इत्थन्नामो च इत्थन्नामो च भिक्खू इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सङ्गभेदाय परक्कमन्तस्स अनुवत्तका वग्गवादका । ते तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जन्ति । सङ्गो इत्थन्नामञ्च इत्थन्नामञ्च भिक्खू समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स च इत्थन्नामस्स च भिक्खूनं समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“समनुभट्ठा सङ्गेन इत्थन्नामो च इत्थन्नामो च भिक्खू तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

४२१. जत्तिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया, कम्मवाचापरियोसाने आपत्ति सङ्गादिसेसस्स । सङ्गादिसेसं अज्झापज्जन्तानं जत्तिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया पटिप्पस्सम्भन्ति । द्वे तयो एकतो समनुभासितब्बा, तदुत्तरि न समनुभासितब्बा ।

सङ्घादिसेसोति...पे०... तेनपि वुच्चति “सङ्घादिसेसो”ति ।

४२२. धम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जी न पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

धम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जी न पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अधम्मकम्मे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४२३. अनापत्ति असमनुभासन्तानं, पटिनिस्सज्जन्तानं, उम्मत्तकानं, खित्तचित्तानं, वेदनाट्टानं, आदिकम्मिकानन्ति ।

भेदानुवत्तकसिक्खापदं निद्रितं एकादसमं ।

१२. दुब्बचसिक्खापदं

४२४. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो अनाचरं आचरति । भिक्खू एवमाहंसु — “मावुसो, छन्न, एवरूपं अकासि । नेतं कप्पती”ति । सो एवं वदेति — “किं नु खो नाम तुम्हे, आवुसो, मं वत्तब्बं मज्जथ? अहं खो नाम तुम्हे वदेय्यं । अम्हाकं बुद्धो अम्हाकं धम्मो अम्हाकं अय्यपुत्तेन धम्मो अभिसमितो । सेय्यथापि नाम महावातो वायन्तो तिणकट्टपण्णसटं [तिणकट्टपण्णकसटं (क०)] एकतो उस्सारेय्य, सेय्यथा वा पन नदी पब्बतेय्या सङ्घसेवालपणकं एकतो उस्सारेय्य, एवमेव तुम्हे नानानामा नानागोत्ता नानाजच्चा नानाकुला पब्बजिता एकतो उस्सरिता । किं नु खो नाम तुम्हे, आवुसो, मं वत्तब्बं मज्जथ? अहं खो नाम तुम्हे वदेय्यं! अम्हाकं बुद्धो अम्हाकं धम्मो अम्हाकं अय्यपुत्तेन धम्मो अभिसमितो”ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम आयस्मा छन्नो भिक्खूहि सहधम्मिकं वुच्चमानो अत्तानं अवचनीयं करिस्सती”ति! अथ खो ते भिक्खू आयस्मन्तं छन्नं अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर त्वं, छन्न, भिक्खूहि सहधम्मिकं वुच्चमानो अत्तानं अवचनीयं करोसी”ति? “सच्चं भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... “कथञ्चि नाम त्वं, मोघपुरिस, भिक्खूहि सहधम्मिकं वुच्चमानो अत्तानं अवचनीयं करिस्ससि! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४२५. “भिक्खु पनेव दुब्बचजातिको होति उद्देसपरियापन्नेसु सिक्खापदेसु भिक्खूहि सहधम्मिकं वुच्चमानो अत्तानं अवचनीयं करोति — ‘मा मं आयस्मन्तो किञ्चि अवचुत्थ कल्याणं वा पापकं वा, अहंपायस्मन्ते न किञ्चि वक्खामि कल्याणं वा पापकं वा, विरमथायस्मन्तो मम वचनाया’ति, सो भिक्खु भिक्खूहि एवमस्स वचनीयो — ‘मायस्मा अत्तानं अवचनीयं अकासि, वचनीयमेवायस्मा अत्तानं करोतु, आयस्मापि भिक्खू वदेतु सहधम्मेन, भिक्खूपि आयस्मन्तं वक्खन्ति सहधम्मेन । एवं संवद्धा हि तस्स भगवतो परिसा यदिदं अज्जमज्जवचनेन अज्जमज्जवुट्ठापनेनाति । एवञ्च सो भिक्खुं भिक्खूहि वुच्चमानो तथेव पगणहेय्य, सो भिक्खु

भिक्षूहि यावततियं समनुभासितब्बो तस्स पटिनिस्सग्गाय। यावततियञ्चे समनुभासीयमानो तं पटिनिस्सज्जेय्य, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, सङ्गादिसेसो’ति।

४२६. भिक्षू पनेव दुब्बचजातिको होतीति दुब्बचो होति दोवचस्सकरणेहि धम्मोहि समन्नागतो अक्खमो अप्पदक्खिणग्गाही अनुसासनिं।

उद्देसपरियापन्नेसु सिक्खापदेसूति पातिमोक्खपरियापन्नेसु सिक्खापदेसु।

भिक्षूहीति अज्जेहि भिक्षूहि।

सहधम्मिकं नाम यं भगवता पज्जत्तं सिक्खापदं, एतं सहधम्मिकं नाम।

तेन वुच्चमानो अत्तानं अवचनीयं करोति — “मा मं आयस्मन्तो किञ्चि अवचुत्थ कल्याणं वा पापकं वा, अहंपायस्मन्ते न किञ्चि वक्खामि कल्याणं वा पापकं वा। विरमथायस्मन्तो मम वचनाया’ति।

सो भिक्षूति यो सो दुब्बचजातिको भिक्षु।

भिक्षूहीति अज्जेहि भिक्षूहि। ये पस्सन्ति ये सुणन्ति तेहि वत्तब्बो — “मायस्मा अत्तानं अवचनीयं अकासि। वचनीयमेव आयस्मा अत्तानं करोतु। आयस्मापि भिक्षू वदेतु सहधम्मेन, भिक्षूपि आयस्मन्तं वक्खन्ति सहधम्मेन। एवं संबद्धा हि तस्स भगवतो परिसा यदिदं अज्जमज्जवचनेन अज्जमज्जवुट्ठापनेना’ति। दुतियम्पि वत्तब्बो। ततियम्पि वत्तब्बो। सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स। सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स। सो भिक्षु सङ्गमज्झम्पि आकङ्कित्वा वत्तब्बो — “मायस्मा अत्तानं अवचनीयं अकासि...पे०... अज्जमज्जवुट्ठापनेना’ति। दुतियम्पि वत्तब्बो। ततियम्पि वत्तब्बो। सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स। सो भिक्षु समनुभासितब्बो। एवञ्च पन, भिक्षवे, समनुभासितब्बो। ब्यत्तेन भिक्षुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

४२७. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। अयं इत्थन्नामो भिक्षु भिक्षूहि सहधम्मिकं वुच्चमानो अत्तानं अवचनीयं करोति। सो तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति। यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इत्थन्नामं भिक्षुं समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय। एसा जत्ति।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। अयं इत्थन्नामो भिक्षु भिक्षूहि सहधम्मिकं वुच्चमानो अत्तानं अवचनीयं करोति। सो तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति। सङ्गो इत्थन्नामं भिक्षुं समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय। यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्षुनो समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि — “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। अयं इत्थन्नामो भिक्षु भिक्षूहि सहधम्मिकं वुच्चमानो अत्तानं अवचनीयं करोति। सो तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति। सङ्गो इत्थन्नामं भिक्षुं समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय। यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्षुनो समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

“समनुभट्टो सङ्गेन इत्थन्नामो भिक्खु तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

४२८. जत्तिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया, कम्मवाचापरियोसाने आपत्ति सङ्गादिसेसस्स । सङ्गादिसेसं अज्झापज्जन्तस्स जत्तिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया पटिप्पस्सम्भन्ति ।

सङ्गादिसेसोति...पे०... तेनपि वुच्चति सङ्गादिसेसोति ।

४२९. धम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जी न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

धम्मकम्मे वेमतिको न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

धम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जी न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४३०. अनापत्ति असमनुभासन्तस्स, पटिनिस्सज्जन्तस्स, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

दुब्बचसिक्खापदं निड्डितं द्वादसमं ।

१३. कुलदूसकसिक्खापदं

४३१. [इदं वत्थु चूळव० २१] तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अस्सजिपुनब्बसुका नाम [नाम भिक्खू (क०)] कीटागिरिस्मिं आवासिका होन्ति अलज्जिनो पापभिक्खू । ते [चूळव० २१३] एवरूपं अनाचारं आचरन्ति — मालावच्छं रोपेन्तिपि रोपापेन्तिपि, सिञ्चन्तिपि सिञ्चापेन्तिपि, ओचिनन्तिपि ओचिनापेन्तिपि, गन्थेन्तिपि गन्थापेन्तिपि, एकतोवण्टिकमालं करोन्तिपि कारापेन्तिपि, उभतोवण्टिकमालं करोन्तिपि कारापेन्तिपि, मज्जरिकं करोन्तिपि कारापेन्तिपि, विधूतिकं करोन्तिपि कारापेन्तिपि, वटंसकं करोन्तिपि कारापेन्तिपि, आवेळं करोन्तिपि कारापेन्तिपि, उरच्छदं करोन्तिपि कारापेन्तिपि । ते कुलित्थीनं कुलधीतानं कुलकुमारीनं कुलसुण्हानं कुलदासीनं एकतोवण्टिकमालं हरन्तिपि हरापेन्तिपि, उभतोवण्टिकमालं हरन्तिपि हरापेन्तिपि, मज्जरिकं हरन्तिपि हरापेन्तिपि, विधूतिकं हरन्तिपि हरापेन्तिपि, वटंसकं हरन्तिपि हरापेन्तिपि, आवेळं हरन्तिपि हरापेन्तिपि, उरच्छदं हरन्तिपि हरापेन्तिपि । ते कुलित्थीहि कुलधीताहि कुलकुमारीहि कुलसुण्हाहि कुलदासीहि सद्धिं एकभाजनेपि भुञ्जन्ति, एकथालकेपि पिवन्ति, एकासनेपि निसीदन्ति, एकमज्जेपि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणापि तुवट्टेन्ति, एकपावुरणापि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणपावुरणापि तुवट्टेन्ति, विकालेपि भुञ्जन्ति, मज्जम्पि पिवन्ति, मालागन्धविलेपनम्पि धारेन्ति, नच्चन्तिपि गायन्तिपि वादेन्तिपि लासेन्तिपि, नच्चन्तियापि नच्चन्ति, नच्चन्तियापि गायन्ति, नच्चन्तियापि वादेन्ति, नच्चन्तियापि लासेन्ति, गायन्तियापि नच्चन्ति, गायन्तियापि गायन्ति, गायन्तियापि वादेन्ति, गायन्तियापि लासेन्ति, वादेन्तियापि

नच्चन्ति, वादेन्तियापि गायन्ति, वादेन्तियापि वादेन्ति, वादेन्तियापि लासेन्ति, लासेन्तियापि नच्चन्ति, लासेन्तियापि गायन्ति, लासेन्तियापि वादेन्ति, लासेन्तियापि लासेन्ति । अट्टपदेपि कीळन्ति, दसपदेपि कीळन्ति, आकासेपि कीळन्ति, परिहारपथेपि कीळन्ति, सन्तिकायपि कीळन्ति, खलिकायपि कीळन्ति, घटिकायपि कीळन्ति, सलाकहत्थेनपि कीळन्ति, अक्खेनपि कीळन्ति, पङ्गचीरेनपि कीळन्ति, वङ्गकेनपि कीळन्ति, मोक्खचिकायपि कीळन्ति, चिङ्गुलकेनपि कीळन्ति, पत्ताळकेनपि कीळन्ति, रथकेनपि कीळन्ति, धनुकेनपि कीळन्ति, अक्खरिकायपि कीळन्ति, मनेसिकायपि कीळन्ति, यथावज्जेनपि कीळन्ति । हत्थिस्मिम्पि सिक्खन्ति, अस्सस्मिम्पि सिक्खन्ति, रथस्मिम्पि सिक्खन्ति, धनुस्मिम्पि सिक्खन्ति, थरुस्मिम्पि सिक्खन्ति, हत्थिस्सपि पुरतो धावन्ति, अस्सस्सपि पुरतो धावन्ति, रथस्सपि पुरतो [पुरतो धावन्ति (स्या०)] धावन्तिपि आधावन्तिपि, उस्सेळेन्तिपि, अप्फोटेन्तिपि, निब्बुज्झन्तिपि, मुट्ठीहिपि युज्झन्ति, रङ्गमज्झेपि सङ्घाटिं पत्थरित्वा नच्चकिं [नच्चन्ति (सी० स्या०)] एवं वदन्ति — इध, भगिनि, नच्चस्सूति, नलाटिकम्पि देन्ति, विविधम्पि अनाचारं आचरन्ति ।

४३२. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु कासीसु वस्संवुट्ठो सावत्थिं गच्छन्तो भगवन्तं दस्सनाय, येन कीटागिरि तदवसरि । अथ खो सो भिक्खु पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय कीटागिरिं पिण्डाय पाविसि पासादिकेन अभिक्कन्तेन पटिक्कन्तेन आलोकितेन विलोकितेन समिज्जितेन पसारितेन ओक्खित्तचक्खु इरियापथसम्पन्नो । मनुस्सा तं भिक्खुं पस्सित्वा एवमाहंसु — “क्वायं अबलबलो विय मन्दमन्दो विय भाकुटिकभाकुटिको विय? को इमस्स उपगतस्स पिण्डकं दस्सति? अम्हाकं पन अय्या अस्सजिपुनब्बसुका सण्हा सखिला सुखसम्भासा मिहितपुब्बङ्गमा एहिस्वागतवादिनो अब्भाकुटिका उत्तानमुखा पुब्बभासिनो । तेसं खो नाम पिण्डो दातब्बो”ति ।

अहसा खो अज्जतरो उपासको तं भिक्खुं कीटागिरिस्मिं पिण्डाय चरन्तं । दिस्वान येन सो भिक्खु तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा तं भिक्खुं अभिवादेत्वा एतदवोच — “अपि, भन्ते, पिण्डो लब्भती”ति? “न खो, आवुसो, पिण्डो लब्भती”ति । “एहि, भन्ते, घरं गमिस्सामा”ति । अथ खो सो उपासको तं भिक्खुं घरं नेत्वा भोजेत्वा एतदवोच — “कहं, भन्ते, अय्यो गमिस्सती”ति? “सावत्थिं खो अहं, आवुसो, गमिस्सामि भगवन्तं दस्सनाया”ति । “तेन हि, भन्ते, मम वचनेन भगवतो पादे सिरसा वन्द, एवञ्च वदेहि — ‘दुट्ठो, भन्ते, कीटागिरिस्मिं आवासो । अस्सजिपुनब्बसुका नाम कीटागिरिस्मिं आवासिका अलज्जिनो पापभिक्खू । ते एवरूपं अनाचारं आचरन्ति — मालावच्छं रोपेन्तिपि रोपापेन्तिपि, सिञ्चन्तिपि सिञ्चापेन्तिपि...पे०... विविधम्पि अनाचारं आचरन्ति । येपि ते, भन्ते, मनुस्सा पुब्बे सङ्घा अहेसुं पसन्ना तेपि एतरहि अस्सङ्घा अप्पसन्ना । यानिपि तानि सङ्घस्स पुब्बे दानपथानि तानिपि एतरहि उपच्छिन्नानि । रिञ्चन्ति पेसला भिक्खू, निवसन्ति पापभिक्खू । साधु, भन्ते, भगवा कीटागिरिं भिक्खू पहिणेय्य यथायं कीटागिरिस्मिं आवासो सण्ठहेय्या”ति ।

एवमावुसोति खो सो भिक्खु तस्स उपासकस्स पटिस्सुत्वा येन सावत्थि तेन पक्कामि । अनुपुब्बेन येन सावत्थि जेतवनं अनाथपिण्डकस्स आरामो येन भगवा तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । आचिण्णं खो पनेतं बुद्धानं भगवन्तानं आगन्तुकेहि भिक्खूहि सद्धिं पटिस्सम्मोदितुं । अथ खो भगवा तं भिक्खुं एतदवोच — “कच्चि, भिक्खु, खमनीयं कच्चि यापनीयं, कच्चिसि अप्पकिलमथेन अद्धानं आगतो, कुतो च त्वं भिक्खु आगच्छसी”ति? “खमनीयं, भगवा, यापनीयं, भगवा । अप्पकिलमथेन चाहं, भन्ते, अद्धानं आगतो । इधाहं, भन्ते, कासीसु वस्संवुट्ठो सावत्थिं आगच्छन्तो भगवन्तं दस्सनाय येन कीटागिरि तदवसरिं । अथ ख्वाहं, भन्ते, पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय कीटागिरिं पिण्डाय पाविसिं । अहसा खो मं, भन्ते, अज्जतरो उपासको कीटागिरिस्मिं पिण्डाय चरन्तं ।

दिस्वान येनाहं तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा मं अभिवादेत्वा एतदवोच — ‘अपि, भन्ते, पिण्डो लब्धती’ति? ‘न खो, आवुसो, पिण्डो लब्धती’ति । ‘एहि, भन्ते, घरं गमिस्सामा’ति । अथ खो, भन्ते, सो उपासको मं घरं नेत्वा भोजेत्वा एतदवोच — ‘कहं, भन्ते, अय्यो गमिस्ससी’ति? ‘सावत्थिं खो अहं, आवुसो, गमिस्सामि भगवन्तं दस्सनाया’ति । तेन हि, भन्ते, मम वचनेन भगवतो पादे सिरसा वन्द, एवञ्च वदेहि — ‘दुट्ठो, भन्ते, कीटागिरिस्मिं आवासो, अस्सजिपुनब्बसुका नाम कीटागिरिस्मिं आवासिका अलज्जिनो पापभिक्षू । ते एवरूपं अनाचारं आचरन्ति — मालावच्छं रोपेन्तिपि रोपापेन्तिपि, सिञ्चन्तिपि सिञ्चापेन्तिपि...पे०... विविधम्मि अनाचारं आचरन्ति । येपि ते, भन्ते, मनुस्सा पुब्बे सद्भा अहेसुं पसन्ना तेपि एतरहि अस्सद्भा अप्पसन्ना, यानिपि तानि सङ्गस्स पुब्बे दानपथानि तानिपि एतरहि उपच्छिन्नानि, रिञ्चन्ति पेसला भिक्षू निवसन्ति पापभिक्षू । साधु, भन्ते, भगवा कीटागिरिं भिक्षू पहिणेय्य यथायं कीटागिरिस्मिं आवासो सण्ठहेय्या’ति । ततो अहं, भगवा, आगच्छामी’ति ।

४३३. अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्षू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्षवे, अस्सजिपुनब्बसुका नाम कीटागिरिस्मिं आवासिका अलज्जिनो पापभिक्षू ते एवरूपं अनाचारं आचरन्ति — मालावच्छं रोपेन्तिपि रोपापेन्तिपि, सिञ्चन्तिपि सिञ्चापेन्तिपि ...पे०... विविधम्मि अनाचारं आचरन्ति, येपि ते, भिक्षवे, मनुस्सा पुब्बे सद्भा अहेसुं पसन्ना तेपि एतरहि अस्सद्भा अप्पसन्ना; यानिपि तानि सङ्गस्स पुब्बे दानपथानि तानिपि एतरहि उपच्छिन्नानि; रिञ्चन्ति पेसला भिक्षू निवसन्ति पापभिक्षू”ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगारहि बुद्धो भगवा...पे०... “कथञ्चि नाम ते, भिक्षवे, मोघपुरिसा एवरूपं अनाचारं आचरिस्सन्ति — मालावच्छं रोपेस्सन्तिपि रोपापेस्सन्तिपि, सञ्चिस्सन्तिपि सिञ्चापेस्सन्तिपि, ओचिनास्सन्तिपि ओचिनापेस्सन्तिपि, गन्थिस्सन्तिपि गन्थापेस्सन्तिपि, एकतोवण्टिकमालं करिस्सन्तिपि कारापेस्सन्तिपि, उभतोवण्टिकमालं करिस्सन्तिपि कारापेस्सन्तिपि, मज्जरिकं करिस्सन्तिपि कारापेस्सन्तिपि, विधूतिकं करिस्सन्तिपि कारापेस्सन्तिपि, वटंसकं करिस्सन्तिपि कारापेस्सन्तिपि, आवेळं करिस्सन्तिपि कारापेस्सन्तिपि, उरच्छदं करिस्सन्तिपि कारापेस्सन्तिपि । ते कुलित्थीनं कुलधीतानं कुलकुमारीनं कुलसुण्हानं कुलदासीनं एकतोवण्टिकमालं हरिस्सन्तिपि हारापेस्सन्तिपि, उभतोवण्टिकमालं हरिस्सन्तिपि हारापेस्सन्तिपि, मज्जरिकं हरिस्सन्तिपि हारापेस्सन्तिपि, विधूतिकं हरिस्सन्तिपि हारापेस्सन्तिपि, वटंसकं हरिस्सन्तिपि हारापेस्सन्तिपि, आवेळं हरिस्सन्तिपि हारापेस्सन्तिपि, उरच्छदं हरिस्सन्तिपि हारापेस्सन्तिपि । ते कुलित्थीहि कुलधीताहि कुलकुमारीहि कुलसुण्हाहि कुलदासीहि सद्धिं एकभाजनेपि भुज्जिस्सन्ति, एकथालकेपि पिविस्सन्ति, एकासनेपि निसीदिस्सन्ति, एकमज्जेपि तुवट्ठिस्सन्ति, एकत्थरणापि तुवट्ठिस्सन्ति, एकपावुरणापि तुवट्ठिस्सन्ति, एकत्थरणपावुरणापि तुवट्ठिस्सन्ति, विकालेपि भुज्जिस्सन्ति, मज्जम्मि पिविस्सन्ति, मालागन्धविलेपनम्मि धारिस्सन्ति, नच्चिस्सन्तिपि गायिस्सन्तिपि वादेस्सन्तिपि लासेस्सन्तिपि, नच्चन्तियापि नच्चिस्सन्ति नच्चन्तियापि गायिस्सन्ति नच्चन्तियापि वादेस्सन्ति नच्चन्तियापि लासेस्सन्ति, गायन्तियापि नच्चिस्सन्ति गायन्तियापि गायिस्सन्ति गायन्तियापि वादेस्सन्ति गायन्तियापि लासेस्सन्ति, वादेन्तियापि नच्चिस्सन्ति वादेन्तियापि गायिस्सन्ति वादेन्तियापि वादेस्सन्ति वादेन्तियापि लासेस्सन्ति, लासेन्तियापि नच्चिस्सन्ति लासेन्तियापि गायिस्सन्ति लासेन्तियापि वादेस्सन्ति लासेन्तियापि लासेस्सन्ति, अट्ठपदेपि कीळिस्सन्ति दसपदेपि कीळिस्सन्ति, अकासेपि कीळिस्सन्ति, परिहारपथेपि कीळिस्सन्ति, सन्तिकायपि कीळिस्सन्ति, खलिकायपि कीळिस्सन्ति, घटिकायपि कीळिस्सन्ति, सलाकहत्थेनपि कीळिस्सन्ति, अक्खेनपि कीळिस्सन्ति, पङ्गचीरेनपि कीळिस्सन्ति, वङ्गकेनपि कीळिस्सन्ति, मोक्खचिकायपि कीळिस्सन्ति, चिङ्गुलकेनपि कीळिस्सन्ति, पत्ताळकेनपि कीळिस्सन्ति, रथकेनपि कीळिस्सन्ति, धनुकेनपि कीळिस्सन्ति, अक्खरिकायपि कीळिस्सन्ति, मनेसिकायपि कीळिस्सन्ति, यथावज्जेनपि कीळिस्सन्ति, हत्थिस्मिम्मि सिक्खिस्सन्ति, अस्सस्मिम्मि सिक्खिस्सन्ति, रथस्मिम्मि सिक्खिस्सन्ति, धनुस्मिम्मि सिक्खिस्सन्ति, थरुस्मिम्मि सिक्खिस्सन्ति, हत्थिस्सपि पुरतो

धाविस्सन्ति, अस्सस्सपि पुरतो धाविस्सन्ति, रथस्सपि पुरतो [पुरतो धाविस्सन्ति (स्या०)] धाविस्सन्तिपि आधाविस्सन्तिपि, उस्सेळेस्सन्तिपि, अप्फोटेस्सन्तिपि, निब्बुज्झिस्सन्तिपि, मुट्ठीहिपि युज्झिस्सन्ति, रङ्गमज्झेपि सङ्घाटिं पत्थरित्वा नच्चकिं एवं वक्खन्ति “इध भगिनि नच्चस्सू”ति नलाटिकम्पि दस्सन्ति, विविधम्पि अनाचारं आचरिस्सन्ति! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... विगरहित्वा धम्मिं कथं कत्वा सारिपुत्तमोग्गल्लाने आमन्तेसि — “गच्छथ तुम्हे, सारिपुत्ता, कीटागिरिं गन्त्वा अस्सजिपुनब्बसुकानं भिक्खूनं कीटागिरिस्मा पब्बाजनीयकम्मं करोथ । तुम्हाकं एते सद्धिविहारिका”ति ।

“कथं मयं, भन्ते, अस्सजिपुनब्बसुकानं भिक्खूनं कीटागिरिस्मा पब्बाजनीयकम्मं करोम? चण्डा ते भिक्खू फरुसा”ति । “तेन हि तुम्हे, सारिपुत्ता, बहुकेहि भिक्खूहि सद्धिं गच्छथा”ति । “एवं, भन्ते”ति खो सारिपुत्तमोग्गल्लाना भगवतो पच्चस्सोसुं । “एवञ्च पन, भिक्खवे, कातब्बं । पठमं अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू चोदेतब्बा । चोदेत्वा सारेतब्बा । सारेत्वा आपत्तिं रोपेतब्बा । आपत्तिं रोपेत्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

४३४. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू कुलदूसका पापसमाचारा । इमेसं पापका समाचारा दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । कुलानि च इमेहि दुट्ठानि दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो अस्सजिपुनब्बसुकानं भिक्खूनं कीटागिरिस्मा पब्बाजनीयकम्मं करेय्य — ‘न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्मिं वत्थब्ब’न्ति । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू कुलदूसका पापसमाचारा । इमेसं पापका समाचारा दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । कुलानि च इमेहि दुट्ठानि दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । सङ्घो अस्सजिपुनब्बसुकानं भिक्खूनं कीटागिरिस्मा पब्बाजनीयकम्मं करोति — ‘न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्मिं वत्थब्ब’न्ति । यस्सायस्मतो खमति अस्सजिपुनब्बसुकानं भिक्खूनं कीटागिरिस्मा पब्बाजनीयकम्मस्स करणं — ‘न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्मिं वत्थब्ब’न्ति, सो तुण्हस्स; यस्स नखमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो...पे०... सो भासेय्य ।

“कतं सङ्घेन अस्सजिपुनब्बसुकानं भिक्खूनं कीटागिरिस्मा पब्बाजनीयकम्मं — ‘न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्मिं वत्थब्ब’न्ति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

४३५. अथ खो सारिपुत्तमोग्गल्लानप्पमुखो भिक्खुसङ्घो कीटागिरिं गन्त्वा अस्सजिपुनब्बसुकानं भिक्खूनं कीटागिरिस्मा पब्बाजनीयकम्मं अकासि — ‘न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्मिं वत्थब्ब’न्ति । ते सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकता न सम्मा वत्तन्ति, न लोमं पातेन्ति, न नेत्थारं वत्तन्ति, न भिक्खू खमापेन्ति, अक्कोसन्ति परिभासन्ति छन्दगामिता दोसगामिता मोहगामिता भयगामिता पापेन्ति, पक्कमन्तिपि, विब्भमन्तिपि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकता न सम्मा वत्तिस्सन्ति, न लोमं पातेस्सन्ति, न नेत्थारं वत्तिस्सन्ति, न भिक्खू खमापेस्सन्ति, अक्कोसिस्सन्ति परिभासिस्सन्ति, छन्दगामिता दोसगामिता मोहगामिता भयगामिता पापेस्सन्ति पक्कमिस्सन्तिपि विब्भमिस्सन्तिपी”ति! अथ खो ते भिक्खू अस्सजिपुनब्बसुके भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर, भिक्खवे, अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकता न सम्मा वत्तन्ति...पे०... विब्भमन्तिपी”ति? “सच्चं, भगवा”ति ।

विगरोहि बुद्धो भगवा...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४३६. “भिक्खु पनेव अज्जतरं गामं वा निगमं वा उपनिस्साय विहरति कुलदूसको पापसमाचारो। तस्स खो पापका समाचारा दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च, कुलानि च तेन दुट्ठानि दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च। सो भिक्खु भिक्खूहि एवमस्स वचनीयो — ‘आयस्मा खो कुलदूसको पापसमाचारो, आयस्मतो खो पापका समाचारा दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च, कुलानि चायस्मता दुट्ठानि दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च। पक्कमतायस्मा इमम्हा आवासा। अलं ते इध वासेना’ति। एवञ्च सो भिक्खु भिक्खूहि वुच्चमानो ते भिक्खू एवं वदेय्य — ‘छन्दगामिनो च भिक्खू दोसगामिनो च भिक्खू मोहगामिनो च भिक्खू भयगामिनो च भिक्खू तादिसिकाय आपत्तिया एकच्चं पब्बाजेन्ति एकच्चं न पब्बाजेन्ती’ति, सो भिक्खु भिक्खूहि एवमस्स वचनीयो — ‘मायस्मा एवं अवच। न च भिक्खू छन्दगामिनो। न च भिक्खू दोसगामिनो। न च भिक्खू मोहगामिनो। न च भिक्खू भयगामिनो। आयस्मा खो कुलदूसको पापसमाचारो। आयस्मतो खो पापका समाचारा दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च। कुलानि चायस्मता दुट्ठानि दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च। पक्कमतायस्मा इमम्हा आवासा। अलं ते इध वासेना’ति। एवञ्च सो भिक्खु भिक्खूहि वुच्चमानो तथेव पग्गण्हेय्य, सो भिक्खु भिक्खूहि यावततियं समनुभासितब्बो तस्स पटिनिस्सग्गाय। यावततियञ्चे समनुभासीयमानो तं पटिनिस्सज्जेय्य, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, सङ्गादिसेसो’ति।

४३७. भिक्खु पनेव अज्जतरं गामं वा निगमं वाति गामोपि निगमोपि नगरम्पि गामो चेव निगमो च।

उपनिस्साय विहरतीति तत्थ पटिबद्धा होन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारा।

कुलं नाम चत्तारि कुलानि — खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं, सुद्धकुलं।

कुलदूसकोति कुलानि दूसेति पुप्फेन वा फलेन वा चुण्णेन वा मत्तिकाय वा दन्तकट्टेन वा वेळुया वा [\[वेळुना वा \(स्या०\)\]](#) वेज्जिकाय वा जङ्घपेसनिकेन वा।

पापसमाचारोति मालावच्छं रोपेतिपि रोपापेतिपि, सिज्चितिपि सिज्चापेतिपि, ओचिनातिपि ओचिनापेतिपि, गन्थेतिपि गन्थापेतिपि।

दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति चाति ये संमुखा ते पस्सन्ति, ये तिरोक्खा ते सुणन्ति।

कुलानि च तेन दुट्ठानीति पुब्बे सद्धा हुत्वा तं आगम्म अस्सद्धा होन्ति, पसन्ना हुत्वा अप्पसन्ना होन्ति।

दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति चाति ये संमुखा ते पस्सन्ति, ये तिरोक्खा ते सुणन्ति।

सो भिक्खूति यो सो कुलदूसको भिक्खु।

भिक्खूहीति अज्जेहि भिक्खूहि। ये पस्सन्ति ये सुणन्ति। तेहि वत्तब्बो — “आयस्मा खो कुलदूसको पापसमाचारो। आयस्मतो खो पापका समाचारा दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च। कुलानि चायस्मता दुट्ठानि दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च। पक्कमतायस्मा इमम्हा आवासा। अलं ते इध वासेना’ति।

एवञ्च सो भिक्खु भिक्खूहि वुच्चमानो ते भिक्खू एवं वदेय्य — “छन्दगामिनो च भिक्खू, दोसगामिनो च भिक्खू, मोहगामिनो च भिक्खू, भयगामिनो च भिक्खू । तादिसिकाय आपत्तिया एकच्चं पब्बाजेन्ति एकच्चं न पब्बाजेन्ती”ति ।

सो भिक्खूति यो सो कम्मकतो भिक्खु ।

भिक्खूहीति अज्जेहि भिक्खूहि । ये पस्सन्ति ये सुणन्ति तेहि वत्तब्बो — “मायस्मा एवं अवच । न च भिक्खू छन्दगामिनो, न च भिक्खू दोसगामिनो, न च भिक्खू मोहगामिनो, न च भिक्खू भयगामिनो । आयस्मा खो कुलदूसको पापसमाचारो । आयस्मतो खो पापका समाचारा दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । कुलानि चायस्मता दुट्ठानि दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । पक्कमतायस्मा इमम्हा आवासा । अलं ते इध वासेना”ति । दुतियम्पि वत्तब्बो । ततियम्पि वत्तब्बो ।

सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं । नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो भिक्खु सङ्गमज्झम्पि आकट्ठित्वा वत्तब्बो — “मायस्मा एवं अवच । न च भिक्खू छन्दगामिनो, न च भिक्खू दोसगामिनो, न च भिक्खू मोहगामिनो, न च भिक्खू भयगामिनो । आयस्मा खो कुलदूसको पापसमाचारो । आयस्मतो खो पापका समाचारा दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । कुलानि चायस्मता दुट्ठानि दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । पक्कमतायस्मा इमम्हा आवासा । अलं ते इध वासेना”ति । दुतियम्पि वत्तब्बो । ततियम्पि वत्तब्बो । सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं । नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो भिक्खु समनुभासितब्बो । एवञ्च पन, भिक्खवे, समनुभासितब्बो । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

४३८. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्गेन पब्बाजनीयकम्मकतो भिक्खू छन्दगामिता दोसगामिता मोहगामिता भयगामिता पापेति । सो तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इत्थन्नामं भिक्खुं समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्गेन पब्बाजनीयकम्मकतो भिक्खू छन्दगामिता दोसगामिता मोहगामिता भयगामिता पापेति । सो तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । सङ्गो इत्थन्नामं भिक्खुं समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियम्पि एतमत्थं वदामि...पे०... ।

“समनुभट्ठो सङ्गेन इत्थन्नामो भिक्खु तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

४३९. जत्तिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया, कम्मवाचापरियोसाने आपत्ति सङ्गादिसेसस्स । सङ्गादिसेसं अज्झापज्जन्तस्स जत्तिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया पटिप्पस्सम्भन्ति ।

सङ्गादिसेसोति सङ्गोव तस्सा आपत्तिया परिवासं देति, मूलाय पटिकस्सति, मानत्तं देति, अब्भेति; न सम्बहुला, न एकपुगलो । तेन वुच्चति — ‘सङ्गादिसेसो’ति, तस्सेव आपत्तिनिकायस्स नामकम्मं अधिवचनं । तेनपि वुच्चति सङ्गादिसेसोति ।

४४०. धम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जी न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

धम्मकम्मे वेमतिको न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

धम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जी न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्घादिसेसस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४४१. अनापत्ति असमनुभासन्तस्स, पटिनिस्सज्जन्तस्स, उम्मतकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

कुलदूसकसिक्खापदं निड्डितं तेरसमं ।

४४२. उद्दिट्ठा खो, आयस्मन्तो, तेरस सङ्घादिसेसा धम्मा, नव पठमापत्तिका, चत्तारो यावततियका । येसं भिक्खु अज्जतरं वा अज्जतरं वा आपज्जित्वा यावतीहं जानं पटिच्छादेति तावतीहं तेन भिक्खुना अकामा परिवत्थब्बं । परिवुत्थपरिवासेन भिक्खुना उत्तरि छारत्तं भिक्खुमानत्ताय पटिपज्जितब्बं । चिण्णमानत्तो भिक्खु यत्थ सिया वीसतिगणो भिक्खुसङ्घो तत्थ सो भिक्खु अब्भेतब्बो । एकेनपि चे ऊनो वीसतिगणो भिक्खुसङ्घो तं भिक्खुं अब्भेय्य, सो च भिक्खु अनब्भितो, ते च भिक्खू गारय्हा, अयं तत्थ सामीचि । तत्थायस्मन्ते पुच्छामि — ‘कच्चित्थ परिसुद्धा’? दुतियम्पि पुच्छामि — ‘कच्चित्थ परिसुद्धा’? ततियम्पि पुच्छामि — ‘कच्चित्थ परिसुद्धा’? परिसुद्धेत्थायस्मन्तो । तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामीति ।

तेरसकं निड्डितं ।

तस्सुद्धानं —

विस्सट्ठि कायसंसगं, दुट्ठुल्लं अत्तकामज्ज ।

सज्जरित्तं कुटी चेव, विहारो च अमूलकं ॥

किञ्चिलेसज्ज भेदो च, तस्सेव अनुवत्तका ।

दुब्बचं कुलदूसज्ज, सङ्घादिसेसा तेरसाति ॥

सङ्घादिसेसकण्डं निड्डितं ।

३. अनियतकण्डं

१. पठमअनियतसिक्खापदं

इमे खो पनायस्मन्तो द्वे अनियता धम्मा

उद्देसं आगच्छन्ति ।

४४३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी सावत्थियं कुलूपको होति, बहुकानि कुलानि उपसङ्कमति । तेन खो पन समयेन आयस्मतो उदायिस्स उपट्ठाककुलस्स कुमारिका अज्जतरस्स कुलस्स कुमारकस्स दिन्ना होति । अथ खो आयस्मा उदायी पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन तं कुलं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा मनुस्से पुच्छि — “कहं इत्थन्नामा”ति? ते एवमाहंसु — “दिन्ना, भन्ते, अमुकस्स कुलस्स कुमारकस्सा”ति । तम्पि खो कुलं आयस्मतो उदायिस्स उपट्ठाकं होति । अथ खो आयस्मा उदायी येन तं कुलं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा मनुस्से पुच्छि — “कहं इत्थन्नामा”ति? ते एवमाहंसु — “एसाय्य, ओवरके निसिन्ना”ति । अथ खो आयस्मा उदायी येन सा कुमारिका तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तस्सा कुमारिकाय सद्धि एको एकाय रहो पटिच्छन्ने आसने अलंकम्मनिये निसज्जं कप्पेसि कालयुत्तं समुल्लपन्तो कालयुत्तं धम्मं भणन्तो ।

तेन खो पन समयेन विसाखा मिगारमाता बहुपुत्ता होति बहुनत्ता अरोगपुत्ता अरोगनत्ता अभिमङ्गलसम्मता । मनुस्सा यज्जेसु छणेसु उस्सवेसु विसाखं मिगारमातरं पठमं भोजेन्ति । अथ खो विसाखा मिगारमाता निमन्तिता तं कुलं अगमासि । अद्वसा खो विसाखा मिगारमाता आयस्मन्तं उदायिं तस्सा कुमारिकाय सद्धि एकं एकाय रहो पटिच्छन्ने आसने अलंकम्मनिये निसिन्नं । दिस्वान आयस्मन्तं उदायिं एतदवोच — “इदं, भन्ते, नच्छन्नं नप्पतिरूपं यं अय्यो मातुगामेन सद्धि एको एकाय रहो पटिच्छन्ने आसने अलंकम्मनिये निसज्जं कप्पेति । किञ्चापि, भन्ते, अय्यो अनत्थिको तेन धम्मेन, अपिच दुस्सद्भापया अप्पसन्ना मनुस्सा”ति । एवम्पि खो आयस्मा उदायी विसाखाय मिगारमातुया वुच्चमानो नादियि । अथ खो विसाखा मिगारमाता निक्खमित्वा भिक्खून् एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथहि नाम आयस्मा उदायी मातुगामेन सद्धि एको एकाय रहो पटिच्छन्ने आसने अलंकम्मनिये निसज्जं कप्पेस्सती”ति! अथ खो ते भिक्खू आयस्मन्तं उदायिं अनेकपरियायेन विगारहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसु...पे०... “सच्चं किर त्वं, उदायि, मातुगामेन सद्धि एको एकाय रहो पटिच्छन्ने आसने अलंकम्मनिये निसज्जं कप्पेसी”ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगारहि बुद्धो भगवा...पे०... कथहि नाम त्वं, मोघपुरिस, मातुगामेन सद्धि एको एकाय रहो पटिच्छन्ने आसने अलंकम्मनिये निसज्जं कप्पेस्ससि! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४४४. “यो पन भिक्खु मातुगामेन सद्धि एको एकाय रहो पटिच्छन्ने आसने अलंकम्मनिये निसज्जं कप्पेय्य, तमेनं सद्धेय्यवचसा उपासिका दिस्वा तिण्णं धम्मानं अज्जतरेन वदेय्य — पाराजिकेन वा सङ्गादिसेसेन वा पाचित्तियेन वा, निसज्जं भिक्खु पटिजानमानो तिण्णं धम्मानं अज्जतरेन कारेतब्बो — पाराजिकेन वा सङ्गादिसेसेन वा पाचित्तियेन वा येन वा सा सद्धेय्यवचसा उपासिका वदेय्य, तेन सो भिक्खु कारेतब्बो । अयं धम्मो अनियतो”ति ।

४४५. यो पनाति यो यादिसो...पे०... भिक्खूति...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खूति ।

मातुगामो नाम मनुस्सित्थी, न यक्खी न पेती न तिरच्छानगता । अन्तमसो तदहुजातापि दारिका, पगेव महत्तरी ।

सद्धिन्ति एकतो ।

एको एकायाति भिक्खु चेव होति मातुगामो च ।

रहो नाम चक्खुस्स रहो, सोतस्स रहो । चक्खुस्स रहोनाम न सक्का होति अक्खिं वा निखणीयमाने भमुकं वा उक्खिपीयमाने सीसं वा उक्खिपीयमाने पस्सितुं । सोतस्स रहोनाम न सक्का होति पकतिकथा सोतुं ।

पटिच्छन्नं नाम आसनं कुट्टेन वा [कुट्टेन वा (सी० स्या०)] कवाटेन वा किलज्जेन वा साणिपाकारेण वा रुक्खेन वा थम्भेन वा कोत्थळिया वा येन केनचि पटिच्छन्नं होति ।

अलंकम्मनियेति सक्का होति मेथुनं धम्मं पटिसेवितुं ।

निसज्जं कप्पेय्याति मातुगामे निसिन्ने भिक्खु उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा । भिक्खु निसिन्ने मातुगामो उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा । उभो वा निसिन्ना होन्ति उभो वा निपन्ना ।

सद्धेय्यवचसा नाम आगतफला अभिसमेताविनी विज्जातसासना ।

उपासिका नाम बुद्धं सरणं गता, धम्मं सरणं गता, सङ्गं सरणं गता ।

दिस्वाति पस्सित्वा ।

तिण्णं धम्मानं अज्जतरेण वदेय्य — पाराजिकेन वा सङ्घादिसेसेन वा पाचित्तियेन वा । निसज्जं भिक्खु पटिजानमानो तिण्णं धम्मानं अज्जतरेण कारेतब्बो — पाराजिकेन वा सङ्घादिसेसेन वा पाचित्तियेन वा । येन वा सा सद्धेय्यवचसा उपासिका वदेय्य तेन सो भिक्खु कारेतब्बो ।

४४६. सा चे एवं वदेय्य — “अय्यो मया दिट्ठो निसिन्नो मातुगामस्स मेथुनं धम्मं पटिसेवन्तो”ति, सो च तं पटिजानाति, आपत्तिया कारेतब्बो । सा चे एवं वदेय्य — “अय्यो मया दिट्ठो निसिन्नो मातुगामस्स मेथुनं धम्मं पटिसेवन्तो”ति, सो चे एवं वदेय्य — “सच्चाहं निसिन्नो, नो च खो मेथुनं धम्मं पटिसेवि”न्ति, निसज्जाय कारेतब्बो । सा चे एवं वदेय्य — “अय्यो मया दिट्ठो निसिन्नो मातुगामस्स मेथुनं धम्मं पटिसेवन्तो”ति, सो चे एवं वदेय्य — “नाहं निसिन्नो, अपिच खो निपन्नो”ति, निपज्जाय कारेतब्बो । सा चे एवं वदेय्य — “अय्यो मया दिट्ठो निसिन्नो मातुगामस्स मेथुनं धम्मं पटिसेवन्तो”ति, सो चे एवं वदेय्य — “नाहं निसिन्नो अपिच खो ठितो”ति, न कारेतब्बो ।

४४७. सा चे एवं वदेय्य — “अय्यो मया दिट्ठो निपन्नो मातुगामस्स मेथुनं धम्मं पटिसेवन्तो”ति, सो च तं पटिजानाति, आपत्तिया कारेतब्बो । सा चे एवं वदेय्य — “अय्यो मया दिट्ठो निपन्नो मातुगामस्स मेथुनं धम्मं पटिसेवन्तो”ति, सो चे एवं वदेय्य — “सच्चाहं निपन्नो, नो च खो मेथुनं धम्मं पटिसेवि”न्ति, निपज्जाय कारेतब्बो । सा चे एवं वदेय्य — “अय्यो मया दिट्ठो निपन्नो मातुगामस्स मेथुनं धम्मं पटिसेवन्तो”ति, सो चे एवं वदेय्य — “नाहं निपन्नो, अपिच खो निसिन्नो”ति, निसज्जाय कारेतब्बो । सा चे एवं वदेय्य — “अय्यो मया दिट्ठो निपन्नो मातुगामस्स मेथुनं धम्मं पटिसेवन्तो”ति, सो चे एवं वदेय्य — “नाहं निपन्नो अपिच खो ठितो”ति, न कारेतब्बो ।

४४८. सा चे एवं वदेय्य — “अय्यो मया दिट्ठो निसिन्नो मातुगामेन सद्धिं कायसंसग्गं समापज्जन्तो”ति, सो च तं पटिजानाति, आपत्तिया कारेतब्बो...पे०... सच्चाहं निसिन्नो नो च खो कायसंसग्गं समापज्जिन्ति, निसज्जाय कारेतब्बो... पे०... नाहं निसिन्नो अपिच खो निपन्नोति, निपज्जाय कारेतब्बो...पे०... नाहं निसिन्नो अपिच खो ठितोति, न कारेतब्बो ।

सा चे एवं वदेय्य — “अय्यो मया दिट्ठो निपन्नो मातुगामेन सद्धिं कायसंसग्गं समापज्जन्तो”ति, सो च तं पटिजानाति, आपत्तिया कारेतब्बो...पे०... सच्चाहं निपन्नो, नो च खो कायसंसग्गं समापज्जिन्ति, निपज्जाय कारेतब्बो...पे०... नाहं निपन्नो, अपिच खो निसिन्नोति, निसज्जाय कारेतब्बो...पे०... नाहं निपन्नो, अपिच खो ठितोति, न कारेतब्बो ।

४४९. सा चे एवं वदेय्य — “अय्यो मया दिट्ठो मातुगामेन सद्धिं एको एकाय रहो पटिच्छन्ने आसने अलंकम्मनिये निसिन्नो”ति, सो च तं पटिजानाति, निसज्जाय कारेतब्बो...पे०... नाहं निसिन्नो अपिच खो निपन्नोति, निपज्जाय कारेतब्बो...पे०... नाहं निसिन्नो, अपिच खो ठितोति, न कारेतब्बो ।

४५०. सा चे एवं वदेय्य — “अय्यो मया दिट्ठो मातुगामेन सद्धिं एको एकाय रहो पटिच्छन्ने आसने अलंकम्मनिये निपन्नो”ति, सो च तं पटिजानाति, निपज्जाय कारेतब्बो...पे०... नाहं निपन्नो, अपिच खो निसिन्नोति, निसज्जाय कारेतब्बो...पे०... नाहं निपन्नो, अपिच खो ठितोति, न कारेतब्बो ।

अनियतोति न नियतो, पाराजिकं वा सङ्गादिसेसो वा पाचित्तियं वा ।

४५१. गमनं पटिजानाति, निसज्जं पटिजानाति, आपत्तिं पटिजानाति, आपत्तिया कारेतब्बो । गमनं पटिजानाति, निसज्जं न पटिजानाति, आपत्तिं पटिजानाति, आपत्तिया कारेतब्बो । गमनं पटिजानाति, निसज्जं पटिजानाति, आपत्तिं न पटिजानाति, निसज्जाय कारेतब्बो । गमनं पटिजानाति, निसज्जं न पटिजानाति, आपत्तिं न पटिजानाति, न कारेतब्बो ।

गमनं न पटिजानाति, निसज्जं पटिजानाति, आपत्तिं पटिजानाति, आपत्तिया

कारेतब्बो । गमनं न पटिजानाति, निसज्जं न पटिजानाति, आपत्तिं पटिजानाति, आपत्तिया कारेतब्बो । गमनं न पटिजानाति, निसज्जं पटिजानाति, आपत्तिं न पटिजानाति, निसज्जाय कारेतब्बो । गमनं न पटिजानाति, निसज्जं न पटिजानाति, आपत्तिं न पटिजानाति, न कारेतब्बोति ।

पठमो अनियतो निट्ठितो ।

२. दुतियअनियतसिक्खापदं

४५२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी — “भगवता पटिक्खित्तं मातुगामेन सद्धिं एको एकाय रहो पटिच्छन्ने आसने अलंकम्मनिये निसज्जं कप्पेतु”न्ति तस्सायेव कुमारिकाय सद्धिं एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेसि कालयुत्तं समुल्लपन्तो कालयुत्तं धम्मं भणन्तो । दुतियम्पि खो विसाखा मिगारमाता निमन्तिता तं कुलं अगमासि । अद्दसा खो विसाखा मिगारमाता आयस्मन्तं उदायिं तस्सायेव कुमारिकाय सद्धिं एकं एकाय रहो निसिन्नं । दिस्वान आयस्मन्तं उदायिं एतदवोच — “इदं, भन्ते, नच्छन्नं नप्पतिरूपं यं अय्यो मातुगामेन सद्धिं एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेति । किञ्चापि, भन्ते, अय्यो अनत्थिको तेन धम्मेन,

अपिच दुस्सद्भापया अप्पसन्ना मनुस्सा’ति । एवम्पि खो आयस्मा उदायी विसाखाय मिगारमातुया वुच्चमानो नादियि । अथ खो विसाखा मिगारमाता निक्खमित्वा भिक्खून् एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम आयस्मा उदायी मातुगामेन सद्धि एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेस्सती’ति! अथ खो ते भिक्खू आयस्मन्तं उदायिं अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ...पे०... “सच्चं किर त्वं, उदायि, मातुगामेन सद्धि एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेसी’ति? “सच्चं भगवा’ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... कथञ्चि नाम त्वं, मोघपुरिस, मातुगामेन सद्धि एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेस्ससि! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४५३. “न हेव खो पन पटिच्छन्नं आसनं होति नालं कम्मनियं, अलञ्च खो होति मातुगामं दुट्ठुल्लाहि वाचाहि ओभासितुं । यो पन भिक्खु तथारूपे आसने मातुगामेन सद्धि एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेय्य, तमेन सद्धेय्यवचसा उपासिका दिस्वा द्विन्नं धम्मानं अञ्जतरेन वदेय्य — सङ्गादिसेसेन वा पाचित्तियेन वा । निसज्जं भिक्खु पटिजानमानो द्विन्नं धम्मानं अञ्जतरेन कारेतब्बो — सङ्गादिसेसेन वा पाचित्तियेन वा । येन वा सा सद्धेय्यवचसा उपासिका वदेय्य तेन सो भिक्खु कारेतब्बो । अयम्पि धम्मो अनियतो’ति ।

४५४. न हेव खो पन पटिच्छन्नं आसनं होतीति अप्पटिच्छन्नं होति कुट्टेन वा कवाटेन वा किलञ्जेन वा साणिपाकारेन वा रुक्खेन वा थम्भेन वा कोत्थळिया वा येन केनचि अप्पटिच्छन्नं होति ।

नालं कम्मनियन्ति न सक्का होति मेथुनं धम्मं पटिसेवितुं ।

अलञ्च खो होति मातुगामं दुट्ठुल्लाहि वाचाहि ओभासितुन्ति सक्का होति मातुगामं दुट्ठुल्लाहि वाचाहि ओभासितुं ।

यो पनाति यो यादिसो...पे०... भिक्खूति...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खूति ।

तथारूपे आसनेति एवरूपे आसने ।

मातुगामो नाम मनुस्सिस्थी, न यक्खी न पेती न तिरच्छानगता, विञ्जू पटिबला सुभासितदुब्भासितं दुट्ठुल्लादुट्ठुल्लं आजानितुं ।

सद्धिन्ति एकतो ।

एको एकायाति भिक्खु चेव होति मातुगामो च ।

रहो नाम चक्खुस्स रहो, सोतस्स रहो । चक्खुस्स रहो नाम न सक्का होति अक्खिं वा निक्खणीयमाने भमुकं वा उक्खिणीयमाने सीसं वा उक्खिणीयमाने पस्सितुं । सोतस्स रहो नाम न सक्का होति पकतिकथा सोतुं ।

निसज्जं कप्पेय्याति मातुगामे निसिन्ने भिक्खु उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा । भिक्खु निसिन्ने मातुगामो उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा । उभो वा निसिन्ना होन्ति उभो वा निपन्ना ।

सद्धेय्यवचसा नाम आगतफला अभिसमेताविनी विज्जातसासना ।

उपासिका नाम बुद्धं सरणं गता, धम्मं सरणं गता, सङ्घं सरणं गता ।

दिस्वाति पस्सित्वा ।

द्विन्नं धम्मनं अज्जतरेन वदेय्य सङ्घादिसेसेन वा पाचित्तियेन वा । निसज्जं भिक्खु पटिजानमानो द्विन्नं धम्मनं अज्जतरेन कारेतब्बो — सङ्घादिसेसेन वा पाचित्तियेन वा । येन वा सा सद्धेय्यवचसा उपासिका वदेय्य, तेन सो भिक्खु कारेतब्बो ।

४५५. सा चे एवं वदेय्य — “अय्यो मया दिट्ठो निसिन्नो मातुगामेन सद्धिं कायसंसगं समापज्जन्तो”ति, सो च तं पटिजानाति, आपत्तिया कारेतब्बो । सा चे एवं वदेय्य — “अय्यो मया दिट्ठो निसिन्नो मातुगामेन सद्धिं कायसंसगं समापज्जन्तो”ति, सो चे एवं वदेय्य — “सच्चाहं निसिन्नो, नो च खो कायसंसगं समापज्जि”न्ति, निसज्जाय कारेतब्बो... पे०... नाहं निसिन्नो, अपिच खो निपन्नोति, निपज्जाय कारेतब्बो... पे०... नाहं निसिन्नो, अपिच खो ठितोति, न कारेतब्बो ।

सा चे एवं वदेय्य — “अय्यो मया दिट्ठो निपन्नो मातुगामेन सद्धिं कायसंसगं समापज्जन्तो”ति, सो च तं पटिजानाति, आपत्तिया कारेतब्बो... पे०... सच्चाहं निपन्नो, नो च खो कायसंसगं समापज्जिन्ति, निपज्जाय कारेतब्बो... पे०... नाहं निपन्नो, अपिच खो निसिन्नोति, निसज्जाय कारेतब्बो ... पे०... नाहं निपन्नो, अपिच खो ठितोति, न कारेतब्बो ।

सा चे एवं वदेय्य — “अय्यस्स मया सुतं निसिन्नस्स मातुगामं दुट्ठुल्लाहि वाचाहि ओभासन्तस्सा”ति, सो च तं पटिजानाति, आपत्तिया कारेतब्बो । सा चे एवं वदेय्य — “अय्यस्स मया सुतं निसिन्नस्स मातुगामं दुट्ठुल्लाहि वाचाहि ओभासन्तस्सा”ति, सो चे एवं वदेय्य — “सच्चाहं निसिन्नो, नो च खो दुट्ठुल्लाहि वाचाहि ओभासि”न्ति, निसज्जाय कारेतब्बो... पे०... नाहं निसिन्नो, अपिच खो निपन्नोति, निपज्जाय कारेतब्बो... पे०... नाहं निसिन्नो, अपिच खो ठितोति, न कारेतब्बो ।

सा चे एवं वदेय्य — “अय्यस्स मया सुतं निपन्नस्स मातुगामं दुट्ठुल्लाहि वाचाहि ओभासन्तस्सा”ति, सो च तं पटिजानाति, आपत्तिया कारेतब्बो... पे०... सच्चाहं निपन्नो नो च खो दुट्ठुल्लाहि वाचाहि ओभासिन्ति, निपज्जाय कारेतब्बो... पे०... नाहं निपन्नो, अपिच खो निसिन्नोति, निसज्जाय कारेतब्बो... पे०... नाहं निपन्नो, अपिच खो ठितोति, न कारेतब्बो ।

४५६. सा चे एवं वदेय्य — “अय्यो मया दिट्ठो मातुगामेन सद्धिं एको एकाय रहो निसिन्नो”ति, सो च तं पटिजानाति, निसज्जाय कारेतब्बो... पे०... नाहं निसिन्नो, अपिच खो निपन्नोति, निपज्जाय कारेतब्बो... पे०... नाहं निसिन्नो, अपिच खो ठितोति, न कारेतब्बो ।

सा चे एवं वदेय्य — “अय्यो मया दिट्ठो मातुगामेन सद्धिं एको एकाय रहो निपन्नो”ति, सो च तं पटिजानाति, निपज्जाय कारेतब्बो... पे०... नाहं निपन्नो, अपिच खो निसिन्नोति, निसज्जाय कारेतब्बो... पे०... नाहं निपन्नो, अपिच खो ठितोति, न कारेतब्बो ।

अयम्पीति पुरिमं उपादाय वुच्चति ।

अनियतोति न नियतो, सङ्घादिसेसो वा पाचित्तियं वा ।

४५७. गमनं पटिजानाति निसज्जं पटिजानाति आपत्तिं पटिजानाति, आपत्तिया कारेतब्बो । गमनं पटिजानाति निसज्जं न पटिजानाति आपत्तिं पटिजानाति, आपत्तिया कारेतब्बो । गमनं पटिजानाति निसज्जं पटिजानाति आपत्तिं न पटिजानाति, निसज्जाय कारेतब्बो । गमनं पटिजानाति निसज्जं न पटिजानाति आपत्तिं न पटिजानाति, न कारेतब्बो ।

गमनं न पटिजानाति निसज्जं पटिजानाति आपत्तिं पटिजानाति, आपत्तिया कारेतब्बो । गमनं न पटिजानाति निसज्जं न पटिजानाति आपत्तिं पटिजानाति, आपत्तिया कारेतब्बो । गमनं न पटिजानाति निसज्जं पटिजानाति आपत्तिं न पटिजानाति, निसज्जाय कारेतब्बो । गमनं न पटिजानाति निसज्जं न पटिजानाति आपत्तिं न पटिजानाति, न कारेतब्बोति ।

दुतियो अनियतो निड्डितो ।

४५८. उद्दिट्ठा खो आयस्मन्तो द्वे अनियता धम्मा । तत्थायस्मन्ते पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियम्पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? ततियम्पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेतथायस्मन्तो; तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामीति ।

तस्सुद्धानं —

अलं कम्मनियज्जेव, तथेव च नहेव खो ।
अनियता सुपज्जत्ता, बुद्धसेट्ठेन तादिनाति ॥

अनियतकण्डं निड्डितं ।

४. निस्सगियकण्डं

१. चीवरवग्गो

१. पठमकथिनसिक्खापदं

इमे खो पनायस्मन्तो तिस निस्सगिया पाचित्तिया

धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

४५९. तेने समयेन बुद्धो भगवा वेसालियं विहरति गोतमके चेतिये । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्खूनं तिचीवरं अनुज्जातं होति । छब्बगिया भिक्खू — “भगवता तिचीवरं अनुज्जातं” न्ति अज्जेनेव तिचीवरेन गामं पविसन्ति, अज्जेन तिचीवरेन आरामे अच्छन्ति, अज्जेन तिचीवरेन नहानं ओतरन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा... पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथज्झि नाम छब्बगिया भिक्खू अतिरेकचीवरं धारेस्सन्ती” ति! अथ खो ते भिक्खू छब्बगिये भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं... पे०... “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, अतिरेकचीवरं धारेथा” ति? “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा... पे०... कथज्झि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, अतिरेकचीवरं धारेस्सथ! नेतं, मोघपुरिसा,

अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४६०. “यो पन भिक्खु अतिरेकचीवरं धारेय्य, निस्सगियं पाचित्तिय”न्ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

४६१. [महाव० ३४७] तेन खो पन समयेन आयस्मतो आनन्दस्स अतिरेकचीवरं उप्पन्नं होति । आयस्मा च आनन्दो तं चीवरं आयस्मतो सारिपुत्तस्स दातुकामो होति । आयस्मा च सारिपुत्तो साकेते विहरति । अथ खो आयस्मतो आनन्दस्स एतदहोसि — “भगवता सिक्खापदं पञ्जत्तं — ‘न अतिरेकचीवरं धारेतब्ब’न्ति । इदञ्च मे अतिरेकचीवरं उप्पन्नं । अहञ्चिमं चीवरं आयस्मतो सारिपुत्तस्स दातुकामो । आयस्मा च सारिपुत्तो साकेते विहरति । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब’न्ति? अथ खो आयस्मा आनन्दो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । “कीवचिरं पनानन्द, सारिपुत्तो आगच्छिस्सती”ति? “नवमं वा, भगवा, दिवसं दसमं वा”ति । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, दसाहपरमं अतिरेकचीवरं धारेतुं । एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४६२. “निट्ठितचीवरस्मिं भिक्खुना उब्भतस्मिं कथिने दसाहपरमं अतिरेकचीवरं धारेतब्बं । तं अतिक्कामयतो निस्सगियं पाचित्तिय”न्ति ।

४६३. निट्ठितचीवरस्मिन्ति भिक्खुनो चीवरं कतं वा होति नट्ठं वा विनट्ठं वा दट्ठं वा चीवरासा वा उपच्छिन्ना ।

उब्भतस्मिं कथिनेति अट्ठन्नं मातिकानं अञ्जतराय मातिकाय उब्भतं होति, सङ्गेन वा अन्तरा उब्भतं होति ।

दसाहपरमन्ति दसाहपरमता धारेतब्बं ।

अतिरेकचीवरं नाम अनधिट्ठितं अविकप्पितं ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्जतरं चीवरं, विकप्पनुपगं पच्छिमं ।

तं अतिक्कामयतो निस्सगियं होती [होतीति इदं पदं सब्बपोत्थकेसु अत्थि, सिक्खापदे पन नत्थि, एवमुपरिपि] ति एकादसे अरुणुगगमे निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्गस्स वा गणस्स वा पुगलस्स वा । एवञ्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं । तेन भिक्खुना सङ्गं उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुट्ठानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो — “इदं मे, भन्ते, चीवरं दसाहातिक्कन्तं निस्सगियं, इमाहं सङ्गस्स निस्सज्जामी”ति । निस्सज्जित्वा आपत्तिं देसेतब्बा । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन आपत्तिं पटिग्गहेतब्बा । निस्सट्ठचीवरं दातब्बं ।

४६४. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । इदं चीवरं इत्थन्नामस्स भिक्खुनो निस्सगियं सङ्गस्स निस्सट्ठं । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इमं चीवरं इत्थन्नामस्स भिक्खुनो ददेय्या”ति ।

४६५. तेन भिक्खुना सम्बहुले भिक्खू उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुड्ढानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्सु वचनीया — “इदं मे, भन्ते, चीवरं दसाहातिक्कन्तं निस्सगियं । इमाहं आयस्मन्तानं निस्सज्जामी”ति । निस्सज्जित्वा आपत्तिं देसेतब्बा । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन आपत्तिं पटिग्गहेतब्बा । निस्सट्ठुचीवरं दातब्बं ।

४६६. “सुणन्तु मे आयस्मन्ता । इदं चीवरं इत्थन्नामस्स भिक्खुनो निस्सगियं आयस्मन्तानं निस्सट्ठं । यदायस्मन्तानं पत्तकल्लं, आयस्मन्ता इमं चीवरं इत्थन्नामस्स भिक्खुनो ददेय्यु”न्ति ।

४६७. तेन भिक्खुना एकं भिक्खुं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — “इदं मे, आवुसो, चीवरं दसाहातिक्कन्तं निस्सगियं । इमाहं आयस्मतो निस्सज्जामी”ति । निस्सज्जित्वा आपत्तिं देसेतब्बा । तेन भिक्खुना आपत्तिं पटिग्गहेतब्बा । निस्सट्ठुचीवरं दातब्बं — “इमं चीवरं आयस्मतो दम्मी”ति ।

४६८. दसाहातिक्कन्ते अतिक्कन्तसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं । दसाहातिक्कन्ते वेमतिको, निस्सगियं पाचित्तियं । दसाहातिक्कन्ते अनतिक्कन्तसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं । अनधिद्विते अधिद्वितसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं । अविकप्पिते विकप्पितसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं । अविस्सज्जिते विस्सज्जितसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं । अनट्ठे नट्ठसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं । अविनट्ठे विनट्ठसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं । अदट्ठे दट्ठसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं । अविलुत्ते विलुत्तसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं ।

निस्सगियं चीवरं अनिस्सज्जित्वा परिभुज्जति, आपत्तिं दुक्कटस्स । दसाहानतिक्कन्ते अतिक्कन्तसज्जी, आपत्तिं दुक्कटस्स । दसाहानतिक्कन्ते वेमतिको, आपत्तिं दुक्कटस्स । दसाहानतिक्कन्ते अनतिक्कन्तसज्जी, अनापत्तिं ।

४६९. अनापत्तिं अन्तोदसाहं अधिद्वेति, विकप्पेति, विस्सज्जेति, नस्सति, विनस्सति, डय्हति, अच्छिन्दित्वा गणहन्ति, विस्सासं गणहन्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

४७०. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू निस्सट्ठुचीवरं न देन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, निस्सट्ठुचीवरं न दातब्बं । यो न ददेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्सा”ति ।

कथिनसिक्खापदं निद्वितं पठमं ।

२. उदोसितसिक्खापदं

४७१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खू भिक्खूनं हत्थे चीवरं निक्खिपित्वा सन्तरुत्तरेन जनपदचारिकं पक्कमन्ति । तानि चीवरानि चिरं निक्खित्तानि कण्णकितानि होन्ति । तानि भिक्खू ओतापेन्ति । अद्दसा खो आयस्मा आनन्दो सेनासनचारिकं आहिण्डन्तो ते भिक्खू तानि चीवरानि ओतापेन्ते । दिस्वान येन ते भिक्खू तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा ते भिक्खू एतदवोच — “कस्सिमानि, आवुसो, चीवरानि कण्णकितानी”ति? अथ खो ते भिक्खू आयस्मतो आनन्दस्स एतमत्थं आरोचेसुं । आयस्मा आनन्दो उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथञ्चि नाम भिक्खू भिक्खूनं हत्थे चीवरं निक्खिपित्वा सन्तरुत्तरेन जनपदचारिकं पक्कमिस्सन्ती”ति!

अथ खो आयस्मा आनन्दो ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसि...पे०... “सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खूनं हत्थे चीवरं निक्खिपित्वा सन्तरुत्तरेन जनपदचारिकं पक्कमन्ती”ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... कथञ्चि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा भिक्खूनं हत्थे चीवरं निक्खिपित्वा सन्तरुत्तरेन जनपदचारिकं पक्कमिस्सन्ति! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४७२. “निट्ठितचीवरस्मिं भिक्खुना उब्भतस्मिं कथिने एकरत्तम्पि चे भिक्खु तिचीवरेन विप्पवसेय्य, निस्सगियं पाचित्तिय”न्ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पज्जत्तं होति ।

४७३. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु कोसम्बियं गिलानो होति । जातका तस्स भिक्खुनो सन्तिके दूतं पाहेसुं — “आगच्छतु भदन्तो, मयं, उपट्ठहिस्सामा”ति । भिक्खूपि एवमाहंसु — “गच्छावुसो, जातका तं उपट्ठहिस्सन्ती”ति । सो एवमाह — “भगवतावुसो, सिक्खापदं पज्जत्तं — ‘न तिचीवरेन विप्पवसितब्ब’न्ति । अहञ्चमिह गिलानो । न सक्कोमि तिचीवरं आदाय पक्कमितुं । नाहं गमिस्सामी”ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स भिक्खुनो तिचीवरेन अविप्पवाससम्मुतिं दातुं । एवञ्च पन, भिक्खवे, दातब्बा । तेन गिलानेन भिक्खुना सङ्गं उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुट्ठानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पगगहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, गिलानो । न सक्कोमि तिचीवरं आदाय पक्कमितुं । सोहं, भन्ते, सङ्गं तिचीवरेन अविप्पवाससम्मुतिं याचामी”ति । द्दुतियम्पि याचितब्बा । ततियम्पि याचितब्बा । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

४७४. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु गिलानो । न सक्कोति तिचीवरं आदाय पक्कमितुं । सो सङ्गं तिचीवरेन अविप्पवाससम्मुतिं याचति । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तिचीवरेन अविप्पवाससम्मुतिं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु गिलानो । न सक्कोति तिचीवरं आदाय पक्कमितुं । सो सङ्गं तिचीवरेन अविप्पवाससम्मुतिं याचति । सङ्गो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तिचीवरेन अविप्पवाससम्मुतिं देति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तिचीवरेन अविप्पवाससम्मुतिया दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्गेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तिचीवरेन अविप्पवाससम्मुति । खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४७५. “निट्ठितचीवरस्मिं भिक्खुना उब्भतस्मिं कथिने एकरत्तम्पि चे भिक्खु तिचीवरेन विप्पवसेय्य, अज्जत्र भिक्खुसम्मुतिया, निस्सगियं पाचित्तिय”न्ति ।

४७६. “निट्ठितचीवरस्मिन्ति भिक्खुनो चीवरं कतं वा होति नट्ठं वा विनट्ठं वा दट्ठं वा चीवरासा वा उपच्छिन्ना ।

उब्भतस्मिं कथिनेति अट्टन्नं मातिकानं अज्जतराय मातिकाय उब्भतं होति, सङ्गेन वा अन्तरा उब्भतं होति ।

एकरत्तम्पि चे भिक्खु तिचीवरेन विप्पवसेय्याति सङ्घाटिया वा उत्तरासङ्गेन वा अन्तरवासकेन वा ।

अज्जत्र भिक्खुसम्मुतियाति ठपेत्वा भिक्खुसम्मुतिं ।

निस्सगियं होतीति सह अरुणुगमना [अरुणुगमनेन (सी० स्या०)] निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स वा गणस्स वा पुगलस्स वा । एवञ्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं...पे०... इदं मे, भन्ते, चीवरं रत्तिविप्पवुत्थं [रत्तिं विप्पवुत्थं (सी०)] अज्जत्र भिक्खुसम्मुतिया निस्सगियं, इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामीति...पे०... ददेय्याति...पे०... ददेय्युन्ति...पे०... आयस्मतो दम्मीति ।

४७७. गामो एकूपचारो नानूपचारो । निवेसनं एकूपचारं नानूपचारं । उदोसितो एकूपचारो नानूपचारो । अट्टो एकूपचारो नानूपचारो । माळो एकूपचारो नानूपचारो । पासादो एकूपचारो नानूपचारो । हम्मियं एकूपचारं नानूपचारं । नावा एकूपचारा नानूपचारा । सत्थो एकूपचारो नानूपचारो । खेतं एकूपचारं नानूपचारं । धज्जकरणं एकूपचारं नानूपचारं । आरामो एकूपचारो नानूपचारो । विहारो एकूपचारो नानूपचारो । रुक्खमूलं एकूपचारं नानूपचारं । अज्झोकासो एकूपचारो नानूपचारो ।

४७८. गामो एकूपचारो नाम एककुलस्स गामो होति परिक्खित्तो च । अन्तोगामे चीवरं निक्खिपित्वा अन्तोगामे वत्थब्बं । अपरिक्खित्तो होति, यस्मिं घरे चीवरं निक्खित्तं होति तस्मिं घरे वत्थब्बं, हत्थपासा वा न विजहितब्बं ।

४७९. नानाकुलस्स गामो होति परिक्खित्तो च । यस्मिं घरे चीवरं निक्खित्तं होति तस्मिं घरे वत्थब्बं सभाये वा द्वारमूले वा, हत्थपासा वा न विजहितब्बं । सभायं गच्छन्तेन हत्थपासे चीवरं निक्खिपित्वा सभाये वा वत्थब्बं द्वारमूले वा, हत्थपासा वा न विजहितब्बं । सभाये चीवरं निक्खिपित्वा सभाये वा वत्थब्बं द्वारमूले वा, हत्थपासा वा न विजहितब्बं । अपरिक्खित्तो होति, यस्मिं घरे चीवरं निक्खित्तं होति तस्मिं घरे वत्थब्बं, हत्थपासा वा न विजहितब्बं ।

४८०. एककुलस्स निवेसनं होति परिक्खित्तञ्च, नानागब्भा नानाओवरका । अन्तोनिवेसने चीवरं निक्खिपित्वा अन्तोनिवेसने वत्थब्बं । अपरिक्खित्तं होति, यस्मिं गब्भे चीवरं निक्खित्तं होति तस्मिं गब्भे वत्थब्बं, हत्थपासा वा न विजहितब्बं ।

४८१. नानाकुलस्स निवेसनं होति परिक्खित्तञ्च, नानागब्भा नानाओवरका । यस्मिं गब्भे चीवरं निक्खित्तं होति तस्मिं गब्भे वत्थब्बं द्वारमूले वा, हत्थपासा वा न विजहितब्बं । अपरिक्खित्तं होति, यस्मिं गब्भे चीवरं निक्खित्तं होति तस्मिं गब्भे वत्थब्बं, हत्थपासा वा न विजहितब्बं ।

४८२. एककुलस्स उदोसितो होति परिक्खित्तो च, नानागब्भा नानाओवरका । अन्तोउदोसिते चीवरं निक्खिपित्वा अन्तोउदोसिते वत्थब्बं । अपरिक्खित्तो होति, यस्मिं गब्भे चीवरं निक्खित्तं होति तस्मिं गब्भे वत्थब्बं, हत्थपासा वा न विजहितब्बं ।

४८३. नानाकुलस्स उदोसितो होति परिक्खित्तो च, नानागब्भा नानाओवरका । यस्मिं गब्भे चीवरं निक्खित्तं होति

४८४. एककुलस्स अट्ठो होति, अन्तोअट्ठे चीवरं निक्खिपित्वा अन्तोअट्ठे वत्थब्बं । नानाकुलस्स अट्ठो होति, नानागब्भा नानाओवरका । यस्मिं गब्भे चीवरं निक्खित्तं होति तस्मिं गब्भे वत्थब्बं द्वारमूले वा, हत्थपासा वा न विजहितब्बं ।

४८५. एककुलस्स माळो होति, अन्तोमाळे चीवरं निखिपित्वा अन्तोमाळे वत्थब्बं । नानाकुलस्स माळो होति नानागब्भा नानाओवरका, यस्मिं गब्धे चीवरं निखित्तं होति तस्मिं गब्धे वत्थब्बं द्वारमुले वा, हत्थपासा वा न विजहितब्बं ।

४८६. एककुलस्स पासादो होति, अन्तोपासादे चीवरं निखिपित्वा अन्तोपासादे वत्थब्बं । नानाकुलस्स पासादो होति, नानागब्भा नानाओवरका । यस्मिं गब्भे चीवरं निखिखत्तं होति तस्मिं गब्भे वत्थब्बं द्वारमूले वा, हत्थपासा वा न विजहित्थं ।

४८७. एककुलस्स हम्मियं होति । अन्तोहम्मिये चीवरं निक्खिपित्वा अन्तोहम्मिये वत्थब्बं । नानाकुलस्स हम्मियं होति, नानागब्भा नानाओवरका । यस्मिं गब्धे चीवरं निक्खित्तं होति तस्मिं गब्धे वत्थब्बं द्वारमूले वा, हत्थपासा वा न विजहितब्बं ।

४८८. एककुलस्स नावा होति । अन्तोनावाय चीवरं निक्खिपित्वा अन्तोनावाय वत्थब्बं । नानाकुलस्स नावा होति नानागब्भा नानाओवरका । यस्मिं ओवरके चीवरं निक्खित्तं होति तस्मिं ओवरके वत्थब्बं, हत्थपासा वा न विजहितब्बं ।

४८९. एककुलस्स सत्थो होति । सत्थे चीवरं निक्खिपित्वा पुरतो वा पच्छतो वा सत्तब्भन्तरा न विजहितब्बा, पस्सतो अब्भन्तरं न विजहितब्बं । नानाकुलस्स सत्थो होति, सत्थे चीवरं निक्खिपित्वा हत्थपासा न विजहितब्बं ।

४९०. एककुलस्स खेत्तं होति परिक्खित्तञ्च । अन्तोखेत्ते चीवरं निक्खिपित्वा अन्तोखेत्ते वत्थब्बं । अपरिक्खित्तं होति, हत्थपासा न विजहितब्बं । नानाकुलस्स खेत्तं होति परिक्खित्तञ्च । अन्तोखेत्ते चीवरं निक्खिपित्वा द्वारमूले वा वत्थब्बं, हत्थपासा वा न विजहितब्बं । अपरिक्खित्तं होति, हत्थपासा न विजहितब्बं ।

४९१. एककुलस्स धञ्जकरणं होति परिक्षित्तञ्च । अन्तोधञ्जकरणे चीवरं निक्खिपित्वा अन्तोधञ्जकरणे वत्थब्बं । अपरिक्षित्तं होति, हत्थपासा न विजहितब्बं । नानाकुलस्स धञ्जकरणं होति परिक्षित्तञ्च । अन्तोधञ्जकरणे चीवरं निक्खिपित्वा द्वारमले वा वत्थब्बं, हत्थपासा वा न विजहितब्बं । अपरिक्षित्तं होति, हत्थपासा न विजहितब्बं ।

४९२. एककुलस्स आरामो होति परिक्खित्तो च । अन्तोआरामे चीवरं निक्खिपित्वा अन्तोआरामे वत्थब्बं । अपरिक्खित्तो होति, हत्थपासा न विजहितब्बं । नानाकुलस्स आरामो होति परिक्खित्तो च । अन्तोआरामे चीवरं निक्खिपित्वा द्वारमले वा वत्थब्बं, हत्थपासा वा न विजहितब्बं । अपरिक्खित्तो होति, हत्थपासा न विजहितब्बं ।

४९३. एककुलस्स विहारो होति परिकिखत्तो च । अन्तोविहारे चीवरं निक्खिपित्वा अन्तोविहारे वत्थब्बं । अपरिकिखत्तो होति, यस्मिं विहारे चीवरं निक्खित्तं होति तस्मिं विहारे वत्थब्बं, हत्थपासा वा न विजहितब्बं । नानाकुलस्स

विहारो होति परिक्षित्तो च । यस्मिं विहारे चीवरं निक्षिप्तं होति तस्मिं विहारे वत्थब्बं द्वारमूले वा, हत्थपासा वा न विजहितब्बं । अपरिक्षित्तो होति, यस्मिं विहारे चीवरं निक्षिप्तं होति तस्मिं विहारे वत्थब्बं, हत्थपासा वा न विजहितब्बं ।

४९४. एककुलस्स रुक्खमूलं होति, यं मज्झन्हिके काले समन्ता छाया फरति, अन्तोछायाय चीवरं निक्षिपित्वा अन्तोछायाय वत्थब्बं । नानाकुलस्स रुक्खमूलं होति, हत्थपासा न विजहितब्बं ।

अज्झोकासो एकूपचारो नाम अगामके अरज्जे समन्ता सत्तब्भन्तरा एकूपचारो, ततो परं नानूपचारो ।

४९५. विप्पवुत्थे विप्पवुत्थसज्जी अज्जत्र भिक्खुसम्मूतिया, निस्सगियं पाचित्तियं । विप्पवुत्थे वेमतिको, अज्जत्र भिक्खुसम्मूतिया, निस्सगियं पाचित्तियं । विप्पवुत्थे अविप्पवुत्थसज्जी, अज्जत्र भिक्खुसम्मूतिया, निस्सगियं पाचित्तियं । अप्पच्चुद्धटे पच्चुद्धटसज्जी... पे० ... अविस्सज्जिते विस्सज्जितसज्जी... अनट्ठे नट्ठसज्जी... अविनट्ठे विनट्ठसज्जी... अदट्ठे दट्ठसज्जी... पे० ... अविलुत्ते विलुत्तसज्जी, अज्जत्र भिक्खुसम्मूतिया, निस्सगियं पाचित्तियं ।

निस्सगियं चीवरं अनिस्सज्जित्वा परिभुज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । अविप्पवुत्थे विप्पवुत्थसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अविप्पवुत्थे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अविप्पवुत्थे अविप्पवुत्थसज्जी, अनापत्ति ।

४९६. अनापत्ति अन्तोअरुणे पच्चुद्धरति, विस्सज्जेति, नस्सति, विनस्सति, डय्हति, अच्छिन्दित्वा गण्हन्ति, विस्सासं गण्हन्ति, भिक्खुसम्मूतिया, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

उदोसितसिक्खापदं निट्ठितं दुतियं ।

३. ततियकथिनसिक्खापदं

४९७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो अकालचीवरं उप्पन्नं होति । तस्स तं चीवरं कयिरमानं नप्पहोति । अथ खो सो भिक्खु तं चीवरं उस्सापेत्वा पुनप्पुनं विमज्जति । अद्वसा खो भगवा सेनासनचारिकं आहिण्डन्तो तं भिक्खुं तं चीवरं उस्सापेत्वा पुनप्पुनं विमज्जन्तं । दिस्वान येन सो भिक्खु तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा तं भिक्खुं एतदवोच — “किस्स त्वं, भिक्खु, इमं चीवरं उस्सापेत्वा पुनप्पुनं विमज्जसी”ति? “इदं मे, भन्ते, अकालचीवरं उप्पन्नं । कयिरमानं नप्पहोति । तेनाहं इमं चीवरं उस्सापेत्वा पुनप्पुनं विमज्जामी”ति । “अत्थि पन ते, भिक्खु, चीवरपच्चासा”ति? “अत्थि, भगवा”ति । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा, भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, अकालचीवरं पटिग्गहेत्वा चीवरपच्चासा निक्षिपितु”न्ति ।

४९८. तेन खो पन समयेन भिक्खू — “भगवता अनुज्जातं अकालचीवरं पटिग्गहेत्वा चीवरपच्चासा निक्षिपितु”न्ति अकालचीवरानि पटिग्गहेत्वा अतिरेकमासं निक्षिपन्ति । तानि चीवरानि चीवरवंसे भण्डिकाबद्धानि तिट्ठन्ति । अद्वसा खो आयस्मा आनन्दो सेनासनचारिकं आहिण्डन्तो तानि चीवरानि चीवरवंसे भण्डिकाबद्धानि तिट्ठन्ते । दिस्वान भिक्खू आमन्तेसि — “कस्सिमानि, आवुसो, चीवरानि चीवरवंसे भण्डिकाबद्धानि तिट्ठन्ती”ति? “अम्हाकं, आवुसो, अकालचीवरानि चीवरपच्चासा निक्षिप्तानी”ति । “कीवचिरं पनावुसो, इमानि चीवरानि निक्षिप्तानी”ति? “अतिरेकमासं, आवुसो”ति । आयस्मा आनन्दो उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथञ्चि नाम भिक्खू अकालचीवरं

पटिग्गहेत्वा अतिरेकमासं निक्खिपिस्सन्ती”ति! अथ खो आयस्मा आनन्दो ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसि...पे०... “सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू अकालचीवरं पटिग्गहेत्वा अतिरेकमासं निक्खिपन्ती”ति? “सच्चं, भगवा”ति। विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... कथञ्चि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा अकालचीवरं पटिग्गहेत्वा अतिरेकमासं निक्खिपिस्सन्ति! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४९९. “निट्ठितचीवरस्मिं भिक्खुना उब्भतस्मिं कथिने भिक्खुनो पनेव अकालचीवरं उप्पज्जेय्य, आकङ्खमानेन भिक्खुना पटिग्गहेतब्बं। पटिग्गहेत्वा खिप्पमेव कारेतब्बं। नोचस्स पारिपूरि, मासपरमं तेन भिक्खुना तं चीवरं निक्खिपितब्बं ऊनस्स पारिपूरिया सतिया पच्चासाय। ततो चे उत्तरि [उत्तरिं (सी० स्या०)] निक्खिपेय्य, सतियापि पच्चासाय, निस्सगियं पाचित्तिय”न्ति।

५००. निट्ठितचीवरस्मिन्ति भिक्खुनो चीवरं कतं वा होति नट्ठं वा विनट्ठं वा दट्ठं वा चीवरासा वा उपच्छिन्ना।

उब्भतस्मिं कथिनेति अट्ठन्नं मातिकानं अज्जतराय मातिकाय उब्भतं होति, सङ्गेन वा अन्तरा उब्भतं होति।

अकालचीवरं नाम अनत्थते कथिने एकादसमासे उप्पन्नं, अत्थते कथिने सत्तमासे उप्पन्नं, कालेपि आदिस्स दिन्नं, एतं अकालचीवरं नाम।

उप्पज्जेय्याति उप्पज्जेय्य सङ्गतो वा गणतो वा जातितो वा मित्ततो वा पंसुकूलं वा अत्तनो वा धनेन।

आकङ्खमानेनाति इच्छमानेन पटिग्गहेतब्बं।

पटिग्गहेत्वा खिप्पमेव कारेतब्बन्ति दसाहा कारेतब्बं।

नो चस्स पारिपूरीति कयिरमानं नप्पहोति।

मासपरमं तेन भिक्खुना तं चीवरं निक्खिपितब्बन्ति मासपरमता निक्खिपितब्बं।

ऊनस्स पारिपूरियाति ऊनस्स पारिपूरत्थाय।

सतिया पच्चासायाति पच्चासा होति सङ्गतो वा गणतो वा जातितो वा मित्ततो वा पंसुकूलं वा अत्तनो वा धनेन।

ततो चे उत्तरि निक्खिपेय्य सतियापि पच्चासायाति तदहुप्पन्ने मूलचीवरे पच्चासाचीवरं उप्पज्जति, दसाहा कारेतब्बं। द्वीहुप्पन्ने मूलचीवरे पच्चासाचीवरं उप्पज्जति, दसाहा कारेतब्बं। तीहुप्पन्ने मूलचीवरे...पे०... चतुहुप्पन्ने... पञ्चाहुप्पन्ने... छाहुप्पन्ने... सत्ताहुप्पन्ने... अट्ठाहुप्पन्ने ... नवाहुप्पन्ने... दसाहुप्पन्ने मूलचीवरे पच्चासाचीवरं उप्पज्जति, दसाहा कारेतब्बं। एकादसे उप्पन्ने...पे०... द्वादसे उप्पन्ने... तेरसे उप्पन्ने... चुद्दसे उप्पन्ने... पन्नरसे उप्पन्ने... सोळसे उप्पन्ने... सत्तरसे उप्पन्ने... अट्ठारसे उप्पन्ने... एकूनवीसे उप्पन्ने... वीसे उप्पन्ने मूलचीवरे पच्चासाचीवरं उप्पज्जति, दसाहा कारेतब्बं। एकवीसे उप्पन्ने मूलचीवरे पच्चासाचीवरं उप्पज्जति, नवाहा कारेतब्बं। द्वावीसे उप्पन्ने...पे०... तेवीसे उप्पन्ने... चतुवीसे उप्पन्ने... पञ्चवीसे उप्पन्ने... छब्बीसे उप्पन्ने... सत्तवीसे उप्पन्ने... अट्ठवीसे उप्पन्ने... एकूनतिसे उप्पन्ने मूलचीवरे

पच्चासाचीवरं उप्पज्जति, एकाहं कारेतब्बं... तिंसे उप्पन्ने मूलचीवरे पच्चासाचीवरं उप्पज्जति, तदहेव अधिट्ठातब्बं विकप्पेतब्बं विस्सज्जेतब्बं । नो चे अधिट्ठेय्य वा विकप्पेय्य वा विस्सज्जेय्य वा, एकतिंसे अरुणुग्गमने निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्खस्स वा गणस्स वा पुग्गलस्स वा । एवञ्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं...पे०... इदं मे, भन्ते, अकालचीवरं मासातिक्कन्तं निस्सगियं, इमाहं सङ्खस्स निस्सज्जामीति...पे०... ददेय्याति...पे०... ददेय्युन्ति...पे०... आयस्मतो दम्मीति ।

विसभागे उप्पन्ने मूलचीवरे पच्चासाचीवरं उप्पज्जति, रत्तियो च सेसा होन्ति, न अकामा कारेतब्बं ।

५०१. मासातिक्कन्ते अतिक्कन्तसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं । मासातिक्कन्ते वेमतिको निस्सगियं पाचित्तियं । मासातिक्कन्ते अनतिक्कन्तसज्जी निस्सगियं पाचित्तियं । अनधिट्ठिते अधिट्ठितसज्जी...पे०... अविकप्पिते विकप्पितसज्जी... अविस्सज्जिते विस्सज्जितसज्जी... अनट्ठे नट्ठसज्जी... अविनट्ठे विनट्ठसज्जी... अदट्ठे दट्ठसज्जी... अविलुत्ते विलुत्तसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं ।

निस्सगियं चीवरं अनिस्सज्जित्वा परिभुज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । मासानतिक्कन्ते अतिक्कन्तसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । मासानतिक्कन्ते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । मासानतिक्कन्ते अनतिक्कन्तसज्जी, अनापत्ति ।

५०२. अनापत्ति अन्तोमासे अधिट्ठेति, विकप्पेति, विस्सज्जेति, नस्सति, विनस्सति, ड्हति, अच्छिन्दित्वा गणहन्ति, विस्सासं गणहन्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

ततियकथिनसिक्खापदं निड्ढितं ।

४. पुराणचीवरसिक्खापदं

५०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मतो उदायिस्स पुराणदुतियिका भिक्खुनीसु पुब्बजिता होति । सा आयस्मतो उदायिस्स सन्तिके अभिक्खणं आगच्छति । आयस्मापि उदायी तस्सा भिक्खुनिया सन्तिके अभिक्खणं गच्छति । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी तस्सा भिक्खुनिया सन्तिके भत्तविस्सगं करोति । अथ खो आयस्मा उदायी पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन सा भिक्खुनी तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा तस्सा भिक्खुनिया पुरतो अङ्गजातं विवरित्वा आसने निसीदि । सापि खो भिक्खुनी आयस्मतो उदायिस्स पुरतो अङ्गजातं विवरित्वा आसने निसीदि । अथ खो आयस्मा उदायी सारत्तो तस्सा भिक्खुनिया अङ्गजातं उपनिज्झायि । तस्स असुचि मुच्चि । अथ खो आयस्मा उदायी तं भिक्खुनिं एतदवोच — “गच्छ, भगिनि, उदकं आहर, अन्तरवासकं धोविस्सामी”ति । “आहरय्य, अहमेव धोविस्सामी”ति तं असुचिं एकदेसं मुखेन अगगहेसि एकदेसं अङ्गजाते पक्खिपि । सा तेन गब्भं गणिह । भिक्खुनियो एवमाहंसु — “अब्रह्मचारिनी अयं भिक्खुनी, गब्भिनी”ति । “नाहं, अय्ये, अब्रह्मचारिनी”ति भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खुनियो उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम अय्यो उदायी भिक्खुनिया पुराणचीवरं धोवापेस्सती”ति! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खून् एतमत्थं आरोचेसुं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम आयस्मा उदायी भिक्खुनिया पुराणचीवरं धोवापेस्सती”ति! अथ खो ते भिक्खू आयस्मन्तं उदायिं अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर त्वं, उदायि, भिक्खुनिया पुराणचीवरं धोवापेसी”ति? “सच्चं, भगवा”ति ।

“जातिका ते, उदायि, अज्जातिका”ति? “अज्जातिका, भगवा”ति । “अज्जातको, मोघपुरिस, अज्जातिकाय न जानाति पतिरूपं वा अप्पतिरूपं वा पासादिकं वा अपासादिकं वा । तत्थ नाम त्वं, मोघपुरिस, अज्जातिकाय भिक्खुनिया पुराणचीवरं धोवापेस्ससि! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५०४. “यो पन भिक्खु अज्जातिकाय भिक्खुनिया पुराणचीवरं धोवापेय्य वा रजापेय्य वा आकोटापेय्य वा, निस्सगियं पाचित्तिय”न्ति ।

५०५. यो पनाति यो यादिसो...पे०... भिक्खूति...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खूति ।

अज्जातिका नाम मातितो वा पितितो वा याव सत्तमा पितामहयुगा असम्बद्धा ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्गे उपसम्पन्ना ।

पुराणचीवरं नाम सकिं निवत्थम्पि सकिं पारुतम्पि ।

धोवाति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । धोतं निस्सगियं होति । रजाति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । रत्तं निस्सगियं होति । आकोटेहीति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । सकिं पाणिप्पहारं वा मुग्गरप्पहारं वा दिन्ने निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्गस्स वा गणस्स वा पुग्गलस्स वा । एवञ्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं...पे०... इदं मे, भन्ते, पुराणचीवरं अज्जातिकाय भिक्खुनिया धोवापितं निस्सगियं । इमाहं सङ्गस्स निस्सज्जामीति...पे०... ददेय्याति...पे०... ददेय्युन्ति...पे०... आयस्मतो दम्मीति ।

५०६. अज्जातिकाय अज्जातिकसज्जी पुराणचीवरं धोवापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अज्जातिकाय अज्जातिकसज्जी पुराणचीवरं धोवापेति रजापेति, निस्सगियेन आपत्ति दुक्कटस्स । अज्जातिकाय अज्जातिकसज्जी पुराणचीवरं धोवापेति आकोटापेति, निस्सगियेन आपत्ति दुक्कटस्स । अज्जातिकाय अज्जातिकसज्जी पुराणचीवरं धोवापेति रजापेति आकोटापेति, निस्सगियेन आपत्ति द्विन्नं दुक्कटानं ।

अज्जातिकाय अज्जातिकसज्जी पुराणचीवरं रजापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अज्जातिकाय अज्जातिकसज्जी पुराणचीवरं रजापेति आकोटापेति, निस्सगियेन आपत्ति दुक्कटस्स । अज्जातिकाय अज्जातिकसज्जी पुराणचीवरं रजापेति धोवापेति, निस्सगियेन आपत्ति दुक्कटस्स । अज्जातिकाय अज्जातिकसज्जी पुराणचीवरं रजापेति आकोटापेति धोवापेति, निस्सगियेन आपत्ति द्विन्नं दुक्कटानं ।

अज्जातिकाय अज्जातिकसज्जी पुराणचीवरं आकोटापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अज्जातिकाय अज्जातिकसज्जी पुराणचीवरं आकोटापेति धोवापेति, निस्सगियेन आपत्ति दुक्कटस्स । अज्जातिकाय अज्जातिकसज्जी पुराणचीवरं आकोटापेति रजापेति, निस्सगियेन आपत्ति दुक्कटस्स । अज्जातिकाय अज्जातिकसज्जी पुराणचीवरं आकोटापेति धोवापेति रजापेति, निस्सगियेन आपत्ति द्विन्नं दुक्कटानं ।

अज्जातिकाय वेमतिको...पे०... अज्जातिकाय जातिकसज्जी...पे०... अज्जस्स पुराणचीवरं धोवापेति, आपत्ति

दुक्कटस्स । निसीदनपच्चत्थरणं धोवापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । एकतोउपसम्पन्नाय धोवापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय अज्जातिकसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय जातिकसज्जी, अनापत्ति ।

५०७. अनापत्ति जातिकाय धोवन्तिया अज्जातिका दुतिया होति, अवुत्ता धोवति, अपरिभुत्तं धोवापेति, चीवरं ठपेत्वा अज्जं परिक्खारं धोवापेति, सिक्खमानाय, सामणेरिया, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

पुराणचीवरसिक्खापदं निट्ठितं चतुत्थं ।

५. चीवरपटिग्गहणसिक्खापदं

५०८. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन उप्पलवण्णा भिक्खुनी सावत्थियं विहरति । अथ खो उप्पलवण्णा भिक्खुनी पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सावत्थिं पिण्डाय पाविसि । सावत्थियं पिण्डाय चरित्वा पच्छाभत्तं पिण्डपातप्पटिक्कन्ता येन अन्धवनं तेनुपसङ्गमि दिवाविहाराय । अन्धवनं अज्झोगाहेत्वा अज्जतरस्मिं रुक्खमूले दिवाविहारं निसीदि । तेन खो पन समयेन चोरा कतकम्मा गाविं वधित्वा मंसं गहेत्वा अन्धवनं पविसिंसु । अदसा खो चोरगामणिको उप्पलवण्णं भिक्खुनिं अज्जतरस्मिं रुक्खमूले दिवाविहारं निसिन्नं । दिस्वानस्स एतदहोसि — “सचे मे पुत्तभातुका पस्सिस्सन्ति विहेठिस्सन्ति इमं भिक्खुनि”न्ति अज्जेन मग्गेन अगमासि । अथ खो सो चोरगामणिको मंसे पक्के वरमंसानि गहेत्वा पण्णपुटं [पण्णेन पुटं (स्या०)] बन्धित्वा उप्पलवण्णाय भिक्खुनिया अविदूरे रुक्खे आलगेत्वा — “यो पस्सति समणो वा ब्राह्मणो वा दिन्नयेव हरतू”ति, वत्वा पक्कामि । अस्सोसि खो उप्पलवण्णा भिक्खुनी समाधिम्हा वुट्ठित्वा तस्स चोरगामणिकस्स इमं वाचं भासमानस्स । अथ खो उप्पलवण्णा भिक्खुनी तं मंसं गहेत्वा उपस्सयं अगमासि । अथ खो उप्पलवण्णा भिक्खुनी तस्सा रत्तिया अच्चयेन तं मंसं सम्पादेत्वा उत्तरासङ्गेन भण्डिकं बन्धित्वा वेहासं अब्भुगन्त्वा वेळुवने पच्चुट्ठासि [पच्चुपट्ठासि (?)] ।

तेन खो पन समयेन भगवा गामं पिण्डाय पविट्ठो होति । आयस्मा उदायी ओहिय्यको होति विहारपालो । अथ खो उप्पलवण्णा भिक्खुनी येनायस्मा उदायी तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं उदायिं एतदवोच — “कहं, भन्ते, भगवा”ति? “पविट्ठो, भगिनि, भगवा गामं पिण्डाया”ति । “इमं, भन्ते, मंसं भगवतो देही”ति । “सन्तप्पितो तया, भगिनि, भगवा मंसेन । सचे मे त्वं अन्तरवासकं ददेय्यासि, एवं अहमि सन्तप्पितो भवेय्यं अन्तरवासकेना”ति । “मयं खो, भन्ते, मातुगामा नाम किच्छलाभा । इदञ्च मे अन्तिमं पञ्चमं चीवरं । नाहं दस्सामी”ति । “सेय्यथापि, भगिनि, पुरिसो हत्थिं दत्वा कच्छे सज्जेय्य [विस्सज्जेय्य (स्या०)] एवमेव खो त्वं भगिनि भगवतो मंसं दत्वा मयि अन्तरवासके सज्जसी”ति [अन्तरवासकं न सज्जसीति (क०), मयं अन्तरवासकं विस्सज्जेहीति (स्या०)] । अथ खो उप्पलवण्णा भिक्खुनी आयस्मता उदायिना निष्पीळियमाना अन्तरवासकं दत्वा उपस्सयं अगमासि । भिक्खुनियो उप्पलवण्णाय भिक्खुनिया पत्तचीवरं पटिग्गहन्तियो उप्पलवण्णं भिक्खुनिं एतदवोचुं — “कहं ते, अय्ये, अन्तरवासको”ति? उप्पलवण्णा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खुनियो उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम अय्यो उदायी भिक्खुनिया चीवरं पटिग्गहेस्सति किच्छलाभो मातुगामो”ति । अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खून् एतमत्थं आरोचेसुं । ये ते भिक्खू अपिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम आयस्मा उदायी भिक्खुनिया चीवरं पटिग्गहेस्सती”ति! अथ खो ते भिक्खू आयस्मन्तं उदायिं अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर त्वं, उदायि, भिक्खुनिया चीवरं पटिग्गहेसी”ति? “सच्चं, भगवा”ति । “जातिका ते, उदायि, अज्जातिका”ति?

“अज्जातिका, भगवा”ति । “अज्जातको, मोघपुरिस, अज्जातिकाय न जानाति पतिरूपं वा अप्पतिरूपं वा सन्तं वा असन्तं वा । तत्थ नाम त्वं, मोघपुरिस, अज्जातिकाय भिक्खुनिया हत्थतो चीवरं पटिग्गहेस्ससि! नेतं मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५०९. “यो पन भिक्खु अज्जातिकाय भिक्खुनिया हत्थतो चीवरं पटिग्गहेय्य, निस्सगियं पाचित्तिय”न्ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्चत्तं होति ।

५१०. तेन खो पन समयेन भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता भिक्खुनीनं पारिवत्तकचीवरं न पटिग्गहन्ति । भिक्खुनियो उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम अय्या अम्हाकं पारिवत्तकचीवरं न पटिग्गहेस्सन्ती”ति! अस्सोसुं खो भिक्खू तासं भिक्खुनीनं उज्झायन्तीनं खियन्तीनं विपाचेन्तीनं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चन्नं पारिवत्तकं पटिग्गहेतुं — भिक्खुस्स, भिक्खुनिया, सिक्खमानाय, सामणेरस्स, सामणेरिया । अनुजानामि, भिक्खवे, इमेसं पञ्चन्नं पारिवत्तकं पटिग्गहेतुं । एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ ।

५११. “यो पन भिक्खु अज्जातिकाय भिक्खुनिया हत्थतो चीवरं पटिग्गहेय्य, अज्जत्र पारिवत्तका, निस्सगियं पाचित्तिय”न्ति ।

५१२. यो पनाति यो यादिसो...पे०... भिक्खूति...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खूति ।

अज्जातिका नाम मातितो वा पितितो वा याव सत्तमा पितामहयुगा असम्बद्धा ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्गे उपसम्पन्ना ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अज्जतरं चीवरं विकप्पनुपगं पच्छिमं ।

अज्जत्र पारिवत्तकाति ठपेत्वा पारिवत्तकं ।

पटिग्गहाति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्गस्स वा गणस्स वा पुग्गलस्स वा । एवञ्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं...पे०... इदं मे, भन्ते, चीवरं अज्जातिकाय भिक्खुनिया हत्थतो पटिग्गहितं, अज्जत्र पारिवत्तका, निस्सगियं । इमाहं सङ्गस्स निस्सज्जामीति...पे०... ददेय्याति...पे०... ददेय्युन्ति...पे०... आयस्मतो दम्मीति ।

५१३. अज्जातिकाय अज्जातिकसज्जी चीवरं पटिग्गहाति, अज्जत्र पारिवत्तका, निस्सगियं पाचित्तियं । अज्जातिकाय वेमतिको चीवरं पटिग्गहाति, अज्जत्र पारिवत्तका, निस्सगियं पाचित्तियं । अज्जातिकाय जातिकसज्जी चीवरं पटिग्गहाति, अज्जत्र पारिवत्तका, निस्सगियं पाचित्तियं ।

एकतोउपसम्पन्नाय हत्थतो चीवरं पटिग्गहाति, अज्जत्र पारिवत्तका, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय अज्जातिकसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय जातिकसज्जी, अनापत्ति ।

५१४. अनापत्ति जातिकाय, पारिवत्तकं परित्तेन वा विपुलं, विपुलेन वा परित्तं, भिक्खु विस्सासं गण्हाति, तावकालिकं गण्हाति, चीवरं ठपेत्वा अज्जं परिक्खारं गण्हाति, सिक्खमानाय, सामणेरीया, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

चीवरपटिग्गहणसिक्खापदं निड्डितं पञ्चमं ।

६. अज्जातकविज्जत्तिसिक्खापदं

५१५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो पट्टो [पट्टो (स्या० क०)] होति धम्मिं कथं कातुं । अथ खो अज्जतरो सेट्ठिपुत्तो येनायस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं उपनन्दं सक्कपुत्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्तं खो तं सेट्ठिपुत्तं आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो सो सेट्ठिपुत्तो आयस्मता उपनन्देन सक्कपुत्तेन धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहंसितो आयस्मन्तं उपनन्दं सक्कपुत्तं एतदवोच — “वदेय्याथ, भन्ते, येन अत्थो । पटिबला मयं अय्यस्स दातुं यदिदं चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारं”न्ति । “सचे मे त्वं, आवुसो, दातुकामोसि, इतो एकं साटकं देही”ति । “अम्हाकं खो, भन्ते, कुलपुत्तानं किस्मिं विय एकसाटकं गन्तुं । आगमेहि, भन्ते, याव घरं गच्छामि । घरं गतो इतो वा एकं साटकं पहिणिस्सामि इतो वा सुन्दरतरं”न्ति । दुतियम्पि खो आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो तं सेट्ठिपुत्तं एतदवोच “सचे मे त्वं आवुसो दातुकामोसि इतो एकं साटकं देही”ति । अम्हाकं खो भन्ते कुलपुत्तानं किस्मिं विय एकसाटकं गन्तुं, आगमेहि भन्ते याव घरं गच्छामि, घरं गतो इतो वा एकं साटकं पहिणिस्सामि इतो वा सुन्दरतरन्ति । ततियम्पि खो आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो तं सेट्ठिपुत्तं एतदवोच “सचे मे त्वं आवुसो दातुकामोसि, इतो एकं साटकं देही”ति । अम्हाकं खो भन्ते कुलपुत्तानं किस्मिं विय एकसाटकं गन्तुं, आगमेहि भन्ते याव घरं गच्छामि, घरं गतो इतो वा एकं साटकं पहिणिस्सामि इतो वा सुन्दरतरन्ति । “किं पन तथा, आवुसो, अदातुकामेन पवारितेन यं त्वं पवारेत्वा न देसी”ति ।

अथ खो सो सेट्ठिपुत्तो आयस्मता उपनन्देन सक्कपुत्तेन निष्पीळियमानो एकं साटकं दत्वा अगमासि । मनुस्सा तं सेट्ठिपुत्तं एतदवोचुं — “किस्स त्वं अय्यो एकसाटको आगच्छसी”ति? अथ खो सो सेट्ठिपुत्तो तेसं मनुस्सानं एतमत्थं आरोचेसि । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “महिच्छा इमे समणा सक्कपुत्तिया असन्तुट्ठा । नयिमेसं सुकरा धम्मनिमन्तनापि कातुं [नयिमे सुकरा धम्मनिमन्तनायपि कातुं (स्या०)] । कथञ्चि नाम सेट्ठिपुत्तेन धम्मनिमन्तनाय कयिरमानाय साटकं गहेस्सन्ती”ति! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो सेट्ठिपुत्तं चीवरं विज्जापेस्सती”ति! अथ खो ते भिक्खू आयस्मन्तं उपनन्दं सक्कपुत्तं अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर त्वं, उपनन्द, सेट्ठिपुत्तं चीवरं विज्जापेसी”ति? “सच्चं, भगवा”ति । “जातको ते, उपनन्द, अज्जातको”ति? “अज्जातको, भगवा”ति । “अज्जातको, मोघपुरिस, अज्जातकस्स न जानाति पतिरूपं वा अप्पतिरूपं वा सन्तं वा असन्तं वा । तत्थ नाम त्वं, मोघपुरिस, अज्जातकं सेट्ठिपुत्तं चीवरं विज्जापेस्ससि! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५१६. “यो पन भिक्खु अज्जातकं गहपतिं वा गहपतानिं वा चीवरं विज्जापेय्य, निस्सगियं पाचित्तिय”न्ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खून् सिकखापदं पज्जतं होति ।

५१७. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू साकेता सावत्थिं २ अद्धानमग्गप्पटिपन्ना होन्ति । अन्तरामग्गे चोरा निक्खमित्वा ते भिक्खू अच्छिन्दिंसु । अथ खो ते भिक्खू — “भगवता पटिक्खित्तं अज्जातकं गहपतिं वा गहपतानिं वा चीवरं विज्जापेतु”न्ति, कुक्कुच्चायन्ता न विज्जापेसुं । यथानग्गाव सावत्थिं गन्त्वा भिक्खू अभिवादेन्ति । भिक्खू एवमाहंसु — “सुन्दरा खो इमे, आवुसो, आजीवका ये इमे भिक्खूसु अभिवादेन्ती”ति । ते एवमाहंसु — “न मयं, आवुसो, आजीवका, भिक्खू मय”न्ति । भिक्खू आयस्मन्तं उपालिं एतदवोचुं — “इङ्गावुसो उपालि, इमे अनुयुज्जाही”ति । अथ खो आयस्मता उपालिना अनुयुज्जियमाना ते भिक्खू एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो आयस्मा उपालि ते भिक्खू अनुयुज्जित्वा भिक्खू एतदवोच — “भिक्खू इमे, आवुसो । देथ नेसं चीवरानी”ति । ये ते भिक्खू अपिच्छा...पे... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम भिक्खू नग्गा आगच्छिस्सन्ति! ननु नाम तिणेन वा पण्णेन वा पटिच्छादेत्वा आगन्तब्ब”न्ति । अथ खो ते भिक्खू ते अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, अच्छिन्नचीवरस्स वा नट्टचीवरस्स वा अज्जातकं गहपतिं वा गहपतानिं वा चीवरं विज्जापेतुं । यं आवासं पठमं उपगच्छति, सचे तत्थ होति सङ्गस्स विहारचीवरं वा उत्तरत्थरणं वा भूमत्थरणं वा भिसिच्छवि वा, तं गहेत्वा पारुपितुं लभित्वा ओदहिस्सामी”ति । नो चे होति सङ्गस्स विहारचीवरं वा उत्तरत्थरणं वा भूमत्थरणं वा भिसिच्छवि वा तिणेन वा पण्णेन वा पटिच्छादेत्वा आगन्तब्बं; न त्वेव नग्गेन आगन्तब्बं । यो आगच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिकखापदं उद्दिसेय्याथ —

५१८. “यो पन भिक्खु अज्जातकं गहपतिं वा गहपतानिं वा चीवरं विज्जापेय्य, अज्जत्र समया, निस्सगियं पाचित्तियं । तत्थायं समयो — अच्छिन्नचीवरो वा होति भिक्खु नट्टचीवरो वा । अयं तत्थ समयो”ति ।

५१९. यो पनाति यो यादिसो...पे... भिक्खूति...पे... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खूति ।

अज्जातको नाम मातितो वा पितितो वा याव सत्तमा पितामहयुगा असम्बद्धो ।

गहपति नाम यो कोचि अगारं अज्झावसति ।

गहपतानी नाम या काचि अगारं अज्झावसति ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अज्जतरं चीवरं विकप्पनुपगं पच्छिमं ।

अज्जत्र समयाति ठपेत्वा समयं ।

अच्छिन्नचीवरो नाम भिक्खुस्स चीवरं अच्छिन्नं होति राजूहि वा चोरेहि वा धुत्तेहि वा, येहि केहिचि वा अच्छिन्नं होति ।

नट्टचीवरो नाम भिक्खुस्स चीवरं अग्गिना वा दट्ठं होति, उदकेन वा वुळ्हं होति, उन्दूरेहि वा उपचिकाहि वा खायितं होति, परिभोगजिण्णं वा होति ।

अञ्जत्र समया विज्जापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्गस्स वा गणस्स वा पुग्गलस्स वा । एवञ्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं...पे०... इदं मे, भन्ते, चीवरं अज्जातकं गहपतिकं, अञ्जत्र समया विज्जापितं, निस्सगियं । इमाहं सङ्गस्स निस्सज्जामीति...पे०... ददेय्याति...पे०... ददेय्युन्ति...पे०... आयस्मतो दम्मीति ।

५२०. अज्जातके अज्जातकसज्जी, अञ्जत्र समया, चीवरं विज्जापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अज्जातके वेमतिको, अञ्जत्र समया, चीवरं विज्जापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अज्जातके जातकसज्जी, अञ्जत्र समया, चीवरं विज्जापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

जातके अज्जातकसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । जातके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । जातके जातकसज्जी, अनापत्ति ।

५२१. अनापत्ति समये, जातकानं, पवारितानं, अज्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

अज्जातकविज्जत्तिसिक्खापदं निद्रितं छट्ठं ।

७. तत्तुत्तरिसिक्खापदं

५२२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू अच्छिन्नचीवरके भिक्खू उपसङ्कमित्वा एवं वदन्ति — “भगवता, आवुसो, अनुज्जातं — ‘अच्छिन्नचीवरस्स वा नट्टचीवरस्स वा अज्जातकं गहपतिं वा गहपतानिं वा चीवरं विज्जापेतुं’; विज्जापेथ, आवुसो, चीवर”न्ति । “अलं, आवुसो, लद्धं अम्हेहि चीवर”न्ति । “मयं आयस्मन्तानं विज्जापेमा”ति । “विज्जापेथ, आवुसो”ति । अथ खो छब्बगिया भिक्खू गहपतिके उपसङ्कमित्वा एतदवोचुं — “अच्छिन्नचीवरका, आवुसो, भिक्खू आगता । देथ नेसं चीवरानी”ति, बहुं चीवरं विज्जापेसुं ।

तेन खो पन समयेन अज्जतरो पुरिसो सभायं निसिन्नो अज्जतरं पुरिसं एतदवोच — “अच्छिन्नचीवरका अय्यो भिक्खू आगता । तेसं मया चीवरं दिन्न”न्ति । सोपि एवमाह — “मयापि दिन्न”न्ति । अपरोपि एवमाह — “मयापि दिन्न”न्ति । ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम समणा सक्कपुत्तिया न मत्तं जानित्वा बहुं चीवरं विज्जापेस्सन्ति, दुस्सवाणिज्जं वा समणा सक्कपुत्तिया करिस्सन्ति, पग्गाहिकसालं [पटग्गाहिकसालं (?)] वा पसारेस्सन्ती”ति! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम छब्बगिया भिक्खू न मत्तं जानित्वा बहुं चीवरं विज्जापेस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्खू छब्बगिये भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, न मत्तं जानित्वा बहुं चीवरं विज्जापेथा”ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... कथञ्चि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, न मत्तं जानित्वा बहुं चीवरं विज्जापेस्सथ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५२३. “तज्जे अज्जातको गहपति वा गहपतानी वा बहूहि चीवरेहि अभिहट्ठं पवारेय्य सन्तरुत्तरपरमं तेन भिक्खुना ततो चीवरं सादितब्बं । ततो चे उत्तरि सादियेय्य, निस्सगियं पाचित्तियं”न्ति ।

५२४. तज्चेति अच्छिन्नचीवरकं भिक्खुं ।

अज्जातको नाम मातितो वा पितितो वा याव सत्तमा पितामहयुगा असम्बद्धो ।

गहपति नाम यो कोचि अगारं अज्झावसति ।

गहपतानी नाम या काचि अगारं अज्झावसति ।

बहूहि चीवरेहीति बहुकेहि चीवरेहि ।

अभिहट्ठं पवारेय्याति यावतकं इच्छसि तावतकं गणहाहीति ।

सन्तरुत्तरपरमं तेन भिक्खुना ततो चीवरं सादितब्बन्ति सचे तीणि नट्टानि होन्ति द्वे सादितब्बानि, द्वे नट्टानि एकं सादितब्बं, एकं नट्टं न किञ्चि सादितब्बं ।

ततो चे उत्तरि सादियेय्याति ततुत्तरि विज्जापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्गस्स वा गणस्स वा पुगलस्स वा । एवञ्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं...पे०... इदं मे, भन्ते, चीवरं अज्जातकं गहपतिकं उपसङ्कमित्वा ततुत्तरि विज्जापितं निस्सगियं । इमाहं सङ्गस्स निस्सज्जामीति...पे०... ददेय्याति...पे०... ददेय्युन्ति... पे०... आयस्मतो दम्मीति ।

५२५. अज्जातके अज्जातकसज्जी ततुत्तरि चीवरं विज्जापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अज्जातके वेमतिको ततुत्तरि चीवरं विज्जापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अज्जातके जातकसज्जी ततुत्तरि चीवरं विज्जापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

जातके अज्जातकसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । जातके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । जातके जातकसज्जी, अनापत्ति ।

५२६. अनापत्ति — “सेसकं आहरिस्सामी”ति हरन्तो गच्छति, “सेसकं तुय्हेव होतू”ति देन्ति, न अच्छिन्नकारणा देन्ति, न नट्टकारणा देन्ति, जातकानं, पवारितानं, अत्तनो धनेन, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

ततुत्तरिसिक्खापदं निड्डितं सत्तमं ।

८. उपक्खटसिक्खापदं

५२७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अज्जतरो पुरिसो पजापतिं एतदवोच — “अय्यं उपनन्दं चीवरेन अच्छादेस्सामी”ति । अस्सोसि खो अज्जतरो पिण्डचारिको भिक्खु तस्स पुरिसस्स इमं वाचं भासमानस्स । अथ खो सो भिक्खु येनायस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं उपनन्दं सक्कपुत्तं एतदवोच — “महापुज्जोसि त्वं, आवुसो उपनन्द, अमुकस्मिं ओकासे अज्जतरो पुरिसो पजापतिं एतदवोच — “अय्यं उपनन्दं चीवरेन अच्छादेस्सामी”ति । “अत्थावुसो, मं सो उपट्ठाको”ति । अथ खो आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो येन सो पुरिसो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तं पुरिसं एतदवोच —

“सच्चं किर मं त्वं, आवुसो, चीवरेन अच्छादेतुकामोसी”ति? “अपि मेय्य, एवं होति — ‘अय्यं उपनन्दं चीवरेन अच्छादेस्सामी’”ति । “सचे खो मं त्वं, आवुसो, चीवरेन अच्छादेतुकामोसि, एवरूपेन चीवरेन अच्छादेहि । क्याहं तेन अच्छन्नोपि करिस्सामि याहं न परिभुज्जिस्सामी”ति ।

अथ खो सो पुरिसो उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “महिच्छा इमे समणा सक्कपुत्तिया असन्तुट्ठा । नयिमे सुकरा चीवरेन अच्छादेतुं । कथञ्चि नाम अय्यो उपनन्दो मया पुब्बे अप्पवारितो मं उपसङ्कमित्वा चीवरे विकप्पं आपज्जिस्सती”ति! अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स पुरिसस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो पुब्बे अप्पवारितो गहपतिकं उपसङ्कमित्वा चीवरे विकप्पं आपज्जिस्सती”ति! अथ खो ते भिक्खू आयस्मन्तं उपनन्दं सक्कपुत्तं अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ...पे०... “सच्चं किर त्वं, उपनन्द, पुब्बे अप्पवारितो गहपतिकं उपसङ्कमित्वा चीवरे विकप्पं आपज्जसी”ति? “सच्चं, भगवा”ति । “जातको ते, उपनन्द, अज्जातको”ति? “अज्जातको, भगवा”ति । “अज्जातको, मोघपुरिस, अज्जातकस्स न जानाति पतिरूपं वा अप्पतिरूपं वा सन्तं वा असन्तं वा । तत्थ नाम त्वं, मोघपुरिस, पुब्बे अप्पवारितो अज्जातकं गहपतिकं उपसङ्कमित्वा चीवरे विकप्पं आपज्जिस्ससि! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५२८. “भिक्खुं पनेव उद्दिस्स अज्जातकस्स गहपतिस्स वा गहपतानिया वा चीवरचेतापन्नं [चीवरचेतापन्नं (स्या०)] उपक्खटं होति — ‘इमिना चीवरचेतापन्नेन चीवरं चेतापेत्वा इत्थन्नामं भिक्खुं चीवरेन अच्छादेस्सामी’ति; तत्र चे सो भिक्खु पुब्बे अप्पवारितो उपसङ्कमित्वा चीवरे विकप्पं आपज्जेय्य — ‘साधु वत मं आयस्मा इमिना चीवरचेतापन्नेन एवरूपं वा एवरूपं वा चीवरं चेतापेत्वा अच्छादेही’ति, कल्याणकम्यतं उपादाय, निस्सगियं पाचित्तिय”न्ति ।

५२९. भिक्खुं पनेव उद्दिस्साति भिक्खुस्सत्थाय, भिक्खुं आरम्मणं करित्वा, भिक्खुं अच्छादेतुकामो ।

अज्जातको नाम मातितो वा पितितो वा याव सत्तमा पितामहयुगा असम्बद्धो ।

गहपति नाम यो कोचि अगारं अज्झावसति ।

गहपतानी नाम या काचि अगारं अज्झावसति ।

चीवरचेतापन्नं नाम हिरज्जं वा सुवण्णं वा मुत्ता वा मणि वा पवाळो वा फलिको वा पटको वा सुत्तं वा कप्पासो वा ।

इमिना चीवरचेतापन्नेनाति पच्चुपट्टितेन ।

चेतापेत्वाति परिवत्तेत्वा ।

अच्छादेस्सामीति दस्सामि ।

तत्र चे सो भिक्खूति यं भिक्खुं उद्दिस्स चीवरचेतापन्नं उपक्खटं होति सो भिक्खु ।

पुब्बे अप्पवारितोति पुब्बे अवुत्तो होति — “कीदिसेन ते, भन्ते, चीवरेन अत्थो, कीदिसं ते चीवरं चेतापेमी”ति?

उपसङ्कमित्वाति घरं गन्त्वा यत्थ कत्थचि उपसङ्कमित्वा ।

चीवरे विकप्पं आपज्जेय्याति आयतं वा होतु वित्थतं वा अप्पितं वा सण्हं वा ।

इमिना चीवरचेतापन्नेनाति पच्चुपट्टितेन ।

एवरूपं वा एवरूपं वाति । आयतं वा वित्थतं वा अप्पितं वा सण्हं वा ।

चेतापेत्वाति परिवत्तेत्वा ।

अच्छादेहीति दज्जेहि ।

कल्याणकम्यतं उपादायाति साधत्थिको [साधुत्थिको (स्या०)] महग्घत्थिको । तस्स वचनेन आयतं वा वित्थतं वा अप्पितं वा सण्हं वा चेतापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स वा गणस्स वा पुग्गलस्स वा । एवञ्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं...पे०... इदं मे, भन्ते, चीवरं पुब्बे अप्पवारितो अज्जातकं गहपतिकं उपसङ्कमित्वा चीवरे विकप्पं आपन्नं निस्सगियं, इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामीति...पे०... ददेय्याति...पे०... ददेय्युन्ति...पे०... आयस्मतो दम्मीति ।

५३०. अज्जातके अज्जातकसज्जी पुब्बे अप्पवारितो गहपतिकं उपसङ्कमित्वा चीवरे विकप्पं आपज्जति, निस्सगियं पाचित्तियं । अज्जातके वेमतिको पुब्बे अप्पवारितो गहपतिकं उपसङ्कमित्वा चीवरे विकप्पं आपज्जति, निस्सगियं पाचित्तियं । अज्जातके जातकसज्जी पुब्बे अप्पवारितो गहपतिकं उपसङ्कमित्वा चीवरे विकप्पं आपज्जति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

जातके अज्जातकसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । जातके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । जातके जातकसज्जी, अनापत्ति ।

५३१. अनापत्ति जातकानं, पवारितानं, अज्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, महग्घं चेतापेतुकामस्स अप्पग्घं चेतापेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

उपक्खटसिक्खापदं निट्ठितं अट्ठमं ।

९. दुतियउपक्खटसिक्खापदं

५३२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अज्जतरो पुरिसो अज्जतरं पुरिसं एतदवोच — “अय्यं उपनन्दं चीवरेन अच्छादेस्सामी”ति । सोपि एवमाह — “अहम्मि अय्यं उपनन्दं चीवरेन अच्छादेस्सामी”ति । अस्सोसि खो अज्जतरो पिण्डचारिको भिक्खु तेसं पुरिसानं इमं कथासल्लापं । अथ खो सो भिक्खु येनायस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं उपनन्दं सक्यपुत्तं एतदवोच —

“महापुञ्जोसि त्वं, आवुसो उपनन्द । अमुकस्मिं ओकासे अञ्जतरो पुरिसो अञ्जतरं पुरिसं एतदवोच — ‘अय्यं उपनन्दं चीवरेन अच्छादेस्सामी’ति । सोपि एवमाह — ‘अहमि अय्यं उपनन्दं चीवरेन अच्छादेस्सामी’”ति । “अत्थावुसो, मं ते उपट्ठाका”ति ।

अथ खो आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो येन ते पुरिसा तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा ते पुरिसे एतदवोच — “सच्चं किर मं तुम्हे, आवुसो, चीवरेहि अच्छादेतुकामात्था”ति? “अपि नय्य, एवं होति — ‘अय्यं उपनन्दं चीवरेहि अच्छादेस्सामी’”ति । “सचे खो मं तुम्हे, आवुसो, चीवरेहि अच्छादेतुकामात्थ, एवरूपेन चीवरेन अच्छादेथ, क्याहं तेहि अच्छन्नोपि करिस्सामि, यानाहं न परिभुज्जिस्सामी”ति । अथ खो ते पुरिसा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “महिच्छा इमे समणा सक्कपुत्तिया असन्तुट्ठा । नयिमे सुकरा चीवरेहि अच्छादेतुं । कथञ्चि नाम अय्यो उपनन्दो अम्हेहि पुब्बे अप्पवारितो उपसङ्गमित्वा चीवरे विकप्पं आपज्जिस्सती”ति!

अस्सोसुं खो भिक्खु तेसं पुरिसानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खु अप्पिच्छा... पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो पुब्बे अप्पवारितो गहपतिके उपसङ्गमित्वा चीवरे विकप्पं आपज्जिस्सती”ति! अथ खो ते भिक्खु आयस्मन्तं उपनन्दं सक्कपुत्तं अनेकपरियायेन विगरोहिवा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं... पे०... “सच्चं किर त्वं, उपनन्द, पुब्बे अप्पवारितो गहपतिके उपसङ्गमित्वा चीवरे विकप्पं आपज्जसी”ति? “सच्चं, भगवा”ति । “जातका ते, उपनन्द, अञ्जातका”ति? “अञ्जातका, भगवा”ति । “अञ्जातको, मोघपुरिस, अञ्जातकानं न जानाति पतिरूपं वा अप्पतिरूपं वा सन्तं वा असन्तं वा । तत्थ नाम त्वं, मोघपुरिस, पुब्बे अप्पवारितो अञ्जातके गहपतिके उपसङ्गमित्वा चीवरे विकप्पं आपज्जिस्ससि! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय... पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५३३. “भिक्खुं पनेव उद्दिस्स उभिन्नं अञ्जातकानं गहपतीनं वा गहपतानीनं वा पच्चेकचीवरचेतापन्नानि उपक्खटानि होन्ति — ‘इमेहि मयं पच्चेकचीवरचेतापन्नेहि पच्चेकचीवरानि चेतापेत्वा इत्थन्नामं भिक्खुं चीवरेहि अच्छादेस्सामी’ति; तत्र चे सो भिक्खु पुब्बे अप्पवारितो उपसङ्गमित्वा चीवरे विकप्पं आपज्जेय्य — ‘साधु वत मं आयस्मन्तो इमेहि पच्चेकचीवरचेतापन्नेहि एवरूपं वा एवरूपं वा चीवरं चेतापेत्वा अच्छादेथ, उभोव सन्ता एकेना’ति, कल्याणकम्यतं उपादाय, निस्सगियं पाचित्तिय”न्ति ।

५३४. भिक्खुं पनेव उद्दिस्साति भिक्खुस्सत्थाय, भिक्खुं आरम्मणं करित्वा, भिक्खुं अच्छादेतुकामा ।

उभिन्नन्ति द्विन्नं ।

अञ्जातका नाम मातितो वा पितितो वा याव सत्तमा पितामहयुगा असम्बद्धा ।

गहपती नाम ये केचि अगार अज्झावसन्ति ।

गहपतानियो नाम या काचि अगारं अज्झावसन्ति ।

चीवरचेतापन्नानि नाम हिरज्जा वा सुवण्णा वा मुत्ता वा मणी वा पवाळा वा फलिका वा पटका वा सुत्ता वा कप्पासा वा ।

इमेहि पच्चेकचीवरचेतापन्नेहि पच्चुपड्डितेहि ।

चेतापेत्वाति परिवत्तेत्वा ।

अच्छादेस्सामाति दस्साम ।

तत्र चे सो भिक्खूति यं भिक्खुं उद्दिस्स चीवरचेतापन्नानि उपक्खटानि होन्ति सो भिक्खु ।

पुब्बे अप्पवारितोति पुब्बे अवुत्तो होति — “कीदिसेन ते, भन्ते, चीवरेन अत्थो, कीदिसं ते चीवरं चेतापेमा”ति ।

उपसङ्कमित्वाति घरं गन्त्वा यत्थ कत्थचि उपसङ्कमित्वा ।

चीवरे विकप्पं आपज्जेय्याति आयतं वा होतु वित्थतं वा अप्पितं वा सण्हं वा ।

इमेहि पच्चेकचीवरचेतापन्नेहीति पच्चुपड्डितेहि ।

एवरूपं वा एवरूपं वाति आयतं वा वित्थतं वा अप्पितं वा सण्हं वा ।

चेतापेत्वाति परिवत्तेत्वा ।

अच्छादेथाति दज्जेथ ।

उभोव सन्ता एकेनाति द्वेपि जना एकेन ।

कल्याणकम्यतं उपादायाति साधत्थिको महग्घत्थिको ।

तस्स वचनेन आयतं वा वित्थतं वा अप्पितं वा सण्हं वा चेतापेन्ति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्गस्स वा गणस्स वा पुग्गलस्स वा । एवञ्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं...पे०... इदं मे, भन्ते, चीवरं पुब्बे अप्पवारितो अज्जातके गहपतिके उपसङ्कमित्वा चीवरे विकप्पं आपन्नं निस्सगियं । इमाहं सङ्गस्स निस्सज्जामीति...पे०... ददेय्याति...पे०... ददेय्युन्ति...पे०... आयस्मतो दम्मीति ।

५३५. अज्जातके अज्जातकसज्जी पुब्बे अप्पवारितो गहपतिके उपसङ्कमित्वा चीवरे विकप्पं आपज्जति, निस्सगियं पाचित्तियं । अज्जातके वेमतिको पुब्बे अप्पवारितो गहपतिके उपसङ्कमित्वा चीवरे विकप्पं आपज्जति, निस्सगियं पाचित्तियं । अज्जातके जातकसज्जी पुब्बे अप्पवारितो गहपतिके उपसङ्कमित्वा चीवरे विकप्पं आपज्जति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

जातके अज्जातकसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । जातके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । जातके जातकसज्जी, अनापत्ति ।

५३६. अनापत्ति — जातकानं, पवारितानं, अज्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, महग्घं चेतापेतुकामानं अप्पग्घं चेतापेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

दुतियउपक्खटसिक्खापदं निट्ठितं नवमं ।

१०. राजसिक्खापदं

५३७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मतो उपनन्दस्स सक्कपुत्तस्स उपट्ठाको महामत्तो आयस्मतो उपनन्दस्स सक्कपुत्तस्स दूतेन चीवरचेतापन्नं पाहेसि — “इमिना चीवरचेतापन्नेन चीवरं चेतापेत्वा अय्यं उपनन्दं चीवरेन अच्छादेही”ति । अथ खो सो दूतो येनायस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं उपनन्दं सक्कपुत्तं एतदवोच — “इदं खो, भन्ते, आयस्मन्तं उट्ठिस्स चीवरचेतापन्नं आभतं । पटिग्गण्हातु आयस्मा चीवरचेतापन्नं”ति । एवं वुत्ते आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो तं दूतं एतदवोच — “न खो मयं, आवुसो, चीवरचेतापन्नं पटिग्गण्हाम, चीवरञ्च खो मयं पटिग्गण्हाम कालेन कप्पिय”ति । एवं वुत्ते सो दूतो आयस्मन्तं उपनन्दं सक्कपुत्तं एतदवोच — “अत्थि पनायस्मतो कोचि वेय्यावच्चकरो”ति? तेन खो पन समयेन अज्जतरो उपासको आरामं अगमासि केनचिदेव करणीयेन । अथ खो आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो तं दूतं एतदवोच — “एसो खो, आवुसो, उपासको भिक्खून् वेय्यावच्चकरो”ति । अथ खो सो दूतो तं उपासकं सज्जापेत्वा येनायस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं उपनन्दं सक्कपुत्तं एतदवोच — “यं खो, भन्ते, आयस्मा वेय्यावच्चकरं निट्ठिसि सज्जत्तो सो मया । उपसङ्गमतु आयस्मा कालेन, चीवरेन तं अच्छादेस्सती”ति ।

तेन खो पन समयेन सो महामत्तो आयस्मतो उपनन्दस्स सक्कपुत्तस्स सन्तिके दूतं पाहेसि — “परिभुज्जतु अय्यो तं चीवरं, इच्छाम मयं अय्येन तं चीवरं परिभुत्तं”ति । अथ खो आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो तं उपासकं न किञ्चि अवचासि । दुतियम्पि खो सो महामत्तो आयस्मतो उपनन्दस्स सक्कपुत्तस्स सन्तिके दूतं पाहेसि — “परिभुज्जतु अय्यो तं चीवरं, इच्छाम मयं अय्येन तं चीवरं परिभुत्तं”ति । दुतियम्पि खो आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो तं उपासकं न किञ्चि अवचासि । ततियम्पि खो सो महामत्तो आयस्मतो उपनन्दस्स सक्कपुत्तस्स सन्तिके दूतं पाहेसि — “परिभुज्जतु अय्यो तं चीवरं, इच्छाम मयं अय्येन तं चीवरं परिभुत्तं”ति ।

तेन खो पन समयेन नेगमस्स समयो होति । नेगमेन च कतिका कता होति — “यो पच्छा आगच्छति पज्जासं बद्धो”ति । अथ खो आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो येन सो उपासको तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा तं उपासकं एतदवोच — “अत्थो मे, आवुसो, चीवरेना”ति । “अज्जण्हो, भन्ते, आगमेहि, अज्ज नेगमस्स समयो । नेगमेन च कतिका कता होति — ‘यो पच्छा आगच्छति पज्जासं बद्धो’”ति । “अज्जेव मे, आवुसो, चीवरं देही”ति ओवट्ठिकाय परामसि । अथ खो सो उपासको आयस्मता उपनन्देन सक्कपुत्तेन निष्पीळियमानो आयस्मतो उपनन्दस्स सक्कपुत्तस्स चीवरं चेतापेत्वा पच्छा अगमासि । मनुस्सा तं उपासकं एतदवोचुं — “किस्स त्वं, अय्यो, पच्छा आगतो, पज्जासं जीनोसी”ति ।

अथ खो सो उपासको तेसं मनुस्सानं एतमत्थं आरोचेसि । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “महिच्छा इमे समणा सक्कपुत्तिया असन्तुट्ठा । नयिमेसं सुकरं वेय्यावच्चप्पि कातुं । कथञ्चि नाम आयस्मा उपनन्दो उपासकेन — ‘अज्जण्हो, भन्ते, आगमेही’ति वुच्चमानो नागमेस्सती”ति! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो

उपासकेन — ‘अज्जण्हो, भन्ते, आगमेही’ति वुच्चमानो नागमेस्सती’ति! अथ खो ते भिक्खू आयस्मन्तं उपनन्दं सक्यपुत्तं अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर त्वं, उपनन्द, उपासकेन — ‘अज्जण्हो, भन्ते, आगमेही’ति वुच्चमानो नागमेसी’ति? “सच्चं, भगवा”ति। विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... कथञ्चि नाम त्वं, मोघपुरिस, उपासकेन — ‘अज्जण्हो, भन्ते, आगमेही’ति वुच्चमानो नागमेस्ससि! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५३८. “भिक्खुं पनेव उद्दिस्स राजा वा राजभोग्गो वा ब्राह्मणो वा गहपतिको वा दूतेन चीवरचेतापन्नं पहिणेय्य — ‘इमिना चीवरचेतापन्नेन चीवरं चेतापेत्वा इत्थन्नामं भिक्खुं चीवरेन अच्छादेही’ति। सो चे दूतो तं भिक्खुं उपसङ्कमित्वा एवं वदेय्य — ‘इदं खो, भन्ते, आयस्मन्तं उद्दिस्स चीवरचेतापन्नं आभतं, पटिग्गण्हातु आयस्मा चीवरचेतापन्न’न्ति, तेन भिक्खुना सो दूतो एवमस्स वचनीयो — ‘न खो मयं, आवुसो, चीवरचेतापन्नं पटिग्गण्हाम। चीवरञ्च खो मयं पटिग्गण्हाम, कालेन कप्पिय’न्ति। सो चे दूतो तं भिक्खुं एवं वदेय्य — ‘अत्थि पनायस्मतो कोचि वेय्यावच्चकरो’ति, चीवरत्थिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना वेय्यावच्चकरो निद्दिसितब्बो आरामिको वा उपासको वा — ‘एसो खो, आवुसो, भिक्खूनं वेय्यावच्चकरो’ति। सो चे दूतो तं वेय्यावच्चकरं सज्जापेत्वा तं भिक्खुं उपसङ्कमित्वा एवं वदेय्य — ‘यं खो, भन्ते, आयस्मा वेय्यावच्चकरं निद्दिसि सज्जत्तो सो मया, उपसङ्कमतु आयस्मा कालेन, चीवरेन तं अच्छादेस्सती’ति, चीवरत्थिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना वेय्यावच्चकरो उपसङ्कमित्वा द्वत्तिक्खत्तुं चोदेतब्बो सारेतब्बो — ‘अत्थो मे, आवुसो, चीवरेना’ति। द्वत्तिक्खत्तुं चोदयमानो सारयमानो तं चीवरं अभिनिष्फादेय्य, इच्चेतं कुसलं; नो चे अभिनिष्फादेय्य, चतुक्खत्तुं पञ्चक्खत्तुं छक्खत्तुपरमं तुण्हीभूतेन उद्दिस्स ठातब्बं। चतुक्खत्तुं पञ्चक्खत्तुं छक्खत्तुपरमं तुण्हीभूतो उद्दिस्स तिट्ठमानो तं चीवरं अभिनिष्फादेय्य, इच्चेतं कुसलं; ततो चे उत्तरि वायममानो तं चीवरं अभिनिष्फादेय्य, निस्सगियं पाचित्तियं। नो चे अभिनिष्फादेय्य, यतस्स चीवरचेतापन्नं आभतं, तत्थ सामं वा गन्तब्बं दूतो वा पाहेतब्बो — ‘यं खो तुम्हे आयस्मन्तो भिक्खुं उद्दिस्स चीवरचेतापन्नं पहिणित्थ, न तं तस्स भिक्खुनो किञ्चि अत्थं अनुभोति, युज्जन्तायस्मन्तो सकं, मा वो सकं विनस्सा’ति, अयं तत्थ सामीची’ति।

५३९. भिक्खुं पनेव उद्दिस्साति भिक्खुस्सत्थाय, भिक्खुं आरम्मणं करित्वा, भिक्खुं अच्छादेतुकामो।

राजा नाम यो कोचि रज्जं कारेति।

राजभोग्गो नाम यो कोचि रज्जो भत्तवेतनाहारो।

ब्राह्मणो नाम जातिया ब्राह्मणो।

गहपतिको नाम ठपेत्वा राजं राजभोग्गं ब्राह्मणं अवसेसो गहपतिको नाम।

चीवरचेतापन्नं नाम हिरज्जं वा सुवण्णं वा मुत्ता वा मणि वा।

इमिना चीवरचेतापन्नेनाति पच्चुपट्ठितेन।

चेतापेत्वाति परिवत्तेत्वा।

अच्छादेहीति दज्जेहि ।

सो चे दूतो तं भिक्खुं उपसङ्कमित्वा एवं वदेय्य — “इदं खो, भन्ते, आयस्मन्तं उद्दिस्स चीवरचेतापन्नं आभतं । पटिगगणात् आयस्मा चीवरचेतापन्नं”न्ति, तेन भिक्खुना सो दूतो एवमस्स वचनीयो — “न खो मयं, आवुसो, चीवरचेतापन्नं पटिगगणहाम । चीवरञ्च खो मयं पटिगगणहाम, कालेन कप्पिय”न्ति । सो चे दूतो तं भिक्खुं एवं वदेय्य — “अत्थि पनायस्मतो कोचि वेय्यावच्चकरो”ति? चीवरत्थिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना वेय्यावच्चकरो निद्दिसितब्बो आरामिको वा उपासको वा — “एसो खो, आवुसो, भिक्खूनं वेय्यावच्चकरो”ति । न वत्तब्बो — “तस्स देहीति वा, सो वा निक्खिपिस्सति, सो वा परिवत्तेस्सति, सो वा चेतापेस्सती”ति ।

सो चे दूतो तं वेय्यावच्चकरं सज्जापेत्वा तं भिक्खुं उपसङ्कमित्वा एवं वदेय्य — “यं खो, भन्ते, आयस्मा वेय्यावच्चकरं निद्दिसि सज्जतो सो मया । उपसङ्कमतु आयस्मा कालेन, चीवरेन तं अच्छादेस्सती”ति, चीवरत्थिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना वेय्यावच्चकरो उपसङ्कमित्वा द्वित्तिकखत्तुं चोदेतब्बो सारेतब्बो — “अत्थो मे, आवुसो, चीवरेना”ति । न वत्तब्बो — “देहि मे चीवरं, आहर मे चीवरं, परिवत्तेहि मे चीवरं, चेतापेहि मे चीवर”न्ति । दुतियम्पि वत्तब्बो । ततियम्पि वत्तब्बो । सचे अभिनिष्फादेति, इच्चेतं कुसलं; नो चे अभिनिष्फादेति, तत्थ गन्त्वा तुण्हीभूतेन उद्दिस्स ठातब्बं । न आसने निसीदितब्बं । न आमिसं पटिगगहेतब्बं । न धम्मो भासितब्बो । “किं कारणा आगतोसी”ति पुच्छियमानो “जानाहि, आवुसो”ति वत्तब्बो । सचे आसने वा निसीदति, आमिसं वा पटिगगणाति, धम्मं वा भासति, ठानं भज्जति । दुतियम्पि ठातब्बं । ततियम्पि ठातब्बं । चतुक्खत्तुं चोदेत्वा चतुक्खत्तुं ठातब्बं । पञ्चक्खत्तुं चोदेत्वा द्विक्खत्तुं ठातब्बं । छक्खत्तुं चोदेत्वा न ठातब्बं । ततो चे उत्तरि वायममानो तं चीवरं अभिनिष्फादेति, पयागे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्गस्स वा गणस्स वा पुग्गलस्स वा । एवञ्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं...पे०... इदं मे, भन्ते, चीवरं अतिरेकतिक्खत्तुं चोदनाय अतिरेकछक्खत्तुं ठानेन अभिनिष्फादितं निस्सगियं । इमाहं सङ्गस्स निस्सज्जामीति...पे०... ददेय्याति...पे०... ददेय्युन्ति...पे०... आयस्मतो दम्मीति ।

नो चे अभिनिष्फादेय्य, यतस्स चीवरचेतापन्नं आभतं तत्थ सामं वा गन्तब्बं दूतो वा पाहेतब्बो — “यं खो तुम्हे आयस्मन्तो भिक्खुं उद्दिस्स चीवरचेतापन्नं पहिणित्थ न तं तस्स भिक्खुनो किञ्चि अत्थं अनुभोति । युज्जन्तायस्मन्तो सकं, मा वो सकं विनस्सा”ति ।

अयं तत्थ सामीचीति अयं तत्थ अनुधम्मता ।

५४०. अतिरेकतिक्खत्तुं चोदनाय अतिरेकछक्खत्तुं ठानेन अतिरेकसज्जी अभिनिष्फादेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अतिरेकतिक्खत्तुं चोदनाय अतिरेकछक्खत्तुं ठानेन वेमतिको अभिनिष्फादेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अतिरेकतिक्खत्तुं चोदनाय अतिरेकछक्खत्तुं ठानेन ऊनकसज्जी अभिनिष्फादेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

ऊनकतिक्खत्तुं चोदनाय ऊनकछक्खत्तुं ठानेन अतिरेकसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकतिक्खत्तुं चोदनाय ऊनकछक्खत्तुं ठानेन वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकतिक्खत्तुं चोदनाय ऊनकछक्खत्तुं ठानेन ऊनकसज्जी अनापत्ति ।

५४१. अनापत्ति — तिक्खत्तुं चोदनाय, छक्खत्तुं ठानेन, ऊनकतिक्खत्तुं चोदनाय, ऊनकछक्खत्तुं ठानेन,

अचोदियमानो देति, सामिका चोदेत्वा देन्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

राजसिक्खापदं निद्धितं दसमं ।

कथिनवग्गो पठमो ।

तस्सुद्धानं —

उब्भतं कथिनं तीणि, धोवनञ्च पटिग्गहो ।

अज्जातकानि तीणेव, उभिन्नं दूतकेन चाति ॥

२. कोसियवग्गो

१. कोसियसिक्खापदं

५४२. तेन समयेन बुद्धो भगवा आळवियं विहरति अग्गाळवे चेतिये । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू कोसियकारके उपसङ्कमित्वा एवं वदन्ति — “बहू, आवुसो, कोसकारके पचथ, अम्हाकम्पि दस्सथ, मयम्पि इच्छाम कोसियमिस्सकं सन्थतं कातु”न्ति । ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथज्झि नाम समणा सक्कपुत्तिया अम्हे उपसङ्कमित्वा एवं वक्खन्ति — ‘बहू, आवुसो, कोसकारके पचथ, अम्हाकम्पि दस्सथ, मयम्पि इच्छाम कोसियमिस्सकं सन्थतं कातु’न्ति! अम्हाकम्पि अलाभा, अम्हाकम्पि दुल्लब्धं, ये मयं आजीवस्स हेतु पुत्तदारस्स कारणा बहू खुद्दके पाणे सङ्घातं आपादेमा”ति । अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा... पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथज्झि नाम छब्बगिया भिक्खू कोसियकारके उपसङ्कमित्वा एवं वक्खन्ति — ‘बहू, आवुसो, कोसकारके पचथ, अम्हाकम्पि दस्सथ, मयम्पि इच्छाम कोसियमिस्सकं सन्थतं कातु’”न्ति! अथ खो ते भिक्खू छब्बगिये भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, कोसियकारके उपसङ्कमित्वा एवं वदेथ — ‘बहू, आवुसो, कोसकारके पचथ, अम्हाकम्पि दस्सथ, मयम्पि इच्छाम कोसियमिस्सकं सन्थतं कातु’”न्ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... कथज्झि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, कोसियकारके उपसङ्कमित्वा एवं वक्खथ — बहू, आवुसो, कोसकारके पचथ, अम्हाकम्पि दस्सथ, मयम्पि इच्छाम कोसियमिस्सकं सन्थतं कातुन्ति । नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५४३. “यो पन भिक्खु कोसियमिस्सकं सन्थतं कारापेय्य, निस्सगियं पाचित्तिय”न्ति ।

५४४. यो पनाति यो यादिसो...पे०... भिक्खूति...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खूति ।

सन्थतं नाम सन्थरित्वा कतं होति अवायिमं ।

कारापेय्याति एकेनपि कोसियंसुना मिस्सित्वा करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स वा गणस्स वा पुग्गलस्स वा । एवञ्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्ब...पे०... इदं मे, भन्ते,

कोसियमिस्सकं सन्थतं कारापितं निस्सगियं । इमाहं सङ्गस्स निस्सज्जामीति...पे०... ददेय्याति...पे०... ददेय्युन्ति...पे०... आयस्मतो दम्मीति ।

५४५. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । परेहि विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । परेहि विप्पकतं परेहि परियोसापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

अज्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्जेन कतं पटिलभित्वा परिभुज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५४६. अनापत्ति वितानं वा भूमत्थरणं वा साणिपाकारं वा भिसिं वा बिब्बोहनं वा करोति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

कोसियसिक्खापदं निद्धितं पठमं ।

२. सुद्धकाळकसिक्खापदं

५४७. तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटागारसालायं । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू सुद्धकाळकानं एळकलोमानं सन्थतं कारापेन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथज्हि नाम समणा सक्कपुत्तिया सुद्धकाळकानं एळकलोमानं सन्थतं कारापेस्सन्ति, सेय्यथापि गिही कामभोगिनो”ति! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथज्हि नाम छब्बगिया भिक्खू सुद्धकाळकानं एळकलोमानं सन्थतं कारापेस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्खू छब्बगिये भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, सुद्धकाळकानं एळकलोमानं सन्थतं कारापेत्था”ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... कथज्हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, सुद्धकाळकानं एळकलोमानं सन्थतं कारापेस्सथ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५४८. “यो पन भिक्खु सुद्धकाळकानं एळकलोमानं सन्थतं कारापेय्य, निस्सगियं पाचित्तिय”न्ति ।

५४९. यो पनाति यो यादिसो...पे०... भिक्खूति...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खूति ।

काळकं नाम द्वे काळकानि — जातिया काळकं वा रजनकाळकं वा ।

सन्थतं नाम सन्थरित्वा कतं होति अवायिमं ।

कारापेय्याति करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्गस्स वा गणस्स वा पुगलस्स वा । एवञ्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ...पे०... इदं मे, भन्ते, सुद्धकाळकानं एळकलोमानं सन्थतं कारापितं निस्सगियं । इमाहं सङ्गस्स निस्सज्जामीति...पे०... ददेय्याति...पे०... ददेय्युन्ति...पे०... आयस्मतो दम्मीति ।

५५०. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । परेहि विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । परेहि विप्पकतं परेहि परियोसापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

अज्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्जेन कतं पटिलभित्वा परिभुज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५५१. अनापत्ति वितानं वा भूमत्थरणं वा साणिपाकारं वा भिसिं वा बिब्बोहनं वा करोति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

सुद्धकाळकसिक्खापदं निद्वितं दुतियं ।

३. द्वेभागसिक्खापदं

५५२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू — “भगवता पटिक्खितं सुद्धकाळकानं एळकलोमानं सन्थतं कारापेतु”न्ति, ते थोकंयेव ओदातं अन्ते आदियित्वा तथेव सुद्धकाळकानं एळकलोमानं सन्थतं कारापेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम छब्बगिया भिक्खू थोकंयेव ओदातं अन्ते आदियित्वा तथेव सुद्धकाळकानं एळकलोमानं सन्थतं कारापेस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्खू छब्बगिये भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं... पे०... “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, थोकंयेव ओदातं अन्ते आदियित्वा तथेव सुद्धकाळकानं एळकलोमानं सन्थतं कारापेथा”ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... कथञ्चि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, थोकंयेव ओदातं अन्ते आदियित्वा तथेव सुद्धकाळकानं एळकलोमानं सन्थतं कारापेस्सथ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्विसेय्याथ —

५५३. “नवं पन भिक्खुना सन्थतं कारयमानेन द्वे भागा सुद्धकाळकानं एळकलोमानं आदातब्बा ततियं ओदातानं चतुत्थं गोचरियानं । अनादा चे भिक्खु द्वे भागे सुद्धकाळकानं एळकलोमानं ततियं ओदातानं चतुत्थं गोचरियानं नवं सन्थतं कारापेय्य, निस्सगियं पाचित्तियं”न्ति ।

५५४. नवं नाम करणं उपादाय वुच्चति ।

सन्थतं नाम सन्थरित्वा कतं होति अवायिमं ।

कारयमानेनाति करोन्तो वा कारापेन्तो वा ।

द्वे भागा सुद्धकाळकानं एळकलोमानं आदातब्बाति धारयित्वा द्वे तुला आदातब्बा ।

ततियं ओदातानन्ति तुलं ओदातानं ।

चतुत्थं गोचरियानन्ति तुलं गोचरियानं ।

अनादा चे भिक्खु द्वे भागे सुद्धकाळकानं एळकलोमानं ततियं ओदातानं चतुत्थं गोचरियानन्ति ।

अनादियित्वा द्वे तुले सुद्धकाळकानं एळकलोमानं तुलं ओदातानं तुलं गोचरियानं नवं सन्थतं करोति वा कारापेति वा पयोगे दुक्कटं, पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्खस्स वा गणस्स वा पुग्गलस्स वा । एवञ्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं...पे०... इदं मे, भन्ते, सन्थतं अनादियित्वा द्वे तुले सुद्धकाळकानं एळकलोमानं तुलं ओदातानं तुलं गोचरियानं कारापितं निस्सगियं । इमाहं सङ्खस्स निस्सज्जामीति...पे०... ददेय्याति...पे०... ददेय्युन्ति...पे०... आयस्मतो दम्मीति ।

५५५. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । परेहि विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । परेहि विप्पकतं परेहि परियोसापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

अज्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्जेन कतं पटिलभित्वा परिभुज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५५६. अनापत्ति तुलं ओदातानं तुलं गोचरियानं आदियित्वा करोति, बहुतरं ओदातानं बहुतरं गोचरियानं आदियित्वा करोति, सुद्धं ओदातानं सुद्धं गोचरियानं आदियित्वा करोति, वितानं वा भूमत्थरणं वा साणिपाकारं वा भिसिं वा बिब्बोहनं वा करोति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

द्वेभागसिक्खापदं निड्डितं ततियं ।

४. छब्बस्ससिक्खापदं

५५७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खू अनुवस्सं सन्थतं कारापेन्ति । ते याचनबहुला विज्जत्तिबहुला विहरन्ति — “एळकलोमानि देथ, एळकलोमेहि अत्थो”ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम समणा सक्कपुत्तिया अनुवस्सं सन्थतं कारापेस्सन्ति, याचनबहुला विज्जत्तिबहुला विहरिस्सन्ति — ‘एळकलोमानि देथ, एळकलोमेहि अत्थो’”ति! अम्हाकं पन सकिं कतानि सन्थतानि पञ्चपि छपि वस्सानि होन्ति, येसं नो दारका उहदन्तिपि उम्मिहन्तिपि उन्दूरेहिपि खज्जन्ति । इमे पन समणा सक्कपुत्तिया अनुवस्सं सन्थतं कारापेन्ति, याचनबहुला विज्जत्तिबहुला विहरन्ति — “एळकलोमानि देथ, एळकलोमेहि अत्थो”ति!

अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम भिक्खू अनुवस्सं सन्थतं कारापेस्सन्ति, याचनबहुला विज्जत्तिबहुला विहरिस्सन्ति — ‘एळकलोमानि देथ, एळकलोमेहि अत्थो’”ति! अथ खो ते भिक्खू ते अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू अनुवस्सं सन्थतं कारापेन्ति, याचनबहुला विज्जत्तिबहुला विहरन्ति — ‘एळकलोमानि देथ, एळकलोमेहि अत्थो’ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... कथञ्चि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा अनुवस्सं सन्थतं कारापेस्सन्ति, याचनबहुला विज्जत्तिबहुला विहरिस्सन्ति — ‘एळकलोमानि देथ, एळकलोमेहि अत्थो’ति! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं

उद्दिसेय्याथ —

५५८. “नवं पन भिक्खुना सन्थतं कारापेत्वा छब्बस्सानि धारेतब्बं। ओरेन चे छन्नं वस्सानं तं सन्थतं विस्सज्जेत्वा वा अविस्सज्जेत्वा वा अज्जं नवं सन्थतं कारापेय्य, निस्सगियं पाचित्तिय”न्ति।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पज्जत्तं होति।

५५९. तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु कोसम्बियं गिलानो होति। जातका तस्स भिक्खुनो सन्तिके दूतं पाहेसुं — “आगच्छतु, भदन्तो मयं उपट्ठहिस्सामा”ति। भिक्खूपि एवमाहंसु — “गच्छावुसो, जातका तं उपट्ठहिस्सन्ती”ति। सो एवमाह — “भगवता, आवुसो, सिक्खापदं पज्जत्तं — ‘नवं पन भिक्खुना सन्थतं कारापेत्वा छब्बस्सानि धारेतब्बं’न्ति। अहञ्चमिह गिलानो, न सक्कोमि सन्थतं आदाय पक्कमितुं। मय्हञ्च विना सन्थता न फासु होति। नाहं गमिस्सामी”ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स भिक्खुनो सन्थतसम्मृतिं दातुं। एवञ्च पन, भिक्खवे, दातब्बा। तेन गिलानेन भिक्खुना सङ्गं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुट्ठानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पगगहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, गिलानो। न सक्कोमि सन्थतं आदाय पक्कमितुं। सोहं, भन्ते, सङ्गं सन्थतसम्मृतिं याचामी’ति। दुतियम्पि याचितब्बा। ततियम्पि याचितब्बा। ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

५६०. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। अयं इत्थन्नामो भिक्खु गिलानो। न सक्कोति सन्थतं आदाय पक्कमितुं। सो सङ्गं सन्थतसम्मृतिं याचति। यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सन्थतसम्मृतिं ददेय्य। एसा जत्ति।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। अयं इत्थन्नामो भिक्खु गिलानो। न सक्कोति सन्थतं आदाय पक्कमितुं। सो सङ्गं सन्थतसम्मृतिं याचति। सङ्गो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सन्थतसम्मृतिं देति। यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सन्थतसम्मृतिया दानं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

“दिन्ना सङ्गेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सन्थतसम्मृति। खमति सङ्गस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति।

एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५६१. “नवं पन भिक्खुना सन्थतं कारापेत्वा छब्बस्सानि धारेतब्बं। ओरेन चे छन्नं वस्सानं तं सन्थतं विस्सज्जेत्वा वा अविस्सज्जेत्वा वा अज्जं नवं सन्थतं कारापेय्य, अज्जत्र भिक्खुसम्मृतिया, निस्सगियं पाचित्तिय”न्ति।

५६२. नवं नाम करणं उपादाय वुच्चति।

सन्थतं नाम सन्थरित्वा कतं होति अवायिमं।

कारापेत्वाति करित्वा वा कारापेत्वा वा।

छब्बस्सानि धारेतब्बन्ति छब्बस्सपरमता धारेतब्बं।

ओरेन चे छन्नं वस्सानन्ति ऊनकछब्बस्सानि ।

तं सन्थतं विस्सज्जेत्वाति अज्जेसं दत्वा ।

अविस्सज्जेत्वाति न कस्सचि दत्वा ।

अज्जत्र भिक्खुसम्मूतियाति ठपेत्वा भिक्खुसम्मूतिं अज्जं नवं सन्थतं करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्गस्स वा गणस्स वा पुगलस्स वा । एवञ्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं... पे०... इदं मे, भन्ते, सन्थतं ऊनकछब्बस्सानि कारापितं, अज्जत्र भिक्खुसम्मूतिया, निस्सगियं । इमाहं सङ्गस्स निस्सज्जामीति...पे०... ददेय्याति...पे०... ददेय्युन्ति...पे०... आयस्मतो दम्मीति ।

५६३. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । परेहि विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । परेहि विप्पकतं परेहि परियोसापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

५६४. अनापत्ति छब्बस्सानि करोति, अतिरेकछब्बस्सानि करोति, अज्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, अज्जेन कतं पटिलभित्वा परिभुज्जति, वितानं वा भूमत्थरणं वा साणिपाकारं वा भिसिं वा बिब्बोहनं वा करोति, भिक्खुसम्मूतिया, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

छब्बस्ससिक्खापदं निड्डितं चतुत्थं ।

५. निसीदनसन्थतसिक्खापदं

५६५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “इच्छामहं, भिक्खवे, तेमासं पटिसल्लीयितुं । नम्हि केनचि उपसङ्कमितब्बो, अज्जत्र एकेन पिण्डपातनीहारकेना”ति । “एवं, भन्ते,”ति खो ते भिक्खू भगवतो पटिस्सुणित्वा नास्सुध कोचि भगवन्तं उपसङ्कमति, अज्जत्र एकेन पिण्डपातनीहारकेन । तेन खो पन समयेन सावत्थिया सङ्गेन कतिका कता होति — “इच्छतावुसो, भगवा तेमासं पटिसल्लीयितुं । न भगवा केनचि उपसङ्कमितब्बो, अज्जत्र एकेन पिण्डपातनीहारकेन । यो भगवन्तं उपसङ्कमति सो पाचित्तियं देसापेतब्बो”ति । अथ खो आयस्मा उपसेनो वङ्गन्तपुत्तो, सपरिसो येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । आचिण्णं खो पनेतं बुद्धानं भगवन्तानं आगन्तुकेहि भिक्खूहि सद्धिं पटिसम्मोदितुं । अथ खो भगवा आयस्मन्तं उपसेनं वङ्गन्तपुत्तं एतदवोच — “कच्चि वो, उपसेन, खमनीयं कच्चि यापनीयं, कच्चित्थ अप्पकिलमथेन अद्धानं आगता”ति? “खमनीयं, भगवा, यापनीयं, भगवा । अप्पकिलमथेन च मयं, भन्ते, अद्धानं आगता”ति ।

तेन खो पन समयेन आयस्मतो उपसेनस्स वङ्गन्तपुत्तस्स सद्धिविहारिको भिक्खु भगवतो अविदूरे निसिन्नो होति । अथ खो भगवा तं भिक्खुं एतदवोच — “मनापानि ते, भिक्खु, पंसुकूलानी”ति? “न खो मे, भन्ते, मनापानि पंसुकूलानी”ति । “किस्स पन त्वं, भिक्खु, पंसुकूलिको”ति? “उपज्झायो मे, भन्ते, पंसुकूलिको । एवं अहम्मि पंसुकूलिको”ति । अथ खो भगवा आयस्मन्तं उपसेनं वङ्गन्तपुत्तं एतदवोच — “पासादिका खो त्यायं, उपसेन, परिसा ।

कथं त्वं, उपसेन, परिसं विनेसी’ति? “यो मं, भन्ते, उपसम्पदं याचति तमहं [ताहं (क०)] एवं वदामि — ‘अहं खो, आवुसो, आरज्जिको पिण्डपातिको पंसुकूलिको । सचे त्वम्पि आरज्जिको भविस्ससि पिण्डपातिको पंसुकूलिको, एवाहं तं उपसम्पादेस्सामी’ति । सचे मे पटिस्सुणाति उपसम्पादेमि, नो चे मे पटिस्सुणाति न उपसम्पादेमि । यो मं निस्सयं याचति तमहं [ताहं (क०)] एवं वदामि — ‘अहं खो, आवुसो, आरज्जिको पिण्डपातिको पंसुकूलिको । सचे त्वम्पि आरज्जिको भविस्ससि पिण्डपातिको पंसुकूलिको, एवाहं ते निस्सयं दस्सामी’ति । सचे मे पटिस्सुणाति निस्सयं देमि, नो चे मे पटिस्सुणाति न निस्सयं देमि । एवं खो अहं, भन्ते, परिसं विनेमी’ति ।

“साधु साधु, उपसेन । साधु खो त्वं, उपसेन, परिसं विनेसि । जानासि पन त्वं, उपसेन, सावत्थिया सङ्गस्स कतिक’न्ति? “न खो अहं, भन्ते, जानामि सावत्थिया सङ्गस्स कतिक’न्ति । “सावत्थिया खो, उपसेन, सङ्गेन कतिका कता — ‘इच्छतावुसो, भगवा तेमासं पटिसल्लीयितुं । न भगवा केनचि उपसङ्कमितब्बो, अज्जत्र एकेन पिण्डपातनीहारकेन । यो भगवन्तं उपसङ्कमति सो पाचित्तियं देसापेतब्बो’ति । “पज्जायिस्सति, भन्ते, सावत्थिया सङ्गो सकाय कतिकाय, न मयं अपज्जत्तं पज्जपेस्साम पज्जत्तं वा न समुच्छिन्दिस्साम, यथापज्जत्तेसु सिक्खापदेसु समादाय वत्तिस्सामा’ति । “साधु साधु, उपसेन, अपज्जत्तं न पज्जपेतब्बं, पज्जत्तं वा न समुच्छिन्दितब्बं, यथापज्जत्तेसु सिक्खापदेसु समादाय वत्तितब्बं । अनुजानामि, उपसेन, ये ते भिक्खू आरज्जिका पिण्डपातिका पंसुकूलिका यथासुखं मं दस्सनाय उपसङ्कमन्तू’ति ।

५६६. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू बहिद्वारकोट्टके ठिता होन्ति — “मयं आयस्मन्तं उपसेनं वङ्गन्तपुत्तं पाचित्तियं देसापेस्सामा’ति । अथ खो आयस्मा उपसेनो वङ्गन्तपुत्तो सपरिसो उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । अथ खो ते भिक्खू आयस्मन्तं उपसेनं वङ्गन्तपुत्तं एतदवोचुं — “जानासि त्वं, आवुसो उपसेन, सावत्थिया सङ्गस्स कतिक’न्ति? “भगवापि मं, आवुसो, एवमाह — ‘जानासि पन त्वं, उपसेन, सावत्थिया सङ्गस्स कतिक’न्ति? न खो अहं, भन्ते, जानामि सावत्थिया सङ्गस्स कतिक’न्ति । “सावत्थिया खो, उपसेन, सङ्गेन कतिका कता — इच्छतावुसो, भगवा तेमासं पटिसल्लीयितुं । न भगवा केनचि उपसङ्कमितब्बो, अज्जत्र एकेन पिण्डपातनीहारकेन । यो भगवन्तं उपसङ्कमति सो पाचित्तियं देसापेतब्बो’ति । “पज्जायिस्सति, भन्ते, सावत्थिया सङ्गो सकाय कतिकाय, न मयं अपज्जत्तं पज्जपेस्साम पज्जत्तं वा न समुच्छिन्दिस्साम, यथापज्जत्तेसु सिक्खापदेसु समादाय वत्तिस्सामाति । अनुज्जातावुसो, भगवता — ‘ये ते भिक्खू आरज्जिका पिण्डपातिका पंसुकूलिका यथासुखं मं दस्सनाय उपसङ्कमन्तू’ति ।

अथ खो ते भिक्खू — “सच्चं खो आयस्मा उपसेनो आह — ‘न अपज्जत्तं पज्जपेतब्बं, पज्जत्तं वा न समुच्छिन्दितब्बं, यथापज्जत्तेसु सिक्खापदेसु समादाय वत्तितब्ब’”न्ति । अस्सोसुं खो भिक्खू — “अनुज्जाता किर भगवता — ‘ये ते भिक्खू आरज्जिका पिण्डपातिका पंसुकूलिका यथासुखं मं दस्सनाय उपसङ्कमन्तू’ति । ते भगवन्तं दस्सनं पिहेन्ता [दस्सनाय पिहयमाना (स्या०)] सन्थतानि उज्झित्वा आरज्जिकङ्गं पिण्डपातिकङ्गं पंसुकूलिकङ्गं समादियिंसु । अथ खो भगवा सम्बहुलेहि भिक्खूहि सद्धिं सेनासनचारिकं आहिण्डन्तो अद्दस सन्थतानि तहं तहं उज्झितानि । पस्सित्वा भिक्खू आमन्तेसि — “कस्सिमानि, भिक्खवे, सन्थतानि तहं तहं उज्झितानी’ति? अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनां सिक्खापदं पज्जपेस्सामि दस अत्थवसे पटिच्च — सङ्गसुट्ठुताय, सङ्गफासुताय,... पे०... एवज्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५६७. “निसीदनसन्थतं पन भिक्खुना कारयमानेन पुराणसन्थतस्स सामन्ता सुगतविदत्थि आदातब्बा दुब्बण्णकरणाय, अनादा चे भिक्खु पुराणसन्थतस्स सामन्ता सुगतविदत्थि नवं निसीदनसन्थतं कारापेय्य, निस्सगियं पाचित्तिय”न्ति ।

५६८. निसीदनं नाम सदसं वुच्चति ।

सन्थतं नाम सन्थरित्वा कतं होति अवायिमं ।

कारयमानेनाति करोन्तो वा कारापेन्तो वा ।

पुराणसन्थतं नाम सकिं निवत्थम्पि सकिं पारुत्तम्पि ।

सामन्ता सुगतविदत्थि आदातब्बा दुब्बण्णकरणायाति थिरभावाय वट्टं वा चतुरस्सं वा छिन्दित्वा एकदेसे वा सन्थरितब्बं विजटेत्वा वा सन्थरितब्बं ।

अनादा चे भिक्खु पुराणसन्थतस्स सामन्ता सुगतविदत्थिन्ति अनादियित्वा पुराणसन्थतस्स सामन्ता सुगतविदत्थिं नवं निसीदनसन्थतं करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं, पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्खस्स वा गणस्स वा पुगलस्स वा । एवञ्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं...पे०... इदं मे, भन्ते, निसीदनसन्थतं अनादियित्वा पुराणसन्थतस्स सामन्ता सुगतविदत्थिं कारापितं निस्सगियं । इमाहं सङ्खस्स निस्सज्जामीति...पे०... ददेय्याति...पे०... आयस्मतो दम्मीति ।

५६९. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । परेहि विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । परेहि विप्पकतं परेहि परियोसापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५७०. अनापत्ति — पुराणसन्थतस्स सामन्ता सुगतविदत्थिं आदियित्वा करोति, अलभन्तो थोकतरं आदियित्वा करोति, अलभन्तो अनादियित्वा करोति, अञ्जेन कतं पटिलभित्वा परिभुज्जति, वितानं वा भूमत्थरणं वा साणिपाकारं वा भिसिं वा बिब्बोहनं वा करोति, उम्मत्तकस्स आदिकम्मिकस्साति ।

निसीदनसन्थतसिक्खापदं निट्ठितं पञ्चमं ।

६. एळकलोमसिक्खापदं

५७१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स भिक्खुनो कोसलेसु जनपदे सावत्थिं गच्छन्तस्स अन्तरामगगे एळकलोमानि उप्पज्जिंसु । अथ खो सो भिक्खु तानि एळकलोमानि उत्तरासङ्गेन भण्डिकं बन्धित्वा अगमासि । मनुस्सा तं भिक्खुं पस्सित्वा उप्पण्डेसुं — “कित्तकेन ते, भन्ते, कीतानि? कित्तको उदयो भविस्सती”ति? सो भिक्खु तेहि मनुस्सेहि उप्पण्डियमानो मङ्कु अहोसि । अथ खो सो

भिक्षु सावत्थिं गत्वा तानि एळकलोमानि ठितकोव आसुम्भि । भिक्षू तं भिक्षुं एतदवोचुं — “किस्स त्वं, आवुसो, इमानि एळकलोमानि ठितकोव आसुम्भसी”ति? “तथा हि पनाहं, आवुसो, इमेसं एळकलोमानं कारणा मनुस्सेहि उप्पण्डितो”ति । “कीव दूरतो पन त्वं, आवुसो, इमानि एळकलोमानि आहरी”ति? “अतिरेकतियोजनं, आवुसो”ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम भिक्षु अतिरेकतियोजनं एळकलोमानि आहरिस्सती”ति! अथ खो ते भिक्षू तं भिक्षुं अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... सच्चं किर त्वं, भिक्षु, अतिरेकतियोजनं एळकलोमानि आहरीति? “सच्चं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... कथञ्चि नाम त्वं, मोघपुरिस, अतिरेकतियोजनं एळकलोमानि आहरिस्ससि! नेतं मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५७२. “भिक्षुनो पनेव अब्धानमग्गप्पटिपन्नस्स एळकलोमानि उप्पज्जय्युं । आकङ्खमानेन भिक्षुना पटिग्गहेतब्बानि । पटिग्गहेत्वा तियोजनपरमं सहत्था हरितब्बानि [हारेतब्बानि (सी० स्या० क०)], असन्ते हारके । ततो चे उत्तरि हरेय्य, असन्तेपि हारके, निस्सगियं पाचित्तिय”न्ति ।

५७३. भिक्षुनो पनेव अब्धानमग्गप्पटिपन्नस्साति पन्थं गच्छन्तस्स ।

एळकलोमानि उप्पज्जेय्यन्ति उप्पज्जेय्युं सङ्गतो वा गणतो वा जातितो वा मित्ततो वा पंसुकूलं वा अत्तनो वा धनेन ।

आकङ्खमानेनाति इच्छमानेन पटिग्गहेतब्बानि ।

पटिग्गहेत्वा तियोजनपरमं सहत्था हरितब्बानीति तियोजनपरमता सहत्था हरितब्बानि ।

असन्ते हारकेति नाज्जो कोचि हारको होति इत्थी वा पुरिसो वा गहट्ठो वा पब्बजितो वा ।

ततो चे उत्तरि हरेय्य, असन्तेपि हारकेति पठमं पादं तियोजनं अतिक्कामेति, आपत्ति दुक्कटस्स । दुतियं पादं अतिक्कामेति, निस्सगियं पाचित्तियं [निस्सगियानि होन्ति (स्या०)] । अन्तोतियोजने ठितो बहितियोजनं पातेति, निस्सगियं पाचित्तियं [निस्सगियानि होन्ति (स्या०)] । अज्जस्स याने वा भण्डे वा अजानन्तस्स पक्खिपित्वा तियोजनं अतिक्कामेति, निस्सगियानि होन्ति । निस्सज्जितब्बानि सङ्गस्स वा गणस्स वा पुगलस्स वा । एवञ्च पन, भिक्षवे, निस्सज्जितब्बानि...पे०... इमानि मे, भन्ते, एळकलोमानि तियोजनं अतिक्कामितानि निस्सगियानि । इमानाहं सङ्गस्स निस्सज्जामीति...पे०... ददेय्याति...पे०... ददेय्यन्ति...पे०... आयस्मतो दम्मीति ।

५७४. अतिरेकतियोजने अतिरेकसज्जी अतिक्कामेति [तियोजनं अतिक्कामेति (स्या०)], निस्सगियं पाचित्तियं । अतिरेकतियोजने वेमतिको अतिक्कामेति [तियोजनं अतिक्कामेति (स्या०)], निस्सगियं पाचित्तियं । अतिरेकतियोजने ऊनकसज्जी अतिक्कामेति [तियोजनं अतिक्कामेति (स्या०)], निस्सगियं पाचित्तियं ।

ऊनकतियोजने अतिरेकसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकतियोजने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकतियोजने ऊनकसज्जी, अनापत्ति ।

५७५. अनापत्ति तियोजनं हरति, ऊनकतियोजनं हरति, तियोजनं हरतिपि, पच्चाहरतिपि, तियोजनं वासाधिप्पायो

गन्त्वा ततो परं हरति, अच्छिन्नं पटिलभित्वा हरति, निस्सट्ठं पटिलभित्वा हरति, अज्जं हरापेति कतभण्डं, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

एळकलोमसिक्खापदं निड्डितं छट्ठं ।

७. एळकलोमधोवापनसिक्खापदं

५७६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मिं निग्रोधारामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू भिक्खुनीहि एळकलोमानि धोवापेन्तिपि रजापेन्तिपि विजटापेन्तिपि । भिक्खुनियो एळकलोमानि धोवन्तियो रजन्तियो विजटेन्तियो रिज्चन्ति उद्देसं परिपुच्छं अधिसीलं अधिचित्तं अधिपज्जं । अथ खो महापजापति गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठितं खो महापजापतिं गोतमिं भगवा एतदवोच — “कच्चि, गोतमि, भिक्खुनियो अप्पमत्ता आतापिनियो पहितत्ता विहरन्ती”ति? “कुतो, भन्ते, भिक्खुनीनं अप्पमादो! अय्या छब्बगिया भिक्खुनीहि एळकलोमानि धोवापेन्तिपि रजापेन्तिपि विजटापेन्तिपि । भिक्खुनियो एळकलोमानि धोवन्तियो रजन्तियो विजटेन्तियो रिज्चन्ति उद्देसं परिपुच्छं अधिसीलं अधिचित्तं अधिपज्जं”न्ति ।

अथ खो भगवा महापजापतिं गोतमिं धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो महापजापति गोतमी भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहंसिता भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा छब्बगिये भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनीहि एळकलोमानि धोवापेथपि रजापेथपि विजटापेथपी”ति? “सच्चं, भगवा”ति । “जातिकायो तुम्हाकं, भिक्खवे, अज्जातिकायो”ति? “अज्जातिकायो, भगवा”ति । “अज्जातका, मोघपुरिसा, अज्जातिकानं न जानन्ति पतिरूपं वा अप्पतिरूपं वा पासादिकं वा अपासादिकं । तत्थ नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, अज्जातिकाहि भिक्खुनीहि एळकलोमानि धोवापेस्सथपि रजापेस्सथपि विजटापेस्सथपि! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवज्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५७७. “यो पन भिक्खु अज्जातिकाय भिक्खुनिया एळकलोमानि धोवापेय्य वा रजापेय्य वा विजटापेय्य वा, निस्सगियं पाचित्तिय”न्ति ।

५७८. यो पनाति यो यादिसो...पे०... भिक्खूति...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खूति ।

अज्जातिका नाम मातितो वा पितितो वा याव सत्तमा पितामहयुगा असम्बद्धा ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्गे उपसम्पन्ना ।

धोवाति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । धोतानि निस्सगियानि होन्ति । रजाति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । रत्तानि निस्सगियानि होन्ति । विजटेहीति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । विजटितानि निस्सगियानि होन्ति । निस्सज्जितब्बानि सङ्गस्स वा गणस्स वा पुगलस्स वा । एवज्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बानि...पे०... इमानि मे, भन्ते, एळकलोमानि अज्जातिकाय भिक्खुनिया धोवापितानि निस्सगियानि । इमानाहं सङ्गस्स निस्सज्जामीति...पे०... ददेय्याति... पे०... ददेय्युन्ति...पे०... आयस्मतो दम्मीति ।

५७९. अज्जातिकाय अज्जातिकसज्जी एळकलोमानि धोवापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अज्जातिकाय अज्जातिकसज्जी एळकलोमानि धोवापेति रजापेति, निस्सगियेन आपत्ति दुक्कटस्स । अज्जातिकाय अज्जातिकसज्जी एळकलोमानि धोवापेति विजटापेति, निस्सगियेन आपत्ति दुक्कटस्स । अज्जातिकाय अज्जातिकसज्जी एळकलोमानि धोवापेति रजापेति विजटापेति, निस्सगियेन आपत्ति द्विन्नं दुक्कटानं ।

अज्जातिकाय अज्जातिकसज्जी एळकलोमानि रजापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अज्जातिकाय अज्जातिकसज्जी एळकलोमानि रजापेति विजटापेति, निस्सगियेन आपत्ति दुक्कटस्स । अज्जातिकाय अज्जातिकसज्जी एळकलोमानि रजापेति धोवापेति, निस्सगियेन आपत्ति दुक्कटस्स । अज्जातिकाय अज्जातिकसज्जी एळकलोमानि रजापेति विजटापेति धोवापेति, निस्सगियेन आपत्ति द्विन्नं दुक्कटानं ।

अज्जातिकाय अज्जातिकसज्जी एळकलोमानि विजटापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अज्जातिकाय अज्जातिकसज्जी एळकलोमानि विजटापेति धोवापेति, निस्सगियेन आपत्ति दुक्कटस्स । अज्जातिकाय अज्जातिकसज्जी एळकलोमानि विजटापेति रजापेति, निस्सगियेन आपत्ति दुक्कटस्स । अज्जातिकाय अज्जातिकसज्जी एळकलोमानि विजटापेति धोवापेति रजापेति, निस्सगियेन आपत्ति द्विन्नं दुक्कटानं ।

५८०. अज्जातिकाय वेमतिको... पे०... अज्जातिकाय जातिकसज्जी... पे०... अज्जस्स एळकलोमानि धोवापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । एकतो उपसम्पन्नाय धोवापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय अज्जातिकसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय जातिकसज्जी, अनापत्ति ।

५८१. अनापत्ति जातिकाय धावन्तिया अज्जातिका दुतिया होति, अवुत्ता धोवति, अपरिभुत्तं कतभण्डं धोवापेति, सिक्खमानाय सामणेरिया उम्मत्तकस्स आदिकम्मिकस्साति ।

एळकलोमधोवापनसिक्खापदं निड्डितं सत्तमं ।

८. रूपियसिक्खापदं

५८२. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो अज्जतरस्स कुलस्स कुलूपको होति निच्चभक्तिको । यं तस्मिं कुले उप्पज्जति खादनीयं वा भोजनीयं वा ततो आयस्मतो उपनन्दस्स सक्कपुत्तस्स पटिविसो ठपिय्यति । तेन खो पन समयेन सायं तस्मिं कुले मंसं उप्पन्नं होति । ततो आयस्मतो उपनन्दस्स सक्कपुत्तस्स पटिविसो ठपितो होति । तस्स कुलस्स दारको रत्तिया पच्चूससमयं पच्चुड्डाय रोदति — “मंसं मे देथा”ति । अथ खो सो पुरिसो पजापतिं एतदवोच — “अय्यस्स पटिविसं दारकस्स देहि । अज्जं चेतापेत्वा अय्यस्स दस्सामा”ति ।

अथ खो आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरं आदाय येन तं कुलं तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा पज्जत्ते आसने निसीदि । अथ खो सो पुरिसो येनायस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं उपनन्दं सक्कपुत्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सो पुरिसो आयस्मन्तं उपनन्दं सक्कपुत्तं एतदवोच — “हिय्यो खो, भन्ते, सायं मंसं उप्पन्नं अहोसि । ततो अय्यस्स पटिविसो ठपितो । अयं, भन्ते, दारको रत्तिया पच्चूससमयं पच्चुड्डाय रोदति — “मंसं मे देथा”ति । अय्यस्स पटिविसो दारकस्स दिन्नो । कहापणेन, भन्ते, किं

आहरिय्यतू’ति? “परिच्चत्तो मे, आवुसो, कहापणो’ति? “आम, भन्ते, परिच्चत्तो’ति। “तज्जेव मे, आवुसो, कहापणं देही’ति।

अथ खो सो पुरिसो आयस्मतो उपनन्दस्स सक्यपुत्तस्स कहापणं दत्त्वा उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “तथेव मयं रूपियं पटिग्गण्हाम एवमेविमे समणा सक्यपुत्तिया रूपियं पटिग्गण्हन्ती’ति। अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स पुरिसस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो रूपियं पटिग्गहेस्सती’ति! अथ खो ते भिक्खू आयस्मन्तं उपनन्दं सक्यपुत्तं अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर त्वं, उपनन्द, रूपियं पटिग्गहेसी’ति [पटिग्गण्हासीति (स्या०)]? “सच्चं, भगवा’ति। विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... कथञ्चि नाम त्वं, मोघपुरिस, रूपियं पटिग्गहेस्ससि! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५८३. “यो पन भिक्खु जातरूपरजतं उग्गण्हेय्य वा उग्गण्हापेय्य वा उपनिक्खित्तं वा सादियेय्य, निस्सगियं पाचित्तिय’न्ति।

५८४. यो पनाति यो यादिसो...पे०... भिक्खूति...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खूति।

जातरूपं नाम सत्थुवण्णो वुच्चति।

रजतं नाम कहापणो लोहमासको दारुमासको जतुमासको ये वोहारं गच्छन्ति।

उग्गण्हेय्याति सयं गण्हाति निस्सगियं पाचित्तियं [निस्सगियं होति (स्या०)]।

उग्गण्हापेय्याति अज्जं गाहापेति निस्सगियं पाचित्तियं [निस्सगियं होति (स्या०)]।

उपनिक्खित्तं वा सादियेय्याति इदं अय्यस्स होतूति उपनिक्खित्तं सादियति, निस्सगियं होति। सङ्खमज्झे निस्सज्जितब्बं। एवञ्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं — तेन भिक्खुना सङ्खं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुट्ठानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — “अहं, भन्ते, रूपियं पटिग्गहेसिं। इदं मे निस्सगियं। इमाहं सङ्खस्स निस्सज्जामी’ति। निस्सज्जित्वा आपत्तिं देसेतब्बा। ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन आपत्तिं पटिग्गहेतब्बा। सचे तत्थ आगच्छति आरामिको वा उपासको वा सो वत्तब्बो — “आवुसो, इमं जानाही’ति। सचे सो भणति — “इमिना किं आहरिय्यतू’ति, न वत्तब्बो — “इमं वा इमं वा आहरा’ति। कप्पियं आचिक्खित्तब्बं — सप्पि वा तेलं वा मधु वा फाणितं वा। सचे सो तेन परिवत्तेत्वा कप्पियं आहरति रूपियप्पटिग्गाहकं ठपेत्वा सब्बेहेव परिभुज्जितब्बं। एवञ्चेतं लभेथ, इच्चेतं कुसलं; नो चे लभेथ, सो वत्तब्बो — “आवुसो, इमं छुट्ठेही’ति। सचे सो छुट्ठेति, इच्चेतं कुसलं; नो चे छुट्ठेति, पज्जहङ्गेहि समन्नागतो भिक्खु रूपियछट्ठको सम्मन्नितब्बो — यो न छन्दागतिं गच्छेय्य, न दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, छट्ठिताछट्ठितञ्च जानेय्य। एवञ्च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो। पठमं भिक्खु याचित्तब्बो। याचित्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो जापेतब्बो —

५८५. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो। यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो इत्थन्नामं भिक्खुं रूपियछट्ठकं सम्मन्नेय्य। एसा जत्ति।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं रूपियछड्डुकं सम्मन्नति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो रूपियछड्डुकस्स सम्मुति, सो तुणहस्स; यस्स नखमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु रूपियछड्डुको । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

तेन सम्मतेन भिक्खुना अनिमित्तं कत्वा पातेतब्बं । सचे निमित्तं कत्वा पातेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५८६. रूपिये रूपियसञ्जी रूपियं पटिग्गण्हाति, निस्सगियं पाचित्तियं । रूपिये वेमतिको रूपियं पटिग्गण्हाति, निस्सगियं पाचित्तियं । रूपिये अरूपियसञ्जी रूपियं पटिग्गण्हाति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

अरूपिये रूपियसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अरूपिये वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अरूपिये अरूपियसञ्जी, अनापत्ति ।

अनापत्ति अज्झारामे वा अज्झावसथे वा उग्गहेत्वा वा उग्गहापेत्वा वा निक्खिपति — यस्स भविस्सति सो हरिस्सतीति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

रूपियसिक्खापदं निड्डितं अट्ठमं ।

९. रूपियसंवोहारसिक्खापदं

५८७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू नानप्पकारकं रूपियसंवोहारं समापज्जन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथज्झि नाम समणा सक्कपुत्तिया नानप्पकारकं रूपियसंवोहारं समापज्जिस्सन्ति, सेय्यथापि गिही कामभोगिनो”ति! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथज्झि नाम छब्बगिया भिक्खू नानप्पकारकं रूपियसंवोहारं समापज्जिस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्खू छब्बगिये भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, नानप्पकारकं रूपियसंवोहारं समापज्जथा”ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... कथज्झि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, नानप्पकारकं रूपियसंवोहारं समापज्जिस्सथ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५८८. “यो पन भिक्खु नानप्पकारकं रूपियसंवोहारं समापज्जेय्य, निस्सगियं पाचित्तियं”न्ति ।

५८९. यो पनाति यो यादिसो...पे०... भिक्खूति...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खूति ।

नानप्पकारकं नाम कतम्पि अकतम्पि कताकतम्पि । कतं नाम सीसूपगं गीवूपगं हत्थूपगं पादूपगं कटूपगं । अकतं नाम घनकतं वुच्चति । कताकतं नाम तदुभयं ।

रूपियं नाम सत्थुवण्णो कहापणो, लोहमासको, दारुमासको, जतुमासको ये वोहारं गच्छन्ति ।

समापज्जेय्याति कतेन कतं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं [निस्सगियं होति (स्या०)] । कतेन अकतं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । कतेन कताकतं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अकतेन कतं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अकतेन अकतं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अकतेन कताकतं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । कताकतेन कतं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । कताकतेन अकतं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । कताकतेन कताकतं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । सङ्खमज्झे निस्सज्जितब्बं । एवञ्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं । तेन भिक्खुना सङ्खं उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुट्ठानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — “अहं, भन्ते, नानप्पकारकं रूपियसंवोहारं समापज्जिं । इदं मे निस्सगियं । इमाहं सङ्खस्स निस्सज्जामी”ति । निस्सज्जित्वा आपत्तिं देसेतब्बा । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन आपत्तिं पटिग्गहेतब्बा । सचे तत्थ आगच्छति आरामिको वा उपासको वा सो वत्तब्बो — “आवुसो, इमं जानाही”ति । सचे सो भणति — “इमिना किं आहरिय्यतू”ति, न वत्तब्बो — “इमं वा इमं वा आहरा”ति । कप्पियं आचिक्खितब्बं — सप्पि वा तेलं वा मधु वा फाणितं वा । सचे सो तेन परिवत्तेत्वा कप्पियं आहरति, रूपियचेतापकं ठपेत्वा, सब्बेहेव परिभुज्जितब्बं । एवञ्चेतं लभेथ, इच्चेतं कुसलं; नो चे लभेथ, सो वत्तब्बो — “आवुसो, इमं छुट्टेही”ति । सचे सो छुट्टेति, इच्चेतं कुसलं; नो चे छुट्टेति, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतो भिक्खु रूपियछड्डुको सम्मन्नितब्बो — यो न छन्दागतिं गच्छेय्य, न दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, छड्डिताछड्डितञ्च जानेय्य । एवञ्च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्खु याचित्तब्बो । याचित्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो जापेतब्बो —

५९०. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो इत्थन्नामं भिक्खुं रूपियछड्डुको सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । सङ्खो इत्थन्नामं भिक्खुं रूपियछड्डुको सम्मन्नति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो रूपियछड्डुकस्स सम्मुति, सो तुणहस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्खेन इत्थन्नामो भिक्खु रूपियछड्डुको । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

तेन सम्मतेन भिक्खुना अनिमित्तं कत्वा पातेतब्बं । सचे निमित्तं कत्वा पातेति, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

५९१. रूपिये रूपियसज्जी रूपियं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । रूपिये वेमतिको रूपियं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । रूपिये अरूपियसज्जी रूपियं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अरूपिये रूपियसज्जी रूपियं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अरूपिये वेमतिको रूपियं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अरूपिये अरूपियसज्जी रूपियं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

अरूपिये रूपियसज्जी, आपत्तिं दुक्कटस्स । अरूपिये वेमतिको, आपत्तिं दुक्कटस्स । अरूपिये अरूपियसज्जी, अनापत्ति ।

५९२. अनापत्ति उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

रूपियसंवोहारसिक्खापदं निट्ठितं नवमं ।

१०. कयविककयसिक्खापदं

५९३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो पट्टो होति चीवरकम्मं कातुं । सो पटपिलोतिकानं सङ्घाटिं करित्वा सुरत्तं सुपरिकम्मकतं कत्वा पारुपि । अथ खो अज्जतरो परिब्बाजको महग्घं पटं पारुपित्वा येनायस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं उपनन्दं सक्कपुत्तं एतदवोच — “सुन्दरा खो त्यायं, आवुसो, सङ्घाटि; देहि मे पटेना”ति । “जानाहि, आवुसो”ति । “आमावुसो, जानामी”ति । “हन्दावुसो”ति, अदासि । अथ खो सो परिब्बाजको तं सङ्घाटिं पारुपित्वा परिब्बाजकारामं अगमासि । परिब्बाजका तं परिब्बाजकं एतदवोचुं — “सुन्दरा खो त्यायं, आवुसो, सङ्घाटि; कुतो तया लद्धा”ति? “तेन मे, आवुसो, पटेन परिवत्तिता”ति । “कतिहिपि त्यायं, आवुसो, सङ्घाटि भविस्सति, सोयेव ते पटो वरो”ति ।

अथ खो सो परिब्बाजको — “सच्चं खो परिब्बाजका आहंसु — ‘कतिहिपि म्यायं सङ्घाटि भविस्सति! सोयेव मे पटो वरो’”ति येनायस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं उपनन्दं सक्कपुत्तं एतदवोच — “हन्द ते, आवुसो, सङ्घाटि [सङ्घाटिं (स्या० क०)]; देहि मे पट”न्ति । “ननु त्वं, आवुसो, मया वुत्तो — ‘जानाहि, आवुसो’ति! नाह दस्सामी”ति । अथ खो सो परिब्बाजको उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “गिहीपि नं गिहिस्स विप्पटिसारिस्स देन्ति, किं पन पब्बजितो पब्बजितस्स न दस्सती”ति! अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स परिब्बाजकस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो परिब्बाजकेन सद्धिं कयविककयं समापज्जिस्सती”ति! अथ खो ते भिक्खू आयस्मन्तं उपनन्दं सक्कपुत्तं अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर त्वं, उपनन्द, परिब्बाजकेन सद्धिं कयविककयं समापज्जसी”ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... कथञ्चि नाम त्वं, मोघपुरिस, परिब्बाजकेन सद्धिं कयविककयं समापज्जिस्ससि! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५९४. “यो पन भिक्खु नानप्पकारकं कयविककयं समापज्जेय्य, निस्सगियं पाचित्तिय”न्ति ।

५९५. यो पनाति यो यादिसो...पे०... भिक्खूति...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खूति ।

नानप्पकारकं नाम चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारा, अन्तमसो चुण्णपिण्डोपि दन्तकट्टुम्पि दसिकसुत्तम्पि ।

कयविककयं समापज्जेय्याति इमिना इमं देहि, इमिना इमं आहर, इमिना इमं परिवत्तेहि, इमिना इमं चेतापेहीति । अज्झाचरति, आपत्ति दुक्कटस्स । यतो कयितञ्च होति विक्कयितञ्च अत्तनो भण्डं परहत्थगतं परभण्डं अत्तनो हत्थगतं, निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स वा गणस्स वा पुगलस्स वा । एवञ्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं...पे०... अहं, भन्ते, नानप्पकारकं कयविककयं समापज्जिं । इदं मे निस्सगियं । इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामीति...पे०... ददेय्याति...पे०... ददेय्युन्ति...पे०... आयस्मतो दम्मीति ।

५९६. कयविककये कयविककयसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं । कयविककये वेमतिको, निस्सगियं पाचित्तियं । कयविककये नकयविककयसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं ।

नकयविककये कयविककयसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । नकयविककये वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । नकयविककये नकयविककयसज्जी, अनापत्ति ।

५९७. अनापत्ति — अगघं पुच्छति, कप्पियकारकस्स आचिकखति, “इदं अम्हाकं अत्थि, अम्हाकञ्च इमिना च इमिना च अत्थो”ति भणति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

कयविककयसिक्खापदं निट्ठितं दसमं ।

कोसियवग्गो दुतियो ।

तस्सुद्धानं —

कोसिया सुद्धद्वेभागा, छब्बस्सानि निसीदनं ।
द्वे च लोमानि उगणहे, उभो नानप्पकारकाति ॥

३. पत्तवग्गो

१. पत्तसिक्खापदं

५९८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू बहू पत्ते सन्निचयं करोन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम समणा सक्कपुत्तिया बहू पत्ते सन्निचयं करिस्सन्ति, पत्तवाणिज्जं वा समणा सक्कपुत्तिया करिस्सन्ति आमत्तिकापणं वा पसारेस्सन्ती”ति! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम छब्बगिया भिक्खू अतिरेकपत्तं धारेस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्खू छब्बगिये भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, अतिरेकपत्तं धारेथा”ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... कथञ्चि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, अतिरेकपत्तं धारेस्सथ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५९९. “यो पन भिक्खु अतिरेकपत्तं धारेय्य, निस्सग्गियं पाचित्तिय”न्ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पज्जत्तं होति ।

६००. तेन खो पन समयेन आयस्मतो आनन्दस्स अतिरेकपत्तो उप्पन्नो होति । आयस्मा च आनन्दो तं पत्तं आयस्मतो सारिपुत्तस्स दातुकामो होति । आयस्मा च सारिपुत्तो साकेते विहरति । अथ खो आयस्मतो आनन्दस्स एतदहोसि — “भगवता सिक्खापदं पज्जत्तं — ‘न अतिरेकपत्तो धारेतब्बो’ति । अयञ्च मे अतिरेकपत्तो उप्पन्नो । अहञ्चिमं पत्तं आयस्मतो सारिपुत्तस्स दातुकामो । आयस्मा च सारिपुत्तो साकेते विहरति । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । “कीवचिरं पनानन्द, सारिपुत्तो आगच्छिस्सती”ति? “नवमं वा, भगवा, दिवसं दसमं वा”ति । अथ

खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, दसाहपरमं अतिरेकपत्तं धारेतुं। एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

६०१. “दसाहपरमं अतिरेकपत्तो धारेतब्बो। तं अतिक्कामयतो निस्सगियं पाचित्तियं”न्ति।

६०२. दसाहपरमन्ति दसाहपरमता धारेतब्बो।

अतिरेकपत्तो नाम अनधिद्वितो अविकप्पितो।

पत्तो नाम द्वे पत्ता अयोपत्तो मत्तिकापत्तोति।

तयो पत्तस्स वण्णा उक्कट्टो पत्तो मज्झिमो पत्तो ओमको पत्तो। उक्कट्टो नाम पत्तो अट्ठाळ्हकोदनं गण्हाति चतुभागं खादनं तदुपियं व्यञ्जनं। मज्झिमो नाम पत्तो नाळिकोदनं गण्हाति चतुभागं खादनं तदुपियं व्यञ्जनं। ओमको नाम पत्तो पत्थोदनं गण्हाति चतुभागं खादनं तदुपियं व्यञ्जनं। ततो उक्कट्टो अपत्तो, ओमको अपत्तो।

तं अतिक्कामयतो निस्सगियो होतीति एकादसे अरुणुगमने निस्सगियो होती। निस्सज्जितब्बो सङ्गस्स वा गणस्स वा पुग्गलस्स वा। एवञ्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बो। तेन भिक्खुना सङ्गं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुट्ठानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — “अयं मे, भन्ते, पत्तो दसाहातिक्कन्तो निस्सगियो। इमाहं सङ्गस्स निस्सज्जामी”ति। निस्सज्जित्वा आपत्ति देसेतब्बा। व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन आपत्ति पटिग्गहेतब्बा, निस्सट्ठपत्तो दातब्बो।

६०३. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्गो। अयं पत्तो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो निस्सगियो सङ्गस्स निस्सट्ठो। यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्गो इमं पत्तं इत्थन्नामस्स भिक्खुनो ददेय्या”ति।

६०४. तेन भिक्खुना सम्बहुले भिक्खू उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुट्ठानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्सु वचनीया — “अयं मे, भन्ते, पत्तो दसाहातिक्कन्तो निस्सगियो। इमाहं आयस्मन्तानं निस्सज्जामी”ति। निस्सज्जित्वा आपत्ति देसेतब्बा। व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन आपत्ति पटिग्गहेतब्बा, निस्सट्ठपत्तो दातब्बो।

६०५. “सुणन्तु मे आयस्मन्ता। अयं पत्तो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो निस्सगियो आयस्मन्तानं निस्सट्ठो। यदायस्मन्तानं पत्तकल्लं, आयस्मन्ता इमं पत्तं इत्थन्नामस्स भिक्खुनो ददेय्यु”न्ति।

६०६. तेन भिक्खुना एकं भिक्खुं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — “अयं मे, आवुसो, पत्तो दसाहातिक्कन्तो निस्सगियो। इमाहं आयस्मतो निस्सज्जामी”ति। निस्सज्जित्वा आपत्ति देसेतब्बा। तेन भिक्खुना आपत्ति पटिग्गहेतब्बा, निस्सट्ठपत्तो दातब्बो — “इमं पत्तं आयस्मतो दम्मी”ति।

६०७. दसाहातिक्कन्ते अतिक्कन्तसञ्जी, निस्सगियं पाचित्तियं। दसाहातिक्कन्ते वेमतिको, निस्सगियं पाचित्तियं।

दसाहातिक्कन्ते अनतिक्कन्तसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं । अनधिद्धिते अधिद्धितसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं । अविकप्पिते विकप्पितसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं । अविस्सज्जिते विस्सज्जितसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं । अनट्ठे नट्ठसज्जी निस्सगियं पाचित्तियं । अविनट्ठे विनट्ठसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं । अभिन्ने भिन्नसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं । अविलुत्ते विलुत्तसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं ।

निस्सगियं पत्तं अनिस्सज्जित्वा परिभुज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । दसाहानतिक्कन्ते अतिक्कन्तसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । दसाहानतिक्कन्ते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । दसाहानतिक्कन्ते अनतिक्कन्तसज्जी, अनापत्ति ।

६०८. अनापत्ति अन्तोदसाहं अधिद्धेति, विकप्पेति, विस्सज्जेति, नस्सति, विनस्सति, भिज्जति, अच्छिन्दित्वा गणहन्ति, विस्सासं गणहन्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू निस्सट्ठपत्तं न देन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, निस्सट्ठपत्तो न दातब्बो । यो न ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

पत्तसिक्खापदं निद्धितं पठमं ।

२. ऊनपञ्चबन्धनसिक्खापदं

६०९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मिं निग्रोधारामे । तेन खो पन समयेन अज्जतरेन कुम्भकारेन भिक्खू पवारिता होन्ति — “येसं अय्यानं पत्तेन अत्थो अहं पत्तेना”ति । तेन खो पन समयेन भिक्खू न मत्तं जानित्वा बहू पत्ते विज्जापेन्ति । येसं खुद्दका पत्ता ते महन्ते पत्ते विज्जापेन्ति । येसं महन्ता पत्ता ते खुद्दके पत्ते विज्जापेन्ति । अथ खो सो कुम्भकारो भिक्खूनं बहू पत्ते करोन्तो न सक्कोति अज्जं विक्कायिकं भण्डं कातुं, अत्तनापि न यापेति, पुत्तदारापिस्स किलमन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथज्झि नाम समणा सक्कपुत्तिया न मत्तं जानित्वा बहू पत्ते विज्जापेस्सन्ति! अयं इमेसं बहू पत्ते करोन्तो न सक्कोति अज्जं विक्कायिकं भण्डं कातुं, अत्तनापि न यापेति, पुत्तदारापिस्स किलमन्ती”ति ।

अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथज्झि नाम भिक्खू न मत्तं जानित्वा बहू पत्ते विज्जापेस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्खू ते अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू न मत्तं जानित्वा बहू पत्ते विज्जापेन्तीति? “सच्चं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... कथज्झि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा न मत्तं जानित्वा बहू पत्ते विज्जापेस्सन्ति! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... विगरहित्वा धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, पत्तो विज्जापेतब्बो । यो विज्जापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा”ति ।

६१०. तेन खो पन समयेन अज्जतरस्स भिक्खुनो पत्तो भिन्नो होति । अथ खो सो भिक्खू — “भगवता पटिक्खित्तं पत्तं विज्जापेतु”न्ति कुक्कुच्चायन्तो न विज्जापेति । हत्थेसु पिण्डाय चरति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथज्झि नाम समणा सक्कपुत्तिया हत्थेसु पिण्डाय चरिस्सन्ति, सेय्यथापि तित्थिया”ति! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, नट्ठपत्तस्स वा भिन्नपत्तस्स वा पत्तं

विज्जापेतु”न्ति ।

६११. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू — “भगवता अनुज्जातं नट्टपत्तस्स वा भिन्नपत्तस्स वा पत्तं विज्जापेतु”न्ति अप्पमत्तकेनपि भिन्नेन अप्पमत्तकेनपि खण्डेन विलिखितमत्तेनपि बहू पत्ते विज्जापेन्ति । अथ खो सो कुम्भकारो भिक्खूनं तथेव बहू पत्ते करोन्तो न सक्कोति अज्जं विक्कायिकं भण्डं कातुं, अत्तनापि न यापेति, पुत्तदारापिस्स किलमन्ति । मनुस्सा तथेव उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम समणा सक्कपुत्तिया न मत्तं जानित्वा बहू पत्ते विज्जापेस्सन्ति! अयं इमेसं बहू पत्ते करोन्तो न सक्कोति अज्जं विक्कायिकं भण्डं कातुं, अत्तनापि न यापेति, पुत्तदारापिस्स किलमन्ती”ति ।

अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम छब्बगिया भिक्खू अप्पमत्तकेनपि भिन्नेन अप्पमत्तकेनपि खण्डेन विलिखितमत्तेनपि बहू पत्ते विज्जापेस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्खू छब्बगिये भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, अप्पमत्तकेनपि भिन्नेन अप्पमत्तकेनपि खण्डेन विलिखितमत्तेनपि बहू पत्ते विज्जापेथा”ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... कथञ्चि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, अप्पमत्तकेनपि भिन्नेन अप्पमत्तकेनपि खण्डेन विलिखितमत्तेनपि बहू पत्ते विज्जापेस्सथ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

६१२. “यो पन भिक्खु ऊनपञ्चबन्धनेन पत्तेन अज्जं नवं पत्तं चेतापेय्य, निस्सगियं पाचित्तियं । तेन भिक्खुना सो पत्तो भिक्खुपरिसाय निस्सज्जितब्बो । यो च तस्सा भिक्खुपरिसाय पत्तपरियन्तो सो तस्स भिक्खुनो पदातब्बो — ‘अयं ते, भिक्खु, पत्तो याव भेदनाय धारेतब्बो’ति । अयं तत्थ सामीची”ति ।

६१३. यो पनाति यो यादिसो...पे०... भिक्खूति...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खूति ।

ऊनपञ्चबन्धनो नाम पत्तो अबन्धनो वा एकबन्धनो वा द्विबन्धनो वा तिबन्धनो वा चतुबन्धनो वा । अबन्धनोकासो नाम पत्तो यस्स द्रङ्गुला राजि न होति । बन्धनोकासो नाम पत्तो यस्स द्रङ्गुला राजि होति । नवो नाम पत्तो विज्जति उपादाय वुच्चति ।

चेतापेय्याति विज्जापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सगियो होति । सङ्गमज्जे निस्सज्जितब्बो । सब्बेहेव अधिट्ठितपत्तं गहेत्वा सन्निपतितब्बं । न लामको पत्तो अधिट्ठातब्बो — “महग्घं पत्तं गहेस्सामी”ति । सचे लामकं पत्तं अधिट्ठेति — “महग्घं पत्तं गहेस्सामी”ति, आपत्ति दुक्कटस्स । एवञ्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बो । तेन भिक्खुना सङ्गं उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुट्ठानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — “अयं मे, भन्ते, पत्तो ऊनपञ्चबन्धनेन पत्तेन चेतापितो निस्सगियो । इमाहं सङ्गस्स निस्सज्जामी”ति । निस्सज्जित्वा आपत्ति देसेतब्बा । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन आपत्ति पटिग्गहेतब्बा । पञ्चहङ्गेहि समन्नागतो भिक्खु पत्तग्गाहापको सम्मन्नितब्बो — यो न छन्दागतिं गच्छेय्य, न दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, गाहितागाहितञ्च जानेय्य । एवञ्च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्खु याचितब्बो । याचित्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्गो जापेतब्बो —

६१४. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं पत्तग्गाहापकं सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं पत्तग्गाहापकं सम्मन्ति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पत्तग्गाहापकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु पत्तग्गाहापको । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

६१५. तेन सम्मतेन भिक्खुना पत्तो गाहेतब्बो । थेरो वत्तब्बो — “गण्हातु, भन्ते, थेरो पत्त”न्ति । सचे थेरो गण्हाति, थेरस्स पत्तो दुतियस्स गाहेतब्बो । न च तस्स अनुद्वयताय न गहेतब्बो । यो न गण्हेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अपत्तकस्स न गाहेतब्बो । एतेनेव उपायेन याव सङ्घनवका गाहेतब्बा । यो च तस्सा भिक्खुपरिसाय पत्तपरियन्तो, सो तस्स भिक्खुनो पदातब्बो — “अयं ते, भिक्खु, पत्तो याव भेदनाय धारेतब्बो”ति ।

तेन भिक्खुना सो पत्तो न अदेसे निक्खिपितब्बो, न अभोगेन भुज्जितब्बो, न विस्सज्जेतब्बो — “कथायं पत्तो नस्सेय्य वा विनस्सेय्य वा भिज्जेय्य वा”ति? सचे अदेसे वा निक्खिपति अभोगेन वा भुज्जति विस्सज्जेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अयं तत्थ सामीचीति अयं तत्थ अनुधम्मता ।

६१६. अबन्धनेन पत्तेन अबन्धनं पत्तं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अबन्धनेन पत्तेन एकबन्धनं पत्तं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अबन्धनेन पत्तेन द्विबन्धनं पत्तं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अबन्धनेन पत्तेन तिबन्धनं पत्तं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अबन्धनेन पत्तेन चतुबन्धनं पत्तं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

एकबन्धनेन पत्तेन अबन्धनं पत्तं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । एकबन्धनेन पत्तेन एकबन्धनं पत्तं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । एकबन्धनेन पत्तेन द्विबन्धनं पत्तं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । एकबन्धनेन पत्तेन तिबन्धनं पत्तं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । एकबन्धनेन पत्तेन चतुबन्धनं पत्तं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

द्विबन्धनेन पत्तेन अबन्धनं पत्तं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । द्विबन्धनेन पत्तेन एकबन्धनं पत्तं...पे०... द्विबन्धनं पत्तं... तिबन्धनं पत्तं... चतुबन्धनं पत्तं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

तिबन्धनेन पत्तेन अबन्धनं पत्तं...पे०... एकबन्धनं पत्तं...पे०... द्विबन्धनं पत्तं... तिबन्धनं पत्तं... चतुबन्धनं पत्तं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

चतुबन्धनेन पत्तेन अबन्धनं पत्तं...पे०... एकबन्धनं पत्तं... द्विबन्धनं पत्तं... तिबन्धनं पत्तं... चतुबन्धनं पत्तं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

अबन्धनेन पत्तेन अबन्धनोकासं पत्तं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अबन्धनेन पत्तेन एकबन्धनोकासं पत्तं...पे०... द्विबन्धनोकासं पत्तं ... तिबन्धनोकासं पत्तं... चतुबन्धनोकासं पत्तं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

एकबन्धनेन पत्तेन अबन्धनोकासं पत्तं...पे०... एकबन्धनोकासं पत्तं... द्विबन्धनोकासं पत्तं... तिबन्धनोकासं पत्तं... चतुबन्धनोकासं पत्तं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

द्विबन्धनेन पत्तेन अबन्धनोकासं पत्तं...पे०... चतुबन्धनोकासं पत्तं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

तिबन्धनेन पत्तेन अबन्धनोकासं पत्तं...पे०... चतुबन्धनोकासं पत्तं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

चतुबन्धनेन पत्तेन अबन्धनोकासं पत्तं...पे०... एकबन्धनोकासं पत्तं... द्विबन्धनोकासं पत्तं... तिबन्धनोकासं पत्तं... चतुबन्धनोकासं पत्तं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

अबन्धनोकासेन पत्तेन अबन्धनं पत्तं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अबन्धनोकासेन पत्तेन एकबन्धनं पत्तं...पे०... द्विबन्धनं पत्तं... तिबन्धनं पत्तं... चतुबन्धनं पत्तं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

चतुबन्धनोकासेन पत्तेन अबन्धनं पत्तं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । चतुबन्धनोकासेन पत्तेन एकबन्धनं पत्तं... पे०... द्विबन्धनं पत्तं... तिबन्धनं पत्तं... चतुबन्धनं पत्तं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

अबन्धनोकासेन पत्तेन अबन्धनोकासं पत्तं...पे०... एकबन्धनोकासं पत्तं... द्विबन्धनोकासं पत्तं... तिबन्धनोकासं पत्तं... चतुबन्धनोकासं पत्तं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

चतुबन्धनोकासेन पत्तेन अबन्धनोकासं पत्तं...पे०... एकबन्धनोकासं पत्तं... द्विबन्धनोकासं पत्तं... तिबन्धनोकासं पत्तं... चतुबन्धनोकासं पत्तं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

६१७. अनापत्ति नट्टपत्तस्स, भिन्नपत्तस्स, जातकानं पवारितानं, अज्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

ऊनपज्जबन्धनसिक्खापदं निद्वितं दितियं ।

३. भेसज्जसिक्खापदं

६१८. [इदं वत्थु महाव० २७०] तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा पिलिन्दवच्छो राजगहे पब्भारं सोधापेति लेणं कत्तुकामो । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो येनायस्मा पिलिन्दवच्छो तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं पिलिन्दवच्छं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो आयस्मन्तं पिलिन्दवच्छं एतदवोच — “किं, भन्ते, थेरो कारापेती”ति? “पब्भारं महाराज, सोधापेमि लेणं कत्तुकामो”ति । “अत्थो, भन्ते, अय्यस्स आरामिकेना”ति? “न खो, महाराज, भगवता आरामिको अनुज्जातो”ति । “तेन हि, भन्ते, भगवन्तं पटिपुच्छित्वा मम आरोचेय्याथा”ति । “एवं महाराजा”ति खो आयस्मा पिलिन्दवच्छो रज्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स पच्चस्सोसि । अथ खो आयस्मा पिलिन्दवच्छो राजानं मागधं सेनियं बिम्बिसारं धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो आयस्मता पिलिन्दवच्छेन धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहंसितो

उद्धायासना आयस्मन्तं पिलिन्दवच्छं अभिवादेत्वा पदविखणं कत्वा पक्कामि ।

६१९. अथ खो आयस्मा पिलिन्दवच्छो भगवतो सन्तिके दूतं पाहेसि — “राजा, भन्ते, मागधो सेनियो बिम्बिसारो आरामिकं दातुकामो । कथं नु खो, भन्ते, मया पटिपज्जितब्ब”न्ति? अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, आरामिक”न्ति । दुतियम्पि खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो येनायस्मा पिलिन्दवच्छो तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं पिलिन्दवच्छं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो आयस्मन्तं पिलिन्दवच्छं एतदवोच — “अनुज्जातो, भन्ते, भगवता आरामिको”ति? “एवं, महाराजा”ति । “तेन हि, भन्ते, अय्यस्स आरामिकं दम्मी”ति । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो आयस्मतो पिलिन्दवच्छस्स आरामिकं पटिस्सुणित्वा विस्सरित्वा चिरेन सतिं पटिलभित्वा अज्जतरं सब्बत्थकं महामत्तं आमन्तेसि — “यो मया, भणे, अय्यस्स आरामिको पटिस्सुतो, दिन्नो सो आरामिको”ति? “न खो, देव, अय्यस्स आरामिको दिन्नो”ति । “कीवचिरं नु खो, भणे, इतो हि तं होती”ति? अथ खो सो महामत्तो रत्तियो गणेत्वा [\[विगणेत्वा \(क०\)\]](#) राजानं मागधं सेनियं बिम्बिसारं एतदवोच — “पज्च, देव, रत्तिसतानी”ति । “तेन हि, भणे, अय्यस्स पज्च आरामिकसतानि देही”ति । “एवं, देवा”ति खो सो महामत्तो रज्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स पटिस्सुणित्वा आयस्मतो पिलिन्दवच्छस्स पज्च आरामिकसतानि पादासि [\[अदासि \(स्या०\)\]](#), पाटियेक्को गामो निविसि । आरामिकगामकोतिपि नं आहंसु, पिलिन्दगामकोतिपि नं आहंसु ।

६२०. तेन खो पन समयेन आयस्मा पिलिन्दवच्छो तस्मिं गामके कुलूपको होति । अथ खो आयस्मा पिलिन्दवच्छो पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरं आदाय पिलिन्दगामकं पिण्डाय पाविसि । तेन खो पन समयेन तस्मिं गामके उस्सवो होति । दारका अलङ्कृता मालाकिता कीळन्ति । अथ खो आयस्मा पिलिन्दवच्छो पिलिन्दगामके सपदानं पिण्डाय चरमानो येन अज्जतरस्स आरामिकस्स निवेसनं तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा पज्जत्ते आसने निसीदि । तेन खो पन समयेन तस्सा आरामिकिनिया धीता अज्जे दारके अलङ्कृते मालाकिते पस्सित्वा रोदति — “मालं मे देथ, अलङ्कारं मे देथा”ति । अथ खो आयस्मा पिलिन्दवच्छो तं आरामिकिनिं एतदवोच — “किस्सायं दारिका रोदती”ति? “अयं, भन्ते, दारिका अज्जे दारके अलङ्कृते मालाकिते पस्सित्वा रोदति — ‘मालं मे देथ, अलङ्कारं मे देथा’ति । कुतो अम्हाकं दुग्गतानं माला कुतो, अलङ्कारो”ति? अथ खो आयस्मा पिलिन्दवच्छो अज्जतरं तिणण्डुपकं गहेत्वा तं आरामिकिनिं एतदवोच — “हन्दिमं तिणण्डुपकं तस्सा दारिकाय सीसे पटिमुज्जा”ति । अथ खो सा आरामिकिनी तं तिणण्डुपकं गहेत्वा तस्सा दारिकाय सीसे पटिमुज्जि । सा अहोसि सुवण्णमाला अभिरूपा दस्सनीया पासादिका । नत्थि तादिसा रज्जोपि अन्तेपुरे सुवण्णमाला । मनुस्सा रज्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स आरोचेसुं — “अमुकस्स, देव, आरामिकस्स घरे सुवण्णमाला अभिरूपा दस्सनीया पासादिका । नत्थि तादिसा देवस्सापि अन्तेपुरे सुवण्णमाला । कुतो तस्स दुग्गतस्स! निस्संसयं चोरिकाय आभता”ति!! अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो तं आरामिककुलं बन्धापेसि । दुतियम्पि खो आयस्मा पिलिन्दवच्छो पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरं आदाय पिलिन्दगामकं पिण्डाय पाविसि । पिलिन्दगामके सपदानं पिण्डाय चरमानो येन तस्स आरामिकस्स निवेसनं तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा पटिविस्सके पुच्छि — “कहं इमं आरामिककुलं गत”न्ति? “एतिस्सा, भन्ते, सुवण्णमालाय कारणा रज्जा बन्धापित”न्ति ।

६२१. अथ खो आयस्मा पिलिन्दवच्छो येन रज्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स निवेसनं तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा पज्जत्ते आसने निसीदि । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो येनायस्मा पिलिन्दवच्छो तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं पिलिन्दवच्छं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो राजानं मागधं सेनियं

बिम्बिसारं आयस्मा पिलिन्दवच्छो एतदवोच — “किस्स, महाराज, आरामिककुलं बन्धापित”न्ति? “तस्स, भन्ते, आरामिकस्स घरे सुवण्णमाला अभिरूपा दस्सनीया पासादिका । नत्थि तादिसा अम्हाकम्पि अन्तेपुरे सुवण्णमाला । कुतो तस्स दुग्गतस्स! निस्संसयं चोरिकाय आभता”ति!! अथ खो आयस्मा पिलिन्दवच्छो रज्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स पासादं सुवण्णन्ति अधिमुच्चि । सो अहोसि सब्बसोवण्णमयो । “इदं पन ते, महाराज, ताव बहुं सुवण्णं कुतो”ति? “अज्जातं, भन्ते, अय्यस्सेवेसो इद्धानुभावो”ति । तं आरामिककुलं मुज्जापेसि । मनुस्सा — “अय्येन किर पिलिन्दवच्छेन सराजिकाय परिसाय उत्तरिमनुस्सधम्मं इद्धिपाटिहारियं दस्सित”न्ति, अत्तमना अभिप्पसन्ना आयस्मतो पिलिन्दवच्छस्स पञ्च भेसज्जानि अभिहरिंसु, सेय्यथिदं — सप्पि नवनीतं तेलं मधु फाणितं । पकतियापि च आयस्मा पिलिन्दवच्छो लाभी होति पञ्चन्नं भेसज्जानं । लद्धं लद्धं परिसाय विस्सज्जेति । परिसा चस्स होति बाहुल्लिका । लद्धं लद्धं कोलम्बेपि घटेपि पूरेत्वा पटिसामेति, परिस्सावनानिपि थविकायोपि पूरेत्वा वातपानेसु लग्गेति । तानि ओलीनविलीनानि तिष्ठन्ति । उन्दूरेहिपि विहारा ओकिण्णविकिण्णा होन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “अन्तोकोट्टागारिका इमे समणा सक्कपुत्तिया, सेय्यथापि राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो”ति! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथहि नाम भिक्खू एवरूपाय बाहुल्लाय चेतस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्खू ते अनेकपरियायेन विगारहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू एवरूपाय बाहुल्लाय चेतस्सन्ती”ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगारहि बुद्धो भगवा...पे०... कथहि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा एवरूपाय बाहुल्लाय चेतस्सन्ति! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

६२२. “यानि खो पन तानि गिलानानं भिक्खून् पटिसायनीयानि भेसज्जानि, सेय्यथिदं — सप्पि नवनीतं तेलं मधु फाणितं, तानि पटिग्गहेत्वा सत्ताहपरमं सन्निधिकारकं परिभुज्जितब्बानि । तं अतिक्कामयतो निस्सगियं पाचित्तिय”न्ति ।

६२३. यानि खो पन तानि गिलानानं भिक्खून् पटिसायनीयानि भेसज्जानीति सप्पि नाम गोसप्पि वा अजिकासप्पि वा महिससप्पि [महिससप्पि (सी० स्या०)] वा येसं मंसं कप्पति तेसं सप्पि । नवनीतं नाम तेसं येव नवनीतं । तेलं नाम तिलतेलं सासपतेलं मधुकतेलं एरण्डतेलं वसातेलं । मधु नाम मक्खिकामधु । फाणितं नाम उच्छुम्हा निब्बत्तं ।

तानि पटिग्गहेत्वा सत्ताहपरमं सन्निधिकारकं परिभुज्जितब्बानीति सत्ताहपरमता परिभुज्जितब्बानि ।

तं अतिक्कामयतो निस्सगियं होतीति अट्टमे अरुणुग्गमने निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्गस्स वा गणस्स वा पुग्गलस्स वा । एवञ्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं...पे०... इदं मे, भन्ते, भेसज्जं सत्ताहातिक्कन्तं निस्सगियं, इमाहं सङ्गस्स निस्सज्जामीति...पे०... ददेय्याति...पे०... ददेय्यन्ति...पे०... आयस्मतो दम्मीति ।

६२४. सत्ताहातिक्कन्ते अतिक्कन्तसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं । सत्ताहातिक्कन्ते वेमतिको, निस्सगियं पाचित्तियं । सत्ताहातिक्कन्ते अनतिक्कन्तसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं । अनधिद्विते अधिद्वितसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं । अविस्सज्जिते विस्सज्जितसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं । अनट्ठे नट्ठसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं । अविनट्ठे विनट्ठसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं । अदट्ठे दट्ठसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं । अविलुत्ते विलुत्तसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं ।

निस्सट्ठं पटिलभित्वा न कायिकेन परिभोगेन परिभुज्जितब्बं, न अज्झोहरितब्बं, पदीपे वा काळवण्णे वा उपनेतब्बं, अज्जेन भिक्खुना कायिकेन परिभोगेन परिभुज्जितब्बं, न अज्झोहरितब्बं ।

सत्ताहानतिक्कन्ते अतिक्कन्तसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । सत्ताहानतिक्कन्ते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।
सत्ताहानतिक्कन्ते अनतिक्कन्तसज्जी, अनापत्ति ।

६२५. अनापत्ति अन्तोसत्ताहं अधिद्वेति, विस्सज्जेति, नस्सति, विनस्सति, ड्हति, अच्छिन्दित्वा गणहन्ति, विस्सासं गणहन्ति, अनुपसम्पन्नस्स चत्तेन वन्तेन मुत्तेन अनपेक्खो दत्त्वा पटिलभित्वा परिभुज्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

भेसज्जसिक्खापदं निड्डितं ततियं ।

४. वस्सिकसाटिकसिक्खापदं

६२६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्खूनां वस्सिकसाटिका अनुज्जाता होति । छब्बगिया भिक्खू — “भगवता वस्सिकसाटिका अनुज्जाता”ति, पटिकच्चेव [पटिगच्चेव (सी०)] वस्सिकसाटिकचीवरं परियेसन्ति, पटिकच्चेव कत्वा निवासेन्ति, जिण्णाय वस्सिकसाटिकाय नग्गा कायं ओवस्सापेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा... ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथज्हि नाम छब्बगिया भिक्खू पटिकच्चेव वस्सिकसाटिकचीवरं परियेसिस्सन्ति, पटिकच्चेव कत्वा निवासेस्सन्ति, जिण्णाय वस्सिकसाटिकाय नग्गा कायं ओवस्सापेस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्खू छब्बगिये भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, पटिकच्चेव वस्सिकसाटिकचीवरं परियेसथ? पटिकच्चेव कत्वा निवासेथ? जिण्णाय वस्सिकसाटिकाय नग्गा कायं ओवस्सापेथा”ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... कथज्हि नाम तुम्हे मोघपुरिसा, पटिकच्चेव वस्सिकसाटिकचीवरं परियेसिस्सथ, पटिकच्चेव कत्वा निवासेस्सथ, जिण्णाय वस्सिकसाटिकाय नग्गा कायं ओवस्सापेस्सथ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

६२७. “मासो सेसो गिम्हानंति भिक्खुना वस्सिकसाटिकचीवरं परियेसितब्बं; ‘अद्धमासो सेसो गिम्हानंति कत्वा निवासेतब्बं । ‘ओरेन चे मासो सेसो गिम्हानंति वस्सिकसाटिकचीवरं परियेसेय्य, ‘ओरेनद्धमासो सेसो गिम्हानंति कत्वा निवासेय्य, निस्सगियं पाचित्तिय”न्ति ।

६२८. ‘मासो सेसो गिम्हानंति भिक्खुना वस्सिकसाटिकचीवरं परियेसितब्बन्ति । ये मनुस्सा पुब्बेपि वस्सिकसाटिकचीवरं देन्ति ते उपसङ्कमित्वा एवमस्सु वचनीया — “कालो वस्सिकसाटिकाय, समयो वस्सिकसाटिकाय, अज्जेपि मनुस्सा वस्सिकसाटिकचीवरं देन्ती”ति । न वत्तब्बा — “देथ मे वस्सिकसाटिकचीवरं, आहरथ मे वस्सिकसाटिकचीवरं, परिवत्तेथ मे वस्सिकसाटिकचीवरं, चेतापेथ मे वस्सिकसाटिकचीवर”न्ति ।

‘अद्धमासो सेसो गिम्हानंति कत्वा निवासेतब्बन्ति । अद्धमासे सेसे गिम्हाने कत्वा निवासेतब्बं ।

‘ओरेन चे मासो सेसो गिम्हानंति अतिरेकमासे सेस गिम्हाने वस्सिकसाटिकचीवरं परियेसति, निस्सगियं

पाचित्तियं ।

‘ओरेनद्धमासो सेसो गिम्हान’न्ति अतिरेकद्धमासे सेसे गिम्हाने कत्वा निवासेति, निस्सग्गियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्खस्स वा गणस्स वा पुग्गलस्स वा । एवञ्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं...पे०... इदं मे, भन्ते, वस्सिकसाटिकचीवरं अतिरेकमासे सेसे गिम्हाने परियिट्ठं अतिरेकद्धमासे सेसे गिम्हाने कत्वा परिदहितं निस्सग्गियं । इमाहं सङ्खस्स निस्सज्जामीति ।...पे०... ददेय्याति...पे०... ददेय्युन्ति...पे०... आयस्मतो दम्मीति ।

६२९. अतिरेकमासे सेसे गिम्हाने अतिरेकसज्जी वस्सिकसाटिकचीवरं परियेसति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अतिरेकमासे सेसे गिम्हाने वेमतिको वस्सिकसाटिकचीवरं परियेसति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अतिरेकमासे सेसे गिम्हाने ऊनकसज्जी वस्सिकसाटिकचीवरं परियेसति, निस्सग्गियं पाचित्तियं ।

अतिरेकद्धमासे सेसे गिम्हाने अतिरेकसज्जी कत्वा निवासेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अतिरेकद्धमासे सेसे गिम्हाने वेमतिको कत्वा निवासेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अतिरेकद्धमासे सेसे गिम्हाने ऊनकसज्जी कत्वा निवासेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं ।

सतिया वस्सिकसाटिकाय नग्गो कायं ओवस्सापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकमासे सेसे गिम्हाने अतिरेकसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकमासे सेसे गिम्हाने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकमासे सेसे गिम्हाने ऊनकसज्जी, अनापत्ति ।

ऊनकद्धमासे सेसे गिम्हाने अतिरेकसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्धमासे सेसे गिम्हाने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्धमासे सेसे गिम्हाने ऊनकसज्जी, अनापत्ति ।

६३०. अनापत्ति ‘मासो सेसो गिम्हान’न्ति वस्सिकसाटिकचीवरं परियेसति, ‘अद्धमासो सेसो गिम्हान’न्ति कत्वा निवासेति, ‘ऊनकमासो सेसो गिम्हान’न्ति वस्सिकसाटिकचीवरं परियेसति, ‘ऊनकद्धमासो सेसो गिम्हान’न्ति कत्वा निवासेति, परियिट्ठाय वस्सिकसाटिकाय वस्सं उक्कट्टिय्यति, निवत्थाय वस्सिकसाटिकाय वस्सं उक्कट्टिय्यति, धोवित्वा निक्खिपितब्बं; समये निवासेतब्बं, अच्छिन्नचीवरस्स, नट्टुचीवरस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

वस्सिकसाटिकसिक्खापदं निद्धितं चतुत्थं ।

५. चीवरअच्छिन्दनसिक्खापदं

६३१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो भातुनो सद्धिविहारिकं भिक्खुं एतदवोच — “एहावुसो, जनपदचारिकं पक्कमिस्सामा”ति । “नाहं, भन्ते, गमिस्सामि; दुब्बलचीवरोम्ही”ति । “एहावुसो, अहं ते चीवरं दस्सामी”ति तस्स चीवरं अदासि । अस्सोसि खो सो भिक्खु — “भगवा किर जनपदचारिकं पक्कमिस्सती”ति । अथ खो तस्स भिक्खुनो एतदहोसि — “न दानाहं आयस्मता उपनन्देन सक्कपुत्तेन सद्धिं जनपदचारिकं पक्कमिस्सामि, भगवता सद्धिं जनपदचारिकं पक्कमिस्सामी”ति । अथ खो आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो तं भिक्खुं एतदवोच — “एहि दानि, आवुसो, जनपदचारिकं पक्कमिस्सामा”ति । “नाहं, भन्ते, तथा सद्धिं जनपदचारिकं पक्कमिस्सामि, भगवता सद्धिं जनपदचारिकं पक्कमिस्सामी”ति । “यम्पि त्याहं, आवुसो,

चीवरं अदासिं, मया सद्धिं जनपदचारिकं पक्कमिस्सती”ति, कुपितो अनत्तमनो अच्छिन्दि ।

अथ खो सो भिक्खु भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो भिक्खुस्स सामं चीवरं दत्वा कुपितो अनत्तमनो अच्छिन्दिस्सती”ति! अथ खो ते भिक्खू आयस्मन्तं उपनन्दं सक्यपुत्तं अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर त्वं, उपनन्द, भिक्खुस्स सामं चीवरं दत्वा कुपितो अनत्तमनो अच्छिन्दी”ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा... पे०... कथञ्चि नाम त्वं, मोघपुरिस, भिक्खुस्स सामं चीवरं दत्वा कुपितो अनत्तमनो अच्छिन्दिस्ससि! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

६३२. “यो पन भिक्खु भिक्खुस्स सामं चीवरं दत्वा कुपितो अनत्तमनो अच्छिन्देय्य वा अच्छिन्दापेय्य वा, निस्सगियं पाचित्तिं”न्ति ।

६३३. यो पनाति यो यादिसो...पे०... भिक्खूति...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खूति ।

भिक्खुस्साति अज्जस्स भिक्खुस्स ।

सामन्ति सयं दत्वा ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अज्जतरं चीवरं, विकप्पनुपगं पच्छिमं ।

कुपितो अनत्तमनोति अनभिरद्धो आहतचित्तो खिलजातो ।

अच्छिन्देय्याति सयं अच्छिन्दति, निस्सगियं पाचित्तिं [निस्सगियं होति (स्या०)] ।

अच्छिन्दापेय्याति अज्जं आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । सकिं आणत्तो बहुकम्पि अच्छिन्दति, निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्गस्स वा गणस्स वा पुगलस्स वा । एवञ्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं...पे०... इदं मे, भन्ते, चीवरं भिक्खुस्स सामं दत्वा अच्छिन्नं निस्सगियं इमाहं सङ्गस्स निस्सज्जामीति...पे०... ददेय्याति ...पे०... ददेय्युन्ति...पे०... आयस्मतो दम्मीति ।

६३४. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसज्जी चीवरं दत्वा कुपितो अनत्तमनो अच्छिन्दति वा अच्छिन्दापेति वा, निस्सगियं पाचित्तिं । उपसम्पन्ने वेमतिको चीवरं दत्वा कुपितो अनत्तमनो अच्छिन्दति वा अच्छिन्दापेति वा, निस्सगियं पाचित्तिं । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसज्जी चीवरं दत्वा कुपितो अनत्तमनो अच्छिन्दति वा अच्छिन्दापेति वा, निस्सगियं पाचित्तिं ।

अज्जं परिक्रारं दत्वा कुपितो अनत्तमनो अच्छिन्दति वा अच्छिन्दापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नस्स चीवरं वा अज्जं वा परिक्रारं दत्वा कुपितो अनत्तमनो अच्छिन्दति वा अच्छिन्दापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

६३५. अनापत्ति — सो वा देति, तस्स वा विस्ससन्तो गण्हाति, उम्मत्तकस्स आदिकम्मिकस्साति ।

चीवरअच्छिन्दनसिक्खापदं निट्ठितं पञ्चमं ।

६. सुत्तविज्जत्तिसिक्खापदं

६३६. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू चीवरकारसमये बहुं सुत्तं विज्जापेसुं । कतेपि चीवरे बहुं सुत्तं अवसिट्ठं होति । अथ खो छब्बगियानं भिक्खून् एतदहोसि — “हन्द मयं, आवुसो, अज्जम्पि सुत्तं विज्जापेत्वा तन्तवायेहि चीवरं वायापेमा”ति । अथ खो छब्बगिया भिक्खू अज्जम्पि सुत्तं विज्जापेत्वा तन्तवायेहि चीवरं वायापेसुं । वीतेपि चीवरे बहुं सुत्तं अवसिट्ठं होति । दुतियम्पि खो छब्बगिया भिक्खू अज्जम्पि सुत्तं विज्जापेत्वा तन्तवायेहि चीवरं वायापेसुं । वीतेपि चीवरे बहुं सुत्तं अवसिट्ठं होति । ततियम्पि खो छब्बगिया भिक्खू अज्जम्पि सुत्तं विज्जापेत्वा तन्तवायेहि चीवरं वायापेसुं । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथज्झि नाम समणा सक्कपुत्तिया सामं सुत्तं विज्जापेत्वा तन्तवायेहि चीवरं वायापेस्सन्ती”ति!

अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथज्झि नाम छब्बगिया भिक्खू सामं सुत्तं विज्जापेत्वा तन्तवायेहि चीवरं वायापेस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्खू छब्बगिये भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, सामं सुत्तं विज्जापेत्वा तन्तवायेहि चीवरं वायापेथा”ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... कथज्झि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, सामं सुत्तं विज्जापेत्वा तन्तवायेहि चीवरं वायापेस्सथ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उट्ठिसेय्याथ —

६३७. “यो पन भिक्खु सामं सुत्तं विज्जापेत्वा तन्तवायेहि चीवरं वायापेय्य, निस्सगियं पाचित्तिय”न्ति ।

६३८. यो पनाति यो यादिसो...पे०... भिक्खूति...पे०... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खूति ।

सामन्ति सयं विज्जापेत्वा ।

सुत्तं नाम छ सुत्तानि — खोमं कप्पासिकं कोसेय्यं कम्बलं साणं भङ्गं ।

तन्तवायेहीति पेसकारेहि वायापेति, पयोगे पयोगे दुक्कटं [वायापेति, पयोगे दुक्कटं (स्या०)] । पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्गस्स वा गणस्स वा पुगलस्स वा । एवञ्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं...पे०... इदं मे, भन्ते, चीवरं सामं सुत्तं विज्जापेत्वा तन्तवायेहि वायापितं निस्सगियं । इमाहं सङ्गस्स निस्सज्जामीति...पे०... ददेय्याति...पे०... ददेय्युन्ति...पे०... आयस्मतो दम्मीति ।

६३९. वायापिते वायापितसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं । वायापिते वेमतिको, निस्सगियं पाचित्तियं । वायापिते अवायापितसज्जी, निस्सगियं पाचित्तियं ।

अवायापिते वायापितसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अवायापिते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अवायापिते

अवायापितसज्जी, अनापत्ति ।

६४०. अनापत्ति — चीवरं सिब्बेतुं, आयोगे, कायबन्धने, अंसबन्धके [अंसवट्टके (सी०)], पत्तत्थविकाय, परिस्सावने, जातकानं, पवारितानं, अज्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

सुत्तविज्जत्तिसिक्खापदं निट्ठितं छट्ठं ।

७. महापेसकारसिक्खापदं

६४१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अज्जतरो पुरिसो पवासं गच्छन्तो पजापतिं एतदवोच — “सुत्तं धारयित्वा अमुकस्स तन्तवायस्स देहि, चीवरं वायापेत्वा निक्खिप, आगतो अय्यं उपनन्दं चीवरेन अच्छादेस्सामी”ति । अस्सोसि खो अज्जतरो पिण्डचारिको भिक्खु तस्स पुरिसस्स इमं वाचं भासमानस्स । अथ खो सो भिक्खु येनायस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं उपनन्दं सक्कपुत्तं एतदवोच — “महापुज्जोसि त्वं, आवुसो उपनन्द, अमुकस्मिं ओकासे अज्जतरो पुरिसो पवासं गच्छन्तो पजापतिं एतदवोच — “सुत्तं धारयित्वा अमुकस्स तन्तवायस्स देहि, चीवरं वायापेत्वा निक्खिप, आगतो अय्यं उपनन्दं चीवरेन अच्छादेस्सामी”ति । “अत्थावुसो, मं सो उपट्ठाको”ति । सोपि खो तन्तवायो आयस्मतो उपनन्दस्स सक्कपुत्तस्स उपट्ठाको होति । अथ खो आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो येन सो तन्तवायो तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा तं तन्तवायं एतदवोच — “इदं खो, आवुसो, चीवरं मं उट्ठिस्स विय्यति; आयतज्ज करोहि वित्थतज्ज । अप्पितज्ज सुवीतज्ज सुप्पवायितज्ज सुविलेखितज्ज सुवितच्छित्तज्ज करोही”ति । “एते खो मे, भन्ते, सुत्तं धारयित्वा अदंसु; इमिना सुत्तेन चीवरं विनाही”ति । “न, भन्ते, सक्का आयतं वा वित्थतं वा अप्पितं वा कातुं । सक्का च खो, भन्ते, सुवीतज्ज सुप्पवायितज्ज सुविलेखितज्ज सुवितच्छित्तज्ज कातु”न्ति । “इद्ध त्वं, आवुसो, आयतज्ज करोहि वित्थतज्ज अप्पितज्ज । न तेन सुत्तेन पटिबद्धं भविस्सती”ति ।

अथ खो सो तन्तवायो यथाभतं सुत्तं तन्ते उपनेत्वा येन सा इत्थी तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा तं इत्थिं एतदवोच — “सुत्तेन, अय्ये, अत्थो”ति । “ननु त्वं अय्यो [अय्य (स्या०)] मया वुत्तो — ‘इमिना सुत्तेन चीवरं विनाही’”ति । “सच्चाहं, अय्ये, तया वुत्तो — ‘इमिना सुत्तेन चीवरं विनाही’ति । अपिच, मं अय्यो उपनन्दो एवमाह — ‘इद्ध त्वं, आवुसो, आयतज्ज करोहि वित्थतज्ज अप्पितज्ज, न तेन सुत्तेन पटिबद्धं भविस्सती’”ति । अथ खो सा इत्थी यत्तकंयेव सुत्तं पठमं अदासि तत्तकं पच्छा अदासि । अस्सोसि खो आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो — “सो किर पुरिसो पवासतो आगतो”ति । अथ खो आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो येन तस्स पुरिसस्स निवेसनं तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा पज्जत्ते आसने निसीदि । अथ खो सो पुरिसो येनायस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं उपनन्दं सक्कपुत्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सो पुरिसो पजापतिं एतदवोच — “वीतं तं चीवर”न्ति? “आमाय्य, वीतं तं चीवर”न्ति । “आहर, अय्यं उपनन्दं चीवरेन अच्छादेस्सामी”ति । अथ खो सा इत्थी तं चीवरं नीहरित्वा सामिकस्स दत्त्वा एतमत्थं आरोचेसि । अथ खो सो पुरिसो आयस्मतो उपनन्दस्स सक्कपुत्तस्स चीवरं दत्त्वा उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “महिच्छा इमे समणा सक्कपुत्तिया असन्तुट्ठा । नयिमे सुकरा चीवरेन अच्छादेतुं । कथज्झि नाम अय्यो उपनन्दो मया पुब्बे अप्पवारितो तन्तवाये [गहपतिकस्स तन्तवाये (क०)] उपसङ्गमित्वा चीवरे विकप्पं आपज्जिस्सती”ति ।

अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स पुरिसस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०... ते

उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो पुब्बे अप्पवारितो गहपतिकस्स तन्तवाये उपसङ्कमित्वा चीवरे विकप्पं आपज्जिस्सती”ति! अथ खो ते भिक्खू आयस्मन्तं उपनन्दं सक्कपुत्तं अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर त्वं, उपनन्द, पुब्बे अप्पवारितो गहपतिकस्स तन्तवाये उपसङ्कमित्वा चीवरे विकप्पं आपज्जी”ति? “सच्चं, भगवा”ति। “जातको ते, उपनन्द, अज्जातको”ति? “अज्जातको, भगवा”ति। “अज्जातको, मोघपुरिस, अज्जातकस्स न जानाति पतिरूपं वा अप्पतिरूपं वा सन्तं वा असन्तं वा। तत्थ नाम त्वं, मोघपुरिस, पुब्बे अप्पवारितो अज्जातकस्स गहपतिकस्स तन्तवाये उपसङ्कमित्वा चीवरे विकप्पं आपज्जिस्ससि! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

६४२. “भिक्खुं पनेव उद्दिस्स अज्जातको गहपति वा गहपतानी वा तन्तवायेहि चीवरं वायापेय्य, तत्र चे सो भिक्खु पुब्बे अप्पवारितो तन्तवाये उपसङ्कमित्वा चीवरे विकप्पं आपज्जेय्य — ‘इदं खो, आवुसो, चीवरं मं उद्दिस्स विय्यति। आयतञ्च करोथ वित्थतञ्च। अप्पितञ्च सुवीतञ्च सुप्पवायितञ्च सुविलेखितञ्च सुवितच्छितञ्च करोथ। अप्पेव नाम मयम्पि आयस्मन्तानं किञ्चिमत्तं अनुपदज्जेय्यामा’ति। एवञ्च सो भिक्खु वत्वा किञ्चिमत्तं अनुपदज्जेय्य अन्तमसो पिण्डपातमत्तम्पि, निस्सगियं पाचित्तिय”न्ति।

६४३. भिक्खुं पनेव उद्दिस्साति भिक्खुस्सत्थाय भिक्खुं आरम्भणं करित्वा भिक्खुं अच्छादेतुकामो।

अज्जातको नाम मातितो वा पितितो वा याव सत्तमा पितामहयुगा असम्बद्धो।

गहपति नाम यो कोचि अगारं अज्झावसति।

गहपतानी नाम या काचि अगारं अज्झावसति।

तन्तवायेहीति पेसकारेहि।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अज्जतरं चीवरं विकप्पनुपगं पच्छिमं।

वायापेय्याति विनापेति।

तत्र चे सो भिक्खूति यं भिक्खुं उद्दिस्स चीवरं विय्यति सो भिक्खु।

पुब्बे अप्पवारितोति पुब्बे अवुत्तो होति — “कीदिसेन ते, भन्ते, चीवरेन अत्थो, कीदिसं ते चीवरं वायापेमी”ति?

तन्तवाये उपसङ्कमित्वाति घरं गन्त्वा यत्थ कत्थचि उपसङ्कमित्वा।

चीवरे विकप्पं आपज्जेय्याति — “इदं खो, आवुसो, चीवरं मं उद्दिस्स विय्यति, आयतञ्च करोथ वित्थतञ्च। अप्पितञ्च सुवीतञ्च सुप्पवायितञ्च सुविलेखितञ्च सुवितच्छितञ्च करोथ। अप्पेव नाम मयम्पि आयस्मन्तानं किञ्चिमत्तं अनुपदज्जेय्यामा”ति।

एवञ्च सो भिक्खु वत्वा किञ्चिमत्तं अनुपदज्जेय्य अन्तमसो पिण्डपातमत्तम्पीति। पिण्डपातो नाम यागुपि

भत्तम्पि खादनीयम्पि चुण्णपिण्डोपि दन्तकट्टम्पि दसिकसुत्तम्पि, अन्तमसो धम्मम्पि भणति ।

तस्स वचनेन आयतं वा वित्थतं वा अप्पितं वा करोति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सग्गियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्खस्स वा गणस्स वा पुग्गलस्स वा । एवञ्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं...पे०... इदं मे, भन्ते, चीवरं पुब्बे अप्पवारितो अज्जातकस्स गहपतिकस्स तन्तवाये उपसङ्कमित्वा चीवरे विकप्पं आपन्नं निस्सग्गियं । इमाहं सङ्खस्स निस्सज्जामीति... पे०... ददेय्याति...पे०... ददेय्युन्ति...पे०... आयस्मतो दम्मीति ।

६४४. अज्जातके अज्जातकसज्जी पुब्बे अप्पवारितो गहपतिकस्स तन्तवाये उपसङ्कमित्वा चीवरे विकप्पं आपज्जति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अज्जातके वेमतिको पुब्बे अप्पवारितो गहपतिकस्स तन्तवाये उपसङ्कमित्वा चीवरे विकप्पं आपज्जति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अज्जातके जातकसज्जी पुब्बे अप्पवारितो गहपतिकस्स तन्तवाये उपसङ्कमित्वा चीवरे विकप्पं आपज्जति, निस्सग्गियं पाचित्तियं ।

जातके अजातकसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । जातके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । जातके जातकसज्जी, अनापत्ति ।

६४५. अनापत्ति — जातकानं, पवारितानं, अज्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, महग्घं वायापेतुकामस्स अप्पग्घं वायापेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

महापेसकारसिक्खापदं निट्ठितं सत्तमं ।

८. अच्चेकचीवरसिक्खापदं

६४६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अज्जतरो महामत्तो पवासं गच्छन्तो भिक्खूनं सन्तिके दूतं पाहेसि — “आगच्छन्तु भदन्ता वस्सावासिकं दस्सामी”ति । भिक्खू — “वस्संवुट्ठानं भगवता वस्सावासिकं अनुज्जात”न्ति, कुक्कुच्चायन्ता नागमंसु । अथ खो सो महामत्तो उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथञ्चि नाम भदन्ता मया दूते पहिते नागच्छिस्सन्ति! अहञ्चि सेनाय गच्छामि । दुज्जानं जीवितं दुज्जानं मरण”न्ति । अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स महामत्तस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, अच्चेकचीवरं पटिग्गहेत्वा निक्खिपितु”न्ति ।

६४७. तेन खो पन समयेन भिक्खू — “भगवता अनुज्जातं अच्चेकचीवरं पटिग्गहेत्वा निक्खिपितु”न्ति, अच्चेकचीवरानि पटिग्गहेत्वा चीवरकालसमयं अतिक्कामेन्ति । तानि चीवरानि चीवरवंसे भण्डिकाबद्धानि तिट्ठन्ति । अद्दस खो आयस्मा आनन्दो सेनासनचारिकं आहिण्डन्तो तानि चीवरानि चीवरवंसे भण्डिकाबद्धानि । तिट्ठन्ते दिस्वा भिक्खू एतदवोच — “कस्सिमानि, आवुसो, चीवरानि चीवरवंसे भण्डिकाबद्धानि तिट्ठन्ती”ति? “अम्हाकं, आवुसो, अच्चेकचीवरानी”ति । “कीवचिरं पनावुसो, इमानि चीवरानि निक्खित्तानी”ति? अथ खो ते भिक्खू आयस्मतो आनन्दस्स यथानिक्खित्तं आरोचेसुं । आयस्मा आनन्दो उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथञ्चि नाम भिक्खू अच्चेकचीवरं पटिग्गहेत्वा चीवरकालसमयं अतिक्कामेस्सन्ती”ति! अथ खो आयस्मा आनन्दो ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसि...पे०... — “सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू अच्चेकचीवरं पटिग्गहेत्वा चीवरकालसमयं

अतिक्कामेन्ती'ति? “सच्चं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... कथञ्चि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा अच्चेकचीवरं पटिग्गहेत्वा चीवरकालसमयं अतिक्कामेस्सन्ति! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

६४८. “दसाहानागतं कत्तिकतेमासिकपुण्णमं भिक्खुनो पनेव अच्चेकचीवरं उप्पज्जेय्य, अच्चेकं मज्जमानेन भिक्खुना पटिग्गहेतब्बं, पटिग्गहेत्वा याव चीवरकालसमयं निक्खिपितब्बं। ततो चे उत्तरि निक्खिपेय्य, निस्सगियं पाचित्तिय”न्ति ।

६४९. दसाहानागतन्ति दसाहानागताय पवारणाय ।

कत्तिकतेमासिकपुण्णमन्ति पवारणा कत्तिका वुच्चति ।

अच्चेकचीवरं नाम सेनाय वा गन्तुकामो होति, पवासं वा गन्तुकामो होति, गिलानो वा होति, गब्भिनी वा होति, अस्सद्धस्स वा सद्धा उप्पन्ना होति, अप्पसन्नस्स वा पसादो उप्पन्नो होति, सो चे भिक्खूनं सन्तिके दूतं पहिणेय्य — “आगच्छन्तु भदन्ता वस्सावासिकं दस्सामी”ति, एतं अच्चेकचीवरं नाम ।

अच्चेकं मज्जमानेन भिक्खुना पटिग्गहेतब्बं पटिग्गहेत्वा याव चीवरकालसमयं निक्खिपितब्बन्ति सज्जाणं कत्वा निक्खिपितब्बं — “इदं अच्चेकचीवर”न्ति ।

चीवरकालसमयो नाम अनत्थते कथिने वस्सानस्स पच्छिमो मासो, अत्थते कथिने पञ्चमासा ।

ततो चे उत्तरि निक्खिपेय्याति अनत्थते कथिने वस्सानस्स पच्छिमं दिवसं अतिक्कामेति, निस्सगियं पाचित्तियं [निस्सगियं होति (स्या०)] । अत्थते कथिने कथिनुद्धारदिवसं अतिक्कामेति, निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्गस्स वा गणस्स वा पुग्गलस्स वा । एवञ्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं...पे०... इदं मे, भन्ते, अच्चेकचीवरं चीवरकालसमयं अतिक्कामितं निस्सगियं । इमाहं सङ्गस्स निस्सज्जामीति...पे०... ददेय्याति...पे०... ददेय्युन्ति...पे०... आयस्मतो दम्मीति ।

६५०. अच्चेकचीवरे अच्चेकचीवरसज्जी चीवरकालसमयं अतिक्कामेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अच्चेकचीवरे वेमतिको चीवरकालसमयं अतिक्कामेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अच्चेकचीवरे अनच्चेकचीवरसज्जी चीवरकालसमयं अतिक्कामेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अनधिद्विते अधिद्वितसज्जी ...पे०... अविकप्पिते विकप्पितसज्जी... अविस्सज्जिते विस्सज्जितसज्जी... अनट्ठे नट्ठसज्जी... अविनट्ठे विनट्ठसज्जी... अदट्ठे दट्ठसज्जी... अविलुत्ते विलुत्तसज्जी चीवरकालसमयं अतिक्कामेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

निस्सगियं चीवरं अनिस्सज्जित्वा परिभुज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनच्चेकचीवरे अच्चेकचीवरसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनच्चेकचीवरे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनच्चेकचीवरे अनच्चेकचीवरसज्जी, अनापत्ति ।

६५१. अनापत्ति — अन्तोसमये अधिद्वेति, विकप्पेति, विस्सज्जेति, नस्सति, विनस्सति, डय्हति, अच्छिन्दित्वा गणहन्ति, विस्सासं गणहन्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

अच्चेकचीवरसिक्खापदं निद्रितं अट्टमं ।

९. सासङ्कसिक्खापदं

६५२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खू वुत्थवस्सा आरज्जकेसु सेनासनेसु विहरन्ति । कत्तिकचोरका भिक्खू — “लद्धलाभा”ति परिपातेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, आरज्जकेसु सेनासनेसु विहरन्तेन तिण्णं चीवरानं अज्जतरं चीवरं अन्तरघरे निक्खिपितु”न्ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू — “भगवता अनुज्जातं आरज्जकेसु सेनासनेसु विहरन्तेन तिण्णं चीवरानं अज्जतरं चीवरं अन्तरघरे निक्खिपितु”न्ति तिण्णं चीवरानं अज्जतरं चीवरं अन्तरघरे निक्खिपित्वा अतिरेकछारत्तं विप्पवसन्ति । तानि चीवरानि नस्सन्तिपि विनस्सन्तिपि ड्हन्तिपि उन्दूरेहिपि खज्जन्ति । भिक्खू दुच्चोळा होन्ति लूखचीवरा । भिक्खू एवमाहंसु — “किस्स तुम्हे, आवुसो, दुच्चोळा लूखचीवरा”ति? अथ खो ते भिक्खू भिक्खूनां एतमत्थं आरोचेसुं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम भिक्खू तिण्णं चीवरानं अज्जतरं चीवरं अन्तरघरे निक्खिपित्वा अतिरेकछारत्तं विप्पवसिस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्खू ते अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू तिण्णं चीवरानं अज्जतरं चीवरं अन्तरघरे निक्खिपित्वा अतिरेकछारत्तं विप्पवसन्तीति? “सच्चं, भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... कथञ्चि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा तिण्णं चीवरानं अज्जतरं चीवरं अन्तरघरे निक्खिपित्वा अतिरेकछारत्तं विप्पवसिस्सन्ति! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

६५३. “उपवस्सं खो पन कत्तिकपुण्णमं यानि खो पन तानि आरज्जकानि सेनासनानि सासङ्कसम्मतानि सप्पटिभयानि तथारूपेसु भिक्खु सेनासनेसु विहरन्तो आकङ्कमानो तिण्णं चीवरानं अज्जतरं चीवरं अन्तरघरे निक्खिपेय्य, सिया च तस्स भिक्खुनो कोचिदेव पच्चयो तेन चीवरेन विप्पवासाय । छारत्तपरमं तेन भिक्खुना तेन चीवरेन विप्पवसितब्बं । ततो चे उत्तरि विप्पवसेय्य, अज्जत्र भिक्खुसम्मतिा, निस्सगियं पाचित्तिय”न्ति ।

६५४. उपवस्सं खो पनाति वुट्ठवस्सानं ।

कत्तिकपुण्णमन्ति कत्तिकचातुमासिनी वुच्चति ।

[पाचि० ५७३] यानि खो पन तानि आरज्जकानि सेनासनानीति आरज्जकं नाम सेनासनं पञ्चधनुसतिकं पच्छिमं ।

[पाचि० ५७३] सासङ्कं नाम आरामे आरामूपचारे चोरानं निविट्ठोकासो दिस्सति, भुत्तोकासो दिस्सति, ठितोकासो दिस्सति, निसिन्नोकासो दिस्सति, निपन्नोकासो दिस्सति ।

[पाचि० ५७३] सप्पटिभयं नाम आरामे आरामूपचारे चोरेहि मनुस्सा हता दिस्सन्ति, विलुत्ता दिस्सन्ति, आकोटिता दिस्सन्ति ।

[पाचि० ५७३] तथारूपेसु भिक्खु सेनासनेसु विहरन्तोति एवरूपेसु भिक्खु सेनासनेसु विहरन्तो ।

आकङ्खमानोति इच्छमानो ।

तिण्णं चीवरानं अञ्जतरं चीवरन्ति सङ्घाटिं वा उत्तरासङ्गं वा अन्तरवासकं वा ।

अन्तरघरे निक्खिपेय्याति समन्ता गोचरगामे निक्खिपेय्य ।

सिया च तस्स भिक्खुनो कोचिदेव पच्चयो तेन चीवरेण विप्पवासायाति सिया पच्चयो सिया करणीयं ।

छारत्तपरमं तेन भिक्खुना तेन चीवरेण विप्पवसितब्बन्ति छारत्तपरमता विप्पवसितब्बं ।

अञ्जत्र भिक्खुसम्मुतियाति ठपेत्वा भिक्खुसम्मुतिं ।

ततो चे उत्तरि विप्पवसेय्याति सत्तमे अरुणुग्गमने निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स वा गणस्स वा पुग्गलस्स वा । एवञ्च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं । “इदं मे, भन्ते, चीवरं अतिरेकछारत्तं विप्पवुट्ठं, अञ्जत्र भिक्खुसम्मुतिया, निस्सगियं । इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामी”ति...पे०... ददेय्याति...पे०... ददेय्युन्ति...पे०... आयस्मतो दम्मीति ।

६५५. अतिरेकछारत्ते अतिरेकसज्जी विप्पवसति, अञ्जत्र भिक्खुसम्मुतिया, निस्सगियं पाचित्तियं । अतिरेकछारत्ते वेमतिको विप्पवसति, अञ्जत्र भिक्खुसम्मुतिया, निस्सगियं पाचित्तियं । अतिरेकछारत्ते ऊनकसज्जी विप्पवसति, अञ्जत्र भिक्खुसम्मुतिया, निस्सगियं पाचित्तियं । अप्पच्चुद्धटे पच्चुद्धटसज्जी...पे०... अविस्सज्जिते विस्सज्जितसज्जी... अनट्ठे नट्ठसज्जी... अविनट्ठे विनट्ठसज्जी... अदट्ठे दट्ठसज्जी ... अविलुत्ते विलुत्तसज्जी विप्पवसति, अञ्जत्र भिक्खुसम्मुतिया, निस्सगियं पाचित्तियं ।

निस्सगियं चीवरं अनिस्सज्जित्वा परिभुज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकछारत्ते अतिरेकसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकछारत्ते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकछारत्ते ऊनकसज्जी, अनापत्ति ।

६५६. अनापत्ति — छारत्तं विप्पवसति, ऊनकछारत्तं विप्पवसति, छारत्तं विप्पवसित्वा पुन गामसीमं ओक्कमित्वा वसित्वा पक्कमति, अन्तो छारत्तं पच्चुद्धरति, विस्सज्जेति, नस्सति, विनस्सति, डय्हति, अच्छिन्दित्वा गणहन्ति, विस्सासं गणहन्ति, भिक्खुसम्मुतिया, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

सासङ्कसिक्खापदं निट्ठितं नवमं ।

१०. परिणतसिक्खापदं

६५७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सावत्थियं अञ्जतरस्स पूगस्स सङ्घस्स सचीवरभत्तं पटियत्तं होति — “भोजेत्वा चीवरेण अच्छादेस्सामा”ति । अथ खो छब्बगिया भिक्खू येन सो पूगो तेनुपसङ्गमिंसु; उपसङ्गमित्वा तं पूगं एतदवोचुं — “देथावुसो, अम्हाकं इमानि

चीवरानी”ति। “न मयं, भन्ते, दस्साम। अम्हाकं सङ्घस्स अनुवस्सं सचीवरभिक्षा पञ्जत्ता”ति। “बहू, आवुसो, सङ्घस्स दायका, बहू सङ्घस्स भत्ता [भद्दा (क०)]। मयं तुम्हे निस्साय तुम्हे सम्पस्सन्ता इध विहराम। तुम्हे चे अम्हाकं न दस्सथ, अथ को चरहि अम्हाकं दस्सति? देथावुसो, अम्हाकं इमानि चीवरानी”ति। अथ खो सो पूगो छब्बगियेहि भिक्षूहि निष्पीळियमानो यथापटियत्तं चीवरं छब्बगियानं भिक्षून् दत्त्वा सङ्घं भत्तेन परिविसि। ये ते भिक्षू जानन्ति सङ्घस्स सचीवरभत्तं पटियत्तं, न च जानन्ति छब्बगियानं भिक्षून् दिन्नन्ति, ते एवमाहंसु — “ओणोजेथावुसो, सङ्घस्स चीवर”न्ति। “नत्थि, भन्ते। यथापटियत्तं चीवरं अय्या छब्बगिया अत्तनो परिणामेसु”न्ति। ये ते भिक्षू अप्पिच्छा... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथञ्चि नाम छब्बगिया भिक्षू जानं सङ्घिकं लाभं परिणतं अत्तनो परिणामेस्सन्ती”ति! अथ खो ते भिक्षू छब्बगिये भिक्षू अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०... “सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, जानं सङ्घिकं लाभं परिणतं अत्तनो परिणामेथा”ति? “सच्चं, भगवा”ति। विगरहि बुद्धो भगवा...पे०... कथञ्चि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, जानं सङ्घिकं लाभं परिणतं अत्तनो परिणामेस्सथ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवञ्च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

६५८. “यो पन भिक्षू जानं सङ्घिकं लाभं परिणतं अत्तनो परिणामेय्य, निस्सगियं पाचित्तिय”न्ति।

६५९. यो पनाति यो यादिसो...पे०... भिक्षूति...पे०... अय इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्षूति।

[पाचि० ४९१] जानाति नाम सामं वा जानाति अज्जे वा तस्स आरोचेन्ति सो वा आरोचेति।

[पाचि० ४९१] सङ्घिकं नाम सङ्घस्स दिन्नं होति परिच्चत्तं।

[पाचि० ४९१] लाभो नाम चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारा। अन्तमसो चुण्णपिण्डोपि, दन्तकट्टम्पि, दसिकसुत्तम्पि।

[पाचि० ४९१] परिणतं नाम दस्साम करिस्सामाति वाचा भिन्ना होति।

अत्तनो परिणामेति, पयोगे दुक्कटं। पटिलाभेन निस्सगियं होति। निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स वा गणस्स वा पुग्गलस्स वा। एवञ्च पन, भिक्षवे, निस्सज्जितब्बं...पे०... इदं मे, भन्ते, जानं सङ्घिकं लाभं परिणतं अत्तनो परिणामितं निस्सगियं। इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामीति...पे०... ददेय्याति...पे०... ददेय्युन्ति...पे०... आयस्मतो दम्मीति।

६६०. परिणते परिणतसज्जी अत्तनो परिणामेति, निस्सगियं पाचित्तियं।

परिणते वेमतिको अत्तनो परिणामेति, आपत्ति दुक्कटस्स। परिणते अपरिणतसज्जी अत्तनो परिणामेति, अनापत्ति। सङ्घस्स परिणतं अज्जसङ्घस्स वा चेतियस्स वा परिणामेति, आपत्ति दुक्कटस्स। चेतियस्स परिणतं अज्जचेतियस्स वा सङ्घस्स वा पुग्गलस्स वा परिणामेति, आपत्ति दुक्कटस्स। पुग्गलस्स परिणतं अज्जपुग्गलस्स वा सङ्घस्स वा चेतियस्स वा परिणामेति, आपत्ति दुक्कटस्स। अपरिणते परिणतसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स। अपरिणते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स। अपरिणते अपरिणतसज्जी, अनापत्ति।

६६१. अनापत्ति कत्थ देमाति पुच्छियमानो यत्थ तुम्हाकं देय्यधम्मो परिभोगं वा लभेय्य पटिसङ्खारं वा लभेय्य

चिरट्टितिको वा अस्स यत्थ वा पन तुम्हाकं चित्तं पसीदति तत्थ देथाति भणति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्साति ।

परिणतसिक्खापदं निट्ठितं दसमं ।

पत्तवग्गो ततियो ।

तस्सुद्धानं —

द्वे च पत्तानि भेसज्जं, वस्सिका दानपञ्चमं ।
सामं वायापनच्चेको, सासङ्कं सङ्घिकेन चाति ॥

६६२. उद्दिट्ठा खो, आयस्मन्तो, तिस निस्सगिया पाचित्तिया धम्मा । तत्थायस्मन्ते पुच्छामि — ‘कच्चित्थ परिसुद्धा’? दुतियम्पि पुच्छामि — ‘कच्चित्थ परिसुद्धा’? ततियम्पि पुच्छामि — ‘कच्चित्थ परिसुद्धा’? परिसुद्धेत्थायस्मन्तो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामीति ।

निस्सगियकण्डं निट्ठितं ।

पाराजिकपाळि निट्ठिता ।